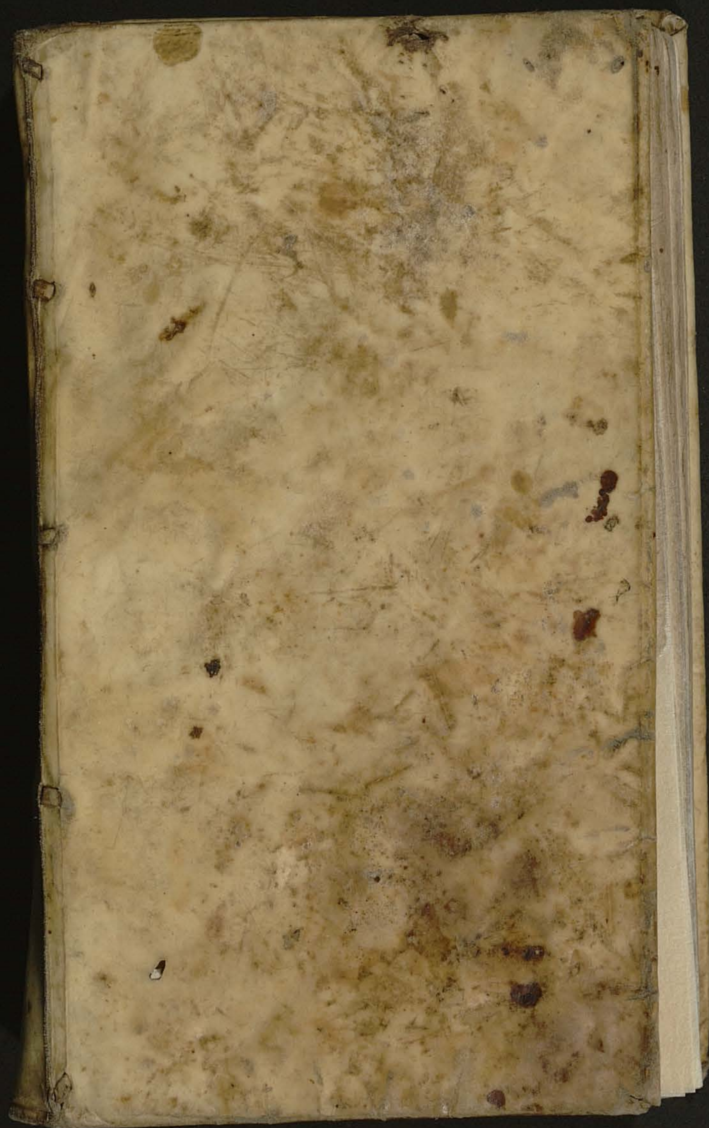




Admodum R[evere]nde in Xpto D[omi]ne
Percolende D[omi]ne ac Benefactor
[illegible] Observandissime
Przy powinszowaniu świąt [illegible]
[illegible] Wm [illegible]
z Nieba [illegible]
[illegible]
[illegible] Mości [illegible] upraszając
Wm o łaskę, żeby [illegible]
to uczynić [illegible]
[illegible] oddać które od [illegible]
a teraz niesmiem [illegible]
[illegible] przyjaciela który [illegible]
[illegible] bliskiem [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Uniżenie [illegible] y pokornie
upraszam [illegible] y poszczęścio
o szczyre czytanie [illegible] książce [illegible]
[illegible] Wsze.
[illegible] Generator ac Exorator
[illegible]
[illegible] Kazimierz [illegible]
[illegible] Karmel[illegible]

ANNALES ECCLESIASTICI

CÆSARIS BARONII

S. R. E. CARD.

A LUDOVICO AURELIO PERUSINO IN TOTIDEM libellos breuissimè redacti,

IN QUOT MAGNA VOLUmina opus ab Authore digestum est.

ACCESSIT BARONII SUPPLEMENTUM CHRONOLOGICUM ad Christi annum 1636.



PARISIIS

Sumptibus MICHAELIS [illegible]

Iacobæa sub signo [illegible]

M. DC[illegible]

Cum Priuilegio [illegible]



ILL
REVI
DON
PHI
Le
&



alicuius
nitum,i
itantur.
retur h
Epitome
omnium
collecta
sponsæ,h
iisdem A



ILLVSTRISSIMO REVERENDISSIMOQ; DOMINO DOMINO PHILIPPO COSPEANO.

Lexouiensium Episcopo & Comiti dignissimo.



Olemne est, & inueterato pridem scribendi vsu receptum, Illustrissime Præsul, *vt qui aliquid euulgant, illud nisi clarissimi alicuius patroni auspiciis fretum ac munitum, in hominum manus exire non patiantur. Cuinam verò potiori iure deberetur hæc Annalium Ecclesiasticorum Epitome, quàm tibi, qui earum rerum omnium quæ hoc in opusculo summatim collecta sunt, scientissimus es & Christi sponsæ, hoc est Ecclesiæ (cuius [illegible] tidem Annorum, quot à Christo natu [illegible]*

meramus seriem, cœlestem habes œconomiam) cultor es obseruantissimus, & acerrimus defensor? Ex quo enim Adurensi primùm Ecclesiæ, qui tibi ad ampliores Episcopatus Nannetensem & Lexouiensem gradus fuit primus, præfectus es: in publicis priuatisque congressibus Christi Ecclesiæque causam ita egisti, vt vnus præ cæteris illustrissimi ordinis viris maximè eluceres, & alter vulgò AVGVSTINVS credereris: quem imprimis aduersarii perhorrescerent, triumphis de errore, ignorantia, hæresi assuetũ. Id suscepti hactenus in diuersis Galliæ partibus labores & feliciter confectæ testantur pugnæ. Versatur adhuc in oculis omnium, recens illa tua, Præsul Illustrissime, *de periculosissimo schismate Lutetiæ reportata victoria, euulsis penitus nascentis mali radicibus: tantâ tui nominis famâ, tantâ Ecclesiæ gloriâ, tãto denique Vrbani Sum. Pont. gaudio; vt gestiens ille tibi per literas*, non minores in manibus tuis palmas florescere, quàm si hostium castra victor perfregisses, *gratulatus aliquando sit. Itaque* [illegible]*nus es, ad cuius tutelam & patrocinium* [illegible]*sit hæc Lud. Aurelii Epitome; cuius* [illegible]*lorat, & contra genuinum opti-*

ma quaque corrodentium Zoilorum dentem, præsidium exorat. Quod si illa tuæ beneuolentiæ clypeo, & gentilitiis mucronibus munita lucem videat in Gallia, quæ sub Vrbani primum & vtriusque Barberini mellito Apicularum fauore in Italia prodiit; ibit illa fidens, & COSPEANVM *nomen fronte præferens, omnium se mentibus ac manibus facilè insinuabit. Vale.*

Tuæ illustrissimæ Dominationi addictissimi Michael Soly, & Geruasius Alliot, Bibliopolæ.





HIERONYMI PETRVCCII SOCIET. IESV.

De Baron. Epit. à Lud. Aurelio perfecta Iudicium.

DÆdala condiderat Mundum Sapientia: Mundus
Alter ab exiguo puluere natus Homo est.
Hic minor; at maioris habens compendia Mundi,
Gratior Artifici, nobiliorque fuit.
Ingens in lucem duodena volumina Cæsar
Quæ dedit, Historiæ quid nisi Mundus erant?
Contrahit immensos Opifex Aurelius orbes,
Grandiaque exiguo in corpore sensa ligat.
Est liber hic idem, qui Cæsaris ante, sed idem
Mole minor, rerum pondere maior erit.



FOELICIS VERDVCCIOLI PERVSINI

Phil. & Sac. Theol. Doct. &
In Patrio Gymnasio Eloquentiæ. Profess.

Ad Eundem Lud. Aurelium
Epitome Annalium, Vnius anni labor.

EXcessura fidem miracula; sed bona certam
Posteritas vero discat habere fidem.
Non Tibi sors vacua dedit ocia ducere vita:
Te Toga, clamosum Te vocat usque Forum.
Et potes annali Annales breuiare labore?
Dum legis, ac scribis, se breuis annus agit.
Quo celer ô Curru bissena volumina curris?
Hoc spatio totidem Sol quoque Signa videt.





In Epitomem Annalium Ecclesiast.
Cæsaris Card. Baronij à Ludouico
Aurelio confectam.

ALEXANDER DONATVS
SOCIETATIS IESV.

Magnorum qui parua operum compendia promis,
Nomina vis famæ promere magna tua.
Est tibi Dux Cæsar, veteris qui cognitor æui,
Postea mansuro lumine sæcla replet.
Nec plura ille tamen per longa volumina Princeps
Edidit, AVRELI quam breue cogit opus.
Mirus vterque, prior magnis docet omnia, paruis
Tu quoque non impar dicere cuncta potes.

ANNALES

ANNALES ECCLESIASTICI CÆSARIS BARONII S. R. E. CARD.

A LVDOVICO AVRELIO Perusino.

In totidem libellos breuissime redacti in quot magna volumina opus ab Authore digestum est.

LIBER I.

Respondens primo Authoris Tomo.



NASCITVR Christus Dominus in spelunca è rupe excisa, non longe à muris Bethleem, Augusto (si principatum illius à Iulij Cæsaris cæde auspicemur) iam annos XLII. imperante; octaua dein' die, ipsis Ianuarij Kalendis, eadem in spelunca, vt verior fert sententia, circumciditur, indito, ex Angeli præcepto, IESV nomine. Exinde Magi Viri sa-

pientes, ac Dynastæ ex Arabia stellæ ductu, profecti, Puerum recens natum, fassi Deum, adorant, ac muneribus colunt. Diua Puerpera, quadragesimo à partu die, ex lege, Hierosolymam petit: Templum init: Natum, Deo dicatum, præscripto redimit precio: mira à Simeone, mira ab Anna audit, quæ ad Herodem, haud dubiè, delata, iniectam à Magis suspicionem, ita auxerunt, vt facinus immanissimum, tot infantium cædem imperaret. præmonitus ab Angelo Ioseph, Puerum ac Matrem in Ægyptum auexerat. Dei aduentu Ægypti simulacra, ex Prophetæ vaticinio, corruisse constans est fama, antiquorum Patrum authoritate firmata. In hunc eumdem annum, licet dissentiat Iosephus, incidit Iudæ Galilæi secessio, qui Theodum, alium impostorem, æmulatus, censum à Cæsare imperatum seruitutem indignam esse contendens, multos & ipse ex sua Gente, ad defectionem compulit, quæ vtrique malè vertit. *Ios. lib. 20. c. 2. Act. c. 5.*

Ad annum Christi secundum spectat Gentis Iudæorum iusiurandum, quo illam Herodes adegit, vt Cæsari, ac sibi, posterisque fidem obligaret: quod præstare abnuentes Pharisæi sex millium numerũ excedentes, à Tyranno mulctati sunt. mulctã tamen (quod mirum videri possit) Pherore Herodis fratris vxor persoluisse dicitur. Chri. an. 2. *Phil. lib. 2. de tẽp. Ios. lib. 17. c. 3.*

Chri. an. 8. Herodes, Regum alioquin fœlicissimus, annum prope septuagesimum agens, diris corporis, animique cruciatibus vexatus, moritur: regnum Archelao, ex filijs superstitibus maiori natu, legat. Herode Antipa, ac Philippo Tetrarchis institutis, reliquis cognatis, sorori in primis, oppida nonnulla, aurique magnam vim tribuit. Cæsari (quod credi vix possit) vxorique eius Liuiæ, præter aurea vasa, ac argentea, reliquit argenti signati centies, ac quinquagies centena milia.* *Herodis mors & legata.*

Ios. lib. 17. c. 8. & seq. Euseb. lib. 1. c. 8

** Quindecim vt nunc loquimur milliones. Ios. lib. 17. c. 12.*

Ab Herodis morte, cum Archelaus, atque Antipas sese inuicem delaturi ad Augustum Romã nauigasset, apud Iudæam multi, variis artibus multitudine sibi conciliata, regium nomen vsurpant; hinc res Iudæorum pessum ire cœperunt, Archelaus non ab Antipa fratre modo, sed à Gentis etiam legatis accusatus, dimidia Regni parte ab Augusto donatus Regis nomine abstinere iussus, donec huiusmodi sese honore dignum redderet.

Chri. an. 9. Ioseph interim de Herodis morte certior ab Angelo factus, ex Ægypto cum Virgine, ac Puero nonum iam annum ineunte discessit, apud Nazareth, Galileæ Oppidum, deinceps moraturus, ea ipsa in ædicula, quæ, magno postmodum miraculo, in Dalmatiam primùm, de in Picenum delata, prope Recinetum nunc visitur, ac religiosissimè colitur. *Christi ab Ægypto reditus.* *Ædes Lauretana.*

Annum duodecimum agens Christus Dominus à Parentibus, qui Hierosolymam petierant, diuino consilio se subducens, anxiè perquisitus, tertia demum die in templo, inter legis Doctores inuentus est audiẽs illos, ac supra ætatis captum cum eis disserẽs. Chri. an. 12. *Luc. 2.*

Clades Variana. Hoc anno constat accidisse Varianam cladem apud Germaniam, in pœnam expilatæ ab eo Duce antea Syriæ, cui præfuerat, quamque, vt tradit Velleius, & ex eo alij, diuitem pauper ingressus, diues pauperem reliquit. *Vell. Suet. in Oct. Dio. lib. 56.*

Archelaus relegatur. Archelaus à Iudæorum, ac Samaritanorum legatis iudicio postulatus, Viennam, Galliæ Vrbem, exulatum mittitur; ditione illius, Syriæ attributa. Chri. an. 16. Hoc eodem anno, Augusti mense, obijt Augustus Cęsar, ętatis anno septuagesimo sexto. *Augustus moritur.* Imperium, post eum iniit Tiberius Nero eius Priuignus, tenuitque annis viginti duobus, cum dimidio. *Iof. lib. 17. c. 15.*

Is cum initio principatus, ac per aliquot deinceps annos, Iudæos in Vrbe tunc degentes, non secus ac Augustus, humaniter habuisset, Seiani postmodum arte extorres egit, ac in Sardiniam, vt stipendia inibi facerent, quasi ad compescenda insulæ latrocinia, amandauit. Chri. an. 21.

Christi anno XXVIII. recedente à procuratione Iudææ Valerio Grato vndecimo exacto anno, successor ei datus est Pilatus, qui, cum auratos Chri. an. 28. *Pilatus in Iudæam.*

clypeos (Cæſaris imagines ſcribit Io-
Philo de ſephus) Hieroſolymam intuliſſet, de-
legat. ad dicaſſetque, magnas turbas conciuit,
Caium. victuſq; populi pertinacia Cæſaream
Ioſ. lib. tranſtulit. haud ita multo poſt iterum
17. c. 3. orta ſeditio populi, quod ſacram pe-
cuniam in profanũ vſum verti iuſſiſ-
ſet, hoc eſt in extructionem aquædu-
ctus, quam ab vſque trecẽteſimo ſta-
dio in Vrbem inferre conſtituerat.

Chri. Chriſti annum XXX. auſpicatur S.
an. 30. Lucas à prædicatione Ioannis Bapti- *Io. Ba-*
ſtæ, eiuſdemque vitæ ratione, à qua *ptiſta.*
monaſticam dimanaſſe conſtat. ad
Ioannem deſerta loca incolentem, vt
omnis generis mortales confluebant,
ita Chriſtus Dominus acceſſit, ab eo-
que, licet aliquamdiu renuente, bapti-
zatur in Iordane fluuio, qui diuino *Chri-*
contactu virtutem adeptus eſt, eò *ſtus ba-*
quippe loci leproſos accedere, & lo *ptiza-*
tos ſanari ſolitos tradunt. Poſt hæc, *tur.*
Greg. inquit Euangeliſta, ductus eſt Ieſus in
Turon. deſertum. inibi cum ieiunium ad dies
de glor. quadraginta extendiſſet, tentari ſe à
mart. Dæmone paſſus eſt, à deſerto loco,
c 17. ac ieiunio, ad opus redemptionis ac-
cedens propius, ſectatorem habuit
Io. 1. primum Andream, qui ex diſcipulis *Apoſto-*
erat Ioannis Baptiſtæ; is Simonem, *lorum*
fratrem de Chriſti numine admoni- *vocatio.*
tum ad eum ſecum adduxit, quem in-
tuitus Chriſtus, iam tum Eccleſiæ aſ-
ſurgentis veluti baſem conſtituit.
hinc Nouato es facile refelluntur, qui

primatum qualemcumque Petro à Christo ideo traditum contendunt, quod cæteris Apostolis maior esset natu: constat enim Andream, ætate pariter, ac vocatione Petro priorem fuisse, vocatus exindè Philippus traditur, &, Philippo admonente, Natanaël, quem quidam Bartholomæum fuisse putant; sed D. Augustini sententiæ tutius inhærendum, qui secus sentit, & Nathanaëlem, inter Apostolos ideo cooptatum negat, quod esset legis Doctor; Deus autem contemptibilia mundi eligere constituisset.

Nuptiæ apud Canam. Horum discipulorum vocationem sequutæ sunt nuptiæ apud Canam Galileæ Viculum, ac inibi primum à Christo miraculum perpetratum. *Io. 2.* sunt qui commenti sint sponsum his in nuptiis fuisse Ioannem Euangelistã, qui tamen miraculo illectus, sponsa relicta, Christum sequutus sit. Imminente autem Pascha, Christus Hierosolymam ascendisse dicitur, ibique summo cum imperio nundinatores è templo exturbasse. Interim Herodes Antipas Galileæ Tetrarcha, Herodiadis ex Aristobulo fratre neptis, quæ Philippo item fratri nupserat, amore captus, à Viro eam abduxit; factum cum improbaret Ioannes, Tyrãni iussu in carcerem detrusus, ac demum biennio fere post, improbæ saltatricis precibus, capite plexus est. Dum re-

Io. 2. Matt. 14. Marc 6. Luc. 3. Ios. lib. 17. c. 7.

Io. Baptista in carcere.

cederet è Iudæa Chriſtus Dominus recepturus ſe in Galilæam, Samaritanam offendit mulierem, qua cum longum ſermonem inſtituit, quem proſequitur Ioãnes Euangeliſta; in Galilæa iterum reperit Andream, ac Simonem fratrem piſcationi operam dantes, qui relictis retibus vocantem Chriſtum, & aliud piſcationis genus eis demandantem, cõfeſtim ſequuti ſunt; nec ita multo poſt vocantem item Ieſum ſequuntur Iacobus, & Ioannes fratres, relictis actutum retibus, ipſoque Patre Zebedæo. Hic cum Matthæus addat, Chriſti operum admirabilium famam tota Syria percrebuiſſe, multi nõ immerito exiſtimant tunc factum, vt Edeſſæ Rex Abagarus illum per litteras ad ſeſe acciret, eidemque Chriſtus reſcriberet, addunt nonnulli, iidemque probati Autores, non reſcripſiſſe modo, ſed ſui imaginem quoque miſiſſe, non arte pictoris elaboratam, ſed ipſius ſummi opificis manu perfectam.

Io. 4. Matt. 4. Marc. 1. Luc. 4. Euſeb. lib. 1. c. 13. Abagarus.

Ad alteram Chriſti profectionem, ad Paſcha Hieroſolymis celebrãdum, ſpectat Paralytici curatio qui ipſis triginta & octo annis in probatica piſcina excubauerat, poſt hæc accubuit Ieſus in domo Simonis Phariſæi, quo mulier acceſſit, quæ erat in Ciuitate peccatrix, *hic longam ſatis diſputationem Autor inſtituit. an vna, eademque hæc mulier fuerit, ac Maria*

Chri. an. 32. Io. 5. M. Magdalena

Magdalena ſoror Lazari, ac Marthæ, & vnam, eademque fuiſſe tradit, contraria ſententia multis teſtimoniis reprobata. proſequentes autem Euangeliſtæ ſacram Hiſtoriam, tradunt Chriſtum remigraſſe in Patriam, ibique (vt accidit) contemptui habitum poſt hæc peragraſſe oppida, ac vicos Galileæ multoſque mortales, animorũ æque ac corporum ſanitati reſtituiſſe; nec per ſe ſolum, ſed etiam per diſcipulos, quos binos dimiſit ad Euangelium latè propagandum. *Mat. 13. Marc. 6. Luc. 4.*

Io. Baptiſtæ cædes. At Chriſtus Dominus, audita Ioannis nece (quæ ad hunc annum ſpectat, vt ante innuimus) ingreſſus nauiculam, abiit trans fretum, in auia, ac deſerta loca, quo cum haud ſecus turbæ multæ eum ſequerentur, nec cibum ſecum detuliſſent, per ſummum miraculum, quinque panibus, ac duobus piſcibus eas, numerum quinque millium excedentes, pauit. Seceſſit poſt hæc Dominus in partes Tyri, ac Sidonis, & exinde in Galilęam rediit, multaque ibi miracula exhibuit, exiguoque iterũ pane, paucisque piſciculis turbam aluit innumeram; exin, dimiſſa turba, ſeceſſit cum ſolis diſcipulis, quibus veluti in cõcilium coactis, ſummum Petro ſacerdotium attribuit. Chri. an. 33. *Mat. 14 Marc. 6 Luč. 9. Io. 6.* *Mat. 15. Marc. 7.*

Seiani cædes. In hunc Chriſti annum (vt aliqua ex profanis miſceamus) incidit Seiani cædes iubente Tiberio; eius inquam

Seiani, quem fortuna ad ſummum humanæ fœlicitatis faſtigium euectum, veluti fatigata deſtituit, hunc ſupra Cæſarem vidit Roma, & poſt diuinos ei delatos honores, vnco in Gemonias traxit.

Chri. an. 34. Trigeſimũ tertium expleuerat ætatis annum Chriſtus Dominus, cum inſtante Paſcha, Hieroſolymam petiit pro ſalute omnium crucis ſupplicium ſubiturus. Matt. 21. Marc. 11. Luc. 19. Io. 12. præceſſere Chriſti mortem non longo interuallo, Lazari ad vitã reuocatio, fauſtæ Populi acclamationes, diuinique honores habiti in die Palmarum. hinc Sacerdotum, & Scribarum odium: hinc captioſæ Phariſæorum, ac Sadducæorum quæſtiones de Tributo, de reſurrectione mortuorum, de maximo legis mandato; conuiuium quoque in domo Simonis iteratum, Magdalenæ obſequium, concilium ſacerdotum in atrio Caiphæ; cum Apoſtolis cœna, & Paſchæ celebratio: pedum lotio, Sacroſancta Euchariſtiç inſtitutio; à cœna receſſit Chriſtus in montem oliuarum, Hortumque Getſemani, quò nocte concubia, Pilati ſatellitium, Iuda ductore, cum acceſſiſſet, illum, rei non ignarũ, comprehensũ in Prætorium adducit, ibi, nocte reliqua ludibrio habitus, circumductus, ſeruiliter cæſus, diris impetitus, cruci demum addicitur. Chriſti Paſſio. Chriſto in cruce pendente concuſſa eſt tellus; tenebris obductum eſt cœ-

lum, multaque alia prodigia acciderunt, quæ apud Euangeliſtas habentur, eius ſepulturā curauit Ioſeph ab Arimathea, corpuſque ſindone inuolutū ſaxeo condidit monumento Hebræi etenim, quod plerique ex oriēte populi, mortuorum corpora non cremabant, vt Romani. *hic refert Author, ac reprobat nonnullorum ſententias, qui tradunt, alio, quàm XXXIII ætatis anno, Christum exceſſiſſe, diligentius etiam perquirit, quo menſe, quoue die, non tantum quoto ætatis anno Chriſtus ſit mortem paſſus*; Exindè in memoriam Dominicæ paſſionis, honoremque apud Chriſtianos mos inoleuit ſextam feriam ieiuniis deſtinare, nec ſextam tantum, ſed etiam quartam, quod ea die Sacerdotes Iudæorum de eo morti tradēdo conſilium inierint, religioſæ interim mulieres emerunt aromata, vt Chriſti corpus condirent; qui mos ab Ægyptiis in Iudæos manauit: Ægyptii enim ſic curabant corpora per XL. dies, eaque, hac arte, ita exſiccabant, vt veluti lapideſcerent, & longum in æuum ſeruarentur, hinc mirari quis deſinet, cur poſt curatum Chriſti corpus à Ioſepho, idem quoque preſtare piæ mulieres vellēt. Surrexiſſe autem a mortuis Dominum mulieres comperêre, idque diſcipulis retulere, diluculò id accidiſſe Eccleſia credit, *& firmat Author relata aliquorum diſcrepantia, & reiecta*; redi-

Can. Apoſt. 68. Ignat. Epiſt. ad Philipp. Clem. Rom. Conſt. lib. 5. c. 16. & lib. 7. c. 22. Geneſ. c. 50.

Chriſti reſurrectio.

uiuum apparuiſſe primũ Matri, nemo pius, vt ait Hieronymus, negauerit; apparitiones aliæ notæ ſunt ſatis ex Euangeliis, & Pauli teſtimonio; has dum peragit, Apoſtolos plena ſacerdotali poteſtate donat, Petrũ in primis, cui nauis clauum regendum tradit, prærogatiua inter alios ſingulari.

De ſcript. Eccl in Iacob

Diſcipuli receſſerant, iuſſi, in Galilæam, rurſum Hieroſolymam reuerſi etiam poſt Domini in Cœlum aſcenſũ ibidem ſubſtitere ad vſque aduentum Paracleti, à quo mire incenſi, inſtructique, opus longè maximum aggreſſi, orbem terrarum Chriſto ſubdere ex compoſito decreuerunt; & vero etiam fœliciſſimè perfecerunt; vt de nceps ex inſtituto demonſtrabimus. quo loco Dominus in Cœlum aſcendit, veſtigia ſolo impreſſa reliquit. eo ipſo loco templum poſtea cum extrueretur rotundo ſchemate, concamerari totum opus nequiuit: relictus eſt itaque ſummo in faſtigio meatus apertus (vt licet coniicere) quo nunc pacto Romæ adhuc viſitur Agrippę templum; illud etiam mirum (Sulpitii verba) *quod locus ille, in quo poſtremum inſtiterant diuina veſtigia, continuari pauimento non potuit, ſiquidem quæcumque applicabantur, inſolens humana ſuſcipere terra reſpueret, excuſſis in hora apponentiũ ſæpe marmoribus, quin etiam calcati Deo pulueris adeo perenne documentũ eſt, vt veſtigia impreſ-*

Sulp. Seuer. lib. 2.

sa cernantur, & cum quotidie confluentium fides certatim Domino calcata diripiat, damnum tamen arena non sentiat, & eadem adhuc sui speciem veluti impressis signata vestigijs terra custodit.

Matthias locum Iudæ implet. Antequam Hierosolyma discederent Apostoli, in primis replendum Iudæ proditoris locum censuerunt, Petro perorante. cum itaque propositi essent Ioseph, qui vocabatur Barsabas & Matthias; *cecidit* (inquit Lucas) *sors super Matthiam*, sors autem illa, vt tradunt Patres, fuit insinuata Apostolorum mentibus diuina volũtas; ne autem forte eligerentur Sacerdotes, Romanis etiam legibus vetitum erat; nec apud Hebreos id vsurpatum constat, nisi semel paulo ante Hierosolymitanum excidium, & à factiosis quidẽ hominibus, Reipublicæ statu collabente; tum Petrus, diuino spiritu percitus, concionabundus sacra mysteria multitudini circumfusæ, stupentique reserare instituit, atque adeo, primo veluti congressu, tria virorum millia ad Christi castra, victoria speciosissima, traduxit. *Dion. de Eccles. Hier. p. 3. c. 5.* *Dion. Alic. lib. 2.* *Ios. de Bell. lib. 4. c. 5.*

Horæ canonicæ. Propagandæ fidei intenti Apostoli, precationes statis horis non deserebant, vnde mos in Ecclesiam inuectus sacras, seu canonicas, vt vocamus, horas concinendi, aut recitandi, qui à Clericis etiam nunc seruatur, ac Monachis. his accedebant miracula, per quæ nouam doctrinam adstrue- *Tert. adu Pschyc. c. 10. Cypr. de or. Dom.*

bant, naſcentemque alebant fidem. qui verò dabant Chriſto nomen, agros, ac domos vendebant, preciumque ad Apoſtolos deferebant communem in vſum inſumendum; quod cum haudquaquam ſincerè præſtitiſſet Ananias quidam, cum Vxore Zaphira, mendacium Petro acrius exprobrante, exanimes ante illum cecidere.

Act. 5.

Anania, & Zaphira interitus.

Hoc eodem anno Iacobus Alphei cognomento Iuſtus frater Domini appellatus, Hieroſolymorũ Epiſcopus à Petro inſtitutus; eam Eccleſiam rexiſſe traditur, annis XXIX. cõſecrationi autem illius adfuiſſe Iacobum Zebedei, & Ioannem, ex antiqua traditione habetur, & ex Aniceti Epiſtola, qui etiam teſtatur traditam à Petro formam eſſe, vt electus Antiſtes non minus, quam à tribus Epiſcopis conſecraretur.

Euſeb. Chron. & Hiſt. lib. 2. c. 1.

Tom. 1. Concil.

Ritus ordinandi Epiſcopos.

extremo hoc anno Stephanus, omnium fidelium primus, martyrio affectus eſt extra portam Aquilonarem. Locum poſtea Eudoxia Auguſta, regio ſumptu extructo inibi templo, egregie illuſtrauit: *quoniam vero Sacra Hiſtoria tradit diſcipulos, ſuper morte Stephani feciſſe plãctum magnum; Author opportunè de mortuorum ſuffragijs, deque igne purgatorio diſputationem inſtituit, quam apud eum legas.* Poſt mortẽ Stephani pergit ſacer Hiſtoricus, *facta eſt perſecutio magna in Eccleſia, quia erat Hieroſolymis, & omnes diſperſi ſũt per regiones Iudææ,*

Act. 6.

Stephani martyrium.

Euagr. lib. 1. c. 22.

Chri. an 35.

& Samariæ præter Apostolos, cur autem Apostoli, dilapsis cęteris Discipulis substitere? an quia alijs audentiores? an quia de populo optimè meriti operatione virtutum, gratia apud eum valerent plurimum; vt sine populi tumultu exturbari tutò nequirent? Discipuli igitur, ea de causa per totam Asiam dispersi, vocati sunt Aduenę dispersionis, ad quos suas dedere epistolas Petrus, ac Iacobus; diuina autem id prouidentia factum par est credere, vt ea ratione dominicus ager ad diuini verbi semen ab Apostolis fęlicius postea recipiẽdum, prius à Discipulis excoleretur; itaque cum ad Philippi prędicationem *recepisset Samaria verbum Dei*; quasi ad maioris molis opus, missi sunt illuc Petrus, & Ioannes, qui baptizatis à Philippo manus imponerent, vt acciperent Spiritum sanctum *quo loco Author de Sacro Chrismate disputationem instituit.* Inter baptizatos à Philippo Simonem Magum Samaritanum hominem fuisse referunt is cum Petrum, ac Ioanem Spiritum sanctum, vt diximus, conferentes, & eum eo miraculorum virtutem animaduertisset, potestatem huiusmodi precio comparare sese ab eis posse existimauit; à quo Simoniæ, vt vocamus, crimen inoleuit. *huius autem hominis commenta, sectam, sectatoresque fusè his narrat Author, ex antiquis monumen-*

Act. 8.

Sacrum Chrisma.

Simon Magus.

tis; fuiſſe auten illum eundem Simonem impoſtorem, qui Ioſepho teſte, Gentem illam in montem Garizin coegit, fugatuſque eſt inde à Pilati milite, quidam putant.

De antiq. lib 18. c. 5.

Recedentibus è Samaria Petro, ac Ioanne, Philippus ſubſtitit, ibidemque Candacis Reginæ Eunuchũ ad Christi fidem traductum luſtrali abluit fõte, raptuſque inde, Azotum delatus eſt, cuius Vrbis Ciuibus Euangelio imbutis, perrexit Cæſaream, at Eunuchum, in Æthiopiam poſtquam peruenit, euangelizaſſe mihi Christum plerique omnes tradunt, adorasse autem pridem Æthiopes Deum immortalem expertes Idolorum, Author eſt Strabo, quemadmodum & circuncidi ſolitos, habetur ex Herodoto, quem Ioſephus laudat, itaque haud ægrè eorum, cum christiana, religionem coaluiſſe putandum eſt.

Cãdacis Reginæ Eunuchus.

Iren. lib. 3. c. 12. Euſeb. lib. 2. c. 1. Niceph. lib. 2. c. 6. Lib. 17

Saulus interim patriæ legis æmulator ſtudioſiſſimus, Christianæ acerrimus inſectator, miro oſtẽto ad Christi fidem cõuerſus, magnum rei Christianæ momentum attulit. afferebat ille ſecum litteras à Principibus Sacerdotum ad Damaſci Sygnagogas, quibus, pro imperio, pœnam Christianæ fidei ſectatoribus conſtituebant, mirum hoc videri poteſt, cum Vrbs ea externo eſſet ſub Principe, & Herodis quidem hoſte Areta Rege, documento Christianis Principibus,

Pauli cõuerſio.

Chri. an. 36. *Act. 9.*

quo pacto suis in ditionibus summi Sacerdotis, in his, quæ ad religionem pertinent, excipere mãdata debeant. accidisse autem hæc biennio ferme post Christi Seruatoris mortem, exactò verò, post cædem Stephani, vix dum anno, exploratum est, at enim cum lapidaretur Stephanus, Saulus Adolescens fuisse dicitur; conuersionis deinde tempore, *Vir spirans minarum* appellatur. quo factum, vt nonnulli multis, post Stephani obitũ, annis, Pauli ad Christum conuersionem accidisse existimauerint: verũ ex germana græcæ vocis νεανίου significatione, controuersia sublata videri potest, pro qua latinus interpres reddidit *Adolescentis*; *præferocis ingenij Iuuenis* melius redditurus. vtcumque, fuisse tum Paulum annorum quinque circiter, ac triginta, ex eo deduci abundè posse existimamus, quod scribens idem ipse ad Philemonem, anno sui carceris secundo, Neronis principatus quarto, *Senem* se esse testatur, proinde, vt minus, sexagenarium. scripsit autem anno post Christum agnitum XXIV. quod verò neq; ætate grandior tum fuerit, ex eo videtur posse conijci, quod duodecim fere post conuersionem annis Paulus, ac Barnabas Listram Licaoniæ Vrbem cum venissent, ac claudum inibi, ingenti miraculo, sanum reddidissent,

Pauli ætas tempore conuersionis

Act. 14.

habiti ab incolis pro Dijs sunt, volebatque eis Sacerdos hostias immolare: *vocabant autem* (inquit Lucas) *Barnabam, quidem Iouem, Paulum autem Mercurium*. & quamuis Lucas addat, *quoniam ipse*, Paulus, *erat dux verbi*, & ita Mercurium referret eloquentia, nihilominus Iuniorem adhuc eum fuisse par est credere, vt Mercurium referre aptius potuerit. porrò vocatum eum *Paulum* etiã ante conuersionem quidam putant eo argumento, quod Romanus esset, licet *Saulus*: à Iudæis vocaretur; qua in sententia videtur esse Origenes. alij, in quibus Ambrosius, & Augustinus, cõtendunt in ipsa conuersione cum moribus nomen immutasse, alij denique, vt Hieronymus, non ante Sergium Paulum Proconsulem ad Christi fidẽ à se traductum, Apostolum, Pauli nomen tamquam spolium adeptum; quod non ante hoc tempus eo nomine appellatus legatur; quæ sententia magis arridet: quamquam non tam illud vsurpasse ad gloriam, quam ab ipso Proconsule inditum ei fuisse ad clientelam putamus. Sed iam Apostoli vestigia sectemur, constat illum Damasci aliquandiu moratum, petiuisse Arabiam, indeque Damascum repetisse, moratumque ibidem triennio, profectum Hierosolymam Obijt hoc anno Philippus Tetrarcha Herodis Antipæ frater Vir mitis ingenij fra-

Cur & quando Paulus hoc nomen sũpserit.

In Præfat. ad ep. ad Rom. Ambr serm. 31. Aug. tr. 72. in Psal. Hier. in ep. ad Philem. Ad Galat. 1. Chri. an. 37.

Philippi Tetrarcha obitus.

Ios. lib. 18. c. 6.

erum, ac Patris dissimillimus, eius ditio, quod sine liberis decessisset, Syriæ accessit.

L. Vitellius Syriæ Præses.

Eodem fere tempore L. Vitellius exconsul, in Syriam Pręses missus, Hierosolymā inuisit, multaque in Iudęos beneficia contulit, Pilatus interim, quod omnia per sæuitiam, atque auaritiam gereret, ab eodem Præside in ordinem redactus, Romam mittitur, ac custodiæ traditur. Herodes verò Agrippa Aristobuli filius Herodis magni nepos, Romæ dum esset, quod inconsultè nimis Tiberio mortem precatus fuisset, Imperium Caio, quem eiusdem Tiberij iussu, quasi morū moderator sectabatur, carceri, & ipse addictus est, mansitque ad vsque Tiberij mortem; cui Caius suffectus, Agrippam non modo à vinculis soluit, sed auitum statim in Regnum restituit, donatum prius aurea catena eiusdem omnino ponderis cum ferrea, quam Tiberius iniecerat.

Chri. an. 38.

Philo de legat. ad Caium. Iof. lib. 18. c. 5. & 8.

Herodes Agrippa.

Carceri additur

In Regnū restituitur.

Tiberij mors.

Caius succedit.

Seneca de Caio elogiū.

Obijt autem Tiberius XVII. Kal. Aprilis, anni à Christo nato vndequadragesimi. De Caio, qui post eum Principatum obtinuit, satis sit referre, quæ scribit Seneca. *hunc, inquit, edidit natura, vt ostenderet quid summa vitia in summa fortuna possent.*

Chri. an. 39.

De cons. ad Eliod.

Vitelli⁹ Hierosolymis

Iof. lib. 18. c. 7.

Vitellius post hæc gesturus aduersus Aretam Arabiæ Regem bellum, iterum accessit Hierosolymam, Iudæisque in verba Caij noui Principis

adactis, ſummum Sacerdotium à Ionata Annæ filio, in Theophilum fratrem transfert.

Paulus Hieroſolymis.

At verò profectus Hieroſolymam Paulus, quamquam triennio iam Chriſtum prædicans, quaſi adhuc *ſpirans minarum, ac cædis*, etiam-num à diſcipulis timebatur, profectionis cauſam ſcribit ipſe; *vt videret Petrum.* manſit autem inibi diebus nō amplius quindecim, quęſitus iterum ad necem à Iudæis, quemadmodum antea & Damaſci.

Ad Galat. 1.

Ad necē à Iudæis quæritur. Petri ſedes Antiochiæ. Agrippa Roma diſcedit. Alexandriam appellit. Traducitur à Ciuibus. Agrippæ cum Herode Patruo contentio.

Hoc eodem anno Petrus Eccleſiam inſtituit Antiochenam, ſeptemque illam annos adminiſtrauit, Syriæ Vrbibus reliquis antea peragratis.

Chri. an. 40.

Ioſ. lib. 18. c. 9.

Porrò Agrippa in Regnum ſeſe recipiendi venia à Caio impetrata, ex itinere Alexandriam cum appuliſſet regio ornatu, ac ſatellitio, Flacci Pręfecti inuidiam in ſe conſciuit, ad cuius gratiam Populus Alexandrinus Regem Cæſaris familiarem per ſummam licentiam traduxit. Hebræo, qui ea erant in Vrbe frequentiſſimi, fortunis exutos, omni cruciatuum, ac ſupplicioru m genere vexauit. In Regnum cum perueniſſet, Herodis Patrui haud ſecus inuidiam incurrit, quem ſponte incitatum, Herodias Vxor Agrippæ ſoror acrioribus in fratrē agebat ſtimulis, ſocordiam illi exprobrās, quòd Cæſarem ſibi demereri neglexiſſet, his permotus Herodes, & Romam ad

Caium cum Vxore nauigat. id sentiẽs Agrippa, Romam & ipse Libertum mittit cum literis, quibus Patruũ apud Cæsarem insimulabat initæ cum Arthabano Parthorum Rege necessitudinis, quo cum occulta consilia agitaret. armamentarium ad hæc tanta armorum copia refersisset, quæ armandis septuaginta militum milibus sat esset. appulere simul Puteolos, vbi tum erat Cæsar, Herodes, & Agrippæ legatus, à quo cum literas accepisset Caius, his perlectis, interrogauit Herodem, vera ne essent, quæ de armorum copia scribebantur; negare non audentem, quasi de proditione conuictum, Lugdunum in Galliam ablegauit. Tetrarchiam ipsius Agrippæ adiunxit. in Herodiadem, quod Agrippę soror esset, m tius agere cum decreuisset, donatamque pecunia in Iudæam remitteret; abnuit illa, calamitatem Viri potius, quam fratris gloriam ferre patiens enimuerò sapiens rerum æstimator Herodis pœnã, non tam simultati cũ Agrippa, quam iniquæ in Ioannem sententiæ, ac contemptui Christi seruatoris tribuet.

Agrippa in Herodem accusatio.

Herode exilio mulctatur.

Herodiadis in eum amor.

Subinde Petrus, diuino monitu traducto ad Christi fidem Cornelio cohortis Italicæ Centurione, reliquis Gentilibus aditum ad Ecclesiam reserauit. huius Cornelij domum Cæsareæ in templum fuisse postmodum versã, suaque adhuc ætate superfuis-

Chri. an. 41.

Conuersio Cornelij Cẽturionis.

Act. 10.

Ep. 27. ſe Hieronymus tradit; illum verò Cæ- *Cornelius Episcopus eligitur.*
Martyrol. 2. Feb. ſareæ Epiſcopum poſt Zachæum electum memoriæ proditur alicubi, ſine authore tamen, traditur Ilij eum Epiſcopum fuiſſe.

Petri factum cum improbarent Hebræi, rationem illis reddidit, & diuinum oſtentum enarrauit. acquieſcentibus cæteris, non acquieuit Corinthus, eiuſque ſectatores, quos merito fidelium Eccleſia vt hæreticos damnauit. Hoc eodem anno, ex magis recepta patrum ſententia, omnium Euangeliſtarum primum Matthæum hebraicè ſcripſiſſe Euangelium conſtat, quod tranſlatum à ſe in græcum ſermonem Hieronymus tradit.

Euſeb. chron. & hiſt lib. 5. c. 10. Hier. de ſer. eccl in Matt.

Matthæus Euangelium ſcribit.

Pilatus interim ærumnis in exilio confectus ſua ſe manu conficit. Vitellio in adminiſtratione Syriæ Petronius ſubrogatur, iubeturque Cæſaris ſtatuam ad Coloſſi magnitudinem in ſacro Hieroſolymorum Tēplo collocare; id cum perficere, grauiſſimæ ſeditionis metu, cunctaretur, impotentis principis indignationem ita incurrit; vt literas ab eo acceperit, quibus pœnam anticipare, ſibique vim inferre iubebatur. præſto fuit homini iuſto Deus, qui Tyrannum, antequam grauius aliquid ſtatuere in eum poſſet, demedio ſuſtulit. ſed hæc poſtmodum accidêre. Iudei, qui Alexandriæ erant, ad idem ſacrilegium cogebantur. ergò; quò Caium ab inſano conſilio, ſi

Ioſ. lib. 18. c. 10.

Pilatus ſe ipſum occidit.

Petronius Syriæ Præfect.

Chri. an. 42.

Iudæorū ad Caiū legatio.

fieri poſſet, reuocarent, legationem ad eum adornant, cuius princeps fuit Philo Iudæorum ſapientiſſimus, qui eam ſcriptis tradidit. Alexandrini viciſſim Ciues Appionem Virum diſertum ad idem pro ſe munus obeundum deligunt, cuius non tam eloquentia, quam proiecta in vaniſſimum Principem aſſentatio effecit, vt Iudæorum legati contemptui haberētur, & tantum non cum iniuria arcerentur. Philo animum ita non deſpondit, vt ſuos potius bono eſſe animo iuberet; Deū enim Tyranni vitia diutius non paſſurum, admiſſi demum auditique in hortis, ſiue ad Agrippæ, qui tum Romæ erat, preces, ſiue ad irriſionem; cur à ſuilla abſtinerent, cur alia pleraque præter aliarum Gentium morem agerent, tum de alijs id genus nugis interrogati, nihil certi ad rem ſuam retulerunt, conſtat autem, Philonem iterum Romam veniſſe ſub Claudio, ac cum Petro Apoſtolo amicitiam contraxiſſe. vtrum autem (quod quęri ab aliquibus ſolet) Philo Chriſtiani nominis fuerit ſtudioſus, non eſt facile ex eius ſcriptis decernere, ſanè de Chriſtianis numquam meminit, quæque de eorum vitæ ratione ſub nomine Eſſæorum tradit, in ſuę Gentis gloriam ſcripſiſſe potius videtur; cæterum immane quantum hoc tempore Iudæos vbique diuina vltio exagitauerit: præter enim ea, quæ apud Pa-

Philonis cum Petro amicitia.

Hier. de ſcr. eccl.

Diuina in Iudæos vltio.

Ioſ. lib. 18. c. 12. leſtinam quæque apud Ægyptum, ac Romæ perpeſſi ſunt. vna in Vrbe Seleuciæ, conſpirantibus in eos Græcis cum Syris, ſupra quinquaginta ipſorum millia trucidantur. *Iudæorũ clades.*

Chri. an. 43. At Caius, cum imperaſſet annos prope quatuor coniuratione Ducum, qui Prætorianis militibus præerant, omnium ex voto, non tantum Hebræorum, extinctus eſt; quo ſublato, per ſummum fortunæ ludum, Claudius patruus, contemptui antea ab anteceſſore, ac Ciuibus habitus, dum, odio ſanguinis, peti ſe ad necem timet, ac latebras idcirco quæritat, ad ſummum humanæ fœlicitatis faſtigium ab iiſdem militibus rapitur. Inter prima Imperij rudimenta, Agrippam Regem, fratremque illius, Herodem pariter nuncupatum, donis cumulat, ditionibus auget. Hebræos, ſiue in eorum gratiam, ſiue ingenij mitioris ſuaſu, priuilegiis vbique munit, edictis tutatur. Quod ad res pertinet Chriſtianorum, magna hoc tẽpore facta eſt ex Gentilibus ad eos acceſſio, Antiochiæ in primis, vbi Chriſtianorum nomen vſurpari eſt cæptum. *Caligula mors.* *Ioſ. lib. 19. c. 1. Dio. l. 59. Suet. in Caio c. 59.* *Claudius Imp.* *Iudæis fauet.* *Act. 11. Ign. ep. 7. Greg. Naz. de prof. Chriſt.* *Chriſtiani nominis initium.*

Hoc eodem anno Edeſſa cum ſuo Rege Abagaro chriſtiana ſuſcipit ſacra, Thadæo adminiſtrante, ſiue is Apoſtolus fuerit, vt placet Hieronymo, ſiue ex LXXII. vt Euſebius tradit. *In Mat. c. 10. l. 1. c. 13.* *Abagarus.*

Agrippæ perſecutio. Eodem fere tempore Agrippa Rex, patriæ religionis obſeruantiſſimus, haud ægrè ſibi perſuaderi permiſit à Christianorum hoſtibus, vt regia authoritate creſcentem eorum numerum, atque exiſtimationem compeſceret *miſit itaque manus* (inquit Lucas) *vt affligeret quoſdam de Eccleſia. occidit autem Iacobum fratrem Ioannis gladio. videns autem* (pergit ſacer Hiſtoricus) *quod placeret Iudæis, appoſuit apprehendere & Petrum*, ratus ſi fundamenta conuelleret, totum ædificium ruiturũ *oratio autẽ fiebat ab Eccleſia ſine intermiſſione pro eo*, vt pote communi, ac ſupremo eius paſtore. neque ſanè de alijs Apoſtolis ſollicitam adeo fuiſſe Eccleſiam legimus. cuſtodiebatur autẽ Petrus à quatuor quaternionibus militum vinctus catenis duabus, quæ, ad Angeli vocem illum excitantis, cecidere de manibus eius, quemadmodum & ferrea porta vltrò patuit: igitur Petrus, ſic liber factus, ſollicitum de ſe gregem inuiſit. quo autem pacto illæ ipſæ catenę ſeruatę fuerint, & quatuor demum poſt ſęcula, Theodoſio iuniore imperante, inuentę fuerint, ſuo loco referemus.

Chri. an. 44.

Act. 12. Euſ. l. 2. c. 8.

Iacobi Ap. martyrium.

Petri carcer.

Apud Sur. 1. Aug.

Petri catenæ.

Egreſſus autem Hieroſolymis Petrus, perrexit in Phœniciam, indéque Antiochiam, alijs item Vrbibus ex itinere perluſtratis, earumque Epiſcopis conſecratis. Conſilium iam

inierant

iniecrant Apoſtoli extra Paleſtinæ terminos Euangelium diſſeminandi: igitur Agrippæ eos perſecutio impulit ad deſtinatam profectionem maturandam, porrò ne quod doctrinæ inter ipſos diſcrimen eſſet (quamquam omnes vnus ſpiritus edocuerat) fidei ſumma capita, breuem veluti in formulam coacta, ediderunt, quam *ſymbolum* vocarunt. ſiue quod ipſorum quiſque ſuum veluti ſymbolum in vnum contulerit, ſiuè quod ea formula ſymbolum eſſet, ac veluti teſſera Chriſtianorum. Quò vero eorũ quiſque profectus ſit, quoad licet, ex veterum Patrum monumentis referemus.

Ruff. in præf. ad Symb. Hier. ep. 61 Aug. ſerm. 115. Leo ep. 96 Iren. l. 3. c. 1. Tert. de præſcr. Cypr. de vn. eccl. Euſeb. chron. Arno. adu. Gent. Lact. l. 4. c. 21.

Symbolum Apoſt.

Apoſtolorum diuiſio.

Principio conſtat, Petrum Apoſtolorum Principem poſt Eccleſiam, vt diximus, Antiochiæ inſtitutam, Romam, Vrbium Principem, acceſſiſſe. id cum exploratiſſimum ſit, quidam tamen ex noſtri ſæculi Nouatoribus, per ſummam impudentiam, ac contradicendi libidinem, negare auſi ſunt. veniſſe autem hoc ſecundo Claudij anno, plerique omnes tradunt. quantum verò illi fuerit enitendum, vt noua dogmata imbutis ſuperſtitione mentibus inſinuaret, ex odio Populi in Iudæos, quales & Apoſtoli habebantur, tum ex vitiorum ea in Vrbe copia, ac veluti colluuie, coniicere vnuſquiſque poteſt.

Petrus Romæ.

Ioannem profectum in Aſiam, ſeptemque inibi Eccleſias, quas in ſua

Ioannes in Aſia.

ipse Apocalypsi recenset, instituisse constat. quamquam Ephesios prior Paulus edocuit. porrò Ioannem haud semper ea in Prouincia fuisse, sed alias quoque ad Orientem regiones peragrasse, exploratum est.

Andreas. Andream ad Scythas missum tradunt, indeque in Græciam profectum, Patris, Achaiæ Vrbe, martyrium consummasse

Philippus. Philippus Asiam superiorem excoluit, Scythiæ quoque partem peragrauit: Hierapoli tandem nonagenarius martyrium subiit.

Thomas. Thomas ad Parthos primum profectus, ad Indos postea penetrauit.

Bartholomæus. Bartholomæus, post maiorem Armeniam Euangelio imbutam, Lycaones, ac citeriores Indos edocuit.

Matthæus Matthæum ad Æthiopes profectũ, plerique omnes tradunt.

Iacobus. Iacobus, qui Minor dictus est, ac frater Domini [nam Iacobum alterum Agrippæ iussu iam cæsum diximus] Hierosolymorum Episcopus, substitit Hierosolymis.

Simon. Simon Cananeus, qui Zelotes dictus reperitur, quem Iudam quoque appellatum tradunt, in Mesopotamiam Euangelium detulit, alii addunt in Ægyptum, in Africam, atque adeo in Britanniam, sed nullo veterum testimonio firmant.

Iudas. Iudas porrò, qui & Thadæus dictus est, & ipse in Mesopotamiam profe-

ctus, Arabiam inde petiit, ac Idumæã. De Apoſtolorum rebus præclarè geſtis, vix certi aliquid affirmare fas eſt. multa etenim de his leguntur apocrypha. quid quod etiam commentarii complures eorum conſcripti olim nomine circumferebantur, qui amiſſa paulatim fide periere. *horum numerum, & argumenta ab Authore, qui eos recenſet, petere curioſus lector poterit*. neque Apoſtolis tantum, aliiſque Viris Sanctiſſimis perditi homines aſpidum, vt aiunt, oua ſuppoſuerunt, verum etiam, quod immane dictu eſt, Chriſto ſeruatori, eiuſmodi erat liber de Magia ad Petrum, ac Paulum, de quo Auguſtinus meminit, ac patentiſſimi mendacii arguit. quæ de Simone Mago mira Romæ patrata dicuntur, ob quæ Statuã, & diuinos adeptum honores ferunt, Iuſtini, qui non longe ab eo ſæculo abfuit, teſtimonio comprobantur; & confirmat Irenæus, aliique vetuſti Authores. hunc Petri virtute profligatum conſtat, quod poſtea ſub Nerone accidit.

Libri apocryphi.

De conſ. Euang. l. 1. c. 9.
Apol. ad Anton. L. 1. c. 20
Euſ. l. 2. c. 12.
Act. 1.
Euſeb. chron.

Simon Magus.

Hoc eodem anno maxima annonæ caritas Orbem vniuerſum vexauit.

Dio. l. 60.

Annonæ caritas.

Quo tempore, vt Ioſephus tradit, Helena Adiabenorum Regina cum Izate filio hebræa ſuſcepit ſacra, alimentorumque inopiam apud Hieroſolymam frumento, ac pecunia ſubleuauit. Oroſius, ac alii ex noſtris

Ioſ. l. 20. c. 2.
Oroſ. l. 7. c. 6.

Helena Adiab. Regina.

Christiana illos sacra suscepisse affirmant, & sane quæ idem addit, Iosephus de præcepto circumcisionis in disquisitionem vocato, hoc ipsum facilè persuadent, Huiusmodi annonæ caritas morem in Ecclesiam inuexit, collectas pro pauperibus indicendi, hinc multi D. Leonis Papæ sermones inscripti leguntur *pro Collecta*, porrò cum laudabilis mos iste Bizantii exoleuisset, D. Chrysostomus reuocauit, deque ea re luculentam habuit concionem quæ autem con ferebatur pecunia, in Pupillos, ac Viduas diuidi cõsueuerat, quod tradit D Cyprianus. his Iustiuus, ac Tertullianus addunt morbosos, naufragos, carceri mancipatos, & his similes.

Ado. chron. *Collecta* *In quos diuideretur.* *De op. eleem.* *Orat. ad Ant.* *Apol. c. 19.*

Paulus interim, ac Barnabas cum pecuniam hac ratione collatam Hierosolymam detulissent, reuersi inde Antiochiam, Dei monitu, de ferendo ad Gentes Euangelio, a cæteris segregantur, ac consueto ritu consecrati, inter Apostolos recensentur. *Hic multa Author refert de Ecclesiasticis ordinibus, illorumque institutione, distinctione, atque ministerio, docetque Christianos ritus ex Hebræis multos, multos ex Gentilibus laudabiliter in Ecclesiam fuisse translatos, quicquid Ecclesiæ hostes oblatrent.*

Paulus, ac Barnabas. *Sacri Ordines.*

Hoc ipso tempore, inito annorum calculo, Pnulum in cælum raptum, affirmandum est.

Pauli in cælum raptus.

Christi an. 45.

Petri cathedra Romana.

Quo tempore Petrus Apostolorum Princeps, Romam haud ita pridem delatus, Cathedram ibidem figit Pōtificiam, cuius rei memoria in Ecclesia adhuc recolitur. Sanè Patrum conciones, quas in eius diei celebritatem perorarunt, celeberrimum fuisse illius in Ecclesia cultum ostendunt. *Porrò de Romana Sedis prærogatiua, ac dignitate, multa ex Patribus hoc loco Author opportunè congerit.*

Eus. chrō. & hist. l. 3. c. 16. Chrys. de trans. Ign. Hier. de script. in Ign. & ep. 12.

Episcopi Antiocheni.

At quemnam Ecclesiæ Antiochenæ Episcopum Petrus sibi successorem dixerit (dissidentibus Authorum sententiis) Ignatium ne, an Euodium haud satis exploratum est, quamquam ipsemet Ignatius dirimere litem videtur, qui sedisse se post Euodium fatetur. Sunt qui putent Euodium à Petro, Ignatium à Paulo institutos, illum vt Iudæis, hunc vt Gentilibus inibi præessent, cum de circumcisione dissidium nondum esset compositum. cæterum eo demum veluti distinctionis pariete sublato, alterum loco cessisse, quem Ignatium fuisse affirmant.

Prima Petri epistola.

Hoc eodem anno Petrus suam primam Epistolam scripsit Romæ, quam Babylonem appellat, porrò cum in fine illius eos, ad quos datur, Apostolus admoneat, vt salutent se inuicem in osculo pacis; *eruditè admodum Author hic disserit de huiusmodi cōsuetudine, etiam apud Romanos vigente.*

Osculandi mos.

Eadem in Epistola vocat Marcum filium suum: hunc haud ita multo post Alexandrinæ Ecclesiæ præfecit. cæterum antequam illuc pergeret, Apostolo dictante, Euangelium scripsisse plerique tradunt, vtrum autem latinè, an græcè, non æquè exploratum est. eorum tamen sententia magis arridet, qui latinè scriptum contendunt. porrò quod Petri interpres Marcus dicatur, *huiusmodi sumpta occasione Author quærit quidnam esset loqui linguis, quid prophetare.* Illud notatu dignum, hoc ipso anno, quo Roma Christianis sacris imbuitur, Claudium, non nisi impellente numine, multa profana sacrificia abrogasse mandasse insuper, vt Caii statuæ tollerentur, ac numismata cum eius imagine conflarentur. vt qui statuas in Templis habere voluit, vt Deus, neque vt Princeps haberet in foris. Firmata iam Romana sede. æquum erat, vt Petrus, cui vniuersi gregis cura erat credita, ad reliquas Orbis regiones, occidentales præsertim, ad quas Apostoli non peruenerant, animum adiiceret Habuere itaque ab Apostolo institutos Episcopos Sicilia Pancratium, Marcianum, Berillum, ac Philippum: Capua Crispum: Neapolis Asprenatem: Terracina Epaphroditum. Æquicolæ Marcum, alium tamen ab Euangelista: Ptolemæum Nepe: Romulum Fesulæ:

Marcus Euangelium scribit.

Euseb. chron. & hist. l. 2. c. 4. Hier. de ser. Chrys. hom. 1. in Mat.

Quid loqui linguis & prophetare.

Claudij edicta.

Dio. l. 60.

Creati à Petro Episcopi

Luca Paulinum: Rauennas Apollinarem: Eutropium Verona: Proſdocimum Patauium: Ticinum Syrum: Aquileia poſt Marcum Euangeliſtam, Ermagoram. apud Galliam Lemouicenſes, Toloſani, ac Burdegalenſes Martialem: Remenſes Xiſtum: Arelatenſes Trophimum: Senonenſes Sabinianum: Cenomanenſes Iulianum: Bituricenſes Vrſinum: Aruernenſes Auſtromonium: Sanctonenſes Eutropium: Tungrenſes, & Colonienſes Maternum: Vienna, ac Moguntia Creſcentem, Catalaunum, Memmium: reliqua Germania Eucarium, Ægiſtum, & Marcianum: Hiſpania Torquatum, Ctheſiphontem, Secundum, Idalteriũ, Cæcilium, Æſichium, Euphratium, & alios. in Britanniam quoque Petri opera Euangelium penetraſſe ferunt: haud mirum, cum anno ſuperiore eam Claudius deuicerit. multa præterea addi poſſent; verum quia non æquè explorata ſunt, conſultò omittimus, quantum verò temporis Petrus tum Romæ fuerit, receptior ea videtur ſentẽtia, vt vſque ad annum eiuſdem Claudii nonum, quo eius edicto Iudæi Roma ſunt pulſi. ſed de his infra dicendum erit.

Agrippa mors Ineunte eodem hoc anno Agrippa Herodes Iudæorum Rex miſerandè interit, vermibus conſumptus, vita functus eſt, cum annos regnaſſet omninò ſeptem. eius tum filius, eiuſdem *Agrippa Iunior.*

Act. 12. Ioſ. l. 19. c. 7.

cum Patre nominis, Romæ erat apud Claudium vix pueritiā egreſſus; proindè nō ſtatim eum in Regnum remiſit, ſed Cuſpium Fadum illuc cum imperio ablegauit. Herodi fratri Chalcidis Regni imperium in res ſacras cōceſſit, quo ille vſus iure, ſtatim ſummo Pontificatu Matthiæ adempto, alium illi ſubrogauit.

Paulus, & Barnabas pulſi Antiochia Piſidiæ à Iudæis ægrè ferentibus eos cum Gentilibus verſari, acceſſerunt Iconium Vrbem Lycaoniæ, vbi haud diſſimilia pari de cauſa, paſſi ſunt, quæ quia indicata tantum in ſacra Hiſtoria, fuſe narrantur in Actis Teclæ Virginis, *meritò Au hor huius Virginis hic laudes refert ex Patribus, eademque Acta Apocrypha à nonnullis habita, ab omni nota vindicat.* Iconio cum receſſiſſent, venerūt Liſtram eiuſdem Prouinciæ Vrbem. ibi, vt ſupra retulimus, ob miraculum à Paulo perpetratum, habiti pro Dijs ſunt. neque hic ſtetit ſuperſtitio, vel admiratio, *ſacerdos quippe Iouis, qui erat ante Ciuitatem Tauros, & coronas ante ianuas afferens, volebat ſacrificare, quod vbi audierunt Barnabas, & Paulus, conſciſſis tunicis ſuis, exilierunt in turbas clamantes, & dicentes, Viri quid hæc facitis? & nos mortales ſumus ſimiles vobis homines.* hæc Lucas. ſed enim quam facile Populus in diuerſa trahatur, hic planè perſpicuum factum eſt.

Chri. an. 47 *Act.*14. 2. *ad Tim.*3.

S. Tecla.

Chri. an. 48. *Act.* 1

Paulus, ac Barnabas pro Dijs habiti.

illi ipſi, qui Apoſtolos adorandos paulo ante cenſuerant, eccè tibi ad Iudæorum neſcio quorum, qui Iconio, atque Antiochia venerant, criminationem, ex his alterum, hoc eſt Paulum, lapidibus obruere voluerunt: & ſanè obruiſſent, ni eum diſcipuli, ſuorum obiectu corporum, tutati fuiſſent. *Paulus lapidatur.*

Euſeb. Cron. Ad hunc annum refert Euſebius Virginis Deiparæ Aſſumptionem. *verùm quia de hoc multi aliter ſentiũt, eorum ſentẽtias licet nullo certiori argumento fultas, ſed ex reuelationibus, aut coniecturis petitas ſuo more Author, relatis ſcriptorum verbis, in diſquiſitionem vocat.* feruntur epiſtolæ quædam eiuſdem Dei genitricis nomine datæ ad Ignatium vna cum illius ad Virginem reſponſo: ad Ioannem quoque Euangeliſtam duæ; ſed haud dubiè inter apocrypha numerandæ ſunt. *Deipara Aſſumptio.*

Hoc eodem anno Cuſpius Fadus Iudææ, vt diximus, Procurâtor, Iudæis negotium exhibuit ſuper Stola, ſacerdotali indumento ſanctiori. hanc Herodes in Templo à Pontifice adſeruari ſolitam, fidei veluti obſidem, inde ſublatam, ſibi cuſtodiendam duxit in Arce Antonia. eo autem vita functo, Iudæi iterũ permiſſu Vitellii Syriæ Præſidis, receperunt. tunc Fadus eadem qua Herodes de cauſa, ab Iudæis tenere non audenibus, extorquere eam voluit, hi ab eodem, *Stola Pontificia.*

vt liceret legatos ea super re ad Cæsarem mittere, datis obsidibus, impetrarunt: at, quid effecerint, ex Claudii literis, quas placet inserere, satis constabit. sunt autem eiusmodi *Claudius Cæs. Germ &c. Hierosolymorum Magistratibus, Senatui, & Populo totique Iudæorum Genti salutem. Quoniam Agrippa Alumnus meus pijssimus, quem ego domi educo, adduxit ad me vestros Legatos gratias agentes, quod sedulò Genti vestræ prouideã, rogantesque enixè, vt Pontificalem Stolam, & coronam vobis seruare liceat; cõcedo quod petitis, quemadmodum antea Vir optimus, & mihi amicissimus Vitellius concesserat, vestræque voluntati annuo, primum motus pietate propria & quia placet quemque religiosũ esse more suæ Patriæ, deindè, vt gratificer Herodi Regi, & iuniori Aristobulo, quos, & mihi deuotissimos noui, & vestri studiosissimos, meritòque illorum amicitiam plurimi facio, scripsi autem de hac re & Cuspio Fado Procuratori meo* hactenus Claudius.

Claudij litera.

Peracto longioris peregrinationis cursu Paulus, ac Barnabas reuersi sunt Antiochiam Syriæ, ibique narrarunt Ecclesiæ quanta Deus in Gentibus operatus esset, quibus aperuisset ostium fidei. Claudius interim Cæsar, quod externæ (vt ait Tacitus, haud dubiè christianam religionem notans) superstitiones inualescerent; vetustissimam Aruspicum disciplinam.

Chri. an. 49.

Anam. l. 11.

reſtituendam curauit.

Chri. an. 50. Subinde Herodes Rex Chalcidis, Agrippæ frater, quem Claudius in ſuis literis amiciſſimum ſibi eſſe profitetur, moritur, eius Regnum iuniori Agrippæ attribuitur. *Herodis Agrippæ fratris obitus.*

Res interim accidit memorabilis. die quarta Paſchalis feſti Miles quidam Romanus, ex his, qui pro templo erant, frequentiſſimo inibi Populo, per contemptum, nudata oſtendit genitalia. ea re Populus commotus, tumultu excitato, Cumanum Ducem conuiciis inceſſebat, nec videbatur ab iniuria temperaturus. tum Cumanus iuſſit milites in Antoniam inſtructo agmine ſe recipere, populus ratus ſe ad necem peti, ita promiſcuè, ac voluti conglobatim per anguſta viarum ſe proripuit, vt mutuo impulſu proculcati, ac triti, mortalium ad viginti millia interierint. ex his autem, qui eo in tumultu aufugerant, quidam, agmine facto, Stephanum Cæſaris ſeruum centeno circiter ab Vrbe ſtadio hoſtiliter diripiunt, hoc nunciato, Cumanus mittit, qui iniuriam vtcumque vlciſcatur, & obuium quemque viciſſim cædant, ac proximos diripiant Vicos. hoc dum peragunt, miles quidam libros Moſaicos inuentos protulit, lacerauitque, multis inſuper in Legem, ac Gentē conuiciis iactatis. id vbi reſcitum eſt, Iudæi magno numero, Cæſaream, quò *Iudæorum tumultus.*

se Cumanus receperat, petunt, instantque apud eum vehementius, vt, iniuriam illatam Deo, vlciscatur. Cumanus veritus maiores turbas, suadentibus præterea Amicis, legis violatorem Militem securi percussit, alia præterea haud leuiora patrata sunt, faces subdente Cumano: arsissetque iam tum bello Prouincia, ni Quadratus, Syriæ Rector, præsto fuisset ab eo supplicium de seditiosis sumptum, Cumanus quoque damnatus; Claudius etenim ius ei statuendi de Procuratoribus etiam dederat. Fœlix, qui & ipse Procurator erat, & Samariam administrabat, non indemnatus modo abijt, sed inter Iudices sedere est iussus, siuè quod insons esset, seu verius, quod frater esset Pallantis liberti in primis apud Cæsarē gratiosi.

Tacit. l. 12.

Iudæi Vrbe pulsi.

Chri. an 51.

Claudius post hæc Iudæos assiduè tumultuantes (haud dubiè aduersus Christianos) Vrbe expulit. Excessisse autem Roma etiam Petrum, & Hierosolymam petijsse constat ibi coacto Concilio ad componendas obortas dissensiones, præfuit. interfuere autem ex Apostolis cum Petro, Iacobus, Ioannes, Paulus, & Barnabas. eo in Concilio abrogatum est circumcisionis præceptum. permissumque vesci animalibus omnis generis nulla mundi, aut immundi habita ratione. mirum tamen, etiam tum à primordijs ipsius Ecclesiæ visum est,

Suet. in Cl. c. 21. Oros. l. . c. 6. 7 Act. 15.

Concilium Apostolorum.

cur non item præceptum abſtinentiæ à ſanguine animantium, ſit antiquatum; quin potius expreſsè cautum, ſuadente Iacobo, à ſuffocato & ſanguine abſtinendum eſſe. hoc ita abſurdum viſum eſt, vt ex antiquioribus Patribus quidam putarint abſtinentiam iniunctam à ſanguine intelligendam eſſe de abſtinentia ab humano ſanguine effundendo, verbum autem additum (*& ſuffocato*) eſſe ſuppoſititium, & ex Apoſtolorum præcepto nequaquam appoſitum. verum re accuratius perpenſa, ex receptiori Patrum ſententia ſtatuendum eſt; re vera fuiſſe tùm cautum, vt non ſolum à fornicatione, & Idololatria abſtinere quiſque deberet, verum etiam, retento Moyſis præcepto, à ſanguine, & ſuffocato; hoc eſt ab animantium ſanguine tam effuſo, quam ex ſuffocatione in ipſis animantibus reſidente. id autem ea ratione cautum, ne, abrogata circumciſione, & aliis ex præceptis legis, Iudæi ſcandalum paterentur, & à Chriſti fide omnino abhorrerent. quod docet in primis Auguſtinus, elegantique comparatione, de duobus parietibus vnum in angulum coëuntibus, declarat. adeo autem Apoſtolos hæc cura coquebat, ne ex abrogatione legis, & conſuetudine cum Gentilibus, & veluti indulgentia in illos, offenderentur Iudæi; vt Petrus ab eo concilio Antio-

Iren. l. 3. c. 12. Tertull. de pudic. c. 12. Cypr. ad Quir. lib. 3, in fin.

Cont. Fauſt. l. 32. c. 13.

chiam cum venissent, nescio qua simulatione, consuetudinem cum Gentilibus deuitaret quod à Luca in Apostolorum Actis prætermissum, Paulus his verbis docet. *Cum autem venisset Cephas Antiochiam, restiti ei in faciem; quia reprehensibilis erat, prius enim, quam venirent quidam à Iacobo, cum Gentibus edebat, cum autem venissent, subtrahebat, & segregabat se timens eos, qui ex circumcisione erant* quo pacto autem Paulus à procacitatis, Petrus à simulationis culpa vindicentur, non est ex nostro instituto recensere. Sanè hic locus adeo est scaber, vt neque Augustinus, ne dum alii inferioris notæ scriptores inoffenso eum pede pertrãsierit hac de causa inter ipsum, ac Hieronymum, vltro citroque datis litteris, magna contentione certatum est.

Contentio Petri, ac Pauli.

Ad Galat. 2.

Contentio Hieronymi, & Augustini.

His Antiochiæ peractis, Paulus, ac Barnabas reuisere decreuerunt Ciuitates, in quibus verbum Dei prædicauerant hic alia inter Paulum, ac Barnabam orta contentio est, volente hoc secum adducere Ioannem cognominatum Marcum. Paulo autem renuente recipi debere, cum antea recusasset *cum ipsis* (vt ait) *in opus ire*; ea de causa Paulus, & Barnabas seorsim discesserunt, hoc quidem adducente secum Marcum, illo verò, Silam hic quoque videnda essent, quæ Patres asserunt, Chrysostomus in pri-

Act. 15.

Hom. 34. in Act.

mis, vt vtrumque Apoſtolũ ab omnis ſuſpicione culpæ immunes doceant. *Act. 16.* *Peruenit autem Paulus* (inquit Lucas) *in Derbem, & Liſtram, & ecce diſcipulus quidam, qui erat ibi nomine Timotheus filius Viduæ fidelis Patre Gentili, hunc voluit Paulus ſecum proficiſci, & aſſumẽs circumcidit eum propter Iudæos.* quis non miretur Paulum, qui tantopere de abrogãda circumciſione laborauit, quique Petrum paulo ante ſimulationis hac de cauſa viſus eſt arguere, in eandem nunc ſimulationis notam ſponte impingere? huius tamen rei rationem reddunt inter alios Chryſoſtomus, & Auguſtinus, quos require. Poſt hæc Paulus per viſionem (vt ait Lucas, qui per idem tempus ei ſocius acceſſerat) monitus, profectus eſt in Macedoniã, moratuſque Philippis eius Prouinciæ Vrbe, virgis inibi cum ſocio Sila magiſtratuum iuſſu cæſus, carceri addictus eſt. cum autem intempeſta nocte orarent ambo, terræ motu facto, carcer apertus eſt, quo animaduerſo carceris cuſtos voluit ſe ipſum occidere, exiſtimans vinctos aufugiſſe, inhibitus autem à Paulo, qui in carcere perſtiterat, diuino inſtinctu vna cum familia Chriſti fidem ſuſcepit, *lauitque* (inquit Lucas) *plagas eorum, & baptizatus eſt ipſe, & omnis domus eius continuò.* cum autẽ Magiſtratus mandaſſent eos dimitti, tum demum Pau-

Timotheus à Paulo aſſumptus.

Hom. 34. in act. De emend. ad Conſent. c 5.

Act. 16.

Paulus virgis cæditur.

lus Ciuem se Romanum professus est, abiitque Thessalonicam, vbi post multos ad Christi fidem perductos, à Iudæis quasi seditionum author accusatus, quæsitusque ad pœnam, aufugere coactus est. *Act. 17. 1. ad Tess. 2.*

Paulus Athenis. Ea ex fuga Berœam se contulit, indeque Athenas, vbi in ipso Areopago causam dicere iussus, opportuno sumpto argumento, doctissimè perorauit. inter alios, quos Christo Athenis adiunxit, fuit Dionysius Areopagita. de quo alibi erit sermo. *Porrò, quæ hic fuse, ac eruditè tradit Author de Areopago, deque ignoto Deo. ex eo pete.* Chri. an. 52. *Dionysius Areopagita.*

Paulus Corinthi. Ars scenefactoria. Athenis Corinthum profectus, perstitit ea in Vrbe sesquiannum: ibi (quod & alibi fecisse constat, & fateri ipse non erubescit) scenofactoria arte, ne fidelibus grauis esset, victum sibi comparare consueuit. erat autem ars hæc consuendi pelles ad tabernacula militaria: huiusmodi enim tunc materia, vt habemus ex Tacito, tentoria constabant. hic verò cũ Iudæos ad Christi fidẽ incassum diutius hortatus esset, excutiens, de more, vestimenta sua, ad Gentiles animum adiecit. quamuis autem Lucas (forte tunc absens) Pauli gesta Corinthi paucis perstringat, multa illum scitu digna, atque admiranda operatum esse, par est credere ipse in suis sanè Epistolis ad Corinthios postea datis, meminit de signis, prodigiis, & virtutibus. *Act. 18.* *Lib. 13.*

Extincta ſub idem tempus Meſ- *Claudius*
ſallina, Claudius, omine haudqua- *Neronem ad-*
quam meliori, Agrippinam ex Ger- *optat.*
manico fratre neptem, vxorem du-
cit, filiumque ipſius Domitium, qui
Nero dictus eſt, malo ſuo, atque Or-
Chr., an. 53. bis fato, adoptat.

Corinthi moram adhuc trahens Paulus, alteram ad Theſſalonicenſes dedit epiſtolam, cum primam indidem ſuperiori ad eos anno dediſſet. in hac enim Apoſtolus Teſſalonicenſes hortatur ad tenendas traditiones, quas didicerant ſiue per ſermonem, ſiue per epiſtolam; *appoſitè Author multa, etiam ex profanis, diſputat de traditionibus, & lege non ſcripta contra Nouatores, qui niſi Verbo Dei ſcripto fidem adhibendam negant, quo dogmate Eccleſiæ præcepta, ac ſacramenta, ſacraſque omnes cæremonias, conuellunt.*

Hoc tempore L. Iunius Gallio, Annæi Senecæ germanus frater, Prouinciam Achaiæ Proconſul regebat; ad eius Tribunal adductum Paulum Iudæi acrius cum accuſarent, eos repulit, profeſſus de eorum quæſtionibus, ac religione nolle cognoſcere.

Chri. an. 54. Tum Corinthiis, Apoſtolus, valere iuſſis; Epheſum venit, dein Cæſaream Paleſtinæ, mox Antiochiam;
Act. 15 & veſtigia veluti relegens, Galatia,
& 19. ac Phrygia anni ferè ſpatio peragratis, iterum Epheſum acceſſit; à Ga-
Gal. 4 latis, vt ipſe teſtatum reliquit, ſum-

ma cum charitate, sicut Angelus Dei exceptus est, haud dubiè etiã ab aliis. Interim Philippus Apostolus Hierapoli Asiæ Vrbe, cruci affixus, lapidibus obruitur.

·pi ·stoli ·rij. *Eus. 1 chron.*

Hoc anno, vt ait Tacitus, S. C. Italia pulsi Mathematici, inuisum Principibus genus hominum; ea autem id factum de causa, quod Iunius Scribonianus morte Principis per eos scrutatus esset.

Lib. 12. *Mathematici Italia pulsi.*

Ephesum Apostolus cum secundò venisset, trienniò ibidem substitit, virtutes interim admirandas operatus; *ita vt etiam super languidos deferrentur à corpore eius sudaria, & semicinctia, & recedebant ab eis languores, & spiritus nequam egrediebantur.* vides hîc cultum sacrarum Reliquiarum in Ecclesia receptum, miraculis comprobatum, & ab Euangelistis testatum, quicquid Nouatores obloquantur sequuti Eunomium, ac Vigilantium eadem antea pice inquinatos *hic Authorem ipsum consule de sacrarum reliquiarum cultu, data occasione, fusius differentem.* Antequam Paulus Epheso recederet, Iudęi quidam, inter quos Scæuæ Principis sacerdotum filii, siuè ad lucrum, siuè ad gloriam, existimarunt posse se in Christi nomine, quem Paulus prædicabat, malos Dæmones ab obsessis pellere; experimento facto, audiuerunt à Dæmone, *Iesum noui, & Paulum scio, vos autem, qui.*

Chri. an. 55. *Act. 19.* *Cultus sacrarũ reliquiarum.* Chri. an. 56 *Act 16*

estis? tum ab obsesso, qui in eos totis viribus insiluit, male mulctati, semineces abierunt. consueuisse autem apud Hebræos Principis Sacerdotum filios exorcistas agere ex arcanis quibusdam Salomonis Regis præceptionibus, tradit Iosephus, qui huius rei experimentum insigne se vidisse ait, cum quidam Eleazarus coram Vespasiano Principe, ac filijs hoc factitaret. *quod verò ad exorcismorum vsum spectat, multa Author de more huc congerit.* equidem vsu olim in Ecclesia receptum constat, vt omnes tam adulti, quam infantes, exorcismis ad abigendum, si non ex corpore, saltem ex animo, Dæmonem, purgarentur, cuius ritus aliquod adhuc in Ecclesia superest vestigium. quoniam verò hic Lucas subdit, ex filiorum Scæuæ casu, non solum Iudæos, ac Gentiles IESV nomen præconiis extulisse, *sed etiam multos credentium venisse confitentes, & annunciantes actus suos; Author pluribus de more probat antiquissimum in Ecclesia vsum sacræ confessionis fuisse, multa ex Patribus doctissimè afferens apud eum legenda. Multi autem* (subdit Lucas) *ex eis qui fuerant curiosa sectati, contulerunt libros, & combusserunt coram omnibus.* haud dubiè Magicos libros eorum, qui quæstum exorcismis faciebant. huiusmodi librorum vsū fuisse olim omnibus, tam apud Romanos, quam apud Græcos.

Lib. 8. c. 2. & de Bell. lib. 7. c. 25.

Vsus exorcismi.

Vsus confessionis.

Ad l. Corn. de Sicar. & Venef.

Magici libri.

interdictum, apud Scriptores, & legum peritos passim legere vnusquisque potest, quemadmodum etiam morem antiquum fuisse eos publicè comburendi, quod de omnibus aliis, vtcumque improbatæ lectionis, libris factum constat. *l. 4. ff. fam. hercisc. Liu. l. 29. Cic. de nat. Deo. l. 1.*

Claudij mors Nero Imp. Tertio Idus Octobris moritur Claudius ætatis anno LXIV. Principatus paulo minus XIV. Agrippinæ Vxoris dolo veneno ei propinato. quo sublato, Nero eiusdem Agrippinæ filius Imperium capessit, annũ agẽs XVIII. tenuitque totidem fere annis, ac Victricus. periit vnà cum Claudio edictum, aduersus Iudæos, ne in Vrbe agerent, promulgatum; quo & Christiani pulsi fuerant. visus est nouus Princeps initio in Hebræos propensior, itaque illis in Vrbem redeundi potestatem fecit, & Regem Agrippam quatuor in Galilæa Vrbibus donauit. Eiusdem Agrippinæ dolo, inscio filio, Iunius Sillanus Asiæ Proconsul veneno sublatus est, itemque Narcissus Claudii Libertus, qui apud illum primum gratiæ locum tenuerat, opesque inde maximas congesserat; quod Pallanti ideo tunc quidem non contigit, quod ipsius Agrippinæ cum Claudio nuptias conciliasset, ex quibus Nero ad Imperium euectus. *Tacit. l. 13. Dio. l. 6 in fin.*

Paulus cum tertium iam annum Ephesi ageret, veniendi Romam consilium iniit. antequam illinc discede- *Chri. an. 57. Ac. 19.*

ret ſcripſit primã ad Corinthios epiſtolam ea occaſione, quod reſciſſet contentiones inter illos ortas; Apollo enim vir eloquens, qui apud eos ſubſtiterat, licet eundem Chriſtum prædicaret, apud quoſdam Paulo ipſo potior eſt habitus, ita vt quidam ſe Pauli, quidam Appollo, quidam autem Cephæ, quidam etiam Chriſti ſeſe eſſe pueriliter gloriarentur. hic animaduertendum exiſtimo, eos, qui ſe Petri, aut Chriſti eſſe iactarent, non ideo id dixiſſe, quod à Petro, qui Corinthi non fuerat, vel à Chriſto, dum viueret, edocti fuiſſent, ſed potius ad euitandam veluti ſciſſuram illam quaſi hoc pacto tutius loquentes ſi ſe ſummi omnium Paſtoris, aut verò etiam adhuc tutius ſi ſe ſummi doctrinæ Authoris Diſcipulos profiterentur. quod autem Paulus ſuccenſens homini inceſti comperto, tradere ſe illum Satanæ comminetur, hinc vſum excommunicãdi in Eccleſiam receptum Patres affirmant. *porro de excommunicationis vſu, ac ritu etiam apud veteres Hebræos, ac Gentiles, ex profanis eruditè admodum diſſerentẽ Authorem conſule.* ſanè apud Gallos his, qui Druidarum decretis non paruiſſent, ſacris interdicebatur. apud Romanos Diti, aut Diris, qui deuouebantur, poterant impunè occidi. cæterum non eſt ignorandum, non niſi in publicè peccantes, & contumaces excom-

1. ad Cor. 1.

1. ad Cor. 4.

Excommunicationis vſus.

Cæſ. de Bell. Gall. l. 6. Dion. Halic. l. 2.

municationis pœnam infligi consue-
Sacerdotij dignitas & potestas.
uisse. *Hic Author multa pari eruditione subnectit de iudiciaria sacerdotibus (Episcopis in primis) à Deo collata potestate. quæ sacerdotum auctoritas apud Hebræos, ac Gentiles quoque fuit omni æuo maxima, vt multorum testimonio probat.* iam quod Corinthij per epistolam Paulum consuluissent, liceretne, studio, aut prætextu continentiæ, vxores dimittere, aut castè cum eisdem viuere; respondit non licere nisi ex consensu coniugis, aliaque addit ad matrimonij leges, siue ad castitatem pertinentia. multa verò illis Apostolum indulsisse, haud mirum; erant enim Corinthii salacissimi, vt testantur quicumque de ipsis scriptores meminerunt, argumento sit, quod de his tradit Strabo his verbis. *Fanum Veneris Corinthi ita fuit locuples, vt plures quam mille sacrorũ famulas habuerit meretrices, quas Viri, ac Mulieres Deæ dedicarunt.* infanda autem eius sacra, de quibus Herodotus, & alii; non est nostrum recensere. *multa hic Author addit ex Profanis æquè, ac sacris scriptoribus de ritu nuptiarum, deque sponsali anulo: de virginitatis laudibus, ac Pauli cœlibatu, quæ ex instituto prætermittimus, apud eum omnino legenda.* Anulum porrò non in nuptiis modo loco arrhæ, sed in omnibus aliis pactionibus dari vsu antiquissimo cõsueuisse, habemus in Sacra Genesi, & tradit

1. Cor. 7.

Leges coniugales.

Lib. 8.

Veneris tẽplum Corinthi.

Herod. in Clio.

Ritus nuptiarum.

Gen. 38.

inter alios ex profanis Plinius. Per-
1.Cor.7. git verò Paulus monere Corinthios, ne qui ex Iudæis vocati sunt, præputium curent adducere, quasi circumcisionem damnâtes, neue qui ex Gentibus, curent circumcidi, quasi ad salutem id requiratur. *hic nonnulla apud Authorem leges de circumcisione, deque arte quadam, & absurdo quorumdam more præputium iterum post circumcisionem inducendi, nè à Gentilibus, ad quos desciissent, dignoscerentur*. legem quoque Apostolis promulgat de alendis
1.Cor.9. iis, qui Euangelium annuncient. *qua*
Gen. 14. *sumpta occasione his, quæ supra de colle-*
Dion. Halic.l. 6. Plaut. in Stico. Cic. de nat. Deo l.3. Xenoph. in Cyro.l.5. *ctis tradiderat, alia quædam Author addit de huiusmodi pro sacris ministris oblationibus, ac de decimis offerendis, quarum vsum apud omnes nationes antiquissimum fuisse contendit*. Fuisse quidem tum profusas Christianorum largitiones ex eo constat, quod non solum Clerici ex his victitarent, sed multi etiam pauperes, in quos eas Clerici diuidebant. donaria etiam iam tum Ecclesijs magni precij conferebantur, ita vt non modo sacra vasa, sed lucernæ etiam essent argenteæ, & hæc quidem gliscentibus persecutionum tempestatibus. reddita verò Ecclesiæ pace, & regnantibus iam Christianis Principibus, siue ipsorum Principum, siue priuatorum hominum liberalitate, immanè quantum in Ecclesias, earumque ministros

Decima.

huiusmodi crescerẽt largitiones. Cum his, quas diximus, legibus Corinthios Paulus imbuisset, de mulieribus illud statuit, vt non nisi velato capite, in Ecclesiam conuenirent. Morem hunc non tam nouum inuexit, quam antiquatum restituit: vt videre licet apud Valerium Maximum, Tertullianum, & alios. *de velo autem, quo peculiariter Deo dicatæ virgines tegebantur, deque velandi, ac tondendi more, aliqua hic Author tradit, fusius à se tradita affirmans in notationibus ad Romanũ Martyrologium. addit etiam quadam de virili indumento, ac calceis, scitu non iniucunda.* ex iisdem Pauli præceptionibus haud ægrè colligimus, iam tum apud Christianos Templa extrui cœpta, cum antea in cœnaculis priuatarum ædium conuenirent. Romæ quidem Prudentis Senatoris à Principe Apostolorum Petro ad Christi fidem perducti domum in Templum ad sacra obeunda fuisse conuersam exploratum est, quemadmodum & Eutrepiæ matronæ domum; itaque ab Euaristo, qui quintus à Petro Ecclesiam rexit, Templa Presbyteris sunt diuisa, Cornelii verò temporibus numerabantur ex his Romæ XLVI. quod mirum, cum Principum edicta, Iudicum sententiæ, delatorum metus, intentata supplicia, vndique vrgerent. creuisse adhuc eorum numerum par est credere non Romæ modo, sed

Velum muliebre.

Mos velandi, & tondendi.

Val. l. 6. c. 3. Tert. de coron. Plut. Apopht. Lacon. in Caril. Clem. Alex. Pedag. l. 2. c. 10.

aliis quoque in Vrbibus, donec Diocletiani, ac Collegę iussu cuncta orbe toto sunt diruta; ex quorum ruderibus, Constantino deinde Principe, alia haud paulò sumptuosius extructa sunt. his olim in Templis aquam habebant Christiani ad manus abluendas more Iudæorum. abrogato postmodum hoc more, vsu receptum est, iubente Alexandro Pontifice, vt templum adeuntes leuiter tãtum sese adspergerent aqua ad Sacerdotis preces sanctitatem adepta, qui mos alias postea in Vrbes dimanauit. quo verò ad Templorum ornatum *multa Author refert de Crucis, deque Christi, aliorumque Sanctorum Virorum imaginibus in eis sculpi, aut pingi solitis.* Non est autem prętermittendum, quod ex iisdẽ Pauli præceptionibus habemus, fideles ad Christi Domini imitationem simul cœnare ipsis in Templis tum consueuisse, simulque sacram Eucharistiam percipere; itaque duplex mensa parabatur. in vtraque quid præstandũ, quid vitandum Apostolus docet. verum quia per epistolam non omnia tradere fas erat, *cætera* (inquit) *cum venero disponam*. quæ nam autem hac de re postea disposuerit, quemadmodum certi aliquid affirmare non possumus, ita conijcere facilè licet fuisse ea, quæ deinceps Ecclesia continenter seruauit ex antiqua Pauli aliorumque Apostolorum tradi-

Aquæ benedictæ vsus.

Sacra Imagines in templis.

1. Cor. 11.

duplex mensa

Eucharistiæ vsus. tione. *Hac sumpta occasione multa Author ex Patribus affert de Sacrosanctæ Eucharistiæ vsu, deque incremento Christi sacrificio, quæ hic, breuitatem professi, inuiti cogimur præterire,* claudit epistolam Paulus *Anathema his* dicens qui 1. Cor. 16. *Anathema quid.* Christum non diligerent. quem morem sequuti sunt Patres in Conciliis. est autem *Anathema* ambiguum verbum. quandoque enim significat votiuum aliquid Deo dicatum, eiusque in honorem à rebus cæteris seiunctũ; aliquando, idque apud nos frequentius, idem est, ac maledictum dirisque deuotum.

Sed iam Ephesum reuertamur. erat ea in Vrbe Argentarius, qui votiuas imagines Dianæ in Templo (vt tum etiam moris erat) dedicandas conflabat huic neglectus Dianæ ex Pauli prædicatione, artis contemptum, ac lucri in primis decremẽtum in dies magis afferebat. is ergò aliis eiusdem artis opificibus, neque iis tantum, sed vniuerso in Paulum, ac socios, Populo incitato, tumultum longe maximum excitauit; quo Caius, atque Aristarchus Pauli Asseclæ è Theatro rapti, Paulus ipse ad necem quæsitus, ægrè Plin. l. 36 c. 14. *Dianæ Fanum Ephesi.* insanientis Populi manus effugit. erat autem Dianæ Templum Ephesi vnum ex septem orbis miraculis, vt tradit Plinius, ducentis, siue, vt idem alibi quadragentis viginti annis, Regum, ac Populorũ certamine ædificatum

longitudinis CCCCXXV. pedum, latitudinis CCXX. columnæ CXXVII. à singulis Regibus factæ LX. pedum altitudine: in his XXXVI. cælatæ. Simulacrum Deæ ex ebeno, seu vt alij tradunt vitigineum cæterum tantæ molis opus septies ante hæc tempora aut collapsum, aut incensum, ac restitutum, sub Gallieno demum funditus à Gothis euersum est. Postquam autem tumultus resedit, Paulus Discipulis Ephesi valere iussis, in Macedoniam soluit, relicto ibi Timotheo, ad quem per idem tempus primam dedit Epistolam. instituerat autem illum, ante discessum, Ephesi Episcopũ; ergò eadem in Epistola quod, & prius coram fecisse par est credere, ad Episcopalia illum munera instruit, ac informat. præcauere insuper illum iubet Hæreticorum dolos, quorum quidam, sub boni specie, vt diuinitus præsentiebat, damnaturi erant connubia, & cibos, quos Deus creauit, reprobaturi. *qua occasione Author de more eruditam instituit disputationem de cælibatu, deque ciborum delectu, ac abstinentia: de quadragesimali, & quatuor anni temporum ieiunio, alijsque ex Apostolica institutione seruari solitis. probatque catholicam Ecclesiam ita Virginitatem commendare, vt non damnet connubia: ita nullum ciborum genus respuere, vt laudabiliter certis temporibus quorundam vsum inhibeat*, quæ qui-

1. Cor. 16.

Act. 20.

Cælibat. Ieiunia.

dem dogmata longe alia sunt ab iis, de quibus innuit Paulus, quæque postea, ex eius prædictione, effuderunt Enchratitæ, Marcionitæ, Manichæi, Saturninij, aliique Apostolicæ, ac sinceræ fidei desertores.

Titius Creta Epis.

At Paulus è Macedonia discedens, Cretam appulit, ibique Titum Episcopum institutum reliquit, & in Græciam regressus, eundem illuc per literas aduocauit. *Act. 20. Tit. 1.*

Neronis primum scelus.

At Nero Cæsar Britannicum Claudij, ex Messalina, filium veneno sustulit, quo facinore, hactenus non malus Princeps, viam sibi ad omnia deinceps scelera aperuit. *Tac. lib. 13.*

De Epis. & Presbyteris.

In ea, quam Paulus ad Titum dedit, Epistola, ideo se ea in Insula illum reliquisse testatur, vt constitueret per Ciuitates Presbyteros, docetque eum quales esse deberent. fuere nonnulli, qui Episcopos, & Presbyteros nomine tantum differre contenderent, *at enim Author multis docet argumentis, & re, & nomine discrepare.* quod verò Presbyteros vnius vxoris viros esse velit, haud mirum, nō enim facilè erat cælibes apud Gentiles tum reperire, præsertim apud Cretam, vbi antiquis legibus cælibatus vetabatur. quamobrem & ad Timotheum Ephesi Episcopum scribens hoc idem monet, ideo autem addit; *filios habentes fideles non in accusatione luxuriæ, aut non subditos*, quod turpissimus inibi *Chri. an. 58. Strab. lib. 10. Tit. 1.*

Mos Cretensiū turpissimus.

Strab. ibid.

mos esset pueros adamandi, ac retinendi adeo, vt liceret eos etiam patribus rapere, ac per bimestre retinere, donatosque demum remittere, hocque laudi potius dari, quam probro, etiam illustri genere ortis, ita vt vestes ab amatoribus splendidiores donatas per summam lasciuiam licẽtius ostentarent. quæ ad Pauli sensum aperiendum, licet non sine rubore ac stomacho, attulimus. cæterum vnius vxoris Viros Apostolus Presbyteros, & Episcopos esse præcipit, non vt excludat cælibes, sed bigamos: neque ex bigamis eos tantum, qui plures simul vxores haberent, hoc enim omnibus fidelibus, non tantum Presbyteris vetabatur, imo & Gentilibus; certè apud Græcos, apud quos, Athenienses dumtaxat, occasione exhaustæ belli cladibus Iuuentutis polygamiam aliquando admisisse reperimus. Apostoli itaque sententia ea est, vt Presbyteri, qui vxorati ad illum ordinem assumuntur, vxore demortua, aliam nequaquam superinducant. castè insuper cum Vxoribus tum Presbyteros, atque Episcopos permansisse exploratissimũ est; adeò vt neque Vigilantius impurissimus cælibatus insectator hoc inficiari sit ausus, huiusmodi autem thori coniugalis separatio, non ex voluntaria tãtum pietate contingebat, sed ex lege, quamobrem, si qui ex his, liberis dare

Polygamia.

Hier. in Vigil. 1.

Sacerdotum cælibatus.

Conc. Elib. can. 33.

operam comperti fuissent, non secus, ac adulteri puniebantur, gradu certè deiiciebantur. Hoc eodem ex Pauli præcepto, & consueto deinceps in Ecclesia more constat, eos etiam in Presbyteros assumi vetitum, qui duas habuissent successiuè Vxores, aut etiam vnam tantum, sed Viduam, quod ideo factum putandum est, quia hoc ipsum de Sacerdotibus olim Hebræorum, imò etiam Gentilium erat cautum; ne quid laudis ab his minus Christiani Sacerdotes haberent, diximus autem alibi, multa Apostolos, ex his, quæ ad morum institutionem spectant, ex Synagoga in Ecclesiam cum fœnore transtulisse.

Conc. Arelat. 2. c. 2.

Leuit. 21 Hier. ep. 11. Tert. ad Vx. & de monogam. c. 10.

Lucas Euangelium scribit.

Euangelium conscripserant Matthæus, ac Marcus, vt antea innuimus, verum quod ille hebraicè, hic latinè; par erat, vt græcè quoque scriberetur. id aggressus est Lucas hoc anno, Paulo & suadente, & adnitente.

Pauli ærumnæ.

Hoc eodem tempore Paulus, cum Nicopoli esset, secundam ad Corinthios dedit Epistolam, in qua, inter cætera, catalogum suarum ærumnarum texit, quas Lucas in Actis Apostolicis fermè preteriit. quod autem nocte, & die in profundo maris fuisse se dicit, vel de horribili aliqua tempestate, qua nocte, ac die iactatus fuerit, intelligendum est, vel, vt quidam putant, de carcere quodam Cirici profundissimo, *cum quinquies qua-*

2 Cor. 11.

Bed. l. quæst. q. 9. tit. 3.

dragenas, vna minas, ſe accepiſſe ait, illud erat genus animaduerſionis apud Hebræos, quo vndequadragintà verbera infligebantur. iam tum tertiò ſe naufragium feciſſe teſtatur. ad hæc quartũ, multos poſt annos, paſſus eſt apud Melitam, de quo tantum meminit Lucas, vt nemo inficiari poſſit, multa ab Euangeliſta in Act. Apoſt. hiſtoria fuiſſe prætermiſſa.

Act. 27.

Conc. Arelat. 2. c. 2.

Antequam Paulus in Macedoniam rediret, Cenchreas (quod eſt nauale Corinthiorum) appulit, ibi cum eſſet Epiſtolam ad Romanos ſcripſit, *Antequam autẽ Paulum Hieroſolymam reuertentem Author deducat; multa ex Ioſepho tradit de infælici tum temporis Iudæorum ſtatu ob Præſidum auaritiam, latronum incurſus, & ciuium factiones, quæ prælu dia veluti quædã fuere miſerandi Hieroſolymorum excidij, multa etiam de cereis, ac lampadibus in Templis accendi ſolitis ſumpta ex his, quæ Lucas tradit accidiſſe Troade occaſione cum inſuper Lucas dicat Paulum feſtinaſſe Hieroſolymam vt ſolemnitatem ibi ageret Pentecoſtes, Author de legalibus feſtis iam tum abrogari ceptis, deque immutato die Paſchæ, alijſque Chriſtianis Feſtis, tum de precibus tã in Eccleſia, quam extra eam procedendo. [vnde Proceſſiones] de tintinnabulis item ad populum excitandum, cogendumque fusè diſſerit, ac in primis eruditè.* Troade autem diſcedens Paulus multis in

Leuit. 21. Hier. ep. 11. Tert. ad Vx. & de monogam. c. 10.

Act. 20.

2 Cor. 11.

Bed. l. quæſt. q. 9. tit. 3.

Cereorũ ac lampadarũ in Templis vſus Paſchæ dies immutatus Chriſtianæ feſta.

Vrbibus, ex itinere, fidelibus sacra doctrina recreatis, venit Cæsaream, inque Philippi domum, qui vnus erat ex septem Diaconis ab Apostolis institutis, se recepit *huic* (inquit Lucas) *erãt quatuor filiæ Virgines prophetãtes.* Act. 21. moratus autem ibi dies aliquot, Hierosolymam perrexit obnitentibus discipulis, quod ex Propheta quodam Agabo audissent, vincula ei inibi intentari. cò cum peruenisset, exceptus est à fratribus perbenigne cognouit autem ex eis malè se apud omnes audire, quod Circumcisionis præceptum, aliaque ex legalibus institutis abrogasset. proinde monebant, sanctificaret se more maiorum, & cognoscerent Iudæi, falsa de ipso fuisse vulgata. morem illis gessit Apostolus, & postridie purificatus Templum num. 6. iniit. ritus autem huiusmodi purificationis fuit abstinere à vino, caput radere, & finito tempore ouē, agnum, ac arietem offerre, crinemque cum hostiis concremare, ex hoc, qui Nazaræorum erat ritus, mos item apud Christianos inoleuit, vt qui à vulgari aliorum vitæ consuetudine recederent, caput abraderent. consueuerunt autem apud nos Clerici, ac Monachi non integrum caput radere, ne iudaizare omninò viderentur, aut Isidis, Serapidisve, aut alios apud Gentiles, sacrificulos imitari viderentur. cæterum apud Romanos vnicuique

Tonsura Clericorum

cum barbam primo poneret, aut crinem, ea Numini alicui dedicare mos fuit. cuius rei exemplum habes apud Suetonium in Nerone.

Act. 21. Poſt oblatum à Paulo ſacrificium Nazaræorũ, ſeptem dies ad eius vincula interceſſiſſe Lucas teſtatur, quibus elapſis, Iudæi, qui ex Aſia venerant illum, quod contemptor eſſet patriæ religionis, delaturi, videntes eum in Templo concitauerunt omnẽ populum, & manus ei iniecerunt, *quærẽtibus autem eum occidere, nunciatum eſt Tribuno Cohortis, qui ſtatim aſſumptis Militibus, & Centurionibus occurrit. tunc accedens, apprehendit eum. & iuſſit eum alligari catenis duabus.* Tribunus autem qui Ægyptium eum eſſe putauerat, græcè loquutum attentius audiuit. fecitque ei poteſta-

Pauli vincula.

Act. 22. tem populum alloquendi. cum autem vidiſſet Tribunus populum in Paulum magis magiſque efferari, *iuſſit adduci in caſtra, & flagellis cædi, atque torqueri, vt ſciret propter quã cauſã ſic acclamarent ei.* tum Paulus opportune Ciuem ſe Romanum profeſſus eſt, Tarſenſes autem omnes Ciues Romanos factos conſtat, quod bellis ciuilibus Iulii Cæſaris primum partibus, tum etiam Octauiani ſtuduiſſent, de Tarſenſium vero laudibus hæc Strabo. *tantum autem Tarſenſibus ſtudium rerum Philoſophicarum, ac diſciplinarum, quas encyclias dicunt, inceſſit, vt ſupe-*

Paulus virgis cæditur.

Dio. lib. 47.

Tarſenſis laudes.

Strab. l. 14.

rauerint Athenas, & Alexandriam, & si quis alius nominari potest locus vbi Philosophorum, & artium ad humanitatem pertinentium schola haberentur. vt non miremur Paulum supra alios Apostolos eloquentem, ac eruditum. quod autem non liceret Ciuem Romanum flagellis subiicere, statuit primum, lata lege, Valerius Publicola idipsum lege Porcia, ac demum Sempronia firmatum est. postridie Tribunus solutum Paulum ad Iudæos produxit. erat autem coactum magnum illorum Concilium quod *synedrim* vocant, in quo verba facere cum cæpisset Ananias Princeps sacerdotum iussit percuti os eius. tum Paulus *percutiet te Deus* [inquit] *paries dealbate.* admonitus autem illum esse summum Sacerdotem, excusationem attulit professus se id nescisse. neque mirum, cum Cōcilium illud tumultuariè fuerit coactum, ita vt loco suo vnusquisque nequaquam sederet, sed stantes, vt in re turbida, loquerentur. illud etiam animaduertendum; alium fuisse summum Pontificem, seu summum Sacerdotem, alium verò Principem Sacerdotum, hic enim erat præpositus illi magno Concilio. Sedebant autem, eo in Concilio vterque primo loco diuersis in lateribus. qui duo dignitatum gradus videntur respondere ipsis Moysi, & Aaroni. prudenter autem Apostolus professus se ex Pha-

Ciues Rom. iurgiis cedi vetitum.

Sigon. de iur. ant. Rom. Cic. per Rabir. Val. max l. 4. c. 1. Act. 23.

Sūmus Pontifex & Princeps Sacerdotum apud Hebræos diuersi

risæis esse, eam sectam cum alia Sadduceorum, ex quibus duabus vniuersum Concilium erat conflatum, inter se quodammodo commisit, itavt eius defensionem illi susceperint, proindeque abiit indemnatus tum ex his, qui ei aduersabantur quadraginta amplius deuotione se se adegisse falsi sunt, non sumpturos cibum, nec potum, donec illum occiderent, curandum itaque, vt iterum à Tribuno veluti in concionem adduceretur; peracturos se etenim haud dubiè meditata hoc cum rescisset Tribunus, Paulum sub custodia clam misit Cæsaream ad Fœlicem Præsidem, additis litteris, quibus significabat eum se hominem ægrè à furente abductum Populo, quamquam nullius compertum flagitij, ad ipsum mittere ne quid in se culpæ rediret, si per tumultum interficeretur quam magno autem Iudæi odio in eum essent accensi, ex eo liquet, quod Lucas addit *post quinque enim dies* (inquit) *descendit Princeps Sacerdotum Ananias cum senioribus quibusdam & Tertullo oratore, qui adierunt Præsidem aduersus Paulum.* Iudæorum deinde orationem refert, ac Pauli defensionem. Iudæis Fœlix respondit velle se Tribunum expectare antequam aliquid decerneret. audiuit etiam secundum Paulum *de Iustitia,* [vt ait Lucas] *de castitate, & de futuro Iudicio* differentem; qua oratio-

Iudæorum odium in Paulum.

Sigon. de iur. ant. Rom. Cic. per Rabir. Val. max l. 4. c. 1. Act. 23.

Act. 24.

Pauli accusatio & defensio.

ne permotus Fœlix, ac perterrefactus eum quidem à ſe dimiſit, frequenter nihilominus eum accerſens, ſperabat enim (addit idem Lucas) pecuniam ſe accepturum à Paulo, quod audiſſet ex Aſia illum multa ad eleemoſynam, & oblationes attuliſſe.

Cum autem Ioſephus ſcribat hoc tempore iuiſſe ſe Romam, vt quoſdam Sacerdotes illuc vinctos à Præſide miſſos defenderet, addatque ficis, ac nucibus eos victitaſſe, ſubit ſuſpicio, ex illis fuiſſe, qui panem non manducaturos deuouerant, donec Paulum interficerent, quos fortaſſe Fœlix tam diro ſacramento adactos, puniendos cenſuit, cum ne deinceps tumultus miſcerent, meritò pertimuerit.

Porcius Feſtus ſuccedit Fœlici.

Haud ita multò poſt Fœlix Præſes ſucceſſorem habuit à Cæſare Porcium Feſtum; quod autem Lucas ait elapſo biennio, intelligendum eſt Imperij Neronis, nam & ante illum ſub Claudio vna cum Cumano, vt diximus, Prouinciæ partem, hoc eſt Samariam, rexerat. Hieroſolymam autem cum veniſſet, præſtò fuere accuſatores Pauli, quos Feſtus Cæſaream iuſſit accedere; quod haud ægre præſtiterunt, ibi cum hic gratificaturus Iudæis, in eos videretur propenſior, Paulus Cæſaris ad Tribunal appellauit. Act. 24.

Interim Agrippa, qui Iunior dictus Act. 25.

est, Cæsaream cum Berenice Vxore, *Agripp.*
Festum salutaturus accessit, coram *Iun.*
quibus causam Apostolus iterum cum *Cæsarea*
Act. 26. dixisset, in modico (inquit Rex) suades me Christianum fieri; & Iudæorum subodoratus perfidiam, dimitti illum potuisse, ni Cæsarem appellasset, affirmauit.

Act. 27. Traditus itaque Paulus custodiæ Iulij Centurionis, nauim conscendit: vnà cum sociis, qui eum sequebantur non inuiti. hos inter fuit Lucas, qui iter omne dietim quodammodo recensuit. Cretam Insulam prætergressi, ex Pauli prædictione, vitæ dis-
Act. 28 crimen adiuerunt, diu noctuque vi tempestatis iactati. Melitam demum Insulam incolumes disrupta quamuis, mersaque naui, tenuerunt. ea in Insula cum Paulus, ad ignem excitandum, alendumque, sarmenta intulisset, vipera manum eius inuasit, qua ille in ignem excussa, præsentis vim veneni non sensit, stupentibus Incolis, illumque vti Deum aliquem venerantibus, quem modò vti sacrilegum fuerant auersati, quasi indignum vita, quem, naufragio superstitem, præsens exitium excepisset. Eo ex miraculo vis Insulæ est indita ad fugandos angues, aut, si quos haberet, innoxios alendos glèba quoque ipsa veneno medetur.

Paulus Melitæ.

Melitæ vis in venena.

Apud Melitam porrò tribus mensibus, dùm hyems remittitur, Paulus

cum sociis subsistit, perbenignè illum interim habente Publio Insulæ Domino, aut Præfecto, cuius Patrem febri, ac dyssenteria laborantem incolumem reddiderat rei tum fama morbo laborantes alii permulti, Pauli ope, seruati sunt.

Pauli iter à Melita. Inde cum tres demum post menses soluissent, venerunt Syracusas, ac subinde Regium, tum Puteolos, ac demum Romam, vnde obuiam Paulo processere, ex fidelibus permulti ad forum vsque Appij, atque adeò ad tres Tabernas, hoc est ad trigesimum, acquinquagesimum ab Vibe lapidem: tanta erat illius doctrinæ fama, ac sanctitatis. Romæ nihilominus degentem, causamque coram sæuissimo omnium Principe dicturum, plerique omnes deseruere. par autem est credere, Iudæos omnem lapidem mouisse, quò illum perditum irent. itaque in omni, vt ipse ait, V. bis Prætorio eius causa cognita est, puta apud Principem, apud Senatum, apud Collegium Pontificum: demum, eius cognita innocentia, solutus vinculis, vnius tantum sub custodia militis, libere agere permissus est. Chri. an. 59. 2. Thi. 4. Philip. 1. *Paulus à suis deseritur.*

Epist. ad Philippenses. Timotheus interim Romam accersitus, venerat, quamobrem ad Philippenses quæ hoc tempore data est, Epistola, non Pauli tantum, sed Timothei quoque nomine data legitur, ea in epistola certiores Apostolus Chri. an. 60.

Philippenſes reddit de propagatione Euangelij in Vrbe facta, cui ſua ipſius vincula non modo impedimento non eſſent, ſed mirificè conferrent. monet inſuper caueant à malis Operariis, inimicis Crucis Chriſti, & *videte* (inquit) *conciſionem*, Eam nihil aliud fuiſſe conſtat, quam Simonis magi, Cerinthi, ac ſectatorum delirium, quo Chriſtum à Ieſu diuidebant, & quodammodo concidebant; negantes Chriſtum paſſum, mortuum ſuſcitatum: hæc eadem de Ieſu fatentes. Crucis eos vocat inimicos, quod Chriſtum verè Cruci affixum negarent, proque eo Simonem ſupponerent Cirenæum, Chriſti crucem quaſi erubeſcentes. aduerſus hos in Eccleſia mos inoleuit Crucis ſignum ſingulis ferè in rebus frequentius adhibendi; qui mos ad hæc vſque tempora perſeuerat, vt qui illum quaſi nouum reiiciunt, aut abſurdum derident huius temporis Sectarii, rei ciendi potius, ac deridendi ipſi ſint, qui in ipſo veluti meridie cæcutire, antiquitatis omnis ignari, videantur.

Iren. l. 1 c.20. Epiph. hær.21.

Simonis ac Cerinthi deliria.

Ignat. ad Philip.ep 8. Tert. d. cor. Baſile ſpir 5. Cyrill. cat.13

Crucis ſignum.

Dum adhuc Apoſtolus eſſet in vinculis, litteras ad Coloſſenſes dedit, quas Tychicum detuliſſe conſtat, quemadmodum, & primas ad Timotheum: fuit autem is non tam Tabellarius, quã Legatus de aliis eos compluribus, quæ Epiſtola non haberet, certiores redditurus: erant autem

Epiſt. ad Coloſſenſes.

Coloſſæ Vrbs.

Colossæ Vrbs maioris Phrygiæ non longè à Laodicea eiusdem Prouinciæ Vrbe, alia tamen ab ea, quæ & in Syria, quæque in Media. Vtrum vero Apostolus ad Laodicenses simul scripserit, vt videtur innuere, antiquorum Patrum non mediocriter torsit ingenia; *qua de re plura hic Author, qui & multa addit ad Apostoli sensum eruendum dum obscurè satis de Angelis meminit; qua sumpta occasione, de eorum cultu disserit copiosè. ad hæc, cum idem Apostolus Colossenses hortetur ad Psalmos, & Hymnos concinendos, quæ ex antiqua de his habentur traditione, in medium affert.*

Laodicea tres. — *Strab. 12. c. 15. Plin. li. 5. c. 32.* — *Angelorum cultus.* — *Colo. 2. & 3.*

His veluti publicis ad Colossenses literis, priuatas ad Philemonem nobilem eius Vrbis Ciuem Paulus addidit, Huius domum Colossis, ad sua vsque tempora, superfuisse, Theodoretus tradit, in templi formam vsumque ab eodem Philemone redactam. huic Paulus Onesimum commendat, quem illius seruum, illiusque fratrem, etiam secundum carnem, appellat. quod mirum cum aliquibus videatur, animaduertendum est, seruum illum fuisse libertate postmodum donatum, fratrem autem secundum carnē ideo dici, quod esset & ipse, vt Philemon, ex Gentilibus. qua etiam ratione ab Apostolo Hebræi inter sese fratres etiam secundum carnem appellantur, hoc est secundum originem.

Psalmorum vsus. — *Epist ad Philemonem.* — *Onesimus.*

Hunc Oneſimum Epheſi poſtea fuiſſe Epiſcopum, omnes conſentiunt. Vltimam ex Pauli Epiſtolis, quæ ad Hebræos data eſt, hoc eodem anno fuiſſe ab eo ſcriptam, coniecturæ complures perſuadent, hanc, quod nonnulli olim aut Barnabæ, aut Lucæ, aut Clementi tribuerint, aut certè in dubium reuocauerint, *Anthor, pluribus congeſtis argumentis, ac Patrum teſtimonijs, Paulo vindicat.* *Epiſt. ad Hebræos.*

Tacit. l. 13. Aruit hoc anno Romæ Ficus, quam *Ruminalem* vocarunt, Romuli, ac fratris cunabulis memoranda, poſtquam annos amplius DCCC. virens, ac vegeta permanſiſſet; quod prodigij loco habitum liceat verò & nobis in eo prodigium agnoſcere, quod aridum Crucis lignum Apoſtolorum doctrina veluti irrigatum, cæperit tum Romæ vireſcere. *Ficus ruminalis areſci.*

Chri. an. 61. Biennio interim exacto, liber Apoſtolus abire iuſſus, quónam gentium profectus ſit, non ſatis conſtat; conijcere tamen poſſumus in Aſiam reuerſum, quod Coloſſenſibus, ac Philemoni, ac demum Hebræis fuerat pollicitus. per hoc autem non efficitur, quo minus in Hiſpaniam, quod multis placet, perrexerit. *Paulus liberatur.*

Hoc eodem anno Lucas operi, quod ab Apoſtolorum Actis inſcripſerat, vltimam appoſuiſſe manum traditur. quónam vero & ipſe abierit, incompertum eſt.

At Nero Pinceps facinus omnium ſceleſtiſſimum meditatus Matris necem naufragio, cum non ſuceſſiſſet, ferro peragi curauit. tam fœda autē Pop. Romani aſſentario fuit, vt lætitiam inde publicam, tamquam de parta Principis ſalute, indixerit; qua fortaſſe de cauſa Paulus libertati eſt reſtitutus.

Nero Matrē necat — *Tacit. l. 14.*

Interim Feſtus in Prouincia diem obiit extremum, datuſque illi à Cæſare ſucceſſor eſt Albinus.

Chri. an. 62.

Roma prodigiis agitata, ſpem maximam cōcepit futuræ Neronis mortis, qua tamen, vt ſæpè, fruſtrati Ciues, dignoſcere haud ægrè potuerunt, quam ſit fallax huiuſmodi prodigiorum indignatio.

Feſtus moritur Albinus ſuccedit Prodigia Romæ.

Laodicea quoque, nobilis Aſiæ Vrbs, qua de meminimus, terræ motu collapſa, à Ciuibus, qui d uitiis pollebant, reſtituitur. de ea, deque illis opibus Ioannes Apoſtolus meminit, eaque inibi de cauſa Chriſti fidem intepuiſſe queritur.

Terremotus Laodiceæ. — *Apoc. 3.*

Qui ſequitur annus Iacobi Apoſtoli cognomento Iuſti fratris Domini martyrio inſignis eſt. rem vti celebrē Ioſephus ipſe egregiè teſtatam reliquit, tantoque Iudæorum ſceleri Vrbis, ac Templi excidium tribuere videtur. obiit autem è ſummo Templo præceps datus, tum lapidibus petitus, ac Fullonis vecte percuſſus. cur autem illis potius neci, quam Chri-

Chri. an. 62. — *l. 2. c. 8.*

Iacobi Ap. fr. Domini martyrium.

sti, calamitates illæ fuerint tributæ, cum Christum. Iacobus sectaretur, haud dubiè, quod ad Iacobi statim mortem sequutæ sint. Superest eius epistola, quæ prima inter canonicas numeratur. *in ea cum de infirmorum perunctione mentio fiat; appositè Author de hoc extremæ unctionis Sacramẽto ex more disserit, additque de Sacrificij forma, seu Missa, quæ eidem Apostolo tributa, adhuc extat.* *Extrema unctio.*

Tacit. l. 14. Hoc item anno rebellantes Britanni, per Paulinum Suetonium iterum debellantur. *Britanni iterũ debellãtur.* Proximo autem subsequente Marcus Euangelista Alexandriæ Martyrio afficitur eius locum subit Auianus, quoad mortis genus ferunt ab altari abstractum, biduo per Vrbem raptatum, animam Deo reddidisse. *Chri. an. 64. Eus. Chri. & hist. l.2. c. 23.* *Marci Euang. martyrium.*

Hier. de script in Marco Nicep l.2.c 43. Phil. de Vit.cont l 5 c.17. De Christianis ab eo institutis putantur scripta quæ Philo quasi in gloriam suæ Gentis de Essenis, siue Essæis tradit. *Esseni.* de his Plinius elegantissimè, sed tamen vti de Gente vetustissimæ originis, & nescio quæ interiora Iudææ loca incolente. siuè illa oscitanter ex Philone, siue ex alio quopiam petierit. *Gens*, inquit, *sola in toto Orbe præter cæteras mira: sine vlla fœmina omni venere abdicata, sine pecunia in diem ex æquò Conuenarum turba renascitur, largè frequentantibus quos vita fessos. ad mores eorum fortunæ fluctus agitat ita per sæculorum millia (in-*

credibile dictu) Gens æterna est, in qua nemo nascitur, tam fœcunda illis aliorum vitæ pœnitentia est. hæc Plinius; ex quo vt alia fermè, non minore elegantia Solinus, haud dissimilia prosequutus est. Verum quamuis Essenos ante hæc tempora fuisse Iosephus tradat, in eos non omnia quadrant, quæ apud Philonem habentur, multo minus quæ apud Plinium, quæque apud Solinum. his adde nullam de eis mentionem haberi in veteri, nec in nouo Testamento, neque apud alios Plinio antiquiores ex profanis. At enim Philo de suis Essenis tradit, non Alexandriæ modo, magno numero, fuisse, sed in aliis quoque Ægypti regionibus, tum apud Græcos æquè, ac Barbaros. ex quibus affirmare cogimur de Christianis illum loquutum, vt antiquiores, ex nostris, Patres pro comperto habuerunt, non autem de Essæis, quæ Iudæorum erat secta, vt quidam ex Nouatoribus, contradicendi studio, affirmant, cui enim persuadebunt Gentiles tanto numero ad Iudaismum desciuisse? itaque à Philone Essenos fuisse dictos par est credere, quod illorum vitæ institutum, qui apud Iudæos erant, (quamquam multis partibus auctum in melius) imitari videretur. nisi si cui magis arrideat nonnullorum sententia, qui putant ab eo Essenos, siue Essæos à contemplatione, ac sanctitate, vel

Poly. c. 36.

Ieſſeos à Ieſſe Dauid Patres, ex quo Chriſtus Ieſus ortum habuit, nuncupatos.

Tacit. lib. 15. Neronis interim ſæuitia in dies magis graſſabatur, itaque Octauiam Coniugem calumniis circumuentam in inſulam deportari mandauit, nec ita multò poſt balnei ibidem vapore extingui. ditiores quoſque ex libertis, in quibus Pallantem ſuæ Authorem fortunæ, è medio ſuſtulit Quo tempore Romanus exercitus Duce Peto, à Parthorum Rege Pacoro ſub iugum turpiter mittitur. *Nero coniugem necat. Pallantis cædes. Romani à Parth. victi.*

Chri. an. 65. *Ioſ. de bell. lib. 7. c. 12.* Cum iam diuinæ gladius vltionis Iudæorũ ceruicibus propius immineret, Ieſus quidam homo rusticanus in ſumma Hieroſolymorum pace, ac opulentia, cæleſti veluti afflatus numine, clamare cæpit dira minitans Vrbi, ac Templo; nec propterea deſtitit, quod, male à quibuſdam mulctatus, plagiſque ad mortem acceptus fuerit: imo ad ſingula eum verbera inclamaſſe ferunt *vah Hieroſolymis.* Albino autem Præſidi, aliiſque interrogantibus, quis nam eſſet, cur ve malè ominari pergeret, nihil reſpondebat, nec victum præbentibus gratias agebat perſeuerauit autem, quod mirum, per annos amplius ſeptem, numquam fatigatus, aut raucior factus, dum obſidione demum cincti Ciues, vera ipſum præſagiſſe re ipſa intellexerunt, tum verò *Vaticinium de excidio Hieroſol.*

ille, postquam aliquamdiu quieuisset, conscenso Vrbis muro, iterum væh Ciuitati, ac Templo, ipsisque Ciuibus contentiori voce inclamauit: ad extremum, cum addidisset, *væh etiam mihi*, lapis è tormento à Romanis excussus eum peremit.

Chri. an. 66.

Decimus agebatur Neronis Principatus annus, Christi Domini LXVI. cum casu ne, an Tyranni iussu (vtrumque enim proditur) Roma Vrbium Regina miserabili incendio

Rom. incendium.

deflagrauit. quamquam autem infamia in Principem plurimum redundauit, quod iniisse illum domesticam scænam, & Troicum excidium interim, dum Roma arderet, ad citharam per iocum cecinisse diceretur; Christiani tamen calumniam passi, magno numero alieni sceleris, ac stultitiæ pœnas persoluere. Sex ipsos dies, siuè, vt alij tradunt, nouem grassatæ flammæ quatuor non amplius Vrbis Regiones, ex quatuordecim, superstites reliquere.

Christ. calumniam passi.

Pauli ac Senecæ Epistolæ.

Circumferebantur etiam tum Hieronymi, atque Augustini ætate epistolæ, quæ adhuc extant, Pauli ad Senecam, Senecæ vicissim ad Paulum; cæterum qui in illis errores temporum deprehenduntur, manifestæ eas arguunt imposturæ.

Chri. an 67 Ios. ant l. 20. c. 9.

Florus Iudææ præficitur.

Albino successor datus Florus futurarum calamitatum Author haud dubiè fuit. ita dum Christiani suppli-

& de bell l. 2. cap. 14. Tacit. lib. 15. Dio & Suet. ciis acerbiſſimis addicuntur, Iudæi à Floro expoliantur,

Romæ autem detecta in Principem conſpiratio, malè in Authores vertit. eius criminis (ſi crimen appellare fas eſt) comperti multi ex prima nobilitate, vario mortis genere periere. in his fuit Seneca, eiuſque ex fratre Nepos Lucanus, & Romanorum tum temporis nobiliſſimus Plautius Lateranus Conſul deſignatus, cuius ædes apud Cælium Montem in vſum poſtea Chriſtianorum ceſſere, auguſtiſſimo ibi Templo excitato, ac Pontificiis ædibus adiectis. *Coniuratio in Neronē. Seneca & Lucani mors.*

Coniuratorum pœnam ſequuta eſt mors Poppææ, quam licet impenſius adamatam, ita percitus Nero, ictu calcis percuſſam vehementius, interemit. *Hier. Ep. 32.* *Poppeæ mors.*

Chri. an. 68. Romæ tot Chriſtianorum ſuppliciis Chriſtiana re pœnè collabente, præſto fuere ipſi Apoſtolorum Principes, quorum prædicatione, ac martyrio reſtituta eſt. At Petro non ſatis viſum Romanæ Eccleſiæ proſpicere. igitur quod vniuerſi gregis creditam ſibi curam ſciret, præcipuè Iudæorū quorum in Hieroſolymitano Concilio ſuſceperat patrocinium, ſecundam ad eos dedit Epiſtolam, in qua ſuam ipſius exitum, inſtare docet, de huius porrò Epiſtolæ firmitate dubitatum aliquando fuiſſe conſtat, quod diuerſo ab alia ſtylo, ac charactere vi- *Secunda Petri Epiſtola*

deatur; cæterum Interpretum hoc potius varietate accidisse dixerim. sanè inficiari nemo poterit à Patribus eam passim, ac Conciliis inter canonicas recenseri, quod verò hæc eiusdem ferè sit argumenti, ac Iudæ Epistola, qui Thadæus dictus est, *de vtraque Author differit, deque Hæreticis, qui in illis notantur, eorumque dogmate, ac delirijs.*

Neronis vanitas At Nero, quod Diis ipsis, inquit Plinius, imperare generosius cuperet, id per Magos assequi se posse ratus, eos vndique conquisitos aluit. in his fuit Simon Samarita, de quo alibi meminimus. hic, vt Principi harum rerum cupido sese vẽditaret, ipso inspectante, volasse dicitur, Petri verò ad Deum precibus, eo ex volatu, in terram decidisse, qua veluti in se collata iniuria, Neronem Petro succensuisse, ipsumque, ac Paulum carceri mancipasse. carcerem porrò, in quem coniecti Apostoli sunt, Mamertinum fuisse constat, non autem Tullianum. addicti postea eidem sunt Processus, & Martinianus milites Apostolorum custodes, à Petro, vt tradunt, ad Christi fidem traducti, ibidemque erumpente, diuina vi, ex petra fonte, Baptismo initiati: fons sane in hanc diem perseuerat, non rerum modo tum gestarum memoria nobilis, sed perenni quoque miraculo illustris, quippè è medio carceris

l. 30. c. 2. Suet. c. 12.

Simon Magus.

Clem. const. l. 6. c. 9. Arnob. l. 2. Eus. l. 2. c. 14. Cyrill cath. l. 6. Aug. ep. 86.

Apostolorum carcer

Processus & Martinianus.

Fons in carcere Apost.

ceris ſurgit tiburtinis ſtrati lapidibus grandioribus per lapidem cubitali altitudine veluti terebratum; ita, vt nec redundet vnquam, nec, quantumlibet hauſtum, exſiccetur. cur autem & Paulus cum Petro cuſtodiæ ſit traditus, hanc affert Chryſoſtomus cauſam, haud dubiè antiquiori aliquo acceptam, quod is Neronis Pellicem ad Chriſti fidem traductam, ab illius conſuetudine adduxerit.

In vit. mon. vitup. l. 1.

Iam Nero, vt ait Tacitus, tot inſignibus Viris trucidatis, virtutem ipſam quodammodo exſcindere concupiuit, interfectis Barea Sorano, ac Traſea Peto. Sed & de Seruillia Bareæ filia rea cum patre cõſtituta quædam addit, quæ Chriſtianam eam fuiſſe facile demonſtrent.

l. 16.

Neronis Tyrãnis

Edicto dein' Philoſophos Vrbe exegit, accepto haud ſecius, ac humaniter habito Appollonio Thianæo, qui hoc ipſo tempore Romam ſub Teleſini Conſulis patrocinio venerat.

Philoſtr. l. 4.

Suet. c. 22.

Poſthæc Nero in Achaiam nauigat, vt Iſtmum perfodiat, id cum irrito conatu tentaſſet, Olympicis ludis non ſpectator modo eſſe voluit, verum & Auctor. itaque omnes ſuperans Citarædos, atque Aurigas, meritas coronas homo leuis adeptus eſt.

Nero Iſtmum perfodere tẽtat.

Hoc eodem anno Hebræi ſuis ipſorum factionibus, ac Præſidum tyrannide, in primiſque Deo vindice eos adigente, à Romanis rebellant. cau-

Hebræi à Romanis rebellant.

sas fuisse Author tradit ex Iosephos eruditè insuper disputat, an Christi prædictiones ad has clades sint referendæ, an ad Iudicij diem extremum.

Neronis ad Vrbem reditum Apostolorum martyrium sequutum est. datum quippè illis nouo crimini est Matronas complures ad castimoniam colendam allexisse. Petrum porrò carcere elapsum, adnitentibus discipulis. inter quos ipsi carceris custodes erant, fugam arripuisse, Christi verò monitu, qui ei obuiam factus Romam se, vt iterum crucifigeretur, venire professus est, statim reuersum, antiquorum Patrum authoritate exploratum habemus, illud quoque traditur, vtrumque, antequam ad supplicium ducerentur, more Romano, virgis cæsum. nec est quod quis hoc neget de Paulo, qui Ciuis Romanus esset; nam lege sacra cautum erat Ciues quoque, ab huiusmodi animaduersionis genere, immunes ne essent, cum immanis alicuius sceleris fuissent postulati. impietatis porrò crimen, quo Paulus, & ipse reus est factus, haud dubiè inter immania censebatur. extant adhuc Romæ in Templo D. Mariæ trans Ælium Pontem Columnæ, quibus tum Apostoli, cum virgis cæderentur, alligati dicuntur. perductos quoque simul iunctos ad portam vsque trigeminam, quæ Ostiensis est eadem, hodiè S. Pauli; ex an-

Petri fuga. *Romam redit.* *Apostoli virgis cæsi.*

Chri. an 69. *Ægesip. l. 3. c. 10. Ambr. in Auxent.*

ciqua potius traditione, quam ex veterum ſcriptorum teſtimonio habemus: hic cum ſeſe mutuò fuiſſent oſculati, Paulus ad Aquas Saluias perducitur tertio ab Vrbe lapide, vbi Chriſtianorũ carnificina poſtea quoque eſt habita, vt teſtantur antiqua monumenta; ibi enim decem militum Chriſtianorum millia cum Duce Zenone obtruncata ſunt, eorumque oſſa viſuntur adhuc, magno aceruo, coluntúrque. Hic, cum Apoſtoli caput Carnifex abſcidiſſet, ſectæ colli venæ lacte, non ſanguine promanarunt; *nec mirum*, inquit Ambroſius, *abundaſſe lacte Nutricium Eccleſiæ*. manant adhuc tres ibi fonticuli, qui tum primum feruntur erupiſſe, cum ſacrum caput tres veluti ſaltus edidiſſet. ſtatura fuiſſe illum breuiori tradunt, naſo inflexo, atque oblongo.

Zeno, ac ſocij mart.

Ser. 68.

Pauli Martyrium.

Ambr. ibid

Niceph. l. 2. c. 37.

Tres fontes.

At Petrum trans Tiberim, vbi tum Iudæi agebant, ad Ianiculi verticem ductus, capite in terram inuerſo cruci ſuffcitur, vitaque demum caſſus, in eiuſdem Ianiculi parte illa ſepulturæ eſt traditus, quæ Vaticanum appellatur, conſtat enim Ianiculum olim appellatam totam illam Collium veluti catenam, quæ Vrbi imminet, & ad Pontem vſque Miluium pertingit, quod, ne errore quis labatur, dictum voluimus. Tentaſſe poſtmodum Orientales Chriſtianos tamquam ſuorum Ciuium ſacra Apoſto-

Petri Martyrium.

Ianiculus.

Apoſtolorũ corpora.

lorum corpora secum auferre, testatur in primis Gregorius, additq; eos i la tantisper deposuisse ad Catacumbas altero ferè ab Vrbe lapide. cum autem ea inde tollere niteretur, deterritos vi tonitrui, ac fulguris, reliquisse. *Quæ autem de Apostolorum laudibus, ac monumentis ex Patrum præconiis huc afferuntur, apud Authorem quære.* l. 3 ep 3.

Linus. Petro in Ecclesiæ administratione subrogatus est Linus, qui Patria fuisse dicitur Volaterranus. sunt qui velint hunc, viuente Petro, quem vniuersalis sollicitudo Ecclesiæ in alias Christiani Orbis partes auocabat, Coepiscopum, seu vt nunc vocamus, Coadiutorem egisse, & vnâ quidem cum Cleto. alij ex his neutrum inter Rom. Pontifices collocant; itaque, post Petrum, Clementem statim numerant. horum tamen sententia infirmo nititur fundamento, *veriorē firmat hoc loco Author ex multis, quæ in medium affert, argumentis.* *De Petri successoribus sentētia.*

Neronis curæ. Galliæ ac Hisp. motus. Resedisse Neronis iram in Christianos visa est Apostolorum nece siue is rebus suis prospicere, & à Nobilium conspirationibus præcauere, Galliæque, ac Hispaniæ motus compescere, aliis neglectis curis, coactus fuerit, siue (quod etiam traditur) ab iisdem Apostolis nocturnis terroribus ab instituta insontium hominum carnificina inhibitus. sanè illum insomnes du-

Dio in Nerone. xiſſe noctes, à Matre territum, poſt illius mortem, profani quoque ſcriptores tradunt.

Vespaſianus interim, qui in Iudæos miſſus à Nerone fuerat, maximis eos quotidiè cladibus afficiebat, quas ex Ioſepho, qui eas fusè narrat, petere curioſus lector poterit. *Iudæorum clades.* *de bell. lib. 3.*

Chri. an 70. Iam Nero mortalium omniũ odio laborans, poſt Gallici exercitus ſub Iulio Vindice, Hiſpanici, ſub Galba, defectionem, cum audiſſet Rubrium quoque Gallum, quem in rebelles mittebat, rebellaſſe; deſertum ſe inſuper à Prætorianis cognouiſſet; non niſi iam latebras circumſpiciens, viliori, ne agnoſceretur, veſte indutus, in Phaontis Liberti prædium Salariã viam inter, ac Nomentanam venit. hic in ſpelunca delitescens, cum ab Equitibus ſe ad necem peti reſciſſet, ægrè tandem manus ipſe ſibi attulit, quodque animam diutius traheret, Epaphroditus, & ipſe Libertus, eum confecit IV. Idus Iunias, (quo die Octauiam olim coniugem interfecerat) cum annos imperaſſet prope XIV. vixiſſet ad XXXII. Porrò Neroniana ſæuitia abijt in prouerbium. itaque antiquiores Christiani Antichriſtum illum fuiſſe exiſtimarunt, quod hoc Paulus viſus ſit innuere, dum de Antichriſto loquens, addit, *myſterium iam operatur iniquitatis.* errore autem lapſos ſatis conſtat, cum *Conſpirationis in Neronem.* *Neronis mors.* *Nero creditus Antichriſtus.*

epiſtola, Claudio imperante, ſcripta ſit, quòd anteà monuimus. hinc alius etiam error refellitur eorum, qui putarunt, illum, nequaquam mortuum, nouiſſimis temporibus iterum proditurum, ſuperfuiſſe equidem tum Neronem, apud Romanos quoque, ac Barbaros, Parthos in primis, dubitatum diu eſt.

Tac. hiſt. l. 2. Suet. Ner. c. 57.

Galba Imp.

Galba à militibus, quibus præerat, Imperator acclamatur: Vir ætate grauis, per omnes fermè honorum gradus ad ſupremum euectus, in eo non diu ſtetit, poſt menſes quippè non amplius ſeptem, totidemque dies, deturbatus inde eſt.

Veſpaſianus deuicta Galilæa, dum Hieroſolymæ obſidionem parat, nuncio de Neronis obitu, Galbæ Principatu accepto, Titum filium ad nouum Principem legat, quo cum etiam Agrippa proficiſcitur.

Galba occiditur.

Chri. an. 71.

At Galba, quod ſeuerioris diſciplinæ aſſertor videretur, à militibus in foro occiditur; quorum ſtudio Siluius Otto ſufficitur breuiori adhuc Imperio potiturus. Romani etenim in Germania milites, ſuum & ipſi beneficium Romanum Imperium facturi, Vitellium Ducem Auguſtum appellant; ſuamque illi in Ottonem operam pollicentur, quam & egregiè, parta de Hoſte victoria præſtitere. hic ille eſt Vitellius qui demandatam à Claudio Syriæ Prouinciam ad-

Otto ſuccedit.

Vitellius Imp.

Ottonẽ vincit.

miniſtrauit, priuatus melior, quam Princeps. quippe Imperium adeptus, æmulo poteſtatis ſublato, turpiſſimũ vitæ genus inſtituit; itaque proborũ iuxta, ac improborum odium incurrit. quo audito Veſpaſianus, ſuis de Vitellij nequitia militibus edoctis, haud ægrè ab his Cæſar appellatur. tum præmiſſa terreſtri itinere exercitus parte, ipſe Alexandriam petens, diu ibidem ſubſtitit *Porrò quæ ibi mira, quaue ea virtute patrauerit, Author, in diſquiſitionem reuocat refellens eos, qui, quæ de Christo prædicta erant, de Veſpaſiano intelligenda eſſe crediderunt.*

Veſpaſianus Imp.

Tac. hiſt. l. 4. Suet. in Veſp. Ioſ. de bell. l. 7. c. 21.

Iudæis interim quies à Romanis fuit (nam & Titus Alexandriæ tum erat) at non perindè à ſuis, quorum factionibus haud quaquam mitius, quam ab hoſtibus, ſunt habiti.

Chri. an 72.

At Veſpaſianus, Romam petiturus, Titum Filium in Palęſtinam redire iubet. is, Cæſaream cum veniſſet, omnia inibi ad Hieroſolymæ expugnationẽ neceſſaria comparat. inſtabant dies Paſchæ, quamobrẽ incredibilis Conuenarum numerus Hieroſolymã concesſit. opportunè tum Titus exercitum Vrbi admouit, omneſque obſtrui vias iuſſit, ne quis egrederetur, quo citius eos fames perurgeret; quæ, haud diu cunctata, inſœlicem Populum extrema ſtatim pati coegit, notiora ea quidem, quam vt hic pluribus

Titus Iudæam repetit.

Titus Hieroſolymam obſidet.

Capit, ac diruit. sint opus recensere. capta demum Vrbs est; Templum omnium augustissimum incensum. ædes reliquę solo æquatæ, Iudæorum vndecies centena millia cæsa, reliqui fermè vilissimo ad hastam precio venditi, seruitutem seruire infœlicissimam coguntur. *Cæsorũ numerus.*

Titus aliquandiu apud Syriam moratus, Alexandriam repetit, atque inde Romam, vbi nobilissimum, de Iudæorum Gente debellata, triumphum egit, cuius adhuc extat monumentum. cæterum Iudæi complures, qui illam cladẽ euasere, aut longius ante illam abiere, diuinam & ipsi vltionem effugere nequiuerunt. ex his enim tria amplius millia, qui in nemus Iardes se receperant, à Lucilio Basso Legato ad vnum omnes interempti sũt. rursum qui in Ægyptum, aliasque remotiores regiones se contulerant, varijs vbique ex casibus extincti dicũtur. addit Eusebius Vespasianum Principem omnes vbique ex stirpe Dauid diligentius conquisitos, necari iussisse, quod in vaticiniis esse cognouisset, ex ea Regem, qui æternus esset, proditurum. Chri. an 73. *Ios. l. 7. c. 29. Eus. l. 3. c. 11.* Chri. an 74.

Ex Iudæis, qui superfuere, Gentis infamiã pertæsi, Christianum nomen verius quam sacra suscepere. ex his, quasi ex diuersi generis animantibus varia veluti monstra prodierunt peculiaria postmodum sortiti nomina, Samaritæ, Nazaræi, non ex antiquo *Hæreticorum secta varia.* *Epiph. her 18. & 29. Hier. ep. 69. Theo. heret. fab. l. 2.*

inſtituto, ſed nouiter quodammodo cuſi, qui & Minæi, Hebionæi, ſeu Hebionitæ, Oſſeni: & ſi quæ aliæ huius generis peſtes, *quarum dogmata ab Authore hic referuntur.*

Hoc Veſpaſiani imperatis anno tertio, Martialis Epiſcopus, Galliæ Apoſtolus, à Petro illuc miſſus, glorioſiſſimo labore perfunctus eſt. Tradunt autem [nam ex Iudæis erat] Puerum illum hunc fuiſſe, de quo ad Chriſtum Andreas dixit; *eſt Puer hic habens quinque panes, & duos piſces.* *Martialis Galliæ Apoſtolus*

Chri, an.75. *Suet. & Dio. in Veſp.* Veſpaſianus alioquin bonus Princeps, Mutiano impulſore, edictum promulgauit, de pellendis Vrbe Philoſophis. horum tamen contumaciam leniſſimè tulit. ſanè ex his multi erant in principes procaciores, alij nouorum quotidie dogmatum profeſſores. admiratione autem dignum eſt, hoc ipſo tempore, quo Apoſtolici Viri terrarum Orbem peragrarunt, multos quoque ex Philoſophis id factitaſſe. *Philoſophi Vrbe pulſi*

lib.5. plures ex his recenſet Philoſtratus dum de ſuo ſcribit Thianæo. *hic appoſitè Author narrat, quæ Lucianus habet de Peregrino; ex his enim Chriſtianorum hominum integritas mirè elucet.*

Chri. an.76.

Veſpaſiani anno IV. ipſo Cenſore conditum eſt Luſtrum, quod poſtremum fuit, [poſtea namque pro Luſtris Capitolini Agones numerari sũt cœpti] in eo per Italiam, cenſiti ſunt *Vltimũ Luſtrũ Capitolini Agones.*

Homines longaeui. mortalium complures, qui à centesimo vsque ad quinquagesimum insuper ætatis annum numerabant, quos Plinius recenset; ne cui mirum videatur, cum audit Simeonem fratrem Domini nuncupatum, vigesimum supra centesimum egisse annum cum Cruci affixus est, cumque eadem ferè de Ignatio, Polycarpo, Herma, Quadrato, aliisque Apostolorum discipulis referuntur, qui aut Christum Dominum viderunt, aut vidisse potuerunt, & ad Traiani, atque Hadriani tempora peruenerunt. quod diuino etiam factum consilio existimandum est, vt ea ratione Ecclesiæ consultum esset contra Hæreticos quotidie, vt diximus, emergentes. *l. 7. c. 49.*

Pacis Templum. Exindè Augustus Pacis Templum sumptuosius extructū dicauit. mira id quidem celeritate factum apparet, & quæ, si opus spectes, hominum, vt ait Iosephus, cogitationem superaret. cur vero, nouo exemplo Paci, potius, quam alteri Numini illud dicauerit, cum præsertim sub aliis Principibus pacatum Imperium diutius conquieuerit; non alia id factum de causa putandum est, quam quod, vt alibi innuimus, ex vaticiniis, ac Iudæorum adulatione cognouerat per ea tempora ex Palæstina Regem proditurum, qui æternus ipse, æternam Orbi pacem esset pariturus. quæ de Christo dicta cum essent; ipse, vt *Chri. an. 77. Dio. in Vesp. de bell. l. 7. c. 24. Cur Paci dicatum. Esai. 9.*

ſunt Principes gloriæ cupidi, in ſe transferre, quacumque demum ratione, ſtuduit. argumento eſt, quod & paulo ante indicauimus, omnes eum, quoad licuit, ex Dauidis ſtirpe, ſuſtuliſſe.

Chri. an. 78. 79. Iã per aliquot deinceps annos pauca admodum reperimus Chriſtianorũ geſta ad noſtrum inſtitutum pertinẽtia. quamquam alioquin par eſt credere, bene illos huius opportunitate Pacis, diebus velut Alcioneis, vſos. igitur annis haud ſecius adnotatis, ſatius duximus vacuos illos quodammodo præterire, quam aliquid incerto Authore, ſiue vtcumque minus exploratum illis adſcribere.

Chri. an 80. Linus, quem diximus, Petri ſucceſſor, cum annos ſediſſet paulò amplius XI. Saturnini Conſularis iuſſu interimitur. ſcripta ab eo fertur hiſtoria de altercatione Petri cum Simone Mago, quæ non extat. Acta verò paſſionis Petri, quæ eidem tribuuntur, multis referta erroribus, reiiciuntur. *Lini obitus.* *Eius ſcripta.*

Lino ſublectus eſt Cletus, quod veterum ſententia Patrum exploratum habemus. *Cletus ſuccedit.*

Chri. an 81 At Veſpaſianus ætatis annum LXX. cum iniret, imperaſſet autem annos ferè decem, VIII Kal. Iulij, morbo ſublatus eſt; inter bonos Principes, primus ab Auguſto, numerandus. *Veſpaſiani obitus.*

Huic Titus filius adhuc melior ſuc-

cedit, de cuius laudibus, Suetonium, ac Dionem consule.

Vesuuij incendium.

Suet. c. 11. Dio. in Tit. Hier in Ep. ad Gal. c. 6.

Hoc tempore Campaniæ Mons Vesuuius maiori, quam vmquam antea, vt proditur, incendio conflagrauit, quo Plinius interiit. hoc cum postea quoque sæpius vsu venerit, nescio an aliàs vmquam maiori cum accolarum incommodo, ac terrore acciderit, quam paucos ante menses, quam hanc ipsam Epitomen scribendam aggrederemur.

aliud nouissimum.

libet rem probe compertam hic breuiter testari. Superiori anno extremo, qui à Christo nato primus, ac trigesimus fuit supra millesimum, ac sexcentesimum, huiusmodi Campaniæ clades illata est. Principio tellus vndique per multa passuum millia concussa est vehementius: tum Monte hiatu maximo fatiscente, fumi, ac flammæ, cinerisque, ac lapidum vis magna erupit. fumus non Campaniam modo, sed aliam quoque circum Oras oppleuit: flammarum impetu, ac copia multi mortales absumpti: arbores ambustæ: domus incensæ: mare ipsum emotum, ac retroactum: lapides non pumicei modo, ac torrefacti, sed etiam liquescentes latè disiecti; cinis arborum, ac

Cineris altitudo.

domorum æquauit culmina, vt verius canere nunc liceat, quod Statius hac ipsa de re cecinit.

Mira fides: credetne Virum ventura propago.

Cum ſegetes iterum, cum iam hæc deſerta virebunt.

Infra Vrbes, Populoſque premi?

quò cinis delatus.

idem cinis Licium vſque, extremę Vrbem Italiæ, delatus eſt, non modo in Apuliã, aliaſque viciniores regiones: inſuper mare ſuperum tranſgreſſus, apud Dalmatiam pluiſſe dicitur. nec mirum, cum Byzantium vſque aliquando peruaſerit, quod ſuo loco referemus.

Marcel. Chron. ad an. 471.

Montis hiatus.

itaque Mons veluti euiſceratus, & media fermè ſui parte deiectior nunc eſt, & os exerit immane, cuius (ſi fas dicere) ingentia labra ad multa paſſuum millia pateſcunt.

Aquæ eruptio.

quid quod aquę vis magna ad montis latus erupit, erumpitque poſt aliquot iam menſes, & certum alueum nondum nacta, veluti errabunda, ſata ac vineta, ſi quæ ab igne reliqua, miſerè populatur?

De ſonitus mira

iam ſonitus ex telluris ſuccuſſione, ac diductione auditus eſt in locis longè diſſitis; quodque omnem ſuperat fidem, audiuimus ipſi cum Ciuibus reliquis Peruſiæ, quæ Vrbs diſtat à Veſuuio ducenta amplius paſſuum millia, & alij nobiſcum innumeri apud alias Hetruriæ, Vmbriæ, ac Piceni Vrbes quaquauerſum. erat autem fragor veluti ex diſploſis per interualla æneis tormentis, audituſque eſt per tres ipſos ante eruptionem dies. itaque, errore iucundiſſimo, certatim quiſque ex vicinarum Vrbium incolis ſcitari per literas, ecquis

Procerum aduentaſſet, ecquodnam illud eſſet lætitiæ, vt putabatur, argumentum, mirari poſtmodum viciſſim omnes, cum nullibi tale quidpiam contigiſſe nunciaretur omnes denique obſtupeſcere, cum literæ Neapoli allatæ, rem vti erat, euulgabant. hæc de poſtremo hoc Veſuuij incendio, ab aliis haud dubiè fuſius tradenda, à nobis præter inſtitutum dicta ſufficiant.

Roma incendium. *Quæ abſumpſerit.*

Tito ad Campaniæ calamitatem viſendam profecto, Roma ipſa, flamma per triduum debacchante, miſerè vaſtata eſt. periere eo incendio, aut certè deformata ſuperfuère, præter priuatas ædes, Templa, aliaque publica ædificia complura: Serapium, Septa, Iſium, Neptuni Fanum, Balnea Agrippæ, Diribitorium, Pantheon, Theatrum Galbæ, Scæna Pompeii, Octauiana ædificia vna cum libris, Templum Iouis Capitolini vna cum proximis Sacellis. ita hoc malum, inquit Dio, diuinum potius, quam humanum fuit. huiuſmodi ſane occaſione ipſos Christianos credim⁹, quod ſæpè alias, ad Gentiles, eo incuſſo terrore, ad Christi fidem ſuſcipiendam, permouendos, extremiq; iudicii diem expectandum, ac pertimeſcendum.

Chri. an 82. *Suet. c. 8* *Dio. in Tit.*

Titus moritur

Poſt hæc Titus optimus Imperator, Orbis deliciæ, veneno, vt creditum, à Domitiano fratre propinato extinguitur, cum annos imperaſſet paulo

Chri. an. 83. 84. *Suet. c. 11.* *Dio, ibi.*

amplius duos, vixisset XLI.

Domitianus succedit. Sublectus est Domitianus idem natura sæuus, ingenio ferox, ac vafer, quem mitissimus frater officiis nunquã valuit demereri, initio sanè principatus iustitiæ cultor fuit, aut videri expetiit. seuerissimas in impudicos leges, impurissimus ipse, tulit, aut iam latas renouauit; quo factum, vt res tum Christiana radices altius egerit. itaque & Iosephus, qui etiam tum Romæ erat, cumulatum se honoribus ab eo scribit, hisque veluti stimulis incitatum, libros de Antiquitatibus Iudaicis conscripsisse.

Suet. c. 7 Martial. l. 6. & 9.

Iosephus lib. Antiq scribis.

In vit. sua sub fin.

Chri. an. 85

Verum enim verò quam hactenus iustitiæ curam Tyrannus simulauerat, haud diutius cunctatus, abiecit. sæuire itaque in Ciues cœpit tum in Philosophos, quos solum vertere edicto iussit, nisi si qui fortè ex Philosophis Assentatores, aut Delatores facti, exilium infamia redemissent. inter extorres fuere Epictetus, Musonius, Dio Chrysostomus, ac permulti alii Viri clarissimi, ac integerrimi.

Suet. & Dio. philostr & al.

Philosophi pulsi

Epictetus Musonius Dio. Chrys.

Chri. an. 46. 87.

Animum deinde adiecit ad restituenda Templa incendio, vt diximus, absumpta, Sacerdotes Flauiæ Gentis instituit: Vestales Virgines tres, stupri compertas, viuas infodi iussit sed hoc seueritati detur, illud non nisi sceleri, quod Plutarchus in primis detestatur, cum malis publicis auerruncandis, Græcos duos, totidemque Gallos.

Vestales defossæ.

Probl. Rom. q. 83.

Item alij licet innoxij.

Viros, ac mulieres im̃oxios defodit: porrò si quis dixerit hos ex Christianis acceptos, quemadmodum Nerone Principe vsu venit, hunc scopum attigisse affirmauerim.

Agonales ludi.

Chri. an. 88. Suet. c. 4. Censor. c. 14.

Quintum dum ageret in Imperio annum, Agonales in Capitolio ludos instituit quinto quoque anno ad instar græcarum Olympiadum, instaurandos, qui tamen diuersi adhuc erant à ludis Quinquennalibus ab eodem institutis.

Domi. Deus vult dici.

Chri. an. 89. Suet. c. 13. Philostr. l. 5.

Ad hæc vanissimus omnium Princeps eò dementiæ venit, vt se Palladis filium, Deumque, ac Dominum dici voluerit; & hoc quidem opportunè ad res nostras, quò tum Fideles Romanos Deos promptius exibilarent, nouoque exemplo veteres æstimandos suaderent.

Arma in Dacas mouet.

Chri. an. 90. 91.

Cum autem capessere aduersus Dacas arma oporteret, ex Vrbe eam in expeditionem discessit; tum verò, si vnquam antea, summa cum superbia, summam ignauiam præ se tulit iram etenim statim vertit in Ciues, quorum complures fortunis, exilio, vita quoque mulctauit: hos inter Cocceium Neruam, qui post eum imperauit, extorrem fecit, quòd cum Thianæo consuetudinem habere compeṙisset: qua etiam de causa Thianæum ipsum coma, ac barba, contemptus causa exutum, traduxit. cum verò illum detinere vellet inuitum, Magus,

Philostr. l. 7.

si vera referunt, iniectis veluti tenebris, recessit inuisus, & Puteolis nec opinatò sese discipulis ostentauit. *Thianæus inuisibiils.*

Chri. an. 92. *Tert. de praescript. c. 36 Eus. l. c. 13.* Ioannes interim Euangelista, qui Asianas curabat Ecclesias, impietatis reus constitutus, Romam à Proconsule mittitur; siue id Thianæo, siuē authore Ebione factum. ibi feruentis olei dolium expertus innoxius, in Insulam Patmos relegatur. hoc veluti prælùdio Tyrannus sæuissimū in Christianos bellum auspicatur. est autem Patmos vna ex Sporadibus passuum in circuitu habens triginta millia. *S. Ioannes Romam mittitur. relegatur.* *Plin. l. 4. c. 12. Strab. l. 10.*

Sæuiente iam, quod diximus, in Christianos bello, Cletus Rom. Pont. Martyrio coronatur, exactis in Pontificatu annis fere XIII.

Chri. an. 93. *Iren. l. 1.* Post Cletum Clemens sufficitur antiquus Principum Apostolorum Alumnus. *Cleti martyrium.*

c. 2. Sub hoc idem tempus Antipas illustris Martyr Pergami coronatur, de quo in sacra Apocalypsi mentio habetur.

Chri. an. 94. Illustrissimus quoque Acilius Glabrio cum Consulatum vna cum Vlpio Traiano gereret, vocatus in Albanum ad Iuuenalia, Reus impietatis factus *quod ad Iudaeorum mores* (inquit Dio) *transisset*, in Theatrum immissus, vt ab immani leone voraretur, belluam egregiè confecit. en quo sæuissimi Principis venit immanitas. quamobrem postea (pergit idem Au- *Antipae martyrium. Glabrio Consul Christianus. Bestijs traditur.*

thor) eadem ex causa *quod Romanos Deos non coleret* iussus est interfici, nec minori cum immanitate Corneliam, Vestalium maximam innoxiam, vt vulgò creditum, defodi iussit; cum, vt ait Plinius Cæcilius, suum sæculum *l.4.ep.11.* illustrati hisce seueritatis exemplis arbitraretur.

At Clemens Pontifex, cuius erat munus vniuerso Christi gregi prospicere, *Chri. an. 95.* ad Corinthiorum Ecclesiã, quæ schismate laborabat, luculentam dedit epistolam, quam summis efferunt laudibus antiquiores Patres, ex qua non *Iren. l 3. c. 3. Cle. Alex. Str l.4.* nisi fragmenta ad nos quædam peruenere, altera quoque ad eosdem eius nomine circumferebatur, quæ tamen non eandem mereri fidem visa est. Multos eum quoque instituisse ferunt Episcopos, apud Galliam in primis, in quibus Dionysium Parisiensibus tribuit, Eutropium Sanctonensibus, Nicasium Rothomagensibus, Taurinum Ebriocensibus, Lucianum Bellouacensibus.

Episcopi à Clemente facti.

Iosephus Antiquitatũ opus absoluit. Alia pollicetur.

Domitiani anno XIII. Iosephus viginti libris comprehensum de Antiquitatibus Iudæorum opus absoluit, *Chri. an. 96.* ætatis annum agens LVI. ex quo illum Adolescentiam egressum vix fuisse constat, cum iam bello clarus sub ipsum Vespasiani in Iudæam aduentum triginta fere ante annos militaribus apud Galilæam copiis præerat, *sup. ad an. Chri. 58.* ex ephœbis autem vix egressum,

cum, suis ipse Ciuibus patrocinaturus, Romam, vt diximus, pertexit, nisi si quis mendum in numeri notas irrepsisse potius contendat. pollicetur autem editurum se libros quatuor de Iudæorum opinionibus quoad Deum, ac de legibus: compendio insuper bella omnia, quæ Iudæi ad illud vsque tempus gessissent traditurum; quæ, an postea præstiterit, ignoratur; commentarij certè huiusmodi non extant.

Chri. an. 97. Sequenti anno Ioannes Euangelista suam scripsit Apocalypsim *de cuius firmitate, quod aliquando dubitatum sit, Author fuse docet quid hac in re sentiendum. qua etiam occasione Cerinthi dogmata (qui ab aliquibus Apocalypsis Author est creditus) distinctius recenset.* *Apocalypsis.* *Cerinthi dogmata.*

Chri. an 98 *Suet. c. 15 & 17. Dio. Eus. lib. 3. ca. 14.* Persequutio interim in Christianos instituta, quæ alibi deferbuerat, gliscere in Aula Principis cœpit. itaque suorum quoque cruoris sitiens Tyrãnus, Flauium Clementem patruelem Exconsulem, & vt quidam tradunt duos insuper eius filios, quos iam Cæsares destinauerat, ob Christi fidem mactari iubet, Flauiam porrò Domitillam Neptem exilio mulctari; quo sibi, vt ait Suetonius, exitium haud dubiè maturauit. Stephanus quippè eiusdem Domitillæ Procurator, ad Tyranni colloquium admissus, libellum porrigere se coniurationis indicem simulans, exerto, quod brachio *Flauius Clemẽs occiditur.*

Domit. Imp. occiditur. adiunctum abdiderat, gladiolo, diutius licet obluctantem, confecit. quo audito Rom. Populus illius Statuas aureas, atque argenteas (nam vilioris materiæ renuerat) conflauit: Arcus euertit: è Saxis nomen erasit: Octobris quoque nomen, quod in suum Tyrãnus mutauerat, restituit, eraso ex omni ære, ac marmore in fausto vocabulo. Attigerat tum Imperij annum XVI. ætatis VI.

Nerua Imp. Eo sublato Coccejus Nerua, non Senatus modò authoritate, sed militum etiam assensu, capessit Imperium; statimque Christianos restituit, deque iis quæstionem in posterum haberi vetat: grauissima Iudæorum tributa condonat. *Dio. in Nerua.*

Hoc loco Author non pauca ex Eusebio, ac alijs habet de Ioanne; quem cum reliquis exulibus nouus Princeps liberum esse iusserat, deque eius Euangelio, ac Epistolis. *l. 3. c. 15.*

Porrò Nerua, cum se viribus fatiscentem, tanto imparem oneri agnosceret, Vlpium Traianum Hispanum hominem, cum legionibus apud Germaniam agentem, adoptatum, Cæsarem dixit. *Chri. an. 99.*

Thianæi obitus. Hoc eodem anno moritur Appollonius Thianæus incertum quo mortis genere. quippe [quod Philostratus etiam fatetur] immortalem se à suis credi percupiens, omnium commercium moriturus vitauit.

Chri. an 100. l. 1. 2. ep. 1.

At verò Imperij anno vix exacto Augustus, octogenario maior, deceſſit, laudatuſque funebri oratione eſt à Cornelio Tacito, quod teſtatur Plinius, nam alioquin eius oratio deſideratur.

Nerua moritur laudatur à Ta-ito.

Libri I. finis.

ANNALES ECCLESIASTICI CÆSARIS BARONII S.R.E. CARD.

A LVDOVICO AVRELIO Perusino.

In totidem libellos breuissimè redacti in quot magna volumina opus ab Authore digestum est.

LIBER II.

Respondens secundo Authoris Tomo.



OCCEIO Nerua Augusto vita functo, Imperium capessit Vlpius Traianus ex Italica Turditanæ Prouinciæ Vrbe in Hispania, cum adhuc in Germania cum legionibus ageret. is optimus alioquin Princeps, quique, literis ad Senatum datis, iure etiam iurando contestatus fuerat, nullum se virum bonum vita priuaturum, in Christianos tamen, Chri. an.100.

Dio in Traiano

hominum innocẽtiſſimos, vt qui maximè ſæuiit, quod auitæ religioni apprimè eſſet addictus, illiuſque cultum obſoleſcere æquo animo non ferret; ſanè eo ipſo tempore oracula ferme conticuerant: raræ admodum offerebantur victimæ: mira erat Templorum ſolitudo: edicto itaque vetuit Fidelium ſodalitia, & coitiones. Clementem Pontificem mitius tunc quidem apud Cimmerium Boſphorum relegauit, non ſine illius Gentis bono, quæ Chriſti fidem amplexa eſt. Sanguinem tamen pro Chriſto fuderunt Nereus, & Achilleus Flauiæ Domitillæ Eunuchi, aliique complures impietatis in Deos poſtulati, cumque his regia ipſa Virgo pridem, vt diximus, Domitiani iuſſu exilio mulctata. porrò Traiani gloriam nõ tantum ſæuitia in Chriſtianos decolorauit, verum etiam vini vſus nimius, ac puerorum turpiſſimi amores.

Plut. opuſc. cur. orac. &c Iuu. ſat. 6. — *Oracula ſilet.*

Clemẽs Pont. relegatur.

Plin. li 10. ep. 47.

Dio in Traian. Iulian. Caſſ. — *Traiani vitia.*

Chri. an. 101. Secundo Traiani Principatus anno Ioannes Euangeliſta Epheſi diem clauſit extremum, *quod probat Author ex Patrum ſententiis, quas recenſet, reiectis eorum deliriis, qui illum viuere, & in Iudicii extremi tẽpora ſeruari contendunt.* perueniſſe autem illum ad ætatis annum IIC. Beda tradit, & ex eo recentiores quidam nonageſimum quidem certè exceſſiſſe nemo negat.

Ioannis Euang. mors.

Bed. de ſex ætat. Vſuard Martyrol.

Ioannis mortem ſequutum eſt Cle-

Anacletus. mentis Martyrium apud Tauricam Chersonesum, vbi, suspensa ad collũ anchora, in mare proiectus est. per multa deinde sæcula, annua eius solemnitate reuertente, per tria passuum millia mare retrocedere consueuit vt siccum præberet iter eius inibi sepulchrum inuisentibus. *hic non nulla Author addit de epistolis, aliisque à Clemente editis operibus, deque illorum fide, atque authoritate.* Chri. an. 102. *Greg. Turon. de glor. Mart.*

Eo sublato, vacasse aliquot mensibus Romanam sedem par est credere, dum nuncius Romam è tam dissita Regione perueniret. sufficitur itaque Clementi Anacletus, regitque Ecclesiam annos amplius IX. Eodem hoc ineunte anno Traianus Vrbe cessit moturus arma in Decebalum Dacorum Regem superbissimum. hunc igitur ingẽti affectum clade humi procumbentem excepit. quem Domitiani ignauia fecerat ferocissimum. hoc in bello egregiam Traiano nauasse operam tradunt Placidum insignem Ducem, qui Christianus postea factus, Eustachius dictus, martyrium sub Hadriano Principe est consequutus. Chri. an. 103. *Traianus in Daciã.* *Dio. in Traian.*

C. Plinius Consulatu functus, Bithiniam Prouinciam administrandam suscepit. eò cum peruenisset, & Christianorum ibi multitudinem innumeram reperisset, Principem ea super re consuluit. ea in epistola multa de illorum Chri. an. 104. *Plinius Bityniã regit. de Christianis refert.*

lorum moribus atque innocuo vitæ genere ſcribit. Traianus porrò, vt perquirendos vetuit, ita in propoſito conſtantes puniendos cenſuit, ex iiſdem Plinii literis conſtat, ſi qui ex iis eſſent Romani Ciues, Romam mitti conſueuiſſe. hinc poſſumus intelligere, immenſum plane fuiſſe numerum eorum, qui Romæ Martyrium ſint paſſi; quando non ex his tantum, qui Romæ agerent Chriſtiani, ſed nobiliores quique toto orbe Romano capitis iudicium ea in Vrbe ſubire cogerentur. *Martyres cur Romæ innumeri.*

Chri. an. 105. *Epiph. hær. 19. l. 1. hær. 30* *Dio in Traia.* Chriſti anno CV. prodiit Elxai Iudæus genere, cuius deliria ex Epiphanio repete. *Elxai Pſeudopropheta* Cæterum Traianus Dacico perfunctus bello, Romam cum rediſſet, plurimas ibi barbarorum Gentium legationes audiit: paciſque artibus iam intentus, bibliothecas extruxit; forum omnium pulcherrimum ædificauit; medium columnam coclidem immenſæ altitudinis (quæ adhuc ſupereſt) ſtatuit. *Traiani forum & columna.* cuius demũ in vertice, dum hæc ipſa prodimus, Sixtus V. P M Principis Apoſtolorum ingentem ex ære magna impenſa, ac ſtudio conflatam ſtatuam inauratam, ſacris ritibus ſolemniter collocabat. neque eam tantum, ſed & aliam haud abſimilem Paulo item Apoſtolo in alia, quæ gemina eſt Romæ Columna, Antonini olim monumentum ad viam latam conſe-

crabat. porro eorumdem Apoſtolorum iam tum Romæ Trophæa, vt vocarunt, ab Anacleto, & aliis fuiſſe erecta exploratum eſt.

Euſeb l. 3. c. 24. Aug. de Ciu. Dei l. 22. c. 10

Traianus in orientẽ. Ceterum Traianus bellicæ gloriæ inprimis ſtudioſus. haud diu in Vrbe moratus, Armenis, ac Parthis aliiſque finitimis Populis bellum infert, ac fœliciter conficit. quo tempote Abagarus Edeſſæ Rex (haud dubiè ſenioris Abagari nepos, quem Chriſti temporibus vixiſſe diximus) muneribus eum coluit, eidemque fortaſſe gratificaturus, Chriſtianam religionem inſectatus eſt, itaque cum Barſimeo eiuſdem Vrbis Epiſcopo, martyrium paſſi dicuntur Sarbelius, qui Idolorum Sacerdos fuerat, eiuſque ſoror Barbea.

Chri. an. 107. Dio. in Traia. Suid.

Abagarus Iunior.

Rom. Martyrol. 29. & 30. Ian.

Chri. an. 108

Eodem quoque victoriæ curſu, Babylonem, ac Cteſiphontem occupauit: Baſphorarios, Choleos, Iberos, Sauromatas ſubegit, cumque exercitum de more luſtraret, inueniſſe in eo dicitur Chriſtianorum vndecim millia, in quos cum animaduertere tuto vix poſſet; eos ignominia notatos in Armeniam amandauit. Romulum domus Præfectum V. C. non aliud ob crimen, verberibus ſeruiliter affectum capite mulctauit. eodem quoque tempore paſſum putamus Hyacinthum qui, eidem Cæſari erat à cubiculo. at quos diximus milites eos ipſos exiſtimamus, qui haud longè

Inſignes Martyres.

Martyrol. Rõ. die 5. Sept. Metaph 6. Sept.

diſpari numero in ſyluis Araret eiuſdem Prouinciæ montis crucibus poſtea affixi ſunt.

Chri. an. 109. Eodem crucis ſupplicio affectus eſt ſequenti anno Simeon Hieroſolymitanus Epiſcopus, Frater Domini annum agens vigeſimum ſupra centeſimum. *Simeon Fr. Domini crucifigitur*

Ignatius quoque, Vir Apoſtolicus, qui non Antiochenæ tantum, ſed totius Orientis Eccleſiis præeſſe eo tēpore videretur, Romam beſtiis tradendus amandatur, ex itinere epiſtolas quæ ad noſtram vſque ætatem integræ magno Dei beneficio peruenere, ad diuerſas dedit Eccleſias, ex quibus Apoſtolicæ traditiones, antiqui Eccleſiæ ritus, ac mores, aliaque complura aduerſus huius temporis ſectarios habentur. Sub idem tempus martyrium ſubiere Philippis apud Macedoniam Zoſimus, ac Rufus: Parmenas quoque qui vnus fuit ex ſeptem primis Diaconis, & alter quoque Zoſimus miles in Piſidia *iniecta autem hic ab Authore Dionyſij Areopagitæ mētione dum de Ignatio ſcribit, longam, ac proficuam inſtituit diſputationem de eodem Dionyſio. quo is tempore obierit, an vnus idemque fuerit Pariſiorum Epiſcopus, ac Areopagita; quæ ſcripta ediderit, quoue ea tempore promulgauerit, aliaque id genus, quæ in diſquiſitionem vocari conſueuerant.* *Ignatius ad beſtias damnatur. Ignatij Epiſtolæ.*

Porro Ignatius quem ſuperiore

anno Romam adductum memorauimus, Vir ætate, ac morum probitate inprimis venerandus, Theatro clausus, immissis leonibus, per summam immanitatem, laniatus est. eius, quæ superfuerunt ossa, à Discipulis, qui comitati eum fuerant, Antiochiam fuisse relata, honorificeque excepta, ac seruata, Chrysostomus egregia oratione testatur. ea verò magno fuisse precio redempta par est credere; cum constet antiquo Romanorum iure reliquias defunctorum transferri vetitum fuisse, scribatque Plinius pro ea re impetranda collegium Pontificum adiri consueuisse. Ignatio (quod ipse prædixerat) successor ab Antiochenis datus est Hero eiusdem Diaconus. Aliarum quoque Vrbium Episcopi complures, quasi Authores seditionum, à propriis abstracti sedibus, Romam ferme trucidandi abducebantur. ex his fuit Onesimus Pauli Assecla Ephesiorum Episcopus, qui lapidibus est obrutus.

Ignatius à leonibus laniatus

Ignatij reliquiæ redeptæ

Onesimus lapidatus.

Chri. an. 110. 111. *Euseb. chrō. & hist. l. 3. c. 30. Hier. descript. eccl. Ignat. Chrys. serm. de S. Ignat. Plin. l. 10. ep 37.*

Post hæc martyrio coronatur Anacletus, vbi egisset in pōtificatu annos amplius nouem. res ab eo gestæ communi scripturarum naufragio interierunt. sepultus est iuxta corpus S. Petri, cui ipse monumentum dudum erexerat, quod *Trophæum*, ac *Memoriam*, nuncuparūt. tres ab eo epistolæ conscriptæ leguntur, in quarum postrema tres Patriarchales Ecclesias

Anacleti martyrium.

Chri. an. 112.

ordine recenset. non æquo hæc animo Nouatores accipiunt, recentiora hæc esse nomina contendentes, cum tamē constet ab Hebræis, ac Ægyptiis fuisse vsurpata, vt fas est legere apud Herodotum cum de sacris Ægyptiorum agit, & in epistola Hadriani Cæsaris ad Seruianum.

Fl. Vopisc. in Saturnin.

Post dies non amplius tredecim successor Anacleto datur Euaristus, qui totidē ferè sedit annos, in Græcia natus Iuda Bethleemitico Iudæo Patre. Hic Titulos diuisit Presbyteris, hoc est diuino cultui dicatas Ædes; à rebus Fiscalibus desumpto nomine. *de huiusmodi tam Fiscalibus, quam Ecclesiasticis titulis eruditè hic quædam addit Author, quæ apud eum require; quemadmodum, & ea, quæ de Diaconis tradit.* Alij quoque ab Anacleto, hoc eodem anno martyrium Romæ subierunt, in quibus Maro, Eutiches, Sulpicius, Seruilianus, Hiacynthus, & Cæsarius, quorum memoria tabulis Ecclesiasticis est adscripta. horum cædem vltus videtur Deus immisso fulmine, quo Agrippæ Templum celeberrimum magna ex parte conflagrauit.

Iren. l. 2. c. 3. Optat. in Parm. l. 1. Aug. ep. 165. l. si quando C. de bon. vac.

Euaristus Anacleti successor. Tituli qui.

Insignes martyres.

Ab anno Traiani Principatus XIV. ad VIII. Hadriani, obierunt sex Hierosolymorum Episcopi, quos Eusebius recenset; vt coniicere hinc liceat horum Principum gladium maximè tum ea in Vrbe sæuisse. quo magis dolendum nobilissimæ Ecclesiæ Acta, ac

Chri. an 113. *Euseb. in Cron.*

monumenta excidisse.

Traiani fœlicis ac eiusdem fortunæ vicissitudo. Traianus interim qui se longius, quam Alexander, progressurum iactabat, transmisso ante biennium Euphrate multas late regiones, qua deditione acceptas, qua vi subactas Romano Imperio adiecit. hanc veluti gloriæ metam cum attigisset, retro postmodum cedere coactus est, rebellantibus namque vndique, quos subegerat, Populis, Romanosque milites passim cædentibus, liberos eos facere necesse habuit, tonitrua insuper, fulgura, ac miræ magnitudinis grando constantiores quosque exterruerunt. ad hæc muscarum vis ingens repente ebulliit, quarum fœdo contactu edulia corrumpebantur, humana corpora molestia vix tolerabili afficiebantur. quo factum vt Traianus magnitudine curarum pressus, viribus corporis destitutus, nec Romam reuerti, nec quidquam anteacta vita dignum agere in posterum potuerit; quam Romani exercitus Romanique Principis fœlicitatem haud diuturnam, prædixisse diu antea ferunt sanctiores quosdam Christianæ religionis Antistites, ad nutantem quorundam fidem sustentandam. Chri. an 114. 115.

Iudæorum furor. Alia deinde haudquaquam leuior iniecta est Traiano cura, ex Iudæorum quasi ex composito, non vno in loco, excitatis seditionibus; placet eas Dionis verbis recensere. *Per idem* (inquit) Chri. an. 116.

tempus Iudæi, qui circa Cyrenem incolebant, Andrea Duce constituto, Romanos, & Græcos sine discrimine statim obtruncant. nec cæde contenti, humanis carnibus vesci cœpere, horum intestinis stillanti adhuc sanguine cincti; tum pellibus obuoluti: multos per medium vsque ad verticem secuere; plures bestijs laniandos obiecere: alios inter se digladiari coegere, vt ducenta amplius hominum millia eo furore, & armis Iudæorum interierint, nec minori clade Cyprij affecti fuere, siquidem ea in Insula, Duce Alcemione, conspirantes Iudæi circiter ducenta & quadraginta capitum millia trucidarunt. qua fracti atrocitate Iudæus de cetero legibus, & pœnis Cypum attingere prohibetur: si autem vi tempestatis, vel per errorem illuc delatus fuerit, ceu capite damnatus statim morte mulctatur. sed inulta clades non mansit, nam Traianus misso cum exercitu Lucio, cum antecedentibus alijs Ducibus, Iudaeos, qui per vniuersum terrarum orbem tantum cædis ediderant, profligauit. hactenus Dio. quibus Eusebius addit eadem molitos in Mesopotamia, ac alibi eadem passos.

Euseb. in chro. & hist. l. 4. c. 2.

Chri. an. 117.

Ad hunc annum Traiani XIIX spectat funestissima Antiochiæ clades, ex horribili terræ succussione, quam innumera fere incolarum accolarumque multitudine cum Pedone Consule, aliisque primi nominis Viris interemptis, Traianus ipse qui in hyber-

Terræmotus Antiochiæ.

nis ibi cum exercitu erat, vix euasit. Historiam lacrimabilem habes apud Dionem, siue Xiphilinum, qui eam ob oculos ponit, ac veluti in scena exhibet omnino legendam.

Papiæ error. Sub idem tempus Authore Papia Hieropolitano Episcopo, Ioannis auditore, Viro alioqui sanctissimo doctissimoque, ex falsa Apocalypsis interpretatione irrepsit error ille *de millenario*, qui tamen non eo vsque progressus est, vt transiret in hæresim, nisi postquam demum in Apollinare, qui Papiam peruicacius propugnauit, a Damaso damnatus est; vt suo loco dicendum erit. Porro Papias multa scripsit, de quibus apud Eusebium mētio habetur. Chri. an. 118.

At Traianus, qui nullum persequendi Christianos finem faceret, sæuitia quæ ad dementiam spectauit, quamque non excogitasset Nero, Antiochiam reuersus, quinque Virgines fidem palam profitentes comburi iussit, cineribusque æri commixtis vasa quædam conflauit ad vsum lauacri, quod magnificentissimum extruebat, verum, vt ait Nicephorus, quicumque ea ingrediebantur, vertigine correpti, cum impetu procurrentes concidebant. tum Cæsar eadem vasa in Virginum combustarum formam efficta, pro balneo collocat. dicitur postea Præfectis mandasse, ne Christianos amplius vexarent, quod tamen *Traiani facinus indignū.* *Niceph. l. 3. c. 23.*

Chri. an. 119. *Dio. in Traia.* non niſi poſtremo vitæ tempore imperatum conſtat. obiit enim haud ita multo poſt apud Selinuntem Ciliciæ Vrbem, quæ Traianapolis deinde eſt appellata, vigeſimo Principatus anno nondum exacto, vitæ altero ac ſexageſimo extinctus eſt non ſine veneni ſuſpicione. *Eutro. l. 8.* Solus aut certè primus intra Vrbem ſepultus, nam cineres Romam relati aurea in Vrna ſub columna in eius foro, vt diximus, erecta collocati ſunt. Hadrianum, qui poſt eum imperauit, extremo vitæ tempore adoptaſſe ferunt; alij negant, fictamque eam adoptionem à Plotina Augusta, quæ Hadriano ſtuderet, contendunt. *Traiani mors.* *Hadrianus Imper.*

Chri. an. 120. Hadrianus itaque Auguſtus appellatus, ex Syria redux clementiæ ac liberalitatis ſpecimen inſigne dedit; iurauit enim nullum ſe ſenatorem niſi ex S. C. punitum. H S. nouies millies, hoc eſt milliones, vt nunc loquimur, XXII. cum dimidio, fiſco debita, condonauit. quod non Scriptores modo, ſed marmoreæ etiam tabulæ, ac numiſmata teſtantur. *Panuin. in faſt. Adolf. de numiſm.* Verum quod Traiani calcare veſtigia inſtituiſſet, perſecutionem in Chriſtianos inſtaurauit; odio præſertim in Iudæos, quorum efferata ſæuitia mortalium omnium inuidiam excitauerat, quæ in nos veluti cognatos redundabat itaque Euſtachium ſtrenuũ illum Traiani Ducem cum Vxore, ac liberis leo- *Hadriani Clementia ac liberalitas.* *Perſecutio in Chriſtianos.* *Euſtachius inſignis mart.*

nibus tradi iussit, à quibus cum non læderentur, alterius veluti Phalaridis iussu candenti æneo tauro clausi sunt. horum memoriæ extructum Romæ Templum adhuc perstat.

Niceph. l. 3. c. 29. Damas. de imag. l. 3.

Noui Heresiarchæ. At non his tantum, verum nouis subinde Hæreticorum sectis Ecclesia vexabatur. harum Authores fuere Basilides, Saturninus, & omnium impurissimus Carpocras, qui Christiano nomini turpem notã adspersit. *horum dogmata, aut verius portenta, precatus veniam, fuse Author recenset, ex Patribus, qui ea ipsa non sine rubore atque horrore prodiderunt.*

Euseb. l. 4. c. 7. Iren. l. 1. c. 23. Tert. de prescr. c. 46. Chri. an 121.

Euaristus Papa moritur succedit Alex. Secundum iam annum in Imperio agente Hadriano, moritur Euaristus; Alexander sublegitur homo Romanus, qui decennio amplius pontificatum administrauit. *Iudæi iterum rebellãt.* Iudæi apud Palestinam Romanum iugum excutere cum voluissent, ingenti accepta clade, Rufo Duce ad officium rediere.

Eusch. chron. Hier in Daniel. c. 9. Chri. an. 122. *Spart in Hadr.*

Hadriani Peteregrinatio Munificentia seueritas. Hadrianus verò Vrbanis rebus cõpositis peregrinationẽ per vniuersum Romanum Orbem instituit. quod Prouinciis gratissimum accidit, vbique enim & munificentiam in Populos, & seueritatem in Præfectos exercuit, multis ex his supplicio affectis, quod turpem quæstum fecissent, ac Iustitiam venalem habuissent quamobrem cusus est nummus huiusmodi cum inscriptione LOCVPLETATORI ORBIS.

Adolf. de numism.

Chriſtianos autem (quod de eorum inexpugnabili conſtantia vbique audiret) ſupremam veluti potentiam oſtenſurus, diris ſubiecit quæſtionibus, ac ſuppliciis addixit acerbiſſimis.

Chri. an. 123. Galliam poſt Italiam cum peragraſſet, in Britanniam conceſſit. ea in Inſula murũ duxit octoginta paſſuum millia habentem, qui Romanos à barbaris diuideret. partem eam excluſiſſe murum tradunt, quæ nunc Scotia dicitur, quod nondum deuicta, aut certe nondum exculta, ac Romanis frequens eſſet. poſt hæc in Galliam reuerſus, Alexãdrina audita ſeditione, turbatus eſt. ortam eam eſſe comperit ob inuentum multos demum poſt annos Apim, certantibus inter ſe ad internecionem Ægyptiis, apud quem potiſſimum collocandus eſſet. Erat autem Apis, vt tradit Herodotus, vitulus certis cum notis veluti Deitatis indiciis. hunc Vitulum ſanctius ab Ægyptiis coli ſolitum, ac ſecurius adſeruari, Cambiſes Perſarum Rex curioſius inſpicere cum voluiſſet Sacerdotum fraudem ſtomachatus, ac Populi deridens inſaniam, educto gladio per fœmur transfixit.

Britannia muro diuiſa

Seditio Alexandrina.

Apis Ægypti Deus.

Herod. in Tal.

Tertull. ad ſcap. c. vlt.

Per idem tempus Aſiam Proconſul adminiſtrabat Aulus Antoninus poſtea Auguſtus cognomento Pius. ad eum quandoque pro tribunali ſedentem Chriſtiani magno numero con-

uenerunt, apud quem Christi fidem magno animo cum profiterentur imparem se illis puniendis sentiens, constantiam admiratus; habetis, inquit, testes, ac præcipitia, si tantopere mori concupiscitis.

Hadrianus in Hispaniam. Sequenti anno Hadrianum Hispanias peragrasse ferunt. Quæ porrò ibidem gesserit, quod ad res nostras ea nõ pertineant, præterire satius duximus. ea cognoscere si quis velit, ex Dione, ac Spartiano petat. *Chri. an. 124.*

Hadrianus Athenas. Ex Hispania recta in Achaiam nauigauit, Athenasque petiit, vbi Eleusinia suscepit sacra, multaque Atheniensibus, leges in primis contulit, ex Draconis, Solonisque veluti officina recusas. *Eleusinia sacra.* porro Eleusinia quæ diximus sacra obscæna, & homine, ne dum Romano Principe indigna fuisse, ex profanis æquè scriptoribus, ac nostris exploratum est. nõ igitur mirum si in nostram religionem impius is fuit, qui in suam pius, vel cum dedecore, videri voluit. eiusdem itaque impiæ pietatis studio Publium sanctissimum eius Vrbis Antistitem martyrio affecit. *Chri. an 125. Spart. in Hadr. Dio. in Hadr. Cassiod. in Chrõ.*

Hadrianus in Africã. Athenis cum hyemasset, Romam prius regressus Africam deinceps perlustrauit, quo non ita multo ante colonias deduxerat, quod Iudæorum ibidem seditiones multos mortales absumpsissent. hoc aliisque multis beneficiis cumulati Afri, numismata *Chri. an. 126. Spart. in Hadr. Eusεb. in chron.*

Adolf. de numiſm. procuderunt huiuſmodi cum inſcriptione RESTITVTORI AFRICÆ.

Chri. an. 127. *Euſeb. in cron.* Ab hoc anno, ad XIX. Hadriani quo iterum Hieroſolyma eſt euerſa, ſex alios eiuſdem Vrbis Epiſcopos Euſebius recenſet. Sane tam crebra illorum ſucceſſio, vt alibi indicauimus, haud obſcurè arguit grauem inibi perſecutionem viguiſſe. nec mirum cum Cæſarum edictis incendio excitato, Iudæi identidem faces ſubderent, ac Romanum mucronem exacuerent.

Chri. an. 128. *Hadrianus iterum Athenis.* Ex Africa Cæſar Romam cum veniſſet, iterum Athenas appulit, in Orientem profecturus, ea in Vrbe Ioui Olympico conſtructam ædem dedicauit, Aram ſibi erexit. *Euſeb. Cron. Hier. de ſcript. Eccl. & ep. 84.* Tum Quadratus Vrbis Epiſcopus Apoſtolorum diſcipulus, & Ariſtides inſignis Philoſophus Chriſtiana religione libros Principi obtulerunt. Quadratus inſuper eo audiente luculentam habuit orationem. Gentilium verò in Chriſtianos licentia ac Iudicum ſæuitia eo venerat, vt ad populi tantum clamores, nulla iudicij forma ſecuta, fideles vulgo ad ſupplicia raptarentur. rei indignitate motus Serenius Granianus Legatus ad Cæſarem ea ſuper re literas dedit, qui, eo ex Prouincia recedente, ad ſucceſſorem Fundanum reſcripſit, tumultuaria huiuſmodi iudicia non placere. Hadriani literas (nam Graniani, non extant) recitat

ex Iuſtino Euſebius Exinde Hadrianũ placatiorem in Chriſtianos redditum ferunt. Athenis autem in Aſiam, quæ minor dicitur profectus, ea peragrata in Syriam atque Arabiam, inde in Ægyptum conceſſit.

Hadrianus in Aſia.

In Aſia cum adhuc degeret templa aliquot dedicauit, Prouinciarum Præſides Vrbiumque Præfectos, æque ac in Gallia, qui in Reip. adminiſtratione peccaſſent, grauiter puniit.

Chri. an. 129.

In Syriam autem cum veniſſet, Antiochenis ſeſe infenſiorem præbuit, fortaſſe quod numerus ibidem Chriſtianorum eſſet longe maximus. itaque ea ne ciuitas tam latè aliarum eſſent Metropolis, Phœnicem à Syria voluit ſeiungere. Hieroſolymam pridem euerſam rurſum in habitari permiſit, indito Æliæ nomine, temploque Ioui è regione Templi Salomonis erecto, quo Gentem mirum in modum exaſperauit. quamquam autem in apertam tum perduellionem erumpere non eſt auſa, omnia tamen ad futurum bellum opportuna ſenſim comparare inſtituit. cuniculos quoque fodit ad effugia; ea forma (vt licet coniicere) qua Romæ quæ adhuc extant cœmeteria. *qua occaſione de huiuſmodi cæmeterijs Author eleganter ſcribit.* Imminentis metu belli territus Iuſtinus Philoſophus præſtantiſſimus, qui Iudæus erat genere, Patria Sammarita; anticipandam ſibi eſſe fu-

Chri. an. 130. *Spart. & Dio. in Hadr.*

Hieroſolyma Æliꝰ dicta.

Iuſtinus martyr.

gam ratus, solitarium quæsiuit locum animi curis temperandis, ac veritati indagandæ. Christianum ibi hominem præter spem nactus, sensim ab eo ad Christianam fidem perductus est, quod ipsemet accuratius recenset.

Dial. cum Trip. *Euseb l. 4. c 8.*

Chri. an. 131. 132.

Ex Syria Cæsar in Arabiam, vertente deinde anno in Ægyptum venit. At Romæ Aureliano Iudice Alexander Pontifex cum Euentio, ac Theodulo presbyteris post diros cruciatus martyrij coronam est adeptus; quod (vt eius habent Acta) multos Senatorii ordinis Viros insignes, Hermetem in primis Vrbis Præfectum Christo adiunxisset. *cum autem eadē acta aqua benedictæ primum illi vsum tribuere videantur, antiquiorem illum fuisse Author ostendit, & tantum abesse, vt incantationis species dici possit (quod Nouatores criminantur) vt potius illius ope incantationes, aliæque mali dæmonis artes dissoluantur, cuius rei exempla huc affert; ritumque ex Gentilibus licet desumptum, multorum Patrum autoritate commendat.* Alexandro Sixtus Romanus item subrogatur. At tantopere commendatus Augustus, in Ægypto cum esset, Antinoo puero formosissimo, quem in deliciis habebat, morte amisso, muliebriter fleuit, & per summam rei indignitatem, cum inter Deos retulit, Templum extruxit: Aram excitauit: sacra instituit: festa

Hadrianus in Arabia inde in Ægypto *Alex. Papa mors.* *Aqua benedicta.* *Sixtus Alex. succedit.* *Antinoi mors.* *Hadriani amētia.*

Spart. & Dio in Hadr.

dicauit: cudit numismata, Vrbē denique eius nomine ædificauit. laudabilius sanè apud Pelusium Pompeij tumulum erexit. Hac Hadriani dementia vsi Christiani tunc temporis scriptores, atque Antistites, exemplo Antinoi haud ægrè populo ostenderunt, quo loco apud eum reliqua Numina esse deberent, quaue arte, ac ratione ad libidinem Principum ea fuerint inuecta,

Hadriani edictum à Iustiniano abrogatum. Iudaorum rebellio ac clades.

Ad annum Christi CXXXIII nihil afferimus, ad sequentem verò spectat Hadriani edictū, quo vigesima hæreditatis pars fisco addicebatur, quod, cum annis prope quadringētis viguisset, Iustinianus demum abrogauit. — Chri. an. 134. 135 *C. de Edict. D. Had. toll.*

Iudæi, quod ab Oriente Cæsar abscessisset, animos sumentes, ac vires; in apertam defectionem prorumpentes, omnia ferro, flammisque vastabant. opus itaque Hadriano fuit Iulium Seuerum strenuum Ducem ex Britannia euocatum illuc validis cum copiis mittere. is nihil potius habuit quam vt illorum ferociam arte eluderet, vires sensim attereret, ac frangeret, coactam multitudinem cunctatione dissoluerет. itaque diuisos adortus, commeatibus intercludere, carptim cædere, Arces expugnare, Vicos diruere instituit. hoc pacto serius quidem, minore tamen cum iactura, perduelles oppressit, ac deleuit. itaque bellum tractum ad vsque Ha- — Chri. an. 135. *Dio. in Hadr.*

driani Principatus annũ XVIII. Chriſti autem CXXXVII exciſæ ſunt eorũ Arces munitiſſimæ quinquaginta: direpti ac diruti eorum Vici frequentiſſimi fère mille. prænunciata dicitur poſtrema hæc eorũ clades multis antea ſignis. lupos, atque hyenas Vrbes ingreſſos noctu, atque interdiu vlulaſſe ferunt. Salomonis ſepulchrum auguſtiſſimum ſponte nulloque impellente corruiſſe.

Cladis ſigna.

Chri. an 136. *Euſeb. in cron.*

Hoc anno ſæculi ſexto ac trigeſimo Euſebius quadrageſimale ieiunium Teleſphori Romani Pontificis autoritate inſtitutum tradit. ſed errore temporis labitur, cum is nondum Pontificatum iniiſſet. illud quoque animaduertendum, quod alibi Tomo primo monuimus, ieiunium hoc Apoſtolorum tempore inuectum, & ad Teleſphorum vſque, ex traditione, piaque conſuetudine ſeruatum, edito ab eo decreto, ſtabilitum, & ex præcepto deinceps ſuſceptum.

Ieiuniũ quadrageſimae.

Chri. an. 137. *Dio. in Hadr.*

Poſtremæ huic cladi qui ſuperfuere Iudæi, Hadriani decreto vetiti ſunt ſacram Vrbem ex editioribus etiam locis quantumuis remotis aſpicere, ne dum incolere, ſuem quoque ex marmore ea ſuper Vrbis porta, qua Bethleem itur, collocauit: plane vt Iudæi ſi minus edicto Vrbis acceſſu arcerentur, inuiſi certè aſpectu animantis fugarentur porrò æquè infenſus Chriſtianis Princeps, eorum fidem

Iudæi Hieroſolymam aſpicere vetiti.

S. Paulin. ep. II.

abrogaturum se ratus iniuria loci, Caluario in colle Iouis ac Veneris Simulachra consecrauit. apud Bethleem Adonidi fanum ædificauit. *Hier. ep. 13. Amb. in Ps 43.* Chri. an. 158.

Hadrianus Romã reuertitur — *Insignes martyres.*

Decimo sexto demum anno Romam reuertitur, à qua tamen quietis amans subinde Tibur recedebat, Villa ibi magno sumptu ædificata. at non perinde Christianis hominibus à delatoribus quies. Martyrii coronam tum quidem adepti Getulius cum fratre Amantio Tribuno. Cerealis quoque vicariam tum Præfecturam agens. qui quod immolare Idolis victimas recusarent, igni sunt traditi. Getulium Virum sequuta est Symphorosa cum septem filiis ac Presbytero Exuperantio.

Hadrianus. mortis cupidus. — Chri. an. 139. *Spart. & Dio in Hadr.*

Quietem porrò Hadrianus ita non inuenit, vt morbo correptus, qui in hydropen euasit, vitæ tædio, mortem sibi consciscere haud semel enisus fuerit. seruos quoque, ac medicos, vt se ferro, aut veneno conficerent enixe precatus, recusantes ita increpuit, ac terruit, vt aut fuga sibi consulere, aut etiam mortem anticipare coacti sint. itaque Antoninus ab eo adoptatus, præter multorum sanè morem, qui imperium habere malunt, quam expectare, omni ratione, atque arte, adeoque fictis etiam miraculis, quæ à Spartiano recensentur, spem vitæ ac valetudinis Patri facere conatus est, qua ex re Pii nomen

Antonino vnde Pij nomen.

adeptum putamus.

Chri. an. 140. Spart. & Dio in Hadr. Iul. capit. in Anton.

Hadriani mors.

Eam itaque pietatem (vt fas eſt credere) exoſculatus Hadrianus, quantumuis mortis cupidus, Tribunitiam Pio filio poteſtatem auxit. demum quod ferro, aut veneno non dabatur, cibi potuſque abſtinentia vitæ finem inuenit, ætatis annum agens LXIII. qui clymactericus dici ſolet, Principatus verò XXI. moritur apud Baias, ſepelitur Puteolis in Ciceronis olim Villa, nec ita multo poſt Romam transfertur, & in Mauſolæo ab eodem filio propter Tiberim excitato, collocatur.

Antoninus Imperator.

Porrò Antoninus qui in viuentem Patrem Pius fuerat, in mortuum quoque eſſe ſtuduit. itaque cum eius Acta Senatus reſcindere conaretur, mitiſſimè interceſſit; & ſi (inquit) *eius Acta reſcinditis, adoptionem quoque meam abrogabitis:* quo dicto placatiores illos in defuncti memoriam reddidit.

Iuſt. Dial. cũ Triph. Chri. an 141. Capitol. in Ant.

Excreuerat ea tempeſtate in immenſum Chriſtianorum numerus, vt Patres docent, qui eodem fermè ſæculo floruerunt. verum quo magis Chriſtiana res vigebat, eo etiam magis inuidia, & ex ea, calumnia augebatur. quamobrem etiam Pio ſub Principe pius eſſe non licuit. Cæterum Antoninus pacis eximius cultor bellum niſi prouocatus non intulit: Romanum iugum detrectantes Bar-

baros per legatos domuit. Iudæos iterum rebellantes, nec finem seditionum facientes, contudit, in Achaia quoque, atque Ægypto turbas repressit. sed hæc diuersis Imperij annis sunt gesta.

Faustina Aug. mors. & honores. Tertium porrò agebat Principatus annum, cum Faustinam Vxorem amisit, quæ S. C consecrata est, additis statuis aureis, atque argenteis, Flaminibus, ac Templo, quod adhuc superest Palatium inter, & Capitolium, nisi forte illud iunioris Faustinæ, ac M. Aurelii Viri quis esse contendat. Copiosa hæc succrescentium quotidiè Deorum seges, mirum quantum stabiliendæ Christi fidei conferebat. *Chri. ad. 142. Iul. Cap.*

Sixti Papa mors & decreta. Rom. Pont. Primatus. At Sixtus exacto Pontificatus anno X. martyrio vitam finiit. extant tres illius episto'æ, in quarum vna vniuersalis Ecclesiæ Episcopus inscribitur. quod cum cõcoquere Nouatores nequeant, recens additamentum, atque imposturam clamant. sed nihil proficiunt; delendæ namque illis essent huiusmodi nomenclaturæ ex aliis eiusdem ætatis scriptis, atque Authoribus. certè apud Tertullianum Victor *Pontifex Maximus, & Episcoporum Episcopus quidam in edicto appellatur.* Ruffinus Aquileiensis Presbyter, Sixti Pythagorici Philosophi commẽtarium à se translatum huic Pontifici attribuit; sed fraudem Hieronymus detexit. Legitur eiusdem Sixti Pon- *Tertull. de pudic. c. 5.*

tificis decretum, quo ſacra vaſa non niſi à ſacris miniſtris contrectari permittuntur. ſanxit quoque Epiſcopos ad ſedem Apoſtolicam euocatos, ad ſuas Eccleſias redeuntes non admitti, niſi ſecum Romani Pontificis litteras, (quas *formatas*, aliis etiam poſtea nominibus appellarunt) ſecum afferrent. *hac data occaſione Author de his multa, deque Dimiſſoriis, Decretalibus, Confeſſoriis, Apoſtolicis, alioque nomine cenſitis epiſtolis, ex Patribus ſacriſque Conciliis affert.* Tertio non amplius die à Sixti morte legitur Teleſphorus Græcus, vt ferunt, Anachoreta, qui Pontificatum ad XII. annum protulit, *Epiſtolæ Pontificiæ multiplices.* *Teleſphorus Papa.*

Chri. an. 143. Cæterum Antoninus qui, etiam dum priuatus eſſet, gladio in Chriſtianos minime agendum duxit, collabendi auitæ religioni alia ratione conſultum voluit. edicto itaque, Sibillarum carmina, aliorumque etiam Gentilium Vatum libros in poſterum legi, haberique vetuit, quod ex his multa in rem ſuam Chriſtianos ſumere cognouiſſet de quo apud eum queritur Iuſtinus, & poſt illum alij. *Iuſtin. Apol. l. 3. Arnob. lib. 3.* Chri. an. 144. 145. *libri Sibillini vetiti.*

Quadrageſimo quarto huius ſæculi anno initium a Marco, poſt Eumenẽ, Antiochiæ Epiſcopatum, Euſebius ſcribit; ſequenti porrò nouum monſtrum Valentinum fidei naufragium paſſum, nouos Deos, noua ſæcula ſomniaſſe. *huius deliria fusè hic ab Authore percenſentur, neque huius tantum* *Iren l. 2. c. 4. Tert Valent.* *Valentinus Hereſiarcha.*

sed & aliorum, qui ex eadem errorum schola prodierunt, ex his Marcion duos ingerebat Deos bonum, ac malum, duos item Christos, aliaque non sine stomacho, aut risu excipienda. hos acriter insectati multi ex Patribus fidei veritatem veluti à cæno, ac scoria repurgarunt.

Marcionis Hæresis.

Chri. an 146. *Tertull. de præscript. & con. Marciõ.*

Qui sequuntur anni ad vsque huius sæculi quinquagesimum, nostrarum rerum expertes prætereundi sunt, quinquagesimo autem Iustinus sanctissimus *Martyr* testatur se Apologeticam orationem Antonino Augusto, ac filiis dicatam promulgasse. mirum sane est quanta is dicendi libertate eo in argumento versatus sit: quid porrò effecerit, inexploratum est, edictum quidem certè pro Christianis ab Antonino promulgatum, post triennum constat.

Chri. an, 147. 148. 149 150.

Iustini. Apologia.

Tres quoque qui sequũtur anni steriles à Christianis rebus extiterunt. Quinquagesimo autem quarto, Telesphorus ab inito Pontificatu XII. martyrij palmam adipiscitur. Septem verò post dies Hyginius Atheniensis ex Philosopho Pont Max. consecratus est quo in numero annos omnino quatuor egit. cum Telesphoro alij permulti, *quos Author recenset*, non Romæ modo, sed in reliqua etiam Italia, atque alibi martyrio affecti sunt. quos vltus est Deus multis illatis Romano imperio cladibus: fame,

Chri. an. 151. 152. 153. 154.

Telesphori Papæ martyrium. Hyginius. Papa.

Iren. l. 3 c. 3. *Tert. con. Marc. l. 8. in fin.*

terræmotu, incendiis ac fluminum eluuionibus. itaque Auguſtus, quod diximus reſcriptum, ad Aſiæ Populos pro Chriſtianis dedit apud Iuſtinum, atque Euſebium, legendum. Secundo Hyginij anno veniſſe Romam ferunt Valentinum, quem diximus, ac Cerdonem. hi ceſſantibus tum quidem perſecutionum procellis, maius enimuero catholicæ Eccleſiæ negocium exhibuere.

Euſeb. l. 4. c. 12. Chri. an. 155.

Antonini reſcriptũ pro Chriſtianis Valẽtinus, ac Cerdo Romæ.

Eiuſdem ſæculi anno LIIX. (nam duobus proximè præcedentibus quid tribuamus nõ habemus) moritur Hyginius & ipſe Martyr. huic ſucceſſor datur Pius ex vrbe Aquileia qui annos in Pontificatu egit propè decem.

Chri. an. 156. 157. 158. Chri. an. 159.

Hyginii mors Pij ſucceſſio. Pij decretum de Paſcha.

Pius Pontifex vſum celebrandi Paſcha die Dominico ab Apoſtolis inductũ decreto ſanxit; cũ antea aliquibus in Eccleſiis, Orientis præſertim Iudæorũ more celebrari decimaquarta luna fuerit toleratum. Annum Antoninus agebat Imperij XXII. cum Iuſtitiæ illius fama permotos Barbaros complures compulit, vt depoſitis armis eum Arbitrum ſumerent: huius præclara illa vox. *malo vnum Ciuem ſeruare quam mille hoſtes perdere.* legẽ Iuliam aduerſus Vxores latam, in Viros quoque æquiſſimè armauit, contra quam Ælius Verus, ab Hadriano & ipſe adoptatus, paulo ante feciſſet, ea ratione quod Vxorem dignitatis nomen eſſe diceret, non voluptatis.

Chri. an. 160. 161. *Aur. Vict. in Anton.*

Antonini Iuſtitia.

quasi incongruum non sit Viros, seposita Coniuge, alienas mulieres ad voluptatem quærere. *Spart. in Ael. Ver.* Chri an. 162.

Titulus Pastoris à Car. Caietano instauratur.

Biennio ante eam, de qua mox dicturi sumus, persecutionem in Christianos excitatam, erectum fuisse constat Pastoris Titulum, seu Templum in Termis Nouati, quod multa demum post sæcula pæne collapsum dum hæc ipsa proderentur, Henricus Cardinalis Caietanus decentissimè restituebat, & Cistercienfibus restitutæ seuerioris disciplinæ monachis curandum tradebat.

Antoninus moritur. Chri. an. 163.

At enim Antonius, cum regnasset annos tres ferè ac viginti, apud Lorium Villam diem clausit extremū: iure comparatus Numæ, quippe qui adeò non ciuili, vt nec hostili sanguine maduerit, S. C. inter Diuos relatus Templum, Flaminem, Circenses ludos, ac Sodales Antoninianos, si quis alius, meruit matura obiit senectute annum agens LXXV. conditusque est Hadriani Mausoleo, à se antea, vt diximus, extructo. Eo sublato, M. Aurelius Antoninus cognomento Philosophus, ac L. Verus, quos viuente, ac iubente Hadriano adoptauerat, Imperium capessunt. *de horum nominibus, quæ multiplicia fuerunt, & subinde etiā apud scriptores in numismatibus ac aliis monumentis immutata, vide quæ hic tradit Author ad errorem vitandum,* illud quoque animaduer-

M. Aurelius ac L. Verus Impp.

Dio. Iul. Capit. & alij.

madvertendum, M. Aurelium tantum à Senatu Auguſtum declaratum, Imperij collegam Lucium aſſumpſiſſe Veri nomine indito, ac filia in matrimonium collocata: tūc vero primum duo ſimul imperarunt, qui & Diui fratres apud iuriſconſultos, ac alios dicti ſunt. Lucius porrò in Parthos miſſus, qui Romanum exercitum Duce Seueriano in Armenia cæciderant, in Syria fere per quinquenniū ſubſtitit, bello per legatos adminiſtrato ferunt Lucillam eius ſponſam, Marci, quam diximus, filiam antequam Viro iungeretur, à Dæmone correptam, ab Albercio Hierapolitano Antiſtite, ad hoc Romam euocato, à Dæmonis præſtigiis fuiſſe ſolutam. Albercium porrò ad pauperes ſuæ Eccleſiæ alendos frumenti modios ter mille quotannis præſtandos, ex Fiſci redditibus impetraſſe, qui & præſtiti dicuntur ad vſque Apoſtatæ Iuliani tempora. hæc non ex Actis modò apud Metaphraſtem, ſed ex ipſis quoque profanis ſcriptoribus explorata ſunt.

Lucius in Parthos.

Metaph. 21. Octobris Iul. Cap. in Marco Chri. an 164. 165.

Hoc ſecundo horum Cæſarum anno, non tam iuſſu quam permiſſu ipſorum in Chriſtianos perſecutio excitatur, impellente, ac faces quodammodo ſubdente Creſcente Cynico Philoſopho, aliiſque eiuſdem farinæ hominibus, qui Chriſtianos publicæ quietis perturbatores conclamabant, præcæteris horum calumniis

Iuſtin orat. ad Senatū.

Perſecutio in Chriſtianos.

Iustini Martyrium. impetitus Iustinus, postquam secundam Senatui Apologiam dederat (quę perperam ante alias ad Cæsares collocatur) martyrium subire coactus est vna cum Sociis, quorum certamina ex Actis, quæ extant pete. Praxedem quoque Sanctissimam Virginem delatam; quod conuentus domi cogeret, eiusdem testantur acta, ex quibus constat Symitrium Presbyterum, cum aliis viginti duobus in ipso, quem diximus, Pastoris Titulo immisso satellitio iugulatũ reliquit. Iustinus suæ disciplinæ Alumnum Tatianum, de quo mox dicturi sumus. Sexagesimo sexto sæculi huius anno Pius Pontifex primam epistolam, ex his quæ extant, ad Iustum Viennensem Episcopum dedit, sequenti autem anno ætatis postremo secundam, *quas Author hic recitat.* Martyrio igitur affectus successorem habuit Anicetum Syrum genere, qui totidem fere annis pontificatum tenuit, sub cuius initium Marcion, nouorum dogmatum impius assertor, Romam venit, de quo plura Tertullianus, qui illum non soluta tantum oratione, sed etiam carmine insectatus est. illud mirum eodem fere tempore Romam item accessisse Marcellinam, ex Gnosticorum familia procacem mulierculam quæ & Viros docere ausa sit, & fœdissimos conuentus agere non erubuerit. At enim diuina prouidentia

Christiani in tẽplo iugulati.

Chri. an 166. 167 Tom. 1. Bibl. sanct.

Pius Papa martyrio afficitur Anicetus succedit.

Marciõ. Marcellina.

Tertul. l. 3. Epiph. hær. 27. & 42. Iren. l. 1, c. 24.

factum par eſt credere, vt ſub eadem quoque tempora Romam acceſſerint Polycarpus Ioannis Euangeliſtæ diſcipulus affecta iam ætate ſenex venerandus, & Hegeſippus morum ſanctitate æquè ac doctrina inſignis, de cuius ſtylo, atque eruditione Euſebium, ac Hieronymum conſule.

Chri. an. 168. Lucius Porrò, Parthico bello fœliciter confecto, Romam reuertitur, & cum collega triumphum agit ſpecioſiſſimum, dum interim bellum Marcomannicum ambo meditantur; cuius terrori addita etiam lue, quæ vulgò graſſari cæpit, Principes non tam ſolliciti, quam ſuperſtitioſi redditi, ſupplicationes, & lectiſternia, & placationum huiuſmodi genera omnia per Diuum Puluinaria decernunt, quo factum, vt Myſtarum dolo, Populi leuitate grauia omnia in Chriſtianorum impietatem referentium iterum perſecutio recruduerit, & vulgo fideles eo ſolum nomine, ſacri præſertim Antiſtites, populi clamoribus ad ſupplicia vocarentur. ea de cauſa Polycarpus Smyrnenſium Epiſcopus, rei Chriſtianæ columen, tot antea procellis ſuperſtes, triumpho ſplendidiſſimo vitam anteactam illuſtrauit. extat epiſtola Smyrnenſis Eccleſiæ apud Euſebium, qua eius certaminis acta recenſentur. alios etiam cum Polycarpo martyrium paſſos Euſebius idem refert.

Parthi triumphati.

Chri. an. 169.

S. Polycarpi martyrium.

Euſeb. l. 4. c. 14.

Pestilentia late saenit.

Vulgaris interim lues, quam secum detulisse Lucius cum exercitu remeans ferebatur (quacumque etenim pertransisset, Vrbes, ac Vici ea statim corripi visi sunt) orbe fere vniuerso, Romæ imprimis multos mortales absumebat. itaque ad bellum Marcomannicum seruos armare aliosque præter morem, oportuit; neque eos tantum, quod bello Punico vsu venit, verum etiam latrones, & omnis generis sontes, & criminosos, insuper Germanorũ auxilia aduersus Germanos empta. meminit eiusdẽ pestis Galenus, qui tum Romæ erat, sed statim, periculo cognito, recessit in Patriam. illud scitu dignum, quod Capitolinus tradit, eam Babylone ortam, cum à milite aurea arcula è templo Apollinis sublata, ac reserata, noxium spiritum euaporauit. diuino factum consilio existimandum est, vt quem dementes Populi medicinæ Deum, & medicorum Parentem crederent, diræ luis haberent authorem. verum hæc omnia vulgo ad Christianorum, vt diximus, inuidiam, suadente dæmone, accipiebantur. sanè omni æuo huiusmodi in nos querela audita est. ea ipsa motus Augustinus (cuius ętate Romanum Imperium barbararum Gentium illuuie pessum ierat) eruditissimos, quos de CiuitateDei inscripsit, commentarios scripsit.

Pestilentiæ ortus mirus.

Gal. opusc. de præsag. l. 3. c. 3 de mor. vulg. l. 3. & 6 Simpl. med. l 9. & in vita.

Hoc eodem anno Ecclesiæ Antio-

Euſ. in Chron. & Hiſtor. l. 4. c. 19. & 23. Hier. de ſcrip. Eccl. & ep. 15. Chri. an. 171.

chenæ præficitur Theophilus vir doctiſſimus, de cuius lucubrationibus multa Euſebius, ac Hieronymus, deque Hermogene, aduerſus quem idem Theophilus ſcripſit. *Theophilus Antiochiæ Ep. Hermogenes Hereſiarcha.*

Inſtructo iam ad Marcomannicum bellum exercitu, ambo Auguſti Vrbe cum copiis excedunt. Aquileiam cum perueniſſent, Barbari, qui illuc fere vſque peruenerant, formidinem, atque terrorem præ ſe agentes, terga, tum quidem male inter ſeſe coaleſcentes vertunt. At Lucius, dum eodem cum Collega vehitur curru, Apoplexia repente correptus interiit. tum ſuperſtes Auguſtus Lucii funus curaturus in Vrbem rediit, illumque inter Diuos ex S. C. relatum in eadem, quam diximus, Hadriani mole cōdit. tum intermiſſum repetit bellum. Galenus iuſſum ſe Auguſtum ſequi ſcribit; cæterum id cum inuitus faceret, Romæ ſubſiſtere permiſſum. *Bellum Marcomanicū. L. Veri obitus.*

Gal. opuſc. de præſag. l. 3. c. 3 de mor. vulg. l. 3. & 6 Simpl. med. l. 9. & in vita.

Gal. de præcogn. ad Poſtum. c. 9. Lucian. in Pſeud.

Galenus Medicus.

Prodierat non ita pridem impoſtor quidam Alexander, (cuius fraudes ex morum ſimilitudine exploratas habuit Lucianus) is Æſculapii ſeſe interpretem (qui tum forte ſerpentis ſpecie viſus dicebatur) venditabat. explorato igitur Dei oraculo, certam Auguſto Victoriam ſpopondit, qua ille ſpe fretus, hoſtium viribus inconſultè nimis tentatis, in maximum legiones diſcrimen adduxit. huc ſpectant quæ de Luciano refert Suidas; *Alex. impoſtor Serpens Æſculapius creditus. Luciani mors.*

eum extrema iam ætate. qui omnes proscindere canino dente consueuisset, à canibus laceratum, impietatem demum cum vita exuisse.

Geruasius ac Prothasius martyres.

Sub hoc idem tempus martyrii palmam adepti Geruasius, ac Prothasius perhibentur. *Sur. 19. Iulij.*

Chri. an. 172.

Cæterum cum Christiana vbique res, siue à Præsidum sæuitia, siue ab improborum hominum calumniis, pacem habere haudquaquam posset; *Eufeb. l. 4. c. 25. Hier. de script. Eccles.*

Melito Sardẽsis Episcopus.

Melito Sardensis Episcopus, Vir insignis, luculentam Apologiam & ipsi Augusto obtulit. *huius fragmenta quædam ex Eusebio Author hic recitat, additque catalogum tum librorum, quos edidit. tum quos ex sacris literis pro authenticis, ac legitimis agnoscit.* Eadem libertate, & doctrinæ fama Apollinaris Hierapolitanus Antistes Apologeticam orationem, aliaque permulta ab Eusebio recensita, scripsit, fœcundior sanè Christianæ doctrinæ hæc ætas fuit. itaque hic numerandi sunt Philippus qui in Marcionem scripsit, Gortinensis Episcopus: Modestus qui in eundem: Musanus, qui aduersus Encratitas: Pinthus Gnosiæ apud Cretam Episcopus, aliique permulti omni disciplinarum genere instructi, qui aut Hæreticorum fraudes, aut Gentilium calumnias ingenii veluti mucrone iugularunt.

Apollinaris.

Heresis Montani.

Anno M. Aurelii XI. sæculi LXXIII. exordium accepit Hæresis, quæ *iuxta* Chri. an. 173.

Euſe. in Chronol. & l. 5. c 15. Epiph. her. 48. Hier. ep. 54.

Scriptores aduerſus Montanum.

Montani dogmata.

Phryges dicta fuit, Authoribus Montano, Priſcilla, & Maximilla inſanis Vatibus, quæ quamuis alia ratione Chriſtianæ rei noxia non fuiſſet, hoc certè nomine fuit peſtifera, quod Tertullianum, tantum Virum, veneficio veluti faſcinatum, dementauit, ac Catholicæ Eccleſię ſubripuit; At quis fraudes Dæmonis ſatis admiretur? ecce tibi, qui non ita pridem Gnoſticorum, quas retulimus, turpitudines inuexit, his cum parum profeciſſe ſe cerneret, ieiuniis, continentia, martyrio, vaticiniis, rem agere aggreditur. verum enimuerò dolum non ſatis occuluit; adeo namque in aduerſam, à Gnoſticis, partem, à recta virtutis orbita declinauit, vt cum ſeſe iam proderet, diutius impunè deliteſcere nequaquā valuerit. itaque viri doctiſſimi in Montani dogmata ſtylum acuūt, hi fuere Apollinaris, Apollonius, Milciades, Serapion, aliique non pauci; imo Tertullianus ipſe, qui, huiuſmodi deinde larua deceptus, omnibus intentis neruis, eidem patrocinatus eſt. Verum quod ad Montanum ſpectat; fuiſſe illū Eunuchum tradūt, ſeque Paracletum à Chriſto Domino promiſſum Eccleſiæ venditaſſe. fanaticè autem mira per rerum inuolucra non ipſe tantum, ſed ipſius etiam, quas diximus, Prophetides vaticinabantur. continentiam ita commendabat, vt coniugia damnaret, iube-

rent diuortia. ieiunia plus quam Iudaica superstitione sanciuit. Martyrium ita per simulatū Idolorum cultum (quod Gnostici factitabant) non declinandum, vt sponte, ac per voluntariam sui delationem subeundum præciperet. alia nonnulla de Montani erroribus referuntur quò magis Tertulliani deplores casum, qui Vir alioqui prudentissimus, doctissimusque mulierculanum commentis traduci se pueriliter passus sit. eius, post lapsum, ineptias, ac deliria, habes apud Pamelium in Paradoxis (quæ vocat) Tertulliani ab eo collectis.

Tertulliani post lapsum deliria.

Tertulliano non absimilis Tatianus, Syrus genere, ex Platonico Philosopho Christianus, Iustino Martyre catechista; multa Romæ, ac alibi docuit, multa scripsit proficua æquè, ac honorifica; in primis autem egregium volumen aduersus gentes. in orientem cum reuertisset, in hæresim lapsus, Encratitarum Author extitit. continentiam & ipsi ita commendarunt, vt matrimonium à scortatione nihil differre existimauerint. sacra mysteria aqua, non vino peragebant, ex quo Aquarii ab Augustino dicti. alterius Dei esse legem, alterius Euāgelium affirmabant, quod ex Marcione mutuati videntur. vnum ex quatuor Euāgeliis Tatianus effecit, quod diatessaron appellauit, nō tamen sine fraude, cum multa, Christi in primis

Tatianus Hæresiarcha.

Encratitæ eorumque dogmata.

Chri. an 174. *Iren. l. 1. c. 3. Euseb. l. 4. c. 27. Epiph. hær.*

Genealogias prætermiserit opus hoc alioquin pervtile, Ammonius Alexandrinus, redditis quæ deerant, edidit, & Harmoniam vocauit: quod & alij postea non sine ingenti laude, præstitere; unt. eiusdem hæresis dogma fuit, abstinendum à vino, & animatis, fœminas ad sacra mysteria admittebant, quibuscum & viuebant, adeo vt qui continentiam commendabant, turpitudinem maximè sectarentur. Tatiani asseclam fuisse tradunt Iulium Cassianum, qui ex disciplina fuerat Valentini. is ad Tatiani dogma roborandum, librum scripsit de continentia, & castitate, in quo lignum primis Parentibus vetitum apud sacram Genesim, matrimonium est interpretatus; & ex Pseudoeuangelio secundum Ægyptios, Christum retulit cum Salome loquentem, & matrimonium detestantem. hæc, & alia ex eo Clemens, cui talia detestanti vtinam eius Auditor Origenes auscultasset. Seuerus quoque, ex quo Seueriani, ex Tatiano, vt videtur, vino suis interdixit, quod diceret vitem de terra, & satana germinasse: deterius nihilominus vetus testamentum respuit, carnis resurrectionem abnegauit.

Harmonia Euangelica.

Clem. Alex. Strom. l. 3.

Iulij Cassiani errores.

Euseb. l. 4. c. 27. Aug. de her. c. 24.

Seuerus & Seueriani.

Chri. an. 175.

His, aliisque Hæreticorum conatibus, veluti machinis, impetita Ecclesia, gladio adhuc persecutionis sæuiente, quo sublatus est Anicetus, nequaquam labefactata est, vt plane

Aniceti Martyrium.

constet firmissima super Petra, quæ Christus est, fuisse fundatam, illudque audacter liceat vsurpare *Portæ inferi non prævalebunt aduersus eam.*

Aniceti Papæ martyrium.

Capite igitur plectitur Anicetus, exacto Pontificatus anno nono. huic tribuitur decretum de coma à Clericis nequaquam nutrienda. cæterum de clericali tonsura alia occasione diximus Annalium tomo primo. Martyrium Romę cum Aniceto sunt passi alii complures. præ his autem commendatur Fœlicitas, quam D. Gregorius plus quam martyrem vocat, cum septem filios suo triumpho præmiserit. hanc, & Petrus Chrysologus Rauennæ Episcopus pro concione laudauit. dubitasse scimus Virum eruditum ob græci nominis cum latino congruentiam, an hæc martyr eadem fuerit cum Symphorosa; sed temporis, Patriæ, supplicii, nominis filiorum diuersitas eximere dubitationem posse haud ægrè videntur. Eodem tempore passi martyrium dicuntur Iulianus Soræ, Spoleti Concordius & Pontianus; Perusiæ Constantius eius Vrbis Episcopus: aliique permulti, quos in nostris quoque ad Martyrologium notis recensemus. Anicetum sequitur in Pōtificatu Soter; de cuius beneficentia in omnes latè Ecclesias, in pauperes, ac pro Christi fide carceri addictos, aut ad metalla damnatos, præclarum testimonium Euse-

S. Fœlicitas, cū septem filijs mart.

Greg. hom. 3. in euāg. P. Chris. ser. 134.

Soter P. M. Romanæ Ecclesiæ in alias munificentia.

Euſeb. l. 4. c. 23. bius affert ex Dionyſij Corinthiorum Antiſtitis Epiſtola ad Romanos, eamdemque conſuetudinem ad ſua vſque tempora viguiſſe ſcribit, quam ſane conſuetudinem, dum hæc ipſa ſcriberemus, reuocaſſe, ac reſtituiſſe viſus eſt Gregorius huius nominis XIII. P. M. cuius effuſa munificentia, in Omnes Chriſtiani Orbis regiones peruaſit, atque in ipſos adeo Antipodas penetrauit. itaque præter literaria magno numero ſtudioſorum Iuuenum Collegia ex omnibus pœnè nationibus, variis in Vrbibus, ac Regnis, redditibus annuis attributis, inſtituta; in egentes vbique terrarum, pietatis præſertim cauſa extorres, pecuniæ vim maximam effudit. cuius ſummam ex publicis pontificij ærarij, ac priuatis rationibus collectam conficere cõpertum eſt ſeſtertium octingenties hoc eſt vicies * centena aureorum millia, cuius rei præclarum monumentum extat ſub eius ſtatua ex Senatus Conſulto in Capitolio collocata.

Gregorij XIII. encomium.

* duo milliones.

Euſeb. l. 4. c. 22.

Verum ad Dionyſium Corinthium reuertamur; hunc Euſebius ea tum fuiſſe fama tradit, vt, eo adhuc ſuperſtite, eius epiſtolæ, ad varias Eccleſias, quas enumerat, fuerint ab Hæreticis deprauatæ. idem Euſebius alios quoque eius ætatis ſcriptores Chriſtianos recenſet. de Bardeſane, quamquam à catholica veritate aber-

Dionyſius Corinthiorum Epiſcopus.

Bardeſanes & alij Heretici.

rante multa refert. is Valentini sectator fuit, *qua occasione multa hic habet ab Authore, de aliis nonnullis eiusdem Valentini asseclis, deque illorum fabulis ac opinionum portentis.*

Romanus exercitus quadriennio iam difficili bello aduersus Marcomannos, aliasque tũ barbaras nationes implicitus, & in maximum discrimen sæpius adductus, ope tandem Christianorũ militum fusis ad Deum precibus, non solum ab infestis hostium armis, quibus premebatur, eripitur, sed victoria diuinitus parta gloriosissimè potitur. rem gestam fusius Christiani scriptores narrant, sed quibus fidem abrogare non liceat, cum vt de re comperta paucis post annis scripserint; profani sanè scriptores rem inuoluunt, & Marci pietati, aut magicę arti miraculum adscribũt: quippe cum Romanus exercitus rerum omnium inopia laboraret, & sex ipsos dies omni potu careret, Christiani tum milites, qui magno erant numero, genuflexo, sublatisque in cælum manibus, oculisque, optatam repente pluuiam impetrarunt, eodemque temporis momento hostium circumfusa multitudo dira grandine, atque fulminibus disiecta est. extant ipsius M. Aurelij litteræ in calce operum Iustini, quæ olim in Traiani foro descriptæ erant; rei quoque gestæ imago marmore expressa, in ipsa co-

Chri. an. 176.

Tert. Apol. c. 5. & ad Scap. c. 4 Euseb. l. 5. c. 5. ex Iul. Capit. & Dio. in M. Aur.

Christianorũ militum miraculum.

olide, quam diximus, Antonini colum-
na, adhuc viſitur.

Chri. an. 177. Iul. Capit. & Dio. in M. Aur. Tert. Apol. c. 35.

Caſſij Rebellio.

Qui ſequitur annus inſignis eſt Auidii Caſſii cæde, quo duce Lucius, vt diximus, Parthos deuicerat. is accepto falſo nuncio de Marci in Germania obitu, Cæſarem ſe à legionibus dici curauit. quod autem nomen temere aſſumpſerat, cum tuto deponere nequaquam poſſet, per vim ſtuduit retinere. tertio tamen vix menſe elapſo à ſuis ipſis militibus occiſus eſt. Tertullianus dum Chriſtianos à fide in Principes commendat, eorum nullum Caſſiana defectione, quemadmodum neque aliis ante ea tempora, implicitum fuiſſe gloriatur.

Chri. an. 178.

M. Aurelius in Orientẽ Fauſtinæ Vxoris obitus.

Cæſar, bello Germanico defunctus, orientales regiones, Caſſii defectione nutantes, confirmaturus, illuc profectus, Fauſtinam Vxorem ex itinere amiſit. hæc ob impudicitiæ famam malè, hactenus conniuente, aut inſcio fortaſſe Viro, audierat, diuinos tamen honores, & Templum S. C. conſequuta eſt. Alexandrinis, qui Caſſio fauſta dixerant, veniam dedit. Caſſii quoque conſanguineis pepercit in Italiam cum rediret, naufragium pœnè eſt paſſus. Romam demum reuerſus incolumis, cum filio Commodo, quem Cæſarem dixit, triumphauit.

Marcus cum filio Commodo triumphat.

Chri. an. 179.

Succeſſu itaque rerum lætus dum, bene merendi ſtudio, omnia omnibus

indulget; Christianos iterum Gentilium libidini exponit. impij homines, quo Cęsaris edictum eluderent, Christianis iterum cænas Thiesteas, Oedipti nuptias, aliaque Gnosticorum flagitia obiectare, secretos conuentus, conspirationes, seditiones prætexere, quicquid publicæ, priuatæve cladis, accidisset, eorum impietati tribuere. his, aliisque id genus criminationibus, cuiusque ferme Ciuitatis Populus incitatus, consueta in eos capitis iudicia, clamore, ac tumultu peragit. immane quantum in Christi gregem noua hac conspiratione sæuitum est. extat apud Eusebium, Viennensis Ecclesiæ, ac Lugdunensis, ad Asianas, epistola, qua suorũ Ciuium pro Christo certamina recẽsent. ad hęc eadem tempora spectat Athenagoræ Christiani Philosophi ad Cæsares Apologia, *ex qua multa hic habes ab Authore relata, omnino legenda.*

Eusebi. l. 5. c. 1. Aug. de cura & seq agẽ. pro mortuis. c. 6. Sur. sub die 22. & 24. April. Greg. Tur. de glor. mart. c. 49.

Athenagoras Philosophus Christianus.

Soteris mors.

Hoc eodem sæuientis procellæ impetu sublatus est Soter exacto Pontificatus anno quarto. huius esse decretum fertur, ne fœminæ, etiam quæ Diaconissæ essent, quibus hactenus licuerat, sacram pallam contingerent, neue thus adolerent. quod ideo factum putamus, quod Montani tum Mulierculæ sacris ministeriis impudenter sese immiscerent. Soteris morte sublectus est Eleuterus. ad hunc legatus cum litteris mittitur, à

Ado. in martyrol. die 2 Iun. Euseb. l. 5. c. 6.

Eleuterus Papa.

sacris Confessoribus, qui apud Lugdunum in vinculis erant, Irenæus eius Ecclesiæ tum Presbyter, qui aliquamdiu Romæ moratus apostolicis ritibus, ac traditionibus imbutus, & custodire eas in Gallia & locupletissimè testari potuit, cæterum iusto Dei iudicio factum videtur, vt Christianorum precibus parta, vt diximus, Romano Imperio Pax, quod beneficium Princeps æquè, ac Populus non agnoscerent, Barbarorum iterum coitione turbaretur ad reintegrati belli incommoda vulgaris iterum lues accessit, quodque Augusti animum acrius exulcerauit, filii mores iam tum corrumpi, ac deprauari cœpti, cuiu rei mœrore Patrem ita in dies afflictatum ferunt, vt demum tædio vitæ, cibi, potusque abstinentia, mortem anticipauerit, quam apud hostes, in quos statim perrexit, postea oppetiit.

Euseb. l. 5. c. 4. Iren l. 3. c. 1. & seqq.

Iul. Capit. in Marco.

S. Irenæus Romæ.

Bellum Marcomannicum redintegratur. Lues iterum sæuit.

Chri. an. 180.

Photino Lugdunensi Episcopo iam nonagenario martyrii palmam adepto, Irænæus subrogatus, legatione, quam diximus, tum perfunctus. Auditor is fuisse dicitur Polycarpi, ab eoque ex Asia in Gallias missum. nec Polycarpi tantum, sed Papiæ quoque, qui & ipse Ioannis Euangelistæ Auditor fuerat. de tanti Viri doctrina (quem Tertullianus coæuus Author omnium doctrinarum exploratorem vocat) deque conscriptis ab eo libris,

Euseb. l. 5. c. 6. Hier. de script. Eccl. & ep. 29. Epiph. her. 231.

S. Irenæus creatur Episcopus.

ac gestis *fusè hic Author, quem consule:* græcè autem illum scripsisse omnes consentiunt. Apostolicis, aduersus hæreticos, traditionibus maximè est vsus, denique Ecclesiæ columen omniũ sententia est habitus *hoc loco Author, sumpta ex Iranei dicto occasione. quædam tradit de Esdra, deque restitutis per eum, vt tradunt, sacris litteris post captiuitatem Babylonicam.*

Huic anno Eusebius tribuit Iuliani, post Agrippinum in sede Alexandrina successionem, eademque in Vrbe Templi Serapidis conflagrationem. *Chri. an. 181. Euseb. in chro.*

Iudæus fide conualuit. Nicephorus autem historiam de Iudæo narrat, cuius fides penes authorem sit. *Niceph. l.3.c.37.* hunc ait per arida loca iter cum Christianis facientem morbo correptum, baptismum expetiisse, penuria autem aquæ, arena ter adspersa ad inuocationem Sacrosanctæ Triadis, fuisse baptizatum, & huiusmodi qualicumque baptismate vires statim cum valetudine recuperasse, institumque iter perfecisse. hac postmodum super re consultum Dionysium, quem diximus Corinthiorum Episcopum maximæ tum famæ Virum, aqua abluendum ad Sacramenti perfectionem censuisse.

M. Aurelij mors. Annum secundum in Germanica expeditione Augustus iam agebat, *Chri. an. 182.* cum publicis priuatisque confectus curis, apud Pannoniam voluntaria morte, ex inedia extinctus est, Exa-

cto Principatus anno XIX. ætatis nõdum LX. hæreditarium ſtatim Imperium capeſſit Commodus, qui cum Patre in caſtris agebat, annos natus XIX. is belli prope iam confecti curam remittens Romam rediit, vbi haud ita multo poſt in omnia ſcelera prolapſus; Caium, Neronem, ac Domitianum retulit. eius tamen iuſſu, quamdiu imperauit, nullum Chriſtianis negotium, religionis cauſa, exhibitum, vt intelligamus in vltionem innoxii Chriſtiani ſanguinis à Deo datum. vix enim vllus ex his, qui Patre imperante Vrbes rexerant, aut Prouincias, quique iniquiſſimis ſententi s Chriſti martyres per ludum, aut tumultum damnauerant, eius gladiũ euaſit, cur autem huiuſmodi ſæuitiæ monſtrũ à Chriſtiano ſanguine temperauerit, huic etiam cauſæ adſcribitur, quod Martia eius Pellex, cui Auguſtæ honores fere omnes exhibuit, Chriſtiana eſſet, aut Chriſtiani certè nominis ſtudioſa.

I. Apri. in Com. Herodian. l. 1.

Commodus Imperator.

Dio in Com. Chri. an. 183. Euſeb. l. 5. c. 20. Bed. de geſt. Aug. l. 1. c. 4.

Huiuſmodi Eccleſiæ tranquillitate iam parta, multi ex Gentilibus illuſtri quoque loco nati Chriſtiana ſuſcipiunt ſacra: nec Romæ tantum, ac per Italiam, ſed ex omnibus fere Prouinciis, ac nationibus. præceteris autem inſignis fuit Britãnorum Rex Lucius, qui diuina perfuſus luce, legatione ad Eleutherum miſſa, acceptiſque ab Chreeo ſacris miniſtris, Chriſtianis ſacris

Chriſtiana fides propagatur.

Lucius Britanniæ Rex Chriſtianus.

initiatus est. neque verò his fidem abrogare quis audeat ex eo, quòd ea insula dudum Romano subesset Imperio, ac proinde Regem habere nequaquam posset. constat enim ex his quoque, quæ à nobis sunt tradita, numquam totam fuisse subactam, ipsiusque Hadriani iussu, post Claudium, Romanos, hoc est qui Romanis parebant, muro à Barbaris fuisse disiunctas, horum quæ diximus fidem abundè, vt putamus, firmauit Tertulliani eius ætatis scriptoris verba, qui ait, *Britannorum inaccessa Romanis loca Christo sunt subdita.* itaque mirum videri non debet si ea Insula, qua parte Romanis armis adhuc erat imperuia, Regem habuerit; nisi si quis sentire malit, fuisse Lucium Regulum quempiam Romano sub Imperio dominantem, quemadmodam alios permultos, tum fuisse constat. *Tert. adu. Iud. c.7.*

Tertia Bibliorum transla Theodotionis.

Sub hæc tempora noua sacrorum librorum translatio à Theodotione est edita, quæ tertia dicenda erit, si primam quæ à septuaginta duobus Interpretibus Ptolemæi Philadelphi iussu facta est, secundã quæ ab Aquila Pontico Hadriano Principe, numeremus. cæterum Theodotionẽ Ephesium patria, secta Marcionitam fuisse tradunt, postea tamen ad Iudæos transisse. huiusmodi translatio, adhibita Origenis censura, ab Ecclesia recepta tum fuit. *Chri. an. 184.*

Chri. an. 185. Euſeb. l. 5. c. 10. Pantænus ex Stoicorum diſciplina, Christianus Philoſophus ſacras literas Alexandriæ docebat magna doctrinæ pariter, ac ſanctimoniæ fama. is Apoſtolico ſpiritu incitatus ad Indos Chriſtiana religione imbuendos perrexit, expoſcentibus id eorum legatis ad Demetrium Alexandriç Epiſcopum miſſis. inter Pantæni Auditores præcipuus eruditione fuit Clemẽs Alexandrinus, qui Origenem inſtituit, de quibus alibi dicturi ſumus. Pantæni, vt pote Viri ſanctiſſimi, dies anniuerſaria notatur in tabulis Eccleſiaſticis, ipſis Nonis Iulij. *Pantænus ad Indos.*

Chri. an. 186. Marty. vol. 7. Iul. Euſ. chron. & hiſt. l. 5. c. 12. Ad annum huius ſæculi LXXXVI. Maximi Hieroſolymorum Epiſcopi ordinationem refert Euſebius, vbi & ſucceſſores illius octo ordine enumerat.

Chri. an. 187. Sequenti autem anno data legitur Eleuteri Papæ epiſtola ad Galliarum Epiſcopos, in cuius calce cum ſcribat vniuerſalis Eccleſiæ illis curã fuiſſe à Chriſto commiſſam, *germanam eorum verborum interpretationem Author affert. ne his noſtrates Sectarij (quod fecerant) amplius ſibi plaudant.*

Chri. an. 188. Septimum Principatus agebat annum Commodus, cum Auguſtalem Ægypti Præfecturam Philippo decernit, quam non niſi octauo iniit, ſummique poſtmodum cum laude geſſit. hic eſt ille Philippus, qui ab Eugenia filia ad Chriſti fidem conuerſus, cum

eadem martyrium deinde subiit sub Seuero; vt dicturi mox sumus.

Perennius Præfectus Prætorio. Perennius Præfectum Prætorio tum agebat summa cum autoritate Seianus alter, quippe in illum Commodus Imperii curas omnes veluti exonerauerat. hic Appolonium Christianum hominem ex ordine senatorio, Philosophiæ quoque studiis percelebrem, cum librum de Christiana fide scripsisset, ac Senatui perlegisset, capite damnauit. ergo quod Roma iterum Christiano se sanguine polluerit, debitas statim pœnas dedit. nam vulgari correpta iterum lue, miserè absumpta est, cum ad duo hominum millia quotidie efferrentur. fulmine in Capitolium decidente, Bibliotheca cum adiacentibus latè ædibus deflagrauit. Perennius ipse Seiani exitum sortitus est. *Chri. an. 189. Euse. in chron. & hist. l. 5. c. 20.* *Appollonius, senator Christianus martyr.* *Pestis Romæ & incendia.*

Proximi duo, qui sequuntur anni habent tantum successiones Antistitum quorumdam Alexandriæ, atque Antiochiæ, aliarumque Palestinæ Vrbium ex Eusebio, quorum præcipuus doctrina Serapion Antiochenus. is præter alia, quæ scripsit, censuram adhibuit Euangelio, quod Petri dicebatur, quo vtebantur Hæretici Docitæ, hoc est Opinatores nuncupati, qui mysterium incarnationis non verè, sed tantum apparenter peractum docebant. *Herodian. l. 1. Dio in Com.* *Chri. an. 190. 191.* *Euseb. l. 6. c. 2. & in chrō.* *Clem. Alex. str. l. 3.* *Docitæ Hæretici.* *Chri. an. 192.*

Vndecimo Principatus anno Com-

modus munera edidit omnium, quæ *Ludi*
hactenus edita fuerint, celeberrima, *publici*
in his autem nõ ſpectator modo fuit, *Cõmodi*
ſed etiam actor. prodiit namque *demẽtia*
Herculem referens, Leonis exuuiis, *Riſus*
clauaque inſigni, teſtatur Dio, qui *capita*
tum inter Senatores aderat, lauri ſe *lis.*
folia ex corona, quam habebat, ad
riſum cohibendum deuoraſſe, idque
alios, qui aſſidebant docuiſſe, mul-
tos porrò, qui riſum non tenuerant, *Marty-*
iugulatos. ex Chriſtianis etiam qui- *res com-*
dam huiuſmodi ſtultitiam, non riſu *plures.*
proſequi ſat eſſe putantes, dictis pa-
lam inceſſere auſi ſunt, ea igitur de
cauſa ad vaniſſimum Principem delati
capitis pœnam ſubierunt, hi fuere
Euſebius, Pontianus, Vincentius, Pe-
regrinus. ac omnium præcipuus Iu-
lius Senatorij ordinis Vir clariſſimus,
qui tamdiu fuſtibus ignominioſe eſt
cæſus, quoad animam efflaret Euſe-
bius verò auulſa lingua cum adhuc
Sur. t. 7. loqueretur, Antoninum Carnificem,
miraculo attonitum, ad Chriſti fidem
perduxit, & numero addidit Confeſ-
ſorum.

Chri. Qui ſequitur annus publica priua- *Templũ*
an. 193. taque Romæ iactura inſignis fuit. *Pacis*
Herod. Templum etenim Pacis cunctorum *incendio*
l.1. Dio. tota Vrbe maximum pulcherrimum- *abſum-*
& Lãpr. que, ex Iudæorum manubiis à Veſ- *ptum.*
in Com. paſiano extructum, in quod plerique
Ciuium precioſiora quæque ſeruan-
da contulerant, ſeu nocturno fulmi-

ne, seu alia, quæ resciri nequiit, ratione, incendio absumptum est. nec stetit flamma, deficientibus namque ex eo alimentis, Ædem Vestæ, aliasque tum publicas, tum priuatas corripuit, multosque iam dies peruagata repentino tandem imbre extincta est. consumpta tum fuisse opima Iudæorum spolia, & Hierosolymitani templi diuitias constat. vasa tamẽ aliquot alibi fortasse seruata ad Honorij vsque tempora permansisse Procopius tradit, eaque Vandalorum spoliis cessisse. cæterum Commodum Neronis famam qualemcumque vt in aliis, in hoc quoque æmulatum, Vrbem incendere nisi absterritus fuisset à Leto, qui Prætorio præerat, exoptasse Lampridius est Author, is, qui Cæsarum probra, quæ reticere fuisset satius, non sine probro in lucem profert. *Prof. de bell. Vãd. Lampr. in Commodo.*

Eleuteri mors Eleuterus exacto in Pontificatu anno XV. extinguitur, incertum an gladio. sane apud nonnullos Martyris nomen adeptus est. huic Victor Afer successit, *Chri. an 194. Euseb. l. 5. c. 21.*

Victor Papa. Cõmodi mors. At Commodus, quod Romanum Populum vno ictu tollere, ex eodem, cum Caio, voto nequiret, Primores certe cupiit. itaque Lætus, quem diximus, Electusque Cubiculi custos, cumque his Martia, qua de supra meminimus, præ ceteris in discrimen adducti, ac proinde facinus præripere *Herodiã l. 1. Dio & Lampr. in Com.*

coacti, Narciſſum Athletam promiſſis oneratum in Tyranni cædem extimulant. is ad luctam, ex more, prouocatus, aliquamdiu diſſimulato cõſilio, opportunè demum, licet obluctanti, fauces eliſit Tyranni exitum quã lætis auribus omnes exceperint, teſtantur Senatus æquè ac Populi acclamationes, quas ex Mario Maximo Lampridius refert, extinctus eſt, cum annos in Imperio egiſſet propè tredecim, ætatis vnum ac triginta.

Prof. de bell. Vād. Lampr. in Commodo.

Chri. an. 195. *Dio & Iul. Cap. in Pertin. Eutr. l. 8.*

Pertinax Imperator trimeſter.

Sublato Cõmodo, Ælius Pertinax obſcuro loco apud Albam Pompeiam natus, per præcipuos tamen militiæ gradus à Pompeiano, Marci Genero, euectus, Principatum inuitus capeſſit, ſenatu pariter, ac militibus deferentibus, quod ſanè tutius vſque renuiſſet. nam cum moribus eſſet ſeuerior, populique, ac Militum licentiam caſtigare feſtinatius cœpiſſet, à Prætorianis occiditur, tertio Imperij menſe non dum exacto, ætatis anno LXVII. Didi9 Iulianus homo diſertiſſimus, cuius ſuaſu Pertinax fuerat interemptus, venale Imperium à Prætorianis auctione adeptus eſt, H. S. decem, hoc eſt aureos ducentos quinquaginta viritim pollicitus. Imperium geſſit Anteceſſore haud quaquam diuturnius, ab iiſdem Prætorianis, quos pari arte Seuerus emerat, interemptus; hoc adeptus, vt qui celebris ingenio vixerat, Tyran-

Dio in Iul. Aur. Vict. Spart.

Iulianus Imperator.

Eius mors.

nide infamis moreretur.

Seuerus Imperator. Igitur Seuerus, qui Pannonicis præerat legionibus, tertio Senatu, eo quoque annuente Principatum adeptus est, gessitque fœlicem æquè, ac diuturnum.

Pescennius & Albinus Imperij æmul. Seueri. artes. Eodem tempore Pescennius Niger apud Syriam Imperator ab exercitu dictus, Seueri arma in se conciuit. Albinum interim qui in Britannia cum exercitu esset dum in Galliam venerat Seuerus, Imperij participem, ac Cæsarem dixit hac arte vafer Afer dum alterum ex æmulis persequitur, alterum demulcet, vt tutius vtrumque subuertat, quod spe improba conceperat, haud ægrè est consequutus *Hero. l. 2. in fin.*

Res tum nostræ tranquilla vbique pace florebat; nisi quantum nouæ subinde hæreses sacros ministros ac Pastores obdormiscere non sinebant; ergo cum Theodotus quidam Byranius, postquam pro Christi nomine comprehensus Christum abnegauit, & pudore ductus solum vertere coactus; crimini crimen addēs, ipsam Christi diuinitatem impugnare instituit. hunc Victor Romanus Pontifex, pro sedis authoritate, damnauit; eique Christianis sacris, de more, interdixit. *hic & de aliis nonnullis Theodoti, ac Montani asseclis, deque his, qui illos impugnarunt, Author disserit; & data occasione de Melchisedeco, quem antiquiores*

Chri. an 196. Tertull. in Apol. c. 5. & de praescript. c. vlt. Epiph. her. 54.

Theodotus diuinitatis impugnator.

quiores quidã Angelum fuiſſe, & Theodotus alter, Chriſto maiorem aſſerebãt: de Praxea quoque, qui Montani ac Procli ſectator eum fuiſſet, ab iis deſciuit, multiſque ad ea, quæ didiciſſet, ex his, quæ ipſe poſtmodum ſomniaſſet, additis, nouæ ſectæ Author haberi maluit.

Tert. adu. Praxeã. de hær. c. 41.

Praxeas

Hoc eodem tempore floruiſſe Clementem Alexandrinum, quem ſæpius laudauimus, Euſebius tradit; quamquam Stromatum libros, in quibus de perſecutione Seueri iam oborta meminit, aliquot poſt annos ſcripſiſſe oportet. de huius laudibus, ac lucubrationibus, multa, ex Hieronymo, & aliis peti poſſunt: quod autem apud illum Eccleſiæ antiqui mores, quaſi in ſpeculo, conſpiciantur; diuina factum prouidentia putandum eſt, vt, tot aliis deperditis, eius magna ex parte opera, ad nos vſquè peruenerint.

Clemẽt Alexandrinus.

Chri. an. 197. At Seuerus, Peſcennio debellato, Oſrhoænos Adiabenos, alioſque ad Orientem Populos ſubegit, deque his triumphum, ex more, egit. cuius memoria extat adhuc, ad Capitolij radices, Triumphalis Arcus multiplici ornatu inſignis, temporum iniuriæ præ cæteris veterum monumentis ſuperſtes, terra tamen, ex ſubſidente congeſta cliuo, ſemiſepultus. ſed hæc non vno anno geſta, & Arcus huiuſmodi ſitum primum erectus. & non potius in altero, poſt annum Principatus decimum, de quo alibi dicturi

Seueri victoria

Seueri Arcus. Triumphalis.

ſumus, triumpho; certè non ſtatim abſolutus. conſtat enim Antoninum filium, qui in eo inſcriptus legitur, non niſi ſeptimum iam annum Patre Imperante, Auguſtum dictum, Collegam aſſumptum, Getam verò alterum filium adhuc poſt biennium.

Tertul. Pallium eiusque vſus.

Hic, quod Tertuliani opus de Pallio hoc tempore ab eo ſcriptum quidā putarint; Author longe poſtea id factum docet, deque eo opere, ac de Pallio, eiuſque vſu, de ipſius quoque Tertuliani ad Christum conuerſione, ac vita ratione, eruditè admodum diſſerit.

Conciliū de celebrando Paſcha.

Chri. an. 198. *Euſeb. l.5 c.22. Bed. de Æquin.*

Sub eadem tempora, quod Aſiæ Eccleſiæ, Iudæorum ritu, adhuc Paſcha celebrarent decimo quarto die Lunæ, quiſquis ille hebdomadæ dies eſſet, contra quam Apoſtoli tradidiſſent, & in reliquo fere Chriſtiano Orbe ſeruaretur, à Victoris Papæ iuſſu, atque authoritate Theophilus Cæſaræ apud Paleſtinam Epiſcopus, concilio Prouincialium Epiſcoporum coacto, decretum de Paſcha die Dominico celebrando promulgauit. quænam autem eo in concilio in diſquiſitionem venerint, tradit Beda ab Authore hic relatus.

Idem porro Victor aliis quoque Aſianis Epiſcopis præcepit, vt coactis Conciliis, aut alia quacumque ratione, à Iudaica tandem aliquando conſuetudine recederent; minatus inſuper eos ſe ab Eccleſiæ communione

amputaturum, quod & præſtitit illa autem tantæ ſeueritatis ſuberat cauſa, quod iam mos ille in hæreſim tranſire videretur; cum à multis non tam permiſſo ritu, quam noui præcepto Paracleti ſeruaretur, ex his probè conſtat, quanta eſſet Romani Pontificis in vniuerſum Christianum Orbem authoritas, verum controuerſia illa de Paſcha toties agitata, ne tum quidem dirempta eſt; imo neque in concilio quidem Niceno celeberrimo fuit omnino ſublata.

Athanas. de Synod.

Romani Pontificis authoritas

Hoc demum anno Seuerus Byzantium, quæ Vrbs à Peſcennio ſteterat, poſt triennalem obſidionem expugnatum deleuit, ac in viculum redegit, quem ipſum, altero deinde ſæculo vertente, Conſtantinus Magnus, ſuo indito nomine, congeſtiſque totius Romani Imperij opibus, in eam, in qua etiam num perſtat, amplitudinem euexit.

Byzantium. deletum

Chri. an. 199. Eo perfunctus bello, arma in Albinum vertit, quem pariter, ancipiti quamuis prælio, debellauit.

Albinus victus.

Iudæi, qui à Peſcennio inſolitis tributorum exactionibus vexati fuerãt, Romanum iugum excutere, eo extincto, cum voluiſſent, à Seuero, maxima accepta clade, deuecti ſunt. quod autem Iudæorum vexatio ad Chriſtianos, qui in Paleſtina magno numero erãt, nõ pertinuerit, argumento eſſe poſſunt, quæ diximus de con-

Iudæi debellati.

ciliio ibidem hoc ipſo tempore coacto, porrò Narciſſus Hieroſolymorum Epiſcopus, qui ſuperiori anno eidem cōcilio non interfuit modo, ſed cum Theophilo etiam præfuit ſuorum calumniis circumuentus, volens, libenſque ſolum vertit, & ad annos plurimos Anachoretam egit. quamquam ad Eccleſiæ curam, Adiutore dato, reuocatus ætatis annum exceſſit decimum ſextū ſupra centeſimum. teſtatur Euſebius, cum ipſo Paſchæ peruigilio, oleū ex ſacris lychnis defeciſſet aquam eius iuſſu iniectam, in oleum verſam, ex eoque à diſcipulis ſeruato, adhuc ſuo tempore ſuperfuiſſe.

Narciſſus Hieroſol Epiſc. *Euſeb. l. 6. c. 8. & 9.* *Narciſſi miraculum.*

Seuerus ex Gallica victoria Romā ouans init, cum triumphum de ciuili ſanguine agere nefas eſſet. exceptus à Senatu, & Populo laureato fauſtis vbique acclamantibus, Populo ipſe congiarium, militibus pecuniam dedit. verum haud ita multopoſt luctum Ciuibus rependit pro gaudio, multis cuiuſque ordinis occiſis, qui, vel leui ſuſpicione, Albini partibus fauiſſe, comperti eſſent. quadraginta amplus Conſularium, aut Prætorianorum nomina Spartianus recēſet: denique vt quiſque idoneus Imperio videbatur, eandem ſubiit aleam, ad hæc in eiuſdem Senatus odium, Commodum, pro concione laudatum, inter Deos retulit, vt, quod ait Spar-

Chri. an. 200. *Seuerus ex Gallia redux, Seueri ſæuitia.*

tianus, apertiſſimè illum fuerre appareret.]

Chri. an 201. Poſt hæc arma iu Parthos vertit. Antoninum filium natu maiorem, ante biennium Cæſarem dictum, Tribunitia poteſtate, reliquiſque Imperatoriis ornatum inſignibus Auguſtum nominat, ſimulque Getam natu minorem appellat Cæſarem, nouumque Populo congiarium, militibus donatiuum præbet. quo tempore (vt Tertullianus tradit, qui tum aderat) miles quidam Chriſtianum ſe eſſe profeſſus, dum renuit cum cæteris coronari, illuſtre ſubiit martyrium, *hic de Tertulliani lapſu, lapſuſque cauſa multa Author tradit, quæ apud eum require.*

Tert. de coro. mil. c. 1.

Seuerus in Parthos Antoninus à Patre creatur Auguſtus.

Tertulliani lapſus vnde.

Seuerus cum filiis in Parthos profectus, Vrbis regimen Plautiano reliquit, cuius filiam Antonino filio deſponderat. huic in mandatis datum, in reliquos, perduellionis vtcumque compertos, animaduerteret horum cædes Tertullianus racemationem poſt vindemiam appellat. Idem porrò Tertullianus tradit tum in noſtræ religionis contemptum, à nebulone quopiam tabulam expoſitam, in qua pictum animal viſebatur aſinino capite togatum vngula librum præferens hac cum inſcriptione DEVS CHRISTIANORVM, quod Gentiles eadem illos, qua Iudæos calumnia inceſſerunt, quaſi Aſinum pro Deo colerent, cuius Authorem conſtat fuiſſe

Tert. Apol. c. 35.

Calũnia in Chriſtianos.

Appionem Ægyptium illum, quo de alibi meminimus, quem egregiè refellit Ioſephus. ex Appione autem idem tradidiſſe Tacitum, ac Plutarchum, & apud Suidam Democritum quemdam. mirum quidem eſt Ægyptium hominem rem vitio Hebræis vertiſſe, quam eius populares laudi ſibi tribuerent, qui non fœda tantum animalia, ſed etiam allia, ac cepas, aliosque huiuſmodi hortenſes Deos adorarent. porrò ipſe idem Tacitus Hebræos ab huiuſmodi labe vindicat, dum ibidem teſtatur Gn. Pompeium, templum Hieroſolymis ingreſſum, nullam omnino imaginem in eo repeririſſe. his itaque calumniis Chriſtianos quoque, argumenti inopia, Gentiles appetebant. quas Tertullianus pro ſingulari eruditione refellere inſtituit. hiſce ludibriis quaſi velitationibus impii homines præluſerũt ad nouum bellũ, quod hoc ipſo anno Plautiano Duce aduerſus Chriſtianos indictum, illatumque eſt. de quo pluribus in Apologetico Tertullianus.

Ioſ. cont. App. l. 2. c. 10. Tac. hiſt. l. 5. Plut. in ſymp. l. 4. c. 5.

Noua perſecutio in Chriſtianos.

Sequenti porrò anno extra Vrbem quoque, atque Italiam ſæuiri in nos cœptum. itaque Carthagine Saturnino Proconſule iudicium capitis ſubiere Speratus, Narzales, Cittinus, Donata, Secunda, & Veſtina, quod per Genios Principum iurare abnuiſſent. *Acta ex vetuſto Codice humiliori ſtylo hic habet, ab Authore allata.* hac de

Martyres Carthagine.

Chri. an. 201.

Tert. ad Scap. c. 2. & 3.

causa Tertullianus diuina vltione Proconsulem luminibus captum fuisse tradit, & Prouinciam aquarum illuuie deuastatam. *Persequutionis vltio.*

Dum hæc Romæ, & Carthagine geruntur, Seuerus bellum Parthicum administrans, Abagarum Osrhoenorum Regem (quem christianum fuisse existimant) ad se auxiliaribus cum copiis venientem excepit. *Abagarus Rex.*

Chri. an. 203. At Romanus Pontifex Victor, acerrimus catholicæ puritatis Vindex, cum annum auspicatus esset Pontificatus decimum, illustri martyrio coronatur; postquam multis per Italiam Ecclesiis Episcopos dedisset, in quibus Felicianus fuit, qui Fulginatem apud Vmbriam Ecclesiam administrauit, martyrium demum sub Decio passus. *Victor Papa Martyr. Felicianus Ep. Fulginei.*

Post Victorem Pontificatum suscepit Zephirinus Romæ natus, cuius res gestæ suo loco referentur. *Zephirinus Papa*

Tertullianus Romæ, vt diximus, diu moratus, Carthaginem, vnde erat, reuertitur. eam tum Prouinciam post Saturninum administrabat Scapula, qui Christianis æquè infensus, excitatum ab antecessore in eos bellum redintegrauit. ad hunc Tertullianus libellum, non tam supplicem, quam declamatorium, dedit. *Tertullianus in Patriam reuertitur.* *Hier. in Hier. c. 32. & alibi*

Sub hæc ipsa tempora (nam certus annus ignoratur) prodiit noua sacrorum librorum translatio post Aqui- *Noua sacr. Bibl. transl.* *Epiph. de mens. & pond.*

Iam, ac Theodotionem à Symmacho Sammarita semi Iudæo facta.

Seueri in Christianos persequutio.

Chri. an. 104.

Parthico bello fœliciter defunctus Seuerus, in Syriam venerat, indeque Alexandriam. cum à diuersis Prouinciarum Rectoribus, certior factus de Christianorum numero, atque constantia, quam peruicaciam, atque adeo perduellionem interpretabantur, Cæsareis eos edictis compescere curauit. hac data Populis, eorumque Rectoribus sæuiendi licentia, laxatis veluti habenis grassari in Christi cultores cœperunt adeo, vt iam omnes instare Antichristum existimarēt, nec verbis tantum, sed etiam scriptis affirmarent. Auxit Seueri indignationem Philippus (quem diximus) Augustalis Ægypti Præfectus, cum Christianum illum esse cognouisset. ratus itaque sibi fidum esse non posse, qui Deos Patrios abnegasset, datis ad eum litteris, *quas hic apud Authorem habes*, leniter tum quidem expostulans, & ingrati animi vitium exprobrans, aut resipisceret, aut magistratu cederet, imperauit. Philippum acceptis litteris morbum simulasse tradunt, dum, quæ sibi superant, facultates in pauperes erogaret. tum ei successor datus est Terentius Lætus; is. Alexandriam delatus, nihil prius habuit, Seuero (vt creditum) ita iubente, quam vt Philippum occultè necaret. missis itaque sicariis,

Spart. in Seu. Euseb. chron. & hist. l. 6. c. 2. Oros. l. 7. c. 17.

Philippus Ægypti Præfectus Christianus.

Philippus occiditur.

intra domeſticos eum lares occidit, & ne illius cædes in ſui inuidiam redundaret, neue Populus, qui tumultuari cœperat, ſeditionem moueret, ipſos ſicarios comprehendi, & in carcerem adduci iuſſit, quos tamen haud ita multo poſt Principis reſcripto, ſedato iam tumultu, liberos abire iuſſit. *Martyrol. Rom. 15. Septembris.*

Subinde eandem apud Vrbem, quo iam Seuerus appulerat, glorioſa martyrum certamina, frequentiſſimo veluti Theatro, ſunt edita; in quorum numero fuit Leonides Origenis Pater. quanto autem Origenes tum Adoleſcens martyrii deſiderio flagrauerit teſtatur Euſebius, qui ait eum cum in certamen ardentius properaret, à matre, quæ nihil precibus, ac lacrymis profeciſſet, ſubtractis clàm veſtibus, diuina prouidentia, à qua ad plurimorum vtilitatem incolumis ſeruabatur, fuiſſe inhibitum. domi tamen ſic detentum ad patrem, qui in carcere erat, litteras dediſſe, quibus eum ad martyrium fortiter ſubeundum ardentiſſimè hortabatur. quæ ad ipſius puerilem inſtitutionem pertinent, ab Euſebio poſt hæc relata, apud eum require.

Leonides Origenis Pater Martyr. *Origenis pietas.* *Euſeb. l. 6. c. 2. & 3.*

Poſt eiuſmodi generale edictum Seuerus ſpeciale ad Vrbis Præfectum dedit reſcriptum ad Chriſtianorum conuentus inhibendos, de quo meminit Vlpianus,

Chriſtianorũ conuentus vetantur. *l. 1. in fin. ff. de off. Præf. Vrb.*

Chri. an. 205.

Ab Oriente demum redux cum filiis amplissimum de Parthis, deque aliis deuictis nationibus triumphum cum eisdem filiis egit, decennalia sui Imperij celebrauit, in milites Prætorianos, ac Populum tot aureos viritim, quot annos imperasset, distribuit. hoc anno, qui eius Principatus erat vndecimus, fortasse extructus, certè absolutus est Arcus (quem diximus) sub cliuo Capitolino adhuc superstes, in quo vndecies illius repetita Tribunicia potestas legitur, vndecimi Imperij anni certa demonstratio. insuper hoc eodem anno Agrippæ Templum, quod Pantheon dicebatur, [nunc Sanctæ Mariæ ad Rotundam] Traiano Principe incendio deformatum, in pristinum splendorem restituit, vt docet inscriptio, quæ in ipsius Templi fronte marmori incisa adhuc legitur.

Seueri triumphus. *Dio. in Seue. Herodian. l. 3.* *Arcus Seueri.* *Pantheō instauratur.*

Interim tum Romæ Princeps, tum in Prouinciis earum Præsides sæuissimam de Christianis exercebant carnificinam, de qua, cum aliis, meminit Eusebius, qui addit Alexandriæ Origenem post gloriosum patris exitum, cum ætatis annum ageret decimum octauum, aperto literario ludo, cœpisse sacras litteras publicè profiteri tanta cum doctrinæ, ac sanctimoniæ fama, vt multos ex discipulis ad martyrij palmam promouerit. paternis autem bonis proscriptis egentem

Euf. in Chron. & hist. *Origenes Adolescens publicè docet.*

à locupletiſſima Chriſtiana fœmina adoptatum fuiſſe. *De Origenis porrò doctrina, deque martyribus, qui ex eius erant diſciplina, plura hic habet Author ex Euſebio, & aliis.* illud nequaquam eſt diſſimulandum, pleroſque inſignes Viros (quos inter, Origenes ipſe, eiuſque Præceptor Clemens) non ſolum intentata vitę pericula aliquando vitaſſe, ſed etiam pecunia redemiſſe, neque in priuatim tantum, ſed totius quoque Chriſtiani cœtus nomine collato ære, vt piè liceret viuere, tributum penſitaſſe. hunc morem, quamuis diuina lege permiſſum, *vt Author hic multorum authoritate docet*, Tertullianus, ex Montani hæreſi auſterior factus, pro ſua dicendi facultate acriter inſimulat, & Catholicos, quod (vt ait) inter Tabernarios, Lanios, Fures, balnearum Aleones, ac Lenones, vectigales ſcriberentur, mirè traducit. Sane Valentini, Carpocratis, aliorumque his ſimilium ſectatores, qui communi Gnoſticorum nomine cenſebantur, hiſce ipſis temporibus Dei Eccleſiam decolorabant, quippe qui re, ac verbis docerent ad quæſtiones, ac ſupplicia vitanda, Chriſtiano homini, Idola colere, Chriſtum abnegare, mentiri, ac peierare fas eſſe. horum impietatem, dum, vna cum Catholicis, pleriſque ſanctiſſimis Viris, Tertullianus inſectatur, in contrariam ſe partem proripi ſinens re-

Chriſtiani vexationem redimūt

Hæreticorum ſententia aduerſa.

ctam veritatis lineam æquè deuiam postea transgressus, Cataphrygibus, ac Marcionitis accessit, quos Catholica Ecclesia medio incedens tramite, æquè, ac Gnosticos, damnat, ac respuit.

Perpetua, ac Felicitas martyres. Ex multis, qui hoc anno martyrij palmam adepti sunt, præterire æquo animo non possumus, nobile fœminarum par, Perpetuam ac Fœlicitatem illam, quod à fortitudine, ac diuinis visionibus, Tertulliani, atque Augustini encomiis celebretur: hanc *Tert. de an. c. 55. Aug. de anima l. 1. c. 10. & l. 3. c 9.* quod prægnans in carcere cum esset, ne post sociorum certamina, suum expectare [illegible] anxiè cogeretur, fusis ad Deum communiter precibus, maturitatem partus octauo mense impetrauit; cum autem, pridiè, quam ducendi essent, instantis dolore partus vehemẽtius angeretur, insultans quidam, *quomodo;* inquit, *mortem cras feres, quæ ita parturiens perturbaris?* cui illa; *naturæ debitas pœnas, ait, naturali tantum virtute ægrè sustineo; quæ autem, quantumuis immania, pietatis causa subire cogar, diuina gratia superabit.* quæ sanè illi æquè, ac sociis adfuit ad bestias etenim damnati, nudatis ad ignominiam natibus, in theatrum producti, interriti omnes permanserunt. itaque Satyrus (id vni ex sociis nomen) primus à Leone discerpitur, mox ab eodem Perpetua, quam prius agitata stimulis Vacca dispu-

Ludibria, & Supplicia martyrum.

lerat: tum Fœlicitas cum Reuocato Fratre à Pardo laniatur. Secundo, ac Saturnino, qui reliqui erant, beſtiæ pepercerunt. reducti itaque ad carcerem, hic gladio, ille abſque tortoris officio ex incuſſo à beſtiis terrore, ſeu vi quæſtionum periere Cæterum prægnantis mulieris ſupplicium non Romanis tantum legibus cautum differri, ſed etiam Ægyptiis, ac Græcis compertum eſt. horum martyrum certamen in Mauritania peractum eſt. iam apud Gallias Vir celeberrimus Irenæus, eam Prouinciam, quam viuens excoluerat, morte illuſtrauit; quod ipſo Seuerianæ perſequutionis exordio factum putamus. qui enim Seuerus eã Prouinciam priuatus adminiſtrauerat, benè perſpectas Prouincialium res, Lugdunenſium in primis, quæ Vrbs Galliæ tum erat præcipua, habere potuit: quemadmodum & Chriſtianorũ in ea numerum, atque conſtantiam Irenæi in primis, à cuius nutu, exemploq; omnes penderent. itaque mitius cum eis fruſtra ſe acturum ratus: circundatam milite ampliſſimam Ciuitatem diſquiri iuſſit, omneſque in ea Chriſtianam fidem conſtanter profeſſos, Paſtorem ante alios trucidari. porrò Irenæi lucubrationes Euſebius recenſet. verum ex multis eius operibus quinque tantum de Hæreſibus libri ad noſtram ætatem peruenere, illique diu apud lati-

l. prægnantis ff. de pœnis.

Plut. de sera nũ. vind.

Spart. in Seu.

Greg ep. 50. l 9.

Irenæi Martyrium.

Lugdunenſium pro fide clades.

Irenæi opera.

nos latuere; itaque Gregorius Magnus anxiè se illos vbique perquirere ad Acterium Episcopum Viennēsem scribit. caruisse illis quoque Cassiodorus videtur, cum nulla in eius Bibliotheca de his mentio habeatur. quamobrem quod græcè scripti essent, apud Græcos repertos par est credere; nam Theodoretus post Eusebium in Dialogis de his sæpius meminit.

Plautiani mors, & diuitiæ. Plautianus, quem diximus summam authoritatem, Principibus in Oriente degentibus, nactum; seu quod altiora respiceret, seu (quod verius) Christianum sanguinem diuino numine vlciscente; Antonini Generi insidiis appetitus interiit. ferunt illum diuitiis cum potentia auctum, adeo, vt populus in Theatro aliquando exclamauerit ditiorem illum esse, quam tres simul Viros, Seuerum notant cum Filiis: Filiæ porrò, dotis nomine, tantum dedisse, quantum quinquaginta Reginis satis fuisset. has illum diuitias ex damnatorum bonis congessisse author est Herodianus: damnati autem plerique omnes Christiani fuere. Chri. an. 206. *Dio. in Seu. Herod. l. 3.*

Persequutio deferuet Plautiani interitu persecutio in Christianos deferbuit. Seculares inde ludi sumptuose celebrati, quorum occasione libros de spectaculis, deque Idololatria à Tertulliano conscriptos, quidam putant.

Igitur cum iam mitius in Chriſtianos ageretur Zephirinus Pontifex è latebris emergens, pontificia munia obire cœpit, inter quæ narratur Natalii cuiuſdam ab Eccleſiæ communione antea excluſi, cum eadem reconciliatio præcedente exomologeſi, hoc eſt publica criminum confeſſione, atque abiuratione. ad publicas porrò enormiores noxas detergendas, ſummum Eccleſiæ Antiſtitem adiri conſueuiſſe, alibi quoque admonuimus.

Chri. an. 208. Euſeb. l. 6. c. 7. Origenes etiam tum adoleſcens, ſiue quod, cum omnis ætatis, ac ſexus Auditores haberet, munus huiuſmodi ſine obtrectationis, & calumniæ metu obire vellet; ſiue, vt alii tradunt, non rectè Chriſti de Eunuchis ſententiam interpretatus; facinus edidit, etſi nemini quidem probandum, quo tamen maximum fidei, ac caſtimoniæ ſpecimen edidit: ardentiori quippè ſtudio Deo vbique placendi, audacter ſe ipſum euirauit. hoc eodem anno primam ſacrarum literarum interpretationẽ in Cantica Canticorum edidiſſe eum putamus. quem quidem librum apud Hebręos ne legi quidem illi ætati permiſſum ſcimus. *Origenis ſpontanea euiratio.*

Chri. an. 209. Seueri anno XV. Tertullianus teſtatur ſe commentarium in Marcionem elaboraſſe; eodemque fere tempore ſcripſit quoque de reſurrectione carnis, ac de Chriſti carne aduerſus *Tertull. opera.*

Valentinianos.

Proxime autem subsequenti Antonini decennalia celebrantur: Getæ Imperatoria insignia cum Tribunitia potestate tribuuntur. tres vnà Augusti aduersus Britannos, qui Romanos fines itruperant, exercitum deportant hostem fusum fugatumque haud ægrè coercent. murum, quem diximus antea extructum, instaurant, porrectioremque atque altiorem reddũt adeo, vt maximum horum Principum decus à Spartiano dicatur. Ad hæc tempora nobilis inter Ecclesiasticos Scriptores Minuti⁹ Fœlix ab Hieronymo recensetur. is insignis Causidicus cum esset, Dialogum edidit, quẽ Octauium inscripsit. colloquuntur in eo Ethnicus, & Christianus, ille Cæcilius, hic Octauius appellati. Cæcilium, qui in Octauii demum sententiam ire videtur, coniectura adducor, vt credam fuisse illum ipsum Cypriani, de quo mox dicturi sumus, præceptorem. eo in dialogo veteres à Tertulliano, ac aliis toties profligatæ calumniæ ingeruntur; de cœnis Thyesteis, promiscuo concubitu; asini cultu: ad quas noua accessit plane ridenda: Christianos, Antistitis genitalia colere. quam quidem ea de causa concinnatam putamus, quod more adhuc vigente Christiani ante Sacerdotem iunctis manibus in genua procumberẽt exomologesim,

Seuerus cum filiis in Britanniam.

Minutij dialogus.

Calumnia in Christianos.

Chri. an. 210.

Chri. an. 211.

Hier. de script. Eccl. & ep. 84.

ſeu peccatorum confeſſionem factu-
ri. aureum plane huiuſmodi commen-
tariolum vna cum Arnobio non ante
multos annos à ſe recognitum, atque
illuſtratum Fuluius Vrſinus Vir eru-
ditiſſimus Romæ edebat, illud ex eo-
dem dialogo prætereundum ſilentio
non eſt. Cæcilium Chriſtianis obij-
cere, nulla eos habere Templa, nulla
nota ſimulacra. hinc anſam arripiunt
Nouatores exclamandi, Eccleſiæ mo- *Nouatorum ex*
res antiquos corruptos in ſuperſtitio- *inſcitia,*
nes abiiſſe. hinc expoliare templa, ac *calumnia*
demoliri ſibi fas putant. hos quam- *Templi*
quam alibi ſatis ſuperque redargui- *notio.*
to. 1. ad an. 57. mus, hic inſuper admonitos volu-
mus, Templa apud Minutium à Cæ-
cilio vocari latino puriori vocabulo
ſumptuoſiores ædes ſiue ſacras, ſiue
etiam vſui publico vtcumque dicatas,
quibus haud dubiè Chriſtiani tum ca-
rebant. conſulant ſi placet Varro-
Var. de ling. lat. l. 8. A. Gel. l. 14. c. 7. nem, aut qui eum refert A. Gellium,
& quid ſit Templum, quidue ædes
ſacra perdiſcant. vel ſi minus ſuam
ipſorum impietatem, inſcitiam qui-
dem certè erubeſcant. accedant por-
rò propius ad alterum, ab hoc, ſæ-
culum: Eccleſiæ pacem expectent:
Chriſtianos Principes præſtolentur:
agnoſcent ſtatim Templa, atque Ba-
ſilicas; aras non iam ſecretiores, &
Gentilibus ignotas, rimabuntur, ſed
proſtantes conſpicient; ſimulacra non
quæ hactenus notiora inanium Nu-

minum; sed Christi Seruatoris, eiusque Crucis, Deiparę quoque, ac Christi Martyrum in templis, ac pro templis intuebuntur.

Seuerus in filijs infelix. Sed iam ad Seuerum in Britannia adhuc degentem reuertamur, is qui hactenus ob tam insignes victorias fœlicissimus est habitus, in filiis omniũ se miserrimũ fassus est, quippe ab Antonino nõ semel palam ferro, occultè veneno tentatus, amicorum beneficio exemptus est. nec periculum ignorauit, aut cognitum dissimulauit infœlix Pater, sed filium parricidam, in fratrem quoque Getam iam tum palam infensum, leuiter tantum obiurgauit, animi interim mœrore conficiebatur ita, vt, corporis quoque morbo accedente, diutius viuere nequaquam posse putaretur. ad hæc cum pedibus præsertim ita laboraret ex podagra, vt loco consistere, reditus in Vrbem consilium abiicere, cogeretur, militum quidam, quasi iam illius ratio nulla habenda esset, Antoninum Imperatorem acclamarunt. eo nuncio Seuerus perculsus, ac veluti expergefactus; pristinos ferociæ spiritus resumpsit, tum lectica ferri se in tribunal iussit simulque nouũ Imperatorem, Præfectosque euocari, quibus Seueri Maiestate perterrefactis, ac veniam poscentibus *sentitisne* (inquit) *caput imperare, non pedes?* & tum quidem ea ratione seditio illa

Chri. an. 212. | *Dio in Seuer.* | Chri. an. 213. | *Bed. Hist. Eccl. l. 1.*

extincta est, haud tamen ita multo post, Eboraci cum esset, diem clausit extremum, qui fuit tertius supra mensem octauum, annum verò Principatus XVII. ætatis LXVI. morte proximus velut locuples humanę testis fœlicitatis exclamasse fertur *omnia fui, sed nihil prodest*. imperauit autem fama tam ancipiti, hinc virtute bellica eum commendante, illinc sæuitia bellicæ laudis famam denigrante; vt de eo illud vulgo iactaretur, *Seuerū aut nunquam nasci oportuisse, aut nunquam mori.*

Seueri mors.

Aur. Vict.

Seueri fama ambigua.

Eius morte filii simul ambo Imperium capessunt. Antoninus, & Geta ille, quod serius voti compos sibi factus videretur vnumquemque non ex his modo, qui Patrem seruassent, sed vtrumque obseruassent, adortus; de medio sustulit medicos primum, quod Senis necem non maturassent, Nutricios suos æquè, ac fratris, quod de ipsis reconciliandis egissent, ex his primum tenuisse locum constat Euodum cuius Coniugem, quæ illū lactauerat, Christianam fuisse, Tertullianus videtur affirmare dum ait, Antoninum lacte Christiano fuisse educatum, cum lacte autem Christianos, hoc est mites mores illum hausisse testatur in primis Spartianus, qui ait. *huius pueritia blanda, ingeniosa, parentibus affabilis, parentum Amicis iucunda, Populo accepta, grata Senatui, ipsi*

Antoninus & Geta Imp.

Herod. l.3.in fin Dio in Seu. & Caracal. Spartian.

Antonini sauitia.

Antonini nutrix Christiana.

Tert. ad Scap. Spart. in Carac.

Anton. Pueri mores.

& ad amorem conciliandum salutaris fuit. tum aliis eius animi dotibus recensitis, subdit. *si quando feris obiectos vidit, fleuit, aut oculos auertit; quod Populo plus quam amabile fuit. septennis cum collusorem suum Puerum ob Iudaicam religionem* (hoc est Christianam) *grauius verberatum audisset; neque Patrem suum, neque pueri, vel Authores verberum diu respexit*. Nutricem, lector, Christianã agnosce: cum lacte mores agnosce Christianos. collusorem porrò, Nutricis fuisse filium quæ hactenus diximus facile persuadent.

Seueri funus & consecratio. Post hæc ambo fratres paterno cum cinere Romam venerunt, ex itinere perpetuò diffidentes, ac mutuis sese insidiis appetentes. sed quæ postea acciderint, suo loco dicturi sumus. *hic Author ex Herodiano refert, Seueri funus, & consecratio quo ex veteri more peracta sint, quæ apud vtrumnis require.* cum vero Herodianus dicat Senatum ab læua, Matronas ab dextera consedisse, *quædam erudite hic addit de vtriusque partis prærogatiua, ac dignitate.* *Herod. l. 4.*

Geta à Fratre occiditur Antonini immanitas. His peractis, Antoninus, qui à talaris vestis genere, quam Populo donauerat, Caracalla est appellatus, Getam fratrem annum agentem XXII. sinu matris abstractum, interemit; mox cæteros, qui illi vtcumque studuissent, quorum numerũ viginti mil- *Chri. an. 214. Herod. l. 4. Dio & Spart. in Caracalla.*

lium fuiſſe Dio tradit, quatuor ex ſex quæ tum erant Veſtales Virgines conſueto ſupplicio viuas infodi iuſſit, cũ ex his vnam antea conſtupraſſet. neque hic finis ſæuiendi. cum enim in Circo Populus in eius Aurigam neſcio quid cauillatus eſſet, immiſſo in confertos milite, loquaces occidi iuſſit. miles, data ſæuiendi licentia, cum præſertim ſontes ab insõtibus dignoſci nequirent, multos mortales promiſcuè trucidauit, aut, ſiqui vitam pecunia, vel alicuius precij veſte, aut re alia quapiam redemiſſet, expoliauit.

Subit animum huius ipſius Populi in ipſis Theatris paulo ante in Chriſtianos licẽtia atque immanitas, aliorumque ordinum efferata in eoſdem ſæuitia. & perſuadere mihi cogor, diuina eos vltione, tam dira hoc tempore à Tyranno paſſos. itaque quemadmodum paulo antè Chriſtianis hominibus ſolum nomen fuit pro crimine, ita poſtea factum eſt, vt innumeris Getæ nomen pro offenſæ maieſtatis crimine haberetur. Papinianus porrò omnium, qui tum eſſent, Iudicum eminentiſſimus, quique cum aliis (vt Tertulianus conqueritur) nulla æqui habita ratione, homines innocentiſſimos damnaſſet, capitis & ipſe iudicium ſubiit diuino quippe conſilio factum videtur, vt Vir alioqui prudentiſſimus diſſimulare ſto-

Diuina in Romanos vltio.

Papiniani mors.

machum nequiuerit, & Principem ob fratris necem carpere ausus fuerit, sicque illius indignationem lacessere, mortem temere accersere voluerit. Vlpiani tum quidem vltio, Christiano nomini æquè infensi, dilata, in aliud tempus fuit reseruata.

Tranquilla tum pace Ecclesia fruebatur. itaque Zephirinus Montani hæresim, quæ, adiecto sanctimoniæ pallio, periculosius multò grassabatur, & quam diximus, pacem obturbabat, quacumque ratione expugnare aggressus est. ea de causa disputationem Romæ, amplissimo veluti in Theatro, instituit, commissis inter se, illinc Proclo quem Tertulianus sæpe commendat, Cataphrygum disertissimo, hinc Caio spectatissimæ vitæ, ac doctrinæ Viro Catholicæ veritatis assertore. Caius porrò eandem à se tunc habitam disputationem postea edidit, deque ea meminerunt, præter cæteros Eusebius, ac Hieronymus profligatis eo in certamine Hostium erroribus, Anathema Montani sectatoribus dictum, cui quidem Zephyrini sententiæ, coactis vbique Synodis, omnes ferè Christiani orbis Episcopi subscripsere.

Perculsus eodem cum cæteris Anathemate Tertullianus, commentarios scribere aggessus est, quibus toties iugulatos Cataphrygas propugnaret. itaque de monogamia primum,

Margin notes: Chri. an. 215. — *Caij, ac Procli disputatio.* — *Euseb. l. 6. c. 4. Hier. de scri- pt. Eccl. in Caio.* — *Montanus dãnatur. Tertul. Montani herefim tuetur.* — Chri. an. 216.

tum de abrogatis Montani ieiuniis agere instituit. ergo tractatum alterum exorsus, de catholicis, quos Psychicos, hoc est animales, vocat: *miraer, inquit, si sola luxuria tenerentur, qua sæpius nubunt, si non etiam ingluuie ducerentur, qua ieiunia oderunt.* post hæc, quod catholica Ecclesia contra eiusdem Montani sententiam lapsos, etiã Fornicarios, ac Mœchos recipiat ad pœnitentiam. tertium de Pudicitia commentarium scripsit, in quo pariter in Catholicos, ipsumque adeo Summum Pontificem, edicti, quo venia dabatur lapsis, authorem, tamquam in impudicos, atque impudicitiæ patronos acriter inuehitur: tam densa caligine tanti Viri ingenium offundi potuit, vt qui probè nosset Christum Dominum Samaritanam mulierem, Adulteram, publicam peccatricem recepisse, noui afflatu Paracleti, morem hunc Christiani nominis labem existimaret, cumque Christus publicanos, & meretrices admittat in Regnum Dei, ipse ab Ecclesia excludendos tanta animi obstinatione censeret *horum occasione hic Author fusè disserit de Romani Pontificis primatu, deque antiquo Ecclesiæ more recipiendi pœnitẽtes*: Et Pastoris Euangelici *inuentam ouem, humeris gestantis imagine in sacris calicibus, ac indumẽtis effingi solita, denique de Tertulliani casu, erroribus, & noua secta.*

Eius errores.

Luc. 2.

Alexandrinorũ ab Antonino clades.

Chri. an. 217. *Dio & Spart. in Caracal. Hero. lib. 4*

Cæterum Antoninus Germania, ac deinde Asia, & Syria peragratis, Alexandriam cum appulisset, eius Vrbis Ciues, à quibus petulantius fuerat delusus, maxima affecit clade; qua quidem, vt licet affirmare, Christianum sanguinem ea in Vrbe paulo ante fusum, aliud agens, egregiè vltus est.

Agrippinus Carthag. Episcopus.

Per idem tempus Agrippinus, Carthaginensi Ecclesiæ cum præesset, ingentium turbarum author extitit. antiquorũ quippe Ecclesiæ morẽ Hæreticorum baptisimum ratum habendi, conuellere nisus est, prætextu pietatis, quod omnia, quæ hæreticorum essent, catholicam Ecclesiam respuere par esse diceret, euocasse autem ad hoc Africæ, atque Numidiæ Episcopos, testatur in primis Cyprianus, qui eandem postea Ecclesiam rexit, quique eundẽ errorem mordicus aliquandiu tutatus est, vt mox dicendum à nobis erit.

Antoninus fraude vincit Parthos. Abgarum capit.

Chri. an. 218. *Dio & Spart. in Carac. Herod. lib. 4.*

Quod verò ad rem Romanam spectat, Antoninus, sui semper simillimus, Parthos armis vincere cum diffideret, fraude superauit. Abagarum quoque, quem non modo Christianum, sed etiam Virum sanctum fuisse tradunt, amicum regem, quique fœdus cum Seuero Patre, datis etiam obsidibus, firmauerat, in vincula coniecit. eiusque Regiam diripuit. totus post hæc in magicis artibus perscrutandis

tanta his fuit: itaque, & magos toto pene terrarum orbe conquiſiuit, & Apollonium Thianæum vita pridē functum maximo in honore habuit, cui & monumentum excitauit. *Magic. artibus ſtudet.*

Chri. an. 219. Dio & Spart. in Caracal. Sequenti demum anno inter Edeſſam, & Carras, Macrini opera à Martiano Centurione confoditur, exacto Principatus anno ſexto, ætate vix dū trigeſimo. eundem poſtea Macrinus, metu Prætorianorum militum, apud quos inſons haberi voluit, inter Deos retulit; tum Macrinus ipſe qui Præfectus Prætorio, maxima apud milites authoritate pollebat, conciliatis ſibi magnis pollicitationibus eorum animis, Imperium adipiſcitur, quod ſtatim Diadumeno filio communicat. *Antoninus occiditur* *Iul. Capit. in Macr. Lāp. in Diad.* *Macrinus Imp. cum Filio Diadumeno*

Epiph. de pond. Euſeb. l.6. c.22. Hoc eodē anno inuētos apud Hiericuntē in dolio abditos diuinæ ſcripturæ libros græcè redditos, Epiphanius teſtatur, de quo etiam Euſebius, qui hanc quintam vocant editionem. *Quinta ſacrorū librorū editio.*

Chri. an. 228. *Dio, & Capitol. in Macrin. & Heliog. Herod.* At Macrini, ac filij Imperium male partum, diuturnum eſſe non potuit. vix annum in Principatu egerant, cū ab iiſdem militibus, Patris ſæuitiam, atque auaritiam non ferentibus, occiſi ſunt. *Mezentij* illum ſupplicia innouaſſe, diriora quoque excogitaſſe tradunt. his itaque iam ſublatis, Imperator ab exercitu dictus eſt Antoninus cognomento Heliogabalus, quem Caracalla genitum exiſtimarunt, immaturæ tum ætatis adoleſcē- *Macrinus & Diadumenus occiſi.* *Heliogabal. Imp.*

tulus, quo nihil corruptius, inter Affyriæ potius Reges, quam inter Romanos Cæsares recensendus, huius infandas libidines, atque dedecora ipsis, qui ea prodiderunt scriptoribus probro fuerunt, illa ad rem nostram spectare videntur. Romam veniens nouus Augustus, Heliogabalum (solem sic vocabat) Syriæ Deum, cuius, ante imperium, sacris erat initiatus, à quo & nomen sumpserat, secum aduexit, temploque in Palatio ædificato collocauit: tum id egit, vt solus Romæ, atque adeo toto orbe coleretur, ergo vetera Romanorum sacra antiquare, templa expoliare, simulacra infringere, aut conflare instituit. videre licuit (quod non sine diuino consilio factũ putandum est) ad Pueri nutũ Romanæ superstitionis monumenta totius, vt existimabant, Reipub. munimenta, nullo Pontificum reclamante, prostrata, Christianæ rei incremento, profanata. sed hæc ad sequentem potius annum spectant; constat enim antequam Romam accederet, Nicomediæ hyemasse.

Mãmæa Heliogabali Matertera. Mammæam Heliogabali Matertetam, Alexandri, qui post illum imperauit, matrem, fœminam laudatissimã dum adhuc Antiochiæ esset, Origenem ad se aduocasse, ab eoque de Christi fide edoctam tradunt. Originem porrò cum hoc ipso tempore Romam venisse constet, cum eadem

veniſſe par eſt credere.

Zephirini mors. Antonino Heliogabalo ſecundum iam annũ imperante, moritur Zephirinus, exacto pontificatus anno XII. hunc ſi martyrio affectum concedimus, quod quidam tradunt, haud dubiè id ſubiit, quod Heliogabalo morem gerere abnuerit iubenti (vt Lampridius tradit) religionem quoque Christianam ad ſuum Deum referri. *Chri. an. 221. Euſeb. in cron. & l. 6. c. 15.*

Calliſtus Papa. Zephirino ſucceſſor datus Caliſtus, Patria & ipſe Romanus.

Hoc tempore, cum Heliogabalus ad agitandas Elephantorum quadrigas, ad Vaticanum ſepulchra quædam dicatur diruiſſe, quidam exiſtimarũt tunc Apoſtolorum corpora ad catacumbas fuiſſe tranſlata. verum & ſi daremus, Petri ſepulchrum fuiſſe tum dirutũ, quid cauſæ erat, vt Pauli quoque corpus via Oſtienſi moueretur? huius ſane tranſlationis cauſam, ac tempus albi tomo primo ex Gregorio tradidimus. *Panuin. in add. ad Pla. & de Rom. Pont. Greg. li. 3. ep. 36.*

Vigeſimo ſecundo huius ſæculi anno (vt Euſebius tradit) Iulius Africanus Chriſtianus Hiſtoricus, & omni doctrina excultus en Paleſtina cũ eſſet, legationem ad Cæſarem ſuſcepit de reſtituenda Nicopoli Paleſtinæ Vrbe, quæ Emaus antea dicebatur; quod cum impetraſſet ſequenti anno Vrbs ea inſtaurata eſt. hunc familiariter fuiſſe vſum Origene, atque Heracla Origenis Auditore, eodemque *Chri. an. 222. Euſeb. in cron. & l. 6. c. 24.*

Alexandrino Antistite idem Eusebius testatur.

Alexander Cæsar dictus. Sequēti anno Alexander Mammeæ filius à Consobrino Heliogabalo dictus est Cæsar, & ipse vix pueritiam egressus, imo, vt ipse postea ad senatum testatus est, vno eodemque die nouo exemplo supremas omnes dignitates adeptus est. *Chri. an. 223. Läprid. Dio & Herod. Chri. an. 224.*

Heliogabali mors. Optimæ indolis Adolescente sic ad summa euecto, Heliogabalus ipse occisus raptatusque per vias in Tyberim proiectus est, Imperij anno IV. ætatis non amplius XIIX. *Lampr. in Alex.*

Alexander Imp. Alexander omnium assensu Imperator acclamatus optimis Principibus æquatus est; tantum vel rara eius indoles, vel materna institutio valuit. fuisse autem illum si non Christianũ, Christiani certè nominis studiosum satis constat. *Christianis studet. Christũ colit.* Christi porrò imaginem in suo Larario habuisse, ac coluisse, Lampridius tradit. templum quoque illi extructurũ fuisse memorant, nisi inhibitus ab iis fuisset, qui, sacros libros consulentes, repererant omnes Christianos futuros, templa autem reliqua deserenda. tradit insuper idem Author, cum Christiani locum quēdam publicum occupassent (haud dubiè sacræ inibi ædi excitãdę) illud que popinarij vendicarent, Alexandrum pro Christianis rescripsisse, cum diceret, satius esse Deum quacumque ratione ibi coli, quam popi- *Pro Christianis rescribit*

nariis dedit. fuiſſe autem locum illum qui Taberna meritoria vocabatur, ibique excitatam fuiſſe ædem, quæ adhuc extat S. Mariæ trans Tiberim, multa perſuadent. Prouinciarum Rectores ſi quos deſtinaſſet, nomina proponebat, hortans populum vt ſi quid criminis illi haberent, ederet, probaretque, morem autem hunc à Chriſtianis ſumere ſe laudabilitet exiſtimabat, qui, pari ratione, in eos, qui Epiſcopi eligendi erant, aut ad aliud quodcumque munus aſſumēdi inquirebant, *de qua Chriſtianorū conſuetudine vide, quæ hic Author ex Origene, ac aliis tradit.* Iuris peritiſſimos Viros in conſilia adhibuit; inter quos Vlpianus, Paulus, atque Pomponius erant, amotis perditiſſimis hominibus, quos Heliogabalus publicis, priuatiſque Aulæ miniſteriis præfecerat: quāquam ex his Vlpianus, aliique nō nulli Chriſtianis plus nimio erāt infenſi, in quos iure inuehitur Lactantius. itaque Alexandrum moribus ex ſe innocuum, tranſuerſum aliquando egerunt. Mammea quoque horum fortaſſe inſtinctu, cum pietate clementiam, aliaſque, quibus abundè pollebat, animi dotes amiſit; ſæuitiam, atque auaritiam induit. quibus filium exoſum, militibus præcipue, reddidit, à quibus & occiſus eſt, vt ſuo loco dicturi ſumus.

Vlpiani ſæuitiæ in primis tribuitur

Chri. an. 225. *Lact. l. 5. c. 11. & ſeqq.*

Chriſtianos imitatur.

Iuris Periti in ſignes.

Martyres ſub Alex.

Chri. an. 226.

Callisti martyrium, quem, vt acta testantur, ad eius constantiam expugnandam, fame diutius maceratum, ac fustibus quotidie cæsum, è fenestra tandem præcipitem actum, ac puteo demersum constat. extat ea ipsa domus, qua custodiebatur, in Templum efformata; extat puteus, in quem coniectus. passi quoque martyrium leguntur sub eodem Alexandro, seu verius Vlpiano, qui Prætorio Præfectus cũ esset, summa tum authoritate pollebat Calepodius Presbyter, Palmatius, quẽ Consularẽ vocãt, cũ vxore ac filiis, aliisq; de eius domo ad XL. Simplicius & ipse senator cum seruis, ac clientibus LIIX. Fœlix item cum Vxore Blãda, quorum capita per diuersas Vrbis portas affixa dicuntur ad Christianorũ terrorẽ. his adnumerãdi Priuatus, & Asterius Presbyter.

Ieiuniũ quatuor temporũ. Callistus moritur. Vrbanus succedit. Cœmeteria. Alexandri leges salutares.

Cæterũ Callistũ quatuor anni temporũ ieiuniũ apostolica traditione ad ea seruatũ tẽpora, decreto sanxisse tradũt; sexto deinde Põtificatus anno vita functũ, successorẽ Vrbanũ habuisse. *Quod autẽ de Calisti cœmeterio, aliisque sæpe incidat mentio, hic de Cœmeteriis Author fusè, atque eruditè disserit. Quo de postmodum argumento sub nomine Romæ subterraneæ, dum hæc ipsa à nobis ederentur, Antonij Bossij opus post humum Italico idiomate, multiplicè notarumSchemate in lucem prodiit, collato studio à Ioanne Seuerano.*

Chri. an. 227. Quartum Principatus annum auſpicatus Alexander, pluribus legibus promulgatis, optimum Reip. ſtatum reſtituere conatus eſt, Heliogabali moribus, atque inſtitutis deprauatum. Itaque Lenonum, Meretricum, atque exoletorum vectigal in ſacrum Ærarium inferri vetuit; publicis quibuſdam vſibus attributum. exoletos autem voluit proſcribere, *ſed veritus eſt* (inquit Lampridius) *ne prohibens publicum dedecus, in priuatas cupiditates corrupti Ciuium mores exardeſcerent.* equidem Chriſtianis Principibus laus hæc reſeruabatur, vt his ſordibus Vrbem atque orbem emundarent, quod primum Philippus, Conſtantinus poſtea, lege lata, præſtiterunt. At cum multa Alexander laude digna ſtatuerit, illud ſane reprehenſione non caruit, quod Mathematicos Genethliacos publicè vaniſſimã profiteri artem, non permiſit modo, ſed etiam iuſſit.

Hier. in Iſai. c. 2. Orig. Hom. l. 7. in Hier.

Chri. an. 228. Proximo deinde anno, præter alios nonnullos, in Martyrologiis recenſitos, martyrij coronã Romæ eſt conſequuta Martina Virgo, quod eius, vt putarunt, excantationibus Apollinis Ædes corruiſſet.

Chri. an. 229.

Huius ipſius Virginis, neque eius tantum, ſed Concordij quoque, Epiphanij, ſociique, cuius nomen non proditur, ſacra reliquiæ, poſt hãc ipſam Epitomen à nobis ſcriptam, atque editam, Romæ in-

uentæ, atqui exhumatæ, decentiùs recō-ditæ. atque impenſius deinceps coli ſunt cœptæ. operæ precium erit, rem paucis, pro instituti noſtri ratione, hic tradere.

Eſt Romæ Templum ad ipſas Capitolij radices, non longè à Seueri Arcu, ac Carcere Mamertino, Pictoribus, qui in Vrbe degerent ſuperioribus annis à Sixto V. Pont. Max. attributum, ex ipſis, vt fama eſt, Martis olim Fani ruderibus excitatum. antequam illud conderetur, hortum inibi fuiſſe tradunt Fano ipſi adiacentem, in quem ſacræ huiuſmodi Reliquiæ ex Via Oſtienſi tranſlatæ ab Antero Papa decennio ferè poſt Martinæ obitum dicuntur, cæterum rei memoria, commentariis rudiori ſtilo ſcriptis, nec impreſſis commendata penè exciderat. Hoc ipſo in Templo Petrus Berrettinus Cortonenſis eximius huius æui Pictor (quem tamen non ars magis quā ſingularis aduerſus Deum, ac Cœlites Religio commendat) Sacellum extruebat, vbi & humari ſe, poſt obitum, optabat. ergo in ipſa telluris ad ſepulchrum ſuffoſſione, ac egeſtione, ſacra hæc pignora theſauro quolibet potiora inuenta ſunt VIII. Kal. Nouembris anno à partu Virginis quarto ac trigeſimo ſupra milleſimum, ac ſexcenteſimum, erant autem teſtacea in Arca duos inter parietes vna cū plumbi lamina, ac marmorea tabula, quarum hæc *Marty-*

rum habebat nomina.illa,licet inſcripta literis tamen temporis diuturnitate ſemedeletis,perlegi nequiit.porrò Virginis caput, quod dignoſci haud ægrè potuit,breuiori erat in patera ex cupro. & perbellè accidit, vt quæ,Vrbano Pontifice, certamen inijuerat,Vrbano quoque ſacrorum Antiſtite,veluti rediuiua, Romæ iterum triumpharet. res ſummo cum totius Vrbis plauſu peracta,religioſa multorum ſtudia accendit, itaque & Franciſcus Cardinalis Barberinus ipſius Vrbani ex Fratre nepos,Templi aram maximam reſtituere, ac longè ornatiorem reddere inſtituit.

Iám vero ipſa ſacrorum pignorum reconditio,nobis ſpectantibus peracta eſt poſtridie Iduum Ianuarij ſequentis anni, cui Franciſcus idem Cardinalis,ſacris ibidem antea operatus,interfuit, cumque eo Martius Ginnettus, & ipſe Cardinalis,ac Pontificius in Vrbe Vicarius. Epiſcopi præterea duo, Tigrimius Aſſiſienſis, Thomas Saluiatus Collenſis alijque nonnulli Sacerdotalis præſertim Ordinis Viri.ad hæc Symphoniacorum pæana ſacrum concinētiū chorus, & Martinæ quidem Caput argentea in patera,oſſa reliqua, ipſaque patera cypreſſina in Arca oloſerico villoſo conueſtita collocata sūt. Arca ipſa,plumbo tecta,aliam in Arcam alabaſtrinam coniecta, trium

aliorum Martyrum Capita argentea Arcula clausa sunt, arcula ipsa, ac ossa reliqua Arca alia & ipsa cypressina, conuestita, ac plumbo tecta, hæc demum alia marmorea grandiori, locus ipse, antea concameratus, magnæ molis lapide obstructus est, ostiolis nihilominus, seu fenestris, è superiori conditorii parte, ad ipsa super impositæ Aræ latera, relictis, æreæ crate communitis.

Ad annum porro Alexandri sextum Eusebius recēset inter scriptores Ecclesiasticos Geminum Antiochenum, Beryllum Bostrenum in Arabia, & Hippolytum, qui Portuensis fuit Episcopus, quorum etiam opera recenset. & ex eo Hieronymus. Hippolytum autem, aliosque non paucos ad Ostia Tiberina, ipsoque in Romano Portu Martyrium adeptos, ex Romano Martyrologio constat. *Euseb. chron & Hist. l. 6. c. 14. 16. & 26. Hier. de script. Eccl.*

Origenes creatur Presbyter. Quadragesimum amplius ætatis annum Origenes magna cum eruditionis fama exegerat, cum in Palæstinam profectus, à Theoctisto Cæsareæ ac Alexandro Hierosolymæ Episcopo Presbyter consecratur, hoc cū rescisset Demetrius Episcopus Alexandrinus, siue æmulatione ac liuore, vt Eusebius putat, siue Dei zelo, vt alii existimant; literis ad eosdem Episcopos, aliosque complures datis, occultum hactenus Origenis facinus, spontaneam euirationem, non diuina tan- *Chri. an. 230. Euseb. l. 6. c. 7 & seqq.*

tum lege, atque Eccleſiaſticis sãctionibus, ſed etiam humano iure vetitã, euulgauit, ea de re maximæ ſunt turbæ excitatæ; pro Demetrio aliis, aliis pro Origene, & Paleſtinæ Epiſcopis voce ac ſcriptis propugnantibus. Euſebius teſtatur Apologiam ſe pro Origene (quæ tamen non extat) ſex libris diſtinctam edidiſſe.

Euſeb. l. 9. c. 12

Chri. an. 231. Euſeb. l. 6. c. 20.

Origenis inſigne opus

Cæterum Origenes ſextam ſacrorum librorum verſionem, incerto Authore, nactus, laborioſiſſimum opus aggreſſus eſt, ſex quippe huiuſmodi verſiones, ſex veluti columnis diſtinxit; ad has autem, & duas alias, Hebræum contextum habentes, addidit. & à ſex quidem verſionibus Hexapla, ab octo autem columnis Octapla, opus illud nuncupatum eſt *De his omnibus editionibus, in primis vero de ea, quæ Ptolemæi Philadelphi iuſſu facta eſt, fuſe hic differentem Authorem conſule, qui ad ſequentem quoque annum multa addit de Origene eiuſque cũ Demetrio contentionibus, tum de quibusdã eius operibus, ac erroribus in eis detectis.*

Sacrorum librorum editiones.

Chri. an. 232.

Cæcilia martyrium.

Huc ſpectat Cæciliæ Virginis nobiliſſimæ, eiuſque ſponſi, ac aliorum Romæ certamen, multorum Encomiis celebratum. Hanc, poſt Valeriani ſponſi, ac aliorum cædem, Almachius Vrbis Præfectus balnei vapore domi necandam curauit; in eo illæſam diutius permanſiſſe poſt quã

cognouit, immisso spiculatore, gladio tolli iussit is tribus ictibus consternatam mortuam ratus, capite nondum abscisso reliquit, hoc pacto vulneratam triduo superuixisse tradunt, dum quæ reliqua ei erant, pauperibus largiretur. superest adhuc eius in ædibus excitatum postea templũ, quod cum non multis ab hinc annis (*post quam hæc ipsa Baronius scripsisset*) Paulus Cardinalis Sfondratus, Gregorij XIV. ex fratre nepos nobis spectantibus instaurauit, tellure altius egesta, magno cum totius Vrbis plausu. sacræ Virginis corpus, marmoreo in tumulo inuentum est, ita vt conditum à Paschali fuerat ante annos tunc DCCLXXVIII. ab hoc tempore DLXXXIX non resupinũ illud quidẽ vt moris est, sed vt in lectulo iacẽs in dexterum latus propendens, contractis non nihil ad modestiam genibus, vt virginalem agnosceres verecundiam. Antequam iterum humo, regio ornatu, atque impensa conderetur, innumeræ, Virginis veluti in latus dormientis, imagines marmore, ære, ac penicillo expressæ toto pœne Christiano orbe distributæ, venales hodieque habentur.

S. Cæciliæ corporis inuentio.

Vide infra lib. IX. ad an. Chri. 821.

At Vrbanus Pontifex, qui Cæciliæ sanctioris vitæ, Valeriano autem, ac Tiburtio fratri, aliisque permultis, Christianæ Religionis suscipiẽdæ, ac martyrii subeundi Author fuerat, non

Vrbani Papæ Martyrium.

Chri- an. 233.

diu ſuperſtes fuit, martyrio & ipſe coronatus, anno Pontificatus ſeptimo, de eo, præter cætera in libro de Romanis Pontificibus hæc habentur, *hic fecit miniſteria ſacra omnia argentea*, quo loco ſummopere animaduertendum eſt, eo ipſo tempore ſacras Chriſtianorum ædes augeſcere huiuſmodi ſplendore cæpiſſe, quo Idolorum Tēpla decreſcere. quippe Alexander aurum, argentūve inferre Templis aliorum Principum more neglexit, illud Perſij vſurpans *in Sanctis quid facit aurum.*

Greg. Tur. de glor. mart. c. 38. Lampr. in Alex. Herod. l. 7.

Maximinus autem, qui poſt eum imperauit, ita non intulit. vt ſacrilegè ea potius ſpoliauerit.

Vrbano interim ſublato, Pontificatum init Pontianus At Origenes docendi munere intermiſſo, Tyrum ſeceſſit ſacras inibi litteras commentariis illuſtraturus. *hic ab Authore inſigniores eius diſcipuli. eorumque res geſta recenſentur*, in his fuit Greg. cognomento Taumaturgus, cuius laudes Greg. Nyſſ. copioſius affert: tū Athenodorus, Gregorij frater, Alexander qui vt idem tradit Nyſſenus, ex Philoſopho Carbonarius factus, ea ſub perſona diu latuit, donec à Thaumaturgo agnitus, Cumenæ apud Pontum Epiſcopus legitur.

Euſeb. l. 6. c. 23. — *Pontianus Papa.*

Origenis Diſcipuli Greg. Thaumaturgus. Alex. Carbonarius.

Greg. Nyſſ. in Vita. Chri. an. 234. Euſ. l. 6. c. 20. & ſeqq.

Demetrio quem diximus, Alexandrino Epiſcopo vita functo, illius vicem ſubit Heraclas; Dionyſio inte-

Porph. in Vita Plotini.

Ammonius, Plotin', & Longinus Philosophi. rim, ex Origenis Auditoribus, sacras literas Alexandriæ profitente; Ammonio quoque Christiano Philosopho ibidem docente, à quo Plotinus, insignis & ipse Philosophus, Porphyrii Præceptor, edoctus est. Longinus etiam humanam Philosophiam per eadem tempora illustrabat, cuius in Ammonium, atque Origenem, apud Eusebium, extat encomium. Ammonium porrò Christianam deseruisse religionem, impudentissimè Porphyrius mentitus est, quem Eusebius, ac Hieronymus refellunt, *hac sumpta occasione Author Philosophiæ studium sanctorum Patrum authoritate cõmendat, illudque Christianæ fidei proficuum magnopere fuisse cõtendit*, quãtumuis multi eo abutantur, inque *Plotinus & Porphyrius magi.* absurda deliria, atque adeo in magicas artes prolabantur, quod Plotino inprimis, atque Porphyrio vsu venit. constat autem, ne quis errore ducatur, præter Ammonium, quem modo laudauimus ex Platonis disciplina Philosophum, alium quoque Athenis Peripateticum floruisse.

Romanorum de Persis Victoria. Trigesimo quinto huius sæculi anno vacuo præterito; ad sequentem spectat Alexandri Romani Cæsaris de Artaxerxe Persarum Rege parta Victoria, quam ipse Cæsar ad Senatum gloriosè commendat, aitque habuisse hostium castra elephantos turritos septingentos, ex his ducentos Chri. an. 235. 236. *Herodian. l. 6. Lãpr. in Alex.*

interfectos, trecentos captos (ex quibus decem. & octo Romam perducti sunt) falcatos currus mille, equitum centum viginti millia, actus itaque triumphus speciosissimus, supplicationesque de more indictæ.

Ferunt hoc anno Thomæ Apostoli corpus ex India Edessam translatum. vtcumque se res habeat, illud certè Indi adhuc se possidere contendunt, vt partem tantum ademptam, satius sit affirmare.

Thomæ Apostoli corpus translatum.

Verum Alexander Imperii annum auspicatus XIV. ætatis XXX. cum in Germanica expeditione esset, Maximini dolo cum Mammea Matre occiditur. Pontiani Pontificis exilium vltus est Deus, quem ille paulo ante in Sardiniam deportari iusserat, tum Maximinus ab exercitu Imperator acclamatur, homo apud Thraciã natus, quem ob corporis vires, atque enormem staturam, militibus spectatum, Alexander Tyronibus instituendis præfecerat. is nihil prius sibi faciẽdum existimauit, quam vt omnes Alexandri familiares; atque vtcumque studiosos tolleret: in quibus multos fuisse Christianos, Eusebius, & alii tradunt, tum quod terræmotus frequentes eo ipso tempore, maxima cum Vrbium, ac Regionum clade, existerent, veteres in Christianos calumniæ renouantur, noui Cæsaris iussu vehemẽs persequutio instauratur.

Chri. an. 237. *Eus & Cassiodor. in cron. Iul. Capit.*

Alexander occiditur cum matre. Maximinus Imp.

Eus l. 6 c. 21. Orig. in Io. To. 28.

Noua persequutio, Pontiani martyrium. Anterus Papa.

e aplerique omnes Ecclesiarum Antistites, atque ministri, aut dilabi, aut dira supplicia subire cogũtur. hac eadem procella ingruente Pontianus apud Sardiniam. quasi non satis exilio mulctatus, Tyranni iussu fustibus ad mortem cæsus est. Pontiano sublectus Anterus, Græcus genere, diutius Pontificatum nequaquam gessit, ex iurato in Sacerdotes bello; sequenti statim anno, & ipse interemptus. Post Pontianum quidam numerant Cyriacum quemdam, sed nulla antiquorum autoritate, ex commentitiis tantum Vrsulæ, ac sociarum Actis, in Martyrologij notis à nobis refutatis. cæterum Maximinus, parta de Germanis victoria, apud Sirmium Panoniæ Vrbem hyemauit. Maximinum filium Cæsarem dixit. inscitia autem scriptorum, aut librariorum factum, vt multa martyrum certamina non satis constet, sub hoc ne, an sub Maximo altero, qui Constantini Collega fuit, an etiam sub Galerio acciderint, quem Maximianum appellatum, Maximinum aliqui dixerunt.

Notarii.

Chri. an 238. 239.

Anterum ea præcipue de causa, martyrium subiisse tradunt, quod diligentiori cura Martyrum Acta per Notarios, iam tum à Clemente institutos describi curasset, *qua occasione, nonnulla de Notarijs eleganter ab Authore tradita hic habes.*

Euſeb.l. 6.c.22. Poſt Anterum Pontificatum adeptus eſt Fabianus, columbæ iudicio, quæ in eius caput conuolauit. *Fabianus Papa.*

Iam verò omnibus, nō Romæ tantū, ſed per Romanum vbique Imperium Tyranni ſæuitiam auerſantibus; in Africa primum Gordiani Pater, ac Filius Imperatores acclamati, ſed ſtatim à Maximini factione ſublati tum Romę à Senatu Maximus Pupienus, & Clodius Baldinus, qui Gordianū Puerum Cæſarem dixerunt, Auguſti appellati. aduerſus nouos Principes Maximinus cum exercitu properans Aquileiæ cū Filio interemptus eſt. neque ita multo poſt ipſis quoq; Maximo, ac Pupieno ex militum tumultu extinctis, rerum ſumma ad Gordianum delata eſt. *Maximinus cum filio occiditur* *Gordianus Imp.*

Chri. an. 240. 241. Cebino Antiocheno Epiſcopo vita functo ſufficitur Babilas, inter orientales Antiſtites celeberrimus. de quo ſatis dictum in noſtris ad Romanum Martyrologium notis. *Babilas Epiſcopus Antiochenus.*

Chri. an 242 Euſeb.l. 4.c.25. Cypri. an.ep.55. Gordiani Imperio pace Chriſtianis parta, multa alia Origenem ſcripſiſſe cōmentaria memorant In Africa XC. Epiſcoporum Conciliū aduerſus Priuatum Hæreticum coactum: aliudque in Arabia aduerſus Beryllum Boſtrorum eadem in Prouincia Epiſcopum.

Chri. an. 243. Iul Capit. in Gordiano. Bello Perſico iterum exorto, Sapore Rege Artaxerxi illatam ab Alexandro cladem vlciſci cupiente, & iam Syriam populante: Gordianus conſcripto exercitu eò proficiſcitur, ducta prius *Gordianus in Perſas.*

Misitheus Gordiani socer. vxore Filia Misithei Viri spectatissimi, quem Prætorio præfectum rerum in posterum gerendarum fœlicem auspicem, atque authorem habuit.

Ducto itaque per Mœsiam exercitu, vbi primum in Thraciam peruenit; hostes, qui illuc vsque penetrauerant, fudit, fugauitque; postquam autem peruenit Antiochiam, quæ iam Persarum sub potestate erat, eos iterum magna clade affecit. Chri. an. 244.

Misithei mors. At Misitheus, Philippi, qui Tyrannidem postea occupauit, dolo, medicorum opera extinguitur: Philippus ipse Prætorio præficitur, qui regnandi libidine semel percitus, eo gradu consistere nequaquam potuit. itaque Gordiani adolescentiæ prætextu, atque annonæ in castris carita-*Misera Gordiani conditio.*te milites impulit, vt se imperii collegam exposcerent; quo per eos impetrato; quod vnum superesse videbatur, Collegam deiicere iam molitur. Chri. an. 245. *Capit. in Gord.*

hoc cognito Gordianus, splendore fretus natalium, sperans Philippo Imperium abrogari adhuc posse, tribunal ascendit, multaque apud milites questus, hominem, vt beneficiorum immemorem, incusauit: verum nihil proficere sentiens, minoremque se Philippi factione agnoscens, æquale imperium æquo se animo pati dixit; abnuentium specie obstrepentes, miserabili ambitu rogauit, vt Cæsarem gerere liceret, tum vt Præfectum Chri. an. 246.

Prætorio, deinde vt Ducem, aut Militem, denique vt viueret. precibus cū lacrymis incassum fusis, Philippo sistitur, regioque exutus indumento, interimitur Principatus anno VI eius corpus ab ingratis licet militibus sepulchro honoratum Capitolinus tradit huiusmodi cum inscriptione. *D. Gordiano Victori Persarum, Victori Gothorum, Victori Sarmatum, Depulsori Romanarum seditionum, Victori Germanorum, sed non Victori Philipporum:* Senatus sanè mœrens perlato mortis nuncio, illum inter Deos retulit. errāt qui putant, Philippum tum cum Imperium adeptus est, fuisse Christianū. perspicuum sane hoc fit ex Origenis aduersus Celsum Commentario, quē sub hæc ipsa tempora editum constat: sanè post quadriennium Christiana cum filio sacra suscepisse, multa persuadent. illud tamen lectores admonendi, multa huic Philippo, errore nominis tribui, quæ Philippo, de quo iam diximus, Augustali Ægypti Præfecto essent tribuenda.

Gordiani mors.

Gordiani epitaphiū.

Chri. an. 247 Is igitur altero adepti Principatus anno Romam venit, Filio cognomine cōsorte Imperij, vt cusa docēt numismata, appellato: quo tempore (vt Porphyrius tradit) Plotinus quoque publicè, eadem in Vrbe docere cœpit.

Porph. in vit. Aug. ep. 56.

Plotinus Romæ docet.

Chri. an. 248. Heracla Alexandrino Antistite vita functo, regimen Dionysio creditur. is Origeni cuius Auditor fuerat, ne-

Orige-

nis fidei professio. gocium facessere non dubitauit, ob innumeros errores, qui eius doctissima alioquin, scripta deformabant. igitur Origenes tum ad Fabianũ Romanum Pontificem, tum ad alios Episcopos rectæ fidei confessionẽ scripsit, quæ cum Eusebij pro eo Apologia, excidit. dein Romam venit, nõ aliam, vt videtur, ob causam, quam quod Fabiano ea confessione satis non fecisset. *Euseb. l. 4. c. 20.*

Origenis existimatio Romæ cum esset, Plotini scholam aliquãdo ingressus est [quod tradit Porphyrius, qui tum aderat] Plotinus autem rubore suffusus exorari ab Origene haud potuit, vt institutum sermonem prosequeretur, eius, vt professus est, iudicium reformidans: tantæ Origenes erat apud omnes existimationis. cęterum, quid cum Fabiano egerit, non satis exploratum est. illud constat, haud diutius Romæ moratum, Orientem repetisse.

Philippus Imp. Christianus. Quarto Principatus anno Philippus millesimum natalis Vrbis annum, magnificentissima munerum editione, celebrauit. eo anno Christiana illum sacra suscepisse, ac præteritorum scelerum exomologesim fecisse tradunt. *Chri. an. 249* *Euseb. l. 6. c. 27.*

Nouæ hæreses. Per idem tempus, vt Eusebius scribit, nouæ hęreses apud Arabiã extiterunt, veteres quoque sæpius iugulatę, reuixerunt. nam & ex Gnosticorum schola, voce tenus fidem abnegare fas esse, &, quod hactenus nemo somniauerat, animas vna cum corpore interire, Iu- *Euseb. l. 6. c. 30.* *Epiph. hær. 19. 53.* *Aug. de hær. c. 32.*

dicii porrò vniuerſalis tempore, reuiuiſcere, nonnulli docuerunt, imo rerũ nouandarum ſtudium eò peruenit, vt ab eſu carnium, ex Pythagoræ præcepto, abſtinendum, & quod abſurdum eſt magis, vnumquemque Eunuchum fieri oportere, non pauci contenderent.

Chri. an.250. — *S. Cyprianus Cartha. Episc.*

Quinquageſimo huius ſæculi anno Cyprianus Vir Sáctiſſimus Carthaginenſi Eccleſiæ poſt Donati mortem præficitur, illuſtri apud ſuos loco natus, Senatorio clarus munere, Rhetorque, ac Philoſophus præſtantiſſimus, ad Chriſti verò fidem haud ita multo ante, matura iam ætate, maximo rei Chriſtianæ bono, traductus.

Chri. an. 251. 252.

ſequenti anno Auguſtorum cædem quidam tribuunt, quam non niſi poſt biennium contigiſſe conſtat.

Seditio in Christianos Alexandria.

Verum Alexandriæ, magi cuiuſdam ſuaſu, maxima à ſeditioſis Ciuibus in Chriſtianos excitata eſt procella, quæ veluti præludium fuit ad Decianam, quæ mox ſequuta eſt, perſequutionem. ea ſeditione, præter alios complures, qui conuicia in Chriſtum iactare abnuẽtes martyrio affecti ſunt: Appollonia prouecta iam ætate Virgo eadem ex cauſa abrepta, dentibus ad vnum excuſſis, rogo admota carnificis præuertit officium.

S. Apollonia.

Chri. an.253. — *Philipporũ cædes Decius Imp.*

At Philippus Veronæ cũ eſſet, Decii ſcelere, Imperium pari ſcelere partum amiſit, eiuſdéq; Decii factione Philip-

pus filius Romæ interimitur. de filio tradunt ſenilibus illum moribus præditum, nunquam riſiſſe. Patrem verò, mutatis cum religione moribus, Senatui. Populoque Romano gratum demum extitiſſe; argumento eſſe poteſt eius poſt mortem ſequuta cõſecratio, quantumuis ſucceſſorem habuerit inimicum. eodem fere tempore Fabianus Pontifex martyrij palmam adipiſcitur, exacto pontificatus anno XV.

Fabiani Papæ martyrium.

Decius porrò vix dum Imperium inuaſerat, cum, feralibus edictis, bellum Eccleſiæ intulit, omnium, quæ tum fuerant, aſperrimum. quo factum putamus, vt Romana ſedes poſt Fabiani exitum tamdiu vacauerit. huiuſmodi terrore incuſſo, multi, datis libellis, ſe ipſos deferentes, ne vitæ, aut rei familiaris iacturã facerent, Chriſti fidẽ ſuppliciis nondũ admotis abnegarunt, multi fuga delapſi, inter quos Cyprianus primum illũ belli impetũ declinauit, vt poſtea glorioſius triumpharet. *hoc loco Author multa ex Cypriani epiſtolis recẽſet, ex quibus & ipſius in Chriſti martyres caritas, & totius tũ rei Chriſtianæ ſtatus deprehenditur.*

Decij perſequutio.

Cypr ep. 15 & aliis.

Cæterum eorum, qui martyrij palmam adepti ſunt, tantus fuit numerus, vt vel nomina recenſere, nihil aliud ſit, quàm martyrologium retexere, aut exſcribere.

Martyres innumeri.

Dionyſius quoque Alexandrinus de ſe deque commiſſo ſibi grege miſe-

Euſeb. 6. c. 3.

tandam texit hiſtoriam, quam ex Euſebio petes. eos inter, qui huiuſmodi ſe procellæ ſubduxerant, Paulus fuit, qui ſolitudinem, ceſſante quoque formidine, ita coluit, vt ad vitæ finem, quæ ſextum Conſtantij Conſulatum attigit, in ea permanſerit. hic eſt ille Paulus Anachoretarum facile Princeps, cuius res geſtas Hieronymus elegantiſſime eſt proſequutus.

Paulus primus Heremita.

Hier. in vita.

Neque tum Origenes, adhuc ſuperſtes, ab huiuſmodi vexatione immunis fuit, diu & ipſe catenis oneratus, carceri mancipatus, martyrii palmam nequaquam adeptus. cæterum falſo impietatis à quibuſdam arguitur, quaſi nonniſi thure demum oblato mortem effugerit. *à qua illum calumnia firmis argumentis Author hic eximit.*

Origenis vexatio.

Pereelebres item Viri Babilas Antiochenus, & Alexander Hieroſolymitanus, Antiſtites diris queſtionibus diuturno vexati carcere, effætæ ætatis cum iam eſſent, occubuerunt.

Babilæ, & Alexandri martyrium.

At Gregorius Thaumaturgus, vt de eo tradit Nyſſenus, cum ſuorum imbecillitatem exploratam haberet, vereritus vt ex his multi vſque ad mortem pro pietate eſſent certaturi, author illis fuit, vt fuga periculum declinarent, ſeque his fugæ non comitem modo, ſed ducem præbuit.

Greg. Nyſſ. in vita.

Gregorius Thaumaturgus.

Hoc eodem anno, Valeriano, ex S.C. generalis cenſura, & in Iudices reliquos poteſtas demandata eſt, De-

Valerianus Cenſor.

cio id ratum habente: cum iam exercitu comparato in Persas proficisceretur, quod ideo dictum volumus, quia multa in Martyrum actis hoc tempore Decio simul, ac Valeriano, quasi Collegis, tribuuntur.

Decio secundum in Imperio annum agente, innumeri omnis generis Christiani, *quos Author ex eorum actis recenset*, martyrium subiere. Chri. an. 254.

At Cypriano adhuc delitescente, Fœlicissimus, qui illius etiam electioni fuerat aduersatus, dirum Africana in Ecclesia schisma conflauit, cuius asseclæ Montenses dicti sunt.

Post annuam Romanæ viduitatem Ecclesiæ, Summus creatur Pontifex Cornelius, de cuius electione, ac præclaris meritis extat Cypriani epistola ad Antonianum. *Cornelius Papa.* *Cypr. ep. 52.*

Deciũ interim aduersus Gothos, qui Thraciam inuaserãt, pugnantẽ, ac fusum, fugatumq;, obuia palus hausit. *Decij mors.*

Gallus, qui limitaneis pręerat legionibus Imperator ab exercitu acclamat⁹ Volusianum filium Collegã assumpsit. *Gallus & Volusianus Impp.*

Decii interitu reddita Ecclesiæ pace, frequens lapsorum turba glomeratim ad eam redibat: tum Cyprianum, non esse ex ecclesiasticæ disciplinæ maiestate ratus omnibus promiscue ostiũ patere, eruditissimum de Lapsis commentariũ scripsit simul suæ se Eclesiæ, è latebris emergens, reddidit. Illud nequaquam est prætermittendũ, in omnibus

S. Tryphonia Decij Iunioris Coniux.

nibus antiquioribus Martyrologiis ad diem XIIX. Octobris inter Sanctos adſcriptã haberi Triphoniam Vxorẽ Decij Cæſaris ſepultamque in cœmeterio apud S. Hippolytum; hanc autẽ non Senioris Decii, quæ Herennia Salluſtia fuit, ſed Iunioris coniugem fuiſſe, dictum à nobis eſt in Romani Martyrologii notis.

Nouatus, & Nouatianus.

Nouatus qui in Africa Epiſcopus fuerat, ab eaque recedens, Romam venerat, turbas ibi non vulgares excitauit. nactus quippe Nouatianum Romanum Presbyterum, Cornelio ob æmulationem infenſum, Romanam Eccleſiam, vix dum à perſequutione quieſcentem, miris artibus cum ipſo Paſtore exagitauit, admonendus tamen eſt lector ob ſimilitudinem tum morum, tum nominum, multa promiſcue duobus hiſce huius ſchiſmatis Authoribus tribui, eorumque vt omnia, ita & res geſtas confundi. porrò in Cornelium ab his iactatas calumnias, eadem ipſa ad Antonianum epiſtola Cyprianus refellit. his autẽ cum nihilominus apud Romanum Clerum aliquid profeciſſent, factum eſt, vt Cornelii electione abrogata à ſuæ factionis hominibus Nouatianus Romanus Pontifex crearetur. is vt parum ſtabili fundamento nixam fulciret electionem, ipſos quoque laicos, dum eis Chriſtiano ũ[...] ſtiam propriis manibus communica-

Euſeb. l. 6. c. 35.

Primum Schiſma in eccl. Rom.

ret, iure iurádo seorsim singulos adegit, vt Cornelio abdicato, se Pontificem agnoscerent.

His peractis tam Cornelius, quàm Nouatianus litteras ad præcipuos Christiani Orbis Antistites dederunt. hic insuper legatos ad Cyprianum, qui Prouincialium Episcoporum Cōcilium coegerat, destinauit. hi ne admissi quidem sunt. Dionysius verò Alexandrinus tam acre Nouatiano dedit responsum, vt à D Hieronymo relatum, *præteriri à nobis quoque æquo animo non possit, licet breuitatem tantopere quæramus. est autem tale.* Dionysius Alexandrinus Episcopus Nouatiano fratri salutem *Nolens ne ad Sacerdotium fueris inductus, ita demum ostendes, si volens cesseris, nam oportuit quiduis hac gratia perpeti, ne discinderetur Ecclesia Dei. neque minus præclarum ex hoc contigisset testimonium. quod noluisses dissidium inducere. quam proficisci solet ex eo, si quis recuset simulacris immolare, atque adeo præclarius etiam mea quidem sententia: siquidem illic vni propriæ que consulitur animæ, hic totius Ecclesiæ negocium agitur. tametsi nunc quoque si persuaseris, si compuleris fratres in concordiam redire, plus egeris officio, quã peccaueris errato: atque hoc quidē haud imputabitur, illud verò laudibus feretur. cæterū si non obtemperantibus illis. minus assequeris quod vis, tamē fac modis omnibus tuam*

Hier de scr. Eccl. in Dionysio.

ipſius ſerues animam. hæc Dionyſius.

Decreta de lapſis. Concilio, quod diximus, à Cypriano coacto, illud peractum, vt excommunicationis cenſura in Fœliciſſimũ eiuſque aſſeclas à Cypriano promulgata, rata haberetur: lapſis porrò, certis, pro criminum generibus, pœnis conſtitutis, Eccleſiæ oſtium apertum. ſi qui ex his Sacerdotes, aut Clerici fuiſſent, ad laicorum communionem, non ad miniſterium admiſſi. eadem omnino Romæ, Synodo per Cornelium coacta, decreta ſunt.

Cypr. ep. 46. & ſeqq. Euſeb. l. 6, c. 35. Nouatus interim cum aliis nonnullis Schiſmaticorum ſpecie legationis, in Africam Roma delatus eſt. eius diſceſſu, plerique omnes ex his, qui Nouatiano adhæſerant, quique Cornelium calumniati fuerant, reſipiſcentes palinodiam cecinerunt. Porrò Nouatum, ac Nouatianum non ſchiſmaticos modo, ſed etiam hæreticos fuiſſe, ex Cypriano, & aliis teſtatum habemus; nec tantum falſo dogmate, de lapſis ab Eccleſia non recipiendis, imbutos, ſed aliis quoque Tertuliani, & Cataphrygum erroribus, ex quadã Stoica ſeueritate irretitos peculiarem quoque illorum morem fuiſſe conſtat, vt baptizatos apud Catholicos, rebaptizarent. Nouatianorũ hæreſes Theodoret de hær. fab. lib. 3.

Sub idem tempus barbaro ũ in Numidiam incurſione multi promiſcui ſexus Chriſtiani captiui abducti ſunt. ad eos redimendos indicta à Cypriano colle- Collecta pro redimendis captiuis. Cypr. ep. 60.

cta, tria fere aureorum millia, vt ipse testatur, coacta, & ad Numidiæ Episcopos eum in vsum transmissa sunt.

Chri. an. 255. Sequenti anno, qui Galli, ac Volusiani secundus fuit, frequentior aduersus Nouatianum Synodus Romæ coacta est Episcoporum LX. Aliud quoque Concilium celebratum tum fuisse, ac Italicum nuncupatum, tradit Hieronymus, quemadmodum etiam & in Africa, quod testatur Cyprianus, in quo fuerunt Episc. XLII. ab hoc Conuentu cum Priuatus antiquus hæreticus iam anteà damnatus fuisset exclusus; coacto sui similium Cœtu, aduersus Cyprianum, Fortunatum Pseudoepiscopum creandum curauit, & ad Cornelium ea super re Legationem mitti, quæ ab illo reiecta est. de hoc autem Schismate plura in Cypriani epistolis habentur. *Euseb. l. 6. c. 35.* *Hier. de scr. eccl. in Corn.* *Cypr. ep. 54. & 93* *Schisma Carthaginiense.* *Cypr. ep. 55.*

Antiochiæ insuper Synodus Orientalium Episcoporum frequentia celebris coacta est, ea ipsa de causa, quod ipsa Antiochena Ecclesia Nouati schimate laboraret.

Pestis decennalis Noua persequutio. Hoc eodem anno tum vulgaris lues extitit, quæ vniuersum fere terrarum orbem toto deinceps decennio depasta est, dum nouum bellum aduersus Christianos à Volusiano, & Gallo indictum, Valerianus æquo fermè annorum cursu est prosequutus. huius procellæ initio Cornelius ad Centumcellas exul mittitur. quò cum *Eutr in Gallo & Volus. Pomp. Lat. in eisd.*

multi confluerent, aut ad eum litteras darent, cumque Cerealis, à quo Cornelius custodiebatur, multis cum eiusdem custodiæ militibus Christi fidem amplexus esset, Volusiani iussu tum Cornelius ipse, tum Cerealis, viginti fere cum militibus Romam perducti, ac in Templum Martis inducti, ei immolare cum renuissent, omnes capite plexi sunt.

Euseb. chron. Greg. Nyss. in Taumat.

Cornelij Papæ ac aliorum Mart.

Chri. an, 256. Cypr. ep. 58. Papa.

Cornelio, qui biennio fere Pontificatum gessit, sublegitur Lucius, ad quem binas Cyprianus litteras dedit, quarum alteræ tantum extant. Lue, quam diximus, iam vbique grassante, Christianorum charitas maximè enituit; in primis autem sacrorum Antistitum, Cypriani in Africa, Dionysii Alexandriæ, Thaumaturgi in Ponto: qua etiam occasione multi Christi fidem amplexi sunt, qui viderent Christianam charitatem non Christianos modò, sed ipsos æquè Gentiles amplexantem, & propriæ vitæ dispendio opem omnibus ferentem, contrà verò alii complures, ex veteri instituto, cladem publicam Idolorum contemptui, Christianorum impietati tribuere, iactatis in eos conuiciis, Populique, ac Præsidum sæuitia excitata. his coactus Cyprianus, declamatoria pro Christianis apologia, ad Demetrianum Proconsulem, liberrimè in eum, ac reliquos obtrectatores inuectus est; ea in oratione La-

Lucius Papa.

Christianorum charitas pestis tempore

Cypriani libertas in obtrectatores.

Cypr. ad Demetr.

Lact. l. 5. c. 4. ctantius aliquid desiderasse se scribit. nempe alia ex profanis argumenta non tantum ex sacris litteris, qu bus Gẽtiles homines fidẽ haud præstarẽt.

Cypr. ep. 69. Sub idem tempus Cyprianus aliud Schisma passus est, summa in eum audacia scriptis quoque editis insurgente quodam Florentio Pupiano, quem tamen egregiè refellit.

Origenis obitus. Hoc eodem anno, vt testatur Eusebius, Origenes prope septuagenarius decessit. *de cuius erroribus, ac vicissim laudibus multa hic habes ab Authore ex Patribus hinc indè relata.* Eus. l. 7. c. 1.

Illud hic nequaquam prætermittendum, errore eos omnes duci, qui Gallo, ac Volusiano biennium tantum Imperij tribuunt, attigisse etenim quadriennium constat, erroris porrò causa ea fuit, quod ipsis Augustis superstitibus, Valerianus ab Alpinis legionibus Imperator sit acclamatus, insuper & Tribunitia ei potestas adiudicata, neque illi tantum, sed Gallieno quoque filio, vt ex antiquis patet inscriptionibus.

Lucius, annuo fere Pontificatu gesto, ob Christi fidem securi percussus, successorem habuit Stephanum. Lucij Papæ martyrium

Chri. an. 257. Nec diuina aduersus Cæsares vltio admodum cunctata est, quippe arma in Æmilianum, qui Augusti nomen & ipse inuaserat, sumentes, ambo à militibus, à quibus Imperium acceperãt, exitium habuerũt apud Interamnam Stephani successio Gallus. Volusianus

& Æmilianus occiſi Valer. Imp. Apud Euſeb. l. 7. c. 9.

trucidari, nec Æmiliano Principatus fuit diuturnus, quartum intra menſem interempto, eius morte rerum ſumma ad Valerianum delata eſt. errant, qui putant ſtatim ab adepto, poſt anteceſſorum mortem, Imperio, illum in Chriſtianos ſæuiſſe falſum enim hoc fuiſſe, tradit Dionyſius Alexandrinus tum ſuperſtes, additque Magi cuiuſdam Ægyptij ſuaſu perſecutionem eum poſtea inſtauraſſe.

Cypr. ep. 63. & 66.

Dum itaque Eccleſia ab ea quieuit, Cyprianum de more Synodum ex ſuæ Prouinciæ Epiſcopis coegiſſe conſtat, in qua inter cætera reprobatus eſt eorum error, qui pro vino aquam in ſacroſancto ſacrificio offerebant. id moris apud quoſdam perſequutionis tempore inoleuerat metuentes, ne ex vini odore à matutino ſacrificio, & ſacræ ſynaxis perceptione proderentur. memorabilis etiam querela ad eam Synodum perlata de Chriſtiano homine, qui moriens Presbyterum filiis tutorem reliquiſſet, cum iam extaret decretum, ſi quis id auſus fuiſſet, pro eo ſacrificium ne celebraretur, non enim mereri apud altare Dei in Sacerdotis prece cũ nominari, qui ab altari Sacerdotem auocauerit.

Aqua in Miſſa offerri vetita.

Clericis tutela vetita.

Chri. an. 258.

Cæterum quam pridem Cathaphryges, recentius autem Nouatiani Catholicam Eccleſiam perturbarunt, dum lapſos, quantumuis pœnitentes, ſeuerius reiiciunt, alii iam in contra-

riam omnino partem recedentes, non minus infestam habent. horum Dux, quem diximus, Fœlicissimus apud Africam Episcopis nonnullis libelli labe maculatis, eaque de causa gradu motis, in sceleris societatem assumptis, ita vicissim recipiendos esse lapsos asserebat, vt nulla Exomologesi facta, nullo gradus, atq; honoris dispēdio, ad pristinas dignitates restituerē. ur. his nonnulli, etiā Hispaniæ Episc. pari infames dedecore, accesserūt; in quo omnes Cyprianus datis ad Romanū Pontificem, aliasque Ecclesias litteris acriter inuectus est. *Cypr. ep. 68.*

Dogma de iterando baptismo. At verò cum Iconii Asiæ Vrbe, coactis ibi multarum Ciuitatum Episcopis decretum fuisset, rebaptizandos eos esse, qui ex Hæreticis ad Ecclesiam se recepissent, quod & antea placuerat Tertuliano, atque Agrippino Carthaginiensi Episcopo, decretum huiusmodi Africæ Episcopi, Cyprianus in primis, ratum habuerunt, tantaque animi obstinatione propugnarunt, vt de tanti Viri, ac totius Prouinciæ Schismate trepidatum sit. Sanè Stephanus pro summa in Ecclesiam authoritate, qui apud Iconium conuenerant, Episcopos excommunicatione perculit: Cypriano, ac reliquis Africæ Episcopis, diu monitis, ne ab Apostolicis traditionibus, vellent recedere, tandem persuasit. Orientales quoque Episcopi, Diony-

Chri. an. 259. Euſ. l. 7. c. 3. 4. Hier. de ſer. Eccl. in Cypr. Aug. de Ciu. Dei l. 18. c. 52 Oroſ. l. 7. c. 12.

ſio Alexandrino (qui eiuſdem fuerat ſententiæ) præcipue adnitente, Stephano tandem aſſentientes, eidem, ac Catholicæ cum eo Eccleſiæ. Chriſtianæ concordiæ fœdere innecti ſunt. Per idem tempus Valerianus octauam, vt numerant, perſequutionem in Chriſti gregem excitauit ſæuam, adeò, vt Sanctiſſimus Vir Dionyſius Alexandrinus Antichriſti tempora aduentaſſe putauerit. *quæ vero hoc anno Romæ ſunt geſta, ex Actis Hippolyti & ſociorum martyrum Author huc affert, quemadmodum etiam quæ ſequenti, quo Stephanus, aliique permulti Tyranni iuſſu mactati ſunt.* rexerat is Romanam Eccleſiā annis paulo amplius tribus, cum ei Sixtus ſubrogatur, ad hunc eiuſdem Dionyſij apud Euſebiū extat epiſtola qua eum conſulit, rebaptizandus-ne eſſet; qui alieno ab Eccleſiæ ritu baptizatum, ſe apud hæreticos affirmabat. quo ſingularis Dionyſij, modeſtiæ iuncta, elucet prudentia, qui in caſu ſatis explorato Eccleſiæ ſcandalum adhuc timuit, ne in antiquum errorem relabi videretur. cæterum quamquam Sixti reſponſum non habemus, par eſt credere huiuſmodi fuiſſe, vt diceret eorum demum Hæreticorum ratum habendum eſſe baptiſmum, qui præſcriptam ab Eccleſia formam adhibuiſſent; quod & in Niceno quoque, ac Laodicenſi Concilio edictum reperitur.

Valeriani perſequutio.

Chri. an. 260. Euſ. l. 7. c. 8.

Stephani Pap. martyrium.

Sixtus Papa II.

Dionysii & Cypriani exilium.

Quæ hoc anno Dionysius ab Augustali Ægypti Præfecto Æmiliano sit passus, quæque alibi alii, ex Eusebio præsertim petenda sunt, Cypriani vero primum certamen, ac exilium, ex eius litteris, & peculiaribus Actis, quæ adhuc extant.

Sabellius hæresiarcha.

Eus. l. 7. c. 5.

Prodiit hoc eodem tempore Sabellius, non tam nouæ hæresis inuentor, quam veteris, iam abolitæ, instaurator. is Sacrosanctam Trinitatem nō vnum tantum Deum, sed & vnam tātum esse Personam affirmabat, nomine tenus non nisi ex effectibus distinctam, proindèque non Filium solum, sed Patrem quoque, ac Spiritum natum, ac passum; hoc ille non à Noeto tantum præceptore potuit addiscere, sed ab aliis qui multis ante Noetum annis idem somniauerāt, de his enim qui Patripassiani sunt dicti, meminit Cyprianus, & ante eum Tertullianus; omnium verò primus Ignatius. aliud quoque ex Hermogene est mutuatus, materiam nempe ingenitam, siue improductam esse. *habes hic apud Authorem alias quoque hæreses eorum, qui Angelos pro Dijs colerent: qui coniugia damnarent, qui rerum possessionem illicitam affirmarent.* sed hi sibi ipsis fere delirarunt.

Cypr. ep. 73. Ter. de præscr. c. vlt Ign. ep ad Phi. Epiph. hær. 57.

Christian. 261. Cypr. ep. 82.

Cum in dies Tyrannus ob Christianorum constantiam efferacior redderetur, non eorum modò conuentus vetuit, sed quoquo modo ingressum

Sixti Papæ martyrium. in Cœmeteria, in huiusmodi ergo legem peccantem Sixtum, ipso in Callisti cœmeterio obtruncat, moritur Sixtus Pontificatus anno nondum expleto, cui successor post mensem datur Dionysius, qui vitam duxerat solitariam, triduo à Sixti cæde Laurentius Diaconus, omniũ ore ac scriptis celebratum martyrii egit triumphũ, hunc eodem in stadio sequitur, atque adeo post sesquimensem assequitur, Cyprianus qui exilio, vt diximus, mulctatus fuerat, noui Proconsulis iussu reuocatus, capitis iudicium subiit. *huius memorandum certamem ex eius Actis, & ex Pontio eius Diacono, qui interfuit, fuse Author recenset; quẽ require. quemadmodum & alia innumera martyrum certamina ad sequentem annum spectantia ex Romano Martyrologio alisque probatis Actis referentem.* *Martyrol. vij Aug.*

Dionysii successio.

Laurentii martyrium.

S. Cypriani martyrium.

Chri. an. 262.

Sexagesimus tertius huius sæculi annus maximis toto Orbe cladibus insignis fuit: vulgaris quippè lues Romæ tantum quinque hominum millia vno die extulit: Alexandriam aliasque insigniores Vrbes dimidia plus parte absumpsit. Terremotus integras hauserunt Ciuitates, mare, ac flumina exundantia commissa terræ semina aut merserunt limo, aut impetu deterserunt. Ephesi Dianæ templum cum Asianis diuitiis conflagrauit, insigniora quæque ædificia vbique corruerunt. Tyranni Romanum Im- Chri. 263. *Trebel. in Galien. Eus. l. 7. c. 17. Oros. l. 7. c. 22.*

Clades publicæ.

perium conciderunt, Valerianus ipse Augustus effusi Christiani sanguinis abundè pœnas dedit, à Sapore Persarum Rege victus, captusque, totoque vitæ tempore ignominiosissimè habitus, quippè Rex Barbarus prospera clarus fortuna, equum ascensurus Augusti tergum premere cõsueuit, adeo nulla maiestas ab extremo etiam fortunæ ludibrio tuta est. At Galienus paternam iniuriam ita nonvltum iuit, vt, ne tentato quidem bello, miserabili illum in seruitute consenescere æquo animo tulerit, non prius Patris memor, quam mortuum illum audisset, tum demum inter Deos retulit, quem infra homines esse sustinuerat, huiusmodi porrò clades, in rem nostrã versæ, Christi fidem maximè auxerunt. Barbarorum præcipuè incursiones, à quibus, cum Christiani complures captiui abducerentur, diuinam apud eos sementem propagarunt. *Sozom. l. 2. c. 5.*

Sabellius à Dionysio impugnatur. Hæc inter Dionysio Alexandrino Antistiti ad pestilentiæ, famisque cladem ad belli Ciuilis pariter, ac externi incommoda, quæ Æmiliano Tyrãnidem occupante Prouinciam vexarunt, aliud cum Sabellianis bellum accessit, quos dum male vt diximus, de Trinitate sentientes studet refellere, in contrariam sententiam declinare à recta fidei semita est visus: quare à quibusdam Coepiscopis ad Dionysiũ Romanum Pontificem delatus, con-

Athã de ſẽt Dio. Chri. an. 264. *Euſ l. 7. c. 16.*

uentu Romæ habito ſe ipſum purgare coactus eſt, quod & præſtitit. eiuſque tum Apologia, ac prolata ſententia maximo deinde fuit contra Arrianos momento.

Error de millenario.

Poſt hæc nouum ei certamen fuit cum Ægyptio Epiſcopo Nepote, qui aſſertum olim à Papia, aliiſque compluribus dogma de *millenario* pugnaciſſimè tutabatur, in quem duos vulgauit libros, quos de promiſſis inſcripſit. quo tẽpore Romã ſe veniſſe Porphyrius ſcribit, qui de Plotino, Romæ adhuc degente, addit, gratia illũ apud Gallienum pollentem enixè ab eo poſtulaſſe, vt liceret ſibi, aliiſque ex Platonis diſciplina amicis, atque Auditoribus dirutam in Campania Vrbem inſtaurare, & Platonopolim nuncupandam, Platonis legibus gubernare, cum autem voti iam compos factus videretur, demum, familiaribus dehortantibus, Galienus abnuit.

Porph. in vita Plot.

Porphyrius Romæ.

Plotini votum.

Chri. an. 265.

Odenatus Palmirenorũ Rex.

Torpente ex deſidia Auguſto, Palmirenorum Rex Odenatus, totius Orientis Imperator appellatus eſt, defenſa Syria, Meſopotamia adepta, Parthis deuictis. quorũ Satrapas à ſe captos Gallieno miſit reuerẽtiæ in Romanum Imperiũ, ignauiæque eius exprobrandæ cauſa. illum autẽ de alienis captiuis non puduit triumphare.

Samoſatena hæreſis.

Iterum Dionyſio Alexandrino, ac cognomini Romano Pontifici negotium exhibitum à Paulo Samoſateno

Antiocheno Epiſcopo nouæ hæreſis aſſertori, qui diuinitatem Chriſti adimebat, eiuſque ſanguinem in Euchariſtia corruptibilem aſſerebat.

Dionyſii Alexandrini obitus. In eum, ſequenti anno, quo & Alexandrinus Dionyſius moritur, Concilium Antiochiæ coactum eſt; quod tamen, ſimulata ad tempus pœnitentia, Veterator eluſit. Chri. an. 266.

Valerianus Iunior. Decimotertio Principatus anno Gallienus Valerianum filium Auguſtum dixit. quo tempore Poſtumiis apud Galliam occiſis ibidem Lollianus, & poſt eum Ælianus, ac ſubinde Victorinus Auguſti nomen inuaſerũt his inſuper ſublatis, adnitente Victorini Coniuge, Tetricus Senator eiuſdem Prouinciæ Præſes eodem nomine inſignitur, ſedente interim Gallieno ſuaque, ac Romani Imperii probra ocioſè ſpectante. Chri. an. 267 *Trebel. in Gallien.* *Multi imperiũ aſſumũt*

Qua eius ſegnitie ſtomachatus Claudius, Vir domi, militiæque inſignis, qui legionibus apud Daciam præerat, de abrogando illi Imperio cogitauit, hunc vt Gallienus placatum haberet, multis donis, quæ Trebellius enumerat, cumulauit. ſed haudquaquã profecit; Mediolani etenim cum eſſet vnà cum fratre, ac filiis interimitur. Romanum Imperium magna militum, ac Senatus conſenſione Claudio defertur. is inſigni de Barbaris parta victoria, Romam venit. infenſo autem cum eſſet in Chriſtianos animo, centum Chri. an. 268. *Treb. in Claud.* *Gallieni mors.* Chri. an. 269. *Claudius Imp.*

amplius eo tantum nomine ſupplicio addixit. Cyrillam quoque, cuius mater Triphonia Iunioris Decii Vxor, quam diximus, iam deceſſerat, iugulari mandauit.

Chri. an. 270. Horum ſanguine efferacior factus, edixit, vt quicumque Christi fidem profiterentur, ſiue in carcere hi eſsēt, ſiue alibi vbiuis reperti, promiſcue, indicta cauſa, occiderentur, eo edicto & qui ad arenam fodiendam damnati fuerant trecenti ferè numero, tumultuariè inde educti, ac Theatro clauſi, militum miſſilibus confecti ſunt. alii præterea *huic anno adſcripti martyres ſingillatim hic ab Authore proferuntur, quos ſi libet apud eum require.*

Chri. an. 271. Tertio Principatus anno vertente, Claudius vulgari lue tactus interiit. tū Quintilius Claudii germanus Augustus à militibus ſalutatus, ab iiſdē quod ſeuerius cum his ageret, intra menſem occiditur, ſiue vt alii tradūt, ſe ipſum eorum ob defectionem interficit. tanti ei breuis Imperii vſura ſtetit. *Claudii mors.* *Item Quintilii fratris.*

Summa tum rerum Aureliano delata, quem omnes à iuſtitia, & fortitudine commendabant. eius tamen ſeueritatem milites Christiani ſæuitiam experti ſunt. *Aurelianus Imp.*

Chri. an. 272. Samoſatenum abdicatā ſemel hæreſim reſtituere molientem. ſecundo ibidem coacto Concilio Patres damnant, ac Epiſcopatu deiiciunt. Syno- *Samoſatenus iterum damnatur.*

dicam epiſtolam ad Romanum, atque Alexandrinum Pontifices datam, ex qua eiuſdem Conuentus acta habentur, Euſebius recitat.

Dionyſius Papa moritur. Fœlix ſuccedit.

Extremo hoc anno Dionyſius Rom. Pontifex moritur, Pontificatus anno XII. cuius locum ſubit Fœlix.

Chri. an. 275. Vopiſc. Euſ. l. 7. c. 24.

Aurelianus tum Chriſtianos quaſi ſeditionum authores coercendos ratus; edicto promulgato, Iudicum ſæuitiæ expoſuit, vt multorũ Acta martyrum probè teſtantur; quamuis Sulpitius Seuerus, aliique nõnulli de excitata hoc tempore perſequutione ne meminerint quidem. Is ſanè à confecto Gothico bello haud diu in Vrbe moratus, in Zenobiam virilis animi fœminam, quæ Odenato Viro demortuo, Orientis Imperium propriis auſpiciis adminiſtrabat, cum copiis profectus eſt, deque ea demum victa, & captiua Romam adducta, triumphauit, libera poſthæc ab Aureliano dimiſſa, ac Tiburtino agro donata, inter Romanas matronas ſumma cum cõtinentiæ laude conſenuit. cum Religione eſſet Hebræa, Chriſtiana deinde ſacra ſuſcepiſſe tradunt.

Zenobia Regina ab Aureliano victa.

Chri. an. 274. Vopiſc. in Aurel.

Fœlicis Papæ martyrium. Eutichian. Papa.

Chri. an. 275.

Interim Fœlix Pontifex martyrio coronatur poſtquã tribus paulo amplius annis Eccleſiam adminiſtraſſet. cuius obitu Eutichianus Pontificatum adipiſcitur, alii præterea complures, *quos Author recenſet*, martyrii tum palmam adepti ſunt, neque hoc

Chri. an. 276. 277. *Aug. contr. Faust.* tantũ, sed duobus insuper, qui sequuti sunt, annis; quorum postremo (vt verior fert sententia) Manes prodiit, à quo impium hæreticorum genus Manichæi. *de quorum iuncta impietati stultitia, multa hic author recenset.* *Manichæi.*

Chri. an. 278 *Vopisc. in Aurel. Oros. l. 7, c 23.* Chri. an. 279. At Aurelianus per Thraciam iter faciẽs ab exercitus Ducibus interficitur. milites deligendi successoris potestatem Senatui detulerunt; Senatus vicissim litibus. quo factum, vt sex fere mensibus ea in deliberatione insumptis, tanta ambitione, ac periculo quæri solitum Imperium tum vacauerit. Tacitus demum summa Vir præditus iustitia, ac moderatione, Augustus à Senatu appellatus, intra annũ moritur. Florianus frater quasi hæreditarium suscepit Imperium, sed fraterno breuius, Probi metu, quem exercitus humili apud Dalmatiam, siue Pannoniam loco natum, moribus tamen probatissimis, Augustum appellauerat. *Aureliani mors.* *Tacitus Imper.* *Florianus.* *Probus.*

Chri. an 280. Chri an 281 Chri. an. 282. Is delatum à militibus Imperium, Senatu quoque assentiente, inuitus dicitur accepisse. accepto, Gallias de Germanis recepit, Illyricum de Sarmatis, Thraciam de Gothis. Persarum Regem ad pacis conditiones petendas compulit. Francorum nihilominus audacia, pacatus iam Romanus Orbis, infestus iterum habetur terrestribus eorum, ac maritimis incursionibus. *Probi victoria.*

Probi mors. Quinto demum Imperij anno Probus & Triumphum agit de Barbaris, & à militibus disciplinam detrectantibus interficitur Probi morte Imperium Carus adipiscitur, filiosque Carinum, ac Numerianum Cæsares dicit. horum Carinus Romæ ad reipub. gubernaculum relictus, dum Pater, ac frater bellum in Persas prosequuntur, ab iis dissimilibus, probrosum vitæ genus instituit. Carus porrò Persis deuictis, castris ad Tygrim positis, ictu fulminis deflagrauit: rerum summa ad filios delata: ex quibus Numerianus optimæ indolis adolescens, haud ita multo post Apri Soceri dolo interficitur; Carinus ad sequentem annum Principatum prorogauit, quo demum à Tribuno, cuius Vxorem, vt ferunt, violauerat, interfectus, non eius tantum flagitii, sed aliorum quoque scelerum pœnas dedit. *Chri. an. 283.*

Carus à fulmine occiditur.

Numerianus à socero.

Carinus à Tribuno.

Eutichiani Papæ martyrium. Iam ad Ecclesiasticam historiam reuertamur. Euthichianus Romanus Pontifex, qui CCCXLII. martyres sua manu sepulturæ dicitur tradidisse; eos demum sequutus, & ipse martyrium con sequutus est anno pontificatus nono. Huic Caius successit. quo tempore Antiochiæ quoque Timæo Episcopo Cyrillus subrogatur, vbi tum Dorotheus eiusdē Ecclesiæ Presbyter sacræ pariter, ac profanæ doctrinæ laude florebat, quem audisse se docentem, Eusebius testatur, illum *Martyrol. 2. Iul. Euseb. in Chr. & Hist. l. 7. c. vlt.*

Caius succedit.

que, & alios nonnullos inſignes Viros, Anatolium in primis à Philoſophicis, totiuſque politioris literaturæ ſtudiis commendat, quæ quidem omni æuo Chriſtianæ rei decori fuerunt, atque adiumento.

Chri. an. 284. *L. 8. C. de ſacr. Eccl.* Mirum ſane videri poteſt, Martyres non paucos hoc tempore ſupplicium paſſos reperiri, cum conſtet Carum etiam tributa Eccleſiis remiſiſſe. itaque Præſidum, ac Iudicum ſæuitiæ potius, quam Principum hæc qualiſcumque Chriſtianorum vexatio eſt tribuenda.

Eutr. l. 9. Vopiſc. & Victor. in Carin. &c. Carino nondum interempto, Diocletianus Dioclea Dalmatiæ oppido humili natus loco, qui & Anulini quondam Senatoris Libertus fuerat, Imperator à militibus acclamatur, de cuius in Chriſtianos odio, ac ſæuiſſima perſequutione deinceps dicturi ſumus. ſanè non alia in nos procella grauior incubuit; vt conſtaret, vltimos infernales Tyranni eſſe conatus. *Diocletianus Imp.*

Chri. an. 285. Porrò licet Carino adhuc ſuperſtite liberas Imperij habenas nequaquam habuerit, Lyſia tamen in Cilicia Præſide primum belli Claſſicum in Chriſtianos intonuit; multi tum martyres egregiè certarunt, ex his celebriores recenſentur Coſmas, ac Damianus. *Coſm. & Damian. martyrium.*

Chri. an. 286. At Carino ſublato Maximianum, cognomento Herculeum, ſui ſimillimum Collegam adſciuit: conſulatu *Maximian. Imp.*

quoque, ac Tribunitia potestate au-
Christianis vita cōmercio interdictum. ctum tum iunctis animis ac viribus, illud ad Christi fidem, si fas, delendam excogitarunt, ne cui liceret quidquam emere, seu vendere, nisi thure, aut libamenti genere aliquo statuis quibusdam vbique expositis, oblato. insuper ne frumentum molere, neve aquam haurire, aut aliud quiduis humano vsui necessarium percipere. quæ fidelium lachrimæ, qui tum questus, quæ animorum fuerit consternatio, vix mente concipere, ne dum stylo persequi licet. enituit sanè ditiorum quorumdam Christianorum charitas, qui multos domi tunc temporis aluerunt, ex his, qui quotidianum sibi victum comparare necesse habebant. *de quibus, deque Sebastiani Militis, ac aliorum martyrio, quæ hic Author referat fusius, require. quemadmodum etiā*
Principum edictum in Manichæos. *edictum, quod recitat Collegarum Principum aduersus Manichæos ad Africæ Proconsulem Iulianum.* egisse autem radices, quàm alibi, altius in Africa Manichæorum hæresim, insumpti postmodum ab Augustino ad eam euellendam labores, satis superque demonstrant. Chri. an. 287.

Hieracitarum hæresis. Manichæorum, ac Gnosticorum veluti propago extitit hoc tempore apud Ægyptum Hieracitarum hæresis. hi coniugia damnabant: Pueros, sine rationis vsu vita excedentes, à salute excludebant; vini, ac ciborum Chri. an. 289. *Epiph. hær. 67.*

Hilar. de Trin. l. 6. Phila. c. 85. Euagr. in vit. patrum. complurium abſtinentiam ad ſalutem neceſſariam affirmabant. multa de Chriſto, multa de Deo perperam tradebant. ex his vnum à Machario Ægyptio Anacoreta argumentis ſimul, ac miraculo victum Euagrius teſtatur.

Chri an. 289. 290. Ad annum ſæculi huius XC. ſpectant iteratæ martyrum quęſtiones, ac ſupplicia apud Tarſum Ciliciæ Vrbem, *quæ exactis proconſularibus ab Authore hic recenſentur.*

Chri. an. 190. 291. Sequenti verò anno ieiuno, ob ſcriptorum inopiam, præterito; qui tum ſubit, nouos habet Cæſares Conſtantium Clorum, Conſtantini Magni Patrem, & Maximianum Galerium, cognomento Armentarium, qui & Maximinus ab aliquibus perperam dictus eſt. Hos, Tyrannorum vndique emergentium metu, Diocletianus extulit, ſibique, atque Herculeo affinitate iunxit; Valeria filia Galerio, Theodora illius priuigna, Conſtantio in matrimonium collocatis, cũ prius, quas habebant, Vxores repudiare compuliſſet. *Conſtãtius & Galerius Cæſares* *Euſeb. in chro. & hiſt. l. 8. c. 29.*

Chri. an. 293. 294. *Amm. l. 19. Zoſim. l. 2.* Sed haud diu Valeria ſuperuixit, in cuius memoriam Pater Pannoniæ partem hoc nomine appellauit, de qua Ammianus, & Zoſimus, & ex noſtris Ambroſius meminerunt. eius morte affinitatem diſſolutam Auguſtus aliis propinquæ Virginis nuptiis iungere iterum exoptauit. ea fuit Su-

Susannæ Virginis martyrium. sanna Gabinij consanguinei filia, qui Caii Pontificis germanus erat. at illa quod pudicitiam coleret, & profanas nuptias auersaretur, vt Diocletiano morem gereret adduci nequaquam potuit; is id quod erat suspicatus, in eius vitam, ac mores inquiri iubet, & Christianam repertam paternis in ædibus capite plecti imperat.

Hoc tamen antequam perficeret, ad Serenam Coniugem adduci Virginem curauit, quo eam à castitatis & Christianæ religionis studio, si fieri posset, dimoueret Serena, quod & ipsa Christiana esset, in speciem quidem Viro morem gessit, at re ipsa Virginis studium, atque constantiam commendauit: defuncta post modum corpus propriis curatum manibus sepulturæ tradidit. Extat Romæ templum non longe à Diocletiani Thermis sacræ huic Virgini ac Martyri eius in ædibus olim exercitatū, cui sanctimonialium Virginum Cœnobium adiacet. *Vtrumque, postquam hæc ipsa Baronius edidit, Hieronymus Cardinalis Rusticucius nobis spectantibus instaurabat, ac regio pæne sumptu exornabat.* Chri. an. 295.

S. Susanna Romæ templū.

Caij, & fratris martyrium. Hac eadem ex causa prodita Caii, ac Gabinii Religione, martyrum & ipsi numero adscripti sunt. tribuitur Caio decretum de septem ordinibus, per quos veluti gradus ad Episcopatum ascenditur quod ita est intelligendum, vt lege cauerit, antequam Chri. an. 295.

ad Epiſcopatum quis aſcenderet, in vnoquoque ordine conſueto prius tempore miniſtrare debere. adminiſtraſſe autem Eccleſiam conſtat annos amplius duodecim, eique ſucceſſorem datum Marcellinum, quem Euſebius, aliique ex Græcis, ſimilitudine nominis decepti vnum, eundemque cum Marcello putant. *Marcellinus Papa.*

Chri. an. 297. Marcellino Pontificatum ineunte Thebæorum Legio in Galliam amandatur: eius milites, quod Chriſtiani eſſent omnes, dira à Maximiano Herculeo paſſi, ad vnum nouo crudelitatis exemplo trucidati, glorioſum ſpectaculum orbi vniuerſo exhibuerunt. hiſtoriam præclariſſimam texuit Eucherius Lugdunenſis Epiſcopus, eandem noſtra ætate longè copioſius ſcripſit Guilielmus Baldeſanus. Eadem & in Oriente milites complures, Chriſtianæ fidei compertos paſſos fuiſſe, Euſebius tradit. *Thebæorum legio.* *Euſeb. l. 8. c. 34.*

Chri. an. 298. Poſt hæc Principum iuſſu Legiones vbique luſtratæ, & inuenti apud eas Chriſtiani exarmati Romam perducti, ac veluti ſerui adſcriptitii Thermarum operibus, quas, vt ait Marcellinus, *ad inſtar Prouinciarum* conſtruebant, mancipati ſunt. ſupereſt adhuc magna ex parte immenſum opus, aliis huius generis, aut ætatis ferè collapſis, & Templi, ac Cœnobii vſui addictum conſpicitur Chriſtianorum tot annorum labor. *Diocletiani Therma.*

Hoc item anno notata habentur Acta Martyrum, qui apud Edessam Syriæ Vrbem martyrium subiere. Chri. an. 299.

Ad sequentem verò sæculi postremum Galerij in Persas expeditio pertinet, & Anastasiæ nobilis Matronæ, à Publio Viro, domesticus, ac diuturnus carcer; in quo cum detineretur, epistolas aliquot ad Chrysogonum dedit, ac ab eo vicissim accepit, quas Nicephorus, ac Suidas recitant, *& ex his Author, quos require.* Chri. an 300. *S. Anastasia.* *Niceph. l. 14. Suid. in Hist. c. 10.*

Primo ineuntis sæculi anno Diocletianus, ac Maximianus Augusti de Persis præclarum agunt Triumphum, Narsetis Regis filiis, ac sororibus inter captiuos ductis, atque, vt alii tradunt, Narsete ipso. enituit eo in bello Andreæ Christiani Ducis virtus, qui Legioni præerat, ex qua multos ab se ad Christum conuersos milites fidei socios habebat. hic carc.ri primum addictus, tum, vitandi tumultus causa, vinclis solutus; confecto iam bello, Tarsum, ad recipiendum ab eius Vrbis Episcopo Baptismum, cum Legionariis militibus se contulit cum autem insidias in se, suosque strui animaduertisset, ad Tauri montis angustias cum eisdem recessit, vbi cum se, suosque à persequentibus Galerii copiis haud ægrè tutari posset, suos nihilominus ad martyrii palmam hortatus, fœliciter eam cum sociis adeptus est. Galerius tum Nicomediam, Chri. an. 301. *Augustorum Triumphus.* *Andreas miles Christianus.* *Metaph. 19. Aug.*

quò

quò & Diocletianus venerat, se recepit, vbi inito iterũ de Christianis delendis consilio, omnium dirissimum in eos bellum instaurant, eadem Herculeo Romæ interim meditante. vbi cum Populus aliquando esset in Circo frequentissimus, duodecies, vt ferunt, acclamatum est; *Christiani tollantur*, tum (contrà quam alias idem Maximianus & Collega statuissent de non audiendis Populi vocibus in Theatris) ad Venustianũ Tusciæ Augustalem, aliosque Præsides rescripsit, vbicumque inuẽti essent Christianam religionem colentes, ad sacrificia, aut ad mortem cogerentur, bonis insuper fisco attributis. quo edicto quid peractum sit, Martyrum vbique acta testantur, At Nicomediæ, qui erant Principes, post multos seorsim mactatos; ipso Christi natali die multa Christianorum millia, quæ ad festi illius celebritatem conuenerant, septo militibus templo, ac demum incenso interemit: optione prius data, vt, qui egredi vellent in ara pro Templo excitata thus offerrent.

Persequutio instauratur.

L. Decurionũ. C. de pœnis.

Christiani cum Templo cremati

Martyrol. Rõ. Nicep. l. 7. c. 6. Chri. an. 302. *Euseb. l. 8. c. 2. Arno. lib. 4.*

Ad hæc aliud edictum est promulgatum, quo sacræ Christianorũ ædes dirui sunt iussæ, & sacri vbique libri concremari. tum aliud, quo sacri omnes Antistites, ac Ministri comprehẽdi, & profana sacrificia offerre renuentes diris quæstionibus, ac suppliciis subiici imperatum est. *ad huiusmodi*

Dira edicta.

Principum mandata, quæ deinceps sequuta sint, fusè Author ex Eusebio, aliisque eorum temporũ scriptoribus, ac Martyrum Actis describit. quæ horret animus memoria repetere, nedum verbis, aut scriptis, recensere. porrò hoc eodem tempore quemadmodum Porphyrius, ac Hierocles, Philosophus ille, hic Iuris peritus, in Christianos blasphemiis refertos libros ediderunt, ita vicissim Arnobius, ac Lactantius Viri disertissimi, easdẽ refellentes blasphemias, Christianam fidem acerrimè propugnarunt.

Porphyrius, ac Hierocles Christi hostes. Arnobius, ac Lactantius propugnatores.

Ad hunc annum Marcellini Papæ lapsus refertur. *de cuius tamen historiæ fide, quemadmodum Augustinus, ita hic Author ambigit, affictumque à Donatistis crimen addubitat,* quicquid sit, *ex personis fidem* (inquit Tertullianus) *probamus, an ex fide personas?* & qui Marcellinum thus in Æde Vestæ adoleuisse, sacros quoque libros tradidisse contendunt, egregiè postmodum crimen diluisse non negant. alius porrò fuit Marcellinus Presbyter, qui cum Petro exorcista, hoc ipso tempore, martyrij palmam adeptus est, quorum memoriæ excitatum à Constantino via Lauicana templum adhuc extat. horum certamen resciisse se adhuc Puerum ab ipso carnifice, qui caput eis amputauerat, Damasus Romanus Pontifex testatur: factusque Episcopus eorum sepulchrum elegã-

Marcellini Papæ lapsus. contr.

Aug. cõt. Petilian. c. 16.

Tert. de præscript.

ti carmine exornauit.

Vigebat iam tum laudabilis in Ecclesia consuetudo, ne absque delectu quicumque passi essent inter martyres censerentur, itaque cum quidam hoc tempore apud Africam, temeritate quadam nullo inquirente, sacros se habere libros, nec tamen daturos audacter nimis, professi essent; eis martyrii decore à Mensurio Carthaginiensi Episcopo interdictum est. *Martyres, qui legitimi probantur.*

Chri an. 303. Sequenti anno multa insuper Sanctorum martyrum certamina adscribuntur, *quæ ex eorum actis, ex Eusebio, & aliis fuse ab Authore hic narrantur.* conuentus quoque habiti ad discutiendam *Traditorum* causam (hoc nomine qui sacros codices tradidissent, appellarunt), coactum quoque dicitur apud Campaniam si fas credere trecentorum Episcoporum concilium, ac triginta insuper Presbyterorum, tum Diaconorum trium ad Marcellini causam discutiendam. *acta hic Author recitat non tam rudi, quam barbaro stylo descripto*; ex his, qualiacumque ea sint, Romanæ sedi summus honor tribuitur, quam à nemine iudicari fas putant. quanta autem illis adhibenda sit fides lector excutiat, illudque perpendat, quam sit verosimile, tam sæua vbique persequutione grassante, trecentos Episcopos vnum in locum conuenisse, cum non multo plures maxima Ecclesiæ pace, Con-

Aug. in Cre. l. 3. Optat. Mileu. lib. 1.

Iudiciũ Marcellini.

stantino summopere aduertente postea conuenerint Sinuessanæ porrò Cryptæ, in qua Concilium dicitur habitum, nullum, ne nominis quidem extat vestigium: de expeditione autẽ in Persas facienda quid absurdius, cũ ea ante biennium fuerit peracta, & hoc anno de abdicãdo Imperio Diocletianus concilium iniuerit, cum adhuc Nicomediæ esset.

S. Genesius mimus. Illustre hoc tempore spectaculum Romæ præbuit Genesius Mimus, qui dum pleno theatro Christianorum mysteriis illudit, repente, Dei virtute mutatus, Christianum se esse professus, serio agere cæpit, quæ iocula riter antea iactitabat, adeò vt martyrij quoque palmam adeptus fuerit.

Cum Idololatria statuarij deficiũt. Illud nequaquam est prætereundum, quod notandum quidam monent. quo tempore Idolorum cultus deficiebat, statuariam quoque artem exoleuisse. argumento esse possunt, quæ huius ætatis statuæ adhuc Romæ visuntur nequaquam cum antiquioribus cõparandæ. sanè Constantini, qui extat, Triumphalis arcus, nisi si quę ex Traiani, ad aliorum Principum veteribus monumentis in opus illud collata sunt, quæ tunc fuerunt elaborata, rudia, ac informia esse noscuntur.

Diocl. & Maxim. deponunt Imp. Vigesimum egerat in Imperio annum Diocletianus, cum vitæ tædio, seu Christianæ rei successu consternatus illud deposuit. authorque Ma- *Chri. an. 304.*

ximiano Collegæ fuit, ipſe quoque idem vt faceret. Auguſti tum nomen, atque inſignia Cæſaribus Maximiano Galerio, ac Conſtantio Cloro delata, quo tempore Marcellinus, ſociique cum eo tres indicium capitis ſubiere.

Marcellus Papa *Soteris. & Agnes. Virg & mart.*

Marcellino ſublato, Marcellus ſubſtituitur. hoc eodem extremo perſequutionis tempore martyrio inſignes Romæ habentur clariſſimæ Virgines

Sur. 12. Maij *Ambr. de Virg. l. 1. & 3. & de offic. l. 1. cap. 41.*

Soteris, & Agnes. de vtraque extat Ambroſij encomium, duorum quoque Adoleſcentium Appiani ac Vlpiani certamen ab Euſebio commendatur, quorum ille Cæſareæ, hic Tyri coronatur. *Alios, qui hoc item anno, Galerio iubente, Martyrij coronam retulere, apud Authorem require.*

Chri. an. 305.

Galerius, ac Conſtantius bipartitò tum quidem Rom. Imperium, ille quidem orientem, hic verò occidentem adminiſtrabant. cū tamen Conſtantius in Britanniam profectus eſſet; Italia, quamquam Conſtantii ditionis erat, Galerio nihilominus hoc tempore parebat, cuius ſæuitia factum eſt, vt perſequutio ibidem nondum reſederit. eiuſque arbitrio Prouinciarum, atque Vrbium Præſides omnia peragerent. ex his Timotheus, qui Campaniam regebat; cum Beneuētano Epiſcopo Ianuario alios complures comprehendi iuſſit, tum beſtiis, ac flāmis tradi, illiſque ſuperſtites, gladio feriri. porrò Ianuarii

corpus Neapolim longo post tempore translatum mira illic celebritate colitur: eius sanguis vitreo seruatus vasculo, Martyris capiti admotus, concretus antea liquescit ebullitque, quasi ad fontem, vnde manauit, redire exoptet. quod cum amplissima in Vrbe identidem conspiciatur à Populo frequentissimo, non est cur testes requirat aliunde.

SS. reliquia venales. At Simplicius, Ciliciæ Proconsul auaritiam sæuitiæ iungens, martyrum corpora, sacrosue cineres pretio distrahebat, sordida hac nundinatione pietatem præferens, ac bene se de Christianis mereri affirmans, quod sacras reliquias non in vetum spargi, aut in fluenta proiici iuberet. mirum profecto videri potest, quod pro comperto sane habetur, accessisse illuc veluti ad publicum emporium ex Italia, atque Africa insuetæ pietatis mercatores.

Canones de lapsis. Quod autem hoc ipso tempore multi ex lapsis recipi se ad Ecclesiam redeuntes enixè peterent; Petrus Alexandrinus Episcopus vigilantissimus canones edidit, *quos Author hic recitat* antiquam pietatem redolentes, quibus pro lapsus grauitate, ac discrimine recipiendis diuersa animaduersionis genera, veluti per gradus, adscribit, huiusmodi canones Eliberino quoque concilio in Hispania sanciti reperiuntur. *Bibl. Sanct. t. 7.*

Chri. an. 306. *Euſeb. l* 8. *c.* 17.

Nec dum finis certaminis. refert complura adhuc Euſeb.us; in primis autem Theodoſiæ Virginis, Syluani Epiſcopi, ac Pamphili amiciſſimi ſibi, Viri, atque doctiſſimi apud Cæſarea.

Zoſim. l. 2. *Aur Vict. Euſeb. in vit. Conſt. Socr. l.* 1.

Maximinus ac Seuerus Cæſares.

Eodem hoc anno Maximianus Galerius duos Cæſares appellat, Maximinum ex ſorore Nepotem, quem Orienti, & Seuerum, quem Italiæ præfecit. tum (ne his ipſis negocium faceſſeret) Conſtantii filium Conſtantinum, quem Pater ſucceſſorem deſtinatum Romæ reliquerat, honeſta ſub cuſtodia habuit, hic haud ita multo poſt fugam arripiẽs magnis itineribus ad Patrem in Britanniam peruenit, equis publicis, ad fruſtrandos inſequentes, ex itinere interfectis In Britanniam vix peruenerat, cum Pater exceſſit. Eo vita functo, ex eiuſdem voto; ac totius exercitus propenſiori ſtudio, Conſtantinus, quẽ diximus, Helena procreatum (nam alios complures ex Theodora habebat) diuino haud dubiè Numine ſuffragante, Patris hæres atque Imperator acclamatur. hic eſt ille Conſtantinus, qui exulem diu Pacẽ veluti poſtliminio reuocauit, ipſamque Dei Eccleſiam alteram veluti Saram aliquãdo captiuam, regiis donatam muneribus, liberam reddidit Viro ſuo.

Conſtãtinus. Imp.

Libri II. finis.

ANNALES ECCLESIASTICI CÆSARIS BARONII S.R.E. CARD.

A LVDOVICO AVRELIO Perusino.

In totidem libellos breuissimè redacti in quot magna volumina opus ab Authore digestum est.

LIBER III.

Respondens tertio Authoris Tomo.



SECVNDO Annalium volumine absoluto, accedimus ad tertium; atque ad instar filiorum Israel, è Socoth secunda statione, hoc est è tabernaculorum angustiis, ad Etham, vbi primum præsentis numinis visibile signum columna ignis, ac nubis apparuit, Deo fauente peruenimus; ex humili, inquam, Ecclesiæ statu ad amplissimam eius

Exod. 12 & 13. Hier. Epist. 127.

gloriam, Crucis è Cælo coruscantis ductu comparatam. Eadem nos laboriosum historiæ iter reliquũ prosequentes, veluti Cynosura Crux dirigat; & Columna melior. in qua fœlicius multo humano generi conspicuus Deus apparuit, Dei Genitrix Virgo Beatissima præcedens deducat, nec sinat ab arcta veritatis semita excedere, aut leuiter aberrare.

Chri. an. 309. Eus. in vit Gall Paneg. 4.

Constantio igitur, vt diximus, Eboraci apud Angliam vita functo, Constantinus, qui postea magni nomen adeptus est, filiorum natu maximus, Imperium capessit, Parentem regia pompa effert, Augusti sane appellationem à militibus delatam, non prius vsurpauit, quam Faustæ Maximiani Herculei filiæ coniugio potitus est, Cõstat eum Helena Constantis legitima priori coniuge apud Angliam natum trigesimo ferme ante Imperium anno, quidquid Nicephorus, *quem Author egregiè refellit,* fabuletur, repudiatam porro à Constantio priorem Coniugem, quæ haud dubiè Helena fuit, Maximiani iussu, ex Eutropio, & Victore constat, cum eiusdem Maximiani filiam ducere coactus est, ex hac fratres fuere Constantino Constantius, qui pater fuit Galli, & Iuliani; Dalmatius Anibalius. cuius filius Dalmatius Iunior; addunt alii Constantium alterum. Sorores Constantia, quæ Li-

Constantini Mater.

Niceph. l. 7. c. 18.

Eutr l. 9 Vict. in Diocl.

Eiusdẽ fratres ac sorores.

cinio nupsit, Eutropia, quæ Nepotiano. quibus alii addunt Anastasiam.

Constantii obitu, filiique Imperatoris acclamati nuncio Romam perlato, eiusque hac de causa imaginibus passim ex morte exhibitis, Maxentius qui Herculei filius dicebatur, ægrè id ferens Prætorianos milites, aliosque, quos liceret, omni ope, ac studio magnisque pollicitationibus ad Cõstantinum euertendum, conciliandos sibi esse duxit. *Zosim. l. 2.*

Hunc supposititium Maximiani fil ũ fuisse argumento esse potest Constãtii adoptio, quem is, si filium habuisset, filio nequaquam prætulisset, quod si quis adhuc de re anceps esset, illud sciat Generum hunc Maximiano fuisse, quod veteribus aut incognitum, aut non proditum, inuento Romæ nuper numismate compertum habemus, *quod Formis excusum hic Author reddendum curauit.*

Maxentius Maximiani Gener.

Cæterum Constantinus, hoc de Maxentii ambitu certior factus, cum eo per Legatos de rebus componendis egit, habereque eum se Collegam æquo animo passurũ spopondit. Maxentio abnuente, animum ad belli consilia reuocauit. *Naz. Paneg.*

Ritus simulatio.

At Maxentius Christianos sibi in primis demerendos ratus, quorum iam numerus in immensum excreuerat: non modo ab eis, ex veterum Principum instituto, persequẽdis de-

ſtitit, idque ne Præſides, aut Iudices auderent inhibuit, ſed propenſiorem ſe in eos, atque in ipſam adeo Religionem ſimulauit.

Zoſim. l. 2.

Interim ex his, quæ diximus, à diutina vexatione Eccleſia quieſcente, coactis Carthagine eius Prouinciæ Epiſcopis, defuncto Menſurio ſucceſſor datus eſt Cæcilianus: quod cum alii ambitione flagrantes ægrè ferrent, immane illud ſchiſma conflarunt, quod Donatiſtarum appellatum eſt *de quo fuſius hic Author, quem require; de Meletiano quoque ſchiſmate hoc eodem tempore apud Ægyptum excitato differentem.*

Aug. in Breuic. & in Creſc.

Donatiſta, & Meletiani.

Maxentii Romæ Tyrannide Galerius quoque Maximianus permotus, qui ad Orientem imperabat, Seuerum Cæſarem cum exercitu in eum miſit, qui tamen à Maxentio fuſus, fugatuſque Rauennæ ſe recipit, tum Herculeus, haudquaquam propoſiti tenax, de Genero ſollicitus, Rauennam quaſi mediator, Paciſque Arbiter è ſeceſſu, quem dudum Diocletiano ſuadente, apud Lucaniam elegerat, ad Seuerum acceſſit, eique Romam vt veniret, fide ſua iure iurando interpoſita, perſuaſit. morem itaque ei gerens Seuerus, ex itinere à militibus, quos Maxentius, rei conſcius, in inſidiis collocauerat, interficitur. tum Herculeus Diocletianum adit, & ad depoſitum Imperium repetendum in

Chri. an. 307. *Zoſim. l. 2.*

Seuerus interficitur.

casũ hortatur. hac igitur spe frustratus, Constantinum in Alpibus eum copiis sedentem conciliandum sibi vtcumque ratus, Faustam filiam matrimonio illi iungit; hortaturque, vt Galerium Principatu deturbet: magnam quippè iam tum bello laudem fuerat adeptus, duobus Galliæ Regibus victis, captisque; simulatè tamen omnia cum ageret, vt Constantinum, si fas, tolleret, & tantum æmulum Maxentio, cui studebat adimeret, inimicitias insuper ipso cum Maxentio simulat. fraudem non suspicatus modo est Constantinus, verum etiam ex Fausta Coniuge, in Virum, quam in Patrem propensiore, cognouit, ergo Socerum, Imperium iterũ assumere, vt Maxentio stabiliret, molientem; armis petitam Massiliam compulit, ibi ille impar viribus, veniam autem ex conscientia desperans, iniecto faucibus laqueo, vitam finiit.

Maximiani dolus.

Naz. paneg. 3. Eutr. l. 10.

Maximianus laqueo vitam finit.

Monendum hic Lectorem putamus Constantino aliam, ante Faustam fuisse vxorem Mineruinam, ex qua Crispum genuit. Hanc vero legitimam fuisse vxorem, non autem pellicem, quod quidam putant, Author Panegyrici apertè satis ostendit, dum Cõstantini adolescentiam ex eo maximè commendat, quod vagis, eiusque ætatis propriis voluptatibus abdicatis, Patris continentiam æmulatus, Vxoris adhæserit.

Crispus Constantini filius.

Euſ. l. 8. c. 18. Hac tempeſtate, Galerio Orientales Regiones adminiſtrante, perſequutio ibidem adhuc vigebat.is.inter alia ſæuitiæ exempla illud hoc tempore edidit; abductos ex Thebaide in Paleſtinā integris familiis amplius centum, dextro oculo vnicuique effoſſo, ſiniſtro autem pede. præciſis neruis, contracto, omnes, Viros pariter, ac mulieres, atque adeo tenellos quoque pueros, ad metallorum ea in Prouincia venas effodiēdas dānauit. idemque de aliis poſtea ſtatuit, qui Gazam magno numero conuenerant. *Galerii ſæuitia in Chriſtianos.*

Euſ l. 8. c. 27. Ruff. l. 8. c. 17. Galerii ſæuitiam Maximinus quoque Cæſar æmulatus eandem exercuit in Chriſti gregem carnificinam, auaritia quoque, ac libidine execrandus. Hoc tempore Catharinam Virginem celeberrimam illuſtri martyrio de Tyranni huius ſæuitia, auaritia atque libidine triumphaſſe putamus, opulentiſſima cum eſſet, ſpecie quoque, ac ſapientiæ laude inſignis, multa, quæ in hanc quadrant, abſque mulieris nomine, Euſebius tunc temporis ſuperſtes tradit, multa quoque Ruffinus de Dorothea, quæ fortaſſe hoc ſibi indidit nomen poſtquā Chriſtiana eſt facta, priſtino tamen *Catherina*, ſeu *Eentherina* nomine omnibus notior. *Item Maximini. Catharina Virgo.*

Mennas quoque, ac eius ſucceſſor Hermogenes, ex Ægypti Præfectis *Mennas & Hermog. Mart.*

Augustalibus Christi martyres, eiusdem Tyranni iussu, effecti sunt.

Interim Herculeo Maximiano, ac Seuero, vt diximus, sublatis; Galerius Licinium Dacia oriundum, quo Persico bello vsus fuerat, factioni augendæ, Cæsarem appellat. *Eutrop. l 10. Zosim. l. 2.*

Licinius Cæsar.

Nec dum indictæ ante sexennium persequutionis finis. eorum, qui Cæsareæ apud Palestinā Firmiliano Præside hoc anno martyrij palmam adepti sunt apud Eusebium, qui eidem postea Vrbi Episcopus præfuit, præclara extant encomia, *ex quo multa ab Authore hic referuntur.* Chri. an. 308. *Eus. l. 8. cap. 20.*

Maxentii sæuitia.

Romæ interim Maxentius simulationis impatiens, Marcellum Pontificem ad Catabulum, hoc est publicorum iumentorum viliorem curam, damnauit. Ciues quoque reliquos tū substantiis per auaritiam exuit, tū per libidinem dedecore affecit.

Conciliabulū in Africa.

Conflato semel, vt iam dictum est, aduersus Cæcilianum Schismate apud Africam, Maiorini Pseudoepiscopi factio adeò excreuit, vt hoc ipso anno Carthagine (quod vix credibile videatur) Episcoporum CCLXX. Concilium ex eo Schismate sit coactum, de quo meminit ex Tyconio Augustinus, eius tamen acta haud diu viguerunt *Aug. ep. 48*

Maxentii filius Cæsar.

Subinde Maxentius, vt Tyrannidem stabiliret, Romulum filium, quē M. Aurelium Valerium Maxentium Chri. an. 305.

in posterum dici voluit, Cæsarem dixit.

At dum in nobilium Matronarum pudorē Tyrannus impunè debacchatur Sophroniæ Christianæ fœminæ castimoniam incassum tentauit. hæc ab impio illius satellitio domi deprehensa abducenda cum esset, mora, ad se, vt par esse aiebat, ornandam, impetrata, intentatum dedecus voluntaria morte redemit. qua etiam ratione Pelagia Virgo Antiochena cum Matre ac Sororibus Tyranni facinus præuertere, nec tantum quæsitæ mortis crimen Patrum sententia euaserunt, sed summis insuper laudibus celebratæ sunt.

Sophoniæ facinus. *Item Pelagia.* *Ruff. l. 8. c. 17. Ambr. d. Virg. l. 3. Aug de Ciuit l. 1. c. 21. Zosim. l. 2.*

Fortunæ, Romæ, Templum conflagrauerat; tum quod miles quidam (ait Zosimus) contumeliosa in ipsum Numen verba protulisset, à Populo religionis causa occisus est. quare militari seditione excitata, parum absuit quin ad Vrbis internecionem progrederentur. militem, qui contumeliam in Fortunam iactauit, Christianum fuisse nemo, vt opinor, inficiabitur.

Galerius interim, ac Maximinus vexandi Christianos finem nullū faciebant: eorum exempla sæuitiæ ab Eusebio, ac aliis multa afferuntur, sacrarum præcipue Virginum, quæ à Tyrannis prostitutæ, miris pudicitiā modis diuina ope tutatæ sunt. harum

Virgines prostitutæ.

Iuuenũ Christianorũ Zelus. aliquot generosi Iuuenes, mutatis vestibus, ab iniuria vindicarunt. vitæ interim discrimẽ adire ipsi nequaquam veriti illud æquo animo præterire nõ possumus, quod tradit Nicephorus de Nicomediensi Virgine Euphrasia. *Euphrasia facinus.* hæc ad Lunapar perducta, procacis Iuuenis vim cum alia ratione vitare non posset, magicæ se artis peritam simulauit, habere proinde, cum cæteris, medicamen, quo si quis inungeretur, nulla vi ferri penetrabilem futurum: rei experimentum in se faceret Iuuenem hortatur; eo percupidè annuente, collum cera digitis subacta oleo mixta circumlinit, ac feriendum præbet, ille medicaminis efficacitatem exploraturus, vi maxima percussum Virginis caput amputat; tum demum stupens miram seruandæ pudicitiæ artem intellexit.

Nonus persecutionis annus. Nonus persecutionis annus ab Eusebio, ac aliis numeratur, quo Petrus Alexandrinus Episcopus Vir celeberrimus post egregia alia facinora martyrio triumphauit: cui Achillas suffectus est. eodem tempore, Maximini iussu, alii quoque ea in Prouincia Episcopi Petrũ sequuti capite plexi sũt. neque Episcopi tantum, sed omnis generis omnisque ætatis Viri pariter ac Mulieres, ita vt sexcenti, ac sexaginta vna die Ecclesiasticis tabulis adscripti habeantur. *Chri. an. 310. Euse. l. 7. & vlt. Sur. 25. Nouẽb. Martyrolog. 26. Nouemb. Martyres Ægyptij.*

Hoc tempore (quod tradit Atha- *Athan in vita.*

Pallad. in Lauſiac. 2. 1. naſius) factum eſt, vt, magnum monaſticæ vitæ exemplar, Antonius, ſolitudine, quam dudum coluerat relicta, Alexandriam, vna cum aliis eius inſtituti ſectatoribus, acceſſerit eo conſilio, vt, aut Martyres ipſi eſſent, aut Martyribus, qui carceri ſeu Metallis addicti erant, miniſtrarent, & ad conſtantiam hortarentur. quæ porrò tùm egerint, idem Athanaſius non ſine lectorum admiratione perſequitur.

Chri. an. 311. Vndecimus huius ſæculi annus, idemque excitatæ à Diocletiano perſecutionis decimus, ac poſtremus Tyrannos paulò æquiores in nos habuit, ſeu quod nihil profici ſuppliciis animaduerterent, ſeu quod inter ſeſe diſſidentes alia meditari conſilia cogerentur. multi haud ſecius martyrium ſubiere. & ipſo primum ineunte anno Lucianus Antiochenus Presbyter vir ſacrarum litterarum peritiſſimus, Galerio iubente, cui pro Chriſtianis Apologiam nuncupauerat. *Lucianus Martyr.* *Hier. de ſcript. Eccl.*

Metaph. 7. Ianu. Iiſdem Luciani actis traditur duos puerulos adhuc balbutientes, cum nec blanditiis, nec verberibus adigi ad Idolorum obſequium potuiſſent, diro mortis genere interemptos. & hi quidem cum aliis nonnullis Nicomediæ, qua in Vrbe Galerius tum agebat, certamen ſubiere. Chalcedone quoque eiuſdem Prouinciæ Vrbe alij permulti, in quibus milites *Pueruli martyres.*

simul vnde quinquaginta, qui ad bestias damnati, ab iisque nequaquam læsi, gladio perierunt. tum Byzantij, quæ Vrbs è regione est Chalcedonis, Adrianopoli in Thracia, Cyzici apud Hellespontum, Sebaste, ac alibi in Armenia quos *ab Authore hic recensitos præterimus.* Galerius interim Deo eius sæuitiam vlciscente, cum ex nimia ingluuie obesior factus esset, toto tabescens corpore, ac vermibus scatens, diris cruciatibus absumptus est, pudendam primum vim morbi sensisse tradunt, serpente deinde malo ac viscera depascente, fœtorem haud tolerabilem erupisse, quem famuli, ac Medici cum ferre diutius nequirent, eius iussu crudeliter interfecti sunt. igitur spe reliqua in Christianorum ope locata; eorum piis se precibus enixe commendauit; tum edicto suo, ac Constantini nomine publicato vexari eos in posterum vetuit. *Edicti verba aliaque, quætum sequuta esse dicuntur Author ex Eusebio recitat.* constat autem Maximinum, qui Iouius dici voluit, hanc Galerii veluti palinodiam ægre admodum tulisse, nec tamen contra tum aliquid moliri ausum, Christianis pacem & ipsum reddidisse.

Diuina in Galerium vultio.

Euseb. l 8. c. 28. & 29.

Principum edictum pro Christianis.

Hoc eodem anno Eusebius Romanus Pontifex, qui Marcello successerat, diem obiit extremum. tertio Pontificatus anno non dum exacto,

Eusebij Papa mors

quem Melchiades sub equitur. *Melchiades succedit.*

Euseb. l. 9. c. 2. & seq. Cæterum Maximinus, qui cum Licinio ad Orientem imperabat Collegam nactus æque in Christianos infensum, sexto vix mense à Galerii obitu, elapso, non tam Præsides, quam ipsos Ciues Idolorum cultores Antiochenos in primis, datis ad eos litteris in Christianæ fidei cultores extimulauit. *Persecutio instauratur.* Pilati insuper acta, & Christi seruatoris rerum cum eo gestarum mendaciis ac blasphemiis refertos commentarios edidit, legique pueris per ludimagistros præcepit, multa quoque per mulierculas, ac nefarios homines in nostrum dedecus probra euulgari, quibus Christi fides traduceretur præcepit. *Chri an. 312. Euseb l. 9. c. 7.* Tyranni tamen consilia, quæ sequutæ sunt clades disiecerunt; extrema quippe annonæ caritas, dira lues; *Fames lues.* Maximini ab Armenis clades, Constantini de Maxentio victoria decennali Christianorum vexationi finem aliquando imposuerunt.

Eus. b. in vita Nazar. & Gallican. in Paneg. Maxentii sanè scelera non exosum modo Romanis eum ciuibus effecerant, sed iam planè intolerandum. igitur Constantinum, inscio Tyranno per Legatos obsecrant cum exercitu Vrbem petat, totius statim Populi defectionem sequuturam. Constantinus, qui Maxentium pacis conditiones respuere, doli sagere iam ante cognouerat, aperto cum bello petere

satius duxit, quam occultas hostis insidias circumspicere. ergo ex Alpibus descendit, quartam non amplius copiarum partem secum ducens, reliquis, ad Galliæ, ac Rheni stationes, relictis, contra omnium, qui apud eum erant, sententiam. certam porrò sibi diuinitus promissam victoriam, Eusebio, qui hoc testatur, iureiurando affirmauit. quod ne Ethnici quidem Scriptores tacuerunt. visum sanè ab eo Crucis signum ex splẽdidiore formatum luce, Sole à Meridie in Occasum vergente, fuitque ipsis quoque conspicuum militibus, Eusebius in primis ex ipsius Augusti ore testatur, qui & retulit hæc in eo verba perspicuè legisse *In hoc vince*; hæc eadem testatus Artemius Constantini Dux coram Apostata Iuliano, à quo Augustali Ægypti Præfectura exutus fuerat. Porrò noctè, quæ ostentum illud est consequuta, Christus ei seruator visus est, à quo de Victoria certior est factus. Sequenti autem die Crucis à se visæ imaginem, quæ & Christi nomẽ Græcis litteris referret, effingi iussit, atque hastili impositam, militaris loco signi, exercitũ anteire, *numismata complura huiusmodi imaginem præferentia, formis expressa Author hic reddit.* idem quoque signum non à Principe modo, sed etiam à Ducibus, ac militibus, gladiis, scutis, ac galeis impressum, insertumque est.

Paneg. 2. post Victor.

Crucis imago visa.

Infra ad an. 362.

Metaph. 20 Oct.

multa hic de eo signo, quod labarum vocarunt, Author erudite admodum tradit. huiusmodi igitur sponsione Victoriæ lætus, atque alacer Constantinus Vrbes quotquot in Italia Tyranni milite muniebantur, aut deditione recipit, aut vi expugnat. tum hostem ipsum, ad Tiberim, Vrbe egressum memorabili prælio debellauit. illum fuga elapsum, Pons ipse asseribus ad captandum hostem insidiosè constructus præmaturè subsidens in Tiberim præcipitem egit. expiscato tum cadaueri caput abscissum, piloque inditum, Vrbi illatum spectaculum Ciuibus edidit iucundissimum. Constantius quoque Vrbem ouans iniit, *quietis fundator, Vrbis liberator acclamatus*. Superest adhuc Romæ huius Victoriæ egregium monumentum, triumphalis arcus ad Palatij radices medius ferè inter Titi monumenta Triumphalem Arcum, atque Amphitheatrum. Quanta hinc Christianæ fidei accessio, ac propagatio facta sit, licet vnicuique coniicere ex innumeris Constantini ad rem Christianam spectantibus rescriptis. duorum mentio habetur apud Eusebium de bonis Ecclesiarum restituendis, & Clericorum immunitate ad Anulinũ Africæ Proconsulem, qui acerrimus antea Christianorum fuerat insectator.

Labarum.

Constãtini de Maxentio Victoria.

Constãtini.

Arcus Triumphalis.

Euseb. l. 10. c. 1. & 7.

Antequam autem Vrbe excederes

Lateranenses Ædes Melchiadi Papæ donat.

Constantinus (nam Barbaris ad Albim rebellantibus in Germaniam est reuocatus) inter cætera summum Christianæ Religionis Antistitem Melchiadem Regiis quæ faustæ Vxoris erant, ad Lateranum ædibus donauit. Pontificis autem maximi nomen, aut munus, Romanorum Principum more, sine crimine Cōstantinum vsurpasse constat. *id allatis ab Authore exemplis, atque argumentis comprobatur. idem post alia de eius laudibus adducta, sumpta occasione. Indictionum, quæ hoc tempore exordium habuerunt, origo vnde emanauerit, accuratè inuestigat.*

Opt. in Parm. l. 1.

Indictionum origo.

Exindè Constantinus tertium cum Licinio Consulatum iniit, cui ex Illyrico Mediolanum accersito Constantiam sororem promissam antea, matrimonio iungit, has ad nuptias vocatum Diocletianũ, qui apud Dalmatiam erat, Hortorumque inibi culturæ operam dabat, Victor tradit; cum recusasset, minacibus Constantini litteris territus, quibus Maxentio fauisse, Maximino studere arguebatur, veneno hausto mortalium sese iræ subduxit, immortalium subiturus. quamquam id nō statim, sed post triennium accidisse Author est Zosimus.

Chri. an. 313. Zosim. l. 2. Vict. in Dioc.

Licinij coniungium. Diocletianus. Hortorũ cultor.

Ante quam Mediolano discederent, edicta pro Christianis, quæ ab Eusebio recitantur promulgarunt, quibus licet inuitus Maximinus quo-

Euseb. l. 10. c. 5.

Edicta pro christianis.

que Collegarum metu ſubſcripſit.

Gall. Paneg. 2 Opt. in Parm. l. 2.

Conſtantinus Mediolano profectus in Germaniam cum perueniſſet, principio hoſtes Rheni tranſitu prohibuit tum ſimulatè recedens tranſgreſſos ex inſidiis adortus cæcidit. parte interim copiarum vacuas eorum trans Rhenum domos, atque oppida populante. ſic ciuile pariter, ac externum bellum vno ferè anno confecit, Romanumque Imperium à Maxentij Tyrannide, ac barbarico furore pacatum reddidit. Gentilitias ſuperſtitiones paulatim abolere cum vellet, ſæculares tum ludos neglexit, quod, numero, atque animis deficientibus iã Ethnicis, perindè fuit ac ſi vetaſſet. Cum adhuc in Galliis degeret, Donatiſtarum ex Africa ad eum legati acceſſerunt rogantes, vti Iudices eam in Prouinciam mitteret, ipſorum cum Cæciliano diſſenſiones cognituros: ad quos religioſiſſimus Imperator; *petitis [inquit] à me in ſæculo iudicium, cum ego ipſe Chriſti iudicium expectem.* tres tamen haud ſecius Epiſcopos ablegauit Maternum Coloniæ Agrippinæ, Reticium Auguſtoduni, Marinum Arelatenſem. quamquam re melius deinde perſpecta iudicium ad Melchiadem Summum Pontificẽ detulit, ad quem Cæcilianus ipſe vna cum decem eius partium Epiſcopis, totidemque ex Donatiſtis Romam accedere deberet. Conſtantini epiſtola ad Mel-

Conſtãtini de Germanis victoria.

Ludi ſæculares prætermiſſi.

Iudiciũ Romæ de Donatiſtis.

chiadem, altera quoque *ad omnes simul Episcopos, qui ea de causa conuenerant, ipsiusque iudicii acta ex Eusebio, atque Optato hic referuntur.* sub anni exitum Melchiades obiit exacto Pōtificatus anno secundo, *hic quod Melchiadi decretum quoddam de Fermento ex benedictione Episcopi per Parœcias diuidendo, tribuatur, de huiusmodi consuetudine paucis cognita, ut pote dudum abolita, eruditè Authorem differentem consule, ubi & de publicis, ac priuatis Eulogiis multa affert scitu periucunda.*

Melchiadis Papæ obitus

De Fermento, ac Eulogiis.

Melchiadi Syluester subrogatur, de cuius rebus præclarè gestis, suis quæque temporibus referemus.

Chri. an. 314.

Maximinus in Licinium.

Per idem tempus Maximinus Imperii consortes dedignatus seorsim eos adoriri cupiens, nulla ex iusta causa, Licinio bellum infert, fusus tamen ab eo, fugatusque, mutata veste inermis euasit. ad sua cum se ægrè recepisset; Idolorum Mystas, ac Ariolos, quod certam victoriam spopondissent trucidari iussit; tum de Christi fide melius sentiens, pro eius libertate, atque incremento indulgentissimas præscripsit leges, ac rescripta promulgauit, non diu tamen superstes fuit; diro etenim correptus morbo, voraci intus flamma ambustus est, adeò vt vix ossibus relictis, hominis quoque formam amitteret exilientibus demum oculis, non cæcus modò est effectus, sed naturæ monstrum

Euf. l. 9. c. 8. Zosim. l. 2. Eutr. l. 10.

Maximinus victus.

Eius pro Christianis rescripta.

Eius morbus atque exitus.

ſtrum euaſit: denique reluctantem diù ſpiritum expulit.

Eus. l. 10. c. 3. Tum maxima celeritate, atque impenſa ſacræ ædes vbique excitatæ, Christiana feſta ſolemni ritu, ac pompa celebrata, frequens Epiſcoporum conuentus habiti, peregrinationes pietatis cauſa liberrimè obitæ: accurata ſacrarum rerum, ac Myſteriorum adminiſtratio inſtituta eſt. poſt hæc apud Orientem geſta; *ſuborta iterum Donatiſtarum in Africa contentiones. hic ab Authore in medium afferuntur.* quarum occaſione Arelatenſe Concilium eſt celebratum, cui Conſtantinus interfuit, multæque ea occaſione ab eo ad diuerſos Epiſcopos datæ ſunt litteræ, quæ hic referuntur, eius pietatem, ac religionem planè teſtantes. extant huius Concilij Acta, quæ his quoque, cum ſalaribus nonnullis Conſtantini legibus, habentur. eodem fere tempore apud Ancyram Galatiæ Vrbem Oriētalium Epiſcoporum concilium coactum eſt: mox & Neoceſarienſe, cui iiſdem fere Epiſcopi interfuerunt, *quorum item acta, & Canones, quod ex Authore hoc loco, atque aliunde peti poſſint præterimus.*

Chriſtianæ rei incrementum.

Noua Donatiſtarum contentiones.

Concilia plura.

Euſeb in vit. l. 1. c. 37. & 38.

Chri. an. 315. *Euſeb in vit. l. 1. cap. 14.* Decimum Principatus annū auſpicatus Conſtantinus, Criſpū, & Conſtantinum filios Cæſares dixit, & decennalia, nequaquam tamen profano ritu celebrauit. Porrò cum Parenti-

Criſpus, ac Coſtātinus Cæſares.

bus ex inopia filios hactenus venundare, & verò etiam occidere licuiſſet. Chriſtiano Principi conſentanea ea de re edicta promulgauit, & per Italiam quidem publice alendos, ex fiſci redditibus imperauit, Patribus autē, qui extra Italiam eſſent, perpetuam diſtractos filios redimendi tribuit facultatem, haud dubiè adempta occidendi, nec Patribus tantum ea redēptio permiſſa eſt, ſed ipſis quoque filiis ſeruitutem ſeruientibus, & cuicumque alii, cui pietatem huiuſmodi exercere placuiſſet imò quæ Italiæ tantum hoc anno conceſſit, aliis quoque extra Italiam Prouinciis poſtea indulſit. Pauperibus item non iis tantum, qui ſe adibant, ſed qui per vias etiam ſtipem quæritabant, non modo victum, ſed decentes quoque veſtes tribuit, eos in primis miſertus, qui poſt vitæ commoda in paupertatem ex infortunio incidiſſent. Iudæos ab his, qui ex ſua Gente Chriſti fidem amplecterentur, vexandis, ignis pœna propoſita deterruit. adeo autem proſperæ Chriſtianorum res Iudæorum animos perculerunt, vt Chriſtiano principi ægre parentes, apertè rebellauerint. in quos, Chryſoſtomo teſte, ita animaduertit, vt auriculis amputatis, alióue corpori impreſſo ſigno, veluti fugitiua mancipia à rerum nouandarum ſtudio in poſterum abduxerit. deindè verò pacatè eos viuere

Conſtātini leges ſalutares.

Eiuſdē liberalitas.

Leg. 1. de Alimentis C. The. leg. 2. C. de Patribus.

Infra ad an 322. Euſeb. in Vita l. 1. c. 36.

L. 1. de Iudæis C. The.

Homil. 2. in Iud.

eum comperisset, non secus, ac de aliis subditis, optimè de ipsis meritus est, vt docent edicta eorum causa deinceps promulgata. huiusmodi Iudæorum defectio an hoc omnino anno contigerit, non satis exploratum est. illud sanè constat habitam à Syluestro cum Iudæis percelebrem disputationem, cui Augustus ipse cum MatreHelena interfuisse dicitur, quã eorum detecti errores, petulantia depressa, religio exsibilata est, quo fortasse factum, vt rerum nouarum, quæ diximus consilia inierint. *Syluestri cum Iudæis disputatio.*

Hoc eodem anno Arrius, atque Collutus Presbyteri vterque Alexandrini nouorum fidei dogmatum Authores extiterunt. de his tamen alibi opportunè magis dicturi sumus *Arrius, & Collutus.*

L. 2. de Pœn. C. The. Cæterum Constantinus, quod neminem suæ clementiæ expertem vellet, pœnam illam, qua noxiorum vultus inscribebantur, dato ad Eusebium rescripto aboleuit, præfatus nefas esse hominis faciem, quæ ad similitudinem Cælestis Pulchritudinis est figurata, maculari. *Hæresiarchæ.*

Chri. an. 316. *Zosim. l. 2. Euſ. l. 8. c. vlt.* Ad hunc vsque Constantini Principatus annum vndecimum voluntariũ exitum distulisse Diocletianus fertur, causam supra attulimus, nisi si quis malit ex diris corporis, animiq; cruciatibus ab eo mortem accersitam. constat quippe doloribus illum vehementibus afflictatum, vermibus, qui *Diocletianò mors.*

ex ore etiam scatebant, absumptum; oculosque quoque, ac linguam eiecisse. enimuerò diuino factum consilio putandum est, vt tandiù superfuerit, dum inopinatam Christianorum fœlicitatem aspiceret, Templaque à se disiecta restitui, vetitos à se cœtus frequentissimè celebrari, Christi gloriam summis tolli præconiis: Christianos Principes suo ipsius suffragio imperare. quo enim animi angore hæc illum aspexisse putandum est? Regio sanè cum Psalte canere vnusquisque potuit *Peccator videbit, & irascetur, dentibus suis fremet, & tabescet: desiderium peccatorum peribit.* *Psalm. 112.*

Diocletianus à Licinio consecratur.

Verum Lucinius, iam tum Constantino, ac Christianæ simul Religioni factus infensior, Diocletianum Ethnico ritu, ac more, consecrauit; sed qui impium stulto conatu inter Diuos retulit, haud ita multo post inter homines esse ipse desiit. pactorum quippè immemor, & latarum à se legum transgressor, in Episcopos primum, sacrosque ministros sæuire, tũ in alios promiscue fideles instituit: lata etenim lege, ne cœtus haberentur, neuè Episcopi præter suam Ecclesiam aliam inuiserent, seu adirent, neuè Ethnicos homines edocerent, aut cum iis colloquia miscerent, eorum multos leui ex causa interemit. mulieres quoque non nisi à mulieribus institui, ac doceri voluit. qua ex

Euseb. in Vita c. 41.

Licinius persequutionem instaurat.

cauſa Ammonium Diaconum, qui Sanctimonialiũ Virginum cœtui præerat, cum ipſis Virginibus quadraginta, igni, ac ferro addixit. quorum memoria Kalendis Septembris ab Ecclesia recolitur. haud diſpari ex cauſa Neocæſareæ Euphrateſiæ Epiſcopum Paulum præciſis neruis, & ignominiæ cauſa exciſis genitalibus, atque combuſtis miſerimè confecit. Nicodemiam cum veniſſet, effuſiſſimæ intemperantiæ in Virgines pariter, ac Matronas honeſtiſſimas, inque ipſius Auguſtæ Gynecæum exempla edidit diutius non ferenda. itaque Conſtantia de ſua, deque Chriſtianorum conditione fratrem per litteras edoctum, impulit, vt de cauendis Tyranni artibus, deque vlciſcenda ſua, ac communi Chriſtiani nominis iniuria cogitaret.

Marty-rol. Rom

Theodo-ret. l. 1. cap. 7.

Licinii libid.

Tum Licinius & ipſe bellum diu meditatus, Chriſtianos, ſi quos in exercitu habuiſſet, parum ſibi fidos ratus exauctorauit: nequè hoc tantùm, ſed morte quoque non paucos mulctauit; in quibus percelebres habentur quadraginta illi Cappadoces, qui Sebaſte apud Armeniam algenti aqua merſi de Tyranni ſæuitia triumpharunt: quos eleganti ad Populum oratione Baſilius laudauit, illud tum accidit memorandum. ex eo numero vnus frigoris impatiens. ſocios, ac fidem deſeruit, calida tum aqua mer-

XL. Milites martyres.

Baſil. mart. in 40. mart.

ſus, quæ præſto erat, obſiſtentis vi frigoris, caloriſque veluti repercuſſu interiit, cum æterna, temporali quoque vita, quā præproperè ſeruatā voluit, amiſſa. mæſtos proinde ſocios ſolatus eſt Deus. aderat cuſtodiæ cauſa cū reliquo ſatellitio miles quidam: is, transfuga recedente, recedentem quoque Angelum ſuſpexit, ex his, qui cum militibus numero totidem cum corollis imminebant. miraculo ſtupens, fugientem veluti corollam abrepturus, Chriſti fidem & ipſe profeſſus tranſfugæ locum ſubiit, quadragenarium numerum impleuit. hos in Agone præceſſiſſe hoc eodem anno videtur eius Ciuitatis Epiſcopus Blaſius, cuius elogium Romano Martyrologio adſcriptum habetur III. Nonas Februarij.

S. Blasii Martyriū.

Licinius interim rebus omnibus ad bellum neceſſariis comparatis, Aruſpices conſulere, oracula ſcitari, victimas mactare, nihil denique, quod ad militum animos ſuperſtitione imbutos, confirmandos faceret, omittere cæptum; dein iter valido cum exercitu proſequens, ad Cibalas Pannoniæ Oppidum hoſti occurrit, initum eſt prælium magno vtrinque impetu, ac viribus, perductumque ad veſperam, qua victus demū Licinius fugam arripuit, à qua non antea deſtitit, quam in Thraciā peruenit. hic poſtquam delectu iterum habito, no-

Chri. an. 317.

Bellum inter Constantinum, & Licinium.

Licin. victus ac fugatus.

uiſque conſcriptis militibus, parem ſe obſiſtendo exiſtimauit, inſequentem excepit hoſtem, commiſſaque iterum pugna, iterum fuſus, fugatus eſt, tum demum pacis leges ſe accepturum pollicitus; Illyrico poſtquā ei ceſſit, aliaque nonnulla pactus fuit, à clementiſſimo Victore haud ægre impetrauit. *Iterum victus.*

Chri. an 318. *Zoſim. l. 2. Pōp. let. in Licin. Aur. Vict. Euſeb. lib. 10. Zonar. tom. 3. Sozom. l. 1. c. 7.*

Pace compoſita quintum Conſulatum cum Cripſo Cæſare Licinius iniit, vt planè conſtet nullum à Conſtantino officij genus prætermiſſum, quo hominem demereretur, ac in pace, quam firmauerat, contineret: ſed nihil profecit: quippè fœdifragus terreſtribus, maritimiſque iterum copiis inſtructus, Conſtantinum laceſſere haudquaquam deſtitit. Deo autem perfidiam, atque anteactæ vitæ crimina vlciſcente, iterum terra, marique victus Byzantij primum, tū fuga inde elapſus Nicomediæ obſidetur, hic demum impar viribus, deditione facta, Victoris iterum clementiam implorauit: à quo Theſſalonicam ablegatus, cum priuatæ impatiens vitæ, occulta conſilia agitaret, Conſtantini iuſſu interemptus eſt. *Pacem impetrat.* *Tertiò vincitur, deditionē facit. Licinij mors.*

Euſeb. l. 2. c. 19.

Licinio ſublato, Romano latè Imperio Chriſtiano Principi obtemperanti Chriſti fideles tranquilliſſimo rerum ſtatu potiti ſunt. ſacræ vbique ædes reſtitutæ, atque auguſtiores redditæ, exules reuocati, proſcri- *Pax Chriſtianorū.*

ptorum bona consanguineis, aut Ecclesiæ, si consanguinei non extarent adiudicata: non ea modo, quæ à priuatis hominibus possidebãtur, verum etiam quæ cessIerant fisco, aut ærario publico fuerant illata.

Fulgentissimum nihilominus, qui Orbi illuxerat, pacis radium, Donatistarum in Africa turbæ, Arrij in Ægypto impietas obscurarunt, aduersus hunc nuper Alexandrię coacta Synodo Episcoporum C. ab his impium illius dogma damnatum fuerat, hoc vero tempore ab Alexandro Alexandrino Episcopo Vrbe eiectus in Palestinam receperat sese, vbi per Eusebij Cæsariensis, aliorumque Episcoporum incuriã, multos mortales impio dogmate imbuit, suaque pice inquinauit. neque in Palestina tantum, sed aliis quoque in Prouinciis, quas aut peragrauit, aut litteris ad Episcopos datis sui nominis qualicumque fama peruasit.

Conciliũ aduersus Arrium.

Epiph. hær. 69. Tha. l. 1 c. 3. Soz l. 1. cap. 54.

Arrij progessus.

Alexander, quam nihil exilio Arrii profecisset animaduertens, ad Syluestrum Romanum Pontificem ea de re scripsit, cuius epistolæ meminit Liberius. Syluester porrò ad controuersias huiusmodi componendas legauit Osium clarissimum fama Virum Episcopum Cordubensem, qui ex itinere Constantinum iu Bythinia agẽtem adiit, ab eoque litteras in Ægyptum deferendas accepit, quæ ab

Osius Syluestri legatus.

Euf. in vita l. 2. c. 63. Socr. l. 1. c. 4.

Eusebio recitantur Augusti pietatem ac fidei zelum mirificè redolentes.

Anacoretarum Principes.

Parta, quam diximus, pace, non Vrbes modo Christianis legibus, ac moribus excultæ, sed deserta quoque loca Sanctorum Virorum coloniis illustrata sunt, Ducibus Antonio, Pacomio, Paphnutio, Ammone, ac aliis omni æuo memorandis.

Chri. an 319. Zosim. l. 2. Euf. l. 4. c. 5. & seq. Sosom. l. 1. c. 8.

Constantini bellum in Scythas.

Quintum Augustus Consulatum iniit Iuniore Licinio, quem alii Licinianum vocant, ex sorore Constantia genito Collega adlecto, tum bellum aduersus Scythas, atque Sauromatas trans Istrum Populos bellicosissimos transtulit. eæ Gentes antea Romanum Imperium ita infestum habuerant, vt tributa eis pendere, ad frequētes populationes redimendas oportuerit. tantū dedecus Constantinus nequaquam ferendum ratus, eorum ferociam coercere instituit, & veró etiam fœlicissimé perfecit.

Constantini ad Arrium littera.

Quod ad res spectat Ecclesiasticas, Augustus accepto ab Arrio ad primas responso, alteras ad eum litteras dare non est dedignatus. quibus tamen acrius illum vrget ac salsius mordet, vt licet cognoscere: *nam illius ab Epiphanio, Socrate indicatas, Author ex Vaticana Biblioteca acceptas hic recitat omnino legendas.*

Epiph. hær. 69. Socr. l. 1 c. 6.

Consiliū Alexandria.

Peruenerat in Ægyptū Osius, eius igitur iussu generale Concilium indi-

citur, ſic illud Athanaſius appellat, quod ſummi Pontificis authoritate coactum fuerit, huius ſane Concilii Acta non extant, conſtat tamen in eo non Arrii tantum hęreſim in diſquiſitionem vocatam, ſed etiam Sabellii, colluti, atque Meletii,

Hoc eodem anno vitæ exitum ſortitur Philogonius Vir Sãctus Antiochenus Epiſcopus, in cuius annua celebritate de more Chryſoſtomus Panegyrim ad Populum Antiochenum habuit. *Chryſ. e 3. ad fin.*

cæterum conſtantinus, qui in Orientem proficiſci decreuerat, Barbarorum nouas turbas concitantium motu, in Occidentem reuocatur, ſub idem te npus Aruſpices, qui antiquam ſuperſtitionem ſenſim reuocabant, ab acceſſu in alienas domos, ignis pœna intentata, inhibuit: pœna etiam licet mitiore, his, qui eos admiſiſſent propoſita. pro clericorũ quoque à publicis muneribus immunitate ad Octauianum reſcripſit. quo tempore etiam aduerſus eos, qui famoſos libellos conſcripſiſſent, quique Magiſtratus ambitus quærerent, leges tulit, quæ Hierapoli, atque carthagine fuerunt publicatæ. admonendum hic Lectorem diximus Notam illam duplicis PP. in fine huiuſmodi legum appoſitam, locũ vbi publicatæ ſunt, non vnde datæ indicare. cuius rei ignoratione, multi in erro-

Conſtãtini leges.

L. 1. & 2. de Maleſ.

L. 2. de Epiſc. & Cleric.

L. 1. de fam. libell. & l. 1 de Num. C. Th.

rem non ferendum prolapſi ſunt,

Conſtantino VI cum Conſtantino Iuniore Coſ. quinquennália cæſarum celebrãtur Patre in Galliis Criſpo in Germania bellum adminiſtrantibus Alemanos eo bello à Criſpo victos, Nazarius Orator indicat, & antiqua non pauca ab Adolpho allata docent numiſmata, ex eo bello Criſpum reducem maxima lætitia exceptum conſtat: at non eo, quo cæteri, obtutu Fauſta cum Nouerca excepit: quippe victoris Adoleſcentis indole, ac forma miſerè capta turpem inde hauſit flammam noua ipſa Phædra, nouum Hippolytum reuocauit. Auguſtum porro in Galliis tunc egiſſe ex reſcripto de immunitate Veteranis conceſſa admonemur.

Chri. an. 320. Naz. Paneg. 3. Adol. in numiſm

Fauſta amor in Criſpũ.

At Conſtantinus æque pacis, ac belli artibus ſtudens, leges ſubinde ſaluberrimas, Chriſtiano Principe dignas tulit, ea in primo ſuo hoc conſulatu ſexto, qua lex Papiam aduerſus cœlibes abrogata eſt, quam Auguſtus antea tulerat quod ſi quis ex Tertulliano eam à Seuero dudum abrogatam fuiſſe contendat; hunc ſcire oportet, eam legem multos veluti ramos habuiſſe, à diuerſis Principibus ſubinde exciſos; nouiſſimè autem Iuſtinianum ſecurim quodam modo ad truncum admouiſſe, dum poſtremam *de caducis tollendis* edidit ſanctionem, in qua hoc ipſum teſta-

L. 2. de Veteran C. Thc. & Iuſtin. l. 11 L. 1. & 2. ad infirmãd pœn. cœlibat. C. The & Iuſ Dio. l. 58.

Lex Papia in cœlibes abrogata.

tum reliquit, *quemadmodum enim* (inquit) *in multis capitulis. Lex Papia ab anterioribus Principibus emendata fuit: & per deſuetudinem abolita, ita & à nobis circa aducorum obſeruationem inuidioſum ſuum amittat vigorem*, primum ſane caput ante Seuetum amputaſſe conſtat Tiberium, & poſt illum Claudius putatoriam quaſi falcem ibi admouit; quartus itaque Conſtantinus eam partem ſuccidit, quæ magis Chriſtianæ pietati aduerſabatur, rurſum ante Iuſtinianum Honorius decimam de donationibus inter Virum. & Vxorem perſoluendam ſuſtulit: hinc Zoſim. Conſtantinum auaritiæ inſimulantis calumnia detegitur; conſtat quippè non ex his ſolum, quæ antea diximus, quæque de illius munificentia dicturi ſumus, ſed ex hac ipſa legis Papiæ abrogatione Conſtantinum, vt pietati inſeruiret, nullam fiſci rationem habuiſſe. Iam vero eos, qui Chriſtiano cælibatu exhauriri hominum prole Romanum Imperium clamitabant, luculenter D. Ambroſius coarguit. Ad hæc eodem Conſulatu legem humaniſſimam tulit, qua pœnas in eos, qui debita non perſoluerent, cōſtitutas ſuſtulit: illud quoque ſanxit hæredum inſtitutionem, quacumque demum verborum formula concepta eſſet, ratam habendam,

L. 1. c. de caduc. toll.
Suet. in Tiber & Claud.
Cuiac. in parat.

S. Amb. de Virg. l. 3.
L. 3. *de Exoſt.*

Cæterum cum poſt latam ſuperiori

anno de Clericorum immunitate legem, multi non Religionis ſtudio, ſed ad onera vitanda, vel ad quæſtum ex pietate faciendum, ſeſe ad Clerum transferrent, legem ſanxit, (haud dubie conſultis Epiſcopis) ne in poſterum Decuriones, aut Decurique generiti, aliiuè huiuſmodi Curiis, atque oneribus obſtricti, declinandi oneris cauſa ad Clericatum confugerent. ſupereſt in Raptores Virginum hoc eodem anno ita lex referenda, quam, ſeueriſſima cum eſſet, Conſtantius filius poſtea temperauit.

L.1.&2. de Rapt. Vir.C. The.

Chri. an. 321.

Criſpo, & Conſtantino fratre iterum Coſs. Auguſtinus Donatiſtarum precibus ſatigatus, ex his quotquot ante quadriennium exilio mulctauerat, reſtituit, ſic ſoluti, catholici nomen quo liberius vſurparent, Romanam vtcumque cathedram inſidere conſtituunt. ex ſuo ergo numero Epiſcopum creatum quempiam, ac Victorem appellatum Romam mittunt, poſt quem vita functum, alios deinceps quatuor; ducta ſerie, ſubſtituunt vſque ad Optati tempora, qui hoc ipſum teſtatur. tanti apud eos tum fuit vel ementitus Romanæ Eccleſiæ principatus.

Aug. poſt Collat. l. 1. c. 33.

Donatiſtarum auſus.

Donatiſta Pſeudo Papa.

Optat. l. 2 Aug. de hær. C. 69. l 3 c de feriis.

Eiſdem Conſulibus pius Auguſtus diem Dominicum, lege lata, ab Ethnicis æque, ac Chriſtianis feriari mandauit, in maleficos quoque, atque incantatores ad Baſſum Præfe-

Conſtantini pię leges.

Ecclesiæ ditescūt.

ctum Prætorio rescripsit, & ad Romanum Populum de facultate ad pias causas testandi, & bona Ecclesiis relinquendi. quæ Constantini lege Ecclesiæ ditescere cæperunt adeo, vt ex his, qui sequuti sunt Principes, nonnulli, veriti Reipublicæ detrimentum, conati sint Constantini legem abrogare. de quo D. Ambrosii extat querela ad Valentinianum Augustum, & nos suo loco dicturi sumus, Cæterum religiosissimus hactenus Imperator (quo impellente incertum) his ipsis Consulibus post saluberrimas leges, vt diximus promulgatas, Aruspices ex veteri disciplina consulẽdos iussit, si forte Regia Domus, aut aliud publicum ædificium de cælo tactum fuisset, enimuero, si coniectura agendum sit, hoc ideo ab eo factum putauerim, quod lata in Aruspices antea lege, quam memorauimus, eorum animos, atque adeò Gentilium omnium exacerbasse se animaduerteret, voluisse eos proinde posteriori lege vtcumque lenire, certioresque reddere huiusmodi disciplinam cum ipsa Vrbe natam nolle se abrogare, quicquid sit: & peccasse eum. & peccati pœnas dedisse exploratum est; cum & filium belli pacisque artibus clarissimum, & coniugem alioquin amantissimam, & Licinium ex sorore nepotem, suorum carnifex morte afficere coactus est, vt postea dicturi

Constātini lapsus.

Pro Aruspicibus rescribit.

Amb. adu. Symmachum.

L. 1 de Pagan. C. The.

Chri. an. 322. sumus. Dudum Italis Parentibus consulu erat, præstitis, vt diximus è Fisco Regio alimentis, ne filios venundare, aut filias (quod in more positum erat) prostituere cogerentur; nunc Prouinciales Africæ eodem affecit beneficio, nouo ad Menandrum rescripto, & tamen, quod alibi quoque monuimus, impius, ac mendacissimus Author affirmare audet Constantinũ in exactione tributorum adeò fuisse inhumanum, vt coegerit inopes Patres familias ad filios distrahendos, ac filias prostituendas. hinc satis mirari non possumus Christianos homines reperiri, qui ei patrocinentur, proque eo defendendo vires omnes quodammodo insument

Supra ad an. Chri. 315.

Const. pietas, ac liberalitas Zosimi calumnia.

Zos. l. 2.

Zosimus immerito defenditur.

Natali die Crispi, atque Helenæ vertente, omnibus reis præterquam veneficis, Homicidis, atque Adulteris indulgentiam Augustus impartitus est.

L. 1 de indi. Chri. an. 323.

Seuero, atque Ruffino Coss. iterum Augustum pro Christianis rescribere oportuit, ne ad profana ab Ethnicis sacrificia compellerentur, huiusmodi in Christianos vim non aliũdè ortum habuisse par est credere, quam ex lege, quam diximus, ante biennium, pro Aruspicibus lata, qua, cum Constantinus visus sit ad auitam superstitionem animum adiicere Ethnicorum enim elati, ad vim vsque,

L. 5. de Episc. C. The.

quam coerceri noua sanctione oportuit, deuenerunt, vt mirari quis desinat Siluestri fugam, ac latebras apud Soractem, Augusto præsertim Syrmii apud Pannoniam agente.

Siluestri fuga vnde Licinii cædes.

In hunc annum incidisse Licinii cædem multi existimant: lege autem contra illum fuisse actum, quod Barbaros occultè aduersus Constantinũ, & Remp. irritaret.

Sequitur annus sæculi huius XXIV. Constantini Principatus XIX. non illi tantũ, sed toti Aulæ infaustus, duorum quippè Cæsarum cæde cruẽtus, Licinium paterni sceleris tamquam conscium Augusti in se iram cõciuisse affirmari iure posse existimamus: Crispum autem a Fausta Nouerca adamatum, ab eadem repulsæ pudore, amore, vt fit, in odium verso, calumnia circumuentum omnes memorant, quemadmodum, & ab Helena illum Auia Christianis moribus fuisse imbutum; Constantinus porrò Augustæ libidine, ac fraude detecta iustas de eas pœnas sumpsit, quã balnei vapore, feruentius calefacti extinxit. *hic de Constantini expiatione, & Baptismo, deque Siluestri Actis fusius Authorem differentem, & difficultatum nodos complures accuratè soluentem require: non enim integrũ nobis fuit ea in compendii modum redigere. quemadmodum neque ea, quæ de Baptismi loco Romæ adhuc superstite, eiusque antiquo*

Chri. an. 324. Zosim. l. 2. Oros. l. 7. c. 28. S. Hier. de Scrip. Eccl. in Lactantio.

Crispi & Licinii iunioris quoque.

Fausta Augusta pœna.

Constãtini Baptisma & largitiones.

ornatu, atque donariis, deque effusissima Constantini in sacrorum vsum sacrasque Basilicas munificentia adtexit. hic pariter de vulgat ad Constantini Donatione mentionem ingerit.

Hoc eodem anno post Augusti Baptismum Romæ à Syluestro coacta Synodus est in nuper erecto Titulo ad Traiani Termas. conuenisse autem tunc Episcopos CCLXXIV. eiusdem Synodi habent acta Cresconiana tamen collectio ducentos admodum, & triginta memorat. his Constantinus ex publico vehicula, & annonam decreuit, vt in Synodi exordio declaratur. *Concilium Roma.* *Concil. Rom. c. 1.*

Quod spectat ad res huiusmodi in Conuentu gestas, eæ ex illius Actis peti possunt. neque id mirum cuipiam videri debet, nullam in his de Arrio mentionem haberi; de eo namque per Orientales Ecclesias debacchante, Oecumenicum Niceæ Concilium erat cogendum.

Ex hoc iam tempore Constantinus, qui hactenus fluctuasse visus est, omnibus numeris absolutum Christianum Principem gessit: totusque in Christiana Religione propaganda fuit. itaque cum in Capitolio festum percelebre recolendum foret, superstitionem auersatus, verbis quoque insectatus dicitur. ex quo illum Senatus Populique Romani odium contraxisse Zosimus tradit, eandemque *Constantini Religio.* *Eus. in vita l. 3. c. 3. Zosim. l. 2.*

ob causam Romam deserere, Regiam alibi constituere decreuisse: sed huius Authoris fides, vt sæpe diximus, integra nequaquam est. sane hoc anno antequam hyeme nauigatio intercluderetur Ilium eum accessisse constat: ibique, Vrbis ædibus dilatatis, sedem figere decreuisse diuino autem monitu, atque prodigiis, mutata sententia, Byzantium delegisse.

Constãtinus Romam deserit. Ilium deinde Byzantium delegit.

Sozom. l.2.c.7. Zon. anto.3. Niceph.l 8. c.4.

Diræ interim seditionum procellæ multis in Ecclesiis tranquillum Christianæ Reip. statum perturbarunt. Antiochiæ Paulino Episcopo vita functo, ad eius Ecclesiæ regimen Eustachius à Catholicis, Eusebius Cæsariensis ab Arrianis accersuntur. res ad Vrbis excidium spectare videbatur, cum Augusti Authoritas intercessit, legatione missa, datisque ad Populum, & ad ipsum Eusebium litteris, qui Catholicorum factione superatus, sponte nihilominus loco cessisse videri voluit.

Schisma Antiochia

Asiam porrò, Mesopotamiam, ac Syriam antiqua, de celebratione Paschæ, dissensio mirè distraxit.

Controuersia de Pascha.

Athan. in Synod.

Ægyptij quoque eo furoris processere, vt Principis statuas lapidibus appetierint. hoc cum ei nunciatum esset per summam lenitatem, admota fronti manu dixisse fertur; atqui caput integrum habere me sentio.

Const. statua lapidata.

Sozom. l.1.c.15.

Sæculi huius anni XXV. qui Constantini Principatus fuit XX. vniuer-

Conciliũ Nicænũ.

Chri. an.325.

ſale apud Niceā Bithiniæ Vrbem Concilium celebratum eſt Paulino, & Iuliano Coſſ. cogendi illius cauſæ duæ præcipuæ fuerunt; Arrianorum hæreſis, quorum nomine Meletiani quoq; ac Collutiani cenſebantur, & de die Paſchæ rediuiua iā toties controuerſia. interfuere Epiſcopi CCCXVIII. *horum præcipuos Author recenſet, ac ſuo quemque elogio commendat.* Præter Chriſtianæ Religionis Antiſtites multi quoque ex Ethnicis, Philoſophi, ac Dialectici adfuere, quorum ante conſeſſum concertationes aliquot narrantur. Auguſtum porrò cum cæteris Epiſcopis conſediſſe conſtat, eoſque omni obſequii genere amplexum, atque reueritum. Syluestri vicem cum Oſio, quem diximus, Vitus, atque Vincentius Romani Presbyteri tenuere, *quos, & potiorem inter alios locum habuiſſe Author contendit.* omnium primus Euſtachius Antiochenus, poſt hymnum decantatum in Auguſtum conuerſus verba fecit: tum Auguſtus ipſe, & Latino quidem ſermone (quamquam, & Græcum callebat) pro Romani imperii maieſtate, quo Præſides quoque in Prouinciis vti, eadem ex cauſa conſueuere. Auguſtiſſimi Conuentus Acta magna ex parte periere, quæ ſi ad nos integra perueniſſēt, haud dubie Chriſtiani maieſtatem Senatus nobis, veluti in ſpeculo exhibuiſſent, nunc quando

Euſ. in vit. Conſt. l. 3 c. 6. & ſeqq. Athanaſ. ep ad Iouian. Imp.

Cogendi Concilii cauſa.

Sylueſtri legati.

Euſ. in vit. l. 3. c. 10.

messis spes nulla est, spicas, quod superest colligamus. constat in primis Athanasii testimonio, cum Arrii blasphemiæ, ad eas excutiendas, legerentur, Patrum nonullos exhorruisse, auresque obstruxisse. Eusebii quoque Nicomediensis litteræ ipso in cōsessu discerptæ, quod ex his eadem cum Arrio sentire sit deprehensus. quo animaduerso, qui aderant Arriani, præiudicata veluti causa, veriti exitiū, aut aliud animaduersionis genus, hæresis abiuratione simulata, Arrii damnationi subscripsere. hac arte impii homines, non secus, ac Parthi fugam simulantes acrius deinde pugnam instaurarunt, Arrianis, vt videbatur ad catholicum dogma traductis, fidei formula, Osio dictante, concepta est, quam D. Athanasius ad Iouinianum refert & Catholica Ecclesia, in sacrosancto sacrificio totidem fere verbis recitat.

Athan. orat 1. contra Arr. Theod. l. 1. c. 8.

Arrianorum in concilio dolus.

Fidei formula.

Ath. ep. ad Solitar. & ad Iouian. de fide.

Arrium porrò Anathemate tum quidem atque exilio damnatum, cum palinodiam & ipse canere non renuisset, ab eadem postea Synodo fuisse receptum multi affirmant; cum illius sanè dogmate damnatum; quoque libellum constat, quem de tribus quidem sacris scripsit, sed lasciuienti stylo, verbisque, ac sententiis mollitie, ac turpitudine refertis, cui & Thaliæ profanum nomen indidit. ea lucubratione impurus homo, Presby-

Arrii liber.

ter ipſe cum eſſet, ſacerdotalis ordinis dignitatem traduxit, adeoque male audiit, vt vulgò Ægyptius Sotades (Cretenſis Poeta is fuit Cynodico infamis carmine) vocaretur.

Socr. l. 1. c. 6. L. vlt. de hæret. C. Theo.

Aduerſus Arrium, eiuſque libros Conſtantini quoque extat edictum apud Socratem, cuius meminit Theodoſius Iunior. ea in ſanctione Conſtantinus Arrianos, quod Porphyrii mores, ac dogmata ſectarentur, Porphyrianos iure appellãdos exiſtimat. ſuperſtitem adhuc Porphyrium tum fuiſſe quidam putant, annos natum amplius nonaginta, ſed exilio mulctatum inglorium latuiſſe, quòd non in Chriſtum modò, ſed in ipſum quoque Auguſtum iniurius fuiſſet. in ipſius quippe odium, ac contumeliam Brittanniam fertilem Tyrannorum appellaſſe. cæterum quem Hieronymus ab exilio hoc tempore reuocatum tradit inſigni volumine Auguſto nuncupatos, Poetam fuiſſe; alium à Philoſopho, quo de eſt ſermo ex edito nuper commentario conſtat. *qua de re in Appendice ad XII. tomum addita Authorem conſule.*

Gild. de excidio Brittan. S. Hier. Chron.

Deliberatio de Paſcha.

His, ita, vt diximus, in Concilio firmatis reliquum erat, vt de Paſchæ celebratione ageretur. vetus hæc erat controuerſia cum multi ad Orientem, Syriæ præſertim Populi, ſub Æquinoctii Verni Panſelenium, ſiue Plenilunium, hoc eſt decima quarta

Lunæ augescentis die, quicumque is demum dies esset, more Iudæorum Pascha celebrandum contenderent. cum contra Occidentalis Ecclesia, & Christiani Orbis pars maior, potiorque ex Apostolorum traditione, non nisi die Dominico, qui Panselenium huiusmodi sequeretur, id præstandum existimarent. re discussa, non sine magno labore, ac iactatione Syri, quique cum eis sentiebant in Catholicæ Ecclesiæ sensum traducti ex animo quieuere. qua etiam de re Augusti litteræ quas Socrates recitat, ad Ecclesias omnes nuncupatæ, Christianæ pietatis plenæ prodiere. Cæterum quod ad Lunaris cycli rationem spectat, & Paschalis diei supputationem firmandam, res ad Alexandrinum Episcopum delata est, quod in ea Prouincia peritiores omni æuo Astronomos floruisse constaret. constitutus est numerus ille, qui aureus nũcupari consueuit decem, ac nouem annorum periodum comprehendens. quod quidem totius Synodi inuentum, perperam multi Bedam sequuti, Cæsariensi Eusebio tribuerunt, fortasse ideo decepti, quod is librum de Pascha conscripserit, in quo tamen constat eum de antiqua diei Paschatis institutione, ac ritu, non autem de computo pertractasse. ad hæc de celebratione Paschæ, qua diximus ratione, decreta, illud quoque veluti

Athan. de Syno. Arim. Socr. l. 1. c. 6.

Bed. de rat. tẽp. c. 42. Amb. ep. ad Epis. Æmil.

appendicula adiectum; vt in posterum diebus Dominicis, ac Pentecostes non propriè perinde, ac aliis diebus genuflexi, sed stantes fideles orarent. Meletio, de quo alibi meminim9, sacris ministeriis interdictum, dataeque ea super re ad Alexandrinam Ecclesiam Synodales litteræ. insuper vetitum, ne quis per vniuersam Ægyptũ, Lybiam, atque Pentapolim Episcopus consecraretur Metropolitano Alexandrino inconsulto; quod & tertiæ sedi Antiochenæ indultum est.

Theod. l. 1. c. 9. Socr. l. 1. c. 6.

Alex. & Antioch. Ecclesiæ iura.

Sextus deinceps Canon de Romanæ Ecclesiæ Primatu loquitur. sed quia decurtatus legitur interpretum haud mediocriter torsit ingenia; *ipse quoque Author, vt germanum sensum eliciat, ex eoque Primatum adstruat multa aliunde affert; quæ ab eo peti possunt.* Hierosolymitana porrò Ecclesia, de qua septimus habetur Canon, non ita priuilegiis augetur, vt à Cæsariensi, quæ Palestinæ est metropolis subducatur.

Romanus Ecclesiæ primatus.

Hierosolym. Ecclesia.

Nouatianis ad Catholicam Ecclesiam ianua est patefacta, sed Acesio Nouatiano Episcopo perfractè obsistente, irriti tot Patrum, ac Principis conatus cecidere

Cum Cathaphrygibus præterea, ac Paulianistis, hoc est Pauli Samosateni sectatoribus, quo pacto agendum, quidve ab his Catholicam Ecclesiam repetentibus exigendum es-

ſet, peculiari cautum eſt lege.

De lapſis. Poſt hæc ſanciti ſunt canones de Lapſis, ſiue ad Eccleſiam, ſiue ad Eccleſiaſticos ordines recipiendis. hi erant, qui Liciniana perſequutione fidem quoquomodo abnegaſſent. *Baſil. ep. 68. Concil. Nic. c. 9. & ſeqq.*

De abſciſſis. Illud quoque decretum, ne cui liceret ſponte ſe ipſum euirare. cuius canonis condendi cauſam dediſſe videtur Leontius Antiochenus, qui poſtea ab Arrianis eius Vrbis Epiſcopus creatus eſt. is facinus huiuſmodi aggreſſus eſt, quo mulierculæ cuiuſdam contubernio vti poſſet, quo ab Euſebio ei fuerat interdictum sed neque hac ratione ſuſpicionem euaſit. qua etiam ex cauſa ſtatutum videtur ne Epiſcopi, neue Presbyteri, aut Diaconi mulieres apud ſe haberent prætur Matrem, Sororem, ſiue Amitam, aut ex aliis, quæ ſuſpicionem omnem effugiat. *Athan. de fug. ſua in fin. Conc. c. 3.* *Ne cum fœminis Clerici habitēt.*

Clerici coniugati. Tradunt nonnulli actum in Synodo de ferenda lege, ne qui Vxores ante ſuſceptos ſacros ordines habuiſſent, eis poſtea vti poſſent; Paphnutio autē licet coniugij experte intercedente, ab huiuſmodi condenda lege Patres temperaſſe; vtcumque ſe res habeat viguiſſe poſtea ea de re ſi non legem certe conſuetudinem, qua ſacrorum miniſtri, qui coniugati antea fuiſſent, ab Vxoribus ſeorſim degerent, & ab eorum commercio abſtinerent exploratum eſt, quod eius ſæculi Patres diſer- *Sozo. l. 1. c. 22. Socr. l. 1. c. 8. Baſil. ep. 17. Hier. ep. 50.*

diſertiſſime tradunt, & nos alibi fuſius docuimus, quod autem Niceni Patres venerandæ conſuetudini fortaſſe deferentes lege inſuper ſancire noluerunt, Arelatenſis Concilij Patres ſanxere.

Concil. Arel. l. 2. c. 2. & 3. Greg. Turon. l. 1. c. 44. Conc. Nic. c. 15

Alij canones.

Eadem Sacroſancta Synodus pœnam aduerſus Clericos fœnus exercentes conſtituit. Vetuit quoque Diaconos ex praua conſuetudine ſacram Euchariſtiam Presbyteris porrigere, eoſdemque coram illos ſedere.

De trāſlatione ſedium.

Quoniam verò per factiones Populorum Epiſcopi, aliique inferioris ordinis ſacri miniſtri à propriis in alienas Eccleſias transferebātur (quod nuper Antiochiæ, vt diximus, non ſine maxima ſeditione vſu venerat) id in poſterum nōniſi ex magna cauſa fieri permiſſum.

Neophyti non ordinādi.

Neophytos hoc eſt recens baptizatos ad ſacros ordines, ac etiam ad Epiſcopatum, quod contigiſſe conſtabat, promouere, indignum viſum. cæterum ob Viros inſignes, quemadmodum in Cypriano, vt diximus, antea acciderat, poſtea quoque huic Canoni in Ambroſio, atque Nectario derogatum conſtat.

Epiſcoporum ordinatio.

Epiſcoporum conſecrationi, vt tres ſaltem Epiſcopi adhiberentur, quod hactenus ex traditione fieri cōſueuerat, lege eſt cautū; quemadmodum etiam, vt conſecrationis approbatio à Metropolitano expectaretur.

M

Niceni Concilij acta deperdita

Præter Canones, qui extant, alios plerosque qui non naufragiũ sint passi, tum fuisse sancitos, nemo inficiabitur, qui Hieronymum, quique Ambrosium, aliosque antiquos Patres mendacij arguendos non putet, apud quos de aliis permultis à Nicenis Patribus promulgatis legibus mentio habetur.

Hier. ep. 3. Ambr. ep. ad Vercel. Eccl. Concil. Cart. 6. c. 3. apud Lipom. tom. 6.

Miraculum in subscribẽdo.

Omnibus in sacrosancta Synodo absolutis sequutæ sunt Patrum subscriptiones, res tũ accidit sane mira; si Gregorio Presbytero, atque Nicephoro adhibenda fides sit, Athanasio, Hilario, aliisque eius sæculi Patribus id reticentibus. ante completam Synodum Chrysanthus, & Musonius Episcopi Niceæ decesserant, reliqui Patres, ad decretorum firmitatem, eorũ subscriptiones diuino miraculo accedere cupientes, spe pleni, edita iam, & à se subscripta decreta defunctorum loculis admouerunt, nocte tota oratione instantes: appetente iam die spe nequaquam frustrati, Collegarum characterem in hæc verba descriptum reperiere. *Chrysanthus, & Musonius qui cum Patribus omnibus in S. prima Oecumenica Synodo consensimus; quamuis corpore translati, manu tamen propria nos quoque libello subscripsimus.*

Vicennalia.

His Niceæ peractis Vicennalia sui Principatus Constantinus indixit, quæ augustiora Constantii noui-Cæ-

Euseb. in Vit. l. 4. c. 40.

ſaris creatione ſunt reddita.

Perlatis autem Romam Nicæni decretis, Syluester coactoEpiſcoporum Italicorum Concilio, ea authoritate Apoſtolica confirmauit.

Tom 1. Concil.

At Conſtantinus Eccleſiaſticis rebus compoſitis ad politicum ſtatum rectè diſponendum animum adiecit itaque ad Prouinciales ſcribens vnũquemque hortatus eſt ad Aulicorum ac Magiſtratuum crimina deferenda, pollicitus ſeuerius in eos ſe animaduerſurum, qui gratia apud ſe plurimum valerent. Cruentis quoque Gladiatorum ſpectaculis hoc eodem anno indixit, Verum neque huiuſmodi ſanctione, neque altera à Conſtantio poſtea promulgata abrogari omnino potuerunt quando autem, quaque occaſione ſublata omnino ſint, ſuo loco dicturi ſumus, crucis ſuppliciũ irrogari in poſterum vetuit, ſacrumque hoc ſignum ſuis imaginibus perpetuò adſcribi iuſſit; quod etiam cuſa, quæ adhuc extant numiſmata apertè teſtantur. adhunc annum referendas putamus honorificas ad Conſtantinum ex vltimis Orbis regionibus legationes, de quibus Euſebius meminit, qua occaſione Chriſti fidem late propagatam tradunt.

Synodus Nicæna Romæ cõfirmatur.

L. 4. de Accuſ. & The

Edictũ in Aulicos, & Magiſtratus.

Gladiatorum ſpectacula vetita.

Sozom. l. 1 c. 8. Aug. in Matt. Serm. 18 Euſeb. l 4. c. 7. Sozom. l. 2. c. 7. Chri. an. 326.

Crucis ſupplicium vetitũ

Sexto, & Vigeſimo huius Sæculi anno Conſtantinus cum Conſtantio filio nouo Cæſare Conſulatum inut

quo, Alexandro vita functo, Athanasius Alexandrinæ Ecclesiæ Diaconus, eiusdem Ecclesiæ regimen suscepit. id quamuis Alexandrini Populi acclamationibus, Episcoporum omniũ qui ex vniuersa Prouincia conuenerant, suffragiis peractum sit, fieri tamen absque Arrianorum, quique his sese adiunxerant, offensione, ac tumultu nequaquam potuit. huic dissidio libenti animo Arbitrum sese Augustus præbuit; qui cognita demum Hæreticorum pertinacia, non causam tantum Athanasio adiudicauit, sed eos priuilegiis omnibus Ecclesiæ concessis exuendos censuit, graui ea super re edita sanctione. Hæreticos deinde alios, quos enumerat, longioribus ad eos litteris datis, quam Eusebius recitat, postquam ad resipiscendum hortatus est, acrius insectatur, eorumque Conuentus, non in publicis tantum ædibus, sed etiam in priuatis vetat. his in litteris cum multæ hæreticorum sectæ referantur, de Arrianis nulla est mentio. Eusebii hac de re fides haud dubiè suspecta est; quod Arrianus ipse esset, quodque Constantii Arriani Principis tempore hæc scriberet, cuius postea patrocinio factum est, vt aliis paulatim sectis antiquatis, Arriana immortales quodammodo vires sumpserit, vt deinceps dicturi sumus.

Athanasius Alex. Episc. elegitur.

Atha. orat. 1. cõt. Arr. Theod. l. 1 c. 26.

L. 1. C. de Hæret.

Euseb. in vit. l. 3. cap. 64.

Hæreticorum audacia per Synodi

decreta, perque editas ſanctiones, hoc pacto depreſſa; Idolorum cultum pius Imperator iterum aggreſſus abolere inſtituit. itaque de eo Eunapius Ethnicus Author, fana, inquit, celebratiſſima euertebat; Chriſtianorum ædificia extruebat, hoc tempore

Eunap. de vit. Phil. in Ædeſio.

Templū ad Chriſti Sepulchrum.

Chriſti Seruatoris Sepulchrum magnæ molis templo excitato exornauit. extant ea de re Conſtantini litteræ ad Macharium Hieroſolymæ Epiſcopum, *quas Author hic recitat. & ipſius templi deſcriptionem adtexit.*

Templa apud Bethelē & Montem Oliueti.

Helena tum Cōſtātini mater, quamquam ætate iam grauis illuc profecta, duo inſuper templa extruxit, alterum ad Chriſti Cunas apud Bethleem, ad Montem Oliueti alterum. quo etiam tempore tellure altius egeſta, Crucem Domini inuentam apud Caluarii verticem conſtat. inſigne tum miraculum accidiſſe plerique omnes teſtantur, nam cum tres ſimul Cruces fuiſſent effoſſæ, & quænam ex his Chriſti crux eſſet ambigeretur, Macharii Epiſcopi monitu, defuncti hominis cadauer allatum eſt: iacenti inuentæ cruces ſingillatim admotæ, *& primam quidem. atque alterā*, inquit Paulinus, *mors ſpreuit, poſtremo Dominicam prodit reſurrectio.* illud quoque miraculo adſcribitur, quod eius ſæculi Patres teſtantur: Cyrillus in primis, qui poſt Macharii Succeſſorē Hieroſolymitanæ Eccleſiæ præfuit: ſacroſanctam

Cyrill. Hier. catec. 10. Ambr. in fun. Theo. Paul. Epiſt. 11. Sulp. Seu. l. 2.

Crucis inuentio

Crucis miracula.

Crucem, quæ Hierosolymis relicta est (pars enim non modica Byzantiũ translata dicitur) cum ex ea quotidie ad peregrinorum vota ab Episcopo frusta innumera demerentur, nullum tamen passam fuisse decrementum.

Crucis claui.

ex clauis, qui Christum Dominum cruce pendentem sustinuerant, duo in frænum efformati dicuntur, ex tertio Augusti diadema compactum, quartum alii addunt, quem Constantinus, seu Mater Helena Adriatico Mari crebris naufragiis infami mergi iusserit. Tradit Ruffinus, & post eum alii Helenam, dum Hierosolymis moraretur, per summam animi demissionem sacris inibi Virginibus ad mensam ministrasse. de illius verò in pauperes, sacrasque ædes munificentia multorum extant encomia, haud ita multo post in Occidentem reuersa, Romæ diem clausit extremum.

Greg. Tur. de Glor. mart. cap. 6.

Ruff. l. 1. c. 8. Theo. l. 1. c. 8. Socr. l. 1 c. 13.

Helenæ mors.

Porrò cum Matri morienti Constantinũ adfuisse Eusebius tradat, ipsum quoque Romæ tum fuisse affirmare necesse est. *Ad hunc ipsum annum spectat Nicolai Episcopi Mirensis historia quædã ex Methodio, ac aliis ab Authore hic relata.* Constantini quoque in Idolorum cultum, ac templa sancitæ leges. & pro Episcopis eorumque iudiciis, ac sententiis editæ sanctiones.

L. 1. de Episc. Iud. C. Theod.

Chri. an. 317.

A matris obitu Constantinus Constantiam sororem, quæ Licinii vxor

fuerat, ad domeſtica ſolatia cariorem habuit. eam igitur omni ratione demereri, eius gratiã aucupari Arriani ſtudent, Euſebius in primis Nicomedienſis Antiſtes, eorum veluti Anteſignanus. hac arte Athanaſium, qui Arrio præ cæteris aduerſabatur, apud Conſtantinum calumniis inceſſere per Sororem inſtituunt. fuerat Arrio, quod hæreſim abiuraſſe viſus eſſet à Nicenis Patribus, non niſi acceſſu Alexandrinæ Vrbis interdictum: hanc ei mulctam Athanaſius, vt remitteret, exorari numquam potuit. Euſebius igitur fruſtra ſe apud Athanaſium agere pro Arrij reſtitutione cum cerneret, priuatos affectus prætexere, Arrium verè pœnitentem affirmare, hunc laudibus efferre, illum falſis criminibus onerare aggreditur; Auguſto cum perſuaſiſſet, minaces ab eo litteras ad Athanaſium extorſit. is ita reſcripſit, vt eum placatum haud ægrè reddiderit. igitur Euſebius pro certo habens numquã Arrium Alexandriam acceſſum habiturum, dum ei Eccleſiæ Athanaſius præeſſet, collato cum Meletianis ſtudio, de ſede eum pellere, dolis omnibus excogitatis, curauit, id tamen, tum quidem quantumuis eniſus, nequaquam perfecit.

Atha Apol. 8.

Conſtãtini. littera in Athanaſium.

Ruff. l. 1. c. 9 Socr l. 1. c. 15. Theod. l. 1. c 23. Sozom. l. 2. c. 23.

Huc ſpectat de propagatione fidei apud Indos, atque Iberos duplex, quàm Ruffinus, & ex eo alii tradunt, hiſtoria. Metrophius Tyrius Philoſo-

Fides apud Indos & Iberos propagatur

phus orbis cognoſcendi gratia in vlteriorem Indiam nauigio vectus duos ſecum Pueros Ædeſium, ac Frumentariũ duxerat; is quẽdam in portum cum ſe recepiſſet à Barbaris interfectus eſt: Pueri non ſeruati tantum, ſed ad Regem perducti, gratia apud eum plurimum pollentes, ea in Regia diutius ſubſtiterunt. Rege demortuo facta eis copia Patriam reuiſendi, & Ædeſius quidem Tyrum reuerſus ibidem ſubſtitit: Frumentarius ad Athanaſium perductus; ſpẽ ei maximam iniecit, ſi Epiſcopus cum ſacris illuc miniſtris mitteretur, fore vt Chriſti fides latè eo in Regno propagaretur. Athanaſius ipſo Frumentario potiorem nullum ratus, illum Epiſcopum inſtitutum redire in Indiam hortatur: cum annuiſſet, tanta illi à Deo data eſt virtutum gratia, vt ſpiritu ac ſignis Apoſtolicis, innumeram Barbarorum multitudinem ad Chriſti fidem perduxerit, id ſe Ruffinus, ipſo Ædeſio referente, cognouiſſe teſtatur.

Mulieris captiua laus. Per idem tempus Chriſtiana mulier captiua apud Iberos Populos ſub Axe Pontico non ſobriam modo, atque honeſtam ducebat vitam, ſed dies noctéſque, quoad licebat Deo preces fundebat, admirantibus Barbaris, Chriſtum eo ſe ritu colere profeſſa eſt, & tum quidem non niſi nominis nouitate permoti ſunt, accidit

autem vt Captiua ſeminecem infantem precibus ad Deum fuſis, ſuique contactu cilicii ſanitati reſtitueret. do-res ad Reginam delata eſt, quæ dolore quodam corporis vehementi angebatur, vocata igitur ad ſe Captiua, eodem cilicio admoto, ac Chriſti nomine inuocato omnis ſtatim leuatur cruciatus. Captiuæ dein' monitu Rex & ipſe diuinam expertus opem ad Conſtantinum legationem adornat, oratque enixè Dei ad ſe miniſtros transmittat, Chriſti fidem ſe cum Gente vniuerſa recepturum, pollicitus, ea legatione mirum in modum Auguſtus lætatus eſt, haud ſanè minus, quam ſi eam Gentem victricibus armis Romano Imperio adiunxiſſet, miſit igitur, qui ſat eſſe viderentur, ſacros miniſtros, quorum opera Chriſtiana Religio longè, lateque propagata eſt. hæc vero ex Bacurio Regia apud Iberos ſtirpe edito (qui ad Conſtantinum cum acceſſiſſet Domeſticorum ab eo Comes creatus eſt) reſciſſe ſe idem Ruffinus tradit, porro illuſtri comitatus dignitate conſueuiſſe Conſtantinum eos inſignire, qui apud ſuos clari, patriis contemptis ritibus ad Chriſtianam ſe Religionem contuliſſent, teſtatur in primis Epiphanius dum de Ioſepho meminit, qui ex Hebræis ad Chriſtum conuerſus pari, & ipſe dignitate à Conſtantino donatus eſt.

Athanasius Diœcesim lustrat. Athanasius, post datum, vt diximus, ad Constantini litteras responsum quietem ab Aduersariis nactus, amplissimam Alexādrinæ Ecclesiæ Diœcesim perlustrare instituit. ea in peregrinatione non Vrbes modo, ac Pagos adiisse cum constat, sed etiam ad Monachorum solitudines penetrasse, & primum quidem Pacomium inuisit, tum Antonium, de cuius vitæ sanctimonia, ac rebus gestis Athanasius ipse copiosè cum scribat, *ex his quædam ab Authore hic referuntur.* illud in primis, quantum huic Viro in abditis Ægypti regionibus delitescenti, quisque detulerit, ad quem Augustus ipse, ac filii tanquam ad oraculum suppliciter confugerint. datisque ad eum litteris ipsi se, suamque incolumitatem, ac Romanum Imperium apud illum commendauerint, quemadmodum, inscius omnino litterarum cum esset, Ethnicos etiam Philosophos non rarò coarguerit, hic est ille Antonius, qui Magni nomen adeptus Cœnobitarum omnium Parens iure est appellatus, nisi si quis Restitutorem potius dicendum putet, atque Essenorum habendam esse rationem cōtendat, quos Christianos fuisse perspicue demonstrauimus. sanè grauioribus persecutionum procellis. quibus non Christiani tantum simul agentes; sed in penetralibus quoque abditi, ad necem quærebantur, cæleste illud viuendi

Chri. an. 328. Atha. Apol. 2.

Pacomium & Antonium inuisit.

Antonii magni laudes.

genus intermitti oportuit, hoc itaque ab Antonio restitutum longè lateque copiosissimo deinde fœtu propagatum est.

Hier. ep. 5. & 7. Basil. ep. 69. Chrys. hom. 8. in Math. Atha. ep ad Dracontiũ. Hier. ep. 22.

Porrò, ex Antonii disciplina Alumnos non pietatem modo, sed Christianã quoque in rebus gerẽdis prudẽtiam hausisse argumento est ex his plurimos ab Athanasio Episcopos fuisse institutos; cuius exemplo Ciuitates quoque complures ex Cœnobiorum septis Episcopos sibi delegerunt. Fuisse autem tum in Ægypto tria Monachorum genera tradit Hieronymus, Cœnobitas, Anachoretas, & medium inter eos genus eorum, qui nec solitarii degerent, nec sub alicuius veluti magistri disciplina, Vrbes adirent, ac Pagos, resque inibi venales haberent, quas pro sua quisque arte elaborassent.

Episcopi ex Monachis.

Tria genera Monachorum.

Chri. an. 329. *Atha. Apol 2. Sozom. l. 2 c. 21.*

Ea Peregrinatione Athanasius, Meletianos nequicquam ad Catholicam communionẽ traducere conatus, eorum offensionem iterum incurrit. itaque post leuiora in eum intentata crimina, illud quoque maximum mẽtiti sunt, misisse eum auri vim magnã ad Philumenum quemdam, qui ab Augusto rebellauerat, ab eo itaque euocatus ita se insontem probauit, vt ipsius Augusti litteras suæ testes innocentiæ secum Alexandriam attulerit. in his Constantinus improborum hominum moribus, atque factionibus

Noua in Athanasium calumnia.

Constãtini religio & moderatio.

acrius expostulans Alexandrinos ad colendam pacem, cum pro imperio cogere posset paternè hortatur; illud quoque profitetur nolle se de Episcopis aliisque Deo sacris hominibus sententiam ferre; huiusmodi enim cognitionem ad Episcoporum Conuentum spectare, cum autem haud dubiè constaret Eusebium Nicomediensem turbarum Authorem esse præcipuum, grauiter in eum inuectus est, datis ad Nicomedienses litteris, quas Theodoretus recitat, in quibus alium vt sibi Episcopum deposcant eos magnopere hortatur. *Theod. l.1.c.20.*

Concubinatus lege sublatus. Eodem quoque anno pari studio ad inolita iam vitia tollenda, ac hæreses intentus, ad Populũ rescribens concubinatum sustulit. *L.1.C. de concub.*

Chri. an.330. Constantii Cæsaris quinquennalia dum celebrarentur Pyzantii Vrbs, quæ & Constantinopolis & Noua Roma est appellata, Christiano ritu Deo dicata est: eius veluti natalis diei annua quoque celebritate instituta, aucta tum Vrbs ipsa publicis, priuatisque ædificiis, sacrisque passim ædibus Martyrum memoriæ excitatis, Idolorum nobilioris præsertim artificii statuæ locis publicis non tã cultui, quam contemptui, collocatæ. quatuordecim in ea regiones, quot Romæ erant, distributæ, Capitolium, Circũ, Palatium; fora, aliaque complura ad Romanæ omnino Vrbis æmulatio- *Constãtinopolis aucta.* *L.1. de feriis C. Thε. Euseb. in vit. l.3. c 52.*

nem extructa, aut conuecta sunt. spoliis denique aliarum Vrbium ditata, ac magnificentissimè ornata est.

L.1 & 3. de Med. & Profess. C. The.

Academia Cõstantinopoli instituta

Quod verò ad eius Vrbis splendorem requiri posse videbatur: ludi in ea litterarii, & scientiarum omnium & florentissima Academia instituta est, ipsique ludimagistri, ac liberalium artium Professores vndique magnis stipendiis accersiti, priuilegiis, atque immunitatibus donati sunt, huiusmodi porro Regiæ Vrbis decus, Leo postea cognomento Isauricus impius Imperator, abolendum curauit. Constantini quoque munificentiæ opus fuisse dicitur insignis Bibliotheca, quę omnis generis libris referta, à successoribus quoque aucta centum viginti millium numerum expleuit. Basilisco autem Imperatore, diro illo incendio absumpta est. Romani tum Ciues magno numero Byzantium commigrarunt, Senatores in primis, quibus, Principis impensa, extructæ domus, aut quæ iam extructæ erant collatæ sunt, ex horum numero Zotici memoria in Ecclesiasticis quoque tabulis celebratur, Orfanorum is nutritor appellatur, in quibus cogendis, alendisque amplissimum insumpsisse patrimonium dicitur, de Xenodochiis, ac Nosocomiis ibidem tum primum, pro amplissimæ Vrbis vsu, institutis, eorumque Anthoribus consule, quæ

Zosim. l. 3. Zon. in Basil.

Bibliotheca.

Romani Byzantiũ commigrãt.

Martyrol. Rom. & Menolog. die vlt. Dec.

Zotic Orfanorum nutritor.

ad Romanum Martyrologium dicta sunt.

Hoc loco Author, ne quid consultò dissimulasse, aut per incuriã prateriisse videatur, Zosimi calumnias, ac mendacia, Constantino praclara etiam facinora, atque instituta vitio vertentis, copiose refellit. vbi multa de tributis, ac vectigalibus, deque eorum exactionibus, de nũmis, ac eorum precio eruditè admodum tradit nequaquã à nobis, si instituti operis ratio sineret, pratermittenda, cum ex his, & historia lux, & Sanctorum Patrum scriptis accedat.

Sub idem tempus bellum iterum aduersus Scythas, atque Sauromatas, quos alii Gothos appellant, gessisse Constantinum tradunt, illisque superatis tributum imposuisse; quamquam Zosimus, ex more contra Eusebii, ac aliorum sententiam, maiorem illum exercitus partem amisisse, & fuga sibi consuluisse testatur. ea occasione Istrum, siue Danubium, fluminum ad Septentrionem maximum lapideo ponte iunxit, quod antea Traianus fecerat: ante illum verò, aut post Constantinum, nemo. Bellum huiusmodi (quamquam Constãtinus ipse interfuisse dicitur) Gallicanus Vir Clarissimus administrauit, qui & hoc anno II Coss. creatus est. is Augusti quoque Gener cum esset, raro ad posteros exemplo, remisso postmodum Aulæ nũcio, facultatibus

Constãtinus Pontẽ Istro imponit. Gallicani gloria & secessus.

Martyrol Roman. Beda Vsuar. & Ado. 25 Iun.

vero ampliſſimis in pauperes, atque Eccleſias diſtributis, quinque ſeruorũ millibus libertate donatis, ad Tiberina oſtia ſe recepit. ibique peregrinis excipiendis, aliiſque pietatis muneribus obeundis, ad Iuliani vſque tempora, operam nauauit; à quo quid demum perpeſſus ſit, ſuo loco referemus.

L. 7. de Epiſc. & Cle. C. The. His ipſis Coſs. datum legitur Conſtantini ad Valentinum reſcriptum pro Clericis Catholicis à Nouatianis vexatis.

Nicep. l. 9. c. 21. Hoc item anno, quo quinquennalia Conſtantii, vt diximus, celebrata ſunt, in eius gratiam, Conſtantia amita, vt creditum, intercedente, Euſebius Nicomediẽſis, ac Theognis Nicææ, Epiſcopi ab exilio reuocantur.

Chri. an. 331. *Atha. Apol 2.* Ab his ſic reſtitutis nouum bellum Athanaſio indictum, collata, vt antea, à Meletianis opera, horum accuſationibus iterum fatigatus Auguſtus, Delmatio Ceniori (niſi potius Cæſari legendum ſit; erat enim Auguſti frater, ſiue ex fratre nepos,] qui Antiochiæ erat, cauſæ cognitionem demandauit, quæ tamen ſequenti anno peracta eſt.

Hier in Chron. de ſcrip. Eccl Opt l. 30. Interim, vt habet D. Hieronymus, *Donatus agnoſcitur, à quo per Africum Donatiani*, haud dubiè hoc anno à Schiſmaticis Carthaginenſis Pſeudoepiſcopus creatus. & Maiorino ſub- *Donatus agnoſcitur.*

lectus, inter alios eius libros (multos namque edidit) ille erat, quem de Spiritu sancto scripsit, vt idem Hieronymus tradit. Arriano dogmati congruens. De hominis arrogantia ac fastu, multa apud Optatum, atque Augustinum habentur, & nos postea dicturi sumus. Huius Asseclæ insanum Ductorem, Doctorêque sequuti, eo dementiæ venerunt, vt præpostero Martyrii studio, præcipites seipsos dare, alioue mortis genere afficere gloriosum putauerint.

Machario Hierosolymorum Episcopo vita functo, Maximus eidem subrogatur.

Lex in Præsides. Porrò quod ad Ciuiles res spectat Constantius aduersus Vrbium, ac Prouinciarum Rectores, illorumque administros, seuerissimam edidit sanctionem. prouincialium commodis per omnia consultum volens. ea *L. 1. de off. Rect. Prou. C. Ths.*

Velum Præsidum quid. in sanctione illud in primis cauetur, *ne sit venale Iudicis Velum, ne ingressus precio redempti, neuè ipsa Præsidis visio cum precio.* huiusmodi Præsidum Velum. quod adeuntibus illos Populis obtegebatur, quodque famuli, qui Admissionales dicebantur, precio, vt plurimum retegebant, nihil aliud profecto erat, quam quod nunc Itali vocant (*Portiera*) nec tamen huiusmodi lege, alioquin seuerissima, hisce Ciuium vexationibus ita obuiũ itum est, quo minus postea omni æuo id

genus quærelæ auditæ ſint. ſanè ſub Conſtantini ſucceſſoribus Chriſtianis Principibus paſſim Authores audire licet referentes, precio Vela redempta, Admiſſionibus aliquid perſolutum.

Chri. an. 332. *Athan. apol. 2.* Inter alia, quæ Athanaſio Meletiani crimina impegerant, illud erat, occiſum ab eo Arſenium ipſius Diaconum postea Epiſcopum. ad illud diluendum (cæteris, vt meris nugis, aut patentibus mendaciis neglectis) à Delmatio Antiochiam euocatur; Athanaſius rem tantam minime negligendam exiſtimans ad Arſenium perquirẽdum fidos ſibi homines deſtinat (& audierat de illius in Thebaidem ſeceſſu primum, tum de nauigatione per Nilum, ad eius oſtia, indeque Tyrum) illi, hominem latebras, obtegendæ calumniæ, quæritantem demum nacti, Tyri Epiſcopo ſiſtunt. ſic deprehenſus fabulam retexit, & Euſebio ſuaſore eam ſe adornaſſe profitetur. *Calumnia in Athanaſium detecta.*

Chri. an. 333. *Athan. apol. 2.* His peractis Athanaſius certiorem de his reddit Auguſtum, qui re comperta, & Delmatium à cauſæ cognitione reuocat, & litteras ad ipſum Athanaſium ſcribit; quibus bono illum animo eſſe iubet, & eius hoſtes Meletianos factioſos homines acriter inſectatur.

Gratulati quoque ſunt præter Auguſtum Athanaſij innocentiæ alij per-

multi, ex quorum numero Alexander Episcopus Thessalonicensis, cuius ad se datas eo argumento litteras Athanasius idem recitat; ipse quoque Arsenius pœnitentiæ testes litteras promulgauit, tum Ioannes qui Meletio successerat, eiusque factionis Princeps habebatur, pœnitentia ductus, redire se cum Athanasio in gratiam velle, & Catholicæ Ecclesiæ communionem amplecti, datis ad Augustum litteris, professus est. Augustus, suo ad Ioannem responso, pacis studium in eo laudauit; publici vehiculi copia facta, venire illum ad se iubet, promissam concordiam ratam habiturum.

At non propterea Athanasio quies ab Eusebio, atque Arrianis fuit hi namque Augustum, optimè cum quidem de eo sentientem, magico veluti carmine, ita à mentis proposito auocarunt, vt dicta apud Tyrum Synodo, reum illum constitutum causam dicere iuberet. *Chri. an. 334.*

Enimuerò nimiam Constantini facilitatem, ne eius quidem laudator Cæsariensis Eusebiu sdissimulat, eaque illum de causa à multis reprehensum tradit. à Religione quidem certè hic quoque commendandus, quod Episcopi causam non nisi ab Episcopis cognoscendam existimauerit. *Euseb. in vit. l. 4. c. 54.*

Constätini leges. Quod ad Ciuilem Reipublicæ statum pertinet, constat hoc anno à

Conſtantino leges complures fuiſſe latas; eam in primis, qua cauetur ne Viduæ, Pupilli, Ægrotantes ad Imperatorem adeundum compellantur: tum eam, qua militibus in expeditione agentibus Teſtamenta vtcumque nuncupandi facultas datur.

L. 2 de off. omniũ Iud. C.Th.

Chri. an. 335. Quinto, ac trigeſimo Sæculi anno appetente, Augusti Tricennalia celebrantur.

Conſtãtini Tricẽnalia.

Conuenerunt Tyri Epiſcopi ad ſexaginta, quorum præcipuus Cæſarienſis Euſebius. is Athanaſium ſtantem pro ſe loqui iuſſit rei indignitate motus Patamon Heracleæ Epiſcopus, qui, vigente perſequutione, Chriſti Confeſſor oculo orbatus fuerat, vehementius in Euſebium inuectus, quem carceris ſocium habuerat, inconſtantiam, atque perfidiam ei exprobrans, religionis illum transfugam appellauit. pudore ſuffuſus Euſebius Arrianum agere non propterea reſiſtit, ac terrorem Potamoni, & reliquis, qui Athanaſio fauebant, per milites incutere. poſt vetera in Athanaſium obiecta crimina, ab eoque iterum diluta, de Ara Meletianorum deturbata, de ſacro calice fracto, de Arſenij, qui ſe iterum occuluerat, patrata cæde, de corruptis, aut vi adactis teſtibus, & illegitima ad Epiſcopatum promotione, admiſſa eſt in Concilium muliercula, quæ præfata Deo ſe virginitatem deuouiſſe,

Concilium Tyri.

Theod. l 1.c.30.

Mulieris in Athanaſium calumnia.

ea per vim ab Athanasio expoliatam, cum illum hospitio excepisset, composita ad miserationem voce, fictisque lacrymis testabatur. Timotheus tum Athanasij Presbyter, qui ei adstabat, laudabili calliditate, ac si Athanasius ipse esset, in Mulierculam conuersus; me ne, inquit hospitio vnquam excepisti? vtinam, ait illa, non excepissem amissam nunc Virginitatem non deplorarem. tum anulum ostentans, fidem dictis adstruere petulantius conabatur; nec finem dicendi fecisset nisi adstantium risus, ac voces malè concinnatæ eam calumniç admonuissent.

Cum autem insidiarum finis nullus esset, Episcopi, qui ex Ægypto illuc venerant, & seorsim Alexander Thessalonicensis ad reliquos Synodi Episcopos, tum ad Dionysium Comitem, qui à Principe cum militibus missus fuerat, contestationis libellos dederunt conati persuadere, ne Conciliabulum non ritè coactum, nõ iure pertractatum vlterius duceretur, cum nihil proficere se cernerent Athanasio authores fuerunt, vt Tyro recederet, Augustum adiret. Athanasij recessum sequuta est sentẽtia in eum lata, qua communione priuatus, Alexandriam in posterum accedere est veritus. Tum Episcoporum qui Tyri substiterant, plerique Hierosolymam delati, Augustissimum ibi Templum

Athanasius dãnatur.

recens extructum, Augusto id requirente, solemni ritu dedicarunt. ea occasione nouus ibidem Conuentus habitus, ad quem Arrius, & Euzosius Constantini iussu accesserunt, fidei formulam, quam per omnia, vt videbatur, Nicenæ Synodi decretis consentientem exhibuerant, excutiendam oblaturi.

Nouum Templũ Hierosolymis dedicatum.

Arrius Hierosolymis ad Synodum.

At quoniam Arrii hæresis in eo erat, vt cum Patri coæternum Verbum fateretur non perinde coæqualem, ac *Omousion* hoc est *consubstantialem* admitteret, vno verbo creaturam esse doceret; Patrum nonnulli fraudem odorati oblatam formulam ambiguitate laborare, explicatione indigere animaduertentes, suam suspicionem non dissimularunt. verum quod Arrius, ac Socius cum Ecclesia se consentire profiterentur, ne argutari viderentur, neuè Augusti tantopere pacis cupidi offensionem subirent, in Arrii receptionem cum aliis consensere.

Patres ab Arrio decepti.

Athan. Syno. & Apol. 2. Socr. l. 1. c. 19. Datæ igitur Synodi nomine ad Alexandrinos, reliquosque Ægyptios, omnesque alios per orbem Episcopos litteræ, quibus resipiscentem Arrium à se receptum, ipsi quoque vt reciperent, hortabantur.

Sozom. l 2 c 26. Eodem in Hierosolymitano Conuentu, qui veluti quædam Tyrii Conciliabuli appendix fuit, actum quoque est de Marcelli Ancyrani apud Gala-

tiam Episcopi, atque Asterij Cappadocis causa, de qua, quod Constantinopoli repetita sit, sequenti anno agendum erit.

Siluester Papa moritur. Hoc eodem anno iam præterlabente pridie Kal. Ianuarii Syluester Romanus Pontifex decedit Pontificatus anno XXII *cuius praelarum elogium apud Authorem lege.*

Marcus succedit Syluestro post dies non amplius quindecim Marcus Prisci filius Romanus Ciuis subrogatur. Chri. an. 336.

Athanasius Byzantij. Iam verò Athanasius Byzantium profectus, cum, omni aditu ab Eusebianis intercluso, Augustum alloqui alia ratione nequaquam potuisset, ob equitanti Vrbem obuiam factus, suas vtcumque de Tyri Conuentu querelas exposuit, quibus, vt qui sententiam tulerant accerserentur, impetrauit: sic accersiti haud impigrè venere Eusebii duo Nicomediensis, ac Cæsariensis, Theognis Nicęnus, Petrophilus Scythopolitanus, aliique nonnulli. ipse Cæsariensis Eusebius de suo hoc, post Hierosolymitanum Conuentum, ad Augustum accessu, scribit, deque habita à se de illius laudibus oratione, quam, ad instar Herodiadis, veluti saltatricem filiam ad Regem demulcendum, ac in suam, sociorumque sententiam pertrahendum cautè præmisit. Isti ergo iussi legitimam afferre causam cur Athanasium damnassent, mira calliditate mis-

Athan. Apol. l. 8.

Eusab in vit l. 4. c 46. & 48 & Orat. de Constã. laud.

ſis antiquis calumniis, quas diluere haud ægrè potuiſſet; quo illum imparatum deprehenderent, inauditum hactenus crimen obiiciunt; iactaſſe eum effecturum ſe, ne frumentum Alexandria Conſtantinopolim deueheretur, idque ſe & Epiſcopos alios complures, teſtes ad hæc locupletiſſimos, audiuiſſe. tum Auguſtus, qui nuper, haud abſimili ex cauſa Sopatrum Philoſophum Virum clariſſimum, ſibique amiciſſimum ſecuri percuſſerat, animo vehementer commotus, exilium Athanaſio in Galliam decernit, grauius haud dubiè in eum animaduerſurus, niſi, qua erat in Deum religione, ſacerdotalem in eo dignitatem eſſet reueritus. is nihilominus, inuicto animi vigore, in Auguſtum ſic concitatum, conuerſus diuinum ei iudicium comminatus eſt.

Epiph. hær. 68. Thed. l. 1. c. 33. Athan. ad Solitar. & Apol 8.

Conſtantinum porrò tum alii, tum ipſe Athanaſius purgat à noxa, quod crimen alioquin capitale, & quantumuis falſum, à multis tamen, licet nefariè, teſtatum, mitiori pœna vltum ierit. laudandum inſuper quidam contendunt, in quibus Conſtantinus filius his in litteris, quas ad Alexandrinos poſtea dedit, quod eo conſilio Athanaſium relegauerit, vt ab inimicorum illum inſidiis ſubduceret. conceſſit autem Athanaſius Treuiros Vrbem totius tum Galliæ, atque Germaniæ nobiliſſimam, vbi idem Con-

Athanaſius Treuiris

ſtantinus filius Occidentalis Imperii potens ſedem fixit.

Pulſo, vt diximus, in exilium Athanaſio, ab Euſebianis Auguſtus de ſucceſſore ei dando, interpellatus eorum libidini nequaquam ceſſit.

Interceſſit præter alios apud Principem pro Athanaſii reſtitutione magnus Antonius, irrito tamen conatu, quamquam ſub vitæ exitum, qui ſequenti anno contigit, de eo reſtituendo, vt Conſtantinus filius teſtatur, cogitauit.

Conſtãtij nuptia. Indorũ ad Conſtantinum legati.

Annus tum reliquus lætiſſimus Auguſto fuit, non ſolum ob Conſtantii filii nuptias, cui Euſebiam, quæ ſumma; vt ait Zoſimus, eruditione præſtabat, deſpondit, verum etiam ob exceptam ab extremis Indorum Regionibus honorificam inſuetis cum muneribus legationem. multiplici ergo gaudio cumulatus fato iam proximus, vt præſagire eſt viſus, ampliſſimam filiis hæreditatem partitus eſt, & Conſtantino quidem natu maximo auitam ſortem, hoc eſt Septentrionales Regiones, Conſtantio, Orientales, medias Conſtanti regendas tradidit. tradunt & Delmatium ex fratre nepotem ab eo Cæſarem appellatum, honoris tamen potius cauſa, quam regiminis, quo pacto fratres quoque antea nomine tenus honeſtauerat.

Zoſim. l 3. Euſeb in vit. l. 4. c. 49.

Conſtãtinus filiis Imperium diuidit Delmatius Cæſar dicitur.

Subſtiterant Byzantii Euſebiani Arium

rium expectantes à Principe accitum illius iterum fidem exploraturo, quo tanquam Hæreticum ab Alexandrinis reiectum reſciſſet, qui ea de cauſa Epiſcoporum aliquot Conuentum indixit, in quo tamen Marcellus, quem diximus, Ancyræ apud Galatiam Epiſcopus Nicænæ fidei maximus propugnator exilio & ipſe mulctatus eſt: quo factum vt nonnulli inter quos Lucifer Calaritanus Epiſcopus, & Sulpitius Seuerus Conſtantinum Arrianæ hæreſis inſimulauerint, *à qua tamen nota egregiè illum Author hic vindicat.*

Ruff. l. 1. c. 12. Epiph. hær. 73.

Conuentus Byz.

Lucif. de Athã. Sulp. Seuer. l. 2.

Acceſſerat interim Arrius Principis iuſſu, à quo priuatim interrogatus, an omnia, quæ apud Nicæam fuerant definita, ex animo crederet, non affirmauit modo, ſed etiam iureiurando confirmauit; quare Auguſtus nihil præterea quærendum ratus, illũ innoxium, & ſinceræ fidei aſſertorem exiſtimauit. quo Principis teſtimonio tuti Euſebiani communioni cum Catholicæ reſtituendum edixerũt; proinde poſtridie ſeſe illum producturos affirmarunt, & in templum ad ſacram ſynaxim participandam adducturos, repugnãte Alexandro Byzantii Epiſcopo, & à Deo tantam Eccleſiæ notam enixè deprecante. audiit deprecationem Deus: antequam enim Templum, quò cum Euſebianis properabat, iniret impius Arrius, aluum

Arrius iterum Byzãtij Catholicam fidẽ profitetur.

Arrij mors.

exoneraturus, cum ad publicam latrinam diuertiſſet, inteſtina ipſa exonerauit viuendique finem fecit. res ſtatim per Vrbem, atque adeo per Orbem vulgata multos ab impia, quam ſectabantur, Arrij ſententia reuocat, Auguſtum in Nicænæ fidei dogmate ſtabiliuit. Impuri hominis digna elogia ex Nazianzeno, Ambroſio, ac aliis habes.

Naziā. de laud. Ambroſ. de fid. ad Grat. li. 1. c 9.

Marci Papa obitus.

Octauo dein Pontificatus menſe Romanum Pontificem Marcum exceſſiſſe ex veriori ſententia dicendum putamus.

Quo item anno Conſtantinus expeditionem aduerſus Perſas parauit, acceptis tamen de pace legatis, eis haud grauatè morem geſſit, & ad extruendam Apoſtolorum ſacrã ædem, qua ſepeliretur, animum adiecit. nec ſuæ tantum ſepulturæ proſpexit, ſed etiam alienæ, laudabili namque inſtituto primus Author fuit, vt ad corpora defunctorum humanda, curandaque piorum hominum Collegium conſtitueretur; & tum quidem nongenti quinquaginta coacti frequẽtiſſima in Vrbe ſunt, quos à publicis muneribus, ac vectigalibus immunes fecit. teſtatur in Iuſtinianus eiuſdem operis inſtaurator, & Auctor, quod ante illum Anaſtaſius quoque Princeps præſtiterat, adiectis inſuper ex fiſco redditibus.

Collegium ad defunctos humandos.

Religioſum hunc morem, dudum

antiquatum, Patrum nostrorũ memoria, Catholicæ passim Ecclesiæ reuocarunt, & sanctioribus legibus, atque institutis munierunt. Societates Mortis appellamus, Christianæ pietatis præclarum documentum.

Chri. an 337. S. Hie. Chro. Ruff. l. 1. c. 11. Sozom. l 1 c. ult. Eutr. l. 10.

Constãtini obitus.

Alterum ac trigesimum in Imperio annum agebat Constantinus, ætatis LXV. cum tribus, quos diximus, filiis superstitibus, optimeque constituta Rep. vitæ exitum sortitus est in Nicomediensi Villa suburbana. Byzantium inde translatum cadauer sumptuosissimè elatum est. *Cæterum quæ de tanti Principis laudibus scriptores tradunt, Author recenset, & Iuliani Patruo ob Christi fidem infensi calumnias refellit. tum de his, qui doctrina, ac sanctitate, eo imperante floruerunt, catalogum adnectit: quæ apud illum require.*

Cedre. in Comp.

A Constantio patrata cædes.

At Constantius, legato sibi Orientis Imperio vix dum potitus, Patruos Constantium primò, tum Annibalianum interfici à militibus curat. mandatum de hoc à Patre habuisse quidã tradunt, quòd veneno ab his fuerit appetitus. Delmatius quoque Cæsar Patruellis militari tumultu sublatus est: an eo iubente, incertum. vitæ discrimen simul adiere Gallus, ac Iulianus; illum tamen grauis morbus, quo decessurus videbatur, hunc ætas innocua (nam quinquennis tum erat) periculo exemerunt. horum deinde

educatio Constantio maximè cordi fuit. alii quoque Viri Clarissimi Constantii iussu interfecti sunt: in his Optatus Patritii dignitate, tum quidem maxima, insignis: tum Ablauius, qui Prætorio Præfectus, Constantis socer supra priuati modum sese extulerat, cum infimo apud Ægyptum loco natus esset.

Naziäz. Ora. 1. in Iulian.

Synodus Romæ. Romæ interim Synodus Episcoporum CXVI. Iulio Pontifice, qui Marco successerat, indicente, coacta est. cogendi causa ea dicitur, Catholicorum apud Orientẽ ab Eusebianis vexatio, Athanasii, ac aliorum exilium. interfuisse huic Synodo legitur Iulius Episcopus Mediolanensis, cui Ecclesiæ hisce temporibus præfuisse constat Maternum. ex quo non leuis cõsectura oriri videtur, vnum, eundemque binominem fuisse Iulium Maternum porrò cum hoc eodem tempore ad Constantinum, ac Constantium Augg. Iulii Firmici Materni liber, qui adhuc extat, inscriptus habeatur; quis vetet affirmari, aurei huius libelli Authorem Iulium Maternum Mediolanensem Episcopum fuisse?

Con. t. I.

Iulius Firmicus Maternus.

Bibl. Sanct. 9.

Athanasius restituitur. Constantinus fratrum maximus, altero Principatus anno Athanasium, quem Treuiris exceperat, ac honorificè habuerat, datis ad Alexandrinos litteris Regio diplomate, summa cum omnium gratulatione restituit. litteras Athanasius ipse recitat, in

Chri. an. 338.

Athan. apol. 2.

quibus, vt alibi innuimus, nō tam pœnæ loco, quam vt ab hoſtium inſidiis ſubduceretur, exilium ei iniunctum à Patre, teſtatur: ægrè id tuliſſe Cōſtantium, qui de ſucceſſore ei dando ſtatuerat, omnes affirmant. inuidiam nihilominus & fraternam veritus offenſionem ſeſe obiicere nō eſt auſus, bello quoque tum Perſico intentus, aliam editari ſtudia compellitur. Antiochiā ea de cauſa profectus, graui morbo correptus eſt, à quo tamē Spiridionis Epiſcopi virtute eximitur. Perſæ interim Meſopotamiam populati Niſibin obſidebāt, ab ea tamē recedere, non tam Ciuium, ac Romanorum militum, quā Iacobi Viri ſanctiſſimi eiuſdē Vrbis Epiſcopi virtute, coacti ſunt. is (mirum dictu) editiſſima conſcenſa turri, hoſtiū copiis male cum precatus eſſet, extitere illicò Cyniphum, ac Culicum examina infeſta adeò, vt ab his equi præſertim, atque Elephanti, loco conſiſtere cū nequirent, aut milites ipſos contererent, aut fuga præcipites dilaberentur. hoc pacto Niſibis obſidione ſoluta eſt, ſtetitque fortiſſimum Romani imperii propugnaculū quamdiu Iacobum Epiſcopum, aut Iacobi cineres apud ſe habuit. ſæpius enim & poſtea Vrbs tentata ab hoſtibus irritos illorū conatus ſæpius reddidit: donec impius Iulianus tanti Viri gloriæ inuidens, qui miro Ciuium ſtudio, ac religione colebatur,

Bellum Perſicū.

Theod. l. 2. c. 30.

Niſibis obſidetur.

Obſidionis ſolutio mira

Genna. de Vir. illuſt. cap. 1.

sacras reliquias Vrbe efferri iussit: quo præsidio ea spoliata, in hostium statim potestatem venit. Huius alumnus fuit Ephren doctrina, ac sanctitate præceptore nequaquam inferior. *S. Ephrē*

Perutiles hoc anno à Constantio editæ sanctiones habentur de ambitu, de famosis libellis, & de occultis delatoribus.

Chri. an. 339. *Atha. ep. ad solitar. & Apol 2.* Athanasii reditum æquo animo Arriani referre, Tyrii Conuentus abrogationem concoquere haud poterant. igitur ad Iulium Romanum Pontificem, & ad Occidentis Augustos legationem adornant (Legati hi fuere, Macharius Presbyter, Martyrius, & Hesychius Diaconi) Tyrii Conuentus acta pro libidine antea concinnata secum deferunt, nouas insuper coagmentatas in Athanasium calumnias exponunt: eius reditum non sine Populi Alexandrini mœrore, tumultu, ac cæde fuisse: ab Episcopis damnatum restitui sine Episcoporum suffragio nequiuisse: denique frumentum Ægypti, ac Lybiæ, Viduis, Constantini Magni liberalitate exhiberi solitum, eum subripuisse. Hæc cum cognouissent Ægypti Episcopi, Lybiæque, ac Pentapolis, Alexādriæ coacti, Athanasii sibi innocentiam purgandam existimarunt. data itaque ad Iulium Papam, omnesque Occidentis Ecclesias, Synodali epistola, missisque, non legatis *Arrianorum legatio.* *Noua in Atha. calumnia.*

modò. sed etiam testibus, omnia in Athanasium intentata crimina luculentissimè diluerunt. quo factum est, vt Arrianorum legati ab Augustis nō sine ignominiæ pudore reiecti sint. Roma, probationibus tum quidem, vt aiebant, destituti clandestinè recesserunt, interpellato antea Iulio de generali Synodo cogenda, ad quam validiora, pro suæ se causæ defensione allaturos præsidia, affirmabant. *Arianorum legati reiecti.*

Atha. in vit. Chrys. hom. 8. in Matt Hic ipse annus est, quo Antonius ille magnus diuino spiritu excitatus futuram ab Arrianis cladem præuidit, prædixitque: de qua præter Athanasium, qui illius vitā perscripsit. Chrysostomus quoque, ac alii meminere. *Antonii de futura ab Arrian. clade visio.*

L. 4 quorum appel. C. The. Sub huiusmodi Consulibus lata lex ab Augg. perhibetur in Adulteros seuerissima, qua, non secus ac Parricidas, Culeo viuos insui sancitum est. porrò cum Adulteri ea in sanctione sacrilegi nominentur, constat tum matrimonium in Ecclesia pro sacramento habitum, non, vt apud Ethnicos, pro ciuili tantum contractu, quod huius temporis Nouatores impudentissimè contendunt. *Lex in adulteros seuerissima. Matrimonium Sacramētum.*

L. 7. de Iudæis. C. The.

Chri. an. 340 Hoc pariter anno ad Euagrium Constantinus rescripsit capitis pœna Iudæis proposita, qui Christianas fœminas vxores ducerent. *Iudæorū cum Christ. matrimonia vetita.*

Iulius Pontifex, quamquam Arrianorum perspectas hab. bat fraudes, ne tyrannicè secum agi quærerentur,

Legatis Romanum Concilium exposcentibus, morem gessit. vocati itaque cum aliis ipsi quoque Eusebiani, atque Athanasius, qui inter alios præstò fuit; ita vt Romæ Aduersarios integro sesquianno expectauerit. cum autem ex Antonij disciplina Cœnobitas nonnullos secum adduxisset, ipsiusque Antonii adhuc superstitis Vitam à se conscriptam, multis tum Viris, tum Mulieribus eius instituti desiderium iniecit: quod testatur in primis Hieronymus, aitque Marcellam Matronam nobilissimã omnium primam illud vitæ genus amplexam, aliis deinceps Romanis fœminis exẽplo fuisse.

Monachismus Romam inuectus — *Hier. ep. 16.*

Hoc eodem anno Constantinopoli diem obiit extremum Alexander eius Vrbis Episcopus annos natus IIC. huic, ex ipsius suffragio, Paulus vir eloquens, ac pius subrogatur, eius tamen electionem Constantius Augustus ratam non habuit: proinde, eo abdicato, Nicomediensem Eusebium substitui curauit. is, Principis gratiam nactus, quos suæ, hoc est, Arrianæ doctrinæ infensos nosset, deturbare aggressus, Eustarhiũ sanctissimum Antiochenum Episcopum primò adortus est, hac illi calumnia impacta, quasi in Principis matrem Faustam, quam ob priuignum Crispum malè audiisse iam diximus, contumeliosus fuisset: adulterii quoque insi-

Socr. l. 2. c. 3. Soz. l. 3 c. 3.

Eustathii exilium, & in eũ calumnia. — *Atha. ep. ad Solit. Hier. de scr. eccl. in Eust. Theod. l 1. c. 21.*

mulatus improbæ tantū mulierculæ sacramento, quæ puerum ostentans ex Eustachio, cum se suscepisse peierauit; exilio damnatus cum ingenti, vt ait Athanasius, Presbyterorum, ac Diaconorum turba Traianopolim in Thraciam profectus est. tum eius Ecclesiæ Clerus Arrianis hominibus repletus est; ex quo grege multi deinde Episcopi electi Arrianam factionem mirè auxerunt, at de periura muliercula hæc Theodoretus. cum in morbum grauem æque, ac diuturnum incidisset, diuinam agnoscens vltionem crimen fassa, mercede se ab Eusebianis, ad struendam in Eustathium calumniam, conductam testatur: nec tamen iusiurandum falsum omnino fuisse; nam Eustathium quendam fabrum ærarium pueri Patrem fuisse. addunt quidam, Eustathium ab Eusebio Sabellianæ hæresis accusatum: sed hoc peculiare fuit Arrianis, vt Catholicos Sabellianos dicerent; quasi, qui consubstantialem Patri filium asserunt, Personarum distinctionem non admittant.

Socr. l. 1. c. 18. Sozom. l. 2. c. 17.

Cum iam Arriani palam debachari, Principe adnitente, cœpissent; Orientales Regiones terræmotu ita concussæ sunt, vt multæ Vrbes solo stratæ multæ quoque absorptæ dicantur.

Hier. in chr. Oros. l. 7 c. 29.

Eusebii Cæsariensis & Cōstantini mors.

At Cæsariēsis Eusebius cum Arrianis & ipse consentiens haud d.. Eu-

Socr. l. 3. c. 3.

ſtathii proſcriptione lætatus eſt. codẽ anno é viuis ſublatus: quo tẽporeCõſtantinus quoque Conſtantis fratris ditionem per vim ingreſſus, ab eius militibus interficitur. verum cum ſcriptores reliqui diſcordiarum inter fratres cauſam Cõſtantino tribuant, vnus Zoſimus fratris eum fraude interfectum tradit.

Quod verò ad Euſebium ſpectat, cũ Socrates, & ex recentioribus Sixtus Senenſis ab Arrianiſmi nota vindicare ſtudent: ſed, vt eſt in prouerbio, *Æthiopem dealbant*, eius opera recenſet D. Hieronymus, *& ex eo Author hoc loco*, ſucceſſorem habuit in Epiſcopatu, quem diſcipulum habuerat, Acacium eadem pice inquinatum, qui præceptoris res geſtas ſcriptis mandauit.

Sixt. Sen. in Biblio. in Euſebio Hier. de ſcript. Eccl. in Euſebio. Croſ. l. 7 c. 29. Athan. Apol. 2.

Acacius Euſebii ſucceſſor.

Bellum Perſicũ.

Inualeſcebat hoc tempore bellum Perſicum, quod cauſati Arriani ad Romanum Concilium accedere detrectarunt. hac etiam de cauſa Conſtantius Antiochiam rediit, vbi ſequẽti quoque anno Imperii ſui quinquennalia celebraturus ſubſtitit: bello interim ab eius Ducibus, qui nouies cum hoſtibus ſigna contuliſſe dicuntur parum fœliciter adminiſtrato.

Per idem tempus in ſepulchrorum violatores lata lex, ſi quæ ex his ſuperſunt, nobis ſeruauit. pars maior, Chriſtianorum quidem zelo, ex Ido-

L. 1. de Sepul. viol. C. Thε.

lolatriæ odio (nam Diis manibus inſcribebantur) magno tamen rei antiquariæ detrimento, ſublata eſt.

Chri. an. 341. Conſtantius, abſoluto Auguſtiſſimo Antiochiæ Templo à Patre inchoato, quod præ operis magnificentia, atque ornatu, Dominicum, Aureum eſt appellatum, encænia in eius dedicatione celebrauit, quinquennalibus eodem anno agitatis. horum occaſione, Conuentu ibidem Epiſcoporum habito, Arriani inter cætera Athanaſio Romæ, vt diximus, degenti Epiſcopatum abrogant, ſucceſſorem eligunt Gregorium, eumque Alexandriam ſatellitio ſtipatum mittunt, elegerant antea Euſebium, qui Emiſſenus poſtea dictus eſt. ſed is Alexandrinorum odium, qui Athanaſio ſtudebant, veritus, honorem illum renuit: factus proinde eſt Emeſæ Epiſcopus, hunc multi, Socratem ſequuti, inter Sanctos Patres adnumerant, cum multis erroribus fuerit obnoxius: de quo in noſtris ad Martyrologium notis ſcripſiſſe ſit ſatis Verum quod poſt Gregorium, quem diximus, Georgius, ſuperſtite adhuc Athanaſio, Alexandrinæ ſe Eccleſiæ obtruſerit, nominis ſimilitudine factum, vt non tam Authores ipſi, quàm librarii, alterius nomen pro altero vſurpent: cum præſertim vterque Arrianus, vterque, vt quidam tradunt, Capadox, vter-

Magnificum Antiochia Templũ.

Atha. de Synod. Ilar. de Synod. Soz. l. 3. c. 5.

Conciliabulum. Antiochia Athanaſio ſucceſſor datur.

Euſebius Emiſſenus.

quæ pariter violenta ab Alexandrinis morte extinctus sit, huiusmodi autem nominum mutatio cæcas tenebras historiæ offudit, de quo admonitum lectorem voluimus.

Eo in Conuentu Episcopi ad XC. fuisse dicuntur. quorum XXXVI. dũtaxat Arriani, reliqui ex Catholicis: qui tamen vt Gregorii electioni suffragati non sunt, ita Principi, qui cum Arrianis erat obsistere nequiuerunt extant Iulii Pontificis litteræ: quibus conqueritur de coacta Antiochiæ Synodo, dum Romana à se indicta absoluta non fuisset, deque suffecto Gregorio Arrianis dumtaxat Episcopis suffragantibus, & dum Athanasii causa Romæ cognoscẽda adhuc penderet. quos diximus Episcopi quantumuis re ipsa Arriani, Arrii tamen nomen male apud omnes audire cum nossent: veluti probrosum, & ipsi abdicare conati sunt; itaque Arrium se quidem recepisse, Arrii autem Sectatores nequaquam esse, neque enim aiebant, fas esse Episcopos Presbyterum sectari. fidei quoque formulam eisdem in litteris, quas Socrates recitat, ambiguis conceptam verbis promulgarunt, cum tamen Nicænam recudere non dubitauerint porrò cum Dei Verbum ipsius imaginem dixissent, vitato interim *consubstantialis* vocabulo, hoc ipsum postea ex eadem formula deleuerunt, contra quam an-

Arrii nomen probrosum.

Socr. l. 2. c 7.

Arrianorum inconstantia.

Atha. de Synod.

rea iure iurando firmaſſent, quod eis exprobrans Athanaſius ſuos ipſos anathemate perculſos demonſtrat, ſed ne tum quidem ſatis ſe ſuæ ipſorum inconſtantiæ feciſſe rati, alteram, ac deinde alteram, ex huiuſmodi recuſis formulis, ediderunt: quarum poſtremam ipſi Conſtanti Auguſto apud Gallias agenti exhiberi curarunt, quo illum, vt iam Conſtantium fratrem, ſuis laqueis irretirent. *has ſi libet, ab Authore hic recenſitas require.* Tum ne viderentur Nicænæ Synodo aduerſari, primum Canonem à confirmatione decreti de Paſchate auſpicati ſunt, qua ratione, & alios nonnullos Catholico dogmati, ac ritui conſentaneos ediderunt, itaque tum alii, tũ Gratianus huiuſmodi Conuentum vti legitimum, & à Catholicis celebratum agnoſcere videtur: in eo quoque per imperitiam lapſus dũ tradit præcipuum illorum canonum Authorem fuiſſe Euſebium Paleſtinenſem, quem ſuperiore anno extinctum demonſtrauimus.

Arrianorum fraus.

c. 11. diſt. c. 16.

Primus poſt Nicænam Synodum decretum de Paſcha abrogare conatus eſt Audæus, á quo Audiani, qui poſtea Antropomorphitæ quoque (quod Deo humanam formam tribuerent) dicti ſunt. aduerſus hunc Antiochiæ coacti Epiſcopi Canonem, quem diximus, primo loco ſtatue-

Audæi hæreſis. Antropomorphitæ.

runt. is ex Meſopotamia oriundus. moribus quidem fuit incorruptis, zelo tamen nequaquã, vt ait Apoſtolus, *ſecundum ſcientiam*, quo factum eſt, vt dum diſciplinam in Clero pariter, ac Populo exigit ſeueriorem; multis contumeliis.atque iniuriis affectus, à Principe quoque, quod ſeditiones miſceret, exilio mulctatus.ab Eccleſia deſciuerit, tumPaſcha Iudæorum more celebrari à ſuis mandat·Deo, vt diximus, humanam formam, ad cuius imaginem homo ſit factus, tribuit; tũ vt Philoſophari argutius videretur, tenebras, aquam.ignem, ingenita cõminiſcitur.Scythas tamen, ac Gothos ad Chriſti fidem conuertit, Epiſcopos ſui dogmatis inſtituit, clericos quoque ac Monachos complures, qui poſtea ab Ethnico Rege è Gothia fugati apud Euphratem, aliaſque Chriſtiani Orbis Regiones conſedere: ex quibus, qui in Ægyptum poſtea migrarunt, magnas turbas aduerſus Theophilum Alexandrinum Epiſcopum excitarunt, vt ſuo loco referemus.

Hier. in Cron. Epiph. hær. 70. Theod. Hær. fab. l. 4.

Athanaſius Romæ abſoluitur.

Iulius interim, diutius expectatis Euſebianis, ſuorumque legatorum reditu, cognita demum Athanaſii cauſa, cũ ab intentatis criminibus immunem eſſe pronunciauit.conuenerant Romę Epiſcopi ad L hi omnes Iulii ſententiæ ſubſcripſere.

Atha. Apol. 2.

Athanaſius tum Alexandriam re-

Socr. l. 2. c. 11. Athæ ep ad Orthod. uersus circulares, quas vocant, epistolas ad Catholicos omnes Episcopos dedit, quibus eos de legitima à se reportata sententia, deque Gregorii inuasione, ac profanis moribus redderet certiores. *Alexandriā redditur*

Marcellus absoluitur. Eadem in Romana Synodo Marcelli quoque Ancyrani causa discussa est, idemque, qui aderat, æquè ac Athanasius canonicè absolutus est, *Athan Apol. 2. Epiph. hær. 72.*

Aliæ præterea quærelæ auditæ eorum, qui ab eisdem Eusebii Asseclis, aut per vim pulsi, aut communione priuati essent: qui, & ipsi Episcopi pariter, ac Presbyteri, ad Iulium confugerant.

Atha. Apol. 2. Socr l. 2. c. 11. Soz. l. 3. c. 7. Qui adhuc Antiochiæ morabantur Eusebius, ac reliqui ex eius Ministris, auditis quæ Romæ gesta erant, tum demum Elpidium, ac Philoxenū Iulii legatos demiserunt, ac litteras ad eum dederunt arrogantiæ, & aculeorum plenas, vt ex Iulii responso *ab Authore huc allato* licet perspicere.

L. 2. de Pagan C. The. Ad hunc annum spectat Constantii ad Magdalianum rescriptum, quo Ethnicorum sacrificia, omnemque Idololatriam vetat,

Chri: an. 342. Duobus Augg. Coss. annus aperitur Catholicæ Ecclesiæ ob Arrianorum grassationes funestissimus. Gregorius, quem diximus Athanasio suffectum, iussu Constantii per Præfectum Philagrium militari manu Alexandriam inuectus, Paschali festo pro- *Lex in Idololatras.*

xime instãte. maximæ Vrbi ac amplissimæ, calamitatis causa extitit.

In tanta Ecclesiæ perturbatione Iulius Romam iterum Episcopos cogit, & ad Constantem Augustum dat litteras, quibus illum hortatur, vt de cogendo vniuersali Concilio Constantio fratri accuratè præscribat; quod demum post quadriennium impetratum est, Synodo Sardicensi celebrata, in qua Gregorius depositus, Athanasius autem restitutus, eique iterum per vim pulso, Gregorius subrogatus est, vt suo loco dicturi sumus.

Cæterum Athanasius Alexandrino tumultu hostium manus cum euasisset, Romam confugit, siue, vt alii tradunt, cum delitesceret, illuc à Iulio euocatus est. *Soz. l. 3. c. 7. Socr. l. 2. c. 13. Atha. Apol. ad Constantium.*

At Constans Athanasii mores perspectos habens, præcipuo illum amore, ac reuerentia prosequutus est: quodque magnæ aduersus illum existimationis argumentum fuisse constat, enixè ab eo petiit, vt diuinam scripturam in Epitomen redigeret, redactam verò ad se mitteret. Imperii etenim curis distēto tantum ocii nequaquam suppetere, vt omnes sacros libros, quorum lectionis auidior esset, perlegere alia ratione posset. *Constantis pietas.* *Atha. Apol. ad Constãtium.*

Mansit autem Athanasius Romæ amplius triennio, dum ab eodē Constante Mediolanum euocatus est. *Infra ad an. 346.*

Eusebius interim tot malorum Authorextinguitur. Paulus à Catholicis Byzantij Ciuibus reuocatur: Ariani Macedonium instituunt. quare orta seditio magnę huic quoque Vrbi calamitatis causa extitit. hæc cum rescisset Constantius, Hermogeni Duci, qui in Thraciam missus fuerat, mandat, Byzantium accedat, Paulum deturbet. is mandata acerbius dum peragit, Populi impetu incensis ædibus interimitur. Tum Augustus Antiochia Constantinopolim delatus, Paulo Vrbe eiecto, Vrbem ipsam dimidia congiarij parte mulctauit, quadragies igitur centena medimnorum frumenti millia in dies singulos abstulit, cum alterum tantum Constantini Magni liberalitate hactenus percipere consueuisset, ex quo Vrbis amplitudinem licet agnoscere.

Eusebius Byzantij Episcopus moritur

Tumultus Byzantij.

Byzantij amplitudo.

Paulus sic deturbatus, cumque eo Episcopi item alii, Iulium Pontificem de rerum statu certiorem factum impulere, vt ad Orientales Ecclesias de ipsorum restitutione scriberet: quibus Iulii litteris eorum plerique freti Ecclesias, à quibus pulsi fuerant, repetunt. verùm qui eas occupauerant, Iulii iudicium declinantes, nouum Antiochiæ Conuentum celebrari curant. At Paulus, cuius, ob Regiæ Vrbis sedem, dignitas spectabilior erat, ad Constantem confugit, is Pauli, atque Athanasii calamitatem

ſuam exiſtimans, ad fratrem ſcripſit, vt ad ſe tres ſaltem Epiſcopos mitteret de proſcriptorum cauſa rationem reddituros miſſi ſunt Narciſſus Neroniadis apud Ciliciam, Theodorus Heraclææ Thraciæ Vrbis, Maris Calcedonis, Marcus Aretuſæ apud Syriam Epiſcopi. hi, cum acceſſiſſent, cum Athanaſio alloqui renuerunt; tum fidei deciſionem Antiochiæ editam occultantes, aliam, quam Socrates recitat, Auguſto expoſuerunt. Porrò, vt tradit idem Socrates, dum Orientis, atque Occidentis Eccleſiæ Conſtantis opera coalituræ viderentur; nouæ hæreſis Author Photinus *Socr. l. 2. c. 15.* emerſit, qui Dei filium ſolum hominem affirmabat, de quo in Sardicenſi Synodo poſtea damnato dicturi ſumus.

Photini hæreſis.

L. 31. C. ad L. Iul. de Adul. Chri. an. 345.

Lex in Sodomitas.

His eiſdem Augg. Coſſ. aduerſus nefandum ſcelus lex prodiit obſcurioribus verbis pudoris cauſa, eleganter concepta.

Pauli primi Heremitæ mors.

Sæculi anno XLIII. Paulus Anachoretarum Princeps ſortitus eſt vitæ exitum fœliciſſimum, cum vixiſſet annos CXIII. eius vitam præter communem hominum morem ſanctiſſimè actam, D. Hieronymus elegantiſſimè proſequutus eſt: teſtatus non niſi à Magno Antonio vulgata, aut alia ratione ſibi ſatis explorata, perſcribere, non ignarus, ſi ſecus feciſſet, non defuturos Ruffinos, aut id genus alios

emunctæ naris homines eius ætatis contradicendi etiam ſtudio ſibi aduerſantes. & tamen, quæ tot ſæcula ab eo de Paulo ſcripta comprobarunt, noſtri temporis Hagiomachos Ariſtarchos, eorumque cenſuram, effugere nequiuerunt. hi ex Hippocentauro, de quo Hieronymus meminit, argumentum ducentes, totam de Paulo Hiſtoriam ludicrum eſſe commentum affirmare non dubitarunt & tamen Hieronymus poſtquam ea, quæ de monſtro audiuerat, narrauit, cautè ſubintulit. *Verum hæc vtrum Diabolus ad terrendum eum ſimulauerit, an, vt ſolet Eremus monſtroſorum animalium ferax iſtam quoque gignat beſtiam incertum habemus*. iniuria itaque ab eo rei exigunt fidem, cum ipſe, dubitare ſe affirmans, fidem ſuam liberare voluiſſe videatur. porrò neque inepta eius dubitatio dicenda, aut riſu, quod hi faciunt, excipienda, an Africa Monſtrorum ferax huiuſmodi animal gignere potuerit. licet enim quæ de Ixione, atque Centauris Poetæ fabulantur, figmenta eſſe nemo ignoret, & Celſo I. C. de exhibendo Hippocentauro, vana ſponſio habeatur, nec ſanæ mentis quiſquam Centauros à Natura tanquam ſpeciem animantis requirat; huiuſmodi eam tamen aliquando protuliſſe monſtra, non niſi præfractæ peruicaciæ Momi, quales ſunt multi, inficiabũtur. neque

Hæreticorum calumnia.

Centaurus ab Antonio viſus.

Cẽtauri an eſſe poſſint.

L. 97. ff. de verb. oblig.

Plin. l. 7. c. 3.

enim Plinio de rebus sua ætate Romæ visis scribenti iure quis fidem abroget: at ille Centaurum Claudio ex Ægypto allatum melle, ne putresceret, seruatum, vidit, & vidisse cum eo alios innumeros par est credere. mitto quę de alio huiusmodi monstro in Thessalia nato Claudium ipsum scribere testatur. ex melle item marinum hominē ex vltima Mauritania in Hispaniam allatum tradit integræ fidei Author Alexander ab Alexandro, qui & de Tritonibus suo sæculo visis, & captis humano corpore pubetenus, multa addit. quod si in Mari monstra huiusmodi gigni possunt, facilius hæc in terrestribus animantibus possunt accidere ex hominum, ac iumentorum admixtione. frequens quoque apud antiquos etiam historicos mentio de Faunis, qui tamen, vt Plinius testatur, præter effigiem, humani moris habent nihil. vtcumque esse res habeat, potuisse ea, quæ diximus, quæque insuper Hieronymus narrat, Antonio Paulum sine duce quærenti Dei miraculo accidisse, nemo, vt opinor negabit. de his itaque satis. at ne quis miretur, cur de Antonii cum Paulo congressu Athanasius nequaquam meminerit; repetendum memoria est quod supra indicauimus, scripsisse Athanasium Antonii vitam dum ille viueret, ante biennium verò quam hæc acciderent. porrò adscrip-

Plin. l. 7. c. 3.

Homo marinus.

Gen. Dier. l. 3. c 8.

Tritones & Fauni.

Plin. l. 5. c. 8.

tam ab Athanaſio Antonii vitam, vitæ exitum, multis omiſſis, ab alio quopiam fuiſſe additum, ſuſpicamur. Iam quæ ad Pauli, quæque ad Antonii res geſtas ſpectant ex ipſis Hieronymo, atque Athanaſio petenda relinquimus.

Sozom. l. 2. c. 8. Sapores interim Perſarum Rex Conſtantio infenſus, Chriſtianos quoque odio proſequi impenſius cœpit: cum præſertim eorũ numerum apud Perſidẽ ita excreuiſſe conſtaret; vtiã Conuentus ibidem agere, Templa extruere, ſacros miniſtros inſtituere, Populum palã docere non dubitarent. Initio Simeon Seleuciæ, & Cteſiphontis primariarũ Vrbium Antiſtes apud Saporem à Magis delatus eſt, quod Conſtantio amicus res ei Perſarum proderet. Rex ante quam ferro ſæuire inciperet, grauiſſima Chriſtianis tributa impoſuit, eo conſilio, vt ad paupertatem redacti, aut infirmiores ad res nouandas fierent, aut fidem abnegarent. ad hæc ſacræ ſupellectilis direptionem, demum vitę diſpendium paſſi ſunt. Simeonis in primis conſtantia enituit: alii præterea centum maiori ex parte ſacrorum miniſtri ſecuri percuſſi ſunt. & hæc quidem hoc anno in Perſide ſunt peracta. quæ ad alios deinceps annos ſpectant ſuo quæque loco referentur. *Saporis perſecutio in Perſide.*

Hier. in Chron. Sub idem tempus Neocæſarea apud Pontum terræmotu ſubuerſa eſt, ſu- *Neocæſarea terræmotu ſubuerſa.*

perstite tantum maiore Templo cum Episcopi ædibus, ipsoque Episcopo, ac eius administris. eo in Templo Magni Gregorij cognomēto Taumathurgi sacræ reliquiæ adseruabantur.

Macedonius, quem Byzantij sedem inuasisse diximus, aliique cum eo ex Eusebii disciplina Episcopi, vt dum ab Arriana hæresi se alienos simulant, eam sensim Ecclesiis Occidentis in primis insinuent; nouo Antiochiæ Conuentu habito, dolo malo nouam fidei prolixiorem formam elaboratam proferunt: sed quo longioribus ambagibus puritatem fidei circumuoluunt, perque ancipites viarum anfractus veritatem circumducunt; eo se magis suspectos demonstrant. nam quæ necessitas cogebat, quæ Nicææ stabilita iam fuerant retractare? Romana itaque, ac reliquæ ad Occidentem Ecclesiæ, ea inspecta, quod verborum inuolucris concepta esset, quodque *consubstantialis* vocabulum consultò videretur omissum; si non in adulterinam, aut erroneam, vt inanem certè, ac superuacaneam reiiciendam existimarunt. tum qui eam concinnauerant vt Orientalibus saltem Ecclesiis imponerēt, Græci sermonis imperitia factum, vt Latini eam reiicerent, euulgarunt.

Chri. an 344.

Persequutio in Perside instauratur.

Sed instaurata a Sapore persequutio in Persidem nos reuocat. is sub ipsum huius anni Paschale festum,

Sozom. l. 2. c. 10.

nouum edictum promulgauit, quo omnibus, qui Chriſti fidem profiterētur, capitis pœna imponebatur. ea de cauſa innumeri propè Chriſtiani mactati, inter quos, Rege inſcio, Azades Eunuchus ei longe cariſſimus, cuius nece mirè indoluit: eoque factum eſt, vt à promiſcua fidelium cæde ceſſari præceperit, temperato edicto; vt ad ſolos inuiſæ religionis doctores pœna impoſita pertineret. eo nomine, non Epiſcopi modò, ac Preſbyteri, ſed Monachi quoque, ac Deo dedicatæ Virgines magno numero periere: quorum licet acta periiſſe videantur, ſi quæ ad Græcos peruenere, apud Metaphraſtem leguntur.

Metaph. die 20. Febr. 19. Mart. 8. April. 2. & 3. Nouemb.

Cæterum cum bellum Perſicum ad Iuliani, ac Iouiani tempora peruenerit; eò vſque perſequutionem quoq; viguiſſe par eſt credere imo S. Auguſtinus tradit, ne ſuis quidem temporibus omnino quieuiſſe.

Aug. de Ciu. Dei l. 18. c. 52

Chri. an. 345.

Conſtā tius aduerſus Perſas.

Conſtantius, cui perēne cum Perſis bellum fuit, anno Principatus nono, infeſtius laceſſitus, Antiochia profectum, Niſibim finitimā Vrbem peruenit: quod conſtat ex eius ad Nemeſianum reſcripto. quid porrò geſſerit nō tū modò, ſed toto diuturni illius belli tempore per Duces plurimum adminiſtrati mirum apud ſcriptores ſilentium: haud dubiè ne Romani Imperii dedecus poſteris proderent: Eutropius etenim hæc ſummatim tradit,

Eutr. l. 10.

Constantium à Persis multa, & grauia perpessum, amissis Vrbibus, cæsis exercitibus, vix vnum ei cum Sapore prosperum prælium fuisse: nimirum, vt pietate, ita militari à Patre virtute degenerauit, prosperam tamen belli aleam tum expertus cum Tyrannos, post fratris Constantis obitum, profligauit, vt suo loco referemus.

Hoc tempore Gallus, ac Iulianus cum adoleuissent, isque vigesimum, hic decimum tertium, siue, vt alii tradunt, decimum sextum agerent ætatis annum, ne quid moliri in Imperiũ possent, Constantio præsertim sobole carente, in clericorum ordinem cooptati sunt. quin & ambo Martyribus templa quisque suum quasi ad æmulationem extrui curarunt. pro miraculo narrat Nazianzenus, Galli Templum fœliciter perfectum, probante Deo quasi Abelis sacrificium, Iuliani contra, impensa abundè licet suppetente, segniter processisse; ita vt subsidens terra, collapsi parietes in gratum Deo munus, quasi Caim sacrificium, testarentur. cæterum Iulianus dum litteris ab Ethnicis præceptoribus imbuitur, impietatem simul hausit, quam callide diutius pressam, Principatum demum adeptus, Christianę religionis malo, prodidit.

Tertio suo Consulatu Constans, Mediolani cum esset, Athanasium, Romæ

Greg. Naz. Orat. 1. in Iuliã.

Gallus & Iulianus Clerici fiunt.

Templa extruũt.

Athanasius à Constãtio accersitus.

Chri. an. 346.

Romæ iam amplius triennio commorantem accessit. de eius porrò Mediolanum accessu certiores facti Aduersarii, illum apud Constantium in suspicionem vocarunt: quasi non alio consilio eam profectionem instituisset, nisi vt fratrem in fratrem armaret. à qua ipse se calumnia vindicat in ea, quam ad Constantium ipsum inscripsit, Apologia, in qua suæ innocentiæ testes nominat complures, qui tum apud Constantem erant, Episcopos. expostulasse eum nihilominus de Arrianorum fraudibus, & Orientalis naufragium Ecclesiæ deplorasse disertè testatur Theodoretus.

Theod. l.2. c.5.

Constās de vniuersali Concilio interpellatus. Conuētus Coloniæ Agrippinæ.

Tom. 1. Conc.

Hoc tempore interpellatum quoque Constātem à Iulij Pontificis legatis de vniuersali Concilio indicendo, litteras ea de re ad Constantium fratrem dedisse constat, & Coloniæ Agrippinæ coactam Synodum eiusdem Vrbis Episcopum Euphratem Christo diuinitatem adimentem de gradu deiecisse. hæc autē vix possunt consistere cum his, quæ post sequentem annum de eo ab Athanasio traduntur, cum à Sardicensi Concilio legatus ad Constantium missus est. itaque huius Concilij Acta imposturæ suspicione nequaquam carent.

Leges de Templis Idolorū.

L. 3 & 4. de Pagā. C. The.

Duplex hoc anno Sanctio (quod ad rem Ecclesiam attinet) edita reperitur, altera, qua Idolorum templa, quæ extra Vrbem essent, dirui ve-

tita, altera mox, quia Ethnicis interdictum ne illa aperirent, ne dum sacra, in eis peragerent. extat ea de re Symmachi apud Ambrosium quærela ad Valentinianum iuniorem. vbi meritò, inquit, Constanti Imperium fuit haudquaquam diuturnum at cur diuturnum Constantio eiusdem legis cum fratre Authori? cur diuturnum Constantino Patri, quem potius nouæ religionis Authorem vlcisci læsa numina debuissent? cur contra Iuliano minus diuturnum.

Synodus Sardicensis. Ruffino, atque Eusebio Conss. Augustis vndecimum in Imperio annum agentibus, celebrata est Synodus Oecumenica Sardicensis. fuit autem Sardica nobilis tum Vrbs Constantini Magni aliquãdiù sedes, Illyricum inter, ac Thraciam, inter Orientale, atque Occidentale Imperium media: qua præcipuè de causa Concilium inibi coactum fuisse par est credere. *Chri. an. 347. Socr. l. 2. c. 15. Soz. l. 3. c. 11.*

Episcoporum in ea numerus. Episcoporum in ea numerus diuersus proditur. à Theodoreto CCL. à Sozomeno Occidentalium tantum CCC. Orientalium LXXVI. cui adstipulatur Socrates ex testificatione, vt ait, Athanasij, ac Sabini. Athanasius autem ipse, qui interfuit, alicubi ad CCC. alibi supra CCC. fuisse dicit. cum verò, qui ex singulis Prouinciis adfuerunt, recenset, hi non nisi CCLXXXI. numerum conficiunt, ait enim ex Italia fuisse Episcopos LXXVIII. è Ca- *Theod. l. 2 c. 7. Soz. l. 3. c. 11. Socr. l. 2. c. 16. Atha. Apol. 2.*

Diſt. 16. c. 11.

natio Italiæ XIV. ex Gallia XXXIV. ex Africa XXXVI. ex Ægypto XCII. ex Cypro XII. ex Palæſtina XV cæterum cum ex Hiſpania quoque fuiſſe conſtet, ex qua Oſius, & præter Palæſtinos alios quoque Orientales complures acceſſiſſe, neceſſe eſt affirmare ab Athanaſio ſiue ab his, qui illum deſcripſerũt multos fuiſſe præteritos, ſicque veriorem eſſe illorum ſententiam, quæ ex Sabini qui tum extabat de Synodis commentario, atque ex ſinceris Athanaſij tum ſcriptis prope CCCC. fuiſſe tradunt. cum præſertim ipſe Athanaſius al bi multas alias Prouincias enumeret. Ridiculus verò Gratianus, qui LX. tãtũ fuiſſe putat, quod eorũ tãtum nomina legerit, qui hodie poſt huius Cõcilii canones deſcripti reperiuntur.

Diſt. 16. c. 11.

Miſſi eò legati à Iulio fuere Archidamus, ac Philoxenus Romani Presbyteri, vt tradit Athanaſius, cui potius, quam Gratiano aſſentiendum, qui alios, eoſque Epiſcopos comminiſcitur, Capuanum, Beneuentanum, ac Neapolitanum. quod ſi quis, præter duos Presbyteros, Epiſcopus Iulii vices præſtitit, is Oſius fuit, qui primas partes, eo in conuentu, egit.

Atha. apol. 2. & ep. ad Solit.

Adfuere quoque, nec ſine Satellitio, Athanaſii Aduerſarii, eum, vt videbantur, accuſaturi; verum, ne tentato quidem iudicio, licet ab Oſio ad hoc magnoperè hortati, fugam

arripuerunt. extant ea de re Osii ad Constantium litteræ, quibus testatur eos se ad accusationem instituendam prouocasse. Itaque his dilapsis Athanasius causam dicere ipse iussus, suarum calamitatum historiam cum recitasset, omnium suffragiis insons pronunciatur. dantur insuper ad præcipuas, Ægypti in primis, Ecclesias, epistolæ Synodales, quibus & restitutum Athanasium, & depositum vicissim Gregorium, aliosque, qui ei inuadendæ Alexandriæ Ecclesiæ Authores fuerant, significabatur.

Atha. absoluitur.

Marcellus, & Asclepas absoluti.

Marcelli tum Ancyrani Episcopi, & Asclepæ Episcopi Gazæ discussa est causa, amboque absoluti, suisque Ecclesiis, depositis qui eas inuaserant, restituti sunt. Cæterum Marcellus tũ innocens habitus, postea deprauatus, & ab ipso Athanasio vti Sabellianus dãnatus, videri potuit etiam tum nocẽs, cum absolutus est. quo factum est, vt Arriani in Sardicenses Patres iure inuehi viderentur; neque Arriani tantum, sed ex Catholicis etiam nonnulli. facta deinde copia est Arrianorum accusatoribus, qui magno numero fuere hi variis, ab his, calamitatibus affecti, contumelias, exilia, carceres, cædes propinquorum referebant, ostentabant quoque catenas, & dira vincula, quibus adstricti etiam Episcopi fuerant. accusati, adesse renuentes de gradu deiecti, Catholicæ

Epiph. hær. 72. Basil. ep. 52. Seuer. l. 2.

quoque communionis expertes facti. Certior deinde redditus eſt Iulius Pontifex de his omnibus, quæ à Synodo facta eſſent; peculiaribus ad eum litteris datis, præter eas, quas ad omnes Orbis Eccleſias, dedere, *quas, vna cum aliis ad Alexandrinos miſſis, hic ab Authore recitatas habes.*

Atha. ad Antioc. The l.2. c.9. Sozō l.3.c.11. Porrò nullam fidei formulam à Patribus Sardicenſibus editam, cum nefas putauerint aliquid ad Nicænam addere, tradit diſerte Athanaſius, quicquid dicant Theodoretus, & Sozomenus.

Hilar. in Conſtāt. Epiph. hær. 17. Theod. l.1.c 5. Ex Hilario præterea conſtat Conſtantium Auguſtum, litteris ad Sardicenſem Synodum datis, catholicum probaſſe dogma, & Dei filium, eiuſdem cum Patre ſubſtantiæ faſſum eſſe.

Sed & Epiphanius author eſt eadem in Synodo Photinum, quem diximus, damnatum. De Paulo Epiſcopo Byzantii, quod inſidias Arrianorum veritus, accedere Sardicam noluerit, nihil deliberatum reperitur.

Poſtquam verò diuerſorum Antiſtitum cauſæ pertractatæ in Concilio ſunt; ventum eſt ad ea, quæ ad Eccleſiaſticam diſciplinam formādam ſpectare videbantur. ſanciti itaque Canones ſunt XXI.

S. Aug. ep. 163. Arriani, quos diximus. Sardica aufugiſſe, Conciliabulo ex ſuis collecto, *Arrianorum fraus.*

nouam fidei formulam, aliaque multa à Catholica fide aliena statuentes, ipsius Sardicensis Concilii nomine vulgarunt. additæ sunt mendacio vires Constantis postmodum sequuta morte; ex eaque impunè iam Constantio Arrianis patrocinante. igitur Arrianorum fraude effectum, vt Catholici præsertim Orientis, cum de Conciliabulo cognouissent, ipsum quoque legitimum Sardicense Concilium, quasi ab Arianis indictum, reiicerent; qui verò de Conciliabulo nihil resciissent, eius decretis, quasi à legitimo Sardicensi Concilio editis, acquiescerent.

Socr. l. 2. c. 16. Soz. l. 3. c. 10.

Arriani Romanũ Pontificem dãnant.

Porrò Conciliabuli Authores intentatum hactenus facinus edidere, cum aliis etenim Episcopis, à quibus damnati ipsi fuerant, Romanum quoque Pontificem Iulium damnarunt

Semiarriani.

Quo verò ad nouam, quam diximus, quartùm iam, aut quintùm recusam fidei formulã, ex Hilario eam habes, iuxta quam illius Authores appellati sunt Semiarriani

Hilar. de Synod. Epiph. hær. 73. Chri. an. 348.

Legati à Concilio ad Constantinũ

Instituta à Patribus Sardicensibus legatio ad Constantium Antiochiæ agentem, sequenti anno eò peruenit, Legationis summa hæc erat, liceret per Augustum Episcopis, qui ab Arrianis exacti, à Concilio restituiti fuerant, suam cuique Ecclesiam repetere. legati fuere Vincentius Episcopus Capuanus, & Euphrates Coloniæ Agrip-

Atha. ep. ad Solit. Socr. l. 2. c. 18. Theod. l. 2. c. 8.

pinæ, de quo ſuperius meminimus. his Antiochiæ commorantibus, Stephanus eius Vrbis Epiſcopus Arrianus, quo illorum famam denigraret, ad conſuetas recurrit fraudes, Meretriculam in Legatorum ædes noctu immittit, illa à Iuuene quopiam accerſiri ſe putans, vbi ad Euphratis lectum deducta, effœtum ſenem, eumque dormientem conſpicata eſt; deluſam ſe exiſtimans, inclamare cæpit, monentibus qui eam deduxerant, vt taceret, & falſum crimen Euphrati concinnaret, ſubſtitit dum dies illuceſceret. tum prodita res in iudicium adducitur, fraus detegitur, eius author Stephanus proditur: qua per Conſtantium cognita, & Stephanum auerſatus eum gradu deiecit, & æquior in Legatos, & Concilium factus, proſcriptos, Concilii decreto reſtitutos, recipi iuſſit, quamquam Athanaſius non niſi poſt decem menſes, cæſo tum Gregorio, receptus eſt. Conſtans porrò ad Concilii Legatos Salianus Prætorem adiecit, per quem Conſtantium fratrem non hortatus modo eſt, vt Concilii Patribus morem gereret, ſed etiam minas addidiſſe Theodoretus ſcribit. Socrates inſuper minaces Conſtantis litteras recitat, quibus ventu um ſe, & Athanaſium, ac Paulum, fratre inuito, reſtituturum profitetur.

Legati dolo petiti.

Theod. l. 2. c. 8.

Conſtãtis legatio ad fratrem Minaces eiuſdē littera.

Hoc eodem anno, niſi fortè (quod

Synodus Cart. dubium) sequenti habita est Synodus Cathaginensis occasione aduentus Pauli, ac Macharij Constantis Legatorum, quibus datum in mandatis fuit á religioso Principe, vt Donatistas diuturno diuisos schismate Catholicæ Ecclesiæ vniendos curarent, tum vt Ecclesias, ac pauperes pecunia, ac donariis iuuarent tradit Optatus eo Donati arrogantiam processisse, vt cum antea non in Episcopos modò Catholicos, sed in ipsos quoque sæculares magistratus, ac Præfectos contumeliosus fuisset, tum in Augusti Legatos, atque adeo Augustum ipsum fuerit obloquutus; ipsius verò munificentiam ita aspernatum, vt vetuerit suæ communionis homines pecuniã, veluti à peccatore profectam, accipere. solitum porrò Donatum plus quam humana superbia, non tantum permittere, sed iubere, vt per ipsius nomen sui iurarent, idem Author scribit; apud quem multa præterea alia per intolerandam Tyrannidem, aut etiam dementiam perpetrata leguntur cæterum quod Legatis aduersus seditiosos Donatistas arma capere, supplicium de aliquibus sumere. eorum Episcopos, qui vnioni restitissent, exturbare opus fuerit, huiusmodi animaduersionem inter Ecclesiæ persequutiones, seditiosos supplicio affectos inter Martyres adnumerare non dubitarunt.

Constãtii pietas, & Religionis studium.

Donati superbia

Optat. Mileu. l. 3 in Parmen.

S. Aug. ep. 163. Gennad. de Vir. illustr. cap 4.

Sublatis itaque ſeditionum Authoribus, Concilium Carthagine, Grato eius Vrbis Catholico Epiſcopo indicente, cogitur; & prima quidem actione anabaptiſmus à Donatiſtis peragi ſolitus, decreto ſublatus eſt. *Concilium Carthagine cogitur.* *Tom I. Concil.* *Rebaptizandi vſus ſublatus.*

Auulſa, huiuſmodi altius iam fixa radice, quæ Donatiſtarum cultura infœlicibus aucta fruticibus vniuerſā propè Africanam Eccleſiam occupauerat, ad alias æquè noxias euellendas plantas Concilii Patres animum adiecere. conſcripti itaque Canones omnino XIV. inter quos ille; *Martyrum dignitatē nemo profanus infamet,* etenim Donatus, vt alibi docuimus, ita ſuos dementauerat, vt martyrii gloriam voluntaria etiam morte, ac præcipitiis ſtultiſſimè quæreret. Conſtat autem primam Carthaginenſem Synodum hanc nominari, quod antiquior non extet, non autē quod nulla ante eam fuerit Carthagine celebrata, cum multæ hæ fuerint, vt de Cypriani temporibus imprimis demonſtrauimus, illud quoque monemus apud Optatum de his, quæ iam diximus ſcribentem, perperam Conſtantinum pro Conſtante legi. *Donatiſtarum ſtultitia.*

Decima ſa legatione, quam diximus, ad Conſtantium miſſa iam menſis exceſſerat; cum Gregorius Alexandrinæ inuaſor Eccleſiæ, à Populo qui Athanaſii deſideriū ferre amplius non poterat, interimitur, tum de- *Chri. an. 349.* *Athan. ep. ad Solit.* *Gregorii cædes.*

Athanasius reuocatur.

mum Constantius de reditu ad Athasium scripsit, quem quia cunctabatur, iterum, ac tertiò interpellauit. testatur hoc Athanasius ipse, qui & eas recitat, *ex quo Author huc allatas desumpsit*. erat tum Athanasius Aquileiæ, certè dum primas accepit: in Galliam indè Constantis accitu profectus est: mox antequam in Ægyptum remearet. Romam repetiit, recedentem. Iulius Pontifex gratulatoriis ad Alexandrinos litteris prosequutus est. antequam Ægyptum attingeret, Antiochiam ad Cæsarem accessit, qui illum benignè excipere visus est, rogatus autem ab Athanasio, vt calumniatores in posterum, ipso absente, audire nollet, id præstiturum se iureiurando spopondit meminit quoque huius congressus, ac sponsionis Osius Cordubensis in suis ad eum Constantium litteris: meminit & Lucifer Calaritanus. qui in litteris quoque ad Alexādrinos datis Constantium eodem se sacramento adegisse testatur cum Athanasio alii quoque Episcopi restituti Paulus constantinopoli, Marcellus Ancyræ, Asclepas Gazæ, Lucius Hadrianopoli.

Athan. Apol. 2. Socr. l. 2. c. 18.

Apud Atha ep ad Sol. Luc. Calar l. 1. Socr. l. 2. c. 18.

Athanasius porrò Antiochia Hierosolymam petiturus, Laodicea pertransiit, vsus ibi Appollinaris familiaritate insignis doctrina Viri, qui filiū cognominem pari eruditione orna-

tum habuit, ambo postea ab Eccle- *Apollinarii hæresis.* sia recedentes, nouæ hæresis authores fuere, asserentes Christi corpus anima caruisse, à Diuino tamen Verbo animatum. Trinitatem verò ex magno, maiori, ac maximo ita constare, vt Spiritus sanctus quasi splendor, Filius radius, Sol Pater dici posset: sed hæc longè postea acciderunt, cum de his iterum sermo nobis erit.

Epiph. hæres. 76

Leges promulgatæ. Hoc eodem anno pro immunitate Clericorum, in Raptores Virginum, & iterum in Violatores Sepulchrorum editæ Sanctiones prodiere.

L. 9. de Episc. & Cler. l. 2. de rapt. Virgo.

Constãtis cædes. Magnẽtius Imp. Decentius Cæsar. Exacto Principatus anno XIII, ætatis XXVII, Constans Augustus, dum in Galliis esset, Magnentii Ducis fraude interimitur, Magnentius ipse Augustus à militibus appellatur: is Decentium fratrem Cæsarem statim dixit *fuisse ambos Christianos ex numismatis hic redditis Author demonstrat, docetque tum primum Christianos milites tãto se scelere polluisse.* Athanasius non dubitat Constantem martyrem appellare.

Chri. an. 350. *Aur. Vict. Socr. l. 2. c. 9. Soz. l. 4. c. 1. Zosim. l. 2. Atha. Apol ad Const.*

Nepotianus & Vetranio Imp. Nepotianus occiditur. Audita Constantis morte Romæ Nepotianus ex Sorore Eutropia Cõstantini Magni nepos; apud Pannoniam autem Vetranio Augusti nomen arripuerunt: Cæterum Nepotianus per Anicetum Romæ Præfectum à Magnentio constitutum, vigesimo exinde die trucidatur, cumque eo Eutropia Mater, aliique ex necessariis,

apud quos Athanasius hospitio fuerat exceptus. is iam Hierosolymam accesserat, vbi Prouincialium Episcoporum Synodo à Maximo congregata, Athanasius ab illis quoque recipitur, qui eius antea damnationi subscripsissent.

Synodus Hierosolymis.

Legati interim à Magnentio missi antequã ad Constantium peruenirẽt Alexandriam appulerũt.hi fuere Seruatius Tungrensis, & Maximus Treuirensis Episcopi, quibus additi sunt Comites duo, Clemens & Valens. Episcopi, quos beneficos Athanasius expertus fuerat, hospitio ab eo excepti sunt. nouæ hinc in eũ calũniæ, qua si per illos ad Magnentium Tyrannũ aduersus Constantium scripsisset.

Noua belli mole à Tyrannis pressus Constantius, Persico adhuc vigente, aliqua se ex parte exoneraturus, spe prolis destitutus. Constantinam sororem, quam multi Constantiam vocant, Gallo Patrueli in matrimonium tradit, eumque mox Cæsarem dicit; eadem quoque ex causa Iuliano, quem sub disciplina diutius continuerat, habenas laxiores permitti t, Christian 351.

Gallus Cæsar.

Constantio in Occidentem aduersus Magnentium profecto, Gallus Antiochiæ relictus, celeberrimum in Suburbio nemus; quod Daphne dicebatur, Templumque Apollinis habebat magnificentissimum, translatis il-

Suid. verb. Augustale D. Chry. cont. Gent.

hic Babilæ Martyris ſacris reliquiis, Chriſtianæ religionis cultui dicauit, quod antea, abolito veteri nomine, Magnus quoqueConſtantinus cogitauerat, neuter tamen, quod diximus, prophanum tẽplum dirui iuſſit, quod hoc non ſine maximo tumultu peragi poſſe in Vrbe frequentiſſima videretur. verum de Babilæ, à quo Idolum Apollinis mutum eſt redditum, quod Iuliani id tempore acciderit, tũc erit referendum.

Iulianus interim Imperii cupiditate exardeſcere cum cæpiſſet, Ariolos, ac Magos, vndique accerſitos conſulit, voti ne compos futurus eſſet. tradit Theodoretus, cum Præſtigiatore aliquando Dæmonum inuocationi cum adeſſet, ac deformes Lemures adſtitiſſent, metu percu ſum Iulianum, cruce frontem ex more ſignaſſe, Lemures tum omnes aufugiſſe, Magus hærentem Iulianum conſpicatus, crucis virtute nequaquam id factum dixit, ſed quod hi ipſius leuitatem indignabundi auerſarentur. cæterum Gregorii quoque Nazianzeni, atque Eunapii Ethnici Authoris teſtimonio exploratum habemus huiuſmodi eum hominum conſuetudine vſum ſed de his alibi dicendum erit.

Iulianus magos conſulit.

Theod. l. c 3.

Naz in Iul. or. 1. Eunap. de vit. Philoſ.

Conſtantius interim exercitum in Tyrannos ducturus, milites, quaſi alter Gedeon, qui aqua probatos vo-

luit quos in hostes ducturus esset, qui baptismo initiati non essent, baptizari curauit, si qui detrectassent, eos militia abdicauit. hi postea ita exauctorati, quod non amplius milites, ex Iuris peritorum vsu *Pagani* dicti: quo nomine omnes deinceps, qui Christiani non essent, vt Pagani dicerentur, vsu receptum est. *Gentiles* porrò à Iudæis tantum dici consueuere, quod reliquæ omnes Gentes, ab ipsis, Idolorum essent cultores. *Ethnici* verò iidem, græco vocabulo dicuntur. Romanis tamen *Gentiles* sunt Barbari, vt constat ex Imp. rescriptis, ex hoc tempore milites, Christiani omnes cum essent huiusmodi se sacramento (vt Vegetius tradit, qui Valētiniano Principe, scripsit) adigebant, vt iurarent per Deum, & Christum, ac Spiritum sanctum, & per maiestatem Imperatoris; quæ obiter à nobis dicta sint. inter eos, qui ex militibus baptizati hoc tempore sunt, S. Martinus postea Turonensis Episcopus fuisse dicitur, ætatis annum agēns trigesimum quintum, cum iam annos XX. militasset: quamquam in Seuerum, qui eius vitam descripsit mendum irrepsisse dicendum est, nisi ipsum sibi, ac Turonensi Gregorio contrarium fateri velimus.

Pagani vnde dicti. Gentiles.

Militare Christianorū sacramentum Vegetius

De nupt. C. Tho.

S. Martinus baptizatur.

Arriani Hierosolyma sedem inuadunt.

Seu. in vit. c. 1. Gregor. Tur. l. 1. c. 36.

Obitu dein Maximi Hierosolymorum Episcopi sedem illam inuaserunt Episcopi Arriani, quorū plures enu-

Hier. in Chron. Epiph. har. 66. & 73.

merant Hieronymus, atque Epiphanius, ſed non eodem vterque ordine. Acacius haud dubiè Arrianorum ſignifer, qui Cæſaream Prouinciæ metropolim regebat, tantum ei Eccleſiæ intulit probrum, quare audacior factus, Athanaſium, hoſtium, quos haberet, acerrimum aggredi inſtituit, inito itaque cum ſociis conſilio, litteras ad Conſtantium in expeditione agentem, quaſi ab Athanaſio ſcriptas, dare non erubeſcunt; in his Athanaſius, vt videbatur ab Auguſto veniam petebat proficiſcēdi in Italiā, indeque ad ipſum, hoc pacto, & Alexandrinam Eccleſiam Paſtore deſtitutam inuadere, & Athanaſium veluti inquieti hominem ingenii exoſum Conſtantio reddere facilè ſe poſſe putarunt, & ſane aliis quoque machinis eum adorti, voti compotes facti ſunt. cum Athanaſio Paulum quoque Byzantii Epiſcopum in ſuſpicionem, atque odium apud eundem Cæſarem cum vocaſſent, iterum cum pelli, Macedonium reſtitui impetrarunt; ſed Pauli exilium ante Conſtantii profectionem accidit. cæterum Macedonii in Eccleſiam ingreſſus, Philippo cum Præfecto cum militibus deducente, peragi maxima ſine cæde non potuit: periere ex multitudine, quæ non tam obſiſtendi, quam facinus deteſtandi cauſa confluxerat, tria amplius millia.

Atha. ep ad Solit. & Apol. ad Cōſt.

Socr. l. 2. c. 12. Soz. l. 3. c 8.

Paulus Byzantii Epiſcopus iterum pulſus.

Macedonius reſtitutus Populi cædes.

Macedonius porro, ne quid sibi à Pauli asseclis negotii esset, singillatim eos adortus, qui communicare sibi renuissent, exilio, plagis, morte demum mulctauit, ex quibus Martyrius, ac Marcianus, qui ex Pauli contubernio fuerant, securi percussi, honore martyrum postea non caruerunt, insigni pro mœnibus sepulchro extructo, Templo insuper, ac aris à D. Chrysostomo donati, illud quoque fertur, qui sacra cum eo mysteria participare abnuissent, diducto per vim ore, sacraque hostia ingesta. coegisse. mulierum, quæ dicto audientes non essent, arculis interclusa vbera abscidisse; tũ vt templum instauraret: Constantini Magni ossa, quæ in eo erant condita, Constantio inconsulto, populo autem vi maxima obsistente, aliò transtulit, quò cum multitudo ingens eorum, qui reluctabantur venisset, tanta strages edita est, vt Templum, vbi ossa erant reponenda, cæsorum sanguine redundaret. hæc cum rescisset Constantius, de gradu eum deiici actutum iussit.

Socr. lib. & c. 30. Soz. l. 3. c. 5. & l. 4. c. 2. Martyrol. & Metaphr. die 25 Octob. Socr. l. 2. c. 30.

Pauli clades.

At Paulus Philippi Præfecti iussu, qui primùm, ab Augusto, dignitatis locum obtinebat, per varias Vrbes exilii nomine circumductus, Arrianorum demum vi, post sex dierum inædiam, semianimis strangulatur. haud ita multo post, diuina vltio Philippũ excepit, magistratu etenim, quod

Atha. ep ad Solitar.

maximum gerebat, exutus, ludibrio exinde fuit, quibus terrori antea fuerat; ac planè, vt ſcribit Athanaſius, veluti alter Caim, gemens, ac tremens, percuſſorem vndique pauens, miſerando exitu vitam finiit.

Chri. an. 351. Quintum inierat Conſulatum Conſtantius Collega Gallo adſumpto, cum Iulius Romanus Pontifex vitæ diem clauſit extremum, Pontificatus annum agens XVI. huic Liberius ſufficitur, ad quem Arriani, collectis ſuæ ſectæ Epiſcopis, dant litteras, quibus & Athanaſium accuſant, & Catholicæ ab eo vnitatis communionem expoſcunt. Per idem tempus Ægypti Epiſcopi LXXV. conuentu habito, & ipſi ad Liberium pro Athanaſio perſcribunt. Liberius cum Synodum ſibi quoque indicendam putaret, certiorem de ea re Conſtantium fecit, ne illum in Arrianos procliuem, aduerſus Romanam Eccleſiam irritaret. is iam in Pannoniam peruenerat, ſimulata itaque cum Vetranione amicitia, recepturum ſe illum in Collegam ſpondens, ſi in Magnentium exercitum ſecum duceret; his aliiſque pollicitationibus Tyrannum quodammodo conſopiuit. eius dein milites eadem arte demulcet, tum in Concionem vocatos, iniuſtè occupatam ab eo Tyrannidem acriter inſectatus, impulit, vt delatum Duci Imperium abrogarent, cum-

Iulius Papa moritur. Liberius ſuccedit.

Synodus in Ægypto.

Zoſim. l. 2.

Vetranio à militibus deponitur.

que in ordinem redigerent. Igitur Vetranionis sibi copiis adiunctis grauius in Magnentium bellum parat, quod sequenti anno gestum est.

Chri. an. 353. Iisdem nouus annus Consulibus aperitur Constantio VII. Gallo II. Constantij, de Magnentio Tyranno, victoria insignis. In hoc primum bello (proh scelus) Labarum contra Labarum stetit, hoc est Vexillum Christi nomen, ac crucem præferens; nam & Magnentius cum fratre Christiani erant; victoria tamen pro Constantio fuit, vlciscente Deo Constantis sanguinem innocentissimum. profligati ergo fratres sibi ipsis mortem, ferro alter, alter laqueo consciscunt. tradit Seuerus cum exercitus concurrerent, Constantium credere se pugnæ non ausum, cum Valente Episcopo Arriano in Templum Martyrum se recepisse, Valens porrò nuncios ita disposuerat, vt pugnæ euētum primus sciret, si quæ victoria pro Constantio fuisset, gratiam, ea primum nunciata, captaret, si contra fuga sibi consuleret. certior itaque à suis occultè, vt monuerat, de hostium fuga factus, Constantio retulit, Angelum se de victoria iam partam monuisse. hac arte Augusti gratiam ita iniuit, vt is diceret, non tam exercitus virtute, quam Valentis meritis eam Victoriam fuisse partam, nihilque ei in posterum antiquius fuit,

Zosim. l. 2.

Constătij de Tyrannis victoria. Magnĕtius, & Decentius se ipsos occidunt.

Seu. l. 2.

Arriani Episcopi astus.

quam de Arrianis benemereri, habereque ſe aiebat fidei ſuæ teſtimonič, proſperam, qua vtebatur, fortunam, & Imperij incrementum. qua motus blaſphemia Lucifer Calaritanus librum ad eum ſcripſit, quo inanem ipſius de probatione veræ fidei, ex huius vitæ fœlicitate iactantiam reprimit; certè quidem moderatè illum proſpera fortuna vti nequaquam potuiſſe Zoſimus quoque tradit: Ammianus verò ſcribit poſt hæc illum immunem ſe ab omni mortalitatis incommodo exiſtimaſſe, vt aliquando & ore proprio dictare, & manu propria ſcribere non erubuerit, *æternitatem meam*. ſæpius etiam Orbis ſe totius Dominum appellaret. Arriani quoque per ſummam adulationem, vt ait Athanaſius, æternitatem ei tribuebant, quam filio Dei adimebant. Cæterum Legati, quos diximus à Liberio miſſos, Arelate Conſtantium conuenerunt. apud quem multi cum eſſent Arriani Epiſcopi, horum ſuaſionibus, Conſtantii imperio effectum, vt Vincentius præcipuus inter Liberii legatos Athanaſii damnationi ſubſcriberet, & cum eo alii quoque Occidentis pariter, atque Orientis, qui eò conuenerant Epiſcopi.

Zoſim. l. 2. in fin.
Amm. l. 15. in princ.
Athan de Syno
Athan. Apol ad Conſtã.
Hier. in Chron.

Dum hæc Arelate aguntur Crucis ſignum ſupra Hieroſolymam viſum, ſplendidiſſima perſpicuum luce, tanta magnitudine, vt à Caluario Monte

Socr. l. 2. c. 24.
Sozom. l. 4. c. 4.
Crucis ſignum in Cœlo viſum.

ad Oliueti protenderetur scripsit ea de re Cyrillus Hierosolymitanus Episcopus ad Constantium, *cuius littera hic referuntur.* contigit ostentum huiusmodi postridie Nonaũ Maij, quo die à Græcis annua eius rei celebritas instituta est. quid porrò prodigium huiusmodi protenderit, ex his, quæ postea sequuta sunt cõiectura assequi posse videmur. Christus enim, cui diuinitatem Arriani adimebant, crucis vexillum erexisse visus est, & Catholicos, qui in tanta Ecclesiæ perturbatione reliqui erant, iisdem, quibus olim Apostolos verbis compellasse, *confidite ego vici Mundum.*

Constãtij leges. *Debitores à veteribus mulctis exempti*

Hoc eodem anno Constantius iniustas Magnentij leges abrogauit, eam in primis, qua Idolorum cultoribus nocturna permiserat sacrificia. de Clericorum quoque immunitate iterum rescripsit. quod verò ad politicum statum pertinet illud sanxit, Debitores captione tantum pignorum ad solutionem cogi, non autem custodia carceris, aut plumbi verberibus, vt antea consueuerat.

L. 5. de Infirmãdis quæ sub Tyran. & L. 5. de Pagan. & sacri. L. 10. de Episc. & Cler. L. 7 de exact. C. Theod.

Res Orientis fluctuãt *Iudæi à Gallo debellati*

Reipublicæ statu apud Occidentem composito, res Orientis fluctuabant Isauricis latronibus latè grassantibus: Sarracenis, ac Persis limitaneas regiones inuadentibus: Iudæis quoque rebellantibus, quos tamen Gallus Cæsar vsque ad innoxiam ætatem cæcidit, eorumque Vrbes Diocæsaream,

Hieron. in Chro. Tiberiadem, ac Dioſpolim multis aliis cum Oppidis, ac Vicis igni tradidit.

Soz. l. 4. c. 6. Amm. l. 14. Conſtat quoque ex Ammiano Conſtantium, antequam è Galliis diſcederet, natalem ibi ſuum celebraſſe innoxio tamen ſanguine madidum, cum multos delatorum calumniis obnoxios ex leuiſſima etiam ſuſpicione, quaſi Magnentij partium, ſuſtulerit. addit Ammianus trigeſimum tum annum illum exegiſſe, quod neſcio quo pacto poſſit conſiſtere cum his, quæ à Victore relata, ſuperius ſunt tradita de Conſtantis ætate, qui ante triennium occiſus, egiſſe tum annum dicitur XXVII. quò fieret eiuſdẽ vtrumque ætatis fuiſſe. exploratum ſanè eſt Conſtantem fratrum natu minimum fuiſſe; porrò non menſibus tantum, ſed aliquot annis Conſtantio minorem, illud perſuadet, quod decennio, vt diximus, poſt eum Cæſar à Patre creatus eſt: præterquam quod ſi hoc anno tricennalis erat, ipſis Patris Vicennalibus cum Cæſar eſt appellatus, nondum bimus fuiſſet. ex eo autem Ammiani arguitur oſcitantia, quod quem hoc tempore trigeſimum exegiſſe annum tradit, elapſo tantum ſeptennio, cum deceſſit, quadragenarium tradit. *hæc verò Author diligentiſſimus alioquin temporum inueſtigator per incuriam præterit.* — *Conſtãtij ſæuitia.*

Chri. an. 354. Prorogato continenter ad tertium iam annum Conſtantij, cum eodem

Collega, consulatu; Liberius secundò legatos ad eum mittit Athanasii damnationem deprecans, Concilium ea super re exposcens. verum quod bellum aduersus Gundomadum, & Vadomarium fratres Alemannorum Reges, qui in Galliam irruperant, gerendum erat, Concilium ad sequentem annum dilatum. quamquam & belli timor petita à Barbaris pace sublatus est. *Amm. l. 14.*

Gallus Cæsar à Constantio occiditur.

Gallus interim in suspicionem affectati Imperii apud Constantium vocatus, Polæ apud Istriam Cæsaris primum insignibus spoliatus, demum capite plexus est, cumque eo alii permulti amicitiæ ipsius vtcumque comperti acti eadem ex causa in exilium sunt Episcopi nonnulli, inter quos præclarus ille Theophilus, qui apud Indos fidem Christianam propagauit. de quo multa apud Nicephorum habes. *Greg. Naz. Orat. 1. in Iulian. Theod. l. 3. c. 3. Amm. l. 14. Niceph. l. 9. c. 18.*

Athanasius porrò à Magistratibus Alexandriæ vexatus quibusdam quasi velitationibus ad futurum bellum exercebatur. *Athan. Apol ad constãt.*

Iulianus vitæ periculum adit. Athenas proficiscitur.

At Iulianus Galli frater, in se quoque iratum Constantium cum rescisset, adire ipsum, qui Mediolani tum erat, non dubitauit. & sanè periisset, in Augusta, dum Viri indignatio deferuesceret, Comum illum amandasset. eadem postea illius necem deprecante Athenas ire permissus est. erat *Amm. l. 15.*

Greg. Naz. Orat. 2 in Iulian.

tum Athenis Gregorius Naziãzenus, in Iulianum conſpicatus, de homine haud falſa vaticinatus eſt; vt idem ipſe teſtatur, *quem Author hic refert, multa inſuper addens de celeberrima tũ quoque Athenarum Academia, deque ipſius Gregorij, ac Magni Baſilij inibi contubernio, amborumque amore pluſquam fraterno, atque arctiſſima neceſſitudine.* cæterum Iulianus, quandiù Athenis fuit, non tam Philoſophicis præceptionibus, boniſque artibus, quam occultis, ac nefariis ſacris, ac magicis inſtitutionibus operam nauauit.

Gregorij ac Baſilij contubernium.

Chri. an. 355.

Sequitur ſæculi annus LV. Catholicæ Eccleſiæ funeſtiſſimus, celebratur duplici legatione petitum à Liberio Concilium Mediolani annuit ſanè Conſtantius, ratus id, quod fuit, coactos in vnum Epiſcopos, ſe præſente terrore incuſſo, haud ægre in ſuam ſententiam ituros. Acta ſanè, vt nefaria, atque ſacrilega perierunt, multa tamẽ ex Lucifero Calaritano apud Sardiniam Epiſcopo, qui Apoſtolicus tum Legatus adfuit, atque ex Hilario aliiſque nonnullis habentur; *quæ ab Authore fuſius recenſita. nos ex inſtituti noſtri ratione leuiter perſtringemus.*

Conciliabulũ Mediolanenſe.

Principio conſtat Luciferum, ac Collegas Liberii Legatos, ipſumque Euſebium Epiſcopum Vercellenſem fraudem odoratos, adeſſe recuſantes, Principis iuſſu adeſſe coactos; tum Arrianorum fraude factum, vt ex

sacris ædibus, in quas conuenerant Patres, in Principis ædes, quo ipse, qui Catechumenus erat interesse posset, vocatos. hinc obiter collige Constantinum Patrem (quod supra contra Eusebij sententiam firmauimus) Nicænæ Synodi tempore Baptismo initiatum iam fuisse. sic igitur coacti Patres, quamquam in his Catholici complures, iam non Concilium celebrasse dicendi sunt, sed tyrannicam consultationem, publicorum latronum violentam grassationem instituisse. negantibus porrò Catholicis Athanasii causam, eo inaudito, atque absente agendam, è vestigio assurgens Constantius intemperantius in eum inuectus, se accusatorem, se testem aduersus Athanasium professus est. non propterea Lucifero ac Collegis conniuentibus, sed adhuc Ecclesiastica libertate obsistentibus, Constantius furore percitus exilio eos mulctauit. in his Hilarius Diaconus ante exilium verbera quoque expertus est. Lucifer in Palestinam relegatus, mira constantia, & præparato, vt ait Hieronymus, ad martyrium animo aduersus Constantium Commentarium acriori stylo exarauit, eique legendum misit. pari ratione damnati alii complures, qui aut Athanasii damnationi, aut Arrianæ fidei subscribere noluissent. horum præcipui fuere Dionysius Mediolanensis, & Eusebius Ver-

Athan. ep. ad Sulpit. Seuer. l. 2.

Legati Apostolici exilio damnātur.

De Script. Eccl. in Lucif.

Item alij Episcopi.

Vercellenſis Epiſcopi, quorum hic multa in exilio paſſus Martyris gloriam adeptus eſt. de Athanaſio, qui præcipuè petebatur eadem ratione, Conſtantii Tyrannide egregie vſi, Arriani triumpharunt, qui & Eccleſiis Paſtoribus viduatis, non ſine maximis obnitentium Populorum cædibus ſuæ ſectæ homines impoſuerunt. quæpoſt Athanaſium, ac Luciferum Hilarius quoque Pictauienſis in Gallia Epiſcopus, receſſere dum inſtituit, his Tyrannum magna ſtyli libertate, animique robore, verbis compellat. *At nunc fructus operum tuorum Lupe rapax audi.*

Arriani pro Epiſcopis Catholicis ſubrogati S Hilarij libertas.

Hilar cont. Conſt.

At Conſtantinus, licet pro Tyrannica poteſtate, quæ ab Arrianis decreta Mediolani fuerant, de Athanaſii in primis damnatione, rata eſſe iuſſiſſet; *tamen authoritate* (Ammiani verba ſunt) *qua potiuntur æternæ Vrbis Epiſcopi firmari deſiderio nitebatur ardenti. at Liberius monitus perſeueranter renitebatur; nec viſum hominem, nec auditum damnare, nefas vltimum ſæpè exclamans. apertè ſcilicet recalcitrans Imperatoris arbitrio.* proindè Auguſtus datis ad Leontium Vrbi Præfectum litteris, Liberium, quò tutius fieri poſſet, Mediolanum ad ſe mitti præcipit. quod idem Ammianus tradit his verbis, *Hoc adminiſtrante Leontio Liberius Chriſtianæ Religionis Antiſtes à Conſtantio ad Comitatum mitti præce-*

Amm. l. 15.

Romanæ ſedis authoritas

Liberius ad Imp. mittitur à Præfecto.

eus est, tanquam Imperatoris iussui, & plurimorũ scitis per consortium decretis (nempe Conciliabulo Arrianorum) *obsistens*. sequitur postea idem Anthor. *Liberius ægre, populi metu, qui eius amore flagrabat. cum magna difficultate noctis medio potuit asportari.*

Hanc ipsam Liberio illatam vim D. Athanasius narrat. cuius hæc sunt verba. *ne Liberio quidem Romano Episcopo pepercerunt. nulla reuerentia ducti, vel quod Sedes ista Apostolica esset, vel quod Roma Metropolis esset Romanæ Ditionis* (hoc est Romani Imperii) subdit postea. *ille autem* (Constantius) *sperans per Liberium se posse omnes attrahere, mittit Eusebium Eunuchum* (*hic erat Præfectus cubiculi*) *cum litteris, & donis ad eum, vt donis quidem blandiretur, litteris autẽ minaretur. & paulò post, deinde munera ostentans, verbis instabat, manuque Liberii apprehensa, obtempera, inquit, Regi, & ista accipe. Liberius contra.* & quæ ibi sequuntur Liberij verba, multis argumentis indigua postulari affirmantis. Eunuchus tum (tradit idem Athanasius) magnis minarum denunciationibus recessit, eaque ipsa dona in Principis Apostolorum templo consecrauit. quod cum rescisset Liberius, Custode, quod non vetasset, increpito; dona illa, vt victimam illicitam proiecit. multa deinde Athanasius addit de vi Liberio illata. de illius fortitudine, ac

Atha. ep. ad Solit.

Eunuchi cũ Liberio congressus.

Liberii libertas.

dicendi libertate; *quæ hic ab Authore fuſius referuntur vna cum iis, quæ apud Theodoretum per dialogiſmũ inter Conſtantium, ac Liberium tranſacta habentur, omnino legenda.*

Theod. l. 1. c. 16.

Conſtantius iam blanditias æquè ac minas incaſſum expertus Liberio exilium in Thraciam imperat. abeunti quingentos pro viatico aureos dari iubet, totidem Augusta. Liberius ad Conſtantium remiſit præfatus pecuniâ illum ad militũ ſtipendia indigere. tum Euſebius Eunuchus, ſiue fortunam miſertus, ſiue Liberii conſtantiam expugnaturus, eadem vſus liberalitate, alios obtulit. ad quem Liberius. *tu* (inquit) *Eccleſias expilaſti, & iam mihi damnato egentibus affers eleemoſynam? abi primum, & Chriſtianus ipſe fias.* triduo itaque elapſo, rectà in Thraciam, nullo accepto viatico proficiſcitur. quæ autem poſtea illi contigerint ſuo loco recenſebimus.

Atha. ep. ad Solit.

Liberius exilio damnatur. Viaticum recuſat.

Illud magnæ admirationis eſt, cum Alexandriæ, Mediolano, aliiſque Eccleſiis Arriani Epiſcopi longè etiam accerſiti, fuerint impoſiti, Liberio tamen Fœlix Romanæ Eccleſiæ Diaconus ſubrogatur. quem, quod Arrianorum permiſſu ſederit, multi, errore ducti Arrianum putarunt. Legitimus ille quidem Pontifex dici nequit Liberio ſuperſtite; ſed ex communione quoque cum Arrianis, quantumuis ipſe catholicus malè apud

Fœlix Liberio ſubſtituitur.

Atha. ep. ad Solit. Theod. l. 2. c. 17.

Athanaſium, alioſque complures audiit. *Socr. l. 2 c. 29.*

Ea interim maximè Arrianos curabat, vt, quando Liberium nequiuerant, Oſium Cordubenſem Epiſcopum in ſuam ſententiam, Auguſto adnitente, pertraherent, illum inquam Oſium, qui, Athanaſio teſte, Epiſcoporum Parens dicebatur, quique ſexageſimum iam à confeſſione annum agebat. hoc eſt à carcere, & quæſtionibus Diocletiano Principe paſſis. igitur à Principe accerſiri curant. cum veniſſet, tantus fuit venerandi ſenis rationum pondus, tantus Auguſto ab eo terror incuſſus, vt ab eo a ſententia iam deducto dimitteretur. non propterea animos Arriani deſpondent, Conſtantium iterum aggreſſi, admotis Eunuchorum machinis, quibus ille, plus nimio obnoxius, inſeruiebat, iterum adigunt, vt blanditiis adhibitis, minis non parcat, quibus Oſium in ſuam, vt par eſſe aiebant, ſententiam pertraheret. ſcripſit ad eum Auguſtus, reſponſum tamen non ex voto retulit, *quod ab Athanaſio deſcriptũ ex eius ad ſolitarios epiſtola hic relatum habes.* cum litteris non proficeret, illum iterum accerſit, ac iterum apud ſe annum detinet. *Sozom. l. 4. c. 10.* *Oſius Epiſc. Parens.* *A Conſtantio*

Interim, datis ad Præfectos litteris Clerici, atque adeo omnis generis Laici cum Arrianorum Epiſcopis, qui ſingulis fermè Eccleſiis iam præerant,

§ Hilarius.

Hilar. ad Conſt.

Amm. l. 15.

L. 12. de Epiſc. & cler. C. The.

communicare iubentur; Hilarius tum qui haud ita multo ante, & Christi fidem fuerat amplexus, & diuino plane conſilio Pictauienſis Eccleſiæ Epiſcopus fuerat conſecratus, ſupp icem nō pro ſua tantum, ſed pro aliis quoque Eccleſiis, Cæſari libellum porrexit, quem ex eo ſi libet pete: ne miretur quis inter tot Epiſcoporum proſcriptiones, Hilarium Arrianorum hoſtem infeſtiſſimum cum aliis nonnullis Gallicanis Epiſcopis illæſum manſiſſe, nam, vt Ammianus ſcribit, Cōſtantiū, hoc ipſo anno, *exagitabant aſſidui nuncij deploratas iam Gallias indicantes, nullo renitente, ad internecionem Barbaris vaſtantibus vniuerſa.* non igitur tempus viſum opportunum Gallorum animos exacerbandi: imò ad continendum in officio Populum illum titubantem, aliquid indulſiſſe Hilarii precibus videri voluit, dum ad Seuerum reſcribens vetat Iudices Eccleſiaſticis ſeſe rebus immiſcere, & cauſas Clericorum cognoſcere.

Iulianus Cæſar creatur; Conſtātij leges ſalutares.

Chri. an. 356.

Cæterum hi Gallici motus Iulianū à pallio philoſophico, quod Athenis aſſumpſerat, ad regalem trabeam traduxerunt, extremo enim hoc anno & Cæſar à Conſtantio Patruele dictus, & Helena ei Virgo in matrimonium tradita eſt, eiuſdem Conſtantii Soror. Nouo mox appetente anno in Conſulatu Collega aſſumptus, cuius

initio leges saluberrimæ latæ inueniuntur aduersus Magos, atque Aruspices, tum ne Ethnicæ superstitionis sacra peragerentur, aut Idolis cultus quoquo modo exhiberetur, denique aduersus Apostatas. has haud dubiè leges veritus Iulianus Cæsar hoc ipso suæ fortunæ incremento, vt tradit Ammianus, noctu surgens, occultè Mercurio supplicabat.

L. 5. de Malef. L. 6. de Pagã. C. Thc. & L. 1. C. de Apost. Amm. l. 16.

Iuliani occulta sacra

Hoc ipso anni initio Athanasius per vim pulsus; Populi strages edita ipso in templo; Syriano Duce cum Legionibus irrumpente, Georgio Pseudoepiscopo, sedem occupante. extant ea de re non Athanasii modo querelæ, sed ipsius Populi Alexandrini in litteris, quæ extant ad vniuersam Catholicam Ecclesiam datis. & hæc quidem in ipsa inuasione peracta porrò quæ deinceps Gregorius per vim, perque dolum perpetrauerit, fusè Athanasius prosequitur.

Athanasius expellitur. Strages in tẽplo editur.

Atha. Ep. ad Solit. Apol. ad Const. & de fuga sua.

Post Athanasium pari ratione suis sedibus exturbati sunt Ægypti, ac Lybiæ Catholici Episcopi ad XC horum Ecclesiæ venales habitæ, his quoque traditæ, qui paulò ante Ethnici fuere, nullo nisi oblatæ pecuniæ delectu. creuere Arrianis apud Ægyptum animi ex Augusti litteris ad Alexãdrinos datis, quibus arte quadam eis blanditus, Athanasium contumeliis, atque execrationibus incessit, & ne illi in posterum studere quis audeat, non

Episcopi Catholici expulsi Ecclesiæ venales habitæ.

hortatur modò, sed proposita etiam pœna deterret: adeo illum alioquin non malum Principem Arriani Consiliarii, atque Administri dementauerant. Athanasio itaque, vt Principis iram, Arrianorum fraudes euaderet, inuiæ, ac desertæ solitudines quærendæ fuerunt, quibus à perquirentibus militibus, ac delatoribus tutus esse posset. porrò quæ de secessu apud Alexandrinam Virginem à Palladio, ac Sozomeno, quæque de Cisterna, in aqua sexennio delituerit ab eodem Sozomeno, ac Ruffino traduntur, ex ipsius Athanasii scriptis explodenda omnino videntur.

Athan. latebræ.

Pallad. in Laus. Sozom. l. 3. c. 9. & l. 5 c. 6. Ruff. l. 1 c. 18.

Ceterum qui hac Arrianorum persequutione extorres facti sunt, & admirationi tum omnibus fuere, & à sacris postea scriptoribus magnis laudibus celebrati sunt. laudat eos in primis Ambrosius, laudat Epiphanius: Seuerus quoque tradit, totius eos Orbis studiis fuisse celebratos, pecuniam in sumptus affatim eis congestam: legationibus quoque ex omnibus Prouinciis frequentatos Eusebius in primis Vercellensis Episcopus clarius est habitus.

Exulum Episcoporum laudes.

Ambr. ep. 72. Epiph. hær. 30. Seuer. l. 2.

Eusebii Vercel. laudes

Hoc eodem anno, Saturnini Arelatensis Arriani Episcopi factione, Conuentus Byterris prope Arelatem cogitur, in quo S. Hilarius maximus Catholicæ fidei propugnator exilio damnatus, in Orientem amandatur.

S. Hilarius in exiliu mittitur

testatur idem Hilarius IulianũCæsarem sibi tum patrocinatum, contumelias idcirco ab Arrianis passum. huiusmodi autem in Hilarium studium impius Iulianus non aliam ob causam simulasse putandus est, nisi vt Catholicos sibi conciliaret, à quibus, si res ferret, adipiscendo Imperio, cui inhiabat, Constantio infensi cum essent, iuuaretur. Hilarius porrò metuens, ne, se præsertim absente, Arriani qui Byterris conuenerant, mentito substantiæ nomine, aut alia fraude simpliciores Orthodoxos Episcopos, & Catholicum Populum deciperent, libellum legendum obtulit, quo Arrianorum latebræ, & dolosæ eorum insidiæ panderentur.

Iuliani astus.

At Constantius Romam profectus Triumphum de Magnentio egit, cuius pompam Ammianus describit. nouo id exemplo factum constat, cum Ciuili ex bello nefas esset triumphare. Romanæ tum matronæ magno numero illum adeuntes, pro Liberii restitutione supplicem ei libellum porrexere. harum precibus, ac Populi deinde in Circo clamoribus exoratur, Liberium reuocat. trigesimo ab aduentu die Roma discedens in Illyricum proficiscitur, belli nunciis ex Germania crebrioribus, ab Augustissimæ Vrbis veluti complexu, inuitus abstractus.

Constantii Romæ triumphus. Romanorum pro Liberio preces Constantius Romam inuitus deserit.

Amm. l. 16. The. l. 2. c. 17.

Amm. l. 16.

Leontio Antiochiæ Episcopo vita

functo, Eudoxius, qui Germaniciæ apud Syriam Episcopus erat, in eam sedem irrepsit *hic de Ætii dogmate, quod ei Eudoxius studeret, nonnulla apud Authorem habet.* *Ætii hæresis.*

Iulianus interim hostes ad pacem compulit, tum verò accidit, vt S. Martinus, qui XXIV. stipendia meruerat honestam missionem impetrauerit. *S. Martinus missionē impetrat*

Amm. l. 16. At Iuliani vxor Helena, ab Eusebia Augusta, quæ prole ipsa carēs, ei prolem inuidebat, veneficiis dicitur appetita, quibus effectum, vt quoties concepisset, immaturos, atque abortiuos fœtus ederet, hoc non nisi Deo moderante factum videtur, ne superstite Iuliani sobole, impietas propagaretur. *Iuliani vxor veneficiis abortans reddita.*

L. 1. de collat. lust. c. The. Ante anni lapsum edita à Constantio lex, Clericos à lustrali collatione immunes fecit,

Chri an. 357. Epiph. hær. 71. Theod. hær fab. l. 2. Athan de Synod. & apol. 2. Iisdem nouus annus Consulibus inscribitur, quo Constantius Sirmii cum esset nouum ibidem Conciliabulum habuit, ex Arrianis coactum, aduersus Photinum Sirmii Episcopū diuinitatis filii Dei hostem haud multò Arrianis ipsis deteriorem, qui hac ratione Catholici nomen præsetulerunt nouas porrò tum fidei formulas promulgarunt, græcè primam, alteram, ac deinde tertiam latinè hac ab Osio quoque Cordubensi firmatas constans fama est, tradunt quidam senii fatiscentis cum vitio delirasse, *Conciliabulū Sirmii.* *Osii lapsus.*

plus quam centenarius cũ iam esset. addunt quoque alii ad hæc non minis tantum, sed etiam verberibus adactũ; moriturum porrò vim sibi illatã professum. Arrianam hæresim fuisse detestatum. at non Osii tantum lapsu Tragœdia illa finem accepit, sed Liberii quoque casu lugubrior est reddita. licet enim hæresim non sit professus, Athanasii tamen damnationi subscripsit, & Arrianorum communione pollutus est.

Liberii quoque lapsus.

Peracto Sirmii conuentu Orientales Episcopi complures cum recessissent ex his, qui Semiarriani vocabantur, Sirmianæ perfidiæ pertæsi, Ancyræ consistunt, ablegatumque substantiæ nomen restituunt, nouamque fidei regulã Augusto per legatos mittũt, qui honorificè illis exceptis priores formulas deleri iussit.

Synodus Ancyræ. — *Hilar. de Syn. Epiph. hær. 73.*

At Liberius Romam reuersus, alienos à se Ciuium animos expertus est adeo, vt qui Fœlicem, eius causa, quasi Schismaticum, antea vitassent, nunc vicissim Fœlicem amplexi, à Liberii communione abhorrerent, quò factũ est, vt ex Clero præsertim, complures, quasi Augusti decretis refragantes, dirè vexati, persequutionem passi dicantur.

Fœlicis obitus. — *L. 14. de Ep. & Cler. C. The.*

Fœlix porrò haud ita multo post vita functus: liberas regẽdæ Ecclesiæ habenas Liberio reliquit. extat Constantii, ac Iuliani ad Fœlicem rescri-

ptum de Ecclesiastica immunitate.

Ceterum de Liberii fide, ac rebus postea præclarè gestis, multa huc Author affert egregia documenta, quibus contractam Sirmii maculam satis superque eum diluisse demonstrat. *Liberii laudes.*

Porrecta interim Constantio querela aduersus Ætium, eiusque asseclam Eudoxium, qui Antiochenā sedem inuaserat, eadem ferè cum Photino Sirmiensi docentes, litteræ ab eo ad Antiochenos sunt datæ, quibus testatus se inscio Eudoxium eam Ecclesiam regendam suscepisse, ab ipsis nequaquam recipiendum docet, tum multa de vtriusque impietate, Sirmii atque Ancyræ damnata . addit; quæ quidē in ipsos quoque Arrianos quadrant. *litteras ipsas ab Authore hic relatas si placet consule.* *Constātii litteræ ad Antiochenos.*

Dum hæc à Constantio peraguntur, Iulianus, cum sex Alemannorum Reges Galliam populantes, deuicisset. Augustus ab exercitu acclamatur. *Amm. l. 16.* *Iulianus Augustus acclamatur.*

Quo tempore Obeliscus omnium maxima Alexandria allatus, Romæ in Circo maximo collocatur, quem demū paucis ante annis eodem in Circo fractum, iacentem, semisepultum Sixtus V. Pont. Max. in Lateranum translatum, vtcumque coagmentatum, iterum erexit. *Obeliscus Romā Alexādria allatus. A Sixto V. in Lateranū trāsfertur.*

Chri. an. 345. A Sirmiano Conuentu ortis, inter ipsos quoque Arrianos dissidiis, Cō-

stantius, ea vt componeret, cum iam in Orientem cogitaret, nouum Nicomediæ Concilium cogi iussit: verum terræmotu ibidem orto, atque Vrbe funditus penè euersa, consilium illud discussum est, Eædem ærumnæ Asiam fermè reliquam, ac Macedoniam miserrimè vexarunt. Petunt Arsacium quendam monasticæ disciplinæ, fidei confessione sub Licinio clarum, Nicomediæ euersionem, ex diuina reuelatione prædixisse, sed eius vaticinium p o insania habitum,

Theod. l. 2. c. 26. Socr. l. 2. c. 31. Sozom. l. 4. c. 15. Amm. l. 17.

Terræmotus.

In hunc annum incidit Antonii Magni obitus, qui Monasticæ institutionis Paren: fuit, de cuius laudibus nullus horum temporum Author reticuit.

Magni Antonii obitus.

Constantius Augustus Sirmii cum esset, aduersus Sarmatas profectus eos fœliciter debellauit, sumptoque Sarmatici nomine, Sirmium reuertitur: negociumque Duci Artemio dat Andreæ Apostoli, ac Lucæ Euangelistæ corpora ex Achaia, Byzantium transferendi; quod cum peregisset Artemius, Vrbis, mox Ægypti Præfectura insignitur, quo in munere Iuliano Principe martyrio postmodum coronatur.

Constantius Sarmatas vincit. SS. corpora translata. Artemius.

Amm. l. 17. Metaphr. 28. Octob.

Hoc tempore certior, vt videtur, factus Constantius de Iulian Cæsaris, eiusque familiarium magicis artibus ac nocturnis sacris, sanctionem à se editam, de qua diximus, in huiusmodi

facinorosos homines, insigniores quoque, & quacumque demum dignitate pollentes, noua edita sanctione complecti voluit,

L. 6. de Malef. C. The. Chri. an. 359. Atha. de Synod. Seuer. l. 2. Soz. l. 4. c. 16. Socr. l. 2. c. 29.

Seleucia ac Arimini Concilium.

Iam, quod Nicomediæ vniuersale Concilium fuerat celebrandum, bipartitò cogendum indicitur; vt Orientales Episcopi Seleuciæ, Occidentales Arimini conuenirent. adfuere igitur ex Occidentalibus amplius CCCC. quibus omnibus, Principis liberalitate, annona abundè tributa. ceterum secessio statim facta est; Catholicis, qui numero præstabant, Ecclesiam, Arrianis locum alium, consultò relictum, deligentibus. lectæ initio sunt Augusti litteræ, quibus, quæ in fide ambigua essent, definiri, tum Episcoporum discuti causæ, præterquam Athanasii, iubebantur, instantibus tum Catholicis, vt, cum aliis hæresibus, Arriana quoque damnaretur, & Nicæna fides per omnia probaretur, Vrsacius, ac Valens gratia apud Augustum pollentes suis cum asseclis acrius obstitere. horum tamen rationem Catholici minimè habendam existimantes, Nicænam Synodum communi omnium calculo comprobarunt; Vrsacium, ac reliquos aduersantes hæreticos pronunciarunt Synodales tum legati ad Constantium destinati cum litteris, quæ ab Athanasio recitantur Vrsacius, ac Valens, Synodi legationem

præuertentes, fidei formulam Sirmii editam Augusto mittunt ipsi tam probatam, Arimini non sine ipsius, vt aiebant, nota contemptam, atque damnatam. Constantius grauiter his commotus, Synodi legatis contemptui habitis, longaque mora fatigatis ac circumductis, antequam eos audiret breues admodum litteras ad Ariminenses Patres dedit, quibus, belli negotia causatus, audire se legatos minimè potuisse testatus est: proinde quæ reliqua essent peragenda, interim absoluere curarent. hac arte eos sibi eludendos censuit, ratus moræ tędio in suam se eos sententiam perducturum. Augusti litteris Arimini perlectis, alteras ad eum dant litteras, quibus orant ne tot Ecclesias tamdiu sine pastoribus esse sinat, addunt à firmata iam sententia nunquam discessuros. *harum omnium litterarum exẽplum apud Authorem hic habes.* Ariani interim, vt Nicænam fidem vtcumque conuellerent, ridiculũ sane commentũm Constantio insusurrant, cogat, qui aderant, Episcopos Nicææ Thraciæ Vrbe haud multũ illinc dissitæ ibique formulam, quam ipsi probarent, tamquam Nicææ editam promulgandam curet, aliquid haud dubiè momenti suis rebus inde accessurum. res ita peracta est, vt Synodi quoque legati in fraudem pellecti sint, actum demum dimissi, his tamen, quamquã

Arrianorum ineptum commẽtum.

Theod. l. 2. c. 21. Seu. l. 2.

vim regiam causantibus communio denegata est. Cæterum Constantius, ut Arimini coactos Episcopos quacumque demum ratione in suam sententiam pertraheret, Tauro Præfecto mandat, Synodum non ante laxet, quã conscriptæ nuper Niceæ Thraciæ fidei formulæ omnes subscribant: qui pertinacius obsisterent, dummodo intra quindecim numerum, eos proscribat. his à Tauro nunciatis multorum constantia cessit, cunctantibus reliquis Taurus ipse, etiam lacrimis eos adortus, & ne ad insanum aliquod consilium Augustum adigant, contestatus, ægrè tandem persuasit,

Vis Episcopis infertur.

Ariminenses Patres Arianis cedunt.

Apud Theod. l. 2. c. 13.

Liberii cõstãtia.

In tanto Ecclesiæ motu, Christi verbo firmiter locata Petra inconcussa mansit, Liberius etenim, ut Damasus, qui ei in Pontificatu successit, testatur, in aliorum ire sententiam renuit: quod idem eius quoque Legatus præstitit Vincentius Episcopus Capuanus. ea de causa Liberius Vrbe iterum pulsus, in cœmeteriis suburbanis vitam diutius egit, relicto interim veluti Vicario, quem diximus Damaso.

Soz. l. 4. c. 10.

Quod verò Ariminense Concilium à multis probetur, ab aliis vicissim improbetur, ideo accidit. quod dum Patres legatos, ac litteras ad Constantium misere, & munere quasi perfuncti missionem petiere, legitimè Synodus progressa est: cum vero, septẽ

fere mensibus elapsis, vis Patribus, vt iam diximus, est illata, tum illegitima omnino fuit. admonendus quoque est lector, sequenti item anno multa ab Arrianis excogitat, & Concilii Ariminẽsis nomine fuisse edita, quod superioribus etiam annis post Conciliũ Sardicense vsu venerat.

Concilium Seleuciense. Sed iam Seleuciam Isauriæ Vrbem accedamus, vbi eodem fere tempore Orientalium Episcoporum Conuentus est habitus. hi fuere CLX, vt Athanasius, ac Socrates habent, Theodoreto tamen non nisi CL. ex his XLIII. vt tradit Epiphanius, Acaciani fuere, nam & Arriani inter se erant diuisi. hi ad Ætianos accedentes Christum omnis cum Patre substantiæ expertem aiebant. ex reliquis partim Catholici, ex Ægypto plerique omnes; partim ex his, qui Semiarriani dicebantur: hi diuinam Christo substantiam tribuebant: consubstantialem tamen fateri abnuebant: inter Catholicos adfuit Hilarius quartum iam annum in exilio agens, interesse quoque iussi Comites Leonas, ac Lauricius, qui & militum Præfectus erat. Principio maxima fuit dissensio, de Fide ne primùm, an de Episcoporum, qui accusabantur, causis agendum esset: ea ita est composita, vt exclusis nonnullis, ad Fidei controuersiam reliqui accederent. hic iterum facta secessio, Acacianis Nicænam fidem apertè op-

Patrum numerus *Eorum triplex Secta.*

Atha. de Synod. Socr. l. 2. c. 1. Theod. l. 2. c. 17. Epiph. hær. 73.

Seu. l. 2. Fort. in vita Hilar.

pugnantibus, probantibus reliquis, quamquã *consubstantialis* vocabulum, quod nouum esse dicerent, & à sacris litteris alienum, multis non placeret. hi formulę Antiochię in Encęniis editæ subscribendum putabant, Catholici nihil de Nicæna minuendum contendebant. Acaciani suam ex integro recuderunt: porro cum in disputationem de Diuini Verbi generatione venissent, quæ Eudoxius Antiochenus Episcopus absurda, ac nefanda effutierit, postquam Hilarius retulit, exclamat, *ô miseras aures meas, quæ tam funestæ vocis sonũ audierunt, hac de Deo ab homine dici? hac de Christo in Ecclesia prædicari?* Leonas tum Episcoporum dissidia componi posse desperans, dimisso Concilio indignabundus, *abite* (inquit) *& in Ecclesia nugas agite. equidem concordi Concilio interesse iussus ab Augusto sum* & Acacius quidem occasionem, quam optabat nactus, accedere amplius noluit, reliqui in Ecclesiam conuenientes, Acacium, quique eum sequebantur accersunt, Episcoporum, qui in crimen vocabantur causas discussuri, his renuentibus, multi communione, multi etiam Ecclesiis ipsis, quibus præerant priuati sunt, ac successores eis dati. post hæc Legatos ad Constantium mittunt, quod & Acaciani præstant is Byzantium paulo ante regressus, alium inibi Conuentum co-

Hilar. in Constãt.

Athan. de Syno. Epiph. har. 73.

Conciliũ Byzantij.

git L plus minus Epiſcoporum, à quibus ex Acacianorum ſententia noua adhuc fidei formula promulgatur, quam Athanaſius, atque Epiphanius referunt, cui qui ſubſcribere abnuiſſent, exilio mulctantur; aliis præterea de cauſis plerique alij damnantur, qui à Sozomeno recenſentur, in quibus Macedonius Byzãtii Epiſcopus, quod in eum Cõſtantius infenſior viſus ſit, & Cyrillus Hieroſolymitanus, quod cum Acacio, qui Cæſareæ præerat, de Primatu contendiſſet; cui illud quoque crimini datum, quod ſacra ſupellectile, ad pauperes, annonæ caritate vrgente, alendos, diuendita, veſtem quoque magni precii, ab ipſo Auguſto tributam, diſtraxiſſet, quam, à mercatore poſtea coemptam, ſcænica Mulier geſtaret, quod ſummum aliquibus nefas viſum eſt. huiuſmodi Orientis hoc tempore turbæ ex eo quoque ſunt auctæ, quod qui depoſiti fuerant Epiſcopi ſuas Eccleſias nequaquam deſerentes promiſcuè ſacra miniſteria cum ſuffectis Epiſcopis maxima cum rerum omnium perturbatione peragebant. iure igitur Ruffinus queritur fœdam tum Eccleſiæ faciem fuiſſe, quæ non iam ab externis, ſed à propriis vaſtaretur: ſimilem fuiſſe pœnam, haud ſimilem victoriam, fugabat alius, alius fugabatur, vterque de Eccleſia erat, & quæ fuſius ipſe deplorat.

Sozom. l.4.c.20. Socr.l.2.c.34.

Multi Episcopi damnãtur.

Fœda Eccleſiæ facies.

Ruff. l.1. c.31.

Chri. an.360. Conſtantius X. Iulianus III. Coſſ. auſpicati ſunt annum exacto non abſimilem, cum Conſtantinopoli tanquam ex alto pelago coortæ tempeſtatis fluctus impulſi ſeſe in diuerſa littora effuderunt; auditis etenim toto Romano Orbe impii Concilii decretis, Epiſcoporum innumeris proſcriptionibus, Eccleſiæ naufragium haud immeritò timebatur, illud mirum cum tot Catholici Epiſcopi propriis ſedibus pellerentur, Hilarium Eccleſiæ columen fuiſſe poſt quadriennium reſtitutum, ipſis Eccleſiæ hoſtibus adnitentibus; nam Conſtantinopolim cum Seleucienſis Cōcilii legatis profectus, oblatis Auguſto libellis, diſputaturum ſe cum Aduerſariis, ipſo Iudice, profeſſus, eorum animos, quamquam propitio Iudice præferoces, terruit. itaque dant operam, vt, tanquam perturbator Orientis, in Galliam reuertatur. ceterum de Hilarii libellis, ac orationibus ab eo coram Auguſto habitis, ex quibus vehemens illius ingenium, ac intrepidus animus oſtenditur, *quæ hic ab Authore traduntur require.* *Eccleſiæ naufragium timetur. Hilarius reſtituitur.*

Seuer in Vita S. Martini Reuertentem in Galliam Hilarium, S.Martinus proſequutus eſt ex Inſula Gallinaria, apud quam ſolitarium aliquandiu vitam egerat. *S. Martinus S. Hilarium ſectatur.*

Fortun. in Vita Hilarij. *Hæc ipſa Baronius dū ſcriberet, nuncium ſe, ait, de Antonij Cardinalis Carafa obitu accepiſſe, cuius poſtquam lau-*

des recensuit, ad institutam redit narrationem.

Macedonij hæresis. Macedonius, quem Byzantij, Episcopatu sæpius deiectum vidimus, quamuis de Christo rectè sentire videretur, impiam in Spiritum sanctum blasphemiam nunc primùm promulgauit, quem diceret Patris, ac Filij ministrum, ac famulum, reliquis verò Angelis haud multò superiorem. hunc sequuti Eleusius Cyzicenus, Eustathius Sebastenus, Basilius Ancyranus, & Marathonius (hic multis in quæstura, quam gesserat, comparatis diuitiis, Conuentum Monachorum Byzantii collegerat) finitimas prouincias ea peste infecerunt. de his Athanasius, adhuc latitans, à Serapione, qui Scholasticus dicebatur, edoctus, primùm in hos fulmen excussit. porrò eandem blasphemiam Arriani quoque amplexati sunt, & qui cum ipsis iam coiuerant, Donatistæ. *Sozom. l. 4. c. 26.* *Athan. ad Serap. de Spiritu Sancto.* *Arriani nouam hæresim recipiũt.*

Eudoxij impius in concione iocus. Macedonii sedem, mandante Augusto, Eudoxius impleuerat, quem antea, vt diximus, idem Augustus insectatus fuerat; de quo illud narrat Sozomenus; cum concionem ad Populum haberet, Deum Patrem impium appellasse, Filium verò pium, ad quod eius dictum, exhorrescens Populus, tumultuari cum inciperet; *quiescite,* [inquit] *Patrem ideo impium voco, quod neminem colat, Filium verò pium, quod Patrem colat*: quo audito *Sozom. l. 4. c. 25.*

risu exceptus est. hoc pacto impius ioculator in rebus tanti ponderis ipso in templo ludebat, vt imperitam multitudinem, hac etiam arte, captaret. is, quod alibi innuimus, Arrio deterior, Ætium, atque Eunomium sequutus, omnē Christo diuinitatem adimebat, timore autem Constantii cum Arrianis sentire se ad tempus simulauit, idemque, Eunomius vt faceret, author fuit, Eunomius tamen impietatis reus constitutus, fugam cum arripuisset, timore solutus hæresim post hæc scriptis audacius propalauit, quæ D. Basilius egregiè confutauit. Eunomii porrò audacia, ac fastus eo venere, vt, quod Theodoretus tradit, ausus sit dicere nihil se ex rebus diuinis ignorare, ipsamque adeo diuinam substantiam probè cognoscere, denique eandem de Deo se habere, quam de se Deus ipse habeat cognitionem. Author quoque Eunomius à D. Hieronymo fuisse dicitur contemptus sacrarum reliquiarum, qua in re illum postea sequutus est Vigilantius, in quem idem Hieronymus egregium edidit commentarium, & ante illum Armeni Monachi, de quibus paulo post dicturi sumus. Iam qualis doctrina, talis vitæ moribus Eunomius fuit, Ætio nãque præceptore nequaquam integrior, carnis se libidinibus quibuscumque polluere, absque noxa licere docuit, imò fidem,

Eudoxij impietas

S. Basil. aduersus Eunomium l. 1. & ep. 168.

Eunomij superbia

Theod. hær. fab. l. 4.

Hier. in Vigilan.

Aliæ Eunomij hæreses.

quam ipse doceret, ad salutem sufficere, etiam si quantumuis grauia quis crimina perpetraret. Leprosus animo æque, ac corpore à Ruffino fuisse dicitur. vixisseque ad suavsque tempora Hieronymus tradit; contra eum verò Apollinarium, Didymum, Basilium, Nazianzenum, ac Nyssenum scripsisse. *Ruff. l. 1. c. 25. Hier. de Vir. Illust.*

Constātius vincitur à Persis. Fuga elapsus victum emendicare cogitur Iulianus à militibus Imperium accipit. Constantius, re malè aduersus Persas gesta, fortissimis quoque propugnaculis cum exercitu amissis, fuga salutem quærere coactus est; at cum in locum malè tutum se recepisset, victum ei ab agresti vetula petere opus fuit; eo autem hisce fortunæ ludibriis exposito, Iulianus ab exercitu, pridem, vt diximus, Augustus appellatus, Imperium iterum à seditiosis militibus per vim delatum renuens, aut renuenti similis capessit. quæ porrò hinc sequuta sint ad sequentem annum spectant.

At Georgius à Concilio redux, Alexandrinos non Catholicos modo, sed etiam Ethnicos ad suam sectam perducere per vim aggressus, dira eam Vrbem clade affecit. Pueros quoque Parentibus abstractos, ac detonsos, inuitos clero adscribere æquum putauit. *Sozom. l. 4. c. vlt. Amm. l. 22.*

Iuliani simulatio. Postremus hic Constantio annus accessit. ipso initio Iulianus, vt Christianorum militum sibi animos conciliaret, Christianam religionem simulans, à qua, vt Ammianus ait, iam *Chri. an. 361. Amm. l. 21.*

pridem occultè desciuerat, Epiphaniæ festum cum his celebrat.

Constantius certior de Iuliani Imperio factus, Legatione ad eum missa, ac vicissim recepta, Vadomarum interim Galliæ Regem, quo cum fœdus antea iunxerat, occultè in Iulianum extimulat; is officium suum Cōstantio pollicetur, verū Nuncio cum litteris intercepto, Iulianus Vadomarum nec opinantem capit, ac in Hispaniam deportari iubet, quò factum, vt apertum iam bellum inter Imperij æmulos ortum sit.

Constātij in Iulianū consilia.

Constantius interim, Eusebia coniuge morte amissa, Faustinam duxit, ex qua Constantia posthuma orta est, quæ Gratiano postea nupsit.

Nouum Constātij matrimonium.

Hoc eodem tempore Themistio Philosopho, qui Aristotelē commentariis illustrauit, Præturæ insignia detulit, quemadmodum & Aurelio Victori post consulatum Secundæ Pannoniæ Præfecturam.

L. 12. de Pra. C. Theod. Aur. Vict. in Iul.

Themistius Philosophus Prætor.

Iulianus Illyricum prætergressus in Thraciam, vndique auxiliis conquisitis, properabat. quo nuncio perterritus Constantius, Persici belli consiliis abiectis, Antiochiam primò, dein Tarsum accessit, illud pro solatio mente, ac voce repetens, parum se quidem cum externis hostibus fortunatum, cum perduellibus prospera fortuna vsum. Tarsi cum esset, leui tentatus febri, moræ impatiens, Mo-

Amm. l. 21. Hier. contra Lucif. sub fin. & ep. 3.

piuestiam Ciliciæ oppidum petit. hic ardentiore correptus febri, ita vt calore immodico ne ab aliis quidē tangi posset, vt itineris, sic vitæ finem inuenit tertio Nonas Octobris annum agens quadragesimum, siue, vt tradit Victor, quadragesimum quartum, magno dolore imperiū hosti relinquens. constat eum paulò ante obitum, & quidem ab Euzoio Antiochiæ tum Episcopo Arriano baptizatum. eius tamen laudes Nazianzenus persequitur, dum in Iulianum haud dubiè deteriorem inuehitur. moribus sanè fuit incorruptis, egregia castitate, Christianæ religionis cultui addictissimus. pœnituisse eum quoque nouorum dogmatum Nazianzenus affirmat, additque à multis proditum, ab eius obitu dum cadauer Byzantium deferretur, auditas ex aëre veluti psallentium Angelorum voces.

Constātij obitus.

Athan. de Synod.

Greg. Naz. Orat. 1. & 2. in Iulian.

Quod verò ad Ecclesiæ statum hoc tempore spectat, fuit planè miserandus: constat enim hæresum contagium, Arrianæ in primis, Ægypti quoque solitudines, ac Monachorum cœtus infecisse nouæ insuper sectæ, & varia hæresum nomina à Theodoreto, atque Epiphanio recensentur, quæ in Mesopotamia præsertim orta Monachos item, qui eam Prouinciam incolebant, ad insaniam vsque perduxerunt. Ad hæc Eustathius quidam siue ille Euthactus fuerit, Monachos apud

Hæreses Monachos quoque inficiūt.

Theod. hær. fab. l. 4. c. 10. Epiph. hær. 40. & 80.

apud Armeniam ex sua institutione, ac disciplina multis imbuit erroribus, in quem Romani Pontificis autoritate Concilium Gangris Paphlagoniæ Vrbe coactum est; à quo tot canones decreti, quot erant enatæ hæresis palmites succidendi; nam & nuptias, & esum carnium, vt graue piaculum damnabat, Seruorum in Dominos, Filiorum in Parentes, Vxorum in Viros obsequium, diuini cultus prætextu, tollebat. Mulieres insuper virilem habitum vt sumerent, capillum demerent, hortabatur, & quasi Ecclesiæ morem sibi inuertendum suscepisset, & Sanctorũ Martyrum cultum improbabat, & cæteris abrogatis, die dominico ieiunium peragebat, quæque alia eo in Concilio singillatim viginti capitulis delirantium Monachorum dogmata anathemate feriuntur, imperitè autem hos Manichæos fuisse Gratianus tradit.

Cõciliũ Gangrense.

C. illud autem dist. 30.

Hoc extremo Constantii anno, illoque adhuc superstite, Athanasius ex impotenti Arrianorum dominatu, animo commotus vehementius, ipsis è latebris, quod corpore non liceret, scriptis emergens, quatuor in eos à se elucubratas orationes promulgauit, hic tertii huius voluminis finis esto, quartum Deo fauente ab ipsius Iuliani Principatu aggrediemur.

Finis Libri III.

ANNALES
ECCLESIASTICI
CÆSARIS
BARONII
S. R. E. CARD.

A LVDOVICO AVRELIO *Perusino.*

In totidem libellos breuissimè redacti in quot magna volumina opus ab Authore digestum est.

LIBER IV.

Respondens quarto Authoris Tomo.



Ertii à Christo nato sæculi annum prosequimur LXI. quo Claudius Iulianus, cognomẽto Apostata, Imperium, Cõstantio adhuc superstite, studio militũ tyrannicè partũ, eo extincto, securus obtinuit, is igitur apud Daciã, vbi cõstiterat, exoptato accepto nuncio, per Thraciã Byzantium accessit tertio Iduum Decẽbriũ omniũ, ex more, plausu, vt Ciuis, exceptus, exuerat iã palã Christianã Religionẽ, quam, Cõstãtii metu, diutius

Chri. an. 361. Amm. l.20. Zosim. l.3. Mamer. in Paneg.

Iulianus Byzãtij.

simulauerat; itaque liberas iã Romani Imperii habenas nactus, nihil prius habuit, quam vt collapsum Constantini, ac filiorũ æuo Idolorũ cultũ restitueret, aperta igitur, eò iubente, Deorũ Templa, euersæ du.lũ aræ excitatę, antiquo festi dies ritu celebrari iterũ cœpti, sacrũ baptismum, quo fuerat initiatus, Victimarũ sanguine solemni ritu abstersit, tum creari se Pótificẽ Maximum, ac Eleusiniorum sacrorum Antistitem voluit, Pontificis porrò creandi ritũ deridendũ eleganti ssimè iambico carmine Prudentius describit. fuit autem eiusmodi. Sacerdotii candidatus scrobem infulatus subibat, ea rimosis tabulis, ac multifariã terebratis tegebatur, adductus dein taurus auratis cornibus, frõteque, atque harmis floreis sertis, vittisque ornatus, super scrobis tegumento iugulabatur; sepultus tũ Pontifex sanguineum imbrem defluentẽ toto corpore, ore in primis, ac lingua excipiebat, egesto vero sãguine Tauro collapso, indeque amoto, retecta scrobe, nouus Põtifex bene madidus, & cruẽtatus prodibat, cui effusa mystarũ, ac Populi turba salutẽ, ac fausta omnia precabatur. en Romani Imperii maiestate dignam cõsecrationem. addit Nazianzenus cum summi illius Sacerdotii ministerio Iulianus fu geretur, inflatas buccas, igni ad sacrificia excitando, ambitiosè adstantibus

De rurũ cultum restituit.

Baptismum abstergit.

Pont. Max. creatur.

Peri. steph in Rom. hymn. 10.

Naz. Orat. 2. in Iulian.

mulierculis ostentasse, cum interim Christiana sacra petulantius irrideret, in eos deinde versus, qui Constantio Principe, Aulæ fuerant potentes, erecto Chalcedone metuendo tribunali, plerosque omnes, qua exilio, qua morte mulctauit; ex his nonnullis viuentibus igni traditis; vlciscente Numine, Tyranno carnifice adhibito, illorum in Catholicos præsertim Episcopos patrata scelera, illud quoque ad conciliandos subditorum animos, valuit plurimum, cum innumeram proscriptorum multitudinem, quæ ex Catholicis præcipuè constabat, decreto restituit. Christianos iniuria affici, aut contumelia vetuit, nec ad profana sacra cogi permisit, si qui vero sponte id facere voluissent, ab his, malorum depulsores Deos, vt se ipsos purgarent, adiri prius voluit, quodque mirificè illum commendauit, sequestrem se pacis, ac conciliatorem inter dissidentes Christianos Antistites gessit.

Iuliani sæuitia. *Laudabiliter ab eo gesta.* *Sozom. l. 5. c. 5.* *Amm. l. 22.*

His, ipso Principatus exordio, ad illius securitatem, stabilitis, vires deinde omnes, atque consilia ad Christianum nomen delendũ, vertit, quod non tam vi, quam arte præstitit; vt postmodum dicturi sumus.

Nouo interim appetente anno quemadmodum Mamertinum Oratorem Consulem dixit, & Cæsarium Nazianzeni fratrẽ insignem Philoso-

Iulianus doctos Viros accersit. Christi an. 362. *Amm.*

l.22. Mamert. in Paneg. Naz. Orat. 2.

phũ Theſauro præfecit, ita alios, qui aberant, doctrinæ laude inſignes Viros accerſiuit; inter quos Magnus quoque Baſilius fuit, ad quem extant Iuliani litteræ, qui tamẽ accedere ad eum contempſit, ex his, qui acceſſere, quoſdam ad inſignes honorum gradus euexit, alios prandio, cænaue dignatos, probè eluſos, dimiſit, quod autem ad Cæſarium ſpectat, acceptis à fratre litteris, quibus vt ab Aula recederet hortabatur, non ſine Principis indignatione receſſit, qua animi fortitudine caruit Ecebolius Chriſtianus Rhetor, qui ad Iuliani illecebras fidem abnegauit, magnoque apud eum in honore, cum aliis in poſterum transfugis, fuit. extat Iuliani ad illum epiſtola, qua factioſos apud Edeſſam Arrianos ſpoliaſſe ſe teſtatur opibus, quibus luxuriabant, *quo facilius*, vt ait, *cæleſte Regnum aſſequi poſſent*.

Socr. l.3.c.11.

Iuliani probrũ.

Verum non tantum laudis ex eruditorum hominum cõſuetudine adeptus eſt, quantum dedecoris ex Lenonum, Exoletorum, ac Meretricum, quibus ſtipatoribus incedebat, commercio contraxit, teſtis eius probri locuples eſſe poteſt Chryſoſtomus Vir ſanctiſſimus, qui vidiſſe ſe ea teſtatur cum Antiochiæ Puer tum eſſet, & cum de his ſcriberet, ad viuentes teſtes prouocat, ſed neque Ammian⁹ Ethnicus Author ea omnino diſſimulauit, quamquam obeundis ſacris, ea

Chryſ. Orat. aduerſus Gent. Amm, l.22.

vsum licentia, scribit, quo quidem in munere, in quo multus erat, cum aliquando versaretur; portentum huiusmodi accidisse Naziázenus testatur; vt Victimæ extra coronatam crucem ederent; quæ quidem species sacrificulos, qui aderant perterre fecit, sūmaque eos sollicitudine affec t futuram iterum potentiam nostram ominantes, ac pertimescentes; *at*, inquit Gregorius, *impietatis Magistrum ita non terruit, vt animos potius addiderit, cum ex crucis circulo cōclusos nos vndique interpretaretur.* hoc idē Sozomenus, ac Nicephorus testantur, illud quoque eleganti, ex more, carmine à Prudentio narratur, cū alia perageret sacra & Christian⁹ adesset Puer haudquaquā cognitus, territū sacerdotem exclamasse, sacrum se obire ministeriū non posse, idque nō nisi ex cruce, alicuius, ex his, qui aderant, frōti impressa, contingere, fatente id intr pidè ex ephœbis vno, relicto, quasi non ritè instituto sacro, discessum est.

Ost. ntū in sacro obeundo. — *Naz. Orat. 2. Orat. 1.* — *Sozom. l. 5 c. 2. Niceph. l. 10. c. 3. Prud. in Apoth. in Iudaeos.*

Post hæc Iulianus arte sibi agendum in Christianos ratus, ex his, quos perditos voluit, aut alicuius antea criminis insimulatos, supplicio affecit, aut dissimulatis seditionibus, furenti Populo obiectauit, multos blanditiis aut allexit ipse, aut allici à Magistratib⁹, siue amicis curauit, illud nefario planè instinctu excogitauit, ne quis Christianus Grāmaticam pueros doceret, aliasue liberales artes, ac disci-

Iuliani artes.

plinas traderet;quo haud dubiè effe-
cturum ſe ſperauit,vt hi cum litteris,
boniſque artibus, impietatem ſimul
haurirent.

Iam quod ad rem militarem ſpe-
ctat,Labarum, quod præcipuum to-
tius exercitus Vexillum erat,à Con-
ſtantino, ex viſo Crucis oſtento, di-
uinitus efformatum,immutauit,mili-
tes,cum donatiuum acciperent, thus
anteà iuſſit adolere; renuentes igno-
Theod. l.3 c.5. Sozom. l.6.c.6. Socr l.4.c.1. minia notatos relegauit, in his fuere
Iouianus, Valentinianus, ac Valens,
qui poſt eum imperarũt, quamquam
Iouianũ haud quaquã militiæ gradu
deiectum par eſt credere, cum cõſtet
bello eum Perſico, cum Tyrannus
periit, interfuiſſe. At de Valentinia-
no illud traditur, Fortunæ Templum
ingreſſurum ante Iulianũ ab Æditu
luſtrali reſperſũ aqua, Æditũm pu-
Sozom. l.5.c.4. gnis cæcidiſſe,vel, quod alii ſcribunt,
adſperſam veſtẽ abſcidiſſe,illud quo-
que tum accidit memoratu dignum.
Episcopus in Iulianũ inuehitur. Maris Chalcedonenſis Epiſcopus
immolantem Fortunæ Iulianum cum
reperiſſet, fidei illum deſertorem ap-
pellatũ aliis quoque cõtumeliis affe-
cit;cũ ei viciſſim Iulianus cæcitatẽ ex-
probraret (præ ætate etenim oculorũ
ſuffuſione laborabat) at ego, inquit,
hac ipſa de cauſa Deo meo gratias
ago,quod te,qui à pietate turpiter ex-
cideris, aſpicere nequaquam poſſim,
his minimè cõmotũ Iulianũ,aſpernãti

similem, præteriisse ferunt, hac tum quidem moderatione ad captandam gloriam est vsus; cæterum præcipitem illum, vt plurimum, fuisse Nazianzenus tradit, nosque seruata tēporum ratione pluribus ostēdemus.

Naz. Orat. 1. & 2. in Iulian.

Appetente interim quadragesimali ieiunio, inuento nō illi absimili, quod olim Diocletiano Principe excogitatum diximus, Iulianus edixit cibaria omnis generis ita demū venalia exponi, si anteà Idolis fuissent oblata; hoc per hebdomadā factitatum, qua elapsa, cū cognouisset Christianos interim cocto frumēto pro obsonio vsos, conatu irrito edictū reuocauit.

Venales cibi Idolis antea oblati.

Vrbis à se auctæ simulacrū Cōstantinus sculpi iusserat, bonoque veluti omine, crucē capiti addiderat, eā Iulianus detrahi, terraque obrui imperauit. Vrbem quoque ipsam Patrui odio, veteri nomine maluit appellare.

Suid. verb. μιλιον.

Porro decem ferè mensibus Byzantii moratus, Antiochiam profecturus, Chalcedonem appulit, vbi Persarū Regis Legatos nactus, quod Christianos illos esse comperisset (nam ad sacrum peragendum inuitati adesse renuerat) quasi auitæ Persarum Religionis vindex, contra ius Gentium supplicio affecit, hos inter martyres recensitos, annua memoria Ecclesia recolit, hinc Cæsaream accessit Principē Cappadociæ Vrbem, cuius Ciuib⁹, quod Christiani omnes

Legatos Persarum Iulianus violat.

Niceph. l. 10. c. 11.

Metaphr. 17. Iunii.

Cæsarienses mulctat

Soz. l. 5. c. 4. Naz. Orat. 1.

eſſent, & veteris ſuperſtitionis Templa ibi omnia diruiſſent, magnoperè infenſus, multiplici eo incommodo, ac contumelia affecit. Vrbem namque ipſam regio nomine, ſacras ædes pecunia, ac ſupellectile ſpoliauit. Ciuibus trecētas auri libras, ac Tēplorū, quæ diruerant, reſtitutionem imperauit. clericos militiæ adſcribi iuſſit, alias quoque Cappadociæ Vrbes, earumq; ſacras ædes expilaturus, Præfectū cum ſagittariis miſit: is Nazianzum cum acceſſiſſet, ab eius Eccleſiæ Epiſcopo Gregorio ſeniore magni Gregorii parente inhibitus re infecta abſceſſit.

Gregorius ſenior Nazianzi Epiſcopus.

Antequam Cæſarea Iulianus recederet, multos ex eorum numero, qui Fortunæ Templum Chriſtiani nuper incenderant, ſupplicio affecit, in his præcipuus genere, ac fama Eupſychius fuit, cuius martyrii celebritas quinto Idus Aprilis in ſacris tabulis habetur.

Martyr. 9 Apr.

At Iulianus Syriam petiturus, Tarſum acceſſit. Cæſareæ interim ingentes turbæ excitatæ ſunt nouo Epiſcopo conſecrando, cum alii Baſilium, Euſebium alii eligendum putarent, Euſebii factio potior cum fuiſſet, Baſilius opportunā nactus occaſionem, in Ponticas ſolitudines receſſit, ſanctiori vitæ generi operam daturus. eum ſequutus Gregorius Nazianzenus, vt antea Athenis in litterarum ſtudiis ſocium ſic nunc Monaſticæ diſciplinæ inſtitutorem habuit.

Baſil ep. 79 Greg. ep. ſeq.

Baſilius, ac Nazianzenus ſolitudinem petunt.

Variæ Martyrum certamina. Ancyræ porrò apud Galatiam martyrio affecti sunt Melasippus, Antonius & Carina, de quibus in Græcorum Menologio, pariter ac Romano Martyrologio natalis dies habetur; Basilius tamen ante eos passus Ancyranus Presbyter præ aliis celebratur à Sozomeno, quemadmodum à Palladio Philoromus, qui tamen certamini superstes fuit. *7. Nouemb. Soz. l. 5. c. 10. Palla. Lause. 31. Amm. l. 22 Naz. Orat. in Iulian. Socr. l. 5. c. 17. Soz. l. 5. c. 10. Martyr. 12. Sept.*

Iulianus Ancyra Pessinuntem petit: Matris Deum sacra, ac Sacerdotes restituit, horum contemptores duos ibi Adolescẽtes nactus, quorũ nec vi, nec arte expugnare valuit constantiam, admirari coactus est.

Apud Merire quoque eiusdem Prouinciæ Vrbem Almachius Præfectus delubrum sordibus purgatum aperiri sacraque ex veteri more in eo peragi iusserat, tũ Macedonius, Theodolus, ac Tatianus, pietatis zelo incensi, noctu Tẽplum ingressi, simulacra inibi omnia confringunt. facinoris Authore incomperto, multi ex Ciuibus custodiæ mandãtur, ac quæstionibus subiiciuntur: Authores tum exagitari pro se alios nequaquam passi, vltrò se deferunt, iussi itaque eo, undem cultu Numinum facinus abolere, cum renuissent, multiplici antea cruciatu vexati, ferreis demum craticulis, igne supposito; mira constantia extinguuntur,

Haud absimili ex causa Æmilianus Dorostoli Thraciæ Vrbe: Hadriano-

Hier. in Chron. Theod. l. 3 c. 6.

poli Philippus Epiſcopus, Seuerus Presbyter, Euſebius, atque Hermes, incendio cremantur.

Amm. l. 22. Naz. Orat. 1. in Iulian

Iulianus ab Antiochenis deridetur.

Iulianus interim Antiochiam peruenit hiematurus apud eã, & ad bellũ Perſicum neceſſaria omnia paraturus. porrò cũ aſpectu, inceſſuque, ac moribus Philoſophum ridiculè ageret, dicteriis, atque conuiciis à Populo laceſſitus, diſſimulatione ſibi agendum ratus, verbis & ipſe agere ſatis habuit; itaque quod præcipuè à promiſſa, atque hircina barba irridetur, de ea orationem conſcripſit, *ex qua multa hic Author recitat, quæ ad rerum tum geſtarum cognitionem ſpectant.*

Iuliani oratio de barba.

Artemium exindè accerſit militatibus in Ægypto copiis Præfectum. is Conſtantinum ab ipſo imperii exordio ſequutus per omnes militiæ gradus euectus fuerat à Conſtantio quoque filio præcipuis ornatus Præfecturis, verum quod non tantum militia, ſed Chriſtiana in primis Religione conſpicuus eſſet, hoc nomine à Iuliano in ſuſpicionem vocatus, cũ præſertim abdicatæ eam religionis liberius argueret, variis in ipſum confictis criminibus capite mulctatus eſt XIII. Kal Nouembris inter inſignes Eccleſiæ Martyres recenſitus.

Arthemii martyrium.

Chryſ. Orat. contra Gent.

Daphne Antiochiæ.

Erat apud Antiochiam nemus in ſuburbio amœniſſimum, Daphnen appellabant, Apollinis templo, quo oracula edebantur, celeberrimum.

Suburbium celebre. Cōſtantinus Magnus, quod alibi monuimus, vt ſuperſtitionem paulatim aboleret locum à ſuo nomine nuncupauerat, dein' tranſlata in lucum Babilæ Martyris oſſa, vocalem antea *Apollo Daphnicus obmuteſcit.* Apollinem, multum reddiderant. ſilentii cauſam ignotam hactenus, Iulianus ex ipſo Idolo multis Victimis, ac placaminibus propitiato, cum exquireret, ex eo demum huiuſmodi reſpon- *Silentii cauſa ab Idolo edita.* ſum tulit: *cadauera, quæ multa in loco eſſent, edendis vaticiniis impedimento eſſe.* Iulianus, Martyris cadauer Dæmoni curæ eſſe haud dubiè ratus, illud *Babilæ Martyris oſſa.* amoueri iuſſit. quod Principis iuſſu ſublatum, à Chriſtianis ſolemni ritu, ac pompa in Vrbem ita relatum eſt, vt comitantium multitudo illud ex Regii Vatis Pſalmo occinere non dubitauerit: *confundantur omnes, qui adorant ſculptilia, & qui gloriantur in ſimulacris ſuis.* hac de re certior Iulian⁹ factus. ſuam id contumeliam interpretatus, multos comprehendi iuſſit, ex quibus vnus Theodorus adoleſcens diris quæſtionibus admotus, palá docuit, quam malè hac ratione ſuperſtitioni Tyrannus conſuleret, proinde, ne in poſterum turpius erubeſceret, vinctos ea de cauſa reliquos, dimitti iuſſit. hæc ſe ab eodem poſtea Theodoro cognouiſſe, Ruffinus tradit, quæ *Ruff. l. 2. c. 36.* à Socrate quoque, ac aliis referuntur. *Socr. l. 3 c. 10.* Quærit Chryſoſtomus, cur Iulianus Martyris oſſa Chriſtianis permiſerit,

& non potius igni tradiderit, aut alia ratione diſtraxerit, & non alia id ex cauſa factum putat, niſi quod diuinã Martyris virtutem æque, ac Dæmon formidaret: inſuper Iulianum Auunculum, ac Fœlicem ærario Præfectũ, qui contemptæ religionis pœnas nuper dederant, ante oculos haberet. *horum exitium, poſtquam hic Author recenſuit, aliorum quoque Chriſtianæ Religionis deſertorum interitus miſerandos refert.*

Theod. l. 3 c. 11. & ſeqq. Amm. l. 22.

Cæterum vix Babilæ corpus Antiochiam relatum eſt, cum Apollinis Templum cœleſti, vt creditum, igne conflagrauit, Iulianus ſane ex Ædituo (quem antea percarum habuerat) quæſtione acerrimè exagitato, nihil aliud expreſſit. ea res Ethnicorum mentes, eorumque reſtitutoris Iuliani magnoperè perturbauit; itaque Libanius Sophiſta, qui Antiochiæ tũ erat ea ſuper re threnos, ac lugubrẽ næniam decantauit, *cuius fragmenta aliquot ex Chryſoſtomo. qui Liberio cum præceptore adoleſcentulus vtebatur, Author hic recitat.*

Apollinis Tẽplum fulmine incensũ.

Iam quod Byzantii incaſſum nuper excogitatum à Tyranno diximus, Antiochiæ iterum vſurpatur, vt venales cibi, non niſi luſtrali adſperſi aqua profano ritu, exponerentur; fontes quoque publici profanis victimis polluti: & hi quidem, quod Chryſoſtomus tradit, diuino miraculo exſiccati.

Fontes miraculo exſiccati.

Chryſ. contra Gent.

sunt. esculenta porrò licet his lauda- *Theod. l.*
biliter Byzantii Ciues abstinuerint) *3. c. 14.*
Antiochenos coemere, hisque vti absque noxa potuisse, ex Apostolo Theodoretus docet. *1. ad Corint. 10.*

Eusignius miles, aliique Martyres. Erat tũ in Iuliani castris miles emeritus Eusignius ætatis annum decimũ agens supra centesimum. is Constantini fidem, ac pietatem commendans, impietatem Iuliano exprobrans maiestatis reus factus, quasi iuuentutem in Principem concitaret securi percussus est, addito ioco, vt capitis delitio laborans, capite plecteretur. *Mart. Rom. 5. Augusti.*

Haud absimili ex caussa Iuuẽtinus & Maximus & ipsi Christiani milites neci sũt traditi, quos Chrysostom⁹ inter Martyres coli iam solitos eleganti postea ad populum oratione laudauit. *Chrys. Orat. in SS. Mart. Iuu. & Max.*

Ceterum non ad Viros tantum; sed ad mulieres etiam laus ista pertinuit. nam Publia insignis matrona, quę vidua dudum cum esset sacrarum Virginum Cœnobio pręerat, eas psalmorum cantui assuetas, tum maximè diuinæ insistere iussit, cum illac Tyrannus incederet, eosque potissimũ psalmos occinere, quibus Idola, ac illorũ cultores sacer Cytharedus incesseret, hoc cum semel eo transeunte præstarent, tacere iussæ, vocem clarius ediderunt. vocata itaque eius iussu est Publia, acriterque increpita, colaphis cæsa, seuerioribus additis minis, his tamen nequaquã territa, dimissa. hac *Publia matronæ facinus.* *Theod. l. 3. c. 12.*

Chrysostomi quidam fuisse matrem affirmant, *sed re perpensa, contrarium Author hic statuit.*

Porrò non tantum à fœmina Tyrãnus contẽptus, sed à mimo quoque insigniter delus' est, qui baptismo (quod olim in Genesio vsu venisse diximus) per locum initiari se simulans, seriò exindè Christum sequutus est, sũmaque constantia in sententia præstans, Iuliano bilem ita mouit, vt Philosophũ oblitus, in cũ illico animaduerti iusserit: is ex mimo martyr annuo honore colitur XVII. Kal Octobris.

Ad an. Christi 303.

Quidã ex mimo martyr.

Exindè Iulianus, siue quod Antiochensibus esset infensior, siue alia ex causa, Tarsum, Ciliciæ Vrbem, concessit: haud diù tamen ibi moratus, Antiochiam reuertitur, vbi illum iterum Persarũ Legati conueniunt, postulantes; vt bellum palam indiceret, denunciaretque: ad quos ille, actutum se adfuturum respondit, proindè alia belli indictione opus non esse.

Gazæ interim, atque Ascalone Palęstinæ Vrbibus coorta Gentilũ seditione Christiani passim, quasi hostes publici, mactati, aut fuga disiecti, in quibus Hilarion Ægypti solitudines quotum petere coactus est. eodem quoque tempore apud Sebasten eiusdem Prouincię Vrbem Ioannis Pręcursoris ac Prophetæ Elisei ossa igni à furenti Populo sunt tradita his similia, cum Patrum nostrorum memoria,

Hier. in Vit. S. Hilar. Soz. l. 5 c 9. Theod l. 3. c, 6, l, 10. c 13. Ruff. l. 2. c. 18.

Christiani à Gẽtilibus vexati.

Gallicis præsertim seditionibus, vsu venerint, videant Nouatores quęnam referant tempora, quorum facinora imitentur. neque hic stetit furor, eadem, quasi ex composito, Heliopoli, atque Emesæ, eadem Arethusiæ, Tyranno conniuente, & tantum non laudante, & diriora adhuc patrata sunt scelera, fœda res dictu. Sacratæ Deo Virgines nudæ in foris relictæ, tũ dissectæ, atque hordeo, alioué suũ pabulo fartæ, hisce animantibus vorandæ expositæ. Clerici, atque adeò sacri Antistites omni sæuitiæ genere affecti, eo vsque, vt eorum præcordia mãdere non exhorruerint. Marcum Episcopum Arethusii diù per Vrbem raptatum, suspensum, deiectum, mucronibus exceptum, denique totum corpore laniatum, discerptumque melle illitum in sublimi statuunt apium aculeis, muscarumque molestia conficiendum.

Insueta sæuitia genera.

At illud memorabile, cum certior Iulianus factus esset, Cæsareæ Philippi præclaram esse Christi statuam, quam mulier illa dedicauerat, quæ sanguinis fluxu laborans sanitati ab eo fuerat restituta, deturbari iussit, suamque inibi collocari. hæc haud ita multò post fulmine icta, semiambusta dempto capite ad multos postmodum annos mansit ostentui Populis fidelibus æque, ac infidelibus. illud nequaquam est prætereundum,

Christi statua à Iuliano deturbata.

Soz. l. 5. c. 20.

Iuliani statua fulmine icta.

Herba medica ad Chriſti ſtatuam.

quod ex Euſebio tradit Sozomenus ad Chriſti ſtatuam illam, ignoti generis herbam enaſci ſolitam, quæ omnis generis morbis, ſanguinis præſertim fluxui mederetur.

Apollonij in ſigne miraculũ.

Sed iam quæ apud Ægyptum hoc eodem tempore acciderint proſequamur. tradit Euagrius, cum ex Vicis quibuſdam promiſcui ſexus complures orgia celebraturi cõueniſſent, ac lymphati Idolum circumducerent, Appollonium Cœnobiarcham, cuius Cœnobium haud longè aberat, fuſis ad Deum precibus cum Idolo profanam turbam immobilem reddidiſſe. cũ diutius Solis radiis terrefacti perſtitiſſent, ſubiit quoſdam cogitatio Appollonium adeundi, opemque ab eo implorandi; is ſuppliciter exoratus ad eos cum veniſſet, eoque veluti ſtupore omnes ſoluiſſet, ad Chriſtianam fidem haud ægrè perduxit; Idolo igitur igni tradito, multi Appollonium ſequuti inter Monachos cenſeri voluerunt, reliqui ad ſuos quique Vicos reuertuntur.

Georgij Alexandrini Epiſcopi cædes.

Amm. l. 22. Epiph. hær. 70. Socr. l. 3. c. 2. Sozom. l. 5. c. 7.

At Alexandriæ Georgius, qui Conſtantio Principe, apud quem gratia pollebat plurimum, Tyrannum potius, quam Epiſcopum egerat, arrogantia, ſæuitia, ac turpi quæſtu inuidia vulgò, atque odio laborans, coorta Ciuium ſeditione, cum aliis tyrannidis adminiſtris, mactatus eſt. Certior de his factus Iulianus, qui

Episcopos omnes eundem vitæ exitum sortiri cuperet, indignationem maximam aduersus Alexandrinos simulauit, libenter tamen placari se sinens, satis habuit litteras ad eos dare, quæ à Socrate recitantur, in quibus non tam seditiosorum Ciuium facinus, quam Georgii ipsius crimina insectatur. extāt duæ aliæ Iuliani epistolæ, quibus mandat Ecdicio, ac Porphirio omnē vt curam adhibeant in perquirendis Georgiis libris, iis quidem, vt ait, qui Galilæorum doctrinam continerent, vt abolerentur, aliis verò, quos omnis generis congesserat, ne cum illis perirent.

Iuliani litteræ.

Post sublatum, vt diximus, Georgium; Athanasius è latebris emergens Alexandriam venit, exceptusque est magna cum gloria, ac totius Populi gratulatione. porrò cum multi ad eum inuisendum Episcopi conuenissent, ab his Concilium Alexandriæ celebratum est; in quo decretum est, Episcopos, qui ex inscitia, aut vi illata ad Arianos transiissent, resipiscentes, non ad catholicam communionem tātum, sed ad pristinam quoque dignitatem recipiendos. de Spiritu sancto quoque aduersus Macedoniū ac de Christi anima, in recentem Apollinaris hæresim, catholica dogmata firmata. his de rebus certior ab Athanasio factus est Liberius, cuius authoritate illud ipsum Concilium

Atha. Alex. redit.

Naz. Orat. de laud. Athan. Hier. aduersus Lucif

Concilium Alex.

celebratum fuiſſe ex ipſius Athanaſii litteris, cuius tantum extat fragmentum, colligi videtur, & ſanè Euſebius Vercellenſis Epiſcopus, & Lucifer Calaritanus tamquam Apoſtolici Legati interfuiſſe videntur. porrò Synodi huius decreta confirmata à Liberio fuiſſe, ex eiuſdem Athanaſii epiſtola ad Ruffinianum colligitur, quæ cum inter ipſius Athanaſii opera non legatur, ex Nicæno Concilio ſecundo petenda eſt. quod verò à Lucifero Paulinus Antiochiæ Epiſcopus conſecratus eſſet, quà in Vrbe non Euzoius modò Arrianus, ſed etiam Meletius Catholicus Epiſcopus, ſed quem aliqui non probarent, erant; diuiſis ea ex re etiam Catholicis Euſebius Vercellenſis, qui, tamquam RomanæSedis Legatus, Orientis Eccleſias inuiſebat, vehementer animo eſt perturbatus. hinc noua diſſidia, & Luciferi ſeceſſio, ac ſchiſma. quamquam ex eo potius Lucifer indignationem ortum habuiſſe quidam putant, quod auſterioris vitæ, ac diſciplinæ cum eſſet, Concilii Alexandrini decretum de reſtituendis lapſis Epiſcopis, non probaret. ceterum Antiochenæ Eccleſiæ ſchiſma, quod ab expulſo Euſtathio ortũ habuit, ad annum vſque LXXXV. perduraſſe Theodoretus tradit. Porrò quod ad Luciferum ſpectat, Hæreticum illum non fuiſſe, ſed ſeceſſionem illam citra crimen feciſ-

Antiochia Episcopi ſimul plures

Luciferi Epiſcopi ſchiſma

Socr. li. 3 ca. 7. Theod. li. 3. ca 5. Soz. lib. 5. ca. 12.

Theod. l. 3 c. 5. Ruff. li. 1. c. 30.

Hier. aduersus Lucif.

se, præter alios Patres Hieronymus ipse testatur. qui illius disciplinæ alũnos, non tam sectam, quam nomen, obstinatius retinentes, veluti errantes oues ad gregem reliquum reducere conatus est.

At Euesbius Vercellensis Episcopus, & nobilissima legatione redux optatum nuncium Italiæ Episcopis, Ariminensibus dolis, vt ait Hieronymus, irretitis, cum afferret, maxima Ecclesiam vniuersam perturbatione exemit. idem paulò ante præstiterat Hilarius in Galliis. qui ante ipsum Alexandrinum Concilium author fuerat, atque suasor æquissimo huius Ecclesiasticæ sanctionis de Episcopis lapsis, ac pœnitentibus (licet, non sine delectu) restituendis

Iam qui Semiariani dicebãtur Macedonio tamen iuncti erant, Concilium & ipsi Seleuciæ cogunt, quo Arrianos, qui & Acaciani, seu Eudoxiani dicebantur, damnant, iactantque se, cum mediam inter hos, atque Catholicos sententiam tenerent, ipsam veritatis semitam inuenisse. *Sozom. l.5.c.13*

At enim qui Alexandriæ erant Arriani, Athanasii reditum, ac prosperum rerum statum cum ægrè concoquerent, collato cum Ethnicis studio, atque opera, quod præsertim is Matronas nonnullas ad Christum traduxisset, Iulianum orant, obtestanturque vti Athanasium publicæ quietis *Socr. l. 3 c.8. Sozom. l 5. c.14. Ruff. l.1.c.33. Theod. l.3.c.8.*

Atha. accusatur.

perturbatorem Alexandriæ diutius eſſe non ſinat. annuit Tyrannus, datiſque extremo hoc anno ad Alexandrinos litteris, edictum à ſe promulgatum de reſtitutione Epiſcoporum, qui Conſtantii iuſſu exulabant, ita eſt interpretatus, vt Patriam illis non Epiſcopalem ſedem reſtituere cogitauerit, quod cum iniuſſus feciſſet Athanaſius; meritò Patriam quoque amittere debere. aliis porrò ad Ecdicium Præfectum datis litteris, odij cauſam nequaquam diſſimulauit, teſtatus Ægypto illum extorrem ideo velle, quod Deorum hoſtis eſſet, ſuoque in Regno illuſtres Græcorum fœminas impellere ad baptiſmum auſus eſſet. *vtramque epiſtolam ex Authore hic pete.* coactus itaque Athanaſius ſolum vertere conſcēſo nauigio, aduerſo Nilo in Thebaidē iter dirigit, præmiſſo tum nuncio certior ab amicis factus ſecretioribus Tyranni mandatis ſe ad necem quæri, nec longe percuſſores abeſſe, proram verti iuſſit, atque Alexandriam iter dirigi haud ita multo poſt, inſequentibus, qui alia omnia arbitrarentur obuiam factus, his ipſis quærentibus quantum abeſſet Athanaſius, parum abeſſe reſpondit. Alexandriam itaque iterum delatus ad Tyranni obitum ibi latuit ſpe certa amicis facta Tyrannum haud diù ſuperſtitem futurum

Iterum pellitur. Atha. ſagax conſiliū.

Hæc dum apud Orientem peragun-

tur, qui Occidentales Prouincias regebant, pari licentia in Christianos grassabatur, ditiores quosque facultatibus exuebant, eam prætexentes causam, quod ex Templorum spoliis eas congessissent, quod si neque huic calumniæ locus esset ea semper causa præsto erat. quam ne rescriptis quidem inserere Tyrannus erubuit, Christianos ex Euangelii præscripto diuitiis affluere nequaquam debere. his eisdem ex causis rapax fiscus in Gallicani Viri Consularis Patrimonium, qui Constantini Gener fuerat, de quo alibi meminimus, auidas iniecit manus, ex Tyranni rescripto, eo ex Italiæ finibus abire iusso. tum verò illud memoria dignum accidisse fertur, vt qui eius prædiis fiscales titulos affixuri accesserant, aut percussi lepra, aut à Dæmone correpti, re infecta abscedere coacti sint. Gallicanus porrò Alexandriam profectus à Rauciano Comite Martyrij palmum adeptus est. ad hæc Ioannes, & Paulus in Constantini olim Aula educati, atque honoribus aucti, à Terentiano Prætorianis Præfecto, quod Ioui sacra facere renuisset, inter domesticos parietes, tumultus vitandi causa, capite plexi sunt. verùm Dæmones, qui præter ceteros ipsius Præfecti filium corripuerant, Ioannem, ac Paulum Terentiani gladio necatos euulgarūt. Terentianus tum admoto ad Marty-

Res apud Occidentem gesta.

Gallicani martyrium.

Ioan. & Pauli martyrium.

Martyr. 26. Iunii

Terent. & Gordianus ex perſequutoribus Chriſtianis.

rum ſepulturam filio, eoque à Dæmone vindicato, nõ Chriſtianus modò factus eſt, ſed ipſorum quoque Martyrum certamen conſcripſit.

Haud abſimili ratione Gordianum Eccleſia lucrata eſt, qui ad fidelium necem à Tyranno delectus, Chriſti fidem amplexus, martyrium quoque adeptus eſt *cuius certamen, aliorumque complurium non Romæ tantum, ſed etiam apud Galliam, ac alibi apud Authorem hic require.*

Donatianorum ad Iulianũ legatio.

Optat. l. 2. Aug. cont. litteras Pet. lib. 2. c. 97. & ep. 166. ad Donat.

Hoc eodem tempore Legati ex Africa à Donatiſtis Iulianum conuenire, patriam, à quas exulabant, ac Baſilicas, qua amiſerant, reſtitui ſibi ſuppliciter poſtulantes. Iulianus, cui in optatis erat Chriſtianos inter ſe committere, annuit illis perlibenter, & voti ſanè compos factus eſt. Apoſtatæ nãque muniti reſcripto factioſi Donatiſtæ maximas vbiq; turbas apud Africam excitarunt. quæ tum facinora ab his edita, quæ ſcelera patrata, cognoſcere ſi libet, ex Optato require.

Donatiſtarum turbæ.

Chriſt. à Iuliano Galilæi appellati.

Naz. Orat. 1. in Iul. Chryſ. cont. Gent.

At Iulianus haudquaquam ſatis habuit Chriſtianos per contemptum Galilæos appellare, ſed lege quoque lata ab omnibus eodem appellari nomine imperauit. quam verò hæc ineptè, Nazianzenus, ac Chryſoſtomus eleg inter diſſerunt.

Tributum.

Socr. li. 3. ca.

Chriſtianis inſuper ad bellum Perſicum tributum imperauit, à quo tamen, qui Chriſtiani eſſe deſiiſſent, im-

munes forent. *hic, quod sub huius anni initium Author tradiderat, rursum de nefaria Iuliani lege, ab ipsis quoque Ethnicis scriptoribus improbata differit, qua Christianos homines à docendi munere inhibuit; Pueros quoque Christianos Græcorum disciplinis imbui.* initum quoque ab eo concilium est multa Christianorum exemplo instituendi, quò suæ religionis cultores, ad meliorē frugē reuocatos, Christianis ipsis, si Deo placet, potiores redderet.

Amm. l. 25. *Naz. Orat. 1. in Iul.* *Sozom. l. 5. c. 20.* *Christianis imperarum. Christiani à docendi munere inhibiti.*

Extremo demū hoc anno, ingruēte iterum terræmotu, quæ super fuerant Nicomediæ ædificia, collapsa sunt, quo & Nicæa grauiter concussa est.

Amm. l. 22. *Terræmotus. Nicomediā funditus delet*

Huius anni initium prodigiis compluribus proximum Tyranni exitum demonstrasse visum est. libri quoque Sybillini Romæ inspecti, à Persico illum bello reuocabant, quibus & si haud leuiter perturbatus, quod tamē mente fixum hærebat, Christianæ religionis odiū maximas quoque inter curas aluit. itaque illud ei in mentem venit, vt in eam Iudæos, æquè alioquin inuisos, vtcumque armaret. data itaque facultas illis est, Hierosolymis Templum iterum extruendi, sumptibus ex regio quoque fisco attributis, iisdemq; a vectigalium solutione liberatis. quo verò pacto ab incepto desistere coacti sunt, non Christiani modo scriptores, sed ipse quoque Ammianus testatur, cuius hæc sunt

Chri. an. 363. *Amm. l. 23.* *Prodigia Iuliani mortem pranunciant.* *Iulian. ep. 25.* *Amm. l. 23. Chrys.* *Remolitio Templi Hierosolymis.*

verba

Templi extructio miraculo inhibita

verba postquam Alipio opus demandatum dixerat. *Cum itaque* (inquit) *idem fortiter instaret Alipius, iuuaretque Prouinciæ Rector, metuendi globi flammarum propè fundamenta crebris assultibus erumpentes, fecere locum, exustis aliquoties operantibus, inaccessum; hocque modo elemẽto destinatius repellente, cessauit inceptum.* ignem porrò non semel erupisse, sed pluries, fabrilia verò instrumenta ad opus omnia assumpsisse, terræ quoque motum, ventumque, ac turbinem vehementem quæ iam erecta erant fundamenta, materiam insuper futuro operi comportatam disiecisse Nazianzenus, Chrysostomus, aliique eius ætatis Authores tradunt. cæptum opus fuerat tanto animorum ardore, vt concursu maximo Hierosolymam Iudæorum facto, Viri pariter, ac mulieres, deficientibus ad conuehendam, auehendamque materiam cistis, aliisque huiusmodi instrumentis, sinu eam, ac vestibus, etiam magni precii importarent. eædem porrò fœminæ, quod Dauidis etiam tempore vsu venerat, ad operis sumptum, muliebrem mundum certatim impenderant, rem omnium ore testatam eius sæculi Authores omnes prodidere, quos rem fusius prosequentes require. hac de re Danielis vaticinium D. Hieronymus interpretatur. *cumque corruerint, subleuabũtur auxilio paruulos, & appli-*

Amm. l.23. Chrys.

Naz. Orat. 1. & 2 in Iulian. Chrys. Orat. 2. in Iud. Ruff. li. 1. c. 38. Theo. l.3. cap. 17. Socr. l. 3. ca 17. Soz. l. 5. c. vlt. Hier. in Dan. cap. 11.

Iuliani immane consilium.

cabuntur eis plurimi fraudulenter. *Orosi. 7. c. 30.*

Adduntalii Iulianum ita incensum fortasse, quod magicis Christianorum artibus accepta hæc referret aut in vulgus iactaret, ex congesta quæ superfuit materie, sũptuque collato, Persico bello confecto, Theatrum extruere cogitasse, quo Christianos Antistites, cæterosque sacrorum ministros, ac monachos, bestiis laniandos traderet.

Appetente iam Vere, instratoque exercitu, in quo LXV· armatorum millia habuisse dicitur, consultisque Oraculis iam fausta omnia pollicentibus, Maximo quoque Philosopho amicorum intimo, qui eum ad impietatem pertraxerat, ad exitiũ impellente, eò dementiæ venit, vt, ex Pythagoræ figmentis, Alexandri Magni commigrasse in se animam existimaret; proindè victoriæ spe certa elatus, Gẽtium plurimarum auxilia reiecit, præfatus ex Romani Imperii maiestate non esse alienis viribus niti, cuius mos sit aliis potius subsidio esse. Armeniæ tantum Regem Arsacem monuerat, cũ copiis præsto esset, suaque iussa expectaret. licet autem datæ ad eum litteræ non extent, ex Sozomeno tamen exploratũ habemus mira eas iactantia, hostisque contemptu redundasse, insuper minacibus in ipsum Arsacem verbis, & quod Christianum eum esse sciret, in ipsum quoque Christum, re-

Zosim. lib. 3.

Iuliani demẽtia

Amm. l. 23.

Arsaces Armeniæ Rex Christianus.

Sozom. l. 6. c. 1.

Sozom. lib. 3. Amm. l. 23. fertas fuiſſe.

Igitur Antiochia diſcedens, auariſſimum Vrbi ac Prouinciæ Præſidē volens reliquit. ex itinere inſomnes agebat noctes commentariis ſcribendis, & hi quidem non rerum tantum à ſe geſtarum, ex Iulii Cæſaris æmulatione, fuere; verum etiam in Chriſtianam religionem, quos Cyrillus poſtea Alexandrinus refellendos ſuſcepit. hos cum Hieronymus ſeptem libris comprehenſos dicat, Cyrillus verò tribus ex diuerſa id partitione accidiſſe par eſt credere. meminit etiam de his Libanius eoſque Porphyrianis præfert. hic, quod in Libanii mentionem inciderimus, illud ex Theodoreto addendum cum is paulo ante Iuliani exitum, Chriſtianum hominem ſibi ex ſtudiorum conſuetudine peramicum, per contemptū interrogaſſet ecquid tum ſabri filius (Chriſtum innuens) ageret? ille haud cunctatus, *loculum* inquit, *Iuliano conſtruit*

Iulian. Antiochia diſcedit Cōmentarios ex itinere ſcribit.

Hier. ep. 84. Liban. apud Socr. l. 3. c. 19.

Theod. l. 3. c. 18.

Hominis periorum vaticinium.

Sed Iulianum ipſum proſequamur, qui Antiochia Hierapolim quinque diebus peruenit. hinc Batnas Oſdiœnæ oppidum, vbi pro oſtento habitum quinquaginta ipſos Calones dū pabulum certatim præripiunt, immani palearum aceruo ſubſidente, oppreſſos interiiſſe; Edeſſam dein' prætergreſſus Carris ſubſtitit; vbi cum eſſet, ſpecum ſubiit, inque eo execranda peregit ſacra: egreſſuſque ho-

Infandū Iuliani sacrum. stio clauso, obsignatoque custodesa- *Cedren.* insuper apposuit: eo postmodum interfecto, speluncæ hostio reserato, inuenta est mulier capillo suspensa, dissecto ventre, extractisque præcordiis ex cuius iecinore, vt rescitum est, futuram Victoriam explorauerat. Post hæc Nisibin peruenit Romani Imperii ad Tygrim propugnaculum, cuius præsidio grauis armaturæ militū octo millia reliquit, dum eam interim, vt alibi meminimus, præcipuo exueret munimento, hoc est sanctissimi eius olim Episcopi Iacobi reliquiis. Cæterum antequā Nisibi discederet, Demetrium monachū liberius in ipsius apostasiam obloquentē, duobus cum sociis, lapidibus obrui iussit; hinc, vt *Amm. l. 24.* aiebat (quod is Persa esset) victoriam de Persis auspicatus. Euphrate dein *Naz. Orat 2. in Iuliā.* nauali ponte transmisso, Ctesiphontem, hostium Vrbem munitissimam, accessit, quo loci ducta per triginta *Chrys. Orat. cont. Gent.* fere stadiorum spatium ingenti fossa, ad tutiorem nauium stationem, aut commeatum, Tygridi Euphratem *Herod. l. 3. Iustin. l. 1.* iunxit, cum autem Marti litaret, ad- *Tygris Euphrati fossa iungitur.* moto aris Tauro diutius obnitente, Deo grauiter succensens homo leuis, *Iuliani in Martem indignatio.* atque inconstans iurauit nunquam postmodum ei se sacra facturū. Tum verò accessisse ad eum ferunt Virum *Iulianus à Persa deceptus.* inter Persas non ignobilem, qui Zopyri laudem æmulatus grauibus in Persarum Regem offensionis caussis simulatis, eo commento fidem haud

ægrè apud Iulianum inuenit, ita vt eius suasu, quod vix credibile videatur, naues incenderit. ab eo igitur circumductus, inque locis difficillimis destitutus demens Imperator, tum demum fraudem agnouit, cum deficiente commeatu, quo se reciperet, vbi consisteret, ignorauit. his itaque locorum, ac rerum omnium angustiis deprehensus, hostium copiis circumuentus, iniquam sanè inire pugnã coactus est, in qua hastili, incertum à quo excusso, vulneratus interiit. sciũt illum vulnere excepto, exclamasse, *vicisti Galilæe, vicisti*, eius cædem eo ipso quo accidit die, & Didymo Alexandriæ, & Sabbæ apud Syriam, & D. Basilio apud Pontum, tum cuidam in castra proficiscenti, diuinitus reuelatam, veterum scriptorum testimonio, constat.

Amm. l. 25. Naz. Orat. 2. in Iulian. Niceph. l. 10. c. 34. Socr. l. 3. c. 18. Sozom. l. 6. c. 2. Theod. l. 3. c. 19. Damas. Orat. 1. de imagin. Pallad. in Laus.

Iuliani interitus.

Extinctus est Iulianus sexto Kal. Iulij, cum sesquiãno paulò amplius imperasset.

Hic Author post multa de Tyranni moribus, atque exitu. ex Nazianzeni orationibus in eum conscriptis, recitata, quod cas Gregorius dum Ponticas solitudines cum Basilio coleret, commentatus sit; complura etiam addit de vtriusque ea in Eremo morũ, ac vitæ institutione.

Decesserat per eos dies Musonius Neocæsareæ Episcopus eximiæ vir pietatis, ac doctrinæ. Ciuium studia, cum de successore ageretur in Ba-

Basil. ep. 62.

Basilius in crimē vocatur

finium omnia propendebant, tū quos eius dignitatis ambitio coquebat, Sabellii verò hæresim præseferebant, eaque iam magna ex parte populares infecerant, omni ope niti, vt Basilium ipsum prauorum dogmatum sectatorem, rerumque nouarum (quod monastici instituti author videretur) authorem criminarentur. Basilius itaque, vt non tam sibi, quam deceptis Neocæsariensibus consuleret apologeticam ad eos orationem scripsit, in qua multa de monachorum austeriore vitæ ratione recensentur, non sine admiratione legenda.

Amm. l. 25. Suid. in Iouiano Theod. l. 4. c. 1. Ruff. li. 2. cap 1. Sozom. l 6. ca. 3. Socr. li. 3. ca 19.

Sed de Iuliani iam successore dicendum, mira res: cum infensissimus Christianorum hostis nihil optasset magis, aut sollicitius laborasset, quam vt æquè impiū haberet successorem, Christianosque ea de causa Duces, aut depresserit, aut summouerit, diuina tamen prouidentia factum, vt totius exercitus suffragiis, altero à

Iouianus Imperator.

Iuliani obitus die Christianus Imperator acclamatus sit. is Iouianus fuit Singidone in Pannonia natus nō proprijs solùm meritis, sed paternis etiā clarus, quique, vt alibi dictum meminimus, Christianam religionem, vel cum Tyranni indignatione, professus antea fuerat, quò magis militum pie-

Iouiani, ac militū pietas

tatē admiremur. Sed neque Iouianus delatum à militibus Imperium statim arripuit, sed sublimiori ab iis tumul-

tuariè extructo ſuggeſto cõſtitutus, cauſatus ſe eſſe Chriſtianum, Ethnicisq; hominibus imperare haud poſſe, vel ſi maximè poſſet, nolle, concordi militum clamore reſpõſum eſt, *ne metue optime Princeps, Chriſtianis imperabis.* nemo ſanè inficiabitur, Ethnicos milites, ac duces, ex quibus fuiſſe non paucos licet credere, ægrè huiuſmodi electionem pertuliſſe, de quibus, quæ de exercitus, ex tumultuariis Comitiis, mœrore, ac lacrymis Ammianus, Ethnicus author, tradit, haud dubiè ſunt intelligenda. quamquam Ammianus in aliis multis apertè mendax reperitur, cum Iouiano, quem Chriſtianum fatetur, profana ſacra, extarumque inſpectionem tribuit, inque eum coniecti ea in diſcrimina exercitus culpam iniquè admodum, atque impudenter, ne dicã ſtultè regerit: quẽadmodũ & pacis cõditiones inhoneſtas, quarũ rerum infamiam ad Iuliani leuitatem (quam ipſe idem Ammianus notat) atque imprudentiam pertinere quis neget?

Ammiani calũnia in Iouianum.

Ceterum ad Imperium euectus Iouianus nihil potius habuit, quam vt proſcriptos, religionis cauſa, Duces, ac Milites reuocaret. reuocatus in primis eſt Valentinianus, & in priſtino militiæ gradu conſtitutus, qui ad Imperium poſtea ſublatus eſt. Sanctiſſimas dein' leges nouus Auguſtus promulgauit, quibus & Eccleſiis tri-

Proſcri. Duces reſtituti

L. 6. de Epiſ. & Cler. L. 1 & 2. de rapt. vel matr. C. The. Naz. de Laud.

Leges à Iouiano editæ. Episcopi restituti Concilium Alexãd.

Athan. Socr. li. 3 ca 20. Theod. li. 4. c. 3. Athan. de fid. ad Iouiã. Theod. l. 4. ca. 3. Athan. de fid. ad Iouiã.

butum à Constantino congiarium conferri iussit, & sacratas Deo Virgines ad matrimonia quacũque ratione cogi, ne dum rapi vetuit. Episcoporum exules, Athanasium in primis, Ecclesiæ quemque suæ restituit, eidemque Athanasio scripsit, cupere se ab eo rectæ fidei sententiam doceri. igitur Athanasius coacto Prouincialium Concilio, collatoque cum iis studio, atque opere, libellum de fide Augusto nuncupauit, qui inter Athanasii opera cum extet, *ex eo ab Authore desumptus hic legitur.*

Iouianus ab Hæreticis frustra tentatur.

Theod. l 4 ca. 4. Socr. lib. 3. ca. 10. & 21. Sozom. li 6. c. 4.

Porrò qui Macedoniani dicebantur, haud segniter & ipsi obuiam Iouiano ex Perside redeunti, facti, suæ fidei libellum porrexere; cum res ex voto non processisset, non ipsi modò, verum etiam Acaciani animos tam quidem despondérunt, ipsoque authore Acacio, vt tẽpori inseruirẽt, Nicænam fidẽ, in quã Aug. toto animo propẽderet, libello edito, profitentur. id Antiochiæ peractũ est, cogẽte inibi Concilium Meletio, cui XXVII. Epis. interfuere. *Synodalem verò epistolam ad Iouianum datam, hic apud Authorem habes, cui Episcoporum omnium nomina adscripta leguntur.*

Concilium Antiochenum.

Iouianus Antiochiæ.

Ceterum Iouianus ex Perside redux Antiochiæ substitit, ad quem Athanasius, nouis calumniis oneratus, accessit, quæ, perspecta inimicorum fraude, in eius statim gloriam

Suid. verb. Iouianus. Niceph. l. 10. c. vlt. Socr. l. 3. c. 10.

cessere, enimuerò, vt sunt Antiocheni dicaces, quemadmodum Iulianum dicteriis perstrinxerant, ita neque Iouiano pepercerunt, illum à procera præsertim statura, à qua verius commendassent, liberius deridebant, quã-quam non sale tantum, vt sic dixerim, dicta in eum, ac scripta condiebant, sed conuiciorum quoque veluti felle adspergebant, nec mirum, cum ille interim & claudi Idolorum Templa & verò etiam incendi iusserit; cum præsertim in illorum adytis cæsas à Iuliano humanas victimas, quod Carris quoque factitauerat, reperisset.

Ab Antiochenis deridetur, conuicijs incessitur.

Iouianus Idolorum Templa claudi & incendi iubet.

Chri. an. 364. Amm. l. 25. Soz. l. 6. c. 6. Socr. l. 3. c. 22. Eutr. l. 10.

Antiochia postmodum cum recessisset, ipsis Ianuarii Kalendis Ancyram simul Galatiæ Vrbem, & consulatum iniit, Collega sibi adscito paruulo filio, ex Aui nomine, Varroniano: peruenerat Adastanam finitimũ Galatiæ Bithiniæque oppidũ, cum XIII. Kal. Martias nocte intempesta, seu cruditate stomachi, siue ex recenti cubiculi tectorio, grauique prunarum vapore exanimatus est, adepto Imperio clarior, quam gesto.

Iouiani obitus.

Aurel. Vict. in Valebn. Socr. l. 4. c. 1. Amm. l. 26.

Progressæ Nicæam copiæ Comitiis ibidem habitis, Valentinianum, ob religionem ab Iuliano olim, vt diximus; Tribunatu motum, & absentem quidem, nam Ancyræ sequuturus substiterat, Imperatorem dicunt is haud ita multo post, Constantinopoli cum iam esset Valentem fratrem Imperii

Valentinianus Imperator.

Valentem fratrem collegā creat.

Niceph. l.11.c.1. Suid. ver. Salustius.

Collegam assumptum Orienti præposuit, Cæsarium verò, de quo alibi meminimus Nazianzeni fratrem quæstorum simul, ac comitem rerum priuatarum dixit, quod autem Germani, Sarmatæ, aliique ad Septētriones Populi Romani Imperii Prouincias infestas haberent, ad eorum conatus reprimendos exercitum Valentinianus duxit. Interim Procopius, qui Iuliano sanguinis affinitate iunctus erat, Imperium cum inuasisset, à Valente ægrè tandem debellatur.

Procopius Imperiū inuadit. A Valente superatur.

Valentiniani religio.

Soz. l.6. c.7 Socr. l.4. c.3. & seqq.

Iam quod ad res Ecclesiasticas spectat, Oriētis Episcopi complures, Valentinianum, legatione ad eum missa, rogant, Concilium à se cogi permittat. ille sibi non licere, dixit rerum diuinarum tractationē vsurpare, proindè ipsi statuerent quicquid proficuū rei Christianæ existimarent, eo accepto responso Concilium Lāpsaci celebrandum indicunt, quod nonnisi sequenti anno coactum est.

Leges Augustorum.

Ludimagistri docendi munus resumūt

L.7. de Malef. & Mat. L.9. de Malef. & Mat. C. The. L.6. de med. & profess.

Ipso autem sui Imperii exordio ambo Augusti: quamuis Idolorum cultum, qui Iuliano Principe radices altius egerat, lege lata permiserint, nocturna tamen sacra vetuerunt, tum quos Iulianus à docēdi munere Christianos, vt diximus, arcuisset, dato ad Mamertinum rescripto reuocarunt. At Valens Maximum Philosophum, impium Iuliani præceptorem, asperrimis subiecit quæstionibus, capite

C Th. Euna. Vit, Philos.

quoque mulctasset, ni Clearchus Asię Proconsul intercessisset. illud Eunapius narrat memorandum; cum Maximus impar cruciatibus ab Vxore venenum postulasset, attulit illa, tum prior Viro propinauit, statimque exanimata est: Maximus animo consternatus potius quam erectus, fœmina infirmior, sumere non est ausus.

Maximus vitæ periculum adit.

Chri. an, 365.

Valentiniano, ac Valente Augg. Coss. Lampsaci Concilium celebratum est, quod quamquam contra Arrianos indictum, cum in eo haudquaquam Nicæna fides, sed Antiochena, de qua sæpius meminimus, firmata sit, Semiarrianos potius, quam Catholicos interfuisse, affirmare necesse est. quod à Sozomeno, ac aliis nequaquã animaduersum, Basilium tamen minus præteriit. ex his igitur, qui Lampsaci conuenerant, hi præsertim, qui Catholicis adnitentibus exulabant, cum probè scirent numquam se cum Catholicis in gratiam redituros, rerumque gestarum approbationem à Liberio Romano Pontifice assequuturos, nisi aliis omnibus reiectis, Nicænam fidem amplexi essent; eam simulatè professi, legatos cum litteris ad Liberium destinant, cui haud ægrè ea ratione imposuerunt. itaque & litteras, quas pacificas, & communicatorias nominant, ab eo impetrarunt, & mandata insuper apostolica, quibus propriis sedibus restituebantur.

Conciliũ Lampsacenum.

Soz. l. 6. c. 7.
Socr. l. 4. c. 4.
Basil. ep. 72. 79. & 82.

stabilita, vt videbatur, Ecclesiæ vbique concordia, certiores ea de re facti Imperatores, litteras veluti gratulatorias ad Orientis Episcopos dedere, ex quibus sincera Valentis quoque tum fides, qui postea Arrianos sequutus est, haud dubiè perspicitur. Legati porrò à Liberio dimissi Thianæ Vrbis Cappadociæ Episcopis compluribus coactis, eiusque litteris, ac mādatis perlectis, visum omnibus est primæ sedis authoritate proscriptos Episcopos restitui.

Concilium Thianense.

Soz. l. 6. c. 12. Basil ep. 68. 73. 74. & 84.

Eodem hoc anno terræmotus, quales antea numquam extitissent, Orbem propemodum vniuersum concussere: porrò maria ita intumuere, vt mortales innumeros, ipsasque adeo Vrbes hauserint, ac littorales oras ad multa passuū millia obduxerint Epidaurii Vrbis excidium metuentes, Hilarionē, qui, Ægypto profugus, apud ipsos diuerterat, agmine facto ad littus perducunt aduersus vndarum, impetum quasi obicem statuentes. is tribus in arena crucibus efformatis, dein' elata, imperātis in morem, dextra diutius in gradu perstitit: mirum dictu, Mare ante eum altius intumescens, ac veluti in obstantem fremens, paulatim demum in se relabens, quasi dicto audiens conquieuit rei fama cū iam vicinas Vrbes peruasisset, Hilariō breui lembo clam nocte abscessit, ac post biduum onerariam nactus, in Cy

Terræmotus.

S. Hilarionis insigne miraculum.

Hier. in Chron. & in Isaiam, ac in Vita S. Hilarionis. Amm. l. 26. Soz. l 6. c. 2. Niceph. l. 10. c. 35 Oros 7. c 32.

prum delatus eſt, non tam maris impetum, quam laudum humanarũ fluctus expauefcens.

Multas hoc eodẽ tempore ſalutares leges Auguſti fratres promulgarunt, quas in Codice Theodoſiano deſcriptas require.

Chri. an. 368. Amm. l. 27. Hoc demũ anno huius ſæculi LXVI. à Valente Procopius victus, dum fugam paucis cum comitibus capeſſit, ab iiſdem vinctus Auguſto traditur, eiuſque iuſſu capite mulctatur. Eiuſdem cognatus Marcellus Tyrannidẽ poſt eum occupat haudquaquam meliore fortuna: quippe à Valentis Ducibus victus, captuſque, ac diù tortus, demum occiditur. *Procopii Tyranni interitus Item Marcelli.*

Ciuili perfunctus bello Valens externum aduerſus Gothos, qui Thraciam peruaſerant, ſuſcepit. id triennio geſtum, pace demum per hoſtes petita, peractum eſt. *Bellum Gothicũ*

Verum antequam huic ſe bello implicaret, ſacro baptiſmate initiari voluit, quod tamen ab Eudoxio Arriano homine, qui Byzantii ſedem inuaſerat, ſuſcepit, à quo Arrianam edoctus perfidiam, iureiurando adſtrictus eſt, in ea ſe fide permanſurum, aduerſæ vero fidei ſectatores, omni ope, ad ſuſceptum à ſe dogma impulſurum. ea res Catholicos Antiſtites ad futurum bellum quaſi claſſicum excitauit: Gregorium quoque, ac Baſilium è tranquilla Eremi ſtatione in altum veluti *Valens baptizatur. Arrianus fit. Baſilius & Na-*

Greg. Naz. ep.

Nazianzenus ex Eremo prodeũt. pelagus euocauit erant ſanè iam omnium de eis querelæ, quod, neglecta Dei Eccleſia, ſuæ tantũ ſalutis memores, rationem aliorũ nullã haberent, in Gregorium aliæ inſuper à Patre querimoniæ, qui Nazianzi Epiſcopus cũ eſſet, impar ſenilibus humeris onus deponere cogebatur, quæ fuit cauſa, cur Gregorius aliquanto ante ipſum Baſiliũ ex Eremi vmbra veluti in arenam prodiret. *4 & 2 pol. 4. Greg. ep. 19. & Orat. de Laud. Baſil.*

Valentinianus ſecundus naſcitur. Hoc eodẽ anno filius alter Valentiniano naſcitur ex Iuſtina Arriana fœmina, Valẽtinianus & ipſe appellatus. *Chri. an. 367.*

Liberii Papæ obitus. Liberius interim moritur exacto Põtificatus anno XV. huius authoritate Ioannis autem Patritii impenſis nõ ſine diuino monitu, ac oſtẽto extructã fuiſſe conſtat ad Liuiæ Macellum in Eſquiliis præclaram Baſilicam, quam ad S. Mariam Maiorem dicimus, quæ

Templũ S. Mariæ Maioris. poſtea ſæpius inſtaurata, hac demum ætate à Sixto V. ac Paulo item V. Sacellis ſplendidiſſimis Obeliſco, ac magnæ molis Columna, mirum in modũ illuſtrata viſitur.

Damaſus Papa Schiſma per Vrſicinum. Liberio ſublegitur Damaſus, quamquam non ſine ſchiſmate per Vrſicinũ poſtea conflato, atque adeò non ſine cæde, nam ſi Ammiano fides adhibẽda ſit; ſtudio partium concertatione ipſo in Templo orta, cæſorum numerus ad CXXXVII. peruenit. *Amm. l. 27. Hier. in Chron. Ruff. l. 2. c. 10.*

Subindè Valentinianus febri haud ſemel tentatus, Gratianum filium tum

primùm pubeſcentem collegam aſſu- *Gratia-*
Amm.l. mit.porrò cum de Valentini in adul- *nus*
27. teros præſertim,ſeueritate, non ſine *Imp.*
Hier.ep. crudelitatis nota multa ab Authoribus
49. Ammiano in primis tradãtur,illud D, *De mu-*
Hieronymus ſcribit admirandũ,Mu- *liere mi-*
lierem Adulterii falsò,vt creditũ, de- *rum.*
latã,ſepties ab vno,atque altero car-
nifice,ictam,confici tamen haudqua-
quam potuiſſe.

Naz.& Cum interim Orientem pæne vni-
Niſſ.O- uerſum fames ingens vexaret, Baſilii
rat.de apud Cappadociam pietas,ac dicen-
Laud. di vi maxima enituit,qua effecit, vt
Baſil. horrea locupletiores aperirent,egen-
Hier.in teſque haud grauatè alerent. Byzãtiũ
Chron. inſuper,& finitima ei Vrbi loca inuſi- *Fames*
Naz.de tatæ magnitudinis grando,nõ ablatis *ac grã-*
plaga modo frugibus,ſed iumentis pariter, *do.*
grand. atque hominibus cæſis,vaſtauit.

Chri. Nouus annus Auguſtos fratres ſe- *Vrſici-*
an 368. cundum Coſſ.habuit:tum verò Valẽ- *nus pel-*
Amm.l. tiniani reſcripto, Prætextati Vrbis *litur.*
27. Præfecti authoritate,pulſo Viſicino,
ſchiſma Romæ ſublatum eſt,quod ta-
men haud ſemel poſtea reuixit.

Moguntia nobilis etiam tum Ger- *Mogun-*
maniæ Vrbs,ſuam & ipſa cladem ex- *tia dire-*
perta eſt:quippe Ragalifrãndi latro- *pta.*
num Ducis fraude capta,Ciuibus pro-
miſcui ſexus miſerè trucidatis, rebus
Hier.in omnibus ſpoliata eſt.

Chron. Sed & Oriens rurſum terræmoti- *Terræ-*
*Soer.l.*4. bus latè concuſſus, Nicæa funditus *motus*
c.10. euerſa,erat eadem in Vrbe Cæſarius *Nicæam*
Nazianzeni frater Queſtorem Princi- *euertit.*

Cæsarii obitus. pum agens, qui diuino planè miraculo, paucis ex Ciuibus superstitibus, cladem euasit, verùm qui terræmotui superfuerat, vim morbi postea nõ effugit. ea verò cum pietatis, ac sanctimoniæ fama decessit Vir alioquin Aulæ obsequiis, ac publicis Præfecturis implicatus, vt illius obitu memoria Ecclesiasticis tabulis adscripta annua celebritate recolatur. extat tanti Viri Dialogi de anima: alia præterea multa scripsisse author est Suidas. *Naz. de Laud. Cæsar.*

Donati obitus. Parmeniani successio. Hoc tempore Donato Carthaginiẽsi Pseudoepisco vita functo, eandẽ pestilentiæ Cathedram ascendit Parmenianus aduersus cuius in Catholicos deliramenta, Optatus Mileui. apud Numidiam Episcopus stilum acuit. Ticonius quoque ex eadẽ Donatistarũ disciplina, sed tamen haud paulò cordatior, in Parmenianum inuectus est, quẽ datis ad eũ prolixioribus litteris Parmenianus idem paternè quasi moniũ voluit: itaque cum postea Diuus quoque Augustinus Parmeniani mẽdacia sibi impugnanda suscepisset, aduersus easdem præcipuè litteras egit. Chri. an. 369.

Noua turba ab Vrsicini asseclis. Olibrio, Viro clarissimo, Vrbanam Præfecturam gerente, nouæ turbæ à seditiosis Vrsicini asseclis excitatæ sũt. igitur factiosi homines nouo Principis rescripto intra vigesimum ab Vrbe lapidem conuentus agere vetiti, non parentes, graui mulcta coerciti sunt.

Hilar. cont. Auxent.

Ceterum Valentinianus, Alemanico confecto bello, Mediolanum reuertitur. Hilarius fidei zelo æstuans veritus, ne Amentius eius Vrbis Episcopus Arrianus religiosum Principē pestifero veluti afflatu corrumperet, quem iam propensiori in illum esse animo cognouisset, Mediolanum accedere, Augustumque coram de praua Auxentij doctrina admonere non dubitauit. audita igitur Hilarij accusatione, causæ cognitio Quæstori, ac Magistro demandata est. Auxentius fidei libellum ambiguis conceptum verbis, atque sententijs ita concinnauit, vt rectæ fidei assertor, quātumuis reclamante Hilario, & fraudem subesse demonstrante, pronunciatus sit, Hilario ipso veluti calumniatore excedere Vrbe iusso, *rem author hic fusius eorundem Hilarii, atque Auxentii recitatis libellis, recensct; tum de Hilarii stylo, librisque editis non pauca addit.* Auxentius porro arte, qua diximus, victoria de Hilario parta, in Eusebiū quoque Vercellēsem, ac Philastrium Brixianum Episcopos, aliosque, apud quos male se audire sciret, gratia, qua iam apud Augustum plurimum pollebat, nixus, inuehi cæpit, res eo deducta est, vt Romani Pontificis authoritate opus fuerit, igitur Damasi iussu coacto Romæ Concilio, Athanasio quoque adnitente, Auxentius damnatur; eoque postmodum præiu-

Hilarij in Auxentiū accusatio.

Athan. ep. ad Afric.

Auxentius damnatur.

dicio, aliis quoque in Prouinciis Hæreticus appellatur.

Ambrosius Insubriæ præficitur.

Per idem tempus Ambrosio Romano Ciue spectatissimo, ab Anicio Probo Prætorio Præfecto, Insubria, Liguria, atque Æmilia, cum insignibus consularibus traduntur regédæ, ferunt à Probo proficiscenti in Prouinciam Ambrosio, vaticinio veluti quodam, additum, *vade, age non vt Iudex, sed vt Episcopus*, erat tum annorum Ambrosius triginta sex, quinquennio post Episcopus factus, vt suo loco dicturi sumus.

Episcopus ad laicum Tribunal appellans mulctatur.

L. 20. quorum appell. C.Th.

Ambr. ep.32.

Hoc eodem anno Augustorum ad Claudium rescripto Cronopius Episcopus, quod ab Episcopis in Concilio damnatus, ad sæculare Tribunal appellasset, pecunia pauperibus eroganda, mulctatur, cuius sanctionis Ambrosius ad Valentinianum Iuniorem scribens meminit.

Naz. ep.21. & seqq. & Ora. de Lau. Basil.

Episcopatum Basilius fugit.

Sed iam quæ apud Orientem hoc anno sunt gesta prosequamur, obierat per idem tempus Eusebius Cæsareæ apud Cappadociam Episcopus; ergo omnium statim vota in Basiliũ propendent: is Ciuium conspiratione animaduersa, fugam arripuit: ita tamen, vt anxia cura teneretur, ne eam Ecclesiam prauis moribus, aut doctrina quispiam occuparet, scripsit itaque ea super re ad Gregorium; qui non tam, quid Basilius cuperet, quã quid ex Ecclesiæ illius bono es-

ret, animaduertens, Patris nomine, qui cũ Prouincialibus Episcopis Cæsaream vocatus, ægritudine, ac senio confectus, adesse haud poterat, litteras ad Cæsarienses dedit, quibus eos summoperè hortatus est ad Basilium eligẽdum; suum interim calculum in eius electionem conferens, veritus nihilominus, vt litteræ satis essent, optimo Parenti author fuit, vt vitæ quoque discrimine posthabito, Cæsaream ipse ad comitia accederet. Senis aduentu omnium animis cõfirmatis, pulsoque metu, quem Prouinciæ Præses Arriani principis veluti interpres intentauerat, omnium cum plausu Basilius eligitur, eo in gradu collocatus, quem in bonarum artium studiis, tum in Eremi secessu socium habuerat Gregorium, curæ quoque pastoralis participem effecit. *Basilius eligitur Episcop. Gregorium adiutorem assumit.*

Amm. l. 27. Hoc demum anno, redempta per Athanaricum pace, Gothicum bellũ finẽ accepit, quo tempore Armeniæ Rex Arsaces, de quo alibi meminimus, Saporis Persarũ Regis captatus insidiis, simulata pace, conuiuio adhibitus, per summam perfidiam effossis primum oculis, demum trucidatur. *Arsacis Armenia Regis infortunium.*

Chri. an. 370. Sozom. l. 6. c. 12. Gothico perfunctus bello Valens, cum tertium vna cum fratre iniisset Consulatum, diram in Catholicos Antistites persequutionem excitat, quippe, edicto promulgato, iubet Episcopus omnes à Constantio pro- *Valentis persequutio.*

scriptos, à Iuliano restitutos, iterum exturbari, quasi hoc pacto illius religionē æmulari, huius se auersari impietatem, cōpertum vellet, eius edicti authoritate Ægypti magistratus Athanasiū pellere cum voluissent, Populi concursu facto inhibiti, quod is edicto cōprehensus nequaquam videretur, cum Iuliani quoque temporibus exulasset, certior ea de re factus Valens, seu quod amplissimæ Vrbis seditionem pertimesceret, seu quod Athanasium insignem pietate, ac doctrina Virū reuereretur, manere permisit, *aliorum complurium deportationes, quas Author stylo persequitur, apud eum require*, illud nequaquā est prætereundum; cum legatione ab Orthodoxis instituta, octoginta Ecclesiastici ordinis Viri Tyrannum adiuissent, de Arrianorū vi, atque sæuitia expostulaturi, eius iussu vt seditiosi damnati, naui impositi, ac in altum delati, incensa naui ad vnum omnes ambusti sunt, porro de Arrianorum sæuitia, ac sceleribus testatur abūdè Nazianzenus. At Valentis in Legatos facinus detestandū, sequuta est Oriētis clades ex maxima annonæ caritate.

Populi in Athanasium studia.

Soz. l. 6. c. 13. Soc. l. 4. c. 13.

Legati naui incensa comburuntur.

Naz. Orat. ad C L. Episcopos, & ad Arrian.

Hier. in Chron.

Catholicorum apud Orientem misertus conditionem Damasus Rom. Pont. Zenobium, qui postea Florentiæ Episcopus fuit, Constantinopolim misisse traditur is, patratis etiam miraculis, qualēcumque vexatis Ci-

S. Zenobius Florentiæ Episcopus.

Apud Sur. 25. Maij.

tibus opem cum tulisset, ad Damasum reuersus, maioris id molis opus esse testatus est, quam vt obita à se legatione posset absolui.

Nat. de Lau. Basil. Theod. l. 4. c. 17. Soc. l. 4. c. 21.

Valens Cæsarea.

At Valens, qui Niceæ aliquandiu substiterat, Antiochiam petiturus, venit Cæsaream, hic Basilium minis interritũ, proscribere cum decreuisset. exilii sententiam subscribere, rupto non semel calamo, dextraque obrigente, nequaquam valuit, itaque & cartam lacerasse traditur, ad hæc grani ægritudine filio Galate correpto, Basilii opem volens nolens implorare coactus est, verum qui ad Basilii preces pænè conualuerat, accedentibus postea Arrianis, illumque sacro Baptismate abluẽtibus, puer interiit.

Subscribere in Basiliũ nequit. Galates Valentis filius.

Ephr. de Laud. Basil.

Basilii & Ephræm congressus.

Sub idem, vt putatur, tempus Sanctus Ephræm ex diuina reuelatione Basilium adiit, de quorum congressu, rebusque tũ gestis ipsum S. Ephræm consule, illud nonnulli addunt, eam tũ illum Basilii precibus à Deo gratiam impetrasse, vt, Syrus græci sermonis inscius cum esset, græcè tamẽ loquentem Basilium intelligeret.

Naz. de Laud. Basil. Nissen. in fun. Melet. Socr l. 4. c. 14.

Aliam porro Basilii cum Eusebio Augustæ Auunculo, eam præfecturã gerente, concertationem Gregorius narrat, quem tu consule.

Meletius exilio damnatur.

Eadem porro contentione, qua Cæsareæ Basilium, Meletium Antiochiæ, Tyrannus exagitauit, quem trigesimo ab accessu in eam Vrbẽ die exilio

multauit, ferunt curru cum abduceretur; Præsidem, quo cum vehebatur, saxis à tumultu ante Populo appetitum, à Meletio ipso contectum pallio, ægrè incolumem euasisse. Soz. l. 6. c. 18.

Permulti hoc tempore insignes Viri, dicendi libertate, editisque miraculis, Tyrãnum à sæuiendi in Catholicos studio deterruerunt, hi fuere Aphraates, ac Iulianus Saba, ex Eremi cultoribus, Flauianus, ac Diodorus, ex Meletii disciplina clerici, aliorum verò nomina, atque res gestas, qui hoc eodem tempore, magna cum sanctimoniæ fama Syriæ solitudines incolebant, ex Theodoreto pete. Theod. l. 4. cap. 26.

Themistij Oratio Valentẽ placat.

Ferunt Valentem furore in Catholicos percitũ, Themistii oratione ad eum habita, siue, vt alij tradunt, libello ei nuncupato, ad meliorem mentis statum reuocatum; oratio sanè illa, aut libellus non extat, in eo tamen argumento eum versatum fama est, vt ad diuinæ maiestatis commendationem spectare diceret, si de Deo homines, quem mente assequi nequirent, diuersa admodum opinarentur, apud Ethnicos porrò longè plures de Diis esse diffidentes inter se sententias, quam apud Christianos. Socr. lib. 4. c. 27. Soz. lib. 6. c 36.

Philosophorum à Valẽte vexatio.

Cæterum non tantum Catholici, verum etiam Ethnici, hi præsertim, qui Philosophi nomine censebantur, Valentis sæuitiam experti sunt, pertæsi etenim Christianum dominatũ, Amm. l 29.

curioſius, malis etiã artibus, futurum Principem inueſtigauerant: & iam ſe nomen magna ex parte aſſequutos euulgauerant; ſortes quippe edidiſſe, hiſce primis litteris cõſtare THEOD. igitur malo ſuo, ac aliorum fato ea deliria commenti ſunt, diræ namque de his habitæ quæſtiones ſunt, mortique addicti huiuſmodi coniectores tanto numero, vt Sozomenus ſcribat omnes propè Gentiles Philoſophos fuiſſe extinctos, neque hi tantum, ſed ex his quoque complures, qui infauſto tum quidem *Theodori*, *Theodoli*, aut iis perſimili nomine appellarentur, tanto omnium terrore, vt innumeri huiuſmodi appellati nomine, illud mutauerint, porro Theodorus quidam inter Principis ſatellites forma, ac natalibus conſpicuus, in quem tamquam Idolorum cultorem, coniectorum, quos diximus, non tam ſortes, quam vota reſpiciebant, Valentis iuſſu igni eſt traditus, hunc Gallum genere fuiſſe Ammianus ſcribit, de alio Theodoro Siculo eadem ex cauſa ſupplicio affectoD. Chryſoſtomus meminit, tum de Theodoſiolo Socrates, quod, patricii generis cum eſſet, Imperio idoneus videretur, ab vſque Hiſpania adductum, ac morte mulctatum tradit, de Theodoſio poſtea Auguſto, ac Patre inſigni vtroque Duce opportunius infra ſermo erit. Ceterum ex Philoſophis inter-

Soz. l. 6. c. 35. Amm. l. 29.

Admirandi generis multorũ infortunium.

Chryſ. ep. ad vid. Iunior. Socr. l. 4. c. 15.

Ad an. Chriſti 373.

Philoſophi occiſi.

fectis, celebriores fuere Maximus, de quo sæpius meminimus, Hilarius, Simonides, Patricius, Lidus, Andronicus ex Caria ab hac clade immunis fuit Themistius, quod is solidæ philosophiæ sectator esset, à magicis verò artibus abhorreret, eadem ex causa magici omnes libri diligentius perquisiti, crematique sunt. huc spectant leges hoc anno ab Augustis editæ, quæ in Codice Theodosiano legũtur.

Zosim. l. 4. Eunap. in Vit. Philos. L. 6. & 8. de Malef. C. Th.

Libri magici cremati.

Peridem tempus Athanaricus Gothorũ Rex, Christianos, qui in ipsius ditione erant, aggressus, diris suppliciis fidei causa affecit, donec intestino exorto bello, regni parte à Phritigerne spoliatus est: qui tamen prælio ab Athanarico victus, auxilium à Valente petiit, quo impetrato, commissoque prælio, victoria potitus est, beneficii proindè memor, eam se maximam Valenti gratiam relaturum existimans, Arrianam fidem amplexus, eandem vt subditi quoque sibi Populi reciperent, author fuit.

Gothorũ Rex Christianos persequitur.

Hier. in Chron. Oros. l. 7. c. 7. Aug. de Ciu. Dei l. 18. c. 52.

Hoc eodem anno lata ab Augustis lex est, qua Clerici, ac Monachi vetiti sunt hæreditates, donationes, ac legata percipere, nisi ad eos iure sanguinis alioquin spectarent; eam porro Damaso ipso adnitente fuisse promulgatã, conijcere ex eo licet, quod Romæ in Ecclesiis lecta perhibetur, queruntur sanè Hieronymus, atque Ambrosius non tam de lege parum enim

Lex in Clericos, ac Monachos.

L. 20. de Episc. & Cler. C. Th. Hier. ep. 1. Ambr. ep. 31.

enimuerò æqua, quam de legis cauſa, hoc eſt de multorum auaritia, quorũ culpa omni æuo factum eſt, vt iniquè admodum totus ordo traducatur. ſanè ab vſque Apoſtolorum temporibus inuenti ſunt, qui ex Euangelio quæſtum facerent, de quibus Paulus haud ſemel meminit.

1. Cor. 9. 1. Tim. 6. 2. Tim. 3. Tit. 1.

Hac quidem lege Viduis, ac Pupillis conſultum ſe voluiſſe Auguſti teſtantur, honeſtius tamen per aliam id præſtitum, qua à Plebis cenſu vtrique exempti ſunt.

L. 6. de Cenſ. C. Theo.

Inter laudabiles Valentiniani ſanctiones ea quoque numeranda eſt, qua eorum moribus, ac diſciplinæ conſultum voluit, qui Romam bonarum artium addiſcendarum cauſa accederent. ad quam reſpexiſſe viſus eſt Auguſtinus, dum ſe idcirco Romam Carthagini pertuliſſe ait, quod hic fœda, ac intemperans ſcholaſticorum licentia vigeret, illic ex legum præſcripto pacatiora eſſent omnia.

L. 1. de ſtud. liber. C. Theod. — *Lex de disciplina Scholaſticorum.* — *Aug. Confeſſ. l. 5. c. 8.*

Nunc quando de Valentiniani legibus ſermo eſt, nequaquam diſſimulare licet, quod Socrates tradit, cum Valentinianum Iuſtinam ex intẽperanti libidine, viuenti adhuc Seueræ Auguſtæ ſuperinduxiſſe, lege inſuper ſanxiſſe, vt cuique liceret vxores ſimul duas habere. Sed hoc putum putum eſſe commentum, ex eo conſtat, quod apud Ammianum, ac Zoſimum eius temporis ſcriptores, & Chriſtianis

L. 4. c. 26 — *Cõmentum de Valentiniani bigamia.* — *Amm. l. 30. Zoſim. l. 4.*

Principibus parum æquos, non solum eadere mirum silentium, sed ab iis potius Valentinianus à castitate plurimum commendatur. quod si eius legis author fuisset, nonne Caligula, Commodo, atque Heliogabalo turpior fuisset? passus ne vnquam fuisset Damasus Christiana ipsa præcepta hac lege violari? tacuisset de ea Theodosius, qui paucis post annis hoc Iudæis vetuit? sed & illud Socratis oscitantiam arguit, virginem enim Iustinam fuisse tradit, quam Magnentii Vxorem fuisse exploratum est. *L. 7. C. de Iudæis.*

Nouus annus Gratianum iterum, & Anicium Petronium Probum Consules habuit. Amplium verò Vrbi Præfectum, vicarium Maximinum, ad quos hoc anno duplex extat rescriptum trium Augustorum de Vrsicini, qui in Galliam fuerat relegatus, reuocatione, vetito nihilominus ad Vrbem, ac Suburbicanas (vt verba habent rescripti) regiones accessu. *Chri. an. 371.* *Vrsicinus reuocatur*

Ad eundem quoque aduersus maleficos Senatores rescriptum est, qui Maximino Iudicum seuerissimo, inuestigandi, puniendique sunt traditi. *L. 10. de Malef. C. Th. Amm. l. 28. Basil ep. 12. & 52.*

Ceterum apud Orientem Athanasii, ac Basilii opera factum, ne Catholica omninò fides pessum iret. adiumento quoque fuit Damasus Romanus Pontifex, qui receptis ab Athanasio ac Basilio Legatis, paternè ad eos rescripsit, collaudata eorum ope- *Atha. ac Basilii, laus.*

ra, ac Orientalium Ecclesiarum ferè omnium sollicitudine. Ecclesiæ tamen hostibus id agentibus, factum est, vt Basilius calumniis appetitus, apud multos, ipsumque adeò Damasum in suspicionem parũ sinceræ doctrinæ, initæque cũ Hæreticis societatis venerit. *rem ex Basilii ipsius litteris, aliisque documentis fusè admodũ ab Authore traditam, ex ipso petendam relinquimus.*

Basilij cum Gregorio contentio.

Interim Basilio, cum Gregorio quoque amicissimo sibi homine orta contentio est, Gregorio pertinacissimè Sasimorum Ecclesiæ Præfecturam à Basilio demandatam detrectante. *ad quam rem Author tum alia multa, tum elegantissimos ipsius Gregorij Iambos, eodem metro latinè redditos, affert.*

Greg. Naz. in car de Vita sua Theod. l 4. c. 16. Socr. l. 4. c. 14. Soz. l. 6 c. 18.

Edessenorum in fide constantia.

Sed iam ad Valentem redeamus, qui Antiochia Edessam cum venisset; ita pariter, ac mœrore affectus est vehementer, cum cognouit eius Vrbis Ciues, Arriano à se dato Episcopo solitario destituto, extra Vrbem, de rebus diuinis conuentus agere frequentissimos, itaque & Vrbis Præsidem acriter, quod non vetasset, increpitum, pugno in os impacto, cecidit, & fustibus, ferroque disiici multitudinem à militibus imperauit. at animo concidisse ferunt, cum ei nunciatum est, Populũ, qui conuenerat, ad militum incursum non solum non diffugere, sed alios insuper, qui tum

aberant, quasi ad palmam accurrere. proindè reuocatis, quæ dederat, mandatis, in Ecclesiæ tantum ministros iram conuertit, octoginta ex his in Thraciam relegatis, quò dum abducerentur, ab Oppidanis vulgò obuiam prodeuntibus, vt fidei Athletæ, honorificentissimè excipiebantur, qua etiam de re certior Tyrannus factus, iubet binos deduci, nec nisi paucos in Thraciam iam pelli, reliquos in extremos Arabiæ fines ac Thebaidis Viculos seorsim amandari

S. Eusebius Vercellensis moritur. His ipsis Consulibus Eusebius Vercellensis Episcopus celeberrimus nonagenario proximus moritur, martyrii titulo iure insignitus, quod non modò exilio, aliisque ærumnis fidei causa vexatus à Constantio Principe fuerit, sed ex eo maximè, quod ad Tribunal raptatus, & per scalas sus, deque tractus, illiso capite, sanguinem fuderit, eoque lapideos gradus madefecerit, quorum fragmina cruore conspersa eius sepulchro illata dicuntur, quo factum videretur, vt lapidum vi martyrium subiisse sit creditus. *Hier. Chron. & descript.*

Luciferi Calaritani obitus. Quo item anno obiisse constat Luciferum Calaritanum in Sardinia Episcopum, cuius schisma suprà deplorauimus. *Hier. Chron.*

At Valentinianus Symmachi artibus haud dubiè circumuentus, multa Ethnicis indulsit, illud in primis, vt

L. 9. de Malef. & Mat. C. Th. Ambr. ep. 30. aruſpicinam, dum ſine magiæ ſcelere, licitè exercerent, extat ea de re illius ſáctio, Chriſtiano Principe planè indigna, nã quo ad Victoriæ Aram in Capitolio ſtantem, Ambroſius illum tanquam rei ignarum, ab infamia vindicat.

Chri. an 372. Baſil ep. 5 in ad. Amm. l 27. in fin. Theod. l. 4. c. 22. Qui ſequitur annus Modeſti, atque Arinthei conſulatu notatur, qui ex Valentis familia fuere ambo: ille quidem Arrianus, Principis ſæuitiæ præcipuus Adminiſter; hic contra & Catholicus ipſe, & Catholicorum inſignis Patronus, militari quoque imperio, ac virtute clarus; quibus item laudibus clarus hoc tempore erat Terentianus, cui (vt Ammianus tradit) duodecim parebant legiones; de quo illud à Theodoreto traditur memorabile, cum inſignibus Victoriæ trophæis in Armenia erectis, ad Valentem reuertiſſet, eo ſuadente, vt debitum virtuti præmium, quod magis cuperet ab ſe expoſceret, ſupplici libello petiit, vt Eccleſiam rectæ fidei ſectatoribus concederet; quo ex Viri ſtudio ſtomachatus Tyrannus, ſupplicem libellum lacerauit, iuſſitque potiora illum poſtulare, pius Dux collectis libelli particulis, *ſatis* (inquit) *o Imperator accepi, Deus ipſe, an æqua expetiuerim, Iudex eſto, hic rurſum inſtitutam de Baſilio narrationem longius Author profert, ad quam rem terere lectorem cogimur, quemadmodum*

Arinthæus, & Terentianus.

Terentiani pietas.

& ad ea, quæ statim addit, Hieronymi vitam, insecta de eo mentione, singillatim recensens,

Gregorius Nazianzeni Pater moritur.

Per idem tempus Gregorius Nazianzenus Parentis obitu, qui eam Ecclesiam XL. amplius annos Episcopus texerat, eiusdem se Ecclesiæ cura absoluti; &, ne Episcopus ipse crearetur, Seleuciam aufugit, eamque apud Vrbem ad Valentis vsque necem commoratus est. *Greg. Naz. in fun. Patr.*

Athanasius moritur.

Pari fermè cum seniore Gregorio annorum spatio cum sedisset Athanasius, hoc demum & ipse anno vitæ exitum sortitus est. *Naz. de Lau. Athan.*

Petrus Athanasii successor.

Athanasio vita functo, illius calculo à Catholicis Petrus eiusdem Ecclesiæ Presbyter ætate senex, virtutibus clarus, subrogatur. Arriani contra haudquaquam segnes, Lucium, quem iam tum à Georgii cæde cooptauerant, Euzoio deducente, Alexandrinis obtrudunt. *Theod. l. 4. c. 18. & 19. Ruff. l. 2. c. 3. Pallad. Laus. c. 33. 4. c. 16. & 17.*

Romam fugit.

Petrus Præsidis mandato iussus excedere, Romam contendit, sunt qui tradant carceri ab Euzoio mancipatum, fuga elapsum, conscensa naui, Romam properasse, vtcumque se res habeat, sequutæ sunt Alexandriæ tum ab Arrianis cædes, vincula, proscriptiones, tum à Gentilibus sacrarum ædium contemptus, profanationes, incendia, quæque alia Nazianzenus deplorat, & Petrus extorris circulari ad Orthodoxos epistola, tamquam in *Sozom. l. 6. c. 19. Paulin. ep. 10.*

ſcena exhibet miſeranda. neque intra Alexandriæ fines ſtetit tyrannica Lucii vexatio; ſed ad vniuerſam Ægyptum, ac Thebaidem pertinuit, & ad ipſa Monachorum ſepta peruaſit; peregrinationem apud eos per ea tempora inſtituerat Melania ex Romanis matronis nobiliſſima, cuius filius Romanæ Vrbis Præfecturam gerebat, cum ea erat Ruffinus, qui rerum tum geſtarum teſtis oculatus fuit, is teſtatur in Monachos, qui trium millium numerum excedebant, ſiue vt Paulinus tradit, quinque millium, equitatum, peditatumque, veluti in Barbaros, à Lucio miſsũ, à quo rebus omnibus ſpoliati, diſiecti, ac neceſſariis alimentis interceptis, ferarum more vagari, victum quæritare coacti ſunt, quos tamen vt cumque coeuntes eadem Melania ſumptu maximo enutriuit. Porrò cum Auguſtalis Ægypti Præfectus Valentis iuſſu, Lucio adnitente, præcipuos Monachorum Patres, atque Epiſcopos centum ferè numero Diocæſaream apud Palæſtinam relegaſſet, Melania, opem illis, ac miniſterium exhibitura, ſubſequuta eſt; eos demum aſſequuta, mirum dictu, ne ab his, quorum cuſtodiæ crediti Patres erant, prohiberetur, ſeruili veſte ſub veſperam vitæ eis neceſſaria afferebat, verum his demum reſtitutis ipſa Hieroſolymam perrexit, vbi condito à ſe monaſterio clau-

Melania.

Proſcripti à Valente.

sa cũ Virginibus L. annos in eo quinque fere, ac viginti mansit.

Ceterum dum Valens rectam fidem pro viribus deprimere, & si fas, delere contendit, eam Deus lætius *Ruff. l. 2. c. 6.* efflorescere, & latius propagari iubet, quippè Maurcia Saracenorum *Socr. l. 4. c. 29.* Regina, Moise sanctissimo Eremi, ex Hilarionis disciplina, Alumno, suæ *Soz. l. 6. c. 38.* Gentis Episcopo expetito, Christianam Religionem amplexa est ipsa, & *Theod. l. 4. c. 2.* recipi à subditis sibi Populis curauit.

Saraceni Christianam fidem recipiunt.

Hilarionis obitus.

Hoc eodem anno mortem obiisse Hilarionem ipsum ex Eremi cultoribus celeberrimũ, Author est D. Hieronymus, qui illius Vitam perscripsit, testatus eam ante non tam historicè, quam encomiasticè descriptam ab Epiphanio, cui cum ipso Hilarione necessitudo arctior intercesserat, *his sermone de Epiphanio exorto, multa de illius laudibus, rebusque gestis Author recenset, quæ ex eo peti possunt.*

Saba Gothi martyrium.

Saba quoque Gothus, iubente Athanarico, martyrio affectus est pridie Idus Aprilis, quo die eius memoria Ecclesiasticis tabulis adscripta est.

Bibliotheca Byzantii.

Quibus item Consulibus de curanda Byzantii bibliotheca, Valens ad Clearchum, eius Vrbis Præfectum rescripsit. *L. 2. de stud. lib. C. Th.*

Concilium Rom. 3.

Quartum Augusti fratres consulatum inierant, cum Damasus coacto *Chri. an. 373.* Romæ Concilio, Apollinaris, alio-

Soz.l 6.c.25. Theod l 5.c.11. Naz.ep.1.ad Cled.

tumque in Oriente hæreſes damnatas, ut res in eo geſtas. quamuis Acta exciderint, ex Theodoreto, ac aliis ab Authore hic recenſentur. qui de Apollinaris quoque erroribus, ac editis ab eo libris multa addit.

Baſilii ad Occidentales epiſtola.

Hæc non ſatis viſa ſunt Baſilio ad Orientalis Eccleſiæ ſtatum erigendũ. itaque cum Damaſi auxilium ſæpius iam antea implorasſet, rurſus ad eũ, ac reliquos Occidentales Epiſcopos ſcribit: Baſilii votum erat, vt Viri pietate, ac prudentia conſpicui legati mitterentur: qui vexatos Orientales ad patientiam, ad certamen hortarentur, nutantes in fide confirmarent, ſpem priſtinæ tranquillitatis facerẽt.

Baſil ep. 1.in addit.

Firmi Tyrannis in Africa, Theodoſius Theodoſii Imp. Pater.

Amm.l 28.& 29

Per eadem tempora Firmus tyrannidem in Africa occupauerat; ad cum oppugnandum Valentinianus Theodoſium ſeniorem, Theodoſii poſtea Augusti Patrem cum exercitu miſerat. Tyrannus vno, atque altero prælio victus, Epiſcopos aliquot cum obſidibus ad Romanum ducem legauit, tum ſupplex ipſe acceſſit, ac veniam impetrauit. Africa igitur, confecto bello, pacata; Valentinianus, cum adhuc in Galliis ageret, Donatiſtarum anabaptiſmum inhibuit, dato ad Iulianum Proconſulem reſcripto. Ceterum Firmus cũ iterum ſumpsiſſet arma, iterum à Theodoſio debellatus, melioris deſperatione fortunæ, laqueo collo iniecto vitæ exitum

L.1 de Sanct. Bapt.C. Theod.

Anabaptiſmus inhibetur.

quæsiuit. huius frater fuit Gildo, qui collapsam Firmi tyrannidem erigens Romano rursum Imperio negocium facessit, Donatique parte in Catholicos suscepta, maximo Africanæ Ecclesiæ detrimento fuit. At quid gratiæ redditum Theodosio fuerit, libet ex Orosio referre. *Post, inquit, cum expe-rientissima prouidentia totam cũ Mauritania Africam meliorem pristinis legibus reddidisset. instimulante, & obrepente inuidia, iussus interfici apud Carthaginem baptizari in remissionem peccatorum praoptauit; & postquam sacramẽtum christi, quod quæsierat, assequutus est, post gloriosam sæculi vitam, etiã de æternitate securus percussori iugulũ vltro præbuit* hæc Orosius. huiusmodi infortunium tanto Duci vndè acciderit Authores non tradunt, par est autem existimare Valentis id contigisse insidiis: ex ea, quam de successore, vt diximus, ex suspicione formidinem alebat. fuisse tum quidem Theodosium filium, quamquam prima lanugine pubescentem, Ducem aduersus Sarmatas, Romani Imperii fines inuadentes, constitutum Ammianus affirmat, porrò ipsum quoque tum ad necem quæsitum, diuina prouidẽtia periculum anteuertisse. D. Ambrosius indicat ea oratione, quam in eius funere dixit.

Theodosius senior capite plectitur.

L.7.c.33

Sup. ad. an. Christi 370.

L.29.

In fu. Theod.

Chri. an 374.

Nouus annus sera quamuis Auxentii morte, Ambrosii electione, non

L.63. de Decur. C. Th. & C. Iuſt. l.26.

priſtinam Catholicorum vexationem illud addere in animum induxit, vt Monachos, eo ocio veluti Reſp. minus proficuos, ad militiam adigeret, qua de re editam antea legem, fratre ſuperſtite vim habere neglexerat; iam verò miſſis in Ægypti, ac Syriæ ſolitudines militibus, cœleſtem in terra vitam agentes Viros innoxios, indè abſtrahi iuſſit, renuentes fuſtibus ad mortem cædi, quæ tum ſcelera à militibus patrata, quæ vis adhibita, quæ cædes editæ, facilius eſt, quam ſtylo proſequi, mente concipere. ſolatus eſt miſeros Baſilius datis ad eos litteris, *quas Author hic recitat. qua etiam occaſione eiuſdem ad Ambroſium alteras addit.* manſiſſe autem mutuam inter Baſilium, atque Ambroſium litterarũ conſuetudinem, expetiiſſeque hunc illius lucubrationes, atque impetraſſe ex eo conſtat, quod inter Ambroſii opera nonnulla leguntur ab eo latinis tradita, quæ Græcis antea Baſilius ediderat. cuiuſmodi ſunt de Spiritu ſancto quod extat commentarium, & elegantiſſimæ in Exameron Orationes ſed & illud Baſilii in Ambroſium pium officium interceſſit, dum S. Dionyſii Mediolanenſis Epiſcopi, ac Martyris corpus, qui pro fide exul obierat in Cappadocia, procurante Aurelio Epiſcopo, è Cappadocia Mediolanum tranſlatum eſt.

Baſilii ad Ambroſium littera.

Mutua inter vtramq; neceſſitudo.

At non Baſilius tantum Ambroſio,

Ambrosii electio ab omnibus probatur.

totique Ecclesiæ gratulatus eius electionem, canone quamuis resistente, ratam habuit; sed cum Occidentalibus Orientales omnes Catholicæ cōmunionis Episcopi, suo calculo comprobarunt. testatur hoc idem ipse Ambrosius dum ait. *Ordinationem meam Occidentales Episcopi iudicio, Orietales etiam exemplo probarūt.* porro quod de exemplo dicit, de Nectario intelligendum est, qui & ipse Cathecumenus, & à Curia petitus Byzantii Episcopus constitutus est, vt suo loco dicturi sumus quod idem, maximo Ecclesiæ bono, vt iam tradimus, in Hilario vsu venerat. Verum enimuerò huiusmodi exemplo, ac licentia, nonnullos postea fuisse abusos, Siricius Romanus Pontifex queritur, docetque, quod semel, aut iterum (hoc est Hilario atque Ambrosio) temporum ratio, aut necessitas suasit, nequaquam pro lege habendum. *alia nonnulla de Ambrosii Vita Author hic addit, quam à se Sixti V. Pontificis iussu conscriptam, cumque ipsis Ambrosii operibus impressam testatur.*

Ep. ad Verc 82.

Ad an. Christi 381.

Ep. ad Orth.

Ambrosii Vita ab Authore cōscripta.

Cum Valente quintùm, Valentinianum fratrem Consulatum inire, nouo appetente anno, Gratianus voluit. tùm Catholicæ religionis studio ab Hæreticis conuentus agi. dato ad Hesperium Prætorio Præfectum rescripto vetuit ad Episcopos quoque Treueris de Ecclesiasticis Iudiciis res-

Chri. an. 376.

Barbarorum irruptiones.

L. 4. de Hæret. L. 23. de Episcop. & Cler. C. Th. Amm. l. 31.

scripsit. Quo tempore Hunni in Alanos irrumpentes, ab his repulsi, Gothos trãs Istrum inuadũt, ac sedibus pellunt, ex horum Regibus Athanaricus in tutiora loca recipit sese. Alaricus, ac Fritigernes per legatos Valentem orant, vt in Thraciam cum sua Gente migrare permittat, spondere se subditos futuros, ac Imperii fines à ceteris Barbaris tutaturos, hoc rogantibus permisso, adiunxere se his Nationes aliæ complures, quæ, Romanis licet inuitis, Istrum magno numero transiere, præ multitudine tum fame laborantes Thraciæ oppida inuadere, prædas agere instituerunt. Lupicinus Romanus Dux perfidia, atque auaritia infamis, impar viribus, fuga sibi ipse consulens, Romanum exercitum, quem cunctando, intraque munitiones continendo, seruasset, Barbaris ad internecionem delendum obiecit, occisorum instructi armis Barbari, quorum pars magna inermis erat, maiora deinceps audent, & Romanum culmen iam spe improba subigere se posse confidunt, ea clade excitatus Valens Antiochia, Constantinopolim proficiscitur, subit cogitatio, quam æqua diuini iudicii lance, impius Imperator huiusmodi subire discrimina compellatur, ecce tibi qui haud ita pridem Monachos ad militiam intentata morte impellit, hostes, per quos pereat, in-

Lupicinus Romanus Dux.

cautus accersit; vt appareat nihil aliud esse Sanctis Viris negotium facessere, quam in se, ac Remp. hostes armare.

Exules à Valente reuocantur. Tum Valens belli motibus territus sera quamuis pœnitentia proscriptos Episcopos, ceterosque, qui eius iussu exulabant, restituit, igitur Populus Alexandrinus, recepto Petro, Lucium expellit, quamquam Petrus iniussu Principis, Damasi tantum litteris, atque authoritate fretus, sedem Episcopalem repetiit. *Chri. an. 377. Soc. l. 4. c. 28. Oros. l. 7 c. 33.*

Valens alter Pharao. En tibi, lector, nouum Pharaonem, non nisi potenti manu Dei cogente; Dei Populum dimittentem; quod si aquam ille vltricem sensit, hic ignem impietatis vindicem expertus est, sed de eius nece mox dicendum.

Gratianus interim periclitanti Oriẽtali Imperio suppetias laturus, Ricimerem strenuum Ducem in Thraciam validis cum copiis mittit, qui Valentis Ducibus iunctus, cladem maximam Barbaris intulit, vicissimque à Barbaris recepit, donec aduentante Autumno ob nouos in Gallia motus, in Occidentem à Gratiano reuocatur. *Supra ad an.*

Anabaptismus iterum inhibitus. Rebaptizantes Donatistas edicto haud ita pridem Valentinianus inhibuerat, dicto audientes cum non essent, nouo ad Flauianum Vicarium, rescripto hoc anno Gratianum eos compescere oportuit, quo etiam Catholicorum, quas inuaserant, Eccle- *Christi 373. L. 2. ne sanct. bapt. reit. C. Th.*

ſiæ vindicatæ ſunt, eodem edicto Manichæorum quoque conuentus vetiti, quos tum frequẽtaſſe Auguſtinum etiam num adoleſcentem, eorum iam quadriennio Auditorem ex eiuſdem ſcriptis conſtat, qui & illud teſtatur piam matrem de ipſius ſalute ſollicitam multa egiſſe, quò filium Manichæorum erroribus irretitum exolueret.

Ambroſii libri de Virginitate, & de officiis.

Hic ipſe etiã annus eſt, quo S. Ambroſius, ipſo die natali S. Agnetis, exorſus de Virginitate ſermonem protulit illum ad tertium vſque librum, cùm vix biẽnium in Epiſcopatu egiſſet. ad Cleri quoque morum inſtitutionem haud ita multo poſt egregios de officiis commentarios ſcripſit, in eo quoque multus fuit, vt prauas cõſuetudines aboleret, eam in primis, qua fideles complures, vt non ſine admiratione hactenus ex Annalium ſerie licuit cognoſcere, vſque ad prouectiorem ætatem baptiſmum differrent, igitur quod ſe feciſſe impenſè doluit, ab aliis ne in poſterum fieret etiam, atque etiam hortatus eſt, quod ipſum in Oriẽte præſtitit Baſilius, atque Gregorii ambo Nazianzenus, ac Nyſſenus, vt ipſorum de baptiſmo editæ orationes teſtantur.

Reſcriptum Gratiani pro Clericorum immunitate.

L. 24. de Epiſc. & Cler. C. Th.

Hoc item anno pro Clericorum immunitate Gratianus reſcripſit.

Quibus pariter Coſſ. miro Auguſtorũ ſtudio, Symmacho Ethnico ho-

Symmacho duplex statua erecta. mini, maximæ tamen authoritatis Senatori, non Romæ tantum, sed etiam Constantinopoli, insignis vtrobique statua collocata est; quo in tantam vecordiam ela us est, vt compescendus à Damaso, atque Ambrosio fuerit, à Theodosio verò etiam mulctandus, vt postea opportunius dicendum erit.

D. Basilii mors. Nouo appetente anno ipsis Ianuarii Kal. Magnus Basilius moritur, cum nonum in Episcopatu annum ageret. funebri eum laudatione exornarunt celeberrimi Patres Gregorius Nazianzenus, cognomento Theologus, Gregorius Nissenus ipsius Basilii frater, ac S. Ephræm, qui vno superstes mense, Kalendis Februarii Basilium sequutus est, quod in ipsa laudatione precatus ab eo fuerat; illud de multis Sancti Viri laudibus prætermittendũ non est, cum aliquando Episcopum illum eligere cuperent, & renuentem, per vim, vbi comitia habenda erant, adduxissent, is periculum, quod existimabat, non alia ratione euadere se posse ratus, amentiam simulauit, in ea tamdiu perseuerãs, quò ad alius electus est, cuius exemplum vtinam sequutus esset Paulinus inter Sancti Viri discipulos facrarum litterarum, ac declamandi peritia clarus, hic ingenio inquies, atque indomitus, quãtumuis à magistro postremis præsertim verbis monitus, ne ingenio nimis *Chri. an 378. Naz. Orat. de Lau. Basil. Niss. ep. ad Olimp.* *S. Ephr. mors.* *Soz. l. 3. c. 15.* *Paulinus S. Ephram discipulus degener.*

fidens ſublimia ſectaretur præſidendi, docendique libidiue, multa ſuopté commentus inſtituto, à recto fidei tramite aberrauit.

At Gratianus religioſiſſimus Imperator etiam tum adoleſcens aduerſus Gothos exercitum paraturus, libellum de fide ab Ambroſio expetit, Ambroſius eius pietate laudata, ita morem geſſit, vt tres de fide, qui extant, conſcriptos à ſe libros ad eum tranſmiſerit, in quibus haud dubiam ei à Deo Victoriam pollicitus eſt, & neutrum ſanè fruſtratum cõſtat, cõmiſſo etenim apud Argentariam prælio, cæſa ſunt hoſtium quadraginta amplius millia, reliquis in deditionem receptis. *Gratianus Ambroſium de fide conſulit.*

Amm. l. 31. The. l 4. c. 29. Socr. li. 4. ca. 30. Sozom. l. 6. c 39. Per idem tempus Valens Conſtantinopoli cum eſſet, quod lentior in expeditione videretur, Barbaris ad Vrbis ferè mœnia excurrentibus, Populi probra, ac contumelias & tantum non apertam ſeditionem expertus eſt, Vrbe cum egrederetur, ferũt Iſacium Monachum liberrimè mortem illi, atque exercitus amiſſionem prædixiſſe, ni ſacros ipſe Antiſtites ſuis antea Eccleſiis reſtitueret. Porrò Melantiada Cæſaris iam Villam cum perueniſſet, de Victoria à Gratiano parta, deque ipſius Gratiani aduentu cum victore exercitu certior factus, per ſummam amentiam expectare eum neglexit, legationem quo- *Valens Conſt. probris inceſſitur.* *Valentis temeritas.*

que Fritigernis Chriſtiani Gothorum Regis pacem honeſtis conditionibus petentis, pari temeritate contempſit. Deo itaque in apertum eum exitium impellente, manus conſerit, cum exercitus profligato fugá arripit vulneratus delatuſque in agreſtem caſam, igne ab hoſtibus ſuppoſito, incéditur. contigit ea clades quinto Idus Auguſti, eiuſdem Valentis L. ætatis anno, Imperii XV. tradit Nicephorus, illum ipſum Iſacium Monachum Conſtantinopoli agentem, ea ipſa hora, qua Tyrannus malè periit, diuino afflatum ſpiritu, palam dixiſſe, nunc Valens igne torretur, ingratum odorem nares ſentiunt.

Valẽtis mors.

Niceph. l.11.c.50

Valentis interitu ſtatim vulgato, Catholici Epiſcopi Gratiani ſanctione Eccleſiam quiſque ſuam recipiunt hi proſtratæ rei Orientalis ſtatũ reſtituere cum maximè optarent, Antiochiæ conſpiratione vnanimi conuenere. teſtatur id in primis Nyſſenus, qui interfuiſſe ſe ſcribit. hic primò inueteratũ ſchiſma tollendum fuit, quo ea Eccleſia ab vſque Iuliani tẽporibus laborabat, Meletio, ac Paulino Catholicis Epiſcopis, præter Euzoium Arrianum eam adminiſtrantibus. Arrianorum nulla iam ratio, eius ſectæ Patrono extincto, habebatur. inter Catholicos res ita tranſacta eſt, vt qui alteri ſuperſtes eſſet, ſolus præſideret, nullo in demortui locum ſubrogando

Catholici Epiſcopi Eccleſias recuperant.

Concilium. Antiochenum.

Nyſſ ad Olymp. Socr. li. 5. ca. 5. Sozom. l.7.ca 3. Theod. l. c. c. 3.

ad quod præſtandum ſex præcipuos eius Eccleſiæ Presbyteros, qui ei gradui propiores viderentur, iureiurando adegerunt. ad hæc recta fidei regula eſt recognita, tum legationes ad Eccleſias inuiſendas decretæ: electi ad hoc opus præſtantiſſimi tũ Viri Gregorius Nazianzenus, Gregorius Nyſſenus, Meletius Antiochenus, atque Euſebius Samoſatenus: quorum poſtremus cum Dolicam oppidum acceſſiſſet, tegula ab Arriana muliere è ſuperiore loco deiecta extinctus eſt, moriturus autem omnes, qui aderant enixè rogatos iureiurando adegit, ne de muliere ſuppliciũ ſumerent. Conſtat porrò Nyſſenum in Arabiam, Nazianzenum Conſtantinopolim miſsũ. quæ Vrbs Arrianis cum eſſet refertiſſima maximum ei negotium exhibuit, eò vſque, vt lapidibus quoque impius eum Populus impetierit.

Nyſſ. de Peregrin Hieroſol.

Epiſcopi cædes à Muliere Arriana.

Naz. Orat ad Arian. & in Vita ſua

Per idem tempus Hieronymus Hieroſolymis morabatur, quò relicta Syriæ ſolitudine conceſſerat, non tam, vt hebraicam ibidem linguam, quod præſtitit, addiſceret, quam vt calumnias eorum vitaret, qui eum, quemadmodũ & Paulinum Antiochenum, Sabellianum appellabant, & non alia vtrumque ex cauſa, ipſi Catholici, qui à Meletio ſtabant, tamquam hæreticum auerſabantur, niſi quia cum Damaſo, aliiſque Occidentalibus ſatius ducerent Sacroſanctam Triadem Per-

Hier. ep. 60. 61, 77. 115.

Hier. ſolitudinem relinquit.

sonis distinguere, quam græco vocabulo, *Hypostasibus*, quo nomine, non tam subsistentia, quam substantia significari videbatur. Cæterum Hieronymus à Paulino Presbyter consecratus. à Ioanne Hierosolymæ Episcopo adduci nulla vi potuit, vt illi Ecclesiæ adscriberetur. ex quo argumentum desumi potest, neque Damasum id ab eo impetrasse; proindè allucinari eos, qui Hieronymum Presbyterum Cardinalem à Damaso creatum affirmant. post hæc Byzantium concessit Nazianzenum auditurus, dein' Romam ad Damasum, rursum Hierosolymam, vt suo quæque tempore referemus.

Ausonius Gallus. Consul.

Chri. an. 379.

Syrmii cum esset Gratianus, Comitiis ibi habitis, cum Olibrio Consulem dixit Ausonium Gallum Præceptorem suum, cuius egregia extat gratiarum actio coram ipso Augusto, & amplissimo Senatu ab eo habita: mox Theodosium fortissimum Ducem Collegam assumit, Orientis Augustum pro Valente appellatum, summo Romani Imperii, ac Christianæ Reip. bono: quo, omnium cum admiratione, Vaticinium illud impletum est de Valentis successore supra à nobis relatũ. Hispanum cum fuisse, ac Traiani non Conciuem modò, sed etiam Gentilem omnes tradunt præter Zosimum, qui Caucæ apud Galleciam natũ scribit. laudatur ma-

Socr. lib. 5. ca. 2.
Aur. Vict. in Theod.
Theodosius à Gratiano Collega assumitur
Sup ad an Christi 370. 373.
Zosim. lib. 4.

ximè

ximè ea ex electione Gratianus, qua non tam ſui, quam Reip. rationem habuerit, partitus & antea cum fratre Orbis Imperium. *Gratiani laus ex electione.*

Zoſim. lib. 4. His Sirmii peractis, Gratianus in Galliam reuertitur, Prouinciã ab Alemannis, qui eam iterum infeſtam habebant, tutaturus. Theodoſius in Thraciam proficiſcitur; haud ita multò poſt inſigni ab vtroque parta victoria, Romanum Imperium in priſtinam dignitatem reſtitutum eſt. *Theod. Gratiani, & Theod. victoriæ Gratiani pietas*

Apud Ambr. ep. 25. Conſtat hoc tempore Gratianum humaniſſimas ad Ambroſium litteras dediſſe, quibus eum, poſt libros, quos diximus, de fide, de conſcribendo, ad ſeque mittẽdo alio de Spiritu ſancto Commentario ſumma cum pietate, ac religione obſecrat. quod quidem Ambroſium non niſi biennio elapſo præſtitiſſe conſtat.

Hier. ad Pãmach Adhunc annũ ſpectat Hieronymi Conſtantinopolim ad Gregorium acceſſus, vt ſacras ex eo litteras addiſceret; quo item anno Gregorius idẽ ad ampliſſimæ Vrbis Epiſcopatum vocatus, Maximi tamen Cynici Philoſophi factione inferior tum fuit; mox viciſſim Maximus Populi tumultu excitato, Vrbe pulſus, Theodoſium addit; quod ſequenti anno contigit. *S. Hier. Greg. Magiſtrum adit.* *Naz. in Max. & de Vita ſua.*

Chri. an. 380. Octuageſimo ſæculi anno, inchoati Imperii ſecundo, Theodoſius ab Acolio Theſſalonicæ Epiſcopo bapti- *Theod. baptizatur.*

zatur, qua in Vrbe, post victoriam, antequam Constantinopolim accederet, morbo correptus, subsistere coactus fuerat. porrò antequam Thessalonica discederet auream illam sanctionem edidit, qua Collegarum etiã authoritate Arrianam Hæresim iugulauit, vesanos illos dementesque appellans. Catholicam fidem, sinceramque de sacrosancta Trinitate doctrinam à Petro Apostolo traditam, per successores ad Damasum vsque propagatam custodiri iussit, quæ lex Thessalonicæ lata legitur tertio Kal. Martias, sequenti verò mense nouo ad Albucianum rescripto, toto Quadragesimalis ieiunii tempore, criminalium quæstionum cognitionem cessare iussit.

Socr. l. 5. c. 6. — *Theodosii sanctio de fide.* — *L. 2 de fid. Cath. C. Th.* — *L. 4 de quæst. C. Th.*

Antequam Thessalonica discederet, Maximus Episcopatu, quem inuaserat, pulsus, suam, ac publicam, ex Populi seditione, iniuriam expostulans, ad eum venit, à quo tamen reiectus, Alexandriam cum venisset, haud ita multo post in Apollinaris Hæresim lapsus est.

Maximus à Theodosio reiectus in hæresim incidit. — *Naz. in carm. de vita sua & in Maximum. Theod. l. 5. c. 8.*

Porrò lege, quam diximus, Constantinopoli promulgata, perculsi Arriani, non propterea animos, atque audaciam posuere. Demophilus sanè, qui post Eudoxium Episcopus Arrianus præerat, iussus à Principe Ecclesiam Gregorio cedere, Vrbe excessit; furentis tamen populi perri-

nacia factũ eſt, vt is non niſi poſt Augusti aduentum, ipſoque deducente, ea potiretur. neque hoc pius Imperator ſatis duxit, ſed quo Gregorij electio firmior eſſet, ac ſanctior, vocati ſunt Conſtantinopolim Epiſcopi Orientis, qui non niſi ſequenti anno conuenere.

Ad hunc annum ſpectat Petri Alexandrini Epiſcopi obitus, cui Timotheus eiuſdem frater ſublegitur. quo tempore Sirmii quoque Epiſcopo apud Illyricum vita functo, Ambroſius illuc profectus eſt, vt Catholicum Vrbi Epiſcopum daret, quod ægrè demùm perfecit, Iuſtina Auguſta Valentiniani Senioris olim coniuge, Arriana fœmina, ſuis magnoperè patrocinante.

Chri. an. 381. Vrſicini ſchiſma ſublatum videri potuit, ipſo apud Coloniam Agrippinam relegato, aliiſque aliò, ex illius aſſeclis, amandatis; cum tamen, non ſine Eccleſiæ detrimento, Præſidum negligentia, ab his, qui Vrſicino ſtudebant, adhuc illiciti haberentur Conuentus, opus fuit Occidentalis Imperii Auguſtis nouo reſcripto, prauorum hominum audaciam compeſcere, ſimul ipſorum Iudicum, ac Præſidum ſegnitiem perſtringere. *Vrſicini ſchiſma reuiuiſcit.*

L. 6. de Hæret. C. Th. Eodem ferè tempore Theodoſius, Collegarum etiam nomine noua edita ſanctione, Hæreticos omnes, de ſacroſancta Trinitate, aliena à Catholi-

ca Ecclesia sentientes damnauit, ab iisque cõuentus quoscumque agitari vetuit.

Huius item anni initio Athanaricus Gothorum Rex, quo cum Theodosius fœdus pepigerat, Constantinopolim venit, honorificè exceptus; cũ verò mense nondum elapso decessisset, regi pompa Theodosii iussu, mirantibus etiam Barbaris, qui Regem sequuti fuerant, elatus est, quod sanè ad Gentem demerendã valuit plurimum. Persæ quoque Theodosii virtutum fama toto iam Orbe vulgata, Legatos ad eum cum muneribus pacem orantes miserunt.

Atha. mors. *Marcel-lin. Chron. Amm. l. 27. Zosim. lib. 4.*

Persæ Theod. colunt. *Oros. li. 7. ca. 34.*

Ceterum indicta superiore anno Synodus, mense Maio Constantinopoli celebrata est. interfuere Episcopi CL. cogendi causam præcipuam fuisse diximus, vt Gregorium, cui Regiæ Vrbis Episcopatus fuerat iam anteà delatus, celebriori pompa consecrarent. ad hæc cum religiosissimus Imperator ardentius optaret Macedonianos ad Catholicam de fide sententiam pertrahere, post sassertam Gregorio sedem, illud in primis dogma in disquisitionem vocatum, stabilitumque est fide symbolum, quod posteà Occidentalis Ecclesia inter Missarum solemnia decantari iussit, additis nempè ad Nicænum, quæ de Spiritu sancto Macedoniana hæresis addenda suaserat.

Synodus Constantinopoli. *Socr. li. 5. ca. 8.*

Ceterum, quod Alexandrinus Epiſcopus Maximum Cynicum ad ſe confugiẽtem Conſtantinopolitanum Epiſcopum conſecrare auſus fuiſſet, in hac Synodo cautum, quod & antea Nicæni Patres ſtatuerant, ne Alexandrinus extra Ægyptum, aliiue extra ſuæ Metropolis fines epiſcopalia munia exercerent. Hanc porro Synodum Damaſi authoritate indictam, ab eoque confirmatam. Oecumenicam fuiſſe conſtat, tradunt nonnulli in ea illud quoque decretum, vt Conſtãtinopolitanus Epiſcopus poſt Romanum cæteris omnibus antecederet, *verum addititium huiuſmodi canonem fuiſſe, aut certè à Damaſo nequaquam ſuo calculo firmatũ, pluribus Author demonſtrat.*

Socr. l. 5. c. 2. Sozom l. 7. c. 8.

Antequam Conſtantinopoli Patres decederent. Meletius Antiochenus ibidem vitæ diem clauſit extremum, põpaque maxima elatus, Antiochiam poſtea tranſlatus eſt, tranſactum antea fuerat, quod alibi meminimus, ne ſucceſſor ei daretur ſuperſtite Paulino, idemque hoc ipſo tempore Gregorius, aliique pacis amatores ſuadebant; ſed Flauiani Antiocheni Preſbyteri ambitione, Orientalium ſuperbia, atque inuidia factum, vt Paulini, cui ab Occidentalibus inſtituto, Occidentales tantum, atque Ægyptii ſtudebant, ratio nulla haberetur, quemadmodum, nec iuris iurãdi initę

Nyſſ. in fun Melet. Sozom. l. 7. c. 10. Naz. in carm. de vita ſua.

Meletij obitus.

antea pactioni interpositi, igitur Flauianum Meletio subrogant, cuius electio à Synodo quoque nondum Constantinopoli dissoluta, quantumuis reclamante Gregorio, communi calculo approbata est. itaque Gregorius rei indignitate motus Cōcilio excessit, his vix dum peractis, Byzantium accessit Timotheus cum aliis compluribus Aegypti Episcopis, cui etiam Macedones accessere. hi omnes Paulini patrocinium cum suscepissent (qua in re idem cum Gregorio sentiebant) Flauiano vt Episcopatum abrogarent, Gregorii quoque electionem ipsis absentibus, atque inconsultis peractam oppugnare instituerunt, quo ipso Orientalibus, quos oderant, consentiebant; hi namque Gregorii electionis pertæsi, quod suū Flauiano suffragium negasset, & secessionem, quam diximus, fecisset, non inuiti eius abdicationi subscribebant, has inter veluti Symplegades deprehensus Gregorius; vt ne ipse discordiarum causa videri posset, quasi alter Ionas, pro communi salute se deuouens, episcopatu æquo animo cessit. Gregorii modestiam, atque animum rebus humanis celsiorem exosculatus Theodosius, ipso adnitente, pacisque studio ægrè tandem Gregorii abdicationem ratam habuit. Rem indignā nonnulli etiam ex Episcopis senioribus, qui Gregorio æta-

Flauianus Meletij succes-sor.

Mira Episcoporum discordia.

Nazianzenus Episcopatu cedit.

Naz. carm. de vita sua & Orat. 3. de pace.

re, ac moribus accedebant, deteſtati receſſerunt, tum qui Byzantij perſtiterant, rem planè admirandam perfecerunt. Gregorio namque Theologo præſtantiſſimo, Monacho religioſiſſimo, rei denique Eccleſiaſticæ peritiſſimo, Nectariũ Tarſenſem Virum ſanè nobilẽ, verùm è Curia petitum, ac planè profanum, & non tantum rerum ſacrarum, ſed profanè quoque litteraturæ imperitum, vno verbo nondum Christianum, nam Catechumenus adhuc erat, ſubrogarunt.

Sozom. l.7.c.8. & ſeqq.

Nectarius ſubrogatur.

L.3. de fide Cath.

Porro Theodoſius totus cum eſſet in catholica fide propaganda, plures hoc anno eo argumento leges tulit.

L.7. & 8. de Hæret.

Theodoſii leges ſalutares.

Per idem tempus, Gratiano annuente, celebratum eſt Aquileienſe Concilium, conuenere autem Epiſcopi duo tantum ac triginta, Epiſcoporum Legati quinque, *horum nonnulli digno hic ab Authore elogio honeſtantur, Synodi acta (quod extent) ſummatim tantũ recenſentur, quibus & Synodalis ad Auguſtos epiſtola ſubnectitur.*

L.1 de Apoſt. C. Th.

Concilium Aquileienſe.

Interim Damaſus certior de his factus, quæ Conſtantinopoli geſta erãt, generalis Romæ Concilii celebrandi conſilium init, & ne Orientales accedere detrectarẽt, Theodoſii auxilium implorat; qui haud grauatè Damaſo, quem enixè colebat, morem geſſit, datis ad eos litteris, quibus vt Romam accederent, ſignificabat, ſed non ante ſequentem annum, accerſiri

Theod, l.5.c.9. Sozom. l.7.c.11 Hier. ep.16 & 27.

Episcopi conuenere.

Priscilliani hæresis in Hispania.

Nunc seruata temporum ratione, de exorta in Hispania Priscilliani hæresi dicendum videtur; hæc à Gnosticis in Ægypto ortum duxit: Marcus eam quidam Memphi natus, ea Prouincia extorris factus, in Galliam primum, tum in Hispaniam inuexit, vbi mulierculis quibusdam veneno propinato, Priscillianum quoque opibus, atque ingenio pollentem infecit; tum vulgari veluti lue, Episcopi quidam facti sunt, hos Cæsar augustæ coacta Synodus, absentes damnauit, ex Synodi actis, *quorum quæ extant fragmenta hic Author recitat, hæresis ipsius dogmata licet cognoscere.* *Seuer. l. 2.*

At Priscillianus, cum Instantio, & Saluiano eadem pice inquinatis, cumque fœminarum grege Romam profectus est, verum à Damaso, ne in conspectum quidem admissus, Mediolanum petit, vbi haud secius ab Ambrosio reiectus, Gratianum adiit; ab eo (Macedoniano officiorum magistro nefariè patrocinante) rescriptum extorsit, quo Hispaniam repetere permissu potuit; ad quam reuersus, cum iam impunè posset debacchari, Prouinciam vniuersam pudendis sceleribus contaminauit. *Hier. adu. Pelag. Aug. de error. Priscill. Leo. ep. 93.*

Conciliũ Romæ, & Constantinopoli.

Coactis iam Romæ Patribus Concilium, à Damaso indictum, celebratum est, cum Episcopis Hieronymus quoque, haud dubiè accitu Damasi, *Chri. an. 382.*

Hier. ep 27 & 61 & in Zac c. 12. adfuit ex Orientalibus præter Paulinum, ac Epiphanium plerique omnes Conſtantinopolim accedentes Theodoſio perſuadent, è re Chriſtiana non eſſe, vt ipſi vacuas Eccleſias tamdiu relinquant, Hæreticis expulſis, pro foribus quodammodo excubãtibus, *Theod. l. 5. c. 9.* ſatius proindè eſſe ſi ipſi, quò iam conuenerant, Concilium celebrent, & ad Damaſum legatos mittant. acquieſcente corũ dictis Auguſto, Gregorium ſibi vocandum ſtatuunt, vt eius authoritate, quem haud ægrè in ſuam ipſorum ſententiam ſe perducturos ſperarent, firmiora eſſent, & Damaſo facilius probaretur, quæ ipſi decreuiſſent. at Gregorius, vigentibus quamuis Auguſti nomine Præfectis, corporis valetudinem cauſatus, adeſſe renuit. Epiſcopi tum legatos Romam deſtinant cum litteris, quæ à Theodoreto recitantur, in his, quę ſuperiore anno geſta fuerant, referuntur, nulla de Gregorio, nulla de canone, quo primatus Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ poſt Romanam tribuitur, mentione facta, vt appareat, aut canonem poſteà ſuppoſitum, aut clandeſtinis ſuffragiis concinnatum. *Romani Concilii Acta deperdita.* Romani porrò Concilii Acta cum non extent, certi aliquid de eo affirmare vix poſſumus. illud pro comperto habetur Paulino Antiochenam *Ambr. ep. 78.* Eccleſiam firmatam, ita vt eo poſtea vita functo, Romanæ Sedis authori-

tate Flauiano superstite, Euagrius successor sit datus, illud quoque ex Damasi Actis exploratum est, Romano Concilio (hoc ne an priori incertum) decretum fuisse, vt Decimæ, ac primitiæ à fidelibus præstarentur, qui detrectarent, anathemate ferirentur: eadem quoque plectendos sententia, qui fœnori operam darēt, quique maleficiis, auguriis, ac sortilegiis vacarent, fœminæ in primis, quæ à Dæmone illusæ circumagi noctu se putant, & profanis ludis ac commessationibus interesse cautum & de Missis, festis, aliisque diebus certis horis celebrandis, canendisue: tum illud vt in fine Psalmi cuiusque adderetur GLORIA PATRI &c.

Hieronymi, atque Chrysostomi res gestæ. *Post hac Author Hieronymi res gestas toto quo Romæ fuit triennio. editosque eo tempore commentarios persequitur. tū ad Chrysostomum accedit; cuius dicendi pariter, ac intelligendi vim maximam ex editis ab eo lucubrationibus demonstrat.*

Delubra ad Populi negocia. Inter editas hoc anno ab Augg. sanctiones ea legitur quâ Ethnicorū delubra, in quæ Populus negociorum causa confluere consueuerat, ad eadem negocia peragenda, non tamen ad sacra obeunda, aperiri permissum est. *L. 8. de Pagan. C. Theo.*

Manichæorū Conuentus inhibiti. Alia quoque in Manichæos lata lex est, quorum clandestini Conuentus ita inhibiti, vt in eos diligentius in- *L. 9. de Hæres.*

quiri, ad cuiusuis delationem per Iudices, iubeatur.

Illud etiam sapienter edictum, ne qui validi essent corpore, ac viribus, per segnitiem mendicarent.

Validi mendicare vetiti.

Funestus Gratiano annus accedit, quo Maximus eius apud Britanniam Dux, siue is Britannus genere, siue, vt alii tradunt, Hispanus, ab exercitu Imperator acclamatus, copias in Galliam transmisit, Treueri Imperii sede collocata. hic infensas Gratiano legiones nactus, ita sibi conciliauit, vt illum ad summam rerum omnium desperationem adigeret. consilii itaque inops Gratianus Hunnos, atque Alanos in Maximum vocat, quorum pars Galliam terrestribus copiis, maritimis alia Britanniam inuaderet. Maximus interim deuictos Armoricos sedibus expulit, ac suorum illuc militum Britannorum colonias deduxit. tum missa ad Cornubiæ Regem legatione, ex eo Virgines ad illorum expetiit connubia, nihil visum est nouo Augusto denegandum, igitur pro colonorum numero; vndecim Virginum millia Londini coacta, nauigiis imposita in Armoricos soluunt: harum princeps, ac veluti Dux Vrsula fuit, quæ Dionoci Regis filia Connano fuerat desponsa; is Britannorum, qui sub Maximo merebant Dux erat. at Virgines vi tempestatis in Germanicum litus delatæ obuios habuere,

Chri. an. 383. *Aur. Vict in Grat. Zosim. l. 4. Socr. l. 5. c. 11.*

Maximus Imp. acclamatur.

Gaufrid. de rebus Brit. Author in notis ad Martyrol. Marc. Vuelser. in fragm. inscr.

Vrsulæ, & sociarum Historia.

Melgam Pictorum, ac Gaunum Hunnorum Pyratas, qui pro Gratiano aduersus Maximum mare infestum habebant, igitur libidine, atque sæuitia Hostium fœminas adorti: obsistentes acrius, & mortẽ subire potius, quam virginei pudoris dispendium ferre, Vrsula in primis suadente, pugnacissimè paratas, Barbari aliò properantes, blanditiis Virgines demulcere se posse spe omni abiecta, furore perciti, hostiliter ad vnam cædunt.

Gratianus sũmum Pontificatum deponit.

At Gratianus veluti fax properè extinguenda, illustrius splenduit moriturus. abdicato etenim summo Pontificatu, quem more maiorum assumptum nomine tenus, & sine Christianæ pietatis dispendio gesserat; de rebus ad Gentilitiam superstitionem pertinentibus statuendi potestatem in Vrbis Præfectum transtulit: Vrbanam tum Præturam Graccho tribuit christianæ religionis studiosissimo, qui in deiiciẽdi Idolis egregiã operã nauauit, sacrorum quoque sumptus, ac Mystarum stipendia lege sustulit; quò Gentilium in Vrbe res mirum in modum collapsæ sunt.

Zosim l. 4. Symm. l. 5 ep. 15. Hier. ep 7. Prud. adu. Sym. l. 1.

Ceterum Maximi potentia ad sũmum aucta, Gratianus proditum se iam à suis sentiens, fugam per Alpes in Pannoniam meditans, trecentis non amplius equitibus assumptis, Lugdunum peruenit; hic ponte Rhodanum transmissurus, ab Andragatio

Maximi Duce interceptus, occiditur *Gratiani cædes.* VIII. Kal. Septembris Principatus anno XVI. ætatis fere XXX *optimi Principis laudes, ex Ambrosio, ac aliis, hic apud Authorem habes.* Tyrannus tum Legatos ad Theodosiũ mittit, rogatque Collegam se admittere æquo animo patiatur. is temporis rationem ducens, spe hominem diutius lactauit.

Ruff. l. 2. c. 13. Auson. in Paneg. Ambr. ep. 27.

Porrò Valentinianus Adolescentulus, Maximi potentia territus, Ambrosium ad eum legauit, qui pacem honestis conditionibus componeret, ac Tyrannum ab Italiæ inuasione arceret; quæ tum quidem Ambrosius, non sine omnium admiratione, impetrauit. *Ambrosius Valentiniani legatus.*

Ambr. in fun. Valent. & ep. 33.

Gratiano adhuc superstite Theodosius Arcadium filium natu maiorem (nam Honorius sequenti anno natus est) Augustum dixit, tum ad Gratianum scribit enixè rogans, vti nouo Augusto insignem pietate, ac doctrina Virum Præceptorem quæratis ad Damasum ea de re perscribit, qui Arsenium Romanæ Ecclesiæ Diaconum ad id muneris delectum, Constãtinopolim mittit. ferũt Theodosium cum aliquando ad Arsenium docentem accessisset, vidissetque eum stantem, Arcadium Auditorem sedentem, indignatum, Augusti insignia filio detraxisse, ac in posterum Arsenium docentem sedere, Arcadium stare, adeo- *Arcadius Augustus à Patre dicitur.* *Arsenius Arcadii Præceptor.*

Socr. l. 5. c. 10. Soz. l. 7. c. 12. Marcell. Chron.

Metaphr. 8. Maii. Sur. 19. Iulii.

que detecto capite præcepisse.

Conciliũ Constãtinopolitanum — *Socr. & Soz. ibid.*

Hoc eodem anno iterum Synodus Constantinopoli celebratur, ad quam vocati sunt omnium ferè, quæ tum vigebát, hæresum pręcipui defensores, iussique doctrinæ suæ libellum, quisque exhibere. quibus ab ipso Augusto receptis, hi tantum, qui sacrosanctam Trinitatem consubstantialem fatebãtur, admissi, reliqui dilacerati; multi tùm resipuere; alii conuentus agere in posterum vetiti, & Episcopos, ac Presbyteros ordinare.

L. 11. & 12. de Hæres. C. The.

Phot. in Bibl.

Constat etiam per idem tempus coactam fuisse Synodum Sydæ aduersus Massalianos, cui Amphilochius cum Episcopis xxv. interfuit.

Augustinus Romæ.

Augustinus interim annum agens XXIX. Romam profectus est, Rhetoricam docturus, quod antea Carthagine iam præstiterat.

Fames Italiam vexat. — *Sym. ad Valentin. Ambr. ep. 31. Chri. an. 384.*

Quo tempore fames ingens Vrbẽ, atque adeò Italiam vniuersam afflictauit. cuius causam ad ablata, vt diximus, sacrificulis à Gratiano alimenta cum Symmachus referret, ab Ambrosio non sine irrisione refellitur.

Symmachus Præfectus Vrbis.

Præfecturam Symmachus Vrbanam obtinuerat, cum opportunam nactus occasionem, perturbatum fratris cæde, Maximi tyrannide Valentinianum Puerum, totius Senatus nomine de restituendis profanis sacris, publicisque de ea sumptibus, ac Vestalium Virginum, aliorumque Sacer-

Ambr. ep 30. Prud. in Symm. dotum stipendiis, interpellat: rē haud dubiè perfecisset, nisi Ambrosius haud minori eloquentia, ac rationum pondere obstitisset.

Hoc eodem anno Pōtificatus XVI. Damasus moritur, *de quo multa hic apud Authorem habes.* *Damasi mors.*

Aug. Conf. l. 5 & 6. At Augustinus Symmachi missu Mediolanum profectus est, Rethoricam Artem (quod Romæ præstare consilium fuit) ea in Vrbe docturus. bono eius fato id factum idem ipse testatur. Ambrosii enim eloquentia, ac morū suauitate principio illectus, tum vitæ sanctitate, ac rationum pondere motus, abdicatis Manichæorum deliriis, quibus hactenus imbutus fuerat, ac veluti fascinatus, catholicam fidem, maximo Ecclesiæ bono, amplexus est: sed hæc non nisi sequenti anno acciderunt. *Augustinus Mediolani.*

Naz. ad Nectar. L. 13. de Haret. L. 5 de contrahen. empt C. The. Quod ad res spectat Orientis, constat hoc tempore Gregorium, quamquam in secessu degentem, & Nectarium Pastorali curæ indormiscentem, datis ad eū litteris excitasse, & Theodosium ipsum officii admonuisse. hinc nouæ in Hæreticos, atque Iudæos editæ sanctiones.

Chri. an. 385. Aug. Conf l. 6 c. 6. Nouus Consul cum Arcadio dicitur Bauto, qui Magistratum Mediolani cum iniret, ab Augustino panegyrica oratione ex more laudatur.

Auctus hoc anno Theo osius est altero filio Honorio ex Placilla, vel *Honorius nascitur.*

potius sequenti, si Claudiano fides abhibenda sit, qui Consulem creatum tradit eodem, quo natus est anno *Donaturque tibi*, inquit, *qui te produxerat annus.* *Socr. l. 5. c. 12.*

Siricius Papa. Porrò cum Damasi obitu Romana sedes mense amplius vacasset, Siricius non sine Vrsicini tumultu, subrogatur pridiè Idus Ianuarii, tum Hieronymus post triennii in Vrbe moram, Hierosolymam repetit, quò haud ita multò post, Paula quoque cum Eustochio filia nauigauit. *Hier. apol ad. Ruff. & ep. 27.*

Priscillianus & socii supplicio affecti. Interim aduersus Priscillianum, ac socios Concilium Burdegalæ Aquitaniæ Vrbe cogitur, homo nefarius, à Concilio ad Maximum prouocauit consilio nequaquam salutari. ab illo enim Treueri auditus, capitali supplicio vna cum sociis affectus est; quo etiam tempore Vrbica ex eadem disciplina fœmina, quæ Burdegalæ substiterat ob impietatis pertinaciam, per Populi seditionem lapidibus extincta est. tradit Seuerus B. Martinum Treueris cum esset, enixe Maximum orasse, vt sanguine infelicium abstineret, cum mali exempli rem esse intelligeret, *si Ecclesiæ causas Iudex sæculi cognosceret.* ceterum Priscilliani supplicio, hæresis non solum extincta non est, sed potius propagata, quique eum viuentem sectari fuerant, mortuum vt Martyrem postea coluerunt. *Prosp. Chron. Seuer. l. 2.*

L.3. de Episc. Iud. L.9. de Pagan. L.10. de scænic. C. Th.

Per idem tempus Theodosius, contra quam Maximus sibi arrogasset, peculiari ad Aegypti Præfectum rescripto, vetuit Ecclesiasticas causas ad sæculares Iudices deferri, aliis quoque, eisdem Consulibus, editis legibus Aruspicinam iterum proscripsit, Fidicinas, ac Psaltrias Ciuitatum pestes sustulit.

Theod. l.5.c.18.

Obiit hoc eodem anno Placilla Augusta insignis pietate fœmina, quam funebri oratione laudauit Gregorius Nyssenus, cuius etiã egregias virtutes persequitur Theodoretus.

Chri. an.386.

Nouus annus Honorii, atque Euodii Consulatu fastis adscriptus reperitur, fuit autem Euodius inter Maximi clientes Galliarum Præfectura insignis, cui anno superiore Priscilliani causa demandata fuerat; ex quo haud dubie constat hoc tempore pacis fœdera inter Maximum, ac duos reliquos Augustos intercessisse.

Huius ipsius anni exordio à Siricio Papa Concilium Romæ coactum est Episcoporum LXXX. extat Synodalis epistola data VIII. Idus Ianuarii, in qua Concilii decreta recitantur.

L.4. de fide Cath. C. Th. Ruff. l. 2.c.16.

Valentinianus pro Arrianis rescribis.

Eodem porro mẽse Valentinianus, Iustina Matre Arriana fœmina haud dubiè adnitente, pro Arrianis rescripsit, tradit Ruffinus Beneuolo Scriniorum Magistro huiusmodi legis dictãdæ curam demandatam, at illum, quod fidei catholicæ studiosissimus

Beneuoli Magistri scriniorum constantia.

esset, indignabundum renuisse, atque adeò Cingulum, dignitatis insigne, ante pedes Augusti, ac Matris abiecisse, laudatur quoque Beneuoli facinus à S. Gaudentio Brixiano Episcopo, qui Philastrio successit, cuius sub disciplina egregiè institutus fuerat. *Bibl. Sanct.*

S. Gaudentius Episcopus Brixianus.

de quo illud memoratu dignum traditur; cum in Orientem, pietatis causa, peregrinationem suscepisset, mortuo interim Philastrio, omnium suffragiis illi suff ectum, quod cum ipse audisset, redire in Patriam recusasse. ab eo igitur proposito dimoueri alia ratione cum nequiret, intentato ab Orientalibus Episcopis Anathemate, redire coactum.

Turba Mediolani ab Arrianis. *Ambr. in Auxent. & ep. 32.*

Sed ad Valentiniani edictum reuertamur, eo promulgato maximæ turbæ Mediolani excitatæ sunt, Auxentio, qui & Mercurinus dictus est, post Seniorem Auxentium Episcopo ab Arrianis electo, Ecclesiam, quæ Arrianorum antea fuerat, reposcente, Ambrosio contra viribus omnibus obnitente, ausus quoque is est, Ambrosium ad publicam de fide disputationem, Augusto arbitro nequaquam detrectante, prouocare. Ambrosius indignum ratus fidei iudicium laicis committere, non Auxentium modo, sed ipsum quoque Valentinianum ea de re obiurgare non est veritus.

Conciliabulū Treuirense. *Seuer. Dial. l. 3.*

Interim Treueris coacta Synodus est, Itacio Hispano Episcopo, qui Pri-

& in Vit. S. Mart. c. 25.

scilliani accusator fuerat, postulante, is magnum famæ detrimentum passus, etiam apud Catholicos, fuerat, atque adeò à Theognosto Episcopo excōmunicatione perculsus, B Martino in primis exosus, quod pessimo exemplo eam accusationem apud laicos instituisset. Maximi proinde gratia fretus, suæ factionis Antistites Synodo adesse curauit, à quibus, vt par erat credere, ea in Hæreticos animaduersione impollutus, atque innoxius pronunciatus est.

Horum Episcoporum communionem Martinus diutius cum vetasset, de sua tandem constantia decessit, sed statim resipiscēs, maximum inde mærorem contraxit; cum præsertim vim sibi ea ex re aduersus Energumenos ademptam persensisset, hoc tempore illud accidit satis peruulgatum: cum Martinus, à Maximo conuiuio exceptus, eo iubente, primus poculum accepisset, postquam ebibit, poculum non Principi, qui id honoris causa exoptabat, sed suo Presbytero porrexit. Augusta quoque, fœmina religiosissima, summo sibi honori duxit, cum à Sancto Viro, vt eum prandio exciperet, impetrauit, cū quo tamen accūbere non est ausa, sed cibos antea à se paratos mensæ apposuit, aquā abluendis manibus fudit, vinum miscuit, fragmenta denique diligentius collecta regiis epulis anteposuit.

S. Martinus conuiuio à Maximo excipitur.

Item ab Augusta.

Hieronymus Didymum audit.

Hier. ep. 65. & Proem. in Ozeã. Item Apol. in Ruff.

Sed ad Hieronymum redeamus, is ſuperiore anno Hieroſolymam ſumma hieme cum reuertiſſet, Alexandriam inde perrexit, Didymũ Cæcum inſignem doctrina Virum auditurus, qui tamen Origeni plus nimio addictus, eius quoque erroribus imbutus erat, eo haud diu præceptore vſus Hieronymus, qui Orbem penè vniuerſum Damaſi nomine docuerat, luſtratis Ægypti Monaſteriis, Paleſtinam repetit apud Bethlehem manſurus, vbi Barrabanum Iudæũ Hebraicæ linguę interpretem magno, vt ipſe ait, pretio, ac labore audiuit, nocturnum Præceptorem, quod Iudæorum offenſionem pertimeſceret, tunc Pauli epiſtolas interpretari aggreſſus eſt, eo ordine, quo ipſe in præfatione epiſtolæ ad Epheſios, docet, quamquam vero totus eſſet in hebraica lingua addiſcenda, quam antea in Syriæ ſolitudine prægustauerat, in ſuſcipiendis tamen peregrinis, Hieroſolymam, pietatis cauſa, venientibus, eiſque fouendis intentiſſimus erat; quorum gratia quod ſupererat patrimonium, miſſo in Dalmatiam Paulino fratre, diſtraxit, hic nequaquam diſſimulandum eſt extare Nyſſeni epiſtolam, quæ eo in argumento verſatur, vt peregrinationes huiuſmodi maximè improbet, quo factum eſt, vt multi eam pro germano tanti Viri opere non agnoſcant, contra noſtri

Hieronymus hebræã linguã addiſcit.

Peregrinos excipit.

Nyſſenus quã ratione peregrinationes dãnet.

temporis Hagiomachi obuiis manibus amplectantur, nos, quicquid ſit de Authore, & Nyſſeni epiſtolam eſſe non inficiantes, illud monitum lectorem voluimus, eam ad Monachorum Præfectum, ſiue Abbatem ſcriptam, monachorum, ac mulierum peregrinationes improbare, à quibus obiri cum laude vix poſſint. qua in ſententia Baſilius quoque Nyſſeni frater, ac Hieronymus ipſe, fuiſſe certum eſt.

Baſil. ad Monach lapſum Hier. ep. 13. Ex Cod. Vatic. L. 1. de his, qui Relig. contend. L. vlt. de ſep. viol C. The. Socr. li. 6. ca. 3. Chri. an. 387. Vit. S. Ambr. Ambr. in Auxent.

Ad hunc eundem annum ſpectant Valentiniani de inſtaurando, atque amplificando Pauli Apoſtoli Templo Via Hoſtienſi; ac Theodoſii aduerſus Hæreticorum Conuentus, & de non diſtrahẽdis Sanctorum Martyrum reliquiis, reſcripta. quo tempore Chryſoſtomus ſacerdotio initiatus traditur, & Cyrillus Hieroſolymitanus Epiſcopus exceſſit, cui Ioannes non integræ fidei Antiſtes ſubrogatur, qui Valente Principe pro Arrianis, ac Macedonianis ſterit.

S. Chryſ Presbyter ordinatur.

Iuſtina interim Auguſta infenſo dudum in Ambroſium animo, cum occultè illum perdere ex ſententia non ſuccederet vi pellere adorta eſt ex torto itaque à Valentiniano filio reſcripto, quo is Eccleſiam, ac ſacra vaſa Auxentio tradere iubebatur, militari cum manu intra ipſam eccleſiam obſidet. tantus fuit Populi in Ambroſium amor, vt multis illum, ipſamque

Ambr. à Iuſtina vexatur. Populi, ac militum in Ambr. amor.

Ecclesiam diebus, ac noctibus, excubiis militari more agitatis, tutati sint. mirum sanè videri potest Mediolanensem Populum, contempto Imperatore, Episcopo studuisse, sed magis adhuc mirum ipsos milites in Ambrosium immissos, ipsius tutelam suscepisse.

Maximus Tyrannus fidei Catholicæ, & Ambrosii tutelã suscipit, Geruasii, & Prothasii reliquiæ inuentæ.

De impiis Valentiniani edictis, deque illata Ambrosio vi certior Maximus factus, datis ad eum litteris, paterna quadam seueritate increpuit. *Tom. 1. ep. Rom. Pont. Theod. li. 5. c. 10.*

Sub idem tempus Ambrosius inuenta, Dei monitu, incorrupta Geruasii, ac Prothasii Martyrum corpora, solemni pompa transtulit, decentius adseruanda; ad illorum cõtactum miracula complura sunt edita, quorum non Ambrosius modò, verum etiam Augustinus, cum Populo frequentissimo, testis oculatus fuit, sed ecce tibi qui modò Ambrosium hostiliter insectati Valentinianus, ac Mater, Regum Tyrannum appellabant, suppliciter adire, Deo adigente, coguntur. Maximus Tyrannus Alpes iã iam transmittere, Italiam petere instructis copiis nunciatur: nullus ad eum demulcendum Ambrosio potior habetur. in eo igitur publicæ incolumitatis spes omnis reposita cum videretur, Legatus ad Tyrannum mittitur, qui Valentiniani, ac Matris diriorem Tyrannidem expertus fuerat, quique humano more ratiocinari si *Ambr. ep. 85. Aug. Conf. li. 9. cap. 7. Vit. S. Ambr.*

Ambr. secunda ad Maximum legatio.

voluisset, Maximi dominatum magis è re sua esse statuisset, igitur Ambrosius Maximi animum exploraturus, proficiscitur; profectionis tamen causam Valentiniani pietatem, fraternas reliquias repetentis, prudenter obtendit; ventum tamen ad futuri belli consilia exploranda: cumque Maximus Tyrannidem velare, iustasque belli causas prætexere niteretur, Ambrosius illum sacerdotali libertate ad pacem hortari, ab iniuria absterrere, incassum tamen, conatus est; vlciscente haud dubiè Deo Iustinæ impietatem, filii leuitatem. sanè Ambrosius ea epistola, qua Valentinianum de rebus à se cum Maximo transactis certiorem reddit, disertè monuit, ne illi fideret pacis inuolucris bellum obtegenti. imprudens autem Adolescens oblatæ Pacis spe illectus, ad eam firmius stabiliendam Legatum alium Domninum mittit, qui ita deceptus est, vt honoris, ac præsidii specie Tyranni exercitus partem secum in Italiam duxerit, & non longe subsequentem illum cum reliquis copiis non persenserit prius. quã Aquileiam aduentasse compertum est. turbatus itaque improuiso eius aduentu Valentinianus tum demum Ambrosii monita intellexit, spe omni destitutus, cum Matre fugam Tessalonicam arripuit, indeque ad Theodosium Legatos, de Maximi iniuria expostula-

Ambr. ep. 27.

Zosim. lib. 4.

Valentiniani imprudentia.

Maximi in Italiã aduētus Valentiniani ex Italia fuga.

turos mittit: quo tempore Maximus quoque ad eundem Theodosium legationem destinat; & Maximi quidem Legatos Theodosius nec admisit, nec repulit; ad Valentinianum autem, cuius sororem Gallam sibi matrimonio iunxerat, Tessalonicam se contulit, vbi de instruendo aduersus Maximũ bello deliberatum est. at postquam Barbarorum copiis Italiæ pars magna vexata est, Maximus omnium sibi animos conciliare studuit. itaque de fide à Siricio Papa per litteras interrogatus, religiosè admodum respondit, catholicam se religionem profiteri; cum interim & Gentilibus adempta per Gratianum sacra restituerit, & pro Iudæis quoque rescripserit.

Ep. Rom Pont. tom 1. pag. 48 Ambr. ep. 29. Socr. li. 5. c. 14.

Antiochēses Placillæ statuam deturbant.

Bellum igitur aduersus Maximum paraturus Theodosius, nouum Orientalibus tributum indixit. id Antiocheni ægrè ferentes, Placillæ Augustæ, quæ ante biennium excesserat, statuam loco motam cum ignominia raptarunt. Qua re Theodosius commotus vehementius, excidium Vrbi comminatus, Iudices cum militibus Antiochiam misit, suppliciũ de seditiosis Ciuibus sumpturos, Flauiani tamen Episcopi legatione placatus, Vrbi pepercit rem gestam fusè Chrysostomus narrat. quæ cum antea aduentum Theodosii in Italiam acciderint, erroris eos coarguunt, qui putarunt, legem ab eo, Ambrosii suasu,

Chri. an 388. Suid. verb. Placilla Themist. orat. 4.

Theod. Antiochensi. bus parcit.

postea

postea latam, de producendis ad quadraginta post sententiam dies supplicijs, Antiochensibus saluti fuisse.

Theod. Ægyptiis Monachis belli exitum commendat.

Ceterum Theodosius quanti ponderis esset susceptum bellum probè sentiens, diuinum sibi in primis Numen conciliare studuit. itaque præter alia pietatis opera, & vota summa cum religione nuncupata, Legatos in Ægyptum mittit ad Sanctos ibidem magno numero Anachoretas in Eremis latentes, quos pro se precibus decertantes, præcipuos sperauit propugnatores quorũ Sanctissimus Ioannes haud dubiam ei victoriam spopondit.

Ioannes Monachus victoriam spondet.

S. Aug. de Ciu Dei li. 5. c. 26. Ruff. li. 2 c. 32. Euagr. Vit. SS. PP. c. 1.

Ferunt quoque accersitum ab eo Senuphium, accedere quidem Constantinopolim renuisse, misisse nihilominus suum ipsius super humerale, ac baculum, quæ veluti inuicti roboris arma, pium Principem magna fiducia ipso in prælio gestasse ferunt.

Theod. leges contra Hæreticos.

L. 14. 15. & 16. de Hæret. L. 1. de his, qui sup. relig contend. C. Th.

Illud quoque interim tanquam maximum belli præsidium non neglexit, vt hæreses, earumque sectatores omni ope abolere contenderet. constat enim hoc anno multas hac de re ab eo sanctiones fuisse editas.

Duplex Theod. Victoria Maximo & Fratre.

Zosim. l. 4.

His ità constitutis, Theodosius in hostem proficiscitur, quem in Pannonia obuium ingenti prælio fudit, atque Aquileiam repetere coegit. exin' Marcellinum Maximi fratrem, alio cum exercitu apud Petauionem agen-

tem non secùs deuicit. tum nihil cunctãdum ratus, Maximum ipsumAquileiæ obsedit, qui haud ita multò post à suis militibus victus, Theodosio traditus, ab iisque, quòd Theodosium ad parcendum propensum aspexissent, trucidatur. Andragasius Classis Præfectus suorum conscius facinorum, audita Maximi nece, ne & ipse Victori dederetur, fluctibus se ipsum mersit. sequuta dein' est Maximi Filii etiam tum pueri, paulò ante Augusti à Patre appellati, cædes, quem Arbogastes, cum matre in Galliis relictum, confecit.

Maximus Aquileiæ obsidetur.

Theod. traditur

Theod. post Victoriam clementia.

Theodosius non tam victoria, quam clementia clarus, duobus tantum, aut tribus Tyranni lanistis, vt ait Pacatus, ad belli piaculũ cæsis, reliquos omnes materno veluti sinu complexus est. nullius bona publicata, nullius libertas mulctata, nullius dignitas imminuta. Ambrosius quoque ad eum *Inimici tui filias reuocasti, nutriendas apud affinem dedisti: Matri Hostis tui misisti de ærario tuo sumptus.* Ambrosij porrò suasu, qui Aquileiæ tum erat, Theodosium victoria ita temperanter vsum, constat ipsius Ambrosii testimonio illud quoque Theodosii virtutem commendauit maximè, quo summum laudis, ac gloriæ consequutus est, cum Occidentale ita à se partum Imperium Valẽtiniano restituit, quem & in recta fide à qua, impia Matre

Ambr. ep 29.

S. Aug. de Ciu. Dei l. 5. c 26. Suid. verbo Valentinianus.

Theod. magna benignitas, ac religio.

suadente, desciuerat, paternè instituit.

Mansit hoc anno Theodosius Aquileiæ, ac Mediolani, sequenti, Romam profectus est.

Ambr. ep. 29. Socr. l. 5. c. 15. Antequam memorabili victoria Theodosius potiretur, Constantinopoli Arriani, quorum è re erat, vt ipse potius vinceretur, falso de Maximi Victoria nuncio euulgato, tumultu, ex eo maximo excitato, Nectarii Episcopi domum incendũt, aliaque multa, vt in seditione, per vim patrant. mox vero accepto nuncio exterriti, Arcadium supplices adeũt, orantque enixè, vti ad Patrem pro ipsorum venia perscribat. morem Arcadius gessit, Theodosius, filii precibus, noxam seditiosis condonauit. *Constãtinopoli tumultus ab Arrianis excitatur.*

Aug. Conf. li. 9. c 6. et seqq. Hoc item anno, Paschali tempore magnum Ecclesiæ columen Augustinus, Ambrosio ministrante sacro baptismo initiatus est. quo suscepto, in Africam reuersurus, Romam profectus est, ibique tam diù perstitit, dum se mari committere tutò potuit. *S. Aug. baptizatur.* Romæ dum esset, multa, vt ipse testatur, lucubrauit de moribus Ecclesiæ deque Manichæorum moribus libros duos, de libero Arbitrio tres, quos tamen in Africa perfecit. Dialogũ item de anima, cum antea in Mediolani secessu adhuc catechumenus multa alia perscripsisset, pietatem maximè redolentia, in quibus Solilo quia, & de Vi- *Aug. Retract. li. 1. c. 7. & seqq.* *Multa scribit.*

ta beata commentarium.

Ambr. libertas. — *Vita S. Ambr.*

Theodosio interim Mediolani degente, Ambrosii apud eum authoritas, & dicendi libertas magnoperè commendatur. acceperat Augustus quadam in Vrbe, Episcopo annuente, Iudæorum Synagogam incensam; igitur Episcopi sumptu instaurari rescripto præcepit. id Ambrosius indignũ Christiano Principe ratus, Theodosium, vt rescriptum reuocaret, priuatim primùm admonuit, cunctantem, publica in concione, ipso audiẽte, increpuit. quem tamen prudenter egisse quisque dixerit, cum constet idem postea imperasse Gregorium Magnum. is enim Panormitano Episcopo, qui Synagogam Iudæorum vi abreptam in Ecclesiam consecrasset, pretium vt persolueret, imperauit. sed & aliam Synagogam, in quam violenter Crux cum Imagine Dei Genetricis illata fuisset, his ablatis, reddi iussit denique sæpius rescripsit, nullum Iudæis negocium facessendum à Christianis, sed eos benignitate potius alliciendos ad fidem, quàm inuitos pertrahendos. sed hæc obiter de Gregorio dicta sint, quem æquè, ac Ambrosium, diuino spiritu, *qui vbi vult spirat*, ductum existimabimus.

Ambr. ac Greg. contrarium iudicium. — *Greg. l. 7. ep. 58.* — *Idem li. 7. ep. 5. Idem l. 1. ep. 34. & li. 11. ep. 15 l. 12. ep. 28.*

Aug. Roma discedit. — Chri. an. 389.

Romæ Augustinus cum hiemasset, ad Ostia descendit Tiberina, in Africam inde soluturus, piæ tamen Matris ægritudo subsistere cũ aliquandiù

Aug. Conf. l. 9. c. 8. coegit; ea nono ægritudinis die vita functa, ac debitis ei pietatis officiis persolutis, Augustinus cũ sociis Alipio, atque Euodio in Africam pergit: Cathaginem primo, dein' in Patriam Thagastem delatus, triēnio ruri moratus est, vbi librum de Magistro scripsit, duos vero contra Manichæos de Genesi: libros quoque de musica anteà inchoatos absoluit. *Matrē amittit. In Patriam defertur.*

Hier. de scr. Eccl. Sub Augustini in Africam aduentum, mense Maii Gregorius cognomento Theologus Nazianzenus vulgo appellatus vitæ diem clausit extremum, *de cuius vita ratione, rebusque gestis multa hic Author addit apud eum legenda.* *Gregorii Nazianzeni mors.*

Sozo. l. 7. c. 14. Pacat. in Paneg. Prud. l. 1. adu. Sym.m. Sequenti porro mense Theodosius cum Honorio filio Romam accessit, communicatoque cum Valentiniano honore gloriosius triumphauit, cum Romanis quoque de abolendo Idolorum cultu transegit, seruatisque insignioris tantum artificii ad Vrbis ornatum illorum statuis, reliquas confringi curauit. *Theodosius cũ Honorio filio Roma. Theodosii zelus.*

Prosp. in Chr. Symmachus tum, qui Maximum Panegyrica oratione ornauerat, tempori seruiens, Theodosium quoque pro ea, qua pollebat, eloquentia collaudauit, verum quod de ara Victoriæ, deque aliis ad profanum cultum pertinentibus apud religiosum Principem mentionem facere veritus non fuerit, eius odium incurrit, ac cente- *Symmachus in exiliū pellitur, mox restituitur.*

simo ab Vrbe lapide exulare coactus est, quamquam haud ita multo post Principis indulgentia est restitutus.

Paulino, qui cum Flauiano, vt sæpius meminimus, Antiochenam Ecclesiam bipartitò regebat, morte sublato, Euagrius sublegitur, igitur cum discordiarum nullus finis futurus videretur; Siricius (Theodosio ea super re frustra interpellato) Synodum Capuæ celebrandam indicit, verum cum adesse Flauianus renuisset, aliis nonnullis eo in Conuentu decretis, Euagrii, ac Flauiani causa Theophilo Alexandrino Episcopo demandatur: sed ne hac quidem ratione vetus discordia sublata est.

Templũ Serapidis euersum. Ceterum appetentibus Septembris Kalendis Theodosius Vrbe discedens, Mediolanum reuertitur quo tempore, eo iubente, celeberrimum Serapidis in Ægypto Fanum, aliaque ignobiliora delubra, euersa sunt: quod & aliis quoque in Prouinciis vsu venit.

Thessalonicensiumà Theodosio clades. Immensam interim Theodosii gloriam Thessalonicensiũ clades decolorauit; mox expiatio illustriorem reddidit, res est omnium ore, ac scriptis vulgatissima, occiderant Thessalonicenses per seditionem Militarẽ Præfectum, re ad Theodosium perlata, qui haud ita multo anteà Byzãtii Ciuibus, Arcadio deprecante, Antiochenis, Flauiano pepercerat, veritus,

Soz. l. 7. c. 24. Theod. l. 5. c. 17. Ambr. ep 28. & in fun. Theod.

ne nimia indulgentia in perniciē cederet Reip. seditiosū Populum Circēses Ludos frequentissimè spectantem, immissis inopinatò Legionibus, sine delectu trucidauit, cæsa sunt Ciuium, vt perhibent, septem ferè millia, in quibus haud dubiè multi innoxii. insuetā Principis sæuitiam omnes detestati, Ambrosius memorabili exēplo vindicauit; accedentem enim ad Ecclesiam Augustum, aditu, mira libertate inhibuit; at is tolerantia, ac pietate nescio an admirabilius paruit, pœnamque publicè ab Ambrosio indictam persoluit, octo ipsos menses Templis, ac sacris exclusus, illustrior pœnitentia post lapsum, quam ante illum innocentia, legem quoque eodem Ambrosio suadente promulgauit, qua cauit, ne capitales sententiæ reorum supplicio ante dies XXX. ratæ haberentur, extat ea lex tum in Theodosij, tum in Iustiniani Codice, sed non est facile affirmare vnde error irrepserit, vt multos ante annos, Gratiano adhuc superstite, lata appareat, addit Theodoretus post latam demum legem, ab Ambrosio in Templum admissum, humi se pronum abiecisse, illudque ex Psalmo multis cum lacrimis recitasse, *Adhæsit pauimento anima mea, viuifica me secundum verbum tuum*

Ambrosii libertas.

Theodosii tolerantia.

L. 13 de pæn. C Th. L. 20. eod. tit. C. Iust.

Psal. 118.

Constat hoc eodem tempore Synodum Mediolani coactam aduersus

Synodus Mediolanensis.

Iouinianum, ac sectatores, qui monachi cum essent, cœnobiorum transfugæ, Epicuri de grege, impurissimas leges euulgauerant, damnati itaque à Siricio Papa, Mediolani quoque corũ causa discussa est, quò & Legati Apostolici, & ex Gallia quoque Episcopi se contulerant, scripsit postea aduersus lutulẽtum tum sermone, tum moribus Hæresiarchã Hieronymus; cũque Theodosii lege huiusmodi Monachi in solitudines fuissent amãdati, Iouinianus tamẽ extra Vrbis mœnia, consistere, & suburbanos Conuentus agere non est veritus; proinde longo post tempore Honorius ad Episcoporum querelam, seruili affectum pœna in Insulam cũ Illyrici littoris relegauit. Iouiniani propè Vrbem moram diuturniorẽ, flagitiosissimos inuexisse mores par est credere, cumque his infandum Sodomitarum scelus, quod lata hoc eodem anno lege, ac Traiani in foro publicata, Theodosius igni vindicandum decreuit.

Hier. ad Pãmach. ep. 50. & aduers. Iou. Ambr. ep. 81. Siric. ep. 2. L. 1 de Monach. C. Th. L. 53 de Hæret. C. Th. L. 6. ad leg. Iul. de Adult.

Theodosii in Sodomitas lex.

Per idem tempus, vt post traditam Theodosii pœnitentiam narrat Paulinus, duo potentissimi, ac sapientissimi Persarum Satrapæ, Ambrosii fama permoti, de ipsius sapientia, ac probitate periculum facturi, Mediolanum cũ venissent, multis propositis quæstionibus, ab hora diei tertia, vsque ad tertiam noctis cum eo per Interpretem disputarunt, tum vt non

Vit. S. Ambr.

Persæ Ambrosii fama Mediolanum veniũt.

aliam planè ob cauſam ſe aduenisse teſtarentur, Theodoſio obiter ſalutato, Romam petiere, Probi clarissimi Viri pariter ſapientiam, ac magnificentiam exploraturi. hic eſt ille Anicius Probus, Ambroſii promotor ad Remp. capeſſendam, longæ, vt tradit, Marcellinus, Prætorii Præfecturæ prorogatione laſſatus. *Anicii Probi fama.*

Hoc item anno Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Diaconus nobili cum fœmina, quæ Diaconiſſæ munere fungebatur, diutius conſueuerat, ab eaque ditatus fuerat; igitur à Presbytero Pœnitentiario crimine per ſummum nefas euulgato, maximæ concitæ ſunt turbæ, Presbyter à Nectario Epiſcopo gradu motus eſt. tum lex à Theodoſio promulgata, ne Diaconiſſæ munere Mulier ante ſexageſimum ætatis annum fungeretur, neuè Vidua quouis titulo Eccleſiæ eiuſue Miniſtris bona relinqueret. ſed de hoc pluribus actum tomo primo, cum de ſacramentali confeſſione diſputatio inſtituta eſt. At quoniam dum vltor ſceleris Theodoſius inſurgit, diuinæ legis terminos tranſgreditur, Eccleſiaſticæ libertatis vindice Ambroſio intercedente, idem Auguſtus noua edita ſanctione priorem abrogat ea parte, qua Eccleſia, eiuſque Miniſtri, à Viduis aliquid percipere vetabantur, quaque Eccleſiaſtica libertas diſpendium paſſa videbatur.

Socr. l. 5. c. 19. Soz. l. 7. c. 16.

L. 27. de Episc. C. Th.

Diaconi, & Diaconiſſæ crimen.

Theodoſius, Ambroſio intercedente, legem abrogat.

Connubia inter consobrinos vetita. Laudatur quoque à Victore, atque Ambrosio Theodosii lex illa, quæ ignis pœna proposita inter consobrinos connubia vetuit, quæ tamen non extat. extat tamen persimilis, quæ Constantio tribuitur. quo loco illud animaduertendum, Constantiũ, ac Theodosium aduersus Gentiles huiusmodi tulisse legem, nam Christiani Religionis instinctu, ab ipso Christiani nominis initio ab hisce connubiis abstinuere. sed & Gentilibus, non nisi recentiore iure hoc apud Romanos permissum, Plutarchus Author est. *Aur. Vict. in Theod. Amb. ep. 66. l. 2. de incest. nupt. C. The.*

Galla Augusta moritur. Sub idem tempus moritur Constantinopoli Galla Augusta, vnica relicta prole Galla Placidia, de qua postea sermo erat. *Plut. qq. Rom. quæst. 6.*

Leges aduersus Idololatras. Symmachus, quem Theodosii iussu Vrbe pulsum, haud diù exulasse diximus, nouo appetente anno Consulatum iniit Collega Tatiano ceterum ne tanto Patrono profana superstitio se attolleret, nouis statim rescriptis ad Albinum Præfectũ Prætorio, tum ad Euagrium Ægypti Augustalem delubra adiri, victimas cædi, sacra peragi quoquo modo Theodosius vetuit. insuper si qui Christianam Religionem amplexati, eam postea abdicassent, & à nemine hæredes scribi, & ipsos intestabiles esse voluit, *exacturus*, vt ait, *eos procul, nisi pœna visum fuisset esse maioris, versari inter homines, & hominum carere suffragiis.* Chri. an. 391. Socr. l. 5. c. 14. Prud. l. 1. adu. Symm l. 10. & 11. de Pagan. C. The. l. 4. de Apost eo: em C.

L. 5 de Apoſt. C. The.

& ne videretur Auguſtus huiuſmodi legibus errantem dumtaxat plebem voluiſſe coercere, noua edita ſanctione: in ſublimiore quoque ſtatu collocatos, eiſdem ſubiici pronunciauit.

Socr. l. 5. c. 19. — *Theodoſius Byzantii S. Ioan. Bapt. Templū extruit.*

His à Theodoſio peractis, Conſtantinopolim reuertitur, vbi Diuino Chriſti Præcurſori, Regio ſumptu Templo extructo, ſacrum eius caput in eo decentiſſimè collocauit.

L. 20, de Hæret. C. The.

Porrò quòd Eccleſiam Orientalem omni Hæreticorum labe purgatam, cuperet: iterum eorum Conuentus inhibuit.

Schiſma inter Nouatianos

Inter ipſos interim Nouatianos ſchiſma coortum eſt, *de quo pluribus hic Author.*

In Vit. c. 6. 2 & ſeqq. Aug. ep. 225 Idē ep. 109. — *S. Auguſtinus Presbyter ordinatur.*

Hoc eodem anno, qui tertius ab Auguſtini in Africam reditu numeratur, ipſe à Valerio Hipponenſi Epiſcopo Presbyter conſecratus eſt, ætatis annum agens XXXVII. id ei inuito contigit, Populo illum nec opinantē rapiente, quod tum temporis haud rarò vſu veniſſe comperimus. eſt, at ille eo in gradu conſtitutus, Monaſteriū inſtituit quodam in Horto, ſaluberrimis ad id legibus editis, quod poſtea cum Clericis quoque, ac ſacratis Deo Virginibus egit.

Chri. an. 392. *Zoſim. l. 4.* — *Arbogaſtis potentia.*

Theodoſio Conſtantinopolim profecto Valentinianus tanto præſidio deſtitutus, haud diù ſuperſtes fuit. Arbogaſtes Francus, eius Ducum facilè princeps, gratia apud milites plu-

rimum pollebat, adeò vt Adolescentem Principem contemnere, iussa negligere, contraria insuper iubere non dubitaret, Valentinianus hominis arrogantiam concoquere cum nequiret, Regio solio conscenso, litteras Arbogasti porrigit, quibus ei militare Imperium abrogat; his ab eo perlectis, maiori, quam hactenus, fiducia, *nec dedisti Imperium*, ait, *nec auferre poteris*: tum discerptum libellum proiecit: denique mi itum gratia fultus, Valentinianum intra cubiculum conficit: vtque facti inuidiam declinaret, spontaneo ipsum laqueo strangulatū, per seruos vulgauit. cadauer ex Gallia Mediolanum translatum, Theodosii iussu ab Ambrosio curatum illud admiratione omnino dignum, Arbogastem non sibi, sed clienti Imperiū parasse. is fuit Eugenius nulla alia re clarior, quam arte Rhetorica, quæ illum Aulæ commendauit. Eugenius igitur Augustus à militibus appellatus, Legatos de Pace ad Theodosium mittit: Gentilibus sacra, eorumque sumptus restituit. qua illum de re Ambrosius Regum Censor, diuino intētato iudicio, interpellare non est veritus. sed & Theodosius, qua tum potuit ratione Tyranno profanum cultum restituenti obstitit noua hac de re, post tot alias, edita sanctione.

Post hæc Author de Hieronymi, atque

Ambr. in fun Valent. *Hier ep. 3* *Ruff. l. 2. c. 32.*

Valentiniani cædes.

Zosim. l. 4. *Ambr. ep. 15.*

Eugenius Imperium inuadit.

Ambrosii libertas.

L. 21. de Haret. C. Th.

Augustini lucubrationibus, tū quoque quæque tēpore, quoque ordine scripta. atque edita ab ijs fuerint differit. de ipsius quoque Hieronymi, atque Epiphanii cum Ioanne Episcopo Hierosolymitano cōtētione multa; vbi & data occasione, de cultu sacrarum Imaginum plura subnectit; quæ paucis referri vix possunt

Hieronymi, & Augustini opera.

Honorius Augustus dicitur.

Chri. an. 93. Ruff. l. 2. c. 32. Soz. l. 7. c. 20. *Theod l,* 5. c 24. *Euagr. Vit. SS Patr. c. 1.*

Theodosius qui aliquot ante annos Arcadium filium natu maiorem Augustum dixerat, tertio demum Consulatu Honorium quoque Augusti nomine decorauit: tum verò aduersus Eugenium exercitum instruit implorato interim piis vna cum Populo supplicationibus, ac ieiuniis diuino auxilio tum Ioannem sanctissimum Anachoretam, cuius virtutem superiore, aduersum Maximum, bello expertus fuerat, de futuri belli euentu consulit, misso ad eum Eutropio, qui postea sub Arcadio rexit Imperium Ioannes porrò non de futuro tantum belli exitu, sed de proxima etiam Theodosii post victoriam, morte vaticinatus traditur,

Theodosius aduersus Eugenium bellum parat.

Ioannē Anachoretam consulit.

At Eugenius, qui, quantumuis Christianus, propensior tamen in Gentiles videbatur, eorum votis, profanisque sacris, atque inanibus vaticinationibus certam & ipse sibi victoriam spopondit.

Ceterum Theodosius, qui ad superioris belli sumptus nouum tributum indixerat, ex quo fœda, quam dixi

Theodosii moderatio.

Tributū in ipso belli apparatu remittit mus, Antiochensium seditio excitata fuerat: hoc tempore, quod maximam ei gloriam conciliauit, non à nouo tantum onere imponendo abstinuit, sed nuper indictum à Tatiano Prætorii Præfecto remisit, insuper bona proscriptorum, quæ in fiscum collata aut aliis donata fuerant, ipsis, si superessent, proscriptis, iis verò capitale supplicium passis, eorum filiis, aut propinquis, iterato rescripto restitui iussit. *Bona proscriptorum restituit* *L.21 de Annon. & trib. L.12. & 13 de bon. pro scr. C. Th.*

Monitio ad Principes. Christianos hic Principes monendos putamus, vt tanti Imperatoris exemplo, dum bellicos instituunt apparatus, piis ad Deum precibus, & munificis in pauperes largitionibus potius, quam eorum luctu, & acerbioribus exactionibus, victoriam sibi de hostibus parare studeant.

Theodosii cura in frænandis militibus. Sed non hic stetit optimi Principis iustitia, ac moderatio, nam & militum licentiam ne hospitibus iniuriosi essent, optimis legibus frænauit. illud vero prudentissimè hoc ipso anno, præter aliorum Principum morem, non sine omnium admiratione sanciuit, qui suum Principem in militari sago maximè philosophantem suspicerent. libet hic rescripti verba recensere. *L.3. de Salgam. L.18.19. & 20 de erog milit. annon.* *Theodosii rescriptum mirum* *L.4. de metat. C.Th.*

Si quis (inquit) modestiæ nescius, & pudoris ignarus, improbo, petulantique maledicto nomina nostra crediderit lacessenda, ac temulentia turbulentus obtre- *L 1 si quis maled Imp. C.Th.*

ꝫator temporum fuerit, eum pœnas nolumus subiugari, neque durum aliquid nec asperum sustinere, quoniam si id ex lenitate processerit, contemnendum est, si ex insania, miseratione dignissimum, si ab iniuria, remittendum. vndè integris omnibus ad nostram scientiam referatur, vt ex personis hominum dicta pensemus, & verum prætermitti, an exquiri debeat censeamus, dat. V. Id. Aug. Cōstantinop. Theod. Aug. tertium, & Abūdantio V.C. Coss.

In hunc planè modũ Magnus Theodosius, & Christianæ mansuetudini, & Imperatoriæ Maiestati consulebat. tantum enim abest, vt hac ratione seueritatis solueret disciplinam, vt eam potius arctius constringeret, sanè quis putet ista ex Præcone audiētem, aut in albo Prætoris legentem, non statim maiore in Principem charitate affectum, aut certè grauiore metu perculsum iri, quod sciret quæcumque in Principem obloquutus esset, ad eius aures peruentura. hac itaque sanctione ita sibi omnium animos conciliauit, vt tamen eorum, qui odium imbibissent, arctiore freno audaciam coercuerit. laudatur hoc nomine Theodosius à Themistio, magni nominis tum Philosopho, qui ab vsque Constantii temporibus maximè floruit, & Deo simillimus hac clementiæ laude appellatur.

Alipius Hierosolymā petit. Hieronymum inuisit. Hieronymi cū Augustino amicitiā conciliat.

Hoc eodem anno Alipius Augustini in vitæ instituto Collega, Hierosolymam profectus, Hieronymum inuisit, cui cum multa de Augustini doctrina, ac moribus indicasset, mutuam inter eos amicitiam conciliauit, at regressus in Africa Alipius, Thagastensis, hoc est patriæ Vrbis, quæ illi cum Augustino communis fuit, Episcopus consecratur. *Aug. ep. 8 & 9.*

Hier. ep. 3.

Sub idem tempus Hieronymus libellum de vita Clericorum, ipsius rogatu, ad Nepotianum scripsit, qui militia apud Theodosium clarus, inter Clericos cooptari voluerat. eo in opere Hieronymus Nepotianum admonet, pullas vt vestes æquè, ac albas deuitet. ex quo nos quoque admonemur Clericorum indumentum olim atri, vt nunc est, coloris, nequaquam fuisse; colorem autem illum Monachorum fuisse peculiarem, paulatim verò in Clerum inuectum cum Monachi postea magno numero, in Clericos, atque Episcopos transirent. porrò Clericorum proprium colorē violaceum tum fuisse, coniicere ex eo posse videmur, quòd maneat adhuc penes Episcopos, ac Summi Pontificis familiares, tum penes Clericorum Collegia, quæ seminarii nomine appellantur. Porrò ex Suetonio constat, Romanos pullatos ab Augusto reprehensos, & non nisi albatos in Theatro sedere iussos, scimus quoque

Clericorum olim indumenti color. Item Monachorum.

Hier. ep. 22.

Suet. in Aug.

hoc ipso tempore Nouatianos albas vestes deferre, seque puros, ac mundos appellare consueuisse. *Nouatiani albati.*

Chri. an. 394. Soz. l. 7. c. 20. Theod. l. 5. c. 24. Zosim. l. 4. Ruff. l. 2. c. 33. Oros. l. 7. c. 35.

Nouus annus Augustis fratribus Arcadio tertium, Honorio secūdum Coss. aperitur, quo imminenti prælio non de totius tantū Romani Imperii, sed etiam de Religionis summa agi videbatur. Eugenius itaque, vt ptimum Theodosium cum exercitu Constantinopoli digressum comperit, Iulias Alpes præsidio muniendas duxit. *Alpes ab Eugenio muniũtur.* præcipui eius Duces Arbogastes, & Flauianus, qui Præfectũ Prætorio agebat. hic Deorum cultui addictissim⁹ Iouis fulminei, atque Herculis signa exercitum voluit antecedere, proque Alpium munimento stare, minatus Mediolani Clericis, Ambrosius namque in Tusciam recesserat, stabulum se ex Vrbis Basilica effecturum, ipsosque Clericos sub armis probaturum.

Primus congressus.

Hostibus igitur Theodosius obuiã factus, auxiliares tantum Barbarorum copias in eos immisit, quę obsistentiũ vi, multis desideratis, terga vertere cogũtur; verũ instaurato mox omnibus cum copiis prælio, fusis anteà ad Deum precibus, Victoria pro Theodosio stetit, adducto ad eum, reuinctis post terga manibus, ipso Tyranno, scribit Theodoretus ante pugnam non Theodosio tantum, sed etiam militi cuidam per quietem visus Io- *Theodosii victoria. Eugenius vinctus ad Theodosium adducitur.*

annem, ac Philippum Apostolos, Duces se exercitus, & Victoriæ sponsores præbuisse, rem testatam magis reddit numisma aureum *ab Authore visum, & hoc loco expressum*, quod Theodosii imaginem, volumen (haud dubiè sacrum Euangelium) dextra tenentem, sinistra hastatam crucem gestantem ostendit, aduersa porro ex parte Diuos, quos diximus, Apostolos, volumen ac crucem & ipsos præferentes, sacerdotali indumento, ac tonsura in coronæ formam, qua hoc etiam tempore apud nos visũtur Cænobitæ, diuino autem auxilio partam Victoriam argumento est, prælio statim inito vehementiorem turbinem, atque insperatam procellam hostium tela in ipsos retorsisse: quod nõ Christiani tantum scriptores, sed etiam Claudianus Ethnicus Poëta elegantissimè his versibus cecinit.

Numismatis figura.

Theodosii Victoria non sine miraculo.

Te propter gelidis Aquilo de monte procellis
Obruit aduersas acies, reuolutaque tela
Vertit in auctores, & turbine reppulit hastas.
O nimium dilecte Deo, cui fundit ab antris
Æolus armatas hiemes, cui militat æther,
Et coniurati veniunt ad classica Venti.

Claud. in tertio Honorii Consulata.

Illud quoque ab aliis prætermissum,

Ambr. in fun. Theod.

ab Ambroſio proditur, cum ſuos milites, atque ordines turbatos principio Auguſtus cerneret, equo deſiliēs, effœtis licet viribus, fide validiſſimus, *vbi eſt*, inquit *Theodoſij Deus* ? quo viſo, auditoque milites, mirè excitati, nouis veluti reſumptis viribus, ad certam Victoriam ꝓ proruperunt. Arbogaſtes, tāti motus author, biduo poſt prælium, cum nuſpiam ſe tutū intelligeret, ſuo ſe enſe confecit. Flauianus vero Arbogaſte adhuc nocētior, in quem Theodoſii merita haud vulgaria extabant, Principis inuictæ clementiæ fidens, ſpe, licet impudenti, fruſtratus non eſt, perduelles reliqui, eorumque filii, Victoris iram metuentes, eius tamen religionis conſcii, ad Eccleſiam confugientes, non modò incolumes ſeruati ſunt, ſed Principis clementiam, ac pietatem admirati, beneficiis inſuper aucti, chriſtiana ſacra, qui Gentiles antea fuerant, ſuſceperunt, ceterum veniam his, qui ad Eccleſias confugiſſent, Ambroſium impetraſſe, Paulinus tradit: quod ſanè Theodoſii pietatis laudem, non tam minuit, quam illuſtrius commēdat, cum præſertim conſtet, obuiam Ambroſio Aquileiæ factum, eius pedibus aduolutum, illius ſe precibus, meritiſque acceptam Victoriam referre, teſtatum illud auditu iucūdum, cum equites præcurſores ad diſturbandam Iouis Fulminei ſtatuam, ſo-

Arbogaſtes ſe ipſum occidit.

Theodoſius Ambroſii pedibus aduoluitur.

Militũ iocus de Iouis fulminibus. lemni ritu in Alpibus, præsidio, vt diximus, collocatam misisset, aurea, quæ cum ea Tyrannus fulmina dedicauerat, eis donauit, iocantibus militibus ceteris, cupere huiusmodi in se quoque fulmina intorqueri.

Theodosii pietas. Aquileiæ post hæc aliquandiù moratus Theodosius, Mediolanum accessit, vbi consueto pietatis instinctu, bello quamuis iusto confecto, quod tamen in eo cædes patratæ fuissent, à sacrorũ participatione tam diu abstinuit, dum accersiti ex Oriente filii adfuere, extat canon pœnitentialis apud Latinos, vt qui in bello cædem fecisset, quadraginta diebus à sacris abstineret, apud Græcos vero Basilii canon cæde pollutis, toto triennio sacris interdicit. Moisis quoque lege huiusmodi homines lustratione in i gebant; quod & apud Ethnicos vsu receptum constat; ita enim apud Virgilium Aeneas. *Ambr. in fun. Theod. Basil. ad Amphil. c. 23. Num. c. 31. Aen. l. 2.*

Me bello è tanto digressum, & cæde recenti
Attrectare nefas; donec me flumine viuo
Abluero.

At Plinius suffitu lauri lustrationem peragi testatur. *Plin. l. 15. c. vlt.*

Conciliũ Byzantii. Per idem tempus coacta Synodus Byzãtii ob dedicationẽ Basilicæ Principis Apostolorum, à Ruffino Præfecto Prætorio Regio sumptu excitatæ, ad quam præcipui Orientis Anti- *Pallad. in Laus. Soz. l. 8. c. 17.*

ſtites conuenere; qui & Agapii, ac Gebatii cauſam diſcuſſere, vterque etenim Boſtrenſem Epiſcopatum ſibi vendicare magnoperè ſtudebat. eiuſdem celebritatis occaſione Ruffinus ſacro baptiſmate initiari voluit, apud quem, Theodoſio præſertim abſente, totius Orientis poteſtas fuit, felix ſi intra eos terminos continere ſeſe potuiſſet.

Conciliũ in Africa. Donatiſtarum conciliabulum. *Aug in Creſcon l. 3. c. 56.* Eodem ferè tempore Adrumenti in Africa Synodus alia celebratur, & Bagai apud Numidiam Donatiſtarum conciliabulum frequentiſſimum. de cuius actis multa Auguſtinus tradit: *poſt hac Author exortam inter Auguſtinum, & Hieronymum contentionem ab ouo, vt dicitur, exorditus, fusè admodum refert.*

Paulinus ex Senatore Monachus. *Ambr. ep. 16. Aug. ep. 31.* Quo tempore Paulinus, Vir Conſularis ætatis annum agens XL. diuẽditis ampliſſimis in Aquitania latifundiis, pretioque in pauperes erogato, vna cum Theraſia Coniuge monaſticum amplexus inſtitutum, in Nolanum agrum, Roma admirante, ſeceſſit. *de cuius genere, vt Natalium ſplendore, deque Adoleſcentia, Auſonio præceptore, inſtitutione multa hic apud Authore mhabes*

Seueri ac Tetradii conuerſio. *Paulin. ad Seuer. ep 1.* Perſimile exemplum hoc eodem tempore editum conſtat à duobus aliis Romanis Ciuibus præclariſſimis, qui in Galliis tum agebant. hi fuere Seuerus Sulpicius, ac Tetradius, vter-

que ex D. Martini Turonensis Episcopi disciplina.

Insignes huius tēporis Antistites. Florebant hoc eodem tempore in Galliis Episcopi sanctissimi, quos ex Paulini epistola, quæ desideratur, Gregorius Turonensis enumerat, laudantur & alii à Sozomeno, quos apud eum require. *Greg. Tur. hist Frāc l. 2. c. 15. Soz. lib. 7. c. 25.*

Chri. an. 395.

Duo fratres Consules. Nouus annus nobile par fratrum Consules exhibet Olibrium, ac Probinum, Probo V. C. de quo sæpius meminimus, genitos, quorum fasces clementissimè, ex more, Claudianus celebrat *de Gentis nobilitate multa hic Author ex Sanctis Patribus, ac veteribus monumentis congerit. quem tu consule.* *Claud. Paneg. in Olibr. & Prob. Cons. Zosim. l. 4. Aur Vict. in Theod.*

Theod. obitus. Haud multùm processerat annus, cum post Idus Ianuarias Theodosius Mediolani moritur, XVI. Principatus anno expleto, ætatis L. morti proximus Christianã in primis religionem vocato ad se Senatu, Christianis quidem Senatoribus commendauit, Ethnicos autem ad eam amplectendam hortatus est; quod cum aliis Zosimus Ethnicus author testatur. tùm filios Ambrosii, ac Stiliconis sub tutela reliquit, huic Serenam fratris filiam in matrimonium collocauerat. Cadauer pollinctum, temporario conditum tumulo, tũ Constantinopolim translatum, quò iam Arcadius præcesserat, paternæ morti nuncium, ne quid turbarum interim oriretur, pri- *Oros. l. 7. c. 36. Marcell. & Prosp. Chron. Ambr. in fun. Theod.*

Theod. gesta ante obitũ.

mus ipſe allaturus.

Tanti Principis elogia non ex Ambroſio modò, Paulino, aliiſque Chriſtianis ſcriptoribus peti poſſunt, verùm etiam ex Ethnicis, Victore præſertim, ac Themiſtio. vnus Zoſimus iuratus Chriſtianæ Religionis hoſtis, contra omnium ſententiam, quaſi bello tantum ſtrenuum, pace imparem, & in otio ſolutum, mendaciſſimè eum carpere non eſt veritus.

Libri IV. finis.

A

E

C

A L

Intoti

in c

Respon

Chri. an. 395. Zosim. lib. 5.



decim

Claud. in Ruff. Ru

cætero

ptum

Stilice

doxiæ

ANNALES ECCLESIASTICI CÆSARIS BARONII S. R. E. CARD.

A LVDOVICO AVRELIO Perusino.

In totidem libellos breuissimè redacti in quot magna volumina opus ab Authore digestum est.

LIBER V.

Respondens quinto Authoris Tomo.

Chri. an. 395. *Zosim. lib. 5.*



HEODOSII morte, rerum summa ad filios delata est, quorum natu maior Arcadius vigesimum agebat annum, Honorius decimum.

Claud. in Ruff. Ruffinus, qui hactenus potentia cæteros facilè superauerat, contemptum se non à Theodosio tantum Stiliconis prælatione, sed nouo Eudoxiæ matrimonio, etiam ab Arca- *Ruffinus*

dio, quem Generum ipse destinauerat, ægerrimè ferens; occulto cum Gothis inito fœdere, aliisque Barbaris aduersus Arcadium sollicitatis, Rom. Imperium in maximum discrimen adduxit.

Arcadij leges. Antequam Ruffini consilia proderentur; Arcadius patriis vestigiis insistens, optimis aduersus Hæreticos, ac Gentiles legibus diuinam sibi opẽ conciliauit, rescriptis ad ipsum in primis Ruffinum editis, qui Præfectum Prætorio adhuc agebat. Romanus tunc exercitus, Stilicone militiæ Magistro, statiua apud Italiam habebat; quo tempore illinc Hunni in Asiam, hinc Gothi, Duce Alarico, in Europam irrumpentes, florentissimas Regiones populati sunt. adfuit Stilico Romanis cum copiis funestam Græciæ cladem vlturus, at Ruffinus, qui, antequam Hunni Gothis iungerẽtur, prælio aduersus alteros decernere è re sua nequaquam esse existimabat, sequestrem se pacis simulans, Arcadio Author fuit, vt Stiliconem redire in Italiam compelleret, parte interim copiarum Constantinopolim euocata. indignè id milites tulere. iam tum itaque hominem proditionis arguentes, infenso in eum animo recessere, cum ipse, vt sunt inania eorum consilia, quos cœcat ambitio, horum se maximè auxilio Imperiũ adepturum speraret. ita enim rem cum suis trans-

L. 16. & seqq. de Heret. & L. 10. de Pagan. C. Th.

Barbari in Rom. Imp.

Hier. ep. 3. Sozõ. l. 8. ca. 1.

egerat, vt accedentibus Byzantium militibus (Stilicone æmulo longè agente) liberali donatiuo deuinctis, initio à paucis, iam precio corruptis, facto, Augustus acclamaretur. res aliter omnio cessit. quippe obuiam exercitui cum Arcadio factus, dum Iuuenem, vt se Collegam assumat, intentato etiam metu, maximè vrget, quasi Barbarorum arma auerti alia ratione haud possent; Militibus æquè, ac Principe rei indignitate motis, & iam palam proditionem conspicientibus, tumultu excitato, discerptus, malè auspicatæ proditionis pœnas dedit. ferunt militem Ruffini dexteram circumtulisse, eaque porrecta, stipem quæritasse, qua ablata, adductis mox neruis, dextræ digitis subinde contractis, quadam auiditatis specie hominis auaritiæ illusisse.

Ruffini consilia.

L. 16. C. & seqq. de Heret. & L. 10 de Pagan. C. Th.

Ruffini cædes.

Militis ludus.

Hier. ep. 3. Sozo. l. 8. ca. 1.

Chrys. ad Vid.

Ruffini cæde, quamquam hac ex parte res in tutum positæ videri poterant; tamē haudquaquam summoti Barbari, qui eò iam peruenerant, vt Rom. Imperij Prouincias quasi indigenæ incolerent.

L. 29 de Episc & Cler. C. Th.

Quod ad res pertinet Occidentis Honorius peculiari sāctione priuilegia omnia Sacrosanctis Ecclesiis à maioribus collata rata esse iussit, præfatus temporibus suis augeri potius, quam minui oportere.

Honorius Ecclesiis consulit.

Valerius interim Hipponensis Episcopus veritus, ne Augustinus, cuius

opera in eius Ecclesiæ administratione vtebatur, ad aliam Ecclesiam regendam raperetur; se adhuc superstite illum Episcopum consecrari cura. Ciuibus quoque adnitentibus, qui eadem metuẽtes eum diutius veluti sub custodia habuerant. porrò ex Augustini Monasterio multos interim tum Episcopos, & inferioris ordinis Sacerdotes, tum aliorum Cœnobiorum Institutores prodiisse, prçter alios testatum Paulinus, qui haud ita pridem omnium cum admiratione ob claritudinem generis, post amplissimorum Magistratuum administrationem Nolam secesserat.

Aug. Episc. consecratur. — *Aug. ep. 64. Possid. in vit. c. 8.*

S. Paulinus Nolam secedit. — *Apud Aug ep. 35 Possid in vit. S. Aug. c. 11.*

Qui sequitur annus duorum Augg. Consulatu notatus habetur. Honorius Mediolani adhuc agebat, qua in Vrbe consueta edidit munera, Africanis bellu s in Theatrũ inductis; res tum accidit memoratu digna: noxium quendam, Stiliconis iussu, Milites ad pœnam petebant; is ad Templum confugit, receptusque ab Ambrosio est, eiusque Clericis, &, vt fas, protectus: illum tamen Milites nequicquam prensantem sacram Aram, & Ambrosii opem implorantem, adduxerunt. at enim haud ita multo post in Theatrum cum venissent, & tuto, vt videbatur, loco consedissent, ab immissis Pardis saltu maximo appetiti, fœdè discerpti, contemptæ religionis pœnas dedere. Stilico ipse per-

Chri. an 396.

Mirum de Eccl. violatoribus. — *Paul. in Vit. S. Ambr.*

terrefactus noxium exilio tantum mulctatum, ſupplicio exemit. *Paul. in Vit.*

Hoc eodem tempore Fritigil Regina Marcomannorum (qui nũc Moraui dicũtur Germaniæ Populi) Ambroſii fama permota, Legatos ad eum mittit regiis cum muneribus, rogatque vt Fidei ad ſe formulam mittat. Ambroſius, haud cunctatus, Epiſtolam ad eam dat in modum Catechiſmi, ſuadetque vt Virum ad eandem fidem, ac Romanorum amicitiam hortetur; quod & perfecit, ſequenti porro anno Mediolanum ipſa acceſſit, quo tempore Ambroſius iam obierat. *Marcomãnorũ Regina.*

Iiſdem Coſs. prædictum à Sancto Viro Conſtantinopolitanæ Vrbis excidium, Populi ad Deum preces, & publicè acta criminum expiatio ita auertit, vt tamen, ne quis putaret Dei ſeruum aut deceptum ipſum, aut alios decepiſſe; prędicta die omnibus, vnà cum Arcadio Vrbe excedẽtibus, ignea nubes aliquandiu Vrbi imminens viſa ſit omnia concremare; terra quoque interim horribili motu concuſſa, Populo in preces effuſo inſpectante, audienteque. territi itaque Ciues, & ad meliorem frugem perducti, in Vrbem, nube diſcuſſa, remeantes, illæſam eam, Deo miſerante, reperere, rem teſtatam, præter alios, fuſius D. Auguſtinus tradit. *Marcell & Proſp. Chron.* *Byzantium terrore affectum.* *De excid. Vrb. c. 6.*

Per idem tempus S. Nicetas Daciæ *S. Nicetas.*

Episcopus, extra eam quoque Prouinciam Christi nomē longè latéque inter Barbaros propagauit; quodque mirum magis, cum ipsa Christi fide Monasticam quoque disciplinam inuexit; quòd Sanctus quoque Victricius Rothomagensis Episcopus egregiè præstitit.

S. Victricius.

Melaniæ reditus. Ad annum Christi CCCIIIC. spectat Melaniæ cum Ruffino ad Vrbem reditus, de quorum per Ægyptum, ac Palestinam peregrinatione, ac diutina Hierosolymis mora alibi meminimus, abfuere annos omnino XXV. *Chri. an. 378.* Melaniæ laudes præter alios congerit Paulinus, qui illam hoc tempore in Patriam remeantem Nolano in secessu hospitio excepit, donatusque ab ea est sacrosanctæ Christi Crucis frustulo, quo postea ingens patratum miraculū idem Paulinus eleganti carmine cecinit, cum enim oppleta feno casa conflagraret, & iam vicinum Paulini hospitium vorax flamma perualeret, Crucis ligno ab eo deprompto, flammisque veluti ostentato, retrocessere illæ primo, tum vero, materie adhuc suppetente, penitus extinctæ sunt. *Ep 11. ad Seuer.* *Crucis miraculum.* *In natal 10. S Felic.*

Melania in fraudem pellecta. At quis credat à Melania hæresim in Vrbem pænè inuectam? : rigenis illa errores, Ruffino Institutore, in Hierosolymitano secessu ita imbiberat, vt summam pietatem existimaret his ipsis alios omnes imbuere, res *Hier. in Ruff & ep. 16, 66 & 71.*

Hieronymo per amicos, qui Romæ erant, cognita, ipſum mouit, vt acriter in Ruffinum inueheretur, Romanoſque fraudis admoneret. mira autem Dei diſpenſatione factum videtur, vt à fœmina vexillum impietatis erectum, pietatis tamen notatum charactere, à fœmina in primis detectum deiiceretur. Marcella ea fuit, quæ pari nobilitate conſpicua, pietatis tamen inſtitutione præſtantior, fraudem inter primos ex his, qui Romæ erant, odorata, omnem operam adhibuit, vt venenũ antequam latus ſerperet, ac in Vrbis quaſi viſcera penetraret, extingueret. Prodierat ſub ipſum Melaniæ in Vrbem aduentum latinitate à Ruffino donatum, Interpretis tamen nomine nequaquam prodito Origenis opus, περὶ ἀρχῶν, hoc eſt *de Principiis*, erroribus refertiſſimum; multa enim in eo legebantur impia dogmata de Angelorum ruina, de Animarum lapſu, de Reſurrectione, de Mundo, ſeu Mundis Epicuri, dequè omnium reſtitutione in æqualem ſtatum, hiſque adhuc deteriora, quamquam ea, quæ de Trinitate Origenes delirauerat, latina interpretatio non habebat. his itaque liber cum iam per omnium manus circumageretur, exſcriberetúrque, atque auidiſſimè legeretur ad Hieronymum tranſmiſſus eſt, cuius opera, ac

Marcella zelus.

Origenis errores.

cedente etiam post a Anastasii Papæ, qui Siricio successit, authoritate, periculum discussum, tranquillitas restituta est.

S. Ambrosii obitus.

Hoc eodem anno pridie Nonas Aprilis Ambrosius Mediolanensis Antistes Vir eximius moritur, exactis in Episcopatu annis XXII ætatis LXIII prædixerat se vsque ad Pascha cum suis futurum; cumque, ex eius prædictione, ac morbi vi, eius interitus certus iam apud omnes esset, Stiliconem dixisse ferunt, Ambrosio deficiente Italiæ ruinam sequuturam, nō vanum autem fuisse Vatem, miserandum Italiæ excidium comprobauit.

Marcell. Chron. Paulin. in Vit.

Ambrosii vitæ Author.

Scripsit Ambrosii Vitam Paulinus, qui ei à commentariis erat, alius tamen ab eo, qui Nolæ hoc tempore agebat, eius postea Vrbis Episcopo, scripsit autem hortante Augustino, cui non Mediolani tantum, sed etiam in Africa, quo se postea accessisse scribit, notus esse potuit, ceterum quod spectat ad huiusmodi Paulini commentarium, summa fide scriptum nemo dubitet, multa tamen in eo desiderari ex ipsius Ambrosii, ac aliorum scriptis comprobatur, *quo factum est, horum vt Author Annalium multo auctiorem Ambrosii vitam ediderit, atque ipsius operibus præfixerit, quod alibi indicauimus.*

Supr. ad an. 375.

Ambr. success.

Ambrosio successor datus est Simplicianus effœta iam ætate senex; nec

ita multo poſt celebratum eſt Tauri-nenſe Concilium ac poſt illud, Car-thaginienſe, quod tertiũ à Collectore appellatur, qui multa alia ante Con-ſtantinum ibidem coacta prætermi-ſit. *Concil. Taurinenſe ac Carth.*

L. 30 de Episc. & Cler. l. 43. de Hæret. l. 2. de his qui ad relig l. 1. ad l. Iul de ambit.

Huius ipſius anni initio Honorius optimæ indolis Adoleſcens priuilegia à maioribus Eccleſiæ conceſſa, nouo ad Theodoſium Præf. Præt. reſcripto confirmauit. Subinde Arcadius frater-nam pietatem æmulatus, Apollinaris hæreſis doctores Vrbe expulit: Iudęos qui criminibus, aut æri alieno obno-xii, quo Chriſtianorum immunitate gauderent, Chriſtianos ſe eſſe ſimu-labant, recipi vetuit. Magiſtratus am-bientes coercuit. *Augg. leges.*

Nectario interim Byzantii Epiſco-po vita functo, Ioannes Antiochenæ Eccleſiæ Presbyter, qui poſtea Chry-ſoſtomus dictus eſt, eo in munere ſubrogatur; quamquam eius conſe-cratio non niſi ſequenti anno peracta eſt. *Io, Chryſoſtomus*

Chri. an. 398.

Honorio quartùm, atque Eutichia-no Coſſ. Siricius moritur exacto in Pontificatu anno XIII. cui Anaſtaſius ſublectus eſt, hic nihil prius ſibi cu-randum ſtatuit, quam vt reuocatos per Ruffinum Origenis errores Ec-cleſiaſtica cenſura notaret. Ruffinus ſanè, vbi ſe proditum animaduertit, Vrbe ceſſit, mentitus antea editum à ſe Origenis librum aliorum fraude *Siricii Papæ mors, Anaſtaſius ſuccedit.*

Ruffinus dãnatur fuiſſe adulteratum; tantaque conſciẽtiæ vis fuit, vt damnari abſens, quam præſens coargui maluerit. Interim Donatiſtarum apud Africam furore, qui Catholicorum Templa incenderant, Clericos quoque malè mulctauerant. factum, vt Honorius Aug. in violatores ſacrarum ædium, ac miniſtrorum capitalem pœnam, lege lata, conſtitueſit. poſt hæc Synodus, Carthagine bis coacta Iunio menſe, ac Nouembri, quæ tamen præpoſtere à Collectore recenſentur. in his de ſacrorum Miniſtrorum continentia præceptum iteratum. tum vt Clerici, abſque miniſterii detrimento, Agriculturæ aliiue artificio operam dare poſſent: Episcopi conſecrandi fidei profeſſionem emitterent, ſtatutum eſt: ſancituſque eſt canon de Infantibus baptizandis. inſuper decreta ad Principes Legatio impetrandis defenſoribus, qui afflictis ditiorum potentia pauperibus ius dicerent. qua item Legatione & illud actum, vt reliquiæ Idololatriæ in lucis, aliiſque profano cultui dicatis locis abolerẽtur.

Donatiſtarum furor.

Aug. cont. lit. Petil. l. 31. de Epiſc. & Cler.

Duplex Synodus

Clericis continẽtia iniũcta.

Agricultura per miſſa.

Marcell. Chron.

At Honorius XIV. ætatis annum cum iniſſet, Mariam Stiliconis filiam Vxorem duxit: mox bellum in Gildonem mouit, qui Tyrannidem in Africa occupauerat, eumque (quod mirum videri poteſt) per Maſcezilem fratrem debellauit. porrò Maſcezil,

Honorii nuptiæ.

Bellum Gildonicum.

Claud. de laud. Stilic. l. & de bell. in Gild.

siue Stiliconis inuidia, seu, quod verius Deo violatum paulo ante ab eo Ecclesiasticam immunitatem vlciscẽte, militum seditione occisus est. Superstes Gildoni fuit filia Saluina, quæ Nebridio nupsit Augustorum affinitate clarissimo, sanctissimoque Adolescenti, Viroque citius orbata, Hieronymo hortante, viduitatem sanctissimè custodiuit. Honorius verò, qua erat pietate à teneris, vt aiunt, vnguiculis, imbutus; collatam ab Apostolo iudicandi, etiam inter Laicos, Episcopis potestatem, Constantini quoque legibus sancitam: at nescio quo pacto interceptam, sanctione edita restituit. Sane Augustinus hoc ipso tempore id sibi iurisdictionis ab Apostolo vindicans, dirimendis se litibus plus nimio distineri quæritur. Possidi⁹ quoque testatur audiendis eum nõ Christianorum modò, sed cuiuscumque sectæ hominum controuersiis integros sæpè dies ieiunum insumpsisse.

Saluina Gildonis filia. Nebridius.

Hier ep. 2.

Episcoporum iudiciaria potestas.

L. 7 de Episc. Aud. C. Iust. Aug in Psal. 118 & de op. Mon. c. 29 in Vit. c. 19.

Iam quod ad res spectat Orientis, Chrysostomus, quem Nectario suffectum diximus, cum sine Populi tumultu abduci Antiochia vix posset, ab Vrbis Præfecto Rheda sublatus, quasi animi gratia extra portam vectus, Constantinopolim perductus, ac omnium cum plausu Episcopali in throno collocatus est. igitur inter prima Episcopatus rudimenta

Chrysostomus Byzantium perducitur. Chrysostomi opera.

seuerissimam aduersus Hæreticos legem ab Arcadio ferri curauit: tum verò Clericorum mores deprauatos cernens, eorum in primis luxum, & cum sacratis Deo Virginibus contubernia sustulit; quam detestandam consuetudinem apud Occidentem quoque hoc tempore viguisse. D. Hieronymus testatur. Nosocomia ex ipsis Ecclesiæ redditibus instituit Episcopalis mensæ sumptibus imminutis.

L. 34. de Hæret. C. Theo.

Eutropius Eunuchus.

Hoc tēpore Eutropius Eunuchus summo apud Arcadium gratiæ loco constitutus, Aulę Orientalis potens erat sæuitia, atque auaritia insignis. huius impulsu lata lex est contra Ecclesiasticam immunitatem, qua confugientes ad Templa per vim extrahi iubebantur: cui tamen, ita Deo moderante, ipse in primis obnoxius Eutropius fuit, quod ad sequentis anni res gestas referemus. Subindè alia quoque edita est sanctio, qua Clericorum, ac Monachorum licentia coercita est. cum enim Constantini Magni edicto liceret Episcopis iniquas Præsidum sententias irritas facere, res eò venerat, vt Clerici Monachique, quasi vi publica, reos, dum in custodiam, vel etiam ad supplicium ducerentur, abriperent; cæterum Ambrosium, Augustinum, aliosque Sanctos Episcopos Constantini lege ita non abusos nouimus, vt potius

L. 3. de his qui conf. ad Eccl. C.

Clericorum, ac Monachorum licentia.

L. [illegible] de pœn. C. Th. & l. 16. de Episc. aud. C. Iust.

precibus apud Præsides, agere pro periclitantibus sub gladio reis consueuerint.

Chri. an. 399. Zosim l. 5. Aug. de Ciu. D. i. l. 18. c. vlt.

Nouo appetente anno ab Honorio Manlius Theodorus Vir natalibus, atque eruditione clarus; ab Arcadio, quem diximus, Eutropius seruili genere multorũ inuidia, omnium odio laborans, Consules dicuntur; quamquam Eutropio mox gradu dejecto, ac proinde Fastis quoque Consularibus expuncto, Manlium tantum vetera monumenta Consulem habent.

Gainas Dux.

Gainas Asiani exercitus Dux, qui Ruffini cæde potentiam auxerat, inuidia in Eutropium æstuabat; nec æquo in Arcadium erat animo, quod is Eunucho nulla re magis quam vitiis conspicuo, plus nimio videretur obnoxius. igitur inito cum Tribigildo Barbarorum Duce fœdere, Asiam primò, tum reliquas Orientalis Imperii Prouincias ita infestas habere cœpit, vt Arcadium ad summam rerum omnium desperationem adegerit, iniquasque Pacis conditiones petendas: in his præcipua ea fuit, vt Eutropius dederetur, vocatus tum ab Augusto Eunuchus, qui hactenus rerum moderator fuerat, Consulari dignitate exutus dimittitur, & rebus ipse suis consulere iubetur. rei nouitate perculsus miser, consilii inops, ad Ecclesiam, cui immunitatem nu-

Eutropii casus.

per ademerat, confugit. concurrentibus ad eum extrahendum non tantum Militibus, sed Populo, qui infenso in eum erat animo, frequentissimo, Chrysostomus, conscenso suggesto, ita perorauit, vt furentem multitudinem non repressetit modò, sed etiam ad commiserationem inflexerit. Extat Chrysostomi Oratio ex tempore ea quidem habita, de more tamē, vt videtur, excerpta, *quæ ab Authore hic recitantur*, ea igitur sanctus Antistes effecit, vt Eutropii capiti, in quod omnes inclamabant, parceretur. quod ipso Populo suppliciter ab Augusto, ac rebelli exercitu exposcente impetratum est, satisque visa est exilii pœna, qua in Cyprum Insulam est deportatus. sed nec antea à Chrysostomo traditus, quam iureiurando Magistratu ipso obstricto de seruanda misero vita, quamquam Gaina adhuc vrgente, ac extrema minitante, iusiurandum delusum est, quippè, eo veluti impleto, retractus Chalcedonem Eutropius securi percussus est. fuisse illum à Christiana religione abhorrentem, quod ex aliis non constat S. Prosper testatur.

Chrysostomi dicendi vis.

Eutropii cædes.

Eutropii casu opportunè vsus Chrysostomus, Ciuium mores salubriter instituit. in obscœnos quoque ludos inuectus, author Arcadio fuit *Maiuma* fœdi spectaculi, lege lata, abrogādi.

Maiuma.

De præd p. 3. c. 38.

L. 1. de Maium. C. Th.

Quod ad Occidentalem Eccleſiam ſpectat; hoc anno Romam perlata eſt Hieronymi germana interpretatio Origenis Operis περὶ ἀρχῶν qua vt illius errores, ita Ruffini fraus detecta eſt. Alexandriæ quoque Theophilo indicente coacta Synodus eſt, qua Origenis opera in diſquiſitionē vocata, eiuſque praua dogmata Eccleſiaſtica cenſura notata, damnataque ſunt, datæ inſuper non Synodales modo, ſed & Paſchales, ex more litteræ. Eodem fere tempore, quo Alexandrina in Synodo, Romæ quoque ab Anaſtaſio Origenes damnatur. & Romæ quidem Origenis hæreſis extincta omnino eſt, apud Ægyptū verò, quod in Monachorum quorundam mentibus radices altius egiſſet, ſubinde poſtea repullulauit.

Synodus Alexandriæ. Orig. errores damnati.

Hoc eodem anno vtriuſque Auguſti iuſſu toto Orbe Idola proſtrata ſunt, Templa quæ extra Vrbes eſſent diruta, nam quæ intra mœnia erant, ne Vrbes ipſæ deformarentur, ſeruata ſunt. *hoc loco Author de Carthaginenſium Dea, quæ cæleſtis dicebatur, eruditè multa diſſerit* porrò diuino factum conſilio fateri cogimur, vt huiuſmodi Idololatriæ veluti lethale vulnus in ea ipſa tempora inciderit, in quibus ex falſis Ethnicorum vaticiniis, quod D. Auguſtinus tradit, Chriſtiana Religio finem habitura diceba-

L. 15. 16. & 17. de Pagan. C. Th. & l. 3. & 4. eod. tit. C. Iuſt. De Ciu. Dei l. 18 c. vlt

Idola, ac eorum Templa proſtrata.

tur. Sed neque Gentiles tantum edictis compescuit, sed etiam Iudæos, ac nefarios Manichæos. tum pro Ecclesiis, ac Clericis, eorumque immunitate Honorius rescripsit.

L. 14. de Iudæis. l. 35. de Hæret.

Postremus quarti à Christo nato sæculi annus Consules habuit Stiliconem, atque Aurelianum, quorum Consulatui Sisinnii ac sociorum martyrum Acta adscribuntur, qui non longè à Tridentina Vrbe à rusticis Paganis interfecti sunt, historiam conscripsit Vigilius eius Vrbis Episcopus, qui & ipse postea, lapidibus obrutus, eandem martyrii palmam adeptus est.

Chri. an 400.

Sisinnius, ac socii mart.

Gennad. de Vir. illust. c. 37. Vit. S. Ambr in fin.

Vigilius Episc. & martyr.

Eisdem Coss. Honorius & contra Donatistas rescripsit, & iudicio Episcoporum prospectum voluit, sanctione edita, ne qui in Concilio sacerdotum damnati, aut depositi fuissent, ad sæculare præsidium confugerent.

l. 37. de Hæret. l. 35. de Episc. & Cler. C. Theod.

Prodiere interim à Ruffino in Hieronymum libri tres. his, quod non statim vulgati, seriusque ad Hieronymum perlati sint, biennio post ipse egregia, quæ extat, Apologia prouocatus respondit. Scripsit tamen hoc anno Fabiolæ Epitaphium, ex quo nobilissimæ matronæ vitæ sanctitas mirè illustratur. illud nequaquam est prætereundum de alia eum Fabiola, quæ iunior appellanda est, post decennium meminisse, quæ tum

Fabiola.

Epist. 30 & 82.

Fabiola iunior.

uiueret, cui se cōscriptos in Ezechielem libros nuncupasse tradit.

Zosim. l.5. Socr. l. 6 c.6 Sozom l.8.c.2.

Gaina Tyrannis.

Subinde quod ad Orientis res spectat, Gainas immanis Barbarus iterum Arcadio negocium facessit, quippè accedēs Chalcedonem Augustum ipsum quasi pro imperio accersit, ille, viribus impar, abnuere haud quaquam est ausus, quodque dedecorosum est magis, Clarissimos Viros Aurelianum Consulem, Saturninum Consularem, ac Ioannem qui ipsi Arcadio erat à secretis, Tyranno ad necem dedere coactus est, hi constanti, æquoque animo pro Principis, ac Reip. salute huiusmodi Fortunæ ludibrium subiere, at fera Getica insitam sæuitiam ita est moderatus, vt deditios securi leuiter percussos, & tantum non exanimatos, exilio mulctare satis duxerit, neque hic stetit Tyranni furor, Byzantium ingressus, Arrianus cum esset Templum in Vrbe suæ sectæ hominibus expetiit; Chrysostomi tamen constantia, atque facundia factum est, vt ab inito consilio recederet: recessit vero etiam ab Vrbe exercitus parte in ea relicta, ex insidiis postea, data suis tessera, rediturus, sed impii hominis conatus subuertit Deus, qui enim intra Vrbem erant Gothi, cæsi à Prætorianis, ac Ciuibus ad vnum sunt, Gainas viribus imminutus, hostis publicus conclamatus, Vrbem populo frequen-

Gothi intra Byzantium cæsi.

tissimam tentare haudquaquam ausus, in Thraciæ Oppida reliqua sæuitiam exercuit: missus ea de causa Legatus ad eum Chrysostomus, honorificè à Barbaro exceptus est, effecit que vt is postea à populationibus abstineret tum verò Gainas copiarum partem in Asiam iterum transmissurus, ratibus imposuit, quæ hostium impetu, ac vi procellæ disiectæ sunt. itaque iam malè tutus retrocedere coactus, in Romanos milites incurrit, à quibus victus, cæsusque, perfidiæ pœnas, quantumuis seras dedit.

Sozom. l. 8. c. 4. Theod. l. 3. c. 32.

Gainæ interitus.

Monachi Origenistæ.

Contigit hoc ipso tempore Ægypti Monachos ex Nitriæ Monasteriis vtpote Origenis sectatores à Theophilo pulsos, rursumque è Palestina, quò confugerant, eiectos Constantinopolim accessisse. hos Chrysostomus in Theophilum inclamantes, errorum autem nondum compertos pro insita humanitate fouit. conuenerant tum temporis Byzantiũ Episcopi nonnulli, inter quos Eusebius quidam Valentiniopolitanus, is dato ad hanc rem libello dira crimina Ephesi Episcopo intentauit, inter quæ & illud quod vxore dimissa, cum ea postmodum consuesceret, ac filios ex ea suscepisset. ea occasione alii quoque variorum criminum postulati, ac comperti à Chrysostomo damnati, ac depositi sunt, Subinde Chrysostomus Byzantium reuersus, nam in

Pallad. Dial. Socr. l. 6. c. 10. Soz. l. 8. c. 6.

Episcopi à Chrysostomo depositi

Aſiam ea de cauſa profectus fuerat, Arcadio author fuit, vt Hæreticos omnes Vrbe pelleret, eo factum eſt, vt multi, ne patria carerent, Catholicam fidem ſimularent, & ſacra myſteria cum Catholicos perciperent, prodigium tum accidiſſe Sozomenus tradit. Arriana Mulier Sac. Euchariſtiam cum perciperet, diuinam Hoſtiam vix labiis admoueeat, cum eam lapideſcere ſenſit, horrore itaque perfuſa, Epiſcopo ſe ipſam detulit, eique lapidẽ ipſum dentium veſtigia retinentem obtulit, qui eiuſdem Sozomeni hæc tradentis tempore adhuc extabat.

Lib. 8 c. 3.

Euchariſtiæ miraculum.

Chryſoſtomus interim Scythas, qui in Romanis caſtris militabant, Arrianæ hæreſi obnoxios audiẽs, quo illos ad rectam fidem traduceret, multos eius linguæ peritos ſacris ordinibus initiauit, quorum dein' ſedula vſus opera Barbaros ab Hæreſi reuocauit.

Theod. l. 5. c. 30.

Ineuntis ſæculi annus primus Conſules habuit Vincentium, ac Frauitam, quo Anaſtaſius Rom. Pont. Ruffinum ſcriptis in Hieronymum libris petulantius oblatrantem, reum prauorum dogmatum pronunciauit.

Chri. an. 401.

Ruffinus iterum dãnatur.

Carthagine hoc tempore Synodus habita eſt Aurelio eius Vrbis Epiſcopo indicente, miſſaque Romam ad Anaſtaſium, Mediolanum ad Veneſium, qui Simpliciano ſucceſſerat,

Concil. Carthaginenſe.

legatio, qua Operarii pro Africana Ecclesia expetiti, ac impetrati, quod vero hæc Synodus, Iunio mense coacta, minus frequens fuisset, alia postmodum tres fere post menses haud paulo frequentior ibidem cogitur ex omnibus ferè eius Prouinciæ Episcopis, in qua hortante Anastasio, de Pace cum Donatistis, mittendisque ad eos ea super re Legatis actum est, tum alii sanciti Canones, *quos Author hic refert.*

Hoc item anno Honorius Mediolani cum esset, pro Clericorum, ac Monachorum immunitate ad Pompeianum Africæ Proconsulem rescripsit. *L. 36. de Episc. & Cler. C. Th.*

Theodosius secūdus nascitur. Quo tempore Arcadius auctus est filio, quem, ex Aui nomine, Theodosium appellauit. *Marcell. Chron.*

Porphyrius, Gazensis Episcopus. Accesserat haud ita pridem Byzantium Porphyrius Gazensis Episcopus vna cum Ioanne Cæsareæ eiusdem Prouinciæ Metropolis Antistite, veniendi causa ea fuerat, vt apud Principem de Gazentium Ethnicorum in Christianos iniuriis expostularēt, & si fieri posset Tēplorū inibi profanorū, euersionem impetrarent, res per Augustam acta est, quæ nonum iam fere mensem vterum gestabat. Episcopi ad eius colloquiū admissi, tum fausta illi omnia precati sunt, tū mascula eam prole augēdam spoponderant, partu ex Episcoporum vaticinio *Socr. l. 6. c. 6. Soz. l. 8. c. 4.*

fœliciter edito, Auguſta gratificandi. Studio magnopere incenſa, illos monuit, vt puerulo recens nato, ac Auguſto iam à Patre dicto commodùm cum ſacro Baptiſmate initiatus domum ſolemni cum pompa reuerteretur, ſupplicem libellum porrigerent, ab eo, qui Puerum geſtare, ex ipſius Auguſtæ monitu, recipiendum. res ex compoſito peracta: libello reſcriptum eſt Infantis nomine, ex Epiſcoporum voto, allatuſque ad Arcadium, qui aſtu delectatus, præfatuſque nouo Auguſto refragari nefas eſſe, Epiſcopos voti compotes fecit. datum itaque negocium Cynegio V. C. qui militari cum apparatu Gazam delatus Idola ibidem omnia pub icas, priuataſque apud ædes euertit: Marnæ Templum celeberrimum incendit: tum, ſumptus præbente Auguſta ſacras Ædes Chriſtianis ſacris obrundis excitauit, res fuſius à Marco qui omnibus interfuit, Porphyrii diſcipulo recenſetur.

Apud Sur. 26. Febr.

Leo Aug in Vit. Chryſ.

Hoc tum quidem Eudoxia eximiæ pietatis, ac religionis ſpecimen dedit, fœlix niſi Chryſoſtomo infenſior reddita, Iezabelem poſtea reddidiſſet. ſanè quemadmodum illius cum Elia, ita huius cum Sancto Epiſcopo, ex ablata Viduæ cuidam ſuburbana Villa, contentione ortum habuere, qua in re tanta in Chryſoſtomo primò lenitas, tum ſacerdotalis ſeueritas enituit,

Socr. li. 6. ca. 10 Soz. li. 8. c. 10 Niceph. li. 13. c. 9.

Eudoxiæ cum Chryſ. diſſidiū.

Chryſ. ſeueritas.

vt Augustam Templi aditu, Augusto inspectante, arcere non dubitauerit. cum autem ex Mulieris Satellitio quidam vim inferre conatus esset, arefacta statim manu, Chrysostomi genibus aduolutus, dexteræ sanitatem, vsumque recepit, ad hæc alia non pauca ab Eudoxia aut per auaritiam, aut per contentionẽ gesta, Chrysostomi constantiam illustriorem reddidere. porrò Mulierem auaritiæ, ac supra sexum arrogantiæ Zosimus quoque insimulat.

Secundus sæculi annus Augg. Fratribus V. Consf. inchoatur. quo tempore Origenistæ, quos diximus, Monachi à Theophilo Alexandrino, ac Epiphanio, Hieron. quoque annitẽte ex torres acti, nequicquam Chrysostomo conciliandæ paci intercedente, libellum Arcadio aduersus Theophilum adeo grauibus refertum criminibus porrexere, vt illius caput in discrimen adduxerint hac eadem ex causa haud leuia inter Chrysostomum. atque Epiphanium orta dissidia. hic etenim properè damnandos à Chrysostomo quoque Monachos existimans, cum per literas nihil se perficere animaduerteret, Byzantium accessit, vbi cum adhuc cunctantem aspiceret, illius communionem deuitans, rem actius apud alios, qui Byzantii erant, Episcopos vrgere instituit, verum cum eos non eadem

Lib. 5. Chri. an. 402.

Chrys. & Epiphanij dissidia.

omnes sentientes cerneret, &, Origenis causa omissa, super intentatis Theophilo criminibus, Augusti iussu, disceptantes, conscensa naui, Cyprum recessit, obiisse illum antequam Insulam attingeret, ex Chrysostomi prędictione quidã tradunt, qui & illud addunt, ipsum vicissim Chrysostomo exilium prædixisse. *sed hæc commentitia esse Author demonstrat, & Epiphanij laudes, librosque ab eo editos hic recenset.* *Fabula de Chrys. & Epiph.* *Socr. li. 6 c. 13. Sozom. l. 8. c. 15.*

Quinto Kal. Maij moritur Anastasius Rom. Pont. expleto Pontificatus anno IV. cui sublegitur Innocentius. Quo item anno Martinus Turonensis Episcopus Vir laudatissimus decessit ætatis annum agens LXXXVI. Episcopatus alterum ac trigesimum. Martini res gestas præter Seuerum, ac alios, carmine decantarunt Venantius Fortunatus libris quatuor: Paulinus sex, ambo, quod mirum, ex oculorum morbo à Martino sanitati restituit. porrò Paulinum hunc non Nolanum Episcopum, sed illo recentiorem fuisse, *ex his quæ Author hæc affert, comprobatur.* *Seuer. in Vit. & Dial. l. 3. Greg. Tur. lib. 10. c. 31.* *Anastasii Papæ obitus. Innocẽtius succedit. S. Martini obitus: Martini Vitæ scriptores.*

Sub idem tempus Mileui apud Numidiam generale totius Africæ Concilium celebratur, quod tamen Collectoris incuria, cũ alio ibidem quartum decimum demum post annum coacto, commixtum reperitur. *Concilium Mileuitanum.* Chri. an. 403.

Nouus annus Theodosii Aug. &

Theoph. Alex. Byzantij. — *Socr. li. 6. c. 14. Sozom. l. 8 c 16. Pallad. Dial.*

Ruremodii Consulatui adscribitur; quo Theophilus Arcadii accitur, vt gẽtibus, quos diximus, Monachis Byzantium delatus, suarum partium Episcopis compluribus, non ante discessum modo, sed etiam ex itinere coactis, eos aut præmisit, aut secum adduxit, is non in Monachos tantum infenso erat animo, sed etiã in Chrysostomum, qui studere illis plus ęquo videbatur. sub ipsum eius aduentum

Chri. libertas. — *3. Reg. 16.*

Chrysostomus, desumpto ex sacra Historia argumento, concionabundus in Iezabelem, ac sacerdotes eius mensæ participes inuectus, Eudoxiæ, ac Theophili, aliorumque ei studentium animos ita exulcerauit, vt non antea destiterint, quam illum altissimo dignitatis gradu deiecerint. enimuerò pro miraculo est habitum vt Theophilus vt reus vocatus, Actoris, atque adeo triũphatoris partes egerit. is igitur Eũdoxiæ gratia fultus, ipsiusque adeo Arcadii nimis sanc vxorii,

Conciliabulũ in Chrysost.

Conciliabulum Episcoporum omnino XXXVI. in Ruffini Basilica ad Chalcedonem coegit; breuiculo tum ad Chrysostomum misso, Synodi eum nomine tanquã reum accersit. Chrysostomus, & qui maiori adhuc numero pro eo erant Episcopi (nam XL.

In Dial.

fuisse Palladius, ex his vnus, testatur) ad Nicenum Canonem prouocarunt, quo erat cautum, ne Alexandrinus extra Ægyptum, neue alii extra suam

Diœcesim ius dicerent, aut Conuentus agerent. quo loco monendus est lector, si ante hæc tempora Constantinopolitana iam sedes prima post Romanam fuisset (quod ex supposititio Canone Græci autumant, vt alibi indicauimus) futurum vtique, vt qui Chrysostomo studebant Episcopi, ad illum potius Canonem, quam ad Nicenum prouocarent.

Chrys. facũdia.

Chrys. Hom. de sui expulſ. t.5.

Interim Chrysostomus concionandi munus haudquaquam intermittens, auditores frequẽtes adeo habuisse dicitur, vt Opifices officinas, agros Rustici, Nautæ nauigia certatim desererent, nec interdiu modo, sed etiam noctu pro eius securitate excubarent.

Calũnia in Chrys.

hoc loco Author ex Photij Bibliotheca calumniarum in Chrysostomum congestarum aceruum reuoluentem consule. ad catalogum verò huiusmodi addit ipse Chrysostomus ad Cyriacum scribens, accusatum se, quod non ieiunos ad sacram communionem reciperet.

Ieiuni communionem percipiũt

hoc ipse sub imprecatione diuinæ vltionis, contra Ecclesiæ morem fecisse se negat; quamuis Christus Dominus post cœnam Apostolos sacra Eucharistia refecerit. illud quoque à Palladio additur, crimini Chrysostomo fuisse datum, quod Populum moneret, vt à sacra Synaxi aut aquam, aut pastellum degustarent ne contra voluntatem vna cum saliua, aut pituita quicquã sacramenti excrearẽt. sanè apud

Potus post cõmunionem.

Occidentalem Eccleſiam antiquo receptum eſt more, vt poſt ſumptam Euchariſtiam vinum aqua mixtum fideles accipiant. illud demum ex eodem Chryſoſtomo addendum eſt: cum enim audiret conſuetudinem *Chryſ. continẽtia.* quoque cum muliere ſibi obiectari, exuite me, inquit, & inuenietis membrorum meorum mortificationem: cæterum Sanctus Epiſcopus quantumuis inſons, defenſionem ſe nequicquam inſtituere cum videret, *Chryſ. damnatur.* damnationem ęquo animo paſſus eſt, quæ ſtatim, Arcadio quoque ſubſcribente, ſubſequuta eſt, haud tamen ex Aduerſariorum ſententia qui eum quaſi maieſtatis reum ob iactata, vt ferebant in Auguſtam maledicta, ad *Exilio mulctatur.* necem petebant. quippe Arcadius exilio eum mulctare ſatis ducens, noctu, ad tumultum deuitandum à militibus ad Nauigium deductum, in Nicomedięſis agri Emporium Prætenum appellatum relegauit. ſequuta *Populi ſeditio.* nihilominus Populi ſeditio eſt maxima, ac Aduerſariis, ipſique Principi metuenda. ad hæc diuino prorſus mi- *Prodigium* raculo noctu terræmotu excitato, ipſius Auguſti, ac Coniugis cubicu- *Chryſ. reuocatur.* lum, terrore maximo, ita concuſſum, *Pall. Dial.* vt ex parte etiam collaberetur. itaque haud cunctandum rati Sanctum Epiſ- *Theod. l.5.c.33.* copum iteratis Legationibus reuocãt. renuentem, & quietis deſiderium *Soz. lib. 8.c.18.* cauſantem legati ideo perpulere,

quod ſanctè deierarent, ni petentibus morem gereret, periculũ Vrbi haud dubiè imminere. mira res! vulgato Paſtoris reditu, nauigiis mare oppletum eſt: in littus poſtquam exſcendit à Populo inibi frequentiſſimo accenſas cæreas faces præferente excipitur, ac veluti de hoſtibus, atque adeo de inuidia triumphans deducitur. *Cum pompa deducitur.*

Theophilus interim, & Collegæ, nulla de Origenis erroribus diſquiſitione habita, extorres Monachos tumultuariè in Concilium admiſſos, & veniam vtcumque petentes, in communionem recipiunt. poſthæc Populi odium metuentes, fugientibus ſimiles, Eccleſiam quiſque ſuam repetunt. *Conciliabuli exitus.*

tradit Sozomenus, Theophilum, ex itinere, Geras, paruam Vrbem vi tempeſtatis eiectum, Vrbis Epiſcopum Philammonem Solitarium Populi tum forte ſuffragiis electum, conſecrare voluiſſe. *Cap. 19.* Vir bonus, qui in Ædicula extra Vrbem obſtructo oſtio degebat, cauſatus oneris ſibi impoſiti grauitatem, ad illud ſubeundum adigi nulla ratione poterat. inſtanti enixè Theophilo. *oremus*, inquit, *Pater, vt Dei voluntatem exploremus.* annuit Theophilus & ipſe in preces procumbẽs. verum cum Philammon orandi finem nullum facere videretur, & iam neque vocatus reſponderet; deiectis, qui portam obſtruebant, lapidibus, illum mortuum *Mirum de Philammone.*

reperere. sepulchro itaque ei constru-
cto, Templum quoque postea ei In-
digenæ excitarunt. porrò non apud
Geras modo, sed in Ecclesia vniuersa
eius memoria publicis tabulis consi-
gnata est. quod sanè exemplo docere
nos Deus visus est quam non sit Epis-
copalis cura ambienda, vt mors po-
tius optanda videatur.

Mors Episc. potior.

At Chrysostomus, vt diximus, re-
stitutus, Arcadium sæpius obtestatus,
vt ipsius authoritate liceret sibi legi-
tima indicta Synodo, ab obiectis se
criminibus purgare, voti compos fie-
ri haudquaquam potuit. restituti qui-
dem cum eo sunt ipsius quoque par-
tis Episcopi, ac Clerici, qui cum eo
pariter eiecti fuerant.

Iulia Manichea facinus.

Elapso à Gazensis Templi, de qua
diximus, euersione anno, mira res
Gazæ accidit, quam Marcus idem
Porphyrij Diaconus recenset. Acces-
serat Gazam Iulia magni nominis fœ-
mina Antiochena Manichæorum hæ-
resi addictissima veniendi causa ea
fuerat vt Gentiles, quos ad Christi fi-
dem traductos inaudierat, ad suam
sectam pelliceret. fœminæ facinus
indignati multi, Porphyrium, vt eam
vi pelleret hortabantur. is alia ratio-
ne agendum ratus, Mulierem haud-
quaquam detrectantem ad publicam
disputationem inuitat, constituta die
cum adfuisset, deducto ad multas ho-
ras certamine, cum iam Sanctus Epi-

Apud Lipom. & Sur. 26. Febr.

ſcopus fœminæ auerſaretur audaciã, blaſphemias exhorreſceret. *Deus*, inquit, *qui fecit omnia, quique in Trinitate colitur, tuam percutiat linguam, & obſtruat os tuum ne loquatur blaſphema.* ſententiam ſequutum ſuppliciũ. fœmina muta, ac immobilis diutius cum permanſiſſet; denique expirauit. qui cum ea erant, miraculo attoniti, ad Epiſcopi genua aduoluti hæreſim ſtatim abiurarunt Gazenſes in fide cõfirmati Porphyrium, ac in eo Chriſtum Dominum ſummis laudibus extulerunt. *Iulia interitus.*

Synodus Carthaginẽſis.

Iiſdem Coſſ. celebrata eſt ex omnibus Africæ Prouinciis generalis apud Carthaginem Synodus, cui cum cæteris Auguſtinus interfuit in ea, quod antea non ſemel, Donatiſtarum reconciliatio fruſtra tentata Catholici Epiſcopi, qui ex Concilij decreto pacem huiuſmodi ſeorſim curarunt, à Donatiſtis faſtidioſè auditi: nonnulli malè etiam accepti.

August. Creſc. l. 3. c 46. & cont. lic. Pet. l. 2. c. 88.

Alaricus à Stilicone vincitur. Vrbis mœnia inſtaurãtur.

Interim Alaricus Gothorum Rex exercitu maximo comparato Italiam cum inuaſiſſet, apud Pollentiam Liguriæ Vrbem à Stilicone vincitur; cuius tum metu Vrbis mœnia inſtaurata fuiſſe non ex Claudiano tantum conſtat, ſed ex veteri etiam inſcriptione, quæ ſuper Portuenſem Portam adhuc viſitur in ea quidem Stiliconis, ac Fl. Macrobij nomina, quibus curantibus opus extructum dicitur, de-

De. 6. Honor. Cõſul.

leta apparent, ita tamen, vt legi adhuc possint; cur autem id factum, infra erit dicendum. porrò de instauratis hoc tempore Vrbis mœnibus Paulinus quoque Nolanus Episcopus cecinit; tum de parta à Stilicone Victoria Prudentius, ex quibus erroris arguitur Cassiodori Chronicon, vbi superiori hæc anno contigisse dicũtur; tum inuersa sententia Stilico ab Alarico victus dicitur.

Ad ann. Ch. 408. In Natal. 8. S. Fœlic. l. 2. adu. Symm.

Stiliconis nota. At Stiliconis dolo factum, vt Alaricus incolumis euaderet, resumptisque viribus prosperè cum Romanis pugnauerit, iusta fuit omnium eius ætatis Scriptorũ querela, illud quoque magnopere in eo improbatum, Sauli Barbaro, ac Pagano Duci belli summam fuisse commissam.

Seculares ludi. Nouo appetente anno Honorius VI. cum Aristoneto Collega Consulatum init; & non sine Christiani nominis nota sæculares ludos, ante annum fere centesimum à Constantino abrogatos, celebrat. *Gladiatores rursum exibiti.* sanè tot Christianorum Principum legibus vetita Gladiatorum munera his tẽporibus rursum exhibita Prudentius in primis testatur. immane piaculũ, quod mox Deus Romano sanguine Gothorum gladio expiatum voluit.

Chr. an. 404. Claud. de 6. Hon. Cons. Hymn. l. 2.

Chrysostomus iterum pellitur. Decimus fermè à restitutione mensis effluxerat cum Chrysostomus iterum Vrbe pellitur, non absimili ex causa. cum enim argentea Eudoxiæ

Marcell. Chron. Sacr. l. 6. ca. 16.

Sozom. l 8.c.21. Pall. Dial. Statua erigenda eſſet, ea ante Eccleſiam profano ritu, clamore, ac licentia Populi maxima, indignis Hiſtrionum ſpectaculis, ac ſaltatorum motibus erecta eſt: denique non ſolum inſueto Chriſtianis more, verum etiam contra præſcriptã hac de re à Theodoſio legem. cum igitur nõ ſine Idololatriæ ſcelere, atque Eccleſiæ contumelia id peragi videretur; acerrimus religionis Vindex vehementi ad Populũ declamatione in huiuſmodi ſpectacula, atque adeò Eudoxiæ ambitionem inuectus eſt, quæ eo dementiæ peruenerat, vt aliis quoque in Vrbibus, ac Prouinciis ſtatuas ſuas non erigi modo, ſed etiam, non ſecus ac olim Cibeles circumferri, aut iuſſerit, aut permiſerit: quo nomine Arcadium quoque à fratre reprehenſum conſtat literis ad eum datis, *quas Author hic recitat.* (L 1. de imag. Imp. C.Th.) (Eudoxia ambitio.) (Arcadius à fratre reprehenſus.) (Int. ep. Rom. Pont. to.1.)

Chryſoſtomi libertatem impotens mulier nequaquam ferens, Viro quoque indignè annuente, Epiſcopos ei aduerſantes, Theophilum in primis accerſiri curat. hi haud cunctati, tumultuario Conuentu habito, exilij iterum ſententiam in Chryſoſtomum ferunt. is igitur ipſo die Sabbati ſacræ hebdomadæ poſtremo, non ſine maximo Populi tumultu Vrbe eiicitur: Arſacius Nectarij frater ſublegitur, quem ita Populus eſt auerſatus, vt multi, in eum obloquentes, carceri (Arſacius Chryſoſtomo ſublegitur.)

addicti, quæstionibus admoti, variisque pœnis affecti sint neque ex Plebe tantum, sed etiam ex honestioribus, tum ex Clericis, atque adeo ex Episcopis. Magistratuũ porrò sæuitiam auxit excitatũ statim post Chrysostomi discessum in Ecclesia incendium, ex quo non illa tantum, sed Senatoriæ etiam ædes haud parũ dissitæ conflagrarunt. quæstiones proindè acerbissimæ de suspectis habitæ; resciri autem certi aliquid haudquaquam potuit, vtriusque interim factionis hominibus sese inuicem insimulantibus. Sanè multis diuinitus excitatum incendium visum est; ab ipso enim suggestu, in quo Chrysostomus conciones habebat, in Templi medio, initium factum, quo occulte admoueri ignis in tanta Populi frequẽtia vix potuit. tum illud mirum, qua vi flamma ex medio, imoque Templi ad ipsum statim fastigium peruaserit, mox spatio haud modico interiacente, quas diximus, ædes corripuerit.

Incendiũ excitatũ.

Quo tempore Chrysostomus cogitur exulare, Flauianus Antiochenus Episcopus moritur, in cuius successore eligendo Antiochiæ pariter turbæ maximæ excitantur. cũ enim omnium studia in Constantium Diaconum Virum optimum propenderent, Porphyrius eiusdem Ecclesiæ Presbyter, nequaquam Constantio comparandus, ambitu, ac malis artibus Epi-

Flauiani Antiocheni obitus.

Porphyrius Episcopatum inuadit.

Pall. Dial. Soz. l. 8. c. 23.

ſcopatum inuaſit, ſeque, dum Populus ad Daphnem extra Vrbem ludis publicis intereſſet, omnibus inſciis conſecrari curauit, id vbi reſcitum eſt, Populus Porphyrii ædibus ignem admouit. tum ille fuga ſaluti conſulens, Ducem exercitus; qui ad Iſauros compeſcendos, Seleuciam miſſus fuerat, adit, illumque muneribus pellectum, ab Iſauris reuocatum, Antiochiam perducit. eius aduentu tumultus longè maximus excitatus; inermis tamen Populus loco cedere coactus eſt.

Tumultus Antiochiæ.

L. 6. de his qui pro relig. contend. C. The.

Arcadius interim, à Chryſoſtomi Aduerſariis veluti faſcinatus, edixit, vt qui Arſacio non communicarent, ſiue hi Clerici, ſiue Epiſcopi eſſent, proſcriberentur: qui verò proſcriptos reciperent, eandem pœnam ſubirent. quo factum, vt multi ad Innocentiũ, tamquam ad communem omnium Parentem Romam confugerint, quos ille benignè admodum excepit; tum de huiuſmodi eius Eccleſiæ perturbationibus ad Conſtantinopolitanum Clerum, ipſumque Chryſoſtomum ſcripſit.

Chryſ. ep. 8. & ſeqq.

Sed iam Chyſoſtomum ipſum Cucuſum Ciliciæ, ſiue Armeniæ Oppidum proficiſcentem proſequamur, qui eo in itinere, quamquam à militum Præfecto, qui eum deducebat, reuerenter habitus, à febri nihilominꝰ, ac ſtomachi ſolutione, aliiſque in-

Chryſoſtomi iter.

commodis assiduè vexatus fuit. rursum piorum hominum, quorum vbique examina habebat obuia, occurrentium salutationibus, ac commiserantium lachrymis haud mediocriter recreatus est. Cæsareæ in primis diuersa admodum passus est, Episcopo aduerso, Ciuibus omni humanitatis genere prosequentibus. at Cucusum postquam peruenit & Episcopum, & Ciues beneuolos expertus est, & verò etiam morbum æquiorem sensit:

Vltio in Chrysostomi Aduersarios. Chrysostomi exilium sequutæ Aduersariorum calamitates, quæ à Palladio, ac aliis recensentur. Eudoxiæ in primis licet non ante biennium, quæ vterum cum gestaret, extincto ante partum fœtu, quatriduo parturiens, eniti illum cum nequiret, acerbissimis cum doloribus conflictata, eo in cruciatu animam efflauit, quam Arcadius florente adhuc ætate, haud diu superstes, subsequutus est. inusitatæ magnitudinis grando Byzantinũ vastauit agrum, quam calamitatem Sancti Episcopi electioni ex eo Populo nemo non tribuit. *Pall. Dial. Socr. l. 6. c. 14. Soz. l. 8. c. 16. Niceph. l. 15. Marcell & Prosp. Chron.*

Synodus Carthagine. Noua interim Synodus Carthagine celebratur, in qua decreta est ad Honorium Legatio, petitumque vt Donatistæ, qui pacis conditiones nullas reciperent, quietè agere iuberentur. annuisse autem Honorium, ex eius rescriptis sequenti anno datis exploratum habemus. *Aug. ep. 80.*

Possid. in vit. c. 16 Quod rursum ad Africanam Ecclesiam spectat, huic anno tribuenda est Augustini cum Fœlice Manichæo per biduum disputatio, in qua hic demũ, licet audacia insignis, manus dedit, ac hæresim abiurauit. *Augustini disputatio.*

Quo etiam tempore obiisse S Paulã Hieronymus tradit, quæ annos ipsos XX. apud Bethleem vitam egerat planè innocuam. *S. Paulæ obitus.*

Chri. an. 405. Chrys. ep. 131. & 135. Pall. Dial. Naui Consules Stilico secundum, atque Anthemius fuere. tum quod Cucusum latrones Isauri infestum haberent, qui Chrysostomi custodiæ impositi fuerant, eum Arabissum, Armeniæ Oppidum munitum magis, transtulerunt. *Chrysostomus exilium mutat.*

Coacto interim Italiæ Antistitum Romæ Concilio Honorio flagitante, tertiò is iam ad fratrem de cogendo Thessalonicæ Vniuersali Conuentu, deque Chrysostomi iterum causa discutienda, scribit. Legatorum, qui Honorii, ac Innocentii literas ferebant, Constantinopolim aduentum, Arsacii, quem Chrysostomo sublectum diximus, mors antecessit. *Concilium Romæ. Honorius pro Chrysostomo sollicitus.*

L. 4. de sacr. Bapt. petit. L. 38. & 39 de Hær. L. 2. de Relig. Sub idem tempus Honorius à Carthaginiensis Synodi Legatis de Donatistarum furore, ac seditionibus certior factus, multiplici eos rescripto insectatus est. harum porrò legum seueritate, magna ex Donatistis ad Catholicam Ecclesiam accessio facta est: qua ex causa Concilium Carthagine-

iterum cogitur, nouaque ad Honorium pro gratiarum actione legatio destinatur.

Conciliũ Toletanũ primum. Quo item anno Concilium Toletanum primum coactum legitur, in quo multa ad Ecclesiasticam disciplinam spectantia decreta sunt viginti regulis definita. *Conc. to. 1.*

Theodosii Quinquennalia. Radagaisus Italiam inuadit. Sexto Patris Cõsulatu Anicio Probo Collega, Theodosius Quinquennalia edit. quibus item Coss. Radagaisus Schyta cum ducentis amplius Barbarorum millibus Italiam inundauit tanto omnium terrore, vt serui armandi, stipendia ingenuis augenda fuerint: extant ea de re Honorii ad Prouinciales rescripta, ne minor interim ab ipsis Conciuibus Idololatris timor erat, qui rebus suis melius consultum existimantes si Ethnicus Barbarus rerum potiretur, ei iam nequaquam dissimulanter studebant: quo magis Christi in suam Ecclesiam, ac pium Principem opem agnoscamus. Sed & sequuta postea ab Alarico Vrbis, atque Italiæ direptio, diuinam prouidentiam adhuc magis commendat is enim Christianus cum esset, quamquam vastitatem maximam Vrbi intulit, Christi tamen fidem, vt non labefactauit, ita Ethnicorum pristinæ recuperandæ gloriæ spem improbam amputauit. *Chri. an. 406. Marcell. Chron. Oros. l. 7. c. 37. L. 16. & 17. de Tyron. C Thę.*

Radagaisus victus ac defectus. Cæterum Radagaisus dum barbarico plane impetu ad Vrbis excidium incõsultò properat, Fesulanis

montibus à Stilicone interceptus exercitu iam fame enecto congredi cũ Romanis coactus, internecione deletus est. mirum plane dictu, audituque: quodque nisi Augustinus tantus Author, tum superstes, testareturque, fidem apud posteros inuenire vix posset. Cæsa ex Barbaris dicuntur supra centum millia, ex Romanis ne vnum quidem vulneratum, nedum desideratum fuisse. Dux ipse cum filiis captus, qui superfuere Barbari magno numero quasi pecudes singulis aureis venundati referuntur.

Mira Romanorum Victoria.

Arsacio, vt diximus, vita functo, quartum fere post mensem, Atticus, qui ex Monacho in eius Ecclesiæ Clerum cooptatus fuerat, subrogatur. quo tempore Romani Legati Byzantium cum peruenissent, Chrysostomi Aduersarii, Vrbis eos ingressu inhibitos, Arce quadam maritima conclusserunt, vna cum his, qui è Chrysostomi partibus ad Innocentium antea legati Byzantium eadem cum Romanis, naui repetebant: & seorsim quidem, quasi captiuos nullo seruorum ministerio, aut hospitii commodo attributo: tum quas deferrent literas ab eis petunt negantibus illis Augusti literas alii, quam Fratri se reddituros, eas cum reliquis ita per vim auferunt, vt pollicem Episcopo fregerint. accessere dein'alii ad Legatos simul vt eos lenirent, simul in fraudem pel-

Atticus Byzantii Antistes.

Pall. Dial.

Legati tyrannicè habiti.

licerent, oblatis namque tribus millibus nummum, orant, vt cum Attico communicent, de Chrysostomi causa reticeant, abnuentes, & redire ad suos saltem vt liceret flagitantes, in laceram coniecti nauim, datoque, vt vulgatum est, Nauarco, vt eos perderet, precio eius perfidiæ, marisque fluctibus committuntur, diuina tamē ope, quod pro miraculo est habitum, seruati, incolumes Romam peruenere.

Constantinopolitani porrò legati, quos eandem coniectos in Arcem diximus (erant hi Episcopi quatuor) in regiones non Byzantio tantum; sed longè inter se quoque dissitas relegātur. *extant ad vtrosque Chrysostomi literæ ab Authore hic relata.* Chrys. ep. 148. 163.

Episcopi præterea alii, quos Palladius recenset numero non pauci fama non vulgares, quod à partibus Chrysostomi constanter starent, quà carcere, & cruciatibus, quà exilio mulctati, persequutionem planè tyrannicam perpessi sunt. Fratris socordiam, ne dicam sæuitiam, æquo animo Honorium non tulisse par est credere: infidum tamen cum iam socerum experiretur: aliisque Reip. premeretur incommodis, dissimulatione vtendum ei omnino fuit.

Innocentii Papa zelus. At non perindè Innocentius tot scelera inulta esse voluit. quod enim licuit, Theophilum pariter, atque

Atticum præcipuos Tyrannidis administros, anathemate perculsos piorum cœtu indignos pronunciauit.

Hieronymi scripta.

Præf. in l. 3. sup. Amos. Sed iam demum Hieronymum remisam; is hoc anno graui æque morbo, ac diuturno vix superstes, tremētibus adhuc vt ait digitis, Commētarios in Prophetas Zachariam, Oseā, Ioelem, Amos, & Malachiam elaborauit: tum Vigilantium qui ante biennium impia dogmata effutire cœperat, acriori confodit stylo: de cuius sordibus, ac deliriis ipsum Hieronymum, *siue Authorem hic illum referentem consule.* compressa tum quidem hæresis fuit, & ad nostra hæc ferè vsque tempora siluit: non Hieronymi tantum rationum pondere, verum etiam barbarorum in Gallias, vbi maximè vigebat, incursione, quam vna cum corruptis tum Gallorum moribus Saluianus Massiliensis Episcopus deplorat, alter sui temporis Hieremias.

Vigilantius Hæresiarcha.

Saluianus Massiliensis.

de rect. Iud. l. 6. Oros. l. 7 c. 38 Prosp. Chron. Niceph. l. 14 c. 11

At dum maximè Vigilantius Sāctorum reliquiis cultum adimit, ampliori eas gloria Deus affecit. Arcadii etenim iussu Samuelis ossa hoc ipso tēpore, è Palestina Byzantium translata Templo inibi regio sumptu excitato collocantur.

Samuelis Reliquiæ.

Synodus Carthagine.

Chri. ar. 407. Honorio VII. ac Theodosio II. Augg. Coss. nouo Hæretici edicto proscribuntur. Synodus Carthagine iterū cogitur. Chrysostomus, ærum-

Chrysostomi obitus. nis confectus, ad cælestem coronam vocatur. *L. 40. de Haret. C. Th.*

Pisyuntem ad Euxinum Pontum haud ita pridem translatum, tertiò iam illum exilii locum mutare coegerant, non alio planè consilio, quam vt laboriosis itineribus circūductum, quam citissimè conficerent: commercio insuper literarum ei interdixerāt non modico Ecclesiæ detrimento os illud aureum veluti obstruentes, ac stylum gemmeum, è sacris manibus detrahentes. *L. 4. eod. tit. C. Inst. Pall. Dial.*

Arcadius, ac Vxor excommunicantur. Chrysostomi audita morte Innocentius Rom. Pont. dilatam diu in Arcadium, ac Coniugem Anathematis sententiam protulit, quamquam illa extremam iam diem obierat: tum ad Augustum ipsum acriori stylo scripsit. *extant Innocentii ad Arcadium literæ, vicissimque Arcadii ad Innocentium ab Authore huc allatæ omnino legenda.* *Theod. l. 5. c. 34.*

Ad hunc annum spectat Galliarum clades maxima hæc scriptorum omnium testimonio Stiliconis proditione accidit, qui sequenti demum anno pœnas dedit

Arcadii mors. Rex Persarū Theodosii Tutor. Basio, ac Philippo Coss. Arcadius Aug. Kal. Maii morbo extinguitur, Christ. trigesimum ætatis annum haud multum excedens. quod autem sciret Honorium fratrem iure in se cōmotum; Theodosium filium Ildegerdis Persarum Regis tutelæ fœlicius, quam *an. 408. Marcell. & Prosp. Chron.*

prudentius commendauit is animo nequaquam barbaro Auguſtum Puerum omni deinceps ſtudio, ac ope tutatus eſt. Honorius quoque aliorum omnium immemor, officii memor, ex inſita benignitate, paterne Puerum amplexatus eſt.

Fœdus Rom. cum Perſis.

Cæterum cum inter Romanos, ac Perſas fœdus ad annos centum ſancitum fuiſſet, non Imperii tantum ſecuritati proſpectum eſt, ſed etiam propagandæ apud Perſas fidei ianua patefacta. Res interim Occidentalis Imperii Stiliconis fraude magnopere perturbantur. is enim vt Imperium Eucherio filio pararet, Barbaros non modo ex Gallia, atque Italia non expulit, ſed initis clam fœderibus retinuit, ac ſtipendiis auxit: Portus quoque, ac littora cuſtodiis clauſit, ne ex Oriente annona, atque ſuppetiæ haberi poſſent. eo demum Romam accedente, atque in Senatu coram Principe ſententiam dicente, decreta ſunt Alarico pro redemptione Pacis quatuor auri librarum millia, reclamantibus Lampadio, atque Olympio, aliiſque nonnullis Senatoribus, eamque non tam pacis redemptionem, quam ſeruitutis indignã pactionem eſſe affirmantibus. Senatus fermè reliquus Populuſque Rom. atque adeo Honorius ipſe, veluti proditionis ſcena patefacta, grauiter in Stiliconem commoti, eius partis nonnullis inter-

Stiliconis fraus

Oroſ. l. 7 c 38. Zoſim. l. 5 Marcell. Chron.

Romani Pacem à Gothis redimunt.

Stiliconis fuga. fectis, Rauennam eum aufugere coegerunt; vbi cum suorum quoque Ducum, ac militum alienos à se animos cerneret, & iam se ad mortem peti animaduerteret; in Ecclesiam confugit; à qua tamen abstrahi se sponte passus, à Militibus custodire se Augusti iussu, non occidere ipsum debere affirmantibus, nouis statim ab Honorio acceptis literis occisus est decimo Kal Decembris filio interim Eucherio fuga elapso. edicto tum Stiliconis statuæ deiectæ, abrasumque ex publicis monumentis nomen, quod adhuc non vno in marmore Romæ sic obliteratum legitur.

In Ecclesiam cõfugit.

Stiliconis cædes

Magna hac ipsa in re Dei eluxit prouidentia. quippe Eucherius Paganus cum esset, in maximas haud dubiè difficultates rem Christianam coniecisset, si ex paterna destinatione, ac perfidia rerum potitus fuisset.

Dei Prouidẽtia.

L 20. de Pan. l 20 21 22 de bon. proscr. L 1. de litt. & Itin. cust. L. 43. & seqq. de Har. L. 19. de Pag.

Proscripti quoque alij pern ulti perfidiæ vtcũque participes, in quos rescripta extant complura

His ipsis Coss quod Donatistæ pariter, ac Pagani turbas iterum apud Africam concitarent, Carthagine Episcopi bis coacti, Legatos ad Honorium ea super re decernunt, à quo nouæ in eos leges promulgatæ sunt.

Synodus Carthagine.

Sub idem tempus moritur Porphyrius, qui Antiochenam Sedem, dolo malo occupauerat. tum demum, communi omnium consensu electo. Ale-

xandro, diuturnum inter ipſos catholicos ſchiſma ſublatum eſt, quod ab vſque Iuliani tẽporibus, electis hinc Meletio, illinc Paulino, initium duxiſſe diximus ante annos ſex ac quadraginta: *ex quo errorum innumeri notas apud Theodoretum irrepſiſſe cõſtat, apud quẽ ſchiſma huiuſmodi ad annos* LXXXV. *productum legitur. quod Baronius ipſe, alioquin oculatiſſimus, nequaquam animaduertit.*

Schiſma Antiochiæ ſublatum.

Li. 3. c. 5. Sup. ad an. Chr. 362. In Lauſ. c. 33.

Hoc eodem tempore Melania ex vaticinio quodam, vt ait Palladius, ante annos quadringẽtos editos proximam Vrbis, ac Italiæ cladem ſentiens, diſtractis ampliſſimis latifũdiis, Hieroſolymam cum Albina Nuru, eiuſque filia item Melania, ac Piniano iunioris Melaniæ Viro proficiſcitur, vbi poſt dies non amplius quadraginta extincta eſt.

Vaticinium de Italiæ clade.

Melaniæ obitus.

Chr. an. 409.

Nouus annus Conſulatu Honorij octauo, Theodoſii tertio inchoatur. quo ab Alarico Gothorum Rege Vrbs obſeſſa, cum fame, aliiſque incommodis premeretur, huiuſmodi conditionibus auertere illum cogitur. perſolutæ ſunt Barbaro Auri libræ quinquies mille, Argenti tricies mille, ſericis cum tunicis quater millibus, coccineis pellibus tribus millibus, totidemque piperis libris. porrò quod ærarium exhauſtum, priuatorũ opes tantam auri, argentique vim perficere haud poſſent, in eam ſen-

Alaricus Vrbẽ obſidet.

Pactacũ Alarico.

Deorum ſimulacra conflantur.

tentiam itum est, vt aurea, atque argentea Idolorum simulacra conflarentur, ornamenta Templorum reliqua auferrentur. hic tu diuinum consilium lector expende. Deo enim haud dubiè moderante factum fateri cogimur, vt quod tot Christianorum Principum edicta perficere haudquaquam potuere, Rex barbarus præstaret. mirum sanè videri potest superfuisse tum Romæ aurea, atque argentea Deorum Signa, Templorumque ornatus preciosos, post tot eorum euersiones imperatas, sequutasque direptiones.

Mirum Dei consilium.

Alarici perfidia

At non idcirco à Rege barbaro pax impetrata, cum enim recessisset, atque Ariminum pro fœdere sanciendo peruenisset, inter pacis conditiones eas addidit, vt auri vis magna quotannis daretur: annona, quæ satis esset præstaretur: præter Dalmatiam, ac Noricum, Italiæ quoque pars non modica, quam incolerent, traderetur: obsides darentur: Rex ipse Alaricus vtriusque Romanæ militiæ Dux esset. Romano Senatu haudquaquam assentiente, Vrbs iterum obsidetur.

Roma iterum obsessa.

Melania in Africã diuertit.

Melania interim Hierosolymam vt diximus nauigatura, apud Africam diuerterat, placuit autem Hipponem ad Augustinum inuisendũ proficisci. hic dum esset cũ reliquis à nobis recensitis, Pinianus Melaniæ iunioris

Coniux, quod sacro ministerio idoneus maximè videretur (vt eorum temporum mos ferebat) à Populo per vim raptus, Augustino Presbyter consecrandus traditur. (id ipsi quoque Augustino, vt diximus, vsu venerat) quod non ipse tantum Pinianus, sed cum aliis Albina in primis socrus indigne cum ferret, in ipsum quoque Augustinum facti innidia redundauit, quamuis ei plurimum fuerit innitendum, vt Populo persuaderet, ne consecrare inuitum cogerent statim haud dubiè discessurum, nec tamen ita persuasit, vt eum prius dimitterent, quam ab illo iusiurandum extorquerent, Presbyteratum alia se in Ecclesia, quam Hipponensi non recepturum.

Prosp & Cassiod. Chr. Dum Vrbs à Gothis secundò, vt diximus, obsidetur, Vandali, atque Alani Pyrenei claustra perrumpentes, Hispaniam inuasere: tũ verò Prouinciam vniuersam inter se partiti, eam deinceps quasi indigenæ incoluere. *Hispania à Barbaris occupatur.*

Chri. an 410. *Zosim l. 6 Oros l. 7. c. 42. Sozom. l. 8. ca. 8.* Obsessa Vrbs Honorio Rauennæ agẽte, Consulem dicere aut nequiit, aut neglexit. itaque Varane tantum apud Orientem renunciato annus inscribitur. quamquam haud ita multo post Prisco Attalo cum Vrbis Præfecto Augusti nomen inuadente, Tertullus ab eo cum Varane Consul creatur, cuius tamen nomen Tyranno extincto, è Fastis deletum est. *Attalus Priscus Tyrannus.*

57 Attalus ipso in primis Alarico suffragante, Gentilibus qui in Vrbe erant promouentibus Augustus acclamatur. cum Ariminum non Romanis modo, sed etiam Barbaris deducentibus accedit terrorem Honorio incussurus, & hic quidem paratis ad fugam nauibus, ad Tyrannum tamquam ad Augustum Legatos mittit, spondens se illum æquo animo Collegam admissurum. tanta fuit Tyranni arrogantia, vt Legatis, ipsoque Honorio contemptui habitis, id demum se passurum denunciauerit, vt Honorius viueret, depositis tamen Augusti nomine, atque Insignibus aliquam sibi Insulam exilio optaret. rem indignam superi, atque homines auersati sunt. itaque Tyranni res in deterius statim labi cœperunt. Honorius suppetiis receptis ex Oriente confirmatur: Heraclianus qui Africã pro Honorio administrabat, de Tyranni Ducibus victoriam refert, Alaricus ipse qui hominem euexerat, superbiam pertæsus, Arimini vterque cum esset, extra Vrbem productum, totius in conspectu exercitus diademate spoliat, Purpura exuit: denique apud se cum Ampelio filio manere iussum, ad priuatam vitæ conditionem redigit. imperii insignia ad Honorium missa, quo cum iterum de Pacis conditionibus agi cœptum. Attalus inane Augusti simulacrum, qui Ethnicis spem

Attali arrogantia.

Attalus deponitur.

certam antiquæ reſtituendæ religionis fecerat, quique cum Occidentali, vt ſibi videbatur, iam parto, Orientale quoque Imperium ſpe improba deuorauerat, ſic depoſitus, diutius ad ludibrium circumductus, Honorio demum exhibitus, exſecta dextera vitæ relictus eſt, hæc verò poſt annos aliquot accidere.

Tyranno deiecto Honorius illius ſectatoribus pepercit, his verò, qui in fide permanſerant multa largitus eſt.

Conſternati planè ſunt animo Deorum Romæ cultores, cum res Attali collapſas viderunt, de quo mira ex falſis oraculis, ac vaticiniis mente conceperant *Sed humiliati, non ſunt compuncti.* itaque diuina plane vltione factum eſt, vt quos in patrocinium Barbaros aduocauerant, ſcelerum experirentur vltores.

Dum Alaricus de Pace cum Honorio ageret, Sarus Honorij Dux natione Barbarus egregiè tamen belli artibus inſtructus, Alarico ob veterem ſimultatem infenſus, iniri cum eo ab Honorio fœdus indignè ferens, occaſione arrepta, in Alarici caſtra irruens, multos ex Barbaris interfecit. Alaricus, tum metu ſimul, atque ira percitus, Romam iterum petit, eamque proditione ſtatim capit, ac diripit. quo factum eſt, vt Honorius, inopinato accepto nuncio, cum alia omnia par eſſet credere, de Gallo cui

Sarus Honorij Dux.

Roma ab Alarico capta.

Honorij nota. nomen *Roma*, dictum accepit; quod eius socordiæ, plerique omnes tribuētes, in maximum illi dedecus vertunt, ac planè exibilandum existimant.

Capta Vrbs est IX Kal. Septembris Attali amicorum proditione, quo factum est, vt cessione Attali potitum. Vrbe Alaricum quidam scripserint *Prosp. Chron.*

Alarici in res sacras reuerentia Illud memoria, ac commendatione dignum, Barbarum Regem, graui indicta pœna edixisse, ne quis eorum qui in sacras ædes, Apostolorum in primis Basilicas, confugissent, violaretur: tum illud non sine admiratione refertur, inuentam apud quamdam Deo dicatam Virginem sacræ supellectilis vim maximã, Alarici iussu solemni pompa, ad Apostoli Basilicam, vnde ablata fuerat, custodiæ causa ab ipsis Barbaris fuisse relatam. *Oros. li. 7 ca. 39* *Cassiod. Var. ep. 20. l. 12.*

Addunt quoque alii multos extra Martyrum ædes deprehensos, Christi aut Sanctorum nomine vsurpato, hostium furorem mitigasse.

Gothi Vrbe excedunt. Tertia porrò die, siue, vt alii tradunt, sexta, quam ingressi Vrbem fuerant Barbari, sponte discedunt. contra quam olim Gallos fecisse constat, qui incensæ à se Vrbis cineres anni fere spacio protriuere. quod sanè mirum; cum perquirendis, exhauriendisque Romanis diuitiis vix triennium, ne dum triduum satis futurum videretur. *Oros. li. 7. ca. 24. Marcell. Chron.*

Cæterum

Cæterum Alaricus præter spem omnem decedens Vrbe, nullum in ea suarum militũ præsidium reliquit; neque Honorium ipsum aggressus, quo superato rerum potiri haud dubiè potuisset; sed auerso in Campaniam itinere populabundus, Victoriæ sibi ipse, ac Gloriæ cursum præcidit.

Alaricus victoria uti nescit.

Antiqua hinc Ethnicorum in Christianos querela, vt cum maximè, exaudiebatur. itaque Christiani Antistites aduersus illam pro concionibus disserere vbique coacti sunt. Augustinus præ cæteris in eo versatus argumento, huiusmodi ex causa locupletissimos *de Ciuitate Dei* commentarios elaborauit.

Roma clades Christ. tribuitur. *S. Aug. scribit libros de Ciu Dei*

Aug. ep. 122. Dum Italia his fluctibus agitatur, Africanam Eccles. tranquilla frui pace Donatistæ, ex veteri instituto, nequaquam sinunt. itaque horum causa Consilium Carthagine iterum cogitur, cuius non nisi præfatio, eaque obscura admodum extat. constat sanè missos à Concilio ad Honorium legatos noua aduersus turbulentos schismaticos rescripta impetrasse.

Conc. Afr. c. 75 *Synodus Cart.*

Hoc eodem anno Sarraceni, aliique ex Oriente Barbari Palestinam, atque Ægyptum latrociniis infestas habuere. Monasteria ab his complura direpta, Monachi ipsi magno numero interfecti.

L. 51. de Her. L. 9 de Relig C. Th. Hier. ep. 81. *Sarraceni latrocinia exercent*

Hic, quod hoc ipso tempore Synesius ex Philosopho Episc. euaserit, ab illius

Synesius Episc. & Philos.

primordiis Author multa de rebus ab eo præclarè gestis recenset.

Chri. an. 411. Soz. l. 9. c. 12.

Vndecimus huius sæculi annus nullo Occidẽtalis Imperii notatur Consule, apud Orientem verò vbi tranquillior esset rerum status, Theodosius Aug quartum iniit consulatum, quo Alaricus dum traiicere in Siciliam parat, Cosentiæ repentina morte extinguitur. eius Cadauer (si explorata Miscellæ Author tradit, quẽ non suo nomine Paulum Diaconum appellant) intra ipsumBasentii fluminis alueum, deriuato captiuorum labore fluuio, mox restituto, multis cum opibus Barbari condunt, captiuis consciis, ne quis proderet, interfectis, tum Regem sibi constituunt Athaulfum demortui affinem, quo cũ Romam, vt quidam tradunt reuertentes, prædæ, si quid reliquum fuit, abradunt.

Alarici mors. — Lib. 13.

Athaulfus succedit.

Gallam Vxorem ducit.

Hic sibi Gallam Placidiam Augusti Sororem, magno Reip. bono, matrimonio iungit; quippe ea suadente, quantum à suis Barbaris ei licuit, omni postmodum ope curauit, vt Romanæ restitutor gloriæ diceretur.

Collatio Carth. — Aug. in Breuic.

Hoc tempore Carthagine Synodus diutius exoptata celebratur, quæ Collatio est appellata, quod ei Catholici partier ac Donatistæ interfuerint. *eius Acta ex Augustino Author fusè admodum refert, quem require.*

Honorio Gothorum armis agitato,

Prosp. Chron. Soz. l. 9. c. 12.

Const. Tyr.

Constantinus quidem in Britannia auspicio tantum nominis Imperium inuaserat, dein' Gallias occupauerat. cæterum extincto Alarico, eius auxilio destitutus. acceptaque à Constantino Honorii Duce insigni clade, vitam cum Imperio amisit

Moritur

Hier. ad Ctes. Aug. ep. 99.

Pelagius se prodit.

Pelagius interim apud Ægypti Monachos diutius versatus, Romam se contulit, vbi quæstionum prætextu nouæ hæresis veneno multos infecit, vt Hieronymo pariter atque August. aduersus illum stylum acuere opus fuerit, tum Romano Pontifici Anathematis illum sententia iugulare.

Rursum hic Author. data occasione, de Synesio plura, deque illius eruditione, ac scriptorum monumentis.

Chri. an. 412. Aug. in Gaud. l. 1. c. 19 & ep. 50 & 52. de Hær. C. Th. De Imag. li. 3. in fin.

Donatistarum pertinacia.

Duodecimus sæculi annus Honorio IX. Theodosio V. Augg. Coss. extinctis diuina ope Tyrannis feliciter inchoatur. cuius initio Honorius, posthabitam, de qua diximus, Collationem, Donatistarum pertinacia cognita, nouo eos rescripto insectatus est.

Mirũ de Theoph. morte.

Cyrillus Alex.

Iisdem Consulibus Theophilus Alexandrinus vitæ diẽ clausit extremum, de quo hæc Damascenus, cum morti esset proximus, diutius cum anima colluctatus, agere eam non prius valuit, quam allata Chrysostomi imagine, quem viuentem damnauerat, eam supplex veneratus est. elapso dein' triduo Cyrillus Theophili ex Fratre

nepos, eadem in sede collocatur. Chri.

Qui sequitur annus Lucii tantum an. 413. Consulatu fastis adscribitur, quòd L. 13. de Luci Collega Heraclianus apud Africam infir. his Tyrannidem occupauerit, qua qua sub de causa Fastis Consularibus expungi Tyr. C. meruit, Imperio postmodum, ac vita Th. Hier spoliatus, quod sequenti anno contigit. ep. 8

Demetrias Rom. Virgo

Hoc ipso tempore Demetrias Romanarum Virginum nobilissima, Sponso, cui iam fuerat oppignerata, abdicato, monasticum vitæ genus amplexa est tanta cum omnium admiratione, vt de ea nullus eius ætatis scriptor cum facinoris commendatione non meminerit. Aug. ep. 179. Prosp ep 84 apud Ambr. Prosp. Chron.

Burgundiones.

Burgundiones quoque per idem tempus ad Christi fidem traductos, plerique omnes testantur. L. 6. & 7 de sanct. C. Th. & Iust

Apud Orientem portò Theodosius Eunomianos, aliosque Hæreticos sæpius dãnatos, nouis rescriptis exagitauit. Chri. an. 414. Ambr. moral. Chr. l. 41.

Egregiè nauata à Constantio Reip. opera in Tyrannis pariter, ac Barbaris depellendis, huius anni Consulatum illi, ac Constanti Filio peperit. At verò Athaulfus Gallia, quò concesserat, pulsus, in Hispaniam sese cum exercitu recipit. hic dum vires ex accepta reparat clade, Barcinone, suorum dolo, sex cum filiis interimitur, dum maximè cõponere cum Romanis Pacem studet.

L. 54. de Hær. C. Th. Aug. ep. 61. & 204.

his Coss. nouum aduersus Donatistas Honorii rescriptum promulgatum legitur. quo & hæreditates capessere, & testari sunt vetiti. tum eorum Antistites facultatibus exuti, deportari iussi. his auditis coacto propere eius sectæ Episcoporum Cœtu omnium calculo decretum est, deportationes, & si quæ alia à Præfectis ingruerent, morte voluntaria anticipanda.

Donatistarum insania.

Chri. an. 415. Marcell. Chron Niceph l. 14. c. 29

S. Stephani reliquiæ

Coss. Honorio X. ac Theodosio VI Stephanus Protomartyr cum fidelium olim plausu humatus, ex diuina reuelatione, maxima cum lætitia exhumatus, miraculis rediuiuus apparet. *rem fusius Lucianus cui reuelatio facta. & eo in Author hic refert*

Item Gamalielis & Nicodemi.

l. 9. c. vlt.

Inuenta cum Stephani reliquiis, Gamalielis quoque ossa, ac Nicodemi. tum Zachariæ Prophetæ non longè ab Eleutheropoli, quod Sozomenus tradit; qui & illud addit Prophetæ corpus incorruptum, ac quasi viuum repertum cum Puero Regio, qui Ioæ filius fuisse dicitur, consepulto.

Aug. retr. l. 2. c. 47. Prosp. de Ingrat

Synodus Diospoli. Pelagius hæresim abiurat.

Diospoli, quæ Vrbs olim Lidda, apud Palæstinam, hoc ipso tempore coacta Synodus Prouincialium Episcoporum Pelagium, qui adfuit, praua dogmata abiurare coegerat, quo factum est, vt à Ioanne Hierosolymitano Episcopo, aliisque ex Synodo recedentibus, & inuentio ipsa, atque

exhumatio testibus innumeris fieret, & summa cum celebritate translatio. Porrò quæ Pelagij fuerint dogmata. ab ipsomet, ne damnaretur, damnata ex Augustino, ac aliis, apud Authorem hic habes cæterum versutum hominem Synodi Patres decepisse, ac veluti personatū in scæna Histrionem prodiisse, quæ in eum postea Hieronymus, atque Augustinus scripserunt, demonstrant.

Pelagij dogmata.

Itaque & ipse Rom. Pont. Innocentius, nec culpare se testatus est Episcoporum iudicium, nec probare. tum Ioānes Hierosolymitanus, quod Pelagiū non in communionem modo, sed etiam in arctiorem amicitiam recepisset, male apud Occidentales audire cœpit.

Aug. de pec. orig. l. 2. c. 8.

Contigit hoc ipso tempore Orosium, Augustini missu, in Palestinam profectum, Hieronymum adiuisse, multaque cum eo contulisse, arduasque ei quæstiones ingessisse. tum in Occidentem reducem Sancti Protomartyris reliquias secum retulisse; quamquam reditus ad sequentem annum spectat,

Iudæi Alexandria pulsi. Tumultus inde maximus.

Per idem tempus Iudæi, qui Alexandriæ magno numero erant ob seditiones subinde in Christianos excitatas à Cyrillo Vrbe exturbantur. rem iniquo animo cum ferret Orestes eius Vrbis Præfectus, quod è republica non esse diceret Populi fre-

Socr l. 7. ca. 13.

quentiam minui, multorum odium incurrit, in primis Monachorũ, quorum quingenti amplius Nitriæ Montem, suaque inibi Monasteria deserẽtes, Alexandriam ingressi, Oresti rheda circumuecto obuiam facti, quasi Paganum contumeliis illũ incessunt. nec satis ei fuit Christianum se esse, & ab Attico baptizatum, exclamare; nam saxis quoque impetitus, capite vulnus excepit, dilapsisque metu Apparitoribus, extremum vitæ periculum adiit. rem indignam Populus auersatus, in Monachos irruit, eosque in fugam vertit, subsistente Ammonio, qui Præfectum cæteris audacior, vulnerauerat. is igitur comprehensus, ac quæstionibus admotus, in ipsis cruciatibus extinguitur, neque hic stetit seditio. erat Alexandriæ Hypatia, Virgo omnium cum admiratione Philosophiam publicè docens, ad quam audiendam ex vniuerso fere Orbe homines discendi, visendique cupidi confluebant, quamque eius ætatis Philosophi suspiciebant; Synesius verò, quo de meminimus, Magistram, ac Dominam appellare consueuit; illam, quod Orestis esset familiaris, summaque apud omnes authoritate polleret, Viri pacis, vt videbantur, cupidi, idoneam putabant, quæ dissidia inter Præfectum, ac Cyrillum componeret; hoc cum negligi ab ea animaduertissent, efferati ad

Monachorum facinus.

Hypatia insignis Virgo.

Hypatiæ exitus miserabilis. Ecclesiam curru deturbatam pertrahunt, immanique ibi consilio miris affectam cruciatibus, ac contumeliis discerpunt, discerptam denique comburunt. quis iam Alexandrinos Ciues seditionibus infames à Scriptoribus vulgò appellatos, satis pro meritis laudatos dixerit? porrò quid Theodosius aduersus seditiosos rescripserit, ad sequentem annum spectat.

Pulcheria Augusta dicitur. Hoc sanè anno idem Augustus nouo exemplo Pulcheriam sororem natu maximam, annum tamen XVI. non excedentem Augustam appellatam, Imperii Consortem adlegit magno Reip. bono. Occiso, vt diximus, ipsius conspiratione Militum Ataulfo, Sigericus successor ei datur; qui tamen haud diu superstes fuit, pacem etenim & ipse cum Romanis firmare studens, a suis pariter, seu pacis odio, seu alia de causa interimitur, tum Vuallia ex Athaulfi liberis superstes (quod sanè mirum) ab ipsis Patris, ac Fratrum interfectoribus Rex creatur. Hic diuino potius iudicio, quā antecessorem Regnum casu territus, quod populariū suorum duplici, in Siculo, ac Gaditano freto, naufragio pauci admodum superfuissent, cōposita cum Honorio pace Gallam Nouercam honorificè hactenus apud se habitam, eidem reddidit. *Socr. l. 7. c. 22. Sozom. l. 9. c. 1.* *Vuallia Gothorū Rex.*

Vrbis direptorum exitus. Opportunè hic Lector admonendus est, vt secum cogitet, quemad-

modum hoc tempore barbari, qui Vrbem diripuerant, duplici naufragio magna ex parte periere, ita id alias ſæpius, ſuperiori præſertim ſæculo poſt Borbonicam Vrbis direptionẽ (quod Paulus quoque Iouius animaduertit) contigiſſe.

Chri. an. 416. tom. 1. Conc. Socr. l. 7. c. 11. Sozom. l. 9. c. 13.

Nouo appetente anno Theodoſius Auguſtus ſeptimum init Conſulatum Collega Palladio; quo tempore tum Carthagine, tum Mileui apud Numidiam aduerſus Pelagium, qui vtrobique damnatus eſt, duplex Synodus celebrata eſt: datæque ad Innocentiũ Synodales literæ, ex eoque viciſſim receptæ. *Synodus Carth. & Mileui.* tom. 1. ep. Rom. Pont.

Oroſius interim Hieroſolymis redux, antequam in Hiſpaniam appelleret, apud Africam diuertit. ibi ſacrarum, quas ſecum deferebat, reliquiarum Auguſtino, aliiſque Epiſcopis, parte relicta, ſumma ſacros Antiſtites lætitia affecit, qui & Templa iis decẽter aſſeruandis excitarunt, & ſacras ſolemni ritu Proceſſiones inſtituerũt; quo tempore omnium ore, ac ſcriptis teſtata miracula per Sanctum Protomartyrem ſunt edita. *Oroſii reditus.* Aug. ſerm. 32. 33 & ep. 103.

Hoc pariter anno Innocẽtius Rom. Pont. certior factus, immeritos vulgò apud Africam ad ſacros ordines promoueri, pro vniuerſali Eccleſiæ ſibi cura demandata, acriter ea de re ad Aurelium Prouinciæ Primatem ſcripſit; acrius adhuc tamen ad Ioan- ep. 29. & 30.

nem Hierosolymitanum cuius negligentia factum audierat, vt nefarii homines sacrarũ Virginum apud Bethleem Cænobium, in quo Eustochiũ, ac Iunior Paula erant, diriperent, quade re ad Hieronymum quoque, qui apud eum pariter expostulasset, per-

Rom. Pont. authoritas. scripsit, testatus si delinquentium nomina, ac genus, remque ipsam gestam peculiarius resciisset, confestim se causæ cognitores, ac Iudices delegaturum. diuino porrò consilio factum videtur, vt Ioannes non huic tantùm affinis culpæ, diem hoc anno claudēs extremum, iustissimo Dei Tribunali sisteretur. *Auth. in append. ad hunc tom. 1.*

His ipsis Coss. inquit Marcellinus, Atticus Episcopus egregium de fide, ac Virginitate librum ad Reginas scri- *In Chron.*

Theodosii Sorores Virgines. psit. hæ fuere Theodosii sorores quatuor, Pulcheria, Placilla, Arcadia, ac Marina, quæ concordibus inter sesetis dicata Deo Virginitate, in Aula perindè, ac in Cœnobio vitam sanctissimè duxerunt.

Edictũ in Gentiles. Legitur & hoc anno datũ ab Augg. rescriptum aduersus Gentiles, quo à militia pariter, ac publicis muneribus exclusi sunt; iusto sanè Dei Iudicio, qui iniquè Attalo Tyranno studētes, ad pristinam se dignitatem restituendos putarunt. *L. 21. de Pagan. C. Th.*

Rursum Theodosius certior de Alexandrinorum seditione factus; ad eam reprimendam, atque in futurum

L. 42. de Epiſc. coll. præcauendum, opportunam dedit ſanctionem.

Chri. an. 417. Honorio XI Conſtantio II, Coſſ. nouus annus aperitur, quo Pelagius cognito ſuam in Paleſtina Synodo abiurationem ab Innocentio non probari, literas ad eum fallaciæ plenas dedit: inſuper & pro ſe ad eum ſcribi à Ioannis ſucceſſore Proylo curauit. porrò literæ Zoſimo, qui Innocentio interim ſucceſſerat, ſunt redditæ. Obiit Innocentius V. Kal. Aug cum annos ſediſſet paulò amplius XV. cuius natalis Eccleſiaſticis quoque tabulis annua memoria celebratur.

Pelagii artes.

Aug. de pec. orig. c. 17. & 21. & de grat. Chri. l. 1. c. 30.

Innocentii Papæ obitus. Zoſimus ſuccedit.

Nec Pelagii tantum literæ ad nouum Pontificem peruenere, verum etiam Cæleſtius ipſius Pelagii Anteſignanus. qui cum magiſtro & ipſe apud Africam damnatus, ad Sedem Apoſtolicā prouocauerat. hunc Zoſimus lucrari cupiens, benignè excepit, datoque ad reſipiſcendum tempore, ad Epiſcopos interim Africæ de illius cauſa perſcripſit, vtque intra bimeſtre, qui accuſatorum partes agerent duo ſaltem Romam ex Africa accederent, imperauit.

Caleſtius Pelagianus.

Prosp. Chron. Vndecimo hoc ſuo Conſulatu Honorius triumphali pompa Romam iniit, Attalo currum præeunte, quem Lipare poſtea exulem viuere permiſit.

Attalus triumphatus Synodus Carth.

Chri. an. 418. Tum nouo ſubeunte anno, XII. cum Theodoſio Conſulatum gerit, quo

tempore Carthagine CCXVII. Episcoporum Synodo celebrata, perlatisque ad Zosimum Synodalibus decretis, ab eoque probatis, Pelagiana hæresis profligata est. Episcoporum Iudicium sequutum est Honorii Rescriptum, *quod hic apud Authorem habes.*

Decretũ de sacr. ordinibus. Sub idem tempus Zosimus ad Gallos, Hispanos, atque Afros decretalē epistolam dedit aduersus eos, qui ad sacerdotiũ confestim ascendunt nulla præuia in singulis Ordinum gradibus ministratione, definiens quantum tēporis in quolibet ordine quis debeat ministrare. quod aliis, hoc eodem anno, ad Hesychium Salonitanum datis literis repetiit. *tom. I. ep. Rom. Pont.*

Iudæorũ cõuersio Accidit hoc ipso tempore mira Iudæorum ad Christi fidem conuersio apud Minoricam, quæ altera est ex Balearibus. *rem fusius Author recenset ex prolixiori Seueri Epistola, qui eius Insulæ Episcopus fuit.*

Zosimi Papæ obitus. Bonifacius succedit. Sub anni finem Zosimus moritur Pontificatus anno vix dum expleto, huic Bonifacius sublegitur, non tamen sine Populi dissidio, Eulalio quoque aduersus Bonifacium electo re ad Honorium perlata, de Episcoporum, quos consuluit, sententia, Pontificatus Bonifacio adiudicatus est, quod sequenti anno contigit.

Hoc tempore ex Placidia Honorii sorore, ac Constantio, qui Cæsariam *Marcell. Chron.*

Soz. l. 9. c. 16. fuerat appellatus, nascitur Placidius Valentinianus, qui postea Augustus dictus, tertius hoc nomine appellatus est. *Valentinian. 3. nascitur*

Chri. an. 419. Vndeuigesimus sæculi annus Coss. habuit Monaxium, ac Plintham. Rom sanè Ecclesiæ ob conflatum à Clero schisma haudquaquam lætus, qui Eulalio fuerãt suffragati, Symmachi Præfecti patrocinio fulti, potiores erant, cuius etiam relatione factum vt Honorius pro Eulalio tum rescripserit, supplici postmodum libello, ex his, qui Bonifacio studebant, recepto, ambos Rauennam accersit: tum Episcopos complures causæ cognitores adesse iubet. antequam dissidium Episcoporum sententia dirimeretur Eulalius in se ipse sentẽtiam tulit. quippe Vrbem iniussu Augusti (qui Paschalia interim festa per Spoletanum Episcopum peragi imperauerat) ingressus, ingenti eam tumultu miscuit, vt ipsi adeo Magistratus, qui compescere eum curauerant, lapidibus appetiti, furentis Populi iniuriam vix euaserint. *rem gestam ex Authore, hic eam ex Actis fusius referente, pete.* ea de causa & deiectus Eulalius, & Bonifacius restitutus est. *Schisma* *Tumultus Romæ ob schisma*

Pelagiana interim hæresis Hydræ instar, noua subinde capita attollebat. itaque & Augustinus nouis quotidie eam libris exscindere nitebatur. & Augustus iteratis rescriptis ampu- *Pelagiana hæresis.*

Pelagiani edictis agitati.

tare. ſanè hoc anno literis ad Aurelium Epiſcopum datis, non in Pelagianos tantum pœnam conſtituit, ſed in eos quoque qui illos recipere, aut diſſimulanter fouere comperti fuiſſent.

Zoſimo adhuc ſuperſtite, Cæleſtius, vt diximus, Pelagii aſſecla apud Africam damnatus, ad Rom. Sedem appellauerat. hoc idem haud ita multo poſt Apiarius quidam Africanus Presbyter, aliique nonnulli factitauerant, ea de cauſa miſſi à Zoſimo Legati fuerant. his imperioſius legationis munus peragentibus viſi ſunt Africani Epiſcopi aliquot Romanæ Sedis authoritatem voluiſſe conuellere. ex his, quæ tum ea occaſione geſta, aut ſcripta ſunt, impii Nouatores hiſtoriam ita concinnarunt, vt dicerent tum primum à Zoſimo Eccleſiæ primatum ſubripi tentatum & non ſine ſcelere quidem, Niceno Canone falsò ſuppoſito itaque fraude detecta Romani Epiſcopi cauſam funditus exciſam *his Author, enucleatius re excuſſa, ita occurrit, vt Aduerſarios mentiti impunè haudquaquam ſinat.*

Nouatorum mendacium.

Cent. 5. Magd. c. 5. 12. 38. & Defenſ. Molinæi

Moritur hoc anno Euſtochium Virgo ſanctiſſima Paulæ filia, qua de ſæpius meminimus, exactis in Bethleemitico Cœnobio annis XXXV quo tempore Paleſtinæ Vrbes complures collapſæ vehementiori terræmotu di-

Euſtochii obitus.

Hier. ep. 27.

Marcell. Chron. cuntur. Chriſtus verò Dominus in ipſo Oliueti Monte multis ſe viſendũ exhibuit pellucenti nube circumſeptus. ad hoc aliud oſtentum proditur; in recens baptizatorum veſtibus Crucem diuinitus impreſſam perſpicuè viſam. hinc factum, vt multi, ex ſacris vaticiniis extremum metuendi iudicii adeſſe diem & putarent ipſi, & pro concionibus, & familiaribus vbique ſermonibus inculcarent. *Aug ep 79 80.* *Prodigia apud Paleſtinam.*

Chri. an. 420. Quadringenteſimum, ac vigeſimum Chriſti annum Theodoſius IX. Conſtantius 3. Conſulatum auſpicati sũt; quo Conſtantius ipſe Auguſti nomine, atque inſignibus ab Honorio eſt auctus, cuius reſcripto Cæleſtius iterum proſcribitur. *Conſtãtius Aug.*

Marcell Chron. Aug. de Ciu. Dei l.18.c 12 Socr. l 7 c. 21. Theod l.5.c. 34. Perpetuum, vt videbatur, inter Romanos, ac Perſas ſancitum fœdus, ſuperiori anno reſciſſum fuerat. ergò ingens in Chriſtianos perſequutio excitata eſt: ſiuè eam Ildegerdes ipſe, qui Theodoſii Tutor fuerat, ſiue, quod alii tradunt, Ildegerdis filius Raranes inſtituerit cruciatuum genera, quibus affecti ſunt, qui fidem conſtanter retinuere Theodoretus, non ſine horrore enumerat legenda, aut audienda. bellum porrò fœliciter à Theodoſio geſtum, biennio peractum eſt. eo vigente cum ex Perſis ſepties ferè mille captiui apud Romanos eſſent, ſummaque alimentorum inopia laborarent, Acacius Amidæ Epiſco- *Perſequutio in Perſide.* *Acacii Epiſt. charitas.*

pus sacra vasa in illorum redemptionem impendit. cuius effusa charitas ipsis hostibus admirabilis, conciliandeinter vtramque Gentem paci adiumento fuit.

Sarraceni ad Christi conuersi. Eiusdem ex causa belli Christianæ fidei aditus apud Sarracenos patefactus. id quo pacto acciderit, quidque diuini prædicatione verbi effectum fuerit, Cyrillus refert.

S. Hieronymi obitus. In huncannum incidit Hieronymi eximii Ecclesiæ Doctoris exitus pridie Kal Octobris, ætatis fere octuagesimo, quod ea ipsius scriptis haud dubiè colligitur. multi sanè, sed perperam ad centesimum cum accessisse tradunt, missis igitur qui de tanto Viro leguntur elogiis, ac librorum ipsius, qui extant, catalogo prætermisso, eos tantum referre sat erit, quos *Hieronymi libri deperditi.* excidisse compertum est. hi sunt de Hæresibus, & de carnis resurrectione. in Lucæ Euangelium Homiliæ xxx. in Psalmos tractatus septem. de iudicio Salomonis in omnes Prophetas adnotationes pro Tyronibus præter copiosiores, quæ extant, explanationes, in quatuor Euangelia: denique in Apocalypsim præterea, quæ ex Græcis Authoribus latinitate donauit, *Porro quæ de Hieronymo inconsultè admodum circumferuntur in eius Vita ab imperito quopiam concinnata singillatim his Author refellit; quem require.*

In vit. S. Eus. apud Sur. 20. Ian. Prosp. Chron. Hier de scr eccl. in fin. Aug ep. 261. & de Hær. in fin. Cassiod. inst. diu.

Chr. an. 421. Prosp. Chron. Agricola, atque Eustachio Coss. Constantinus in ipso Imperii limine moritur. tradit Nicephorus, bellum Theodosio inferre meditatum, quod suam ipsius imaginem Constantinopolim ex more allatam, recipere ille noluisset.

Marcell. Chron. Socr. l. 7. c. 21. Theodosius interim puber factus Athenaidem Leontii Philosophi filiam, liberalibus disciplinis apprimè excultam, Vxorem duxit, quam Baptismo ab Attico Episcopo initiatam, Eudociam in posterum dici voluit, hæc in Viri laudem egregium de bello Persico Poema scripsit, quo in argumento alios quoque versatos tradunt. *Athenais quæ & Eudocia Theodotii Vxor. Poema scribit.*

At verò Theodosius rei Ecclesiasticæ ignarus Attici suasu, doloque macelo Illyrici Ecclesias Constantinopolitanæ subiecit præfatus hac in re antiquos se Canones restituere, quos commentitios illi Atticus haud dubiè proposuit; illud insuper addens Constantinopolitanam Ecclesiam Romæ Veteris prærogatiua gaudere, quod Augustorum sancitum legibus, Reip. statum spectat, non autem Ecclesiæ. Huic porro sanctioni Romani Pontifices, Leo in primis, nunquam acquieuere, de quo infra erit dicendum. L. 6. de sacr. Eccl. & L. 35. de Episc. & Cler.

Chr. an. 422. Nouus annus vtrumque Augustum Coss. habuit, quo Bonifacius aduersus Patroclum Sedis Arelatensis inuasorem, causæ cognitionem Hilario

Narbonensi demãdauit; ex quo praxim frequentibus firmatam exemplis agnosce supremæ in omnes Episcopos Rom. Pontificis potestatis.

Bonifacius Africa Dux.

Militaribus hoc tẽpore copiis apud Africam præerat Bonifacius Vir æquè pius, ac strenuus. huic cum Augustino amicitia non vulgaris intercedebat, tum literarum commercium, *quarum nonnullas Author hic recitat.*

Arriani Augustinũ prouocant.

Hoc sub duce Gothi quoque stipendia faciebant; qui Arriani cum essent, Arrianos quoque ministros secum habebant. in his Maximinus Episcopus fuit, qui Augustinum ad disputationem de fide lacessere non dubitauit: quod & Pescentius Comes rerum Fiscalium exactor itidem Arrianus est ausus. *Aug. ep. 37. Possid. in vit. c. 13.*

Honorij mors.

Mariano, atque Asclepiodoro Coss. adscriptus annus funestus illuxit Honorii morte, quæ Augusto mense contigit. imperauit à Theodosii Patris obitu annos fere vndetriginta, decem amplius vixit. Romæ illum decessisse, & apud Vaticanum porphyretico conditum monumento, Paulo Diacono tributa historia testatur. Paucis ante obitum mensibus Gallam sororem, cum duobus filiis, Valentiniano, atque Honorio, ob suspicionem vocatorum hostium, in Orientem amandauerat; quo factum, vt cum nullus apud Occidentem esset, qui iure cognationis Imperium *Chr an. 423. Marcell. & Cass. Chron. Socr. l. 7. c. 23.*

ſuſciperet, Ioannes quidam, qui tum Prætorio Præfectus, antea inter Augusti ſcribas fuerat, Imperium inuaderet his ſtatim Legatos ad Theodoſium mittit per quos illum orat, vt ſe in Collegam adſciſcat. Theodoſius Legatis cuſtodiæ traditis, Patrui morte haudquaquam vulgata, Ardaburium, quo Duce bello Perſico fœliciter vſus fuerat, in Ioannem conſcribere exercitum iubet.

Ioannes Tyrãnidem occupat.

Ardaburius Theodoſii Dux.

At nouus Imperator inter prima Principatus rudimenta Eccleſiaſticã immunitatem omnem decreto ſuſtulit; quod quam malè conſultus fecerit, ſuo mox damno expertus eſt. Theodoſius viciſſim Auitum ſectatus morem, bellum ab ipſa Hæreticorum aliorumque Chriſti hoſtium inſectatione auſpicatus, complures, quæ extant, hac de re edidit ſanctiones.

L. 60. & 61. de har. L. 22. & 24 de Pag. L. 27. de Iud. C. Th.

Honorium haud ità multò poſt ſequutus Bonifacius Pontifex, moritur VIII. Kal Nouembris. cui ſublegitur Cæleſtinus. huic ex Eulalii factione nonnulli, quemadmodum ſeſe opponere non ſunt auſi, ita illius communionem diutius vitaſſe conſtat, quod Valẽtiniani edita poſtmodum reſcripta declarant.

Bonifacii Papa obitus Cæleſtinus ſuccedit.

Chr. an. 424.

Qui ſequitur annus Caſtinum, ac Victorem Coſs. habet, quamquam ille Conſulatu motus, conſularibus quoque faſtis expunctus eſt.

Oppidanis quibuſdam Hipponẽſis

Africæ Antisti-tis com-motio. antea Diœcesis Episcopum, Augustinus, petentibus dederat paulo iuniorem sui Monasterii Alumnum; hunc postea criminum haud leuium compertum, Oppidanis certatim deferentibus, Augustinus deposuerat. is appellatione ad Apostolicam Sedem interposita, Romam perrexerat; nactusque Cælestini aures faciliores, quam sperasset, apud Africam accusatoribus suis insinuari curauit propediem se victorem Cælestini sẽtentia rediturum, vulgatum insuper est non sine satellitio Romani Pontificis adfuturum. hæc non Augustini tantum, atque Oppidanorum animos exulcerarunt, sed alios quoque Africæ Antistites commouerũt adeò, vt iactare quidam ausi fuerint nefas esse Africæ Episcopos transmarinam opem implorare, cum præsertim haud ità pridem Zosimi quoque Legati paulo acerbius cum ipsis egissẽt. hinc Nouatorum, quæ diximus, mendacia, non ante Zosimum Romanos

Nouatorum calumnia refellitur. Episcopos in alios omnes potestatem vsurpasse. Augustinus sanè literis ad Cælestinum datis, quamquam animi perturbationẽ profesus ex sui Alumni, quam metuebat, scelerum impunitate, summam haud secius aduersus Cælestinum reuerẽtiam præ se tulit, sedis verò authoritatẽ maximè agnouit, nec nuperam dixit, tantum abest, vt iudicium subterfugerit. annuisse *ep. 162.*

porrò Cælestinū Augustino, cognoſci ex eo poteſt, quod mutua deinceps ſe beneuolentia complexi fuerint. tum illud æquè exploratum eſt, Africanos Epiſcopos reliquos, non tam Rom. Pontificis ſententias, quam illarum exequutiones, quæ non rarò cum militari apparitura peragebantur, ægrè tuliſſe.

Ioannes interim copiarum parte in Africam tranſmiſſa, Prouinciam à Bonifacio militiæ inibi Præfecto repetit. is tyrannidem ſimul, atque impietatem auerſatus, re antea cum Auguſtino collata, illiuſque ad Deum precibus, & cauſæ bonitati fidens, armis decernere ſatius duxit, quod & feliciter præſtitit. *Ioannis Tyr. conatus.*

Ardaburius Theodoſii Dux Salonas cum exercitu delatus, dum illud Aquileiam tranſmittit, in littus vi tempeſtatis eiectus, in Tyranni poteſtatem venit, Deo ita moderante, ne humanis conſiliis felix belli exitus tribueretur, de quo in ſequentis anni rebus geſtis ſermo erit. *Ardaburius à Ioanne capitur.*

Theodoretus ſuperiori anno ad Cyri Vrbis Epiſcopatū euectus cum ampliſſimam Diœceſim (octingentas Parœcias habebat) Marcionitis refertam nactus eſſet, in illis ad rectam fidei ſemitam pertrahendis vi maxima incubuit. quanto verò cum pietatis prouentu, ipſemet tradit. *Theod.* *Ep 81. & hist. de Sanct. c 21.*

Theodoſius XI. Conſulatus Colle-

gam assumit Valentinianum consobrinum, quem hoc eodem anno post deiectum Tyrannum adhuc impuberem Occidentali præfecit Imperio. Tyranni porrò exitium mira Dei prouidentia contigit. Rauennam cum exercitu se receperat, Vrbi, qua parte palude inaccessa putabatur, custode nullo imposito. ergo Ardaburij, quem captum à Tyranno diximus, filius Aspar, collectis vtcumque Romanis copiis, non tam maris fluctibus, quam Ducis infortunio disiectis; dum omnia circumspicit, vt Remp. simul, ac Patrem in pristinam vindicet libertatem; Angelo, vt Socrates, aliique tradunt, Pastoris specie per inaccessã alioquin Paludem deducente, Rauennam peruenit, Vrbis, portas patentes reperit, factoque impetu Tyrannum opprimit, admirabili sane, absque vllo suorum detrimento, parta victoria, quam vt omnes ore Theodosii pietati tribuere; quæ sanè fuit eximia tum in rebus aliis peragendis, tum in hoc ipso diuino munere agnoscendo, cum enim Circẽsibus ludis interesset, insperatæ victoriæ nuncium allatum est. religiosus tum Princeps ad Populum, qui aderat frequẽtissimus; quin, inquit, ludis relictis gratias Deo supplicitet acturi, ad Ecclesiam propo ramus, excepta Augusti vox est omnium cum admiratione, ac plausu neglectisque spectaculis, cum omnes

Chri. an 425.

Valent. III. Aug.

Tyrã. diuinitus oppressus.

Theod. pietas.

ſolemni veluti pompa in Templum deduxerunt, vnum de Theodoſii religione, quod Theodoretus, & alii tradunt nequaquam eſt reticendum. Vir quidam Monaſticum vitæ genus excolens, cum ad eum ſæpius, rei cuiuſdam petendæ gratia, acceſſiſſet, nec eius alloquendi poteſtatem nactus fuiſſet, per ſummam temeritatem ei ſacris interdixit pius Princeps re intellecta, ac Monacho diligentius conquiſito, nec reperto, ad Epiſcopum, pro impetranda abſolutione, quemdam ex domeſticis ablegauit; negante Epiſcopo abſolutione opus eſſe, cum temere Monachus eam ſibi poteſtatem tribuiſſet, haudquaquam acquieuit, teſtatuſque cibum ſe non percepturum antequam vinculo ſolueretur, Monacho iterum perquiſito, ab eo demum facinus erubeſcente ſolutus eſt.

Theod. l.5. c.36. Niceph. l.14. c.4.

Mirũ de Theod. relig.

Poſt Tyranni necem Barbari, quos ille acciuerat, in Thraciam irrumpentes, diuina & ipſi ope diſiecti ſunt, eorum quippe Dux Coylas fulminis ictu interiit: reliqui procellis, rerum inopia, aliiſque incommodis confecti, vulgari demum lue abſumpti ſunt.

Soc l.7. c.42.

Barbari Thraciã inuadunt. Diuinitus profligãtur.

Multæ hoc anno ab vtroque Auguſto editæ ſanctiones leguntur ad iura Eccleſiæ, ac diuinum cultum ſpectantes. ſed & litterarum ſtudiis Conſtantinopoli Theodoſius noua ſancita lege conſultum voluit, in quaProfeſſo-

L.5. de ſpec. L. 46. de Epiſ. & Cl. L.62. 63 64 de hær.

rum & numerus, & quas græcè, ac *L. 5. de*
Immuni latinè profiteri artes, ac scientias de- *stud. lib.*
tas publi berent, definitur. tum alia rursum *L. 1. de*
cè docē- edita sanctione honore afficiendos *Profess.*
tibus. eos duxit, qui XXII annorum cursū *Socr. li.*
docendo confecissent. *7. c. 15.*

Obiit hoc anno Atticus, quem *Chri.*
Chrysostomo suffectum diximus. *an. 426.*

Sisinnius Byzantii Antistes Repetito eorundem Augg. Consulatu nouus annus inchoatur, quo Sisinnius Vir integerrimus Constantinopolitanæ Ecclesiæ imponitur. *L. vlt. de* Theodosius ad Ethnicæ superstitionis *Pag.* reliquias abolendas, seuerissimam legem promulgauit.

Aug. successorem nominat. At verò Augustinus annum agens *Aug. ep.* secundum supra septuagesimum, im- *213.* parem se oneri ea iam ætate sentiens successorem sibi, ac se adhuc superstite Coadiutorem, vt vocamus, dixit Neradium Populo haudquaquam improbante, otium proinde vtcumque nactus, tum alia nonnulla, tum Retractationum libros scripsit.

Eo tamen haud diu frui potuit; se- *Chri.* quenti quippè anno, qui Consules *an. 427.* Hierium, atque Ardaburium habuit *Prosp.* Ciuile inter Romanos Duces bellum, *Chron.* *Bellum Ciuile.* barbaricum mox excepit. Bonifa- *Paul.* cius, quem, ex Augustini consuetu- *Diac. li.* dine; pietatem hausisse diximus, quo- *14.* magis in dies in eius Prouinciæ administratione militari laude, ac potentia cresceret, eò etiam magis æmulorum in illum inuidia succrescit. eo factum

est

eſt, vt quaſi nouarum rerum ſtudioſus apud Theodoſium deferretur. igitur perduellionis reus actus, imparem ſe hoſtibus cernens, qui Auguſtorum auſpiciis bellum adminiſtrabant, ex Hiſpania Vandalos, atque Alanos exciuit, maximo Rom. Imperii, ac Chriſtianæ Reip. detrimento, quod non ſemel deinceps erit deplorandum.

Bonifacius Vandalos vocat.

Chri, an. 428. Procop. de bell. Vand. l. 1.

Porrò auxilio vocati Barbari ipſi in primis Bonifacio exitio fuere. is enim amicorum ex Vrbe litteris præmia, ne dum veniam à Placidia Auguſta pollicentibus, ſi Barbaros quacumque demum ratione ab Africa auerteret, facti pœnitens eorum animos ingenti oblata pecunia tentauit. id vbi incaſſum agere ſe animaduertit, vi pellere adortus, manus conſerere non dubitauit. cæterum victus Hipponem munitam Vrbem ſe recipit, vbi à Genſerico, qui Gentis Principatum, Gunderico maiori natu fratre extincto, ſuſceperat, obſidetur. & hæc quidem altero à tranſmiſſo in Africam à Barbaris exercitu anno cõtigere Sauro, ac Fœlice Coſſ. quæ deinceps eadẽ in prouĩcia ſunt geſta, ad ſequentes annos ſpectant.

Bonifacius victus.

Genſericus Vandalorum Rex.

Proſp. & Caſſiod. Chron.

Ætius interim, qui præ cæteris Bonifacium ad perfidiã, ac veſana conſilia adegerat, in Galliam cum copiis profectus, egregiam de Francis, qui ad Rhenum ſubſtiterant, victoriam retulit, quo factũ eſt, vt Principum,

Ætius Rom. Dux.

Francos vincit.

ac mortalium ferè omnium, ob perſundatam Africam, odio laborans & meritam tum quidem pœnam euaſerit, & meliori poſt hæc fama vitam egerit.

Neſtorius Byzantij Epiſc. creatur.

Socr. l. 7. cap. 29. Proſp. Chron.

Siſinio præmaturè vita functo, Neſtorius Antiochia, ob Chryſoſtomi memoriam, petitus, eadem in ſede collocatus. principio is quidē Theodoſio author fuit Hæreticos, aliosque nefarios homines nouis legibus inſectandi. At enim homo impius, qui ex Paulo Samoſateno prognatus dicebatur Chriſto diuinitatem adimente, haud diu auitos errores diſſimulauit: quāquam illos, veteri damnatos præiudicio, iterū obtrudere veritus, ambagibus quibuſdam, ac veluti præſtigiis inuoluit. quippe Chriſtum hominem tantum ex Virgine natum, diuinitatem pro merito adeptum affirmabat, alia inſuper dogmata huic conſentanea effutire eſt auſus. Cyrillus ſanè Alexandrinus, quē Aduerſarium acerrimum cum Cæleſtino, ac aliis expertus eſt, quindecim eum capitibus cūm Samoſateno conſentire affirmat. Porrò Neſtorius ſua ipſe dogmata palam tradere cum extimeſceret, impietatis adminiſtros haud ægrè inuenit, qui id prꝫſtare non erubeſcerent. ex his Dorotheus quidam Epiſcopus Conſtantinopoli tum degens, in ipſa ſacræ Synaxis frequentia ſuggeſtum conſcendens concionabun-

Hæreticum ſe prodit.

Eius dogmata.

dus clamare auſus eſt, *ſi quis Mariam Deiparam dixerit, anathema ſit.* his conſentanea cum Anaſtaſius quoque Neſtorii Presbyter, eo nequaquam improbante, iactaret, maximus totius Populi motus ſequutus eſt, atque adeo poſtmodum totius Chriſtianæ Reip. perturbatio, de qua mox dicturi ſumus.

Palladius in Angliam.

Chri. an. 429. *Proſp. Chron. Bed. l.* I. *c.* 17. Subit annus ſeculi vndetrigeſimus, qui Conſules habuit Florentium, ac Dionyſium, quo tempore Cæleſtinus Rom. Pont. Britanniam Pelagiana infectam lue, Palladii Diaconi legatione purgauit. Scotos eiuſdem Inſulæ Populos, vt qui maximè adhuc barbaros, ad humanitatem ſimul, ac Chriſtianam fidem traduxit. Sunt qui Scotorum ad Chriſtum conuerſionē antiquiorem tradant, ſed cū hoc eius ſæculi ſcriptoribus incompertū ſit, commētitium putamus. *porrò cum tres eodem fere tēpore Palladij vixerint, hic de quo eſt ſermo quis eorum fuerit, Author diſquirit.* ipſo autem ea in legatione vita functo, cum in Hiberniā quoque Euangelium intuliſſet, Patricius cœptum ab eo opus abſoluit. De alia quoque in Britanniam Legatione à Germano, ac Lupo Epiſcopis obita *Bed. l.* I. *c.* 17. ſcriptores tradunt, quæ in alia incidit tempora cum Inſula domeſticis, externiſq; armis agitata, ab Anglis Saxonū Gente magna ex parte ſubacta, Angliæ poſtmodū nomen adepta eſt.

Scoti ad fidē conuerſi.

Palladij ſimul. tres.

S. Patricius Hiberniæ Apoſt.

Angli Britanniā occupant.

Britanni in Galliam. tum Britanni vexati ab Anglis, pulsique, eam Galliæ partem, quæ in Oceanum excurrit, insedere, ac Britanniæ illi nomen indidere.

Nestorius hæresim dissеminat. Subindè impius Nestorius propagare hæresim cupiẽs, litteris ad Ægypti Monachos, aliosque complures datis, insuper & commentariis conscriptis, eam latè dissеminat, magnæ hinc inter Monachos excitatæ turbæ, ad quas sedandas Cyrillus primam scripsit epistolam, eadẽ quæ in Ægyptum, cum Romam quoque incerto tabellario fuissent perlata, Cælestinus ad Cyrillum scripsit, diligenter perquireret, an ea quæ de Nestorio vulgabantur, à Nestorio essent Authore, tum an alia insuper idem vulgasset. Cælestini literis acceptis Cyrillus, ad Nestorium ipsum scripsit, tum alteras ad eundem dedit, quibus ille vehementer commotus, maxima cum arrogantia rescripsit, se præ cæteris diuinæ scripturæ sensum, ac scopum attigisse ostendens. denique eò audaciæ venit, vt, Augustum in se propensiorem nactus, reliquos totius Orbis Episcopos suam in sententiam haud ægrè producturum se speraret. Regia verò in Vrbe multis, qui nouæ obstreperent doctrinæ, publicè cæsis, eò ventum est, nemo vt iam hiscere auderet. Theodosii portò in Nestorium hactenus procliuitas laudanda potius, quam damnanda est; sciebat

Nestorij arrogantia.

Apud Cyrill. ep. 3. & 9.

enim religiosus Princeps Arcadii Patris factum improbatum, cum Theophilo, aliisque externis Episcopis aduersus Chrysostomum patrocinatus fuisset.

Chr. an. 430. tom. 1. ep. Rom. Pont. Cyrill. ep. 16.

Nouo appetente anno Consulatum ambo Augg. repetunt. his Coss. Nestorii literæ vna cum nouæ hæresis commentariis, haud dubiè Theodosii iussu, per Antiochum Virum illustrē Cælestino redduntur. eodemque tēpore à Cyrillo quoque, cum literis, Commentarios aduersus eundē Nestorium Cælestinus recipit igitur Episcopis nonnullis Romam vocatis, Nestorii dogmata, tum Nestorium ipsum, dato ad resipiscendum tempore, damnat, deque his illum certiorem reddit. *literarum exempla hic apud Authorem habes omnino legenda*, eadem de re certiores quoque reddidit Episcopos Antiochenum, Hierosolymitanum, Thessalonicensem, ac Philippensem Cyrillo tamen partes suas delegauit, qua etiam ex causa (quod Theodorus tradit) Phrygium illi, hoc est pallium potestatis signum tradidit, quo Cyrillum in Ephesino Concilio vsum constat.

Cælestini zelus

Theod. Bals.

Cæterum receptis Rom. Pontificis literis Cyrillus prouincialium Episcoporum Synodum Alexandriæ cogit. ab his, quatuor ad Nestorium Legati mittuntur, qui & Cælestini, & ipsius Synodi litteras cum fidei professione,

Synodus Alexandria.

à Nestorio emittenda, secum deferant, *quorum exemplum cum aliis nōnullis apud Authorem hic habes.* at Nestorius his receptis tantum abfuit, vt à sua ipse sententia recesserit, vt potius Cyrillum cæterosque, qui eadem cum illo sentiebant, hæresis insimularet quo factum est, vt Theodosius per Virum illustrem Petronium, Bononiæ Episcopum de cogēdo Ephesi generali Concilio egerit; datis interim ea de re generalibus ad Episcopos literis, peculiaribus autem ad Cyrillum. Augustinum in primis Augusti iussu vocatum constat, cum is vitæ exitum paulo ante sortitus esset. incidit Augustini exitus in tertium Hipponensis obsidionis mensem; quæ ad decimum quartum perducta est

Petronius postea Bononiæ Episc.

S. Augustini obitus.

Vit. c. 28. Gēnad. de Vir. illust. c. 61.

Hoc eodem anno Ioannes Cassianus Constātinopolitanæ olim Ecclesiæ Diaconus, Leonis Romani Archidiaconi, postea Pontificis, hortatu, de Incarnatione aduersus Nestorium septem libros luculentissimos edidit, cum antea (quod ipse testatur) collationum libros edidisset.

Ioannes Cassianus.

Accedit annus Ephesini Oecumenici Concilii memoria celebris. Anicii Bassi, ac Flauii Antiochi Consulatu fastis adscriptus. hic ille est Antiochus ex Eunucho Patritius, qui non se cus, ac Eutropius gradu & ipse motus, fortunisque omnibus exutus, inter Clericos postea adscriptus est.

Chr. an. 431.

Antiochus Eunuchus.

Theod. ep. 95.

Socr. l. 7. c. 31.

Seruorũ facinus.

Hoc tempore, cum serui quidam genere Barbari sæuitiam Domini metuentes in Ecclesiam armati confugissent, sacrisque obeundis, quod altare ipsum tenerent, impedimento essent, Clericos, qui dimouere illos voluissent, vulneribus affecere, tum se ipsos, veniam desperantes, interfecere. ea de causa edita à Theodosio lex est, qua vniuersus Templi ambitus, non altare tantum tutum reis confugium esse sancitum est. tum arma in Templa inferri vetita, ipseque Augustus legi obsequuturus, sui corporis Custodes arma pro Tẽplo deinceps ponere imperauit.

Lex de immunitate Ecclesiæ.

Arma in Templa inferri vetita.

L. 4 de his qui ad Eccl. C. Th. & L. 3. C. Iust.

Synodus Romæ.

Dum generale Ephesi Concilium cogitur, Cælestinus iterum Episcopos complures euocat, qui totius Occidentalis Ecclesiæ nomine Synodales epistolas, ac Legatos decernũt, qui Ephesi præscripto tempore essent ad Iunii Kalendas. eò cum ex Orbe Christiano vniuerso cõuenissent Episcopi fere CCC. quod Ioannes Antiochenus nondum adesset, dilata est Synodi celebratio ad X. Kal. Iulii, tum demum Ioanne frustra expectato, Nestorius, qui Ephesi iam erat, ter vocatus per quatuor à Synodo Episcopos, accedere cum renueret, Ioannis præsertim absentiam causatus, totius Concilii sententia damnatus est. Quinta post Nestorii damnationem die, Ioannes Ephesum demum

Synodus Ephesi.

Conc. Ephes. edit. Pel. to. 4. c. 13 Euagr. l. 1. c. 5.

Nestorius damnatur.

accedit. obuiam ei processere à Concilio missi Episcopi, ac Clerici tum officii gratia, tum vt illum de Nestorii damnatione certiorem facerent, eiusque vt communionem vitaret, admonerent, mirum dictu, ex itinere à Ioannis Satellitio ab eius congressu inhibiti: domum postmodum, in quam ille venerat, ingressi, contumeliis, ac plagis excepti sunt Ioannes tum Nestorio addictissimus, fœdere cum eo impiè inito, nactique ambo Candidianum Comitem, qui cum militari apparitura Ephesi erat, suorum scelerum defensorem, ipso Ioannis aduentus die, in ipso eius diuersorio, Episcopis nonnullis, qui ob hæresim, aut alia ob crimina à suis Ecclesiis extorres, in sacram Synodum admissi non fuerant, coactis, quasi in legitimo Concilio, damnationis, ac depositionis sententiam in Cyrillum, ac Memnonem Ephesi Episcopum ferunt. reliquos Patres eo, quo diximus, numero, qui Nestorii damnationi subscripserant, excommunicatione omnes percellunt, nisi gesta retractent, Cyrilli, ac Memnonis damnationem ratam habeant.

Ioannis Antiochenia. rogatis. *Nestorij Cõciliabulum.*

Exinde duodecim elapsis diebus Apostolicæ Sedis Legati maris tempestate diutius iactati, Ephesum appulere, & Synodi Actis suum calculum addidere. protracta ad dies deindè multos Synodo. *de cuius gestis*

Apostolici Legati Ephesi.

Authorem hic conſule. Synodales ad Theodoſium literæ datur. verum hæ ab itinerum cuſtodibus Candidiani Comitis iuſſu interceptæ, Augusto haudquaquam ſunt redditæ. cum interim quæ à Conciliabulo, ipſoque Comite datæ fuerant, ad ipſum peruenisſent. Theodoſius ex alterius partis ſilentio vera eſſe, quæ Neſtoriani ſcripſiſſent ratus, Catholicis Epiſcopis, datis ad eos literis, præcipit Epheſo non ante diſcedant, quam Neſtorio, ac Ioanni conſentiant. Ex his Patres fraudem odorati Archimandritas, qui Byzantii agebant, de rerum ſtatu certiores reddere hoc pacto ſtatuunt. literas rerum ſeriem continentes arundine incluſas mendico tradunt: is nemine obſiſtente Byzantium delatus, literas Dalmatio reddit ſpectatiſſimæ virtutis Viro, ad quem ſuo ſe Cœnobio continentem, pietatis cauſa accedere Auguſtus ipſe identidem ſoleret; Dalmatius re intellecta, qui cæteroquin pedem Cœnobio efferre piaculum exiſtimaſſet, Auguſtũ adit, rem, vti erat, exponit. Theodoſius eo audito, inſuper eodem tempore ab Iſidoro quoque Peluſiota celeberrimæ ſanctitatis Monacho eodem argumento acceptis literis, iubet à Synodo Legatos ad ſe accedere. venere igitur Byzantium à Synodo Epiſcopi aliquot, à Neſtorianis Irenæus Comes illorum partibus

Synodi literæ intercepta.

Dalmatius ſolitarius.

addictissimus, tum verò Theodosius quorundam suasu, Acacii in primis Episcopi Beroensis, qui decimum supra centesimum agebat annum, quasi æqua lance re expensa; tum Nestorii, tum verò etiam Cyrilli, ac Memnonis depositionem ratam habendam statuit. eam verò in sententiam ire se idcirco passus est, quod totius Synodi decreto hos omnes damnatos crederet. missus itaque est Ephesum Ioãnes, qui Principi ab Eleemosynis erat, vulgato autem nomine, sacrarum largitionum Comes appellatus. illuc vbi peruenit perlectis Theodosii literis, depositos Episcopos, ne quid turbarum concirent, seorsim in custodiam tradit. porrò cum de his Principem certiorem reddidit, illud mendacissimè addidit, Cyrillum quoque, ac Memnonem totius Synodi sententia fuisse depositos, ita vt de exilii tantum loco iam quæreretur. hoc cum rescissent Synodi Patres, Cyrillum verò, ac Memnonem indignè retineri ægerrimè ferrent, supplici iterum libello Theodosium rerum à Synodo gestarum certiorem faciunt, quod & Nestoriani pro viribus præstant. tum verò placuit septem ex vtraque parte Episcopos Ephesо Byzantium legari, quibus demum auditis, Pulcheria Sorore in primis adnitente, Theodosius ex errorum tenebris, quibus eum Comites inuolue-

Episcopi custodia traditi.

rant, ad lucem aliquando veritatis emerſit. Ergo Neſtorianæ factionis Legati dimiſſi. Epiſcopi eidem ſtudētes ad ſuam quiſque Eccleſiam abire iuſſi. Neſtorius Antiochiæ relegatus mitiori tum quidem exilio. verum quod hæreſim docere adhuc pergeret, poſt quadriennium, Oaſena illi relegatio omnium deterrima decreta eſt, vt ſuo loco referemus. inſuper Irenæus Comes exauctoratus, quod de Ioanne quoque, Candidiano, ac Palladio traditur. porrò diuino factum conſilio fatendum eſt, vt per Virginem Auguſtam Virgo Deipara à Neſtorii blaſphemiis vindicaretur,

Cyrill, Apol. ſub fin. Euagr. l. 1. c. 7.

Neſtorius relegatur.

Ad hæc Neſtorio ſucceſſor datur Maximianus, & à ſacræ Synodi, quos diximus, Legatis conſecratur.

Socr. l. 7. c. 37. Liberat. c. 7.

Succeſſor ei datur.

Hoc tempore additamentum illud accepiſſe creditur Angelica Salutatio. *Sancta Maria Mater Dei ora pro nobis peccatoribus.*

Additamentum ad Salutationē Angelicam.

Hæc dum apud Orientem peraguntur, Genſericus apud Africam inſignem de Rom. exercitu victoriam reportauit.

Procop. l. 1. Paul. Diac. l. 14.

Genſericus Romanos vincit

Iiſdem Coſſ. X. Kal. Iulii Paulinus Nolanus Epiſcopus moritur; de quo illud traditur memorabile, tanta illū charitate flagraſſe, vt captiuum ſe Vandalis pro filio Viduæ redimendo traderet.

S. Paulini obitus.

Subit nouus annus Ætio apud Occidentem, Valerio apud Orientem

Coss. cuius exordio Ephesinæ Synodi Patres, ac Theodosius ipse Aug. cum Maximiano quem Nestorio suffectū diximus, Legatione instituta Cælestinū de præclaro Catholicæ Fidei triūpho certiorē faciunt is verò quasi alter Simeon, qui diu anxiē redemptionem Israel expectasset; voti de-

Cælestini Papæ obitus.

mum compos factus, dimitti se in pace exoptauit, & verò etiam impetrauit, post tres non amplius menses vitæ exitum fœlicissimum sortitus exacto Pontificatus anno octauo. Huic

Sixtus III.

Gennad. de Vir. illust. c. 54.

Sixtus sublegitur huius nominis tertius. hic nihil prius habuit, quam vt errantem ouem reduceret. scripsit itaque ad Nestorium apud Monasterium Euprepii Antiochiæ agentem, ratus illum in Monastica tranquillitate resipiscere haud ægrè potuisse, qui in Populorū frequentia desipuerat. sed incassū eius conatus cecidere. Theodosius quoque apud Ioannem Antiochenum pro imperio egit, vt Nestorium quod alii fecerant, damnaret, cum Cyrillo, & reliquis Orthodoxis in gratiam rediret, idque, vt alii Syriæ Episcopi facerent, curaret. hac ipsa de re ad magnum illum

Euagr. l. 1. c. 13. Theod. vit. Patr. c. 26. Cyrill ep. 38.

Simeon Stilites.

Simeonem cognomento Stilitem scripsit, quem veluti Numinis interpretem ex toto Christiano Orbe omnis generis mortales consulebāt. & Ioannes quidem habito Prouincialium Episcoporum Conuentu Ephe-

ſinæ Synodi decreta comprobauit, reique teſtes literas ad Sixtum pariter, ac Cyrillum dedit.

Per idem tempus Iudæus veterator apud Cretam Moyſem mentitus, Iudæos inde omnes, exſiccato mari, in terram Promiſſionis abducturum ſe ſpondens, eos ita dementauit, vt multi, mare temere ingreſſi, miſerè perierint: porrò cum Seductor ad necem quæſitus, nuſpiam inuentus fuiſſet, à multis vulgatum, non hominem illum fuiſſe, ſed Dæmonem, quo factum, vt ex his multi Chriſtianam fidem amplexi fuerint.

Socr. l. 7. c. 37. Niceph. l. 14. c. 41. *Iudæus veterator.*

Quo etiam tempore Britius Turonenſium Epiſcopus Martini Alũnus, ac ſucceſſor, nefariæ cum muliere conſuetudinis inſimulatus, infantem ex ea recens natum per Chriſtum adiurauit, vt proderet an Britius ipſius Pater eſſet; tum infans, *non tu*, inquit, *Pater meus es*. vrgente Populo vt, quis nam eſſet, interrogaret, id ſe, ne noxius proderetur, facturum negauit. cum autem haud ſecius aduerſantium potentia pulſus eſſet, ad Rom. Pont. appellauit, à quo, cauſa cognita reſtitutus eſt.

S. Britius. *Greg. Tur. de Geſt. Franc. l. 2. c. 1. & l. 10. c. 31* *Infans loquitur.*

Subindè Bonifacius ex Africa Romam delatus, militiæ Magiſter dictus nõ tam publicas cum Reip. hoſtibus: quam priuatas cum Ætio inimicitias exercens, prælio illum ſuperauit, nec ita multo poſt, ſinè morbo, ſiuè, quod

Bonifacius Ætium vincit.

Bonifacii obitus. alii tradunt, ex vulnere extinguitur. Ætius Dalmatiam, mox Pannoniam adit.

XIV. cum Anicio Maximo Consulatum Theodosius inierat, cum noui apud Orientem, ex veteribus exorti fluctus, compositam paulò antè pacem perturbarunt. id fidei hostium dolo factum, qui Cyrilli nomine vulgatis literis, illum in maximum famæ discrimen adduxere: mox tamen detectis dolis, simultates sublatæ, tranquillitas restituta est; tum verò Vrbs Regia tridui incendio grassantibus latè flammis fœdè absumitur. *Chri. an. 433 Liberat. Breu. c. 7. Cyrill. ep. 29. & 30. Marcell. & Prosp. Chron.* *Byzantii incendium.*

Ioannes Cassianus Massiliensis iam Ecclesiæ Presbyter, Collationum libros, quos diximus, ediderat Christianæ pietati sanè proficuos: in his Pelagiani errores deprehensi, confutatique sunt à S Prospero in eo Cõmentario, quem aduersus Collatorem inscripsit. porrò Collationum opus ipsum, ab Eucherio Lugdunensi Episcopo ac Victore Afro expurgatum, ad nos vsque peruenit. *Ioannes Cassianus. Prosp. adu. Collat. in Praef.*

Sub anni exitum coacto Romæ à Sixto Concilio, ipsius Sixti causa discussa est, quem Anicius Bassus Exconsul stupri cum sacrata Deo Virgine insimulauerat. cæterum calumnia detecta, Pontifex innocens pronunciatur, Accusator vicissim damnatur. *Synodus Romana. Sixtus Papa stupri accusatus.*

Aspare, atque Areobinda Coss. *Chri. an. 434.* Maximianus, qui pulso Nestorio By-

Socr. l. 7. c. 39. *Proclus Byzãtii Antiſtes*

zantii Epiſcopus conſecratus fuerat, moritur. dum adhuc defuncti cadauer inſepultum iacet Proclus Vir ſpectatiſſimus in Epiſcopali ſede collocatur.

Phot. Bibl. *Sur. ult. Iun.* *Melania Iunior.* *Patruũ ad Chriſtum cõuertit.*

Sub idem tempus Melania Iunior, quæ Hieroſolymis Monaſticam agebat vitam, Conſtantinopolim Voluſiani Patrui accitu venit. is tum Legatione ad Eudoxiam Auguſtam fungebatur: illuc ab Vrbe, cuius Præfecturam gerebat, profectus, Virgo ſãctiſſima iter illud libenter ideo ſuſcepit, quod ſpem certam concepiſſet Patruum Ethnicum hominem, quod Auguſtinus fruſtra tentauerat, ad Chriſti cultum ſe perducturam, quod & diuina demum ope effecit. porrò ex Melaniæ congreſſu non Voluſianũ modo, ſed Auguſtum quoque, atque Auguſtam hauſiſſe pietatem conſtat.

Vincentius Lirinenſis.

Tertius ab Epheſina Synodo annus agebatur; cum Vincentius, Lirinenſis apud Galliam Monaſterii Alumnus, luculentum aduerſus hæreſes commentarium elaborabat. hic cum ſe fluctibus ſęculi diutius agitatum dicat, antequam Monaſticæ vitæ portum tenuerit, in eam nos adducit sẽtentiam, vt putemus eundem hunc eſſe Vincentium Galliarum Præfectura nobilem, qui miricè à Seuero cõmendatur.

Dial. c. 12.

Qui ſequitur annus huius ſæculi

quintus ac trigesimus, duos Augg. Theodosium XV Valentinianum IV. Coss. habet, quorum edicto Nestorii libri diligẽtius perquiri, ac vltricibus flammis tradi sunt iussi. quo tempore Ætius, & Gundicarium Burgundionum Regem superauit, & Armoricos Galliæ Populos Romanum iugum detrectantes domuit, ac Barbari Alemannorum Regis prædæ subiecit. quem tamen Germanus Antisiodorensis Episcopus, pro ea, qua pollebat sanctitatis fama, ab incepto reuocauit. *porrò de Germani laudibus rebusque gestis multa hic Author ex Constãtio eius temporis scriptore, qui illius vitam edidit, recenset.*

Chri. an. 435. L. vlt. de Her. C. Thc. Prosp. Chron.

Ætii victoria.

Hoc eodem anno XV Kal. Martias Theodosiani Codicis editio facta est. ante hunc Gregorianus, atque Hermogenianus extabant, in quibus Iurisconsultorum responsa, ac Principum placita legebantur. de recentiori postmodum Iustiniani iussu edito, suo loco dicturi sumus.

Theodosiani Codicis editio.

His ipsis Coss. Honoria Valentiniani Aug. Soror, cum ex consuetudine cum Eugenio Procuratore vulgo male audiret, Cõstantinopolim ad Theodosium amandatur.

Honoria Valent. soror.

Marcell. Chron.

Quintus à Nestorii damnatione agebatur annus Isidoro, ac Senatore Coss. cum is, quietis nescius, nouo Theodosii rescripto in Oasenã Ægypti regionem remotissimam deporta-

Nestorius longius deportatur.

Chri. an. 436. Euagr. l. 1. c. 8.

Niceph. l. 14. c. 26 tur: bona, Eccleſiæ, cui præfuerat, adiudicātur. tradit Euagrius toto exilij, quo ſuperfuit, tēpore, multa perpeſſum, denique morti proximum, lingua prius, deinde toto corpore vermibus ſcatente, computruiſſe. *Infœlix eius exitus.*

Moritur hoc eodem tempore Ioānes Antiochenus, cui Domnus Monachus ex Sorore Nepos ſucceſſor datur.

Chr. an. 437. *Marcell. & Proſp. Caron.* Sub Conſulibus Ætio, ac Sigeſuulto Vandalica apud Africam perſequutio à Genſerico Arriano Rege graſſari cœpit, initium ab ipſius Regis domeſticis factum, quorum quatuor Hiſpani homines primitiæ Martyrum hoc anno fuere, quorum memoria Idibus Nouembris Eccleſiaſticis tabulis proponitur recolenda; quæ in alios poſtea Rex Barbarus immania ſtatuit, ad ſequentes annos ſpectant. *Perſequutio*

Socr. l. 7. c. 43. Valentinianus interim Byzantium profectus Eudoxiam Theodoſij filiam Vxorem duxit, exinde, Italiam repetens, Rauennam regreditur. *Valentinianus Vxorem ducit.*

Chr an. 438. *Socr. l. 7. c. 44. Niceph. l 14. c. 45* XVI. Theodoſii Conſulatu Fauſto Collega, Chryſoſtomi reliquiæ Cumanis Ponti Cōſtantinopolim ſolemni pompa referuntur. Concionem, ex more Proclus ad Populum habebat ipſa die tranſitus Chryſoſtomi anniuerſaria ergo dum tanti Viri laudes extollit, Auditores clamoribus apud illum inſtant ſuum ſibi Paſtorē. *Chryſoſtomi corpus transfertur.*

reddi flagitantes. res eò peruenit, vt Proclus ita, vt erat, è suggestu ad Augustum pergere. Populo vrgente, ac prosequente, coactus fuerit. annuit Augustus, Virosque eximios, qui sacra pignora in Vrbem Regiam referrent, delegit. mira res, sacrum corpus, quod argētea in theca honorificè seruabatur; moueri loco nequiit. certior de his factus Theodosius, Proclo ac aliis consultationi adhibitis, quid facto opus esset, rogat; cæteris, miraculo perterritis, sententiam ferre minimè audentibus, videri sibi, Augustus ait, literas ad sacrum Antistitem, quasi viuentem, dari, quibus rogaretur, ne suæ olim Ecclesiæ, in se studium despicere, neue ad eam redire, tantopere exoptatus abnueret. Augusti sententia, tanquam à summa eius pietate profecta, cum nemini non placuisset, perscriptæ ipsius Augusti nomine literæ, perlatæque à præcipuis Senatoribus sunt: tum supra sacrum corpus depositæ, *quæ ex eius ætatis scriptoribus deprompta ab Authore hic recitantur omnino legendæ* exindè indictis precibus, ac peruigilio, enixè omnes Deum, ac Sanctum Antistitem comprecati sunt, vt id præstaret, quod humillimis votis religiosissimus Imperator, ac Byzantii Ciuitas vniuersa exposcerent. peractis precibus res iterum tentatur, & ex voto sacrum

Mirū de Chrysostomi reliquiis.

Theodosii pietas

corpus mobile reperitur. tollitur ſacra ſarcina humeris Sacerdotū, Clericis, ac Monachis accenſis cum facibus magno numero, præcedentibus, ac præcinentibus, dein Populo frequentiſſimo proſequente. Chalcedonem demum defertur quò Theodoſius, cum Proclo Epiſcopo, ac Senatu vniuerſo obuiam proceſſerat, tum verò Regia quinqueremi excipitur, nauigiis aliis innumeris proſequentibus. hic iterum res accidit memoranda. ſumma erat maris trāquillitas, cum repente exorta procella naues reliquas huc, illuc diſiecit, Regia, quam diximus, quinqueremis, velis, ac funibus vi tempeſtatis abruptis, diuina veluti ducente manu ad Viduæ agrum appellit, cuius olim cauſa Eudoxiæ odium Vir Sanctus incurrat, noua veluti ſententia Viduæ illum adiudicans: vehementiori nauis appulſu ſaxum in mare prominēs diſciſſum eſt, quod per multa deinde ſæcula rei memoriam ſeruaſſe ferunt. tranquillitas exinde reddita, ſacræ reliquiæ in ampliſſima Apoſtolorum æde collocatæ ſunt. tradunt Theodoſium preces pro Parentibus ſumma cum pietate fudiſſe pronum, fronte ad ipſum tumulum applicata, tum ſeorſum pro matre oraſſe, vt eius ſepulcrum, quod triginta amplius iam annos, omnium cum terrore, identidem concutiebatur, tandem aliquan-

do consisteret, votique compotem effectum.

Sacra reliquiæ inuentæ. | *Sozom. l. 9 c. 2. Euagr. l. 1 c. 16.*

Eodem fere tempore Sanctorum XL. Martyrum, qui Sebastæ, apud Armeniam passi fuerant, sacræ reliquiæ in Byzantii Suburbio, ex reuelatione inuentæ. Sancti quoque Ignatii Antiochiæ ex Suburbio in Fortunæ olim Templum translatio facta est.

Eudocia Hierosolymis. | *Eius ibidē opera.* | *Socr. l. 7. c. 46. Euagr. l. 1. c. 23.* | *Psa. 50.*

Post filiæ Nuptias Eudocia Aug. Melaniæ, vt creditum, suasu, peregrinationem Hierosolymam instituit, sacraque in Vrbe annum fere integrum egit: Templa, ac Monasteria ibidem extruxit, aut instaurauit, ditauitque, tum ipsa Vrbis mœnia collapsa restituit, quo Regij Prophetæ votum impletum videtur, cum cecinit, *Benignè fac Domine in bona voluntate tua Sion, vt ædificentur muri Hierusalem*: siquidem ἐν τῇ Εὐδοκίᾳ *in Eudocia* idem est, ac latinè *in bona voluntate*: quamquam multa ex his postmodum perfecisse par est credere, cum iterum post Viri mortem illuc profecta est, quod suo loco referemus.

Chr. anni 439.

XVII. Theodosius vna cum Festo Consulatum repetit, cum Eudocia Hierosolymis Byzantium remeans, Stephani Protomartyris dexteram secum detulit. donatam insuper eam ferunt beatis fasciis, quas sua infantia Christus Dominus consecrauit;

ad hæc duabus catenis quibus Apoſtolorum Princeps Herodis iuſſu vinctus fuit, quarum alteram Romam ad Eudoxiam filiam miſit, quæ adhuc viſitur coliturque, vna cum alia quam iterum Nerone Principe in Mamertino geſtauit carcere, eo in Templo, quod tum Eudoxia Eſquilino in Colle ædificauit.

Templũ S. Petri ad Vincula.

Nouell. Thc. tit. 3. de Iud. Theodoſius interim aduerſus Idolorum cultores, ac Iudæos dignam Chriſtiano Principe ſanctionem edidit. quo tempore Cyrillus quoque Alexandrinus Iuliani ſcripta, quibus ille Chriſtianam religionẽ impugnauerat, commentariis diſertiſſimis confutauit.

Cyrilli in Iulianum ſcripta.

Sed & Theodoretus Ethnicorum blaſphemiis excitatus præclarũ opus XII. libris comprehenſum elaborauit, quod de Græcarum affectionum curatione inſcripſit. porrò cum apud Occidentem quoque profanæ ſuperſtitiones reuiuiſcerent, aduerſus illas Saluianus, Chryſologus, ac Maximus Taurinẽſis hoc tempore eloquentiſſimè declamarunt.

Item Theod.

Marcell & Proſp Chron. Vict. l. 1. Proc. l. 2. Sub huius item anni exitum Carthago à Genſerico Vandalorum Rege, quo cum induciæ pactæ fuerant, dolo capitur, ac miſerè diripitur, Sacramenti religione per ſummam perfidiam violata. tum catholici omnes, Epiſcopi in primis, ac Clerici mirè vexati, Aris, ac Templis ſpoliati, Ar-

Carth. à Vandalis capta.

rianis horum loco ministris substitutis.

Sixti. III. obitus. Quadragesimo eiusdem sæculi anno Valentiniano V. atque Anatolio Coss. Sixtus Romanus Pont. decessit cum annos sedisset prope VIII. Vrbis verò Ecclesias donariis ditasset. Contigit autem vt eius postea nomine Pelagiana hæresi adspersi libri vulgarētur, quemadmodum eiusdē nominis Pontifici tributū opus diximus, quod ab Origenistis conscriptum Sixto Pythagorico rectius tribuitur. Chri. an. 440.

S. Leo. Magnus succedit Sixtum Leo Magnus subsequitur; *à cuius consecratione sextum Annalium tomum Author fœlici auspicio reorditur, & nos eius vestigia affectantes, sextum epitomes librū ex instituto inchoabimus.*

Libri V. finis.

ANNALES ECCLESIASTICI CÆSARIS BARONII S.R.E. CARD.

A LVDOVICO AVRELIO *Perusino.*

In totidem libellos breuissimè redacti in quot magna volumina opus ab Authore digestum est.

LIBER VI.

Respondens sexto Authoris Tomo.



Chri. an.440.

OEPTVM superiori libro à Christo nato annũ prosequimur quadringentesimum, ac quadragesimũ Valentiniano Augusto V. atque Anatolio Coss. quo, secundo, ac quadragesimo à Sixti obitu demum die, Leo Rom. Ecclesiæ Archidiaconus, qui postea Magni nomen adeptus est, Pontifex Max. renunciatur. Gensericus, Carthagine, vt diximus, expu-

Prosp. Chron.

Vandali Siciliam inuadūt gnata, Siciliam inuadit, à qua tamen à Cassiodori Auo eiusdem nominis strenuo Duce nauiter repulsus, Carth. renauigat, quam Vrbē Romani olim Imperij æmulam ad maximam redegerat vastitatem. *Cass. l. 1. ep. 4.*

Cyrus Poëta Consul. Sequens annus Cyrum tantum apud Orientem Consulem habuit, quem, ob poëticam facultatem, Eudocia Augusta, eiusdem artis studiosissima, peritissimaque, ad honorum culmen per omnes dignitatum gradus euexerat, nam & Vrbanam, & Prætorii Præfecturam gessit, & Patriciam dignitatem adeptus est. denique variis iactatus Fortunæ fluctibus, ex Ethnico Christianus factus, Episcopus euasit. sub eiusdem porrò Cyri Consulatu Concilium Arausicanū apud Galliam celebratum legitur, in quo canones sanciti sunt vndeuiginti. *Chri. an. 441.* *Eius fortunæ varietas.* *Conc. Arausicanum.*

S. Euch. Lirinēse Cœnobium. Huic Synodo, cum aliis sanctissimis Viris, Eucherius Lugdunensis Episc interfuit, *quem præ cæteris hic Author commendat, eademque occasione Lirinense Cœnobium fœcundissimum fuisse sacrorum Antistitum Seminarium ostendit.*

Bellum in Vandalos. Cæterum Theodosius, bellum aduersus Vandalos meditans, Areobindam, Anaxillum, atque Germanum instructæ eam in rem Classis Duces constituit; qui tamen dissidiis, ac cunctationibus, non tam Africæ subsidio, quam Siciliæ oneri fuere. tum verò *Prosp. Chron.*

ctiam

etiam Genſericum in Catholicos, quos ſubegerat, irritatum ferunt, Africæ autem partem reliquam, quæ Romano adhuc Imperio parebat, magnopere fluctuaſſe; quæ res Valentinianum, ac Matrem ad inhoneſtam cum Barbaro Rege pacem compulere, quæ ſequenti demum anno ſancita eſt, quo Conſules Eudoxius, ac Dioſcorus creati ſunt.

Pax cũ Vandalis.

Chri. an. 442. *Marcell. & Prosp Cgron.*

Per idem tempus Attila, cum Bela fratre Hunnis imperitabat. ergò Attila gloriæ, an prædæ cupidus, Thraciam, atque Illyricum inuadit, quod non niſi diuinæ iræ tribuendum videtur, eo enim maximè tempore Romanæ copiæ reuocandæ ex Sicilia fuere, cum Genſericus ſuorum inſidiis, ac iteratis conſpirationibus appetitus, opprimi facili negocio potuiſſet. his ſanè ille detectis ſæuiſſimam in Coniuratos exercuit carnificinam. porrò cum iam omnes ſuſpectos haberet, capitale erat Epiſcopis cæteriſque diuini verbi præconibus, Pharaonem, Nabuchodonoſorem, Olophernem, aut alium quempiam ex ſacris litteris Tyrannum pro concionibus nominare.

Attila Hunnorum Rex.

Genſerici Tyran.

His ipſis Coſſ. Vaſenſis, ſeu potius Vaſatenſis, apud Galliam Narbonenſem Synodus celebratur.

Concil. Vaſenſe Manichaide tecti.

Chri. an. 443.

Leo interim Pontifex, detectos in Vrbe Manichæos, hæreſim adiurare palàm cogit, idque et aliis quoque in

Pb

Vrbibus, in quibus delitescerent, fieret, Author fuit, quod in Maximi, ac Paterni Consulatum incidit. quibus item Coss. Theodoretus, qui Antiochiæ hoc tempore agebat, in suspicionem Nestorianæ hæresis vocatus, Theodosii iussu recipere se in Cyprū cogitur, quod illi quanto cum animi mœrore contigerit, ex eius hoc ipso tempore datis epistolis constat.

Theodoretus.

Ep. 82. 90. & 92.

At sanctus Pontifex Leo, haud satis ducens detectos, vt diximus, Manichæos, habitis ad Populum concionibus exagitasse, ac priuatis veluti iudiciis dānasse, duodeuigesimo Theodosii cum Albino Consulatu coacta Romæ Synodo, sacrilega illorū dogmata, ac nefaria sacra, publico Iudicio Ecclesiastica censura notauit. tum Synodi ipsius Acta Episcopis, non per Italiam modò, sed etiam extra eam, transmisit, quò illi, cognitis eorum sceleribus, in eis indagandis, ac detectis coercendis promptiores fierent. nec absimili vsum studio constat aduersus Pelagianos, quod S. Prosperi in primis opera, quem Romam acciuerat, præstitit.

Chr. an. 444. Leo ep. 93. & serm. de ieiū. dec. mens.

Synodus Romæ.

Gennad. c. 84.

Cyrillus interim Alexandrinus moritur, Episcopatus anno XXXII *de cuius præter ea, quæ extant, scriptorum monumentis hoc loco Authorem consule* Cyrillo Dioscorus subrogatur, qui illius memoriæ infensior, ipsius quoque hæredes exagitauit. Legationem

Cyrilli Alex. obitus. Dioscorus succedit.

Leo ep. 81.

ſtatim ad Leonem inſtituit, cuius munus Poſſidonio demandauit, ex quo, cū Leo non pauca in Alexandrina Eccleſia non rectè adminiſtrari cognouiſſet, de his corrigendis, pro Sedis authoritate ad Dioſcorum ſcripſit.

Attila fratrem necat.

Marcell. & Prosp. Chron.

Hūnorū origo, ac mores.

Amm. l. 31.

Per idem tempus Attila Belam fratrem, ac Regni ſocium, exemplo haud nouo, interemit *cæterum quod ad Hunnorum originem, ac mores ſpectat, Authorem hic multa ex Ammiano, ac aliis referentem conſule.*

Chr. an. 443.

Marcell. Chron.

Byzātii clades.

Valentiniano ſextū, ac Nomo Coſſ. Byzantium multiplici clade affectum eſt. orta etenim in Circo Populi ſeditione, ingens periit multitudo. tum annonæ caritate, ac vulgari ſubindè lue, multi mortales abſumpti ſunt.

Nou. Val. post C. Theo. tit. 2. & 4.

Manichæi iterū coercitis.

Apud Occidentem porrò Valentinianus Manichæis Eccleſiaſtica animaduerſione haud ſatis, vt videbatur, coercitis, aqua, & igni interdixit; firmum ad Rom. Sedis prærogatiuam firmandam, perpetua dignam memoria, ſanctionem edidit.

Chr. an. 446.

Paul. Diac. l. 14.

Britānia amiſſa.

Anglisaſſones.

Ætio, ac Symmacho Coſſ. funeſtus admodum Rom. Imperio annus inchoatur, quippè, amiſſa Hiſpania, an maiori ex parte Africa, ac Gallia, Britannia quoque, quæ erat extra Italiam reliqua, barbarorū armis ceſſit. hi fuere Angli Saxoniæ Populi, quos ideo Angloſaſſones quidam vocant: exin' Anglia vocari cæpta, quæ Britannia anteà fuerat, tum Britannorū

Britanni in Galliā. migratione Galliæ Regioni, quæ in Oceanum peninsulæ modò excurrit, Britanniæ nomen est inditum.

Clades publica. Apud Orientem quoque fame, ac peste laboratum: insuper terræmotu Vrbes complures collapsæ, Byzantii in primis, præter publicas, ac priuatas ædes, mœnia, & ex recenti quidem constructione, cū turribus LVII. corruere: concussio verò, quod vix credibile, ad sex ipsos menses perseuerauit nullo fere interuallo. accidit tum res maximè admirabilis: dum enim Byzantij Populus, terrore maximo perculsus, precibus ex more vacat frequentissimus, turbine exorto, Puer, qui tum aderat, in sublime raptus est adeò, vt oculos suspicientium effugerit, mox eandem remensus viam, pennis veluti libratus, solū attigit, testatusque est audisse se hæc canentium verba *Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus & immortalis miserere nostri.* hæc cum audisset Proclus Vrbis Antistes, eadem à Populo cani iussit, Theodosius verò idem ab omnibus vbique Christianis præstari, edita ad hoc lege, imperauit. rei porrò memoria in antiquis Græcorum menologiis descripta exin se recoli quotannis consueuit. illud quoque auditur, Puerum postquam ea, quæ audierat, retulit, actutum obiisse, terræ autem motum quieuisse. Sed & illud æquè mirum traditur, hoc loco, quod in

Marcell. Chr. Niceph. l.14.c.56 Damasc. de fid. ort. li.3. c.10.

Prodigium.

Trisagium.

his verſetur oratio, recenſendum. Iudæus ex Chriſtiani hominis domo Christi Seruatoris imaginem clam ſublatam, mucrone percuſſit, cum ſtatim, veluti ex vulnere ſanguis eruꝑiſſet, ac Iudæi veſtem adſperſiſſet, ille ad facinus obtegendum, noctu in puteum imaginem adhuc ſanguine madentem proiecit: appetente dein die, cum ad puteum, qui publici vſus erat, quidam, aquam vt haurirent, acceſſiſſent, ſanguinem ſe hauſiſſe cōperiunt, re ad Præfectum delata, exhauſtoque puteo, imago, ita vt erat conuulnerata, extrahitur, vt dubium nullum eſſet ſanguinem ex ea profluxiſſe. Præfectus imaginem ad Auguſtum defert, cuius iuſſu, præconis voce criminis indulgentia ei proponitur, qui rem ſponte prodidiſſet. Iudæi Vxor indicio ex Viri timore, ac veſte ſanguine adſperſa deſumpto illum Præfecto defert. cum verò non is modò, ſed vxor quoque Chriſtianam ſe religionem ſuſcepturos ex animo ſpopondiſſet, noxius ſceleris impunitatem nactus eſt, ſacro, vna cum Vxore, Baptiſmate initiatus rei hiſtoria Kal. Septembris recoli poſtmodum Eccleſia conſueuit.

Prodigium aliud.

Contigit hoc eodem anno Procli obitus, quem Flauianus ſubſequutus eſt, cuius cauſa orta inter Pulcheriam atque Eudociam diſſidia, quod hæc Flauiano aduerſaretur, contra illa

Niceph. l 14. c. 47 Menol. 24. Octob.

Procli Byzantii Epiſc. obitus.

Pulcheria regimen deponit. eidem studeret, demum Pulcheriam ad regiminis abdicationem impulere. cuius rei ea quoque causa præcessit. cum enim Virgo prudentissima Augusti fratris incuriā incassum sæpius arguisset, quod supplicibus libellis nequaquā perlectis, subscriberet, vt illum temerariæ imprudentiæ admoneret, libellum eiusmodi conscripsit, quo venditam sibi Augusti Coniugem diceret, ratamque haberi venditionem peteret. subscripsit libello Theodosius ex more, tum rei admonitus, haud æquo Sororis iocum animo tulit; vt sunt Principum animi elati, nec facilè reprehensiones admittunt. cæterum Pulcheriæ consiliis destitutus Theodosius, Chrysaphio Eunucho pl[us] æquo in posterum obnoxius, antè actæ vitæ decus pessundedit. mox etenim noua Hunnorum irruptione territus, pacem auro redimere, annuum Barbaris tributum pēdere coactus est.

Serius sius in fratrem iocus.

Theodosii imprudentia.

Tributū Barbaris promissum.

Quod ad res spectat Occidentales, Alipio, seu, vt alii vocant, Callipio, atque Ardaburio Coss. Leo Pontifex certior à Turibio Asturicensium Episcopo, Viro sanctissimo, factus de Priscillianistarū apud Hispaniam coitionibus, generale totius Prouinciæ Concilium indicit, quod tamen bifariam distributum est, ea fortasse de causa, quod Sueui, ac Gothi seorsim in Hispania imperarent.

Chr an. 447. *Leo ep 93 & 97 Ambr. moral. l. 11. c. 26.*

Concil. Hispania.

quo loco admiratione dignum vide- tur tanti apud Reges barbaros, cos- que Arrianos Romani Pontificis au- thoritatem fuisse. *Rom. Pont. authoritas.*

Rufo Prætextato Postumiano Ro- mæ, Constantinopoli Zenone Coss. renũciatis, Theodosius in Hæreticos pariter, ac Gentiles rescripsit; gratis- simum Deo sacrificium ad Rom. Imp. clades auertendas hac præcipuè ra- tione oblaturum se ratus. Irenæum quoque Comitem, quem antea ex- auctorasset, Episcopum factum, quod Nestorio adhuc studeret, tùm quod bigamus esset, deponi iussit. huius consecrationi cum Theodoretus in- terfuisset, illique esset peramicus, in hæresis, & ipse, suspicionem voca- tus, se ipsum purgare necesse habuit, *Chr. an. 448. Conc. Eph. c. 29.* *Theodosii re- scripta.* *Theodo- retus.* *Theod. ep. 12. 16 81. 104*

In his, qui Nestorium insectati, præ- cipuam laudem adepti fuerant, Eu- tyches Constantinopolitanæ Eccle- siæ Presbyter, ac Monachorum Pa- ter, fuit. is dum improuide in hostem fertur, duasque in Christo Personas, ex catholicæ veritatis præscripto, ne- gat; rapido veluti cursui iniicere ha- benas nescius, duas itidem naturas adimit. detectus ab Eusebio Dorilæi Phrygiæ Vrbis Episcopo, ad Flauia- num Byzantii Antistitem, tum ad Concilium ibidem alia ex causa coa- ctum, defertur. Patrum itaque iussu ter vocatus, per Chrysaphium Eunu- chum ab Augusto impetrauit, vt non *Eutyches.* *Concil. Byzãtij.* *Chrysaphius Eunuchus.* *Conc. Chal. act. 1. Theod. l. 4 in fin. Liber. c. 11.*

nisi aulæ Comitibus, ac Satellitio stipatus accederet. Spadonis porrò potentia, qui Flauiano infensior erat, factum est, vt res mirè turbarentur, Episcopi complures Eutycheti studerent, Oecumenico Concilio opus esset.

Asterio, ac Prothogene Coss. Eutyches ab Augusto literas ad Leonem Rom. Pont. impetrauit, ad quem suas & ipse addidit tum properè Episcopi XXX Byzantii coacti, quibus non sine Flauiani contemptu, Theodosius Cæsareæ Cappadociæ Episcopus præsideret; tantus fuit Aulicorum in Eutychetem studium, vt causam dicere per suos Monachos absens ipse Episcoporum permissu potuerit. porrò, quod ad Flauianum deiiciendum, qui conuenerant Episcopi haud satis idonei viderentur, Chrysaphii, qui id maximè optaret, potentia effectum est, vt maiori Episcoporum numero, ac præcipuorum authoritate res ageretur. vocatus est igitur Augustorum literis Dioscorus Alexandrinus, iussusque cum aliis suę Prouinciæ Episcopis XX ad Augusti kal. Ephesi esse.

Conciliabuliũ. *Fauor in Eutychetem.* *Dioscorus Alexandrinus.*

Chri. an. 449. S. Leo. ep 7. & seq. Conc. Chal. act 1. Niceph. l. 14. c. 47.

His de rebus certior Leo Pontifex ab eodem Theodosio factus, cum eum incassum à tantæ rei molitione dehortatus fuisset, Legatos Ephesum mittit Iulianum Episcopum, Renatum Presbyterum, & Hilarium Dia-

S. Leo ep 10 & seqq.

Conciliabulũ Epheſi.

conum. adfuere cum his Epiſcopi CXXVIII. Epiſcoporum præterea Vicarii complures. tum. Leonis literis haudquaquam perlectis, quibus ille fidei quoque regulam tradiderat, omnia per vim, omnia in Flauiani odium, Eutychetis gratiam agi cæpta Dioſcoro in primis cuncta ad Spadonis libidinem dirigente.

Conciliabuli decreta.

itaque admiſſi qui venalia habebant ſuffragia, rectæ fidei viciſſim aſſertores excluſi. denique abſoluitur Eutyches, Flauianus ac Euſebius Dorilei Epiſcopus, quaſi Neſtorii ſectatores damnatur, his interim appellantibus, Legatis autem Apoſtolicis, aliiſque compluribus acrius obſiſtentibus, ac Dioſcori genu prenſantibus, quò illum a præcipiti ſententia reuocarent.

Vis Epiſcopis infertur

eo in tumultu Comites, qui Principis iuſſu præſtò erant, vocantur, ingreſſique cum vniuerſo Satellitio, atque adeò cum catenis, carcerem, exilia, ac dira his ſupplicia intentant, qui Dioſcori ſententiæ non ſubſcriberent. quò factum, vt plerique omnes, licet inuiti, manus darent. fuere hi Epiſcopi propè centum, qui poſtea in Chalcedonenſi Concilio, quamquam vim metumque cauſati, non ſine ignominiæ nota, ſuas ipſorum ſubſcriptiones recitatas, rubore ſuffuſi, audiuere.

Chalc. Conc act 1 S. Leo. ep. 25. & 26

Legati Apoſt. à ſcelere immunes.

Verum enimuerò in tanto Epiſcoporum naufragio Petri nauicula, vt par erat, emerſit. quippè à Leone

missi Legati nullavi in fraudem inducti, insuper, duobus aliis subsistere coactis, Hilarius Diaconus, qui postea Pontificatum adeptus est, fuga elapsus, Romam demum per summa pericula reuertitur, deque omnibus Ephesi tyrannicè gestis, Leonem docet. Votum postea Ioanni Euangelistæ Ephesi olim Episcopo, ac Patrono persoluit, extructa, quæ adhuc extat, in Constantini baptisterio, opere musiuo, Ædicula, huiusmodi cum inscriptione. *Liberatori suo Ioanni Euangelistæ Hilarius Episcopus famulus Christi.*

Hilarii Ædicula.

Præter Flauianum, atque Eusebium alii quoque damnati, ac sede pulsi. at illud portento simile, cum Flauianus interposita ad Sedem Apostolicam appellatione, libellum postea Legatis obtulisset, Dioscori indignationem ita prouocauit, vt, eo iubente, seruiliter cæsus, plagarum atrocitate mortem obierit. inter Martyres postea recensitus, sed & Theodoretus quasi Hæreticus damnatus, eiusque scripta igni sunt tradita.

Euagr. li. 1. c. 10. Niceph. l. 14. c. 47. Liber. c. 12. Martyrol. & Menol. 18. Febr.

Flauianus virgis ad mortem cæsus. Theodoretus damnatur.

Porrò Episcoporum plerique omnes, paucis exceptis, postquam nouæ hæresis assertione, eiusque Authoris Eutychetis absolutione, Catholicorum damnatione, quasi ter Christo abnegato, ex Pilati veluti Atrio egressi sunt, respiciente eos Domino, amarè cœperunt flere, quo in

Episcoporum pœnitētia.

luctu biennio fermè, Orientalis Ecclesia fuit.

Leo ep. 52, & seqq. Leo interim Pontifex, coacta Romæ Synodo, Epheſini Conuentus Acta reſcidit, deque abrogatione huiuſmodi ad Theodoſium in primis ac Pulcheriam, tum ad Archimandritas, alioſque complures ſcripſit. opportunè autem accidit vt Romę hoc ipſo tempore cum Vxore Eudoxia, ac Placidia Matre Valentinianus eſſet, à quibus ſeorſim literæ ad Theodoſium datæ ſunt, *quas Author hic recitat.* *Conciliũ Roma.* *Ante Conc. Chalc.*

Conc. Chalc. act. 1. Liber. c. 12. Dioſcorus viciſſim, qui ſemel verecundiæ fines tranſiſſet, vt pariter impudentem ſeſe oſtenderet, Alexandriam reuerſus, Ægypti Epiſcopos adeſſe iubet, ex quibus decem non amplius nactus, cæteris hominem auerſantibus, Anathematis ſententiam in Leonem ferre auſus eſt. *Dioſcorus Rom. Pontificem excommunicat.*

Chri. an. 450. Quinquageſimus ſæculi annus Valentiniani VII, atque Auieni Conſulatu lætior illuxit ſanè Theodoſius, etſi ab Eutychete ac Dioſcoro decept⁹, à Chryſaphio autem veluti faſcinatus, Flauiani damnationem ratam habuit, Anatolium, Flauiano ſuffectum, non antea recipiendum exiſtimauit, quam ea ſuper re Leonem Pontificẽ conſuleret. erroris tum nube paulatim diſcuſſa, effectum eſt, vt fraudem agnoſceret, & fraudis deteſtaretur Authores. itaque Chryſaphium de-

Leo, ep. 33.

Pulcheria reuocatur

iectum gradu, relegauit: Pulcheriam ſororem reuocauit; Regnique iterum participem fecit: Eudociam Coniugem honeſto exilio Paleſtinam optare compulit. exin' Iudæorum Synagogam in Diuæ Matris Tēplum vertit, pietatis, ac pœnitentiæ haud dubiè exempla alia editurus, niſi immaturus illum exitus occupaſſet quartò etenim Kal. Auguſti, equo lapſus, interiit, cum annos XLII. imperaſſet. *Niceph. l. 14. c. 49. Marcell. Chron.*

Theodoſii obitus.

Alterum ac quinquageſimum agebat annum Auguſta Soror; ergò Fratris morte liberas Imperii habenas nacta, moderari eas iurè cum poſſet, ſalubre nihilominus conſilium iniit, vt Marcianum belli, paciſque artibus clarum, coniugii titulo, nullo Virginitatis, quam Deo vouerat, diſpendio ad Imperium eueheret, Senatu quoque, ac militibus ſuffragantibus. is ex infimæ conditionis milite, ad ſumma euectus, probitate, ac religione inſignis fuit itaque cum triduo non amplius imperaſſet, legem in hæreticos promulgauit. tum ad Leonem literas humanitatis, atque obſequii plenas dedit, Epiſcopos, extorres à Conciliabulo Epheſino factos, reuocauit. Flauiani quoque Sanctiſſimi Epiſcopi reliquias Conſtantinopolim referri iuſſit. tū vero de Oecumenico Cōcilio celebrando agi cæptum. cæterum dum Generale indicitur, placuit Prouinciale Byzantii cogere, cū i Leo-

Marcianus Imp. *Euagr. l. 2. c. 1.*

Marciani laudes.

L. vlt. C. de Apoſt. ant. Conc. Chalc.

Synodus Byzātii.

nis Legati quos ad Theodoſium deſtinauerat,interfuere

Italia fame laborat.

Valent. nouell. tit.11. C.Theo.

Hoc eodem anno dira fames Italiā ita vexauit,vt Patres vulgo ad neceſſaria alimenta filios venundare coacti ſint.extat Valentiniani reſcriptum poſtea promulgatū, quo illis diſtractos tum liberos redimere permiſſum eſt Subinde Attila recedens ſponte ex Oriente,copias conuertit in Occidentem

Attila in Occidentem.

Synodus Chalcedonensis

Chri. an. 451. S.Leo ep 38 & seqq.

Marciano Aug. atque Adelphio Coſſ. Oecumenica Synodus Nicææ primò, cum nè Princeps, qui adeſſe cupiebat, Byzantio longius recederet, Chalcedone celebranda indicitur,ad quam Leo Rom.Pont. nouam inſtituit Legationem.

Attila Galliam populatur.

Paul. Diac.l. 15.

At verò Attila,qui ſeptingenta ferè armatorum millia ductabat, Gallias impunè excurrens,omnia ferro, ac flamma populatur. nec tamen viribus ſatis fidens, ſi Romanis Gothi iūgerentur;aſtu ſibi agendum exiſtimauit.itaque ſimul ad Valentinianū Legatos mittit auxilium aduerſus Gothos,qui Galliam inſederant,pollicitus, ſimul cum Gothorum Regulis egit, imperium cum his æquo animo ſe partiturum ſpondens, ſi,iunctis ſecum viribus Romanos inuadāt.vtroſque Barbarus ita in fraudem impulit,vt maturare potius fœdus adegerit. Igitur Romani Ætio Duce, Gothi Theodorico,ac Toriſmundo,

Gothorū cum Rom fœdus.

Theodoricus. Toriſmundus

Greg. Tur.l.2. Sigeb. Chr.

Attilam ad internecionem cædunt: hæc est pugna in campis Cathalaunicis omni æuo memoranda, quæ tantum humani sanguinis effusum dicitur, quantum non alio in prælio scriptores tradant. ex victoribus Theodoricus occubuit: Torismundus prælio superstes fratrum insidiis postea interiit. Attila fuga elapsus, Illyricum petiit in Orientem profecturus, sed à Marciani milite, antequam copias instauraret, repulsus, in Venetorum finibus, malo Aquileiæ fato, consedit.

Pugna memoranda.

Attila fuga.

Dum hæc apud Occidentem peraguntur, apud Orientem Chalcedonensis Synodus sexcentorum amplius Episcoporum celebratur, cui Augustus ipse, atque Augusta interfuere. inter prima Cōcilii decreta illud fuit, quo, Legatis Apostolicis flagitantibus, Dioscorus Alexandrinus Antistes, non Episcopatu tantū deiectus, sed Sacerdotii quoque ministerio priuatus est: exin' in Barsumam Archimandritam, qui maturandæ Flauiani necis Author fuerat, conclamatum est. absoluta dein' Synodus est diebus XIII. totidemque Patrum sessionibus. quæ verò in his gesta, ac constituta sint, ex Actis quæ extant, & *ab Authore hic fusius referuntur*, petenda sunt.

Synodi Chalc. celebratio.

Dioscorus deiicitur.

Synodus absoluitur.

Euagr. l. 2. c. 3. Niceph. l. 15. c. 2. Liber. c. 13. tom. 2. Conc.

Porrò cum sāctissimis Concilii decretis profligatæ, quæ tum vigebant, hæreses viderentur, religiosissimus

Imp. in omnibus Christianæ Reipub. consultum volens, suo & ipse decreto quidquid reliquum Gentilitiæ Superstitionis esset omnino sustulit, sanctione quæ adhuc extat, promulgata.

L.7.C. de Pag.

Marciani sanctiones.

Tum nouo subeunte anno Coss. Sporatio, & Herculano, iterato edicto, inanes de fide contentiones inhibuit. cæterum in Iustiniani Codice appositus huiusmodi edicto Ricimeris Cōsulatus mendosè legitur, quo Consule Marcianus iam obierat.

Chri, an. 452. L.4.C. de sum. Trin.

At verò Anatolius, ex Dioscori damnatione, opportunam se nactum occasionem ratus, Constantinopolitanæ Ecclesiæ primatum, post Romanam, vindicare instituit. hac de re illum Leo acriter increpuit, datis non ad eum tantum, sed ad Marcianum quoque literis.

Conc. Chal. act.3.

Anatolii ambitio, à S. Leone increpatur.

Ep.12. & seqq.

Alexandrinæ interim Ecclesiæ Proterius præficitur; ægrè id tamen, qui Dioscoro plus æquo studebant, ferentibus, turbæ maximæ excitatæ sunt, vt militari eas manu compescere opus fuerit.

Euagr. l. 2 c.5. Liber. c. 14.

Proterius Episc. Alexandrinus.

Maximæ quoque turbæ, à pseudomonachis Eutichianis exortę, Palestinam incessere. hi Iuuenale Hierosolymæ Antistite per vim pulso, Theodosium, maleficum hominem, substituunt: porrò Eudociam Aug. quæ sacram tum Vrbem incolebat, in suam sententiam pertractam, scelerum

Turba à pseudomonachis.

Eudocia eis fauet

adiutricem aliquandiu habuere; quã tamen Euthymius Vir ſanctiſſimus ad meliorem poſtea frugem reuocauit, qui & Anachoretarum complures mentis ſanitati reſtituit. *Sur. 20. Ian.*

Valentiniani indigna lex. His ipſis Coſſ. Valentinianus indignam Chriſtiano Principe ſanctionẽ edidit qua iudiciale Epiſcoporum tribunal abſtulit quippè ius dicere eos vetuit niſi in his, quæ ad Religionem pertinerent, aut niſi collitigantes ex conſenſu Epiſcopum Iudicem delegiſſent: hanc poſtea legem Maiorianus Succeſſor abrogauit, haud dubiè diuino iudicio territus. quippè haud ita multo poſt, Attila, quem profligatum diximus, reſumptis viribus Aquileia nobiliſſima Italiæ Vrbe expugnata, aliiſque multis clade maxima affectis, Romam euerſurus properabat, niſi diuina illum virtute Leo Pontifex abſterruiſſet. igitur infœlix Auguſtus ſacri Antiſtitis auxilio indiguit, cuius immineuerat poteſtatẽ Sacerdotalis hoc pacto dignitas dum à mortali deprimitur Principe, ab immortali ſupra Reges extollitur. *Nouel. Valent. tit. 12.* *A Maioriano abrogatur. Attila Victoria Romam properat à S. Leone reuocatur.* *Paul. Diac. l. 15.*

Venetiarum origo. Hac ex Barbari Regis inuaſione, cum Venetæ Regionis incolæ in Hadriatici Sinus paludes confugiſſent, nobiliſſimæ Venetiarum Vrbis ignobilia iecerunt fundamenta.

Pulcheria obitus. Coſſ. Opilione, ac Vincomalo Pulcheria Auguſta moritur, ætatis anno quarto, ac quinquageſimo eius *Chri. an. 453.*

Marcell. Chr. Theod. lect. l. 1. Ep. 62.

Encomium apud Authorem hic require. Anatolij, de quo diximus, ambitu permotus Maximus Antiochenus, quò suæ ipse Ecclesiæ dignitati consuleret, Legatos ad Leonem misit. is redditis ad eum literis, quod iam cœperat, illius se causæ non defuturum pollicetur; vtque Anatolii temeritatem infringat, nauiter pro Nicænorum firmitate Canonum agit, quibus, post Romanam, Alexandrinæ, tum Antiochenæ postremo Cõstantinopolitanæ in alias Christiani Orbis Ecclesias prærogatiua tribuebatur.

Patriarchalium Ecclesiarum prærogatiua.

Iisdem Coss. Arelatense, tum Andegauense apud Galliam Concilia celebrantur. illi Cæsarium eiusdem Vrbis Episcopum præfuisse constat, Virum doctrina, ac sanctimonia conspicuum, *de quo multa hic Author*, huius, hoc est Andegauensis, præclara extant Decreta, *quæ pariter ab Authore hic recensita peti ex eo possunt.*

Synodus Arelatensis. & Andegauensis.

Chri. an. 454. *Marcell. & Cass. Ch. Proc de bell. Vãd. l. 1. P. Dia. l. 15.*

Ætij cum Collega Studio Consulatui, ipsius Ætii funesta Occidentali Imperio mors adscribitur, cuius fortunam Valentinianus suspectam habens. Verum bello egregium, quo publica nitebatur salus, interficiendum curauit; nec impunè. quippè rei inuidia apud omnes laborans, haud ita multo post insidiis & ipse appetitus interiit, quod ad sequentis anni res gestas referemus. sunt qui tradant Ætium ipsius Augusti manu interem-

Ætij cædes.

Diuinæ vltioni tribuenda.

ptum: vt cumque se res habeat, diuina id vltione factum par est credere, iisdem namque insidiis periisse constat, quibus ille olim æquè insignem Ducem Bonifacium circumuenerat.

Ep. 69. & seqq. L. 8. C. de Hær. Iust. nouel. 131.

Leo interim Pontifex, vt Orientalis Ecclesiæ res componeret, singulare studium adhibebat, con plures sanè hoc anno literas ad Marcianum dedit, effecitque, vt is in Alexandrinos Dioscori sectatores rescriberet, tū ambitiosos Anatolij conatus compesceret.

Attilæ mors.

Subindè Attila in nuptiali conuiuio, cum se vino onerasset, fœminea dextra, siuè, vt alij tradunt, ingenti sanguinis profusione, interiit.

Valentiniani cædes. Maximus Tyrannus.

Chr. an. 455. Marcell. & Cass. Chron. Proc. de bell. Vand. l. 1. Euagr. l. 2. c. 7.

Subit annus Occidentalis Imperii casu funestissimus, quo Valentinianus Aug octauo suo, cum Collega Anthemio Consulatu, Maximi insidiis, trigesimo Imperii anno obtruncatur. Maximus Tyrānidem inuadit. Eudoxiam Augustam connubio sibi iungit inuitam. exindè inito Barbaris cum Regibus fœdere, diuturnioris spem tranquillitatis fecit. verùm enimuerò foris prudens, domi incautior visus est, quippè nouæ Coniugi, quam deperibat, stultè fidens, amore ipsius percitum, Viri exitium maturasse se, per summam imprudentiam, fassus est. itaque bis iam offensa Mulier, vlciscendæ iniuriæ auida, Gensericum Vandalorum Regem accersit ex Afri-

Eius imprudentia. Eudoxia Gensericum accersit.

na, sua ipsius, ac Patriæ ruina Tyrannum oppressura. Rex Barbarus Romam properè delatus, illam præsidio vacuam primo statim aduentu capit; ac diripit. Tyranno in primis interfecto; Leonis tamen Pontificis diuina eloquentia delinitus, à Ciuium cæde, ac Templorum direptione abstinuit; tum, præda onustus, Africam repetit, Eudoxiam Augustam captiuam, cum Eudocia, ac Placidia Filiabus abducit.

Romæ à Genserico capta.

Auitus interim, qui Prætorii, ac Galliarum Præfectus à Valentiniano à Maximo autem Militiæ Magister constitutus fuerat, Augustus appellatur, Theodorico in primis adnitente, quocum fœdus Maximi nomine Orator pepigerat. verum Maximi odio cuius insaniæ Vrbis direptio tribuebatur, Senatus, populique inuidiam passus, deponere Imperium cogitur, octauo, postquā illud inierat, mense. Cum Imperio Consulatum quoque ei abrogatum coniicere ex eo licet, quod, cum post initum Imperium, Consulem fuisse ex Sidonio constet, duo tamen alii, Ioannes, ac Varanes Consularibus, hoc anno, fastis adscribuntur.

Auitus Imp.

Imperiū deponit.

Chr. an. 456 Euagr. l. 2. c. 7. Niceph. l. 15 c. 12. Sigeb. Chr.

Hac tempestate, Parisiis à Childerico captis. Francorum Regnum ortum habuisse tradunt.

Francorum Regni origo.

At Gensericus diram apud Africam persequutionem in Catholicos ite-

Genseri-cus per-sequutio nem in-staurat. rum instituit, de qua pluribus Victor huius ætatis scriptor, *& ex eo hic Author, quos require.*

Marcia-ni obitus Eius lau-des. Leo Imper. Coss. Constantino, ac Rufo Marcianus moritur, Principatus anno VII. Vir, & si bello strenuus, Pacis tamen studiosior, probitate, ac religione nulli Augustorum secũdus, inter optimos iure numerandus. *Chr. an. 457. Marcell. & Cass. Chr Niceph. l. 15. c. 15.*

Marciani obitu, Leo Thrax genere, homo Tribunitius, Senatus, ac Militum suffragio Imperium capessit, ab Anatolio autem, solemni ritu, inauguratur ad hunc gratulatorias, ex more, literas Leo Romanus Pont. dedit, enixéque hortatus eum est ad catholicæ tutelam fidei suscipiendam: hoc veluti classico nouus Augustus excitatus, nihil prius habuit, quam *Leonis Imp. decreta.* vt sanctione amplissima, ab Antecessoribus decreta aduersus hæreticos promulgata, firmaret, quæque haud ita pridem pro Chalcedonensis stabilitate Synodi Marcianus ediderat, comprobaret.

Prote-rius Alex. Epis trucida-tur. Timo-theus successor At verò Alexandrini, ex his, qui Dioscoro fuerant suffragati, eaque ex causa successori erant infensi, Proterium adorti, miserè trucidant, Timotheum nefarium hominem in sede collocant, qui eò dementiæ progressus est, vt cum Constantinopolitano, atque Antiocheno, ipsum quoque Romanum Pont. atque adeò Episcopos omnes, cum Chalcedonẽsi dam- *Theod. lect. l. 1.*

naret Concilio vniuersæque Ecclesiæ negocium facesseret. *Episcopus omnes damnat.*

Sub idem tempus Rauennæ Occidẽtalis Imperii Augustus dicitur Maiorianus. hic inter prima Principatus rudimenta Vandalos, quos Campanum in littus Genserici Classis effuderat, profligauit. *Maiorianus Imp Vandalos fugat.*

Chri. an. 458. Nouus annus vtroque Augusto Coss. aperitur. Maioriani quidem Consulatum Panegyri illustrauit Sidonius Apollinaris Orator, ac Poëta illorum temporum elegantissimus, qui & genere clarissimus fuit, cum Auiti Aug. Generum fuisse constet. *Sidonius Apollinaris.*

Maior. Nouell. tit. 3. 4. & 8. Extant inter Principum Placita Maioriani sanctiones sanè laudādæ: inter quas illa, ne filiæ Virgines ad sacrum Velum suscipiendum adigerentur inuitæ, neuè illud ante quadragesimum ætatis annum reciperent, & interim integrum illis esset nubere, si voluissent: quam Leonis Papæ suasu tulisse ex eo constat, quod persimilem Leo ipse tulit, vt ex eius Actis habetur. *Maioriani leges.*

Exindè Leo Augustus à Romano Pont. pro componendis Orientalis Ecclesiæ rebus, Legatos expetiit, excepitque: tum qui ipso Imperii exordio, ad catholicæ fidei firmitatem, illius professionem ab Episcopis celebrioris nominis requisiuerat, eandem hoc anno à præcipuis Anachoretis, datis ad eos litteris expetiit. *Leonis Imp zelus.* *Euagr. l. 2. ca. 12.*

Eodem fere tempore terræ vbique *Terræmotus.*

motus vehementior Vrbes, atque adeò Regiones ipsas concussit: Antiochiam tamen, præ Vrbibus cæteris, deformauit.

Anatolii obitus, Gennadius succedit.

Inter hæc Anatolio Byzantii Antistite morte sublato, Gennadius eiusdem Ecclesiæ Presbyter, insignis Vir doctrinæ, ac probitatis, ea in sede collocatur. eodemque tempore, Iuuenali Hierosolymitano, Anastasius subrogatur. *Theod. l. lect. l. 1. Niceph. l. 15. c. 22*

Conciliũ Byzãtii.

Chr. an. 459.

Sequenti anno Consulatum Ricimer, ac Patricius iniuere, quo tempore Leo Aug. susceptis Apostolicæ Sedis Legatis, Constantinopoli Concilium ex vicinis Prouinciis cogi curat, adfuere Episcopi LXXIII. ex huius porrò Synodi Actis, vnus tantum aduersus Simoniacos extat Canon. actum verò in ea fuisse de Eutychiana hæresi penitus abolenda, nulla potest esse dubitatio.

Anastasia Basilica.

Peracta Synodo, celeberrima ab Episcopis facta est Basilicæ à Marciano erectæ, quæ *Anastasia* dicebatur, consecratio.

Epistola decretal. De Baptismo, & pænitentia

Rebus aliis apud Occidentem gestis silentio obrutis, Leonis tantum decretalis Epistola data hoc anno legitur ad Episcopos Samnii, Campaniæ, ac Piceni, de seruanda antiqua Ecclesiæ traditione, vt non nisi Paschæ tempore, ac Pentecostes, citra necessitatem factum Baptisma administraretur, neuè peccatorum confes- *Ep. 80.*

ſio niſi ſecreto perageretur.

Chr. an. 460. Sexageſimus, ac quadringenteſimus à Chriſto nato annus Coſſ. habuit Magnum, atque Apollonium, cuius initio Leo Aug. haud dubiè ex coactæ nuper Synodi decreto. Timotheum Alexandrinæ Eccleſiæ inuaſorē deturbari ſede iuſſit, dato ad Præfectum Auguſtalem reſcripto.

Liber. c. 15.

Timotheo exacto, ac Cherſonam poſteà relegato, eiuſdem nominis ſucceſſor illi datur.

Cedren in Leon.

Simeonis Stylitæ obitus. Hoc demum anno Simeon Stylita, Orbis miraculum, vitæ diem clauſit extremum centenario maior, poſtquam, exemplo ad poſteros memorabili, columnam octuaginta amplius annos inſediſſet. *Daniel Stylita.* Hunc æmulatus Daniel, qui ab anno ætatis XII monaſtichum inſtitutū ſequutus fuerat, haud diſpari apud Orbem gloria, veluti alter Eliſeus Eliæ ſpiritū nactus, conſcenſa & ipſe Columna, ad Ponti Oſtia conſedit.

Hoc item anno Leonis Principatus IV. Eudocia Theodoſii Coniux in Hieroſolymæ ſeceſſu moritur, ætatis anno ſeptimo, ac ſexageſimo.

Maioriani obitus. *Seuerus Imp.*

Chr. an. 461. Seuerino, ac Dagalaipho Coſſ. Maiorianus laudatus Princeps apud Dertonam Hiſpaniæ Vrbem Ricimeris Gothi militiæ magiſtri, qui Seuerum euexit, fraude extinguitur. *S. Leonis obitus.* Leo quoque Pontifex re, ac nomine Magnus tertio Idus Aprilis moritur, cum

annos sedisset paulo amplius XX.

Hilarius succedit. Leodi sublegitur Hilarius, de quo alibi meminimus cum Ephesini Conciliabuli gesta recensuimus. *Ad an. 449.*

Chri. an. 462 Qui sequitur annus vtroque Augusto Coss. clarus, cetera obscurus, scriptorum silentio, habetur. illud à Cedreno traditur, Pictori Christum forma Iouis pingere aggresso, manum exaruisse; porrò cum facinoris eum pœnituisset, crimenque Gennadio Episcopo fassus esset, eius precibus dextræ vsum recepisse. *Miraculum de Pictore.*

Chri. an 463. Alio postmodum subeunte anno Coss. Decio, Basilio, ac Vibiano, Concilium ArausicanumII. celebratur, tum, eisdem ferè Episcopis coeuntibus, Carpentoratense, ac deinceps Vasatense. Quo tempore Elisei cineres, haud dubiè qui Iuliani furorem euasissent, Alexandriam translati dicuntur, cuius apud Sebastem Monumentum eius iussu profanatum diximus *Sup. ad an. 392.* *Concil. Arausicanum Carpentoratense, Vasatense. Elisei cineres.*

Chri. an. 464. Nouum annum Rusticus, atque Olibrius auspicantur; quibus Coss. Euaricus Gothorum Rex Theodorico fratre fraude sublato, partum scelere principatum init, Galliam, atque Hispaniam populatur. Leges Genti, quæ hactenus exlex fuerat. perscribit; Authores licet alii Theodorico has tribuant. *Isid. Chrara. 504.* *Euaricus Gothorum Rex* *Leges scribit.*

Porrò apud Orientem Leo Aug. Danielis, quem diximus, sanctitatis,

ac miraculorum fama motus, vna cū Gennadio Antistite illum inuisit, ad
Sur. Decēb. genua procumbit; pedes osculatur, *Leo*
& tumentes eos quidem, atque vlce- *Imp. ad*
rosos, nec statim recessere, quippè *Danielē*
Gennadius sanctum Virum, quam- *Stylitā.*
quam renuentem, sacris initiandum existimauit. tum ei Daniel futurum Regiæ Vrbis incendium prædixit; *Byzātij*
quod vertente demum anno Coss. *incendiū*
Erminiano, ac Basilisco renunciatis
Chri. an. 465. ex sancti Viri prædictione accidit, vi-
Euagr. l. 2. c. 13. guitque ad dies quatuor, seu, quod alii tradunt, sex, clade maxima mortalibus æquè, ac ædificiis illata. vastata Vrbs est à Boreali parte ad Australem ad Stadia quinque. ab ortu solis ad occasum, ad quatuordecim. huiusmodi posteà incendiis vt consu-
L. 12. de priu. ædif. leret Zeno Princeps qui Leonem *Lex de*
sequutus est, legem promulgauit, qua *domibus*
edixit, vt priuata etiam ędificia seor- *seorsim*
sim singula duodecim interse pedibus *extruen-*
disiuncta, insularum more in poste- *dis.*
rum extruerentur.

Extremo hoc anno conuenerant ex more Episcopi L. Hilarii Romæ, natalem, hoc est annuum eius consecra-
Conc. to. 1. Mar- cell. & Cass. Chr. tionis diem, celebraturi, *ex Suburbicis*; vicinioribus nempè Vrbi regio-
nibus. ea occasione Synodus, cuius *Synodus*
Acta extant, celebratur. *Romæ.*
Seuerus inde Aug. Ricimeris, à quo *Seueri*
euectus ad Imperium fuerat, dolo *Imp.*
sublatus est, veneno eidē propinato *obitus.*

Vandalorũ excursiones. interregnum ad sesquiannum productum est, Vandalis interim non Italiæ tantum, verum etiam Illyrici, Græciæ, atque Ægypti littorales oras, Insulasque omnes populantibus.

Leonis lex de immun. Eccl. Nouus annus Leonem tantũ Aug. Coss habuit, cuius initio amplissimum ab eo rescriptum prò Ecclesiæ immunitate ad Eritræum P.P. datum legitur, *Chri. an. 466. L. 6. C. de his qui confug. ad Eccl.*

Per idem tempus Euaricus Gothorum Rex, ex Hispania, in Galliam profectus, Prouinciam populationibus infestam habebat, cum ab Ecdicio Auiti Aug. filio, qui priuatis viribus exercitum comparauerat, non sine Numinis, quam Galli religiosè implorauerant, ope, vincitur. *Ecdicius Auiti filius.*

S. Prosperi Regiensis obitus. Sub eodem Leonis Consulatu moritur S. Prosper Regiensis apud Aquitaniam Episcopus, maximus Catholicæ fidei propugnator.

Anthemius Imp. Post diuturnum, de quo diximus, interregnum, Romano Senatu, ac Ricimere (cuius fere nutu res tum Occidentis gerebantur) per Legatos id postulantibus; Anthemius Orientalis Imperii Senator Romam à Leone mittitur, ac Augustinus appellatur Flauio Pusæo, ac Ioanne Coss. quo tempore vulgaris per Italiam lues latè grassabatur. *Chri. an. 467. Sidon. in Paneg Anthẽ.*

Pestis in Italia.

Hilarii obitus. Sub ipsum noui Cæsaris aduentum Hilarius moritur Pontificatus anno VII. Huic Simplicius subrogatur,

apud quem Leo Aug. (quod antea nequicquam à Leone, ac Hilario expetierat) ſedulo egit vi Chalcedonenſium Patrum Decretum ratum haberet, quo Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ, poſt Romanam Primatum detulerant. verum & Simplicius Leonis conatui vehementer obſtitit, vtque ab incepto deſiſteret. non per literas tantum, ſed miſſo etiam ad hoc Probo Epiſcopo Canuſino, etiam atque etiam hortatus eſt.

Simplicius ſuccedit.

Gelaſ. ep. 11.

Hac tempeſtate Sidonius Apollinaris, Anthemii accitu, è Gallia, Romam venit.

Sidon. Romæ.

Sidon. l. 1. ep. 5. & 9.

Anthemius Aug. qui XIII. ante annum Valẽtiniani Collega in octauo illius Conſulatu fuerat, Conſulatum hoc anno iterum auſpicatur abſque Collega, Sidonium, quem diximus, laudatorem nactus.

Chri. an. 468. Sidon. ep. 9. & in Paneg

Apud Orientem porrò Leo Aug. ſemel, atque iterum in Paganos reſcripſit, tum eiſdem Coſſ. ingentem aduerſus Genſericum Vandalorum Regem paratã Claſſem Baſiliſci Ducis inertia, ſiue, vt alii tradunt, proditione, maximo cum Reip. damno, amiſit; proſperè tamen terreſtri prælio aduerſus Hunnos pugnatum eſt, Dentice Attilæ filio, Patrem ferocia ſuperante, profligato, ac perempti capite Byzantium perlato.

L. 15. C. de Epiſc. Aud. Niceph. l. 15. c. 27 Marcell. Chron. Chri. an. 469.

Romana Claſſis amiſſa.

Proſpera in Hunnos pugna Dentices Attila filius.

Subindè Leo Princeps, Zenone Genero Conſule, cũ Marciano Col-

Aspar ac filij Leoni suspecti. lega renunciato, Asparis, ac filiorum potentiam, in dies magis suspectam habens, vi eos perdere cum nequiret, arte sibi agendum existimauit. itaque Filiorum alterum, cui Patriciolo nomen erat (cum alter Ardaburius, ex Aui nomine vocaretur) Cæsarem se dicturum pollicetur. hoc cum vulgatum esset, nec tamen Augusti consilium pateret, à Catholicis omnibus, clericis in primis, ac Monachis, tumultuatum est, quod Arrianos homines Imperio potiri nefas ducerent. At pius Imperator probe sciens, prospere sibi cuncta cessura, cum purus religionis cultus cordi esset; conciliandæ summo in discrimine Diuinitati, ad festorum dierum cultum augendum, ac Simoniacum prauitatem emoliendam, leges sanctissimas promulgauit. *Zon. an. tom. 3.*

Tum demum LXX. huius sæculi anno appetente, Coss. Iordano, ac Seuero, quem Seuerianum alii vocant, Asparis, ac Filiorum meditatam diu necem exequitur, Zenone administro; quem hoc ipso facinore Ariadnæ Augusti filiæ nuptias promeritum quidam tradunt, cum alii iam tum Leonis Generum Zenonem fuisse testentur. *Chri. an. 470. Euagr. l. 2. c. 17. Niceph. l. 15. c. 27.* *Asparis ac filiorum cædes Zeno Leonis Gener.*

Gĕnadij obitus. Subindè quartum Collega Probiano Consulatum Leo Augustus init; quo tempore Gennadius Antistes laudatissimus mortem obiit, cum *Chri. an. 471.*

annos XIII. functus sacro ministerio fuisset.

Gennadio successor datur Acacius, qui Orphanorum Collegio Præfectus erat, de quo crebrò deinceps sermo erit. *Acacius succedit.*

Theod. lect. l. 1. Delectus interim Orientis Comes Zeno, Antiochiam cum proficisceretur, Petrum quendam, cognomento Fullonem, secum duxit, hominem miscendis turbis, vt qui maximè idoneum huius opera, Zenonis potentia effectum est, vt Martyrius Sanctissimus Antiochiæ Episcopus pelleretur, ea verò Ecclesia, ac Ciuitas vniuersa diuturniori motu agitaretur. *Petrus Fullo.* *Martyrius Episcopus.* Porrò apud Occidētem Ricimer, penes quem vires erant Imperii, Asparis, ac filiorum cæde, quibus cum occultò fœdus pepigerat, audita, Leoni infensior redditus, Anthemium socerum, vtpotè Leoni obnoxium, cuius beneficio imperabat, insidiis appetit, his tamen derectis Mediolanum concedit hinc iterum insidias circumspiciens, Epiphanio sanctissimo Ticinēsi Episcopo Legato ad Anthemium misso, simulatam cum eo pacem componit, quo nefaria tutius consilia exequatur. *Ricimer Anthemio insidiatur.*

Niceph. l. 15. c. 12 Hoc eodem anno Eudocia Iunior, quæ vna cum Matre, ac Sorore captiua in Africam ducta à Genserico fuerat, atque Hunerico Genserici filio matrimonio iuncta; Arriani homi- *Eudocia Iunior.*

nis consuetudinem pertæsa, Hierosolymam aufugit; haud diu tamen superstes, iuxta Eudociam Auiam sepulta est.

Vesuuii incendium. Sub huius quoque anni Coss. Vesuuius Cāpaniæ Mons intestinis ignibus æstuans, exusta, vt ait Marcellinus, vomuit viscera. itaque eiecti per vim cineres, Constantinopolim peruenere, tanto eius Vrbis terrore, vt, Procopio teste, rei postmodum memoriam celebrauerit, annuisque ad Deum supplicationibus, ad sua vsque tempora placare consueuerit. *In Chrō. Cass. Var l. 4. c. 50.* *Eius cineres Byzantiū delati.*

Arrianus cum Catholico altercatur. Duo item alia hoc anno mira accidisse, Nicephorus tradit. alterum de Catholico Episcopo cum Arriano altercante, cum ad catholicam firmandam veritatem, ille rogum ingressus, flammas innoxias expertus est. alterum de Iudæo Archisynagogo, qui, quasi tumultus concitator, correptus, ignique traditus Sergii Martyris, miraculorum fama celebris, patrocinio implorato, ipsoque innocentiæ suæ teste inuocato, inter flāmas diutius, omnium cum admiratione, integer cum perstitisset, Populi concursu exemptus est; tum Baptismate initiatus, assumptoque Sergii nomine, Liberatori Templum ex diuendito patrimonio, ipso in supplicii loco, excitauit. *Lib. 15. c. 23.* *Mirū de Iudæo. S Sergius martyr.*

S Remigii ordinatio. Hoc eodem anno contigit Remigii, qui Galliæ Apostolus dici meruit, *Sur. 13. Ian.*

Rhemenſis Epiſcopi, diuinitus facta conſecratio, cum non niſi annum ſecundum ageret ſupra vigeſimum; de cuius eruditione, ac facundia, præterea, quæ de eximia illius ſanctitate dicturi deinceps ſumus, præclarum extat Sidonii, quem ſupra laudauimus, teſtimonium. *Eph. 7.*

Chr. an. 472. *Gelaſ. ep. 11.* Nouis Coſs. Romæ Feſto, Marciano Byzantii renũciatis. Acacius Leonem paulo in ſe propẽſiorem nactus, at non æquè Simplicium, veterem de Primatu quæſtionem mouet, vtque Alexandrinum Antiſtitem minus ſibi aduerſantem experiatur, impium illum Timotheum, quẽ Auguſti iuſſu relatum diximus, reſtitui curat.

Caſſ. Chron. Iiſdem Coſs. Occidentali Imperio in dies pronius collabente, Recimer, dira fixReip Anthemio ſocero fraude ſublato, Olibrium imperare iubet. *Anthemij obitus. Olibrius ſuccedit.*

Per idem tempus Sidonius Apollinaris eximiæ, vt diximus, Vir doctrinæ, ac generis claritatis, Aruernenſis Epiſcopus conſecratur. *Sidonius Ep. creatur.*

Chri. an. 473. Caſſ. Chron. Iornãd. de reb. Goth. Sequenti autem anno Occidentalis Imperii rebus vehementius perturbatis, Latino Coſ. Faſti caruere; Leone tantum Aug. Byzantii renunciato. quo tempore Olibrius, nondum impleto principatus anno, occiditur, cui Glicerius Rauennæ à Gothis militibus ſubrogatur, annuus & ipſe Imperator quo Principe Oſtro- *Olibrij obitus. Glicerius ſuccedit.*

Ostrogothi. gothi, Duce Vindemiro, & ipsi Italiam inuadunt, dum alia interim ex parte Orientali Imperium prædæ subiicitur Theodomiri. Cæterum Vindemirus, sub ipsum in Italiam ingressum; moritur, filio cognomine hærede relicto. hunc Glicerius, muneribus deuinctum, Italia sponte cedere, Galliam petere haud ægrè compulit.

Theodomirus. Vindemiri Pater & fil.

Hac tempestate S. Seuerinus, qui Noricorum Apostolus dictus est, eam Prouinciam exemplo, ac miraculis illustrabat. cuius res gestas Eugippius Abbas posteris tradidit; *ex quo multa hic apud Authorem habes.*

S. Seuerinus.

Hoc eodem anno ex Zenone Genero, atque Ariadna filia eiusdem, cum Auo nominis Nepos Augusto nascitur, atque Augustus appellatur. cæterum vix decimo exacto mense morte sublatus, ne lætari adepto, nec dolere amisso Imperio potuit. ex quo eorum sententia exploditur, qui illum iam Adolescentem, & rationis compotem, in Principatus Societatem Patrem vocasse comminiscuntur.

Marcell. & Cass. Chron.

Leo Iun. Imp.

Nouo subeunte anno, Iunior Augustus Consulatum gerit, quo non ipse tantum, sed cum eo etiam Auus vitæ exitum sortitus est, qui cætera laudandus, ex eo haud leuiter peccasse visus est, quod nequissimus successoribus viã ad Imperiũ munierit.

Chr. an. 474. Marcell. Chr. Euag. l. 2. c. 16.

Vtriusque Leonis Aug. obitus.

Sunt qui tradant Leonem Puerum, à Zenone Patre occidi iussum, à Sicario (alio pro eo interfecto) seruatum, occultèque educatum, ad Iustiniani vsque tempora peruenisse. Filio itaque cum Socero, sublato, Zeno, qui nec animum Imperio dignum haberet, nec speciem, rerum potitur. *Iulius Nepos Imp. Gliceriū pellit.* Dum interim apud Occidentem Iulius Nepos Principatum inuadit, Glicerium deturbat, seruatumque priuatam agere deinceps vitam permittit: is postea in Clericum attonsus, Salonitanus Episcopus consecratur. *Clicerius Episcopus euadit.*

Nouus Princeps, è Republica id esse ratus, pacem illicó per Legatos à Gothorum Rege Euarico petit, impetratque.

Chr. an. 475. At dum sibi ab Hostibus cauet, suorum insidias vitare nequit sequēti quippè anno Zenone Coss. absque Collega, Orestes, qui militiæ Magister erat, Momilium filium, cognomento Augustum, quique Augustulus contemptus gratia dictus est, Imperium à militibus deferri curat. *Orestes filio Augustulo Imperiū parat.* ergò qui Nepotis partes sectabantur, quò se magis viribus destitutos sentiunt, eò sollicitè magis consilia secum voluere, artes omnes, quibus de Proditore Oreste pœnas sumant meditari incipiunt. quamobrem nulla imminentis ex eo Italiæ cladis ratione ducta, Herulos, Germaniæ Populos, accitos, Duce Odoacre in eam immittunt. *Heruli in Italiam acciti.*

Euarici persequutio. Dum Herulorum arma comparantur, Euaricus, qui non Regnum modò, sed Arrianam quoque perfidiam propagare omni ope laborabat, Galliæ Vrbes, atque Ecclesias insigni clade affecit. Hoc tempore sacratum Rogationum vsus (in vniuersum postea Christianum Orbem inuectus) ex S. Mamerti Episcopi institutione, initium apud Galliam sumpsisse fertur. *Rogationum vsus. S. Mamercus.* *Sidon. l. 3. ep. 14.*

Timotheus interim, quem Alexandrinæ Ecclesiæ inuasorem à Leone Aug. relegatum, Acacii opera restitutum diximus; nefariè in Catholicos debacchatur: tum Byzantium delatus, Zenone conniuente, Eutychianos ibidem complures nactus, eam quoque Ecclesiam perturbare aggreditur; vt Byzantii Clericis, ac Monachis Zenonis, atque Acacii præsidio destitutis, ad Rom. Pontificis patrociniū cōfugere, Legatione ad eum missa, opus fuerit. *Timotheus Alexandrinus.*

Occidentali Imperio ad interitum properante, vertente anno, ambo Coss. apud Orientem creantur Basiliscus, atque Armatus. quo tempore Odoacer Oreste acie victo, ac cum Paulo fratre interfecto, Augustulum metu perculsum, Imperio exuit, atque in Campaniam relegauit. Rex ipse Barbarus, Italia potitus, à purpura, ac Imperii titulis abstinuit. Hoc demum pacto Romanum Imperium *Chr. an. 476. Marcell & Cass. Chron.* *Orestes victus, ac casus*

ab Augusto partum, cum Augustulo extinguitur, cum annos stetisset paulò amplius quingentos. *Rom. Imperii casus.*

Hoc Romani Imperii casu Italia in primis concussa est, quæ tamen, post partam à Barbaris victoriam, tranquilliori deinceps rerũ statu quieuisse visa est. quippe Rex Victor, quantumuis Arrianus, annis sanè pluribus nec rebus sacris negotium facessiuit. & politicum regimen modestè admodum vsurpauit.

Simpl. ep. 3. & seqq. Simplicius interim Rom. Pont. quam diximus, Legatione excepta, ad Zenonem, atque Acacium, tum ad ipsos Byzantii Clericos, ac Monachos literas tanto Pastore dignas dedit, *quæ ab Authore hic recitantur.* *Simplicii zelus.* Verùm enimverò quid Pastorem ex Occidente clamãtem Zeno audiret, qui præsentem Acacium tacere iusserat; quid porrò imbelles Clerici, Monachiuè, ad Tyrannum ab impietate reuocandum, moliri possent, nisi precibus apud Deum agentes, illum demum, vt periclitanti Orientali Ecclesiæ opem ferret. exorassent; ergò *Marcell Chron. Theod. lect. l. 1.* Dei prouidentia factum est, vt Basiliscus arma in Zenonem caperet, ac Principatu eum deturbaret. extorris itaque factus Zeno, eam ob calamitatem. ac Danielis Stylitæ, quem ex fuga adiuerat, hortatu, haud ægrè resipuit, tum ex eiusdem sancti Viri prædictione, vbi ad sesquiannum *Basiliscus Zenonem pellit. Stylitæ prædictio.*

rerum omnium egens, apud Isauriam latuisset, amissum recipit Principatum.

Basilisci Tyrãnis

Euagr. l. 3 c. 4.

Cæterum Basiliscus Zenone haud dubiè deterior, rem interim Catholicam, nefaria aduersus Chalcedonēse Concilium sanctione edita, adhuc grauius afflixit: vtque Tyrannidem stabiliret, ipso statim exordio Principatus, Marcum filium Augustum appellauit.

Marcū filium Augustū facit.

Euagr. ibid. c. 7. Theod. lect. l. 1. Niceph. l. 16. c. 6

Exinde Acacius, è somno veluti experrectus; Tyranno sus deque res æquè sacras, ac profanas miscenti, vi maxima obsistere aggressus est. igitur Sanctissimis Anachoretis, aliisque laudatis Viris Cōstantinopolim euocatis, Danielem quoque Stylitamè Columna, quam insederat, ad Veritatis columnam, & collabentem Ecclesiam fulciendam, conatu maximo adhibito, pertraxit. horum authoritate, Danielis in primis, qui multa interim mira patrasse dicitur, maxima aduersus Tyrannum inuidia apud Populum conflata est. itaque Vrbs ipsa Regia, iniecto, in eius odium, igne, miserè deformata est. absumpta eo incendio Bibliotheca instructissima, librorum millia vicena habens supra centena. in qua, præter alia mira Principum studio, atque æmulatione illuc congesta, Draconis intestinum fuisse dicitur cētum ac viginti pedum longitudine, in quo Homeri Ilias, at-

Daniel Stylita. Byzãtii

Byzantii incēdium. Bibliotheca absumpta.

Quā in ea mira.

queOdyssea, tum rerum ab Heroibus gestarum Historia aureis literis legebantur. alia præterea illustrium artificum egregia monumenta eodem incendio periere. His permotus Tyrannus, iratos Ciues hac ratione eludere se posse ratus, rerum impiè gestarum pœnitentiam simulat: sanctionem quam diximus, vt Simplicium, atque Acacium æquiores habeat, decreto abrogat: Danielis pedibus aduoluitur. verum his adeò non profecit, vt, simulatione per Danielem detecta, grauiori in dies odio apud omnes laborauerit. itaque Senatus ipse, datis ad Zenonem literis ad amissum Imperium resumẽdum illum hortatur, quod, ex omnium voto, sequenti demum anno perfectum est. *Basilisci artes.*

Siat. l. 2. Dum his Orientale Imperium motibus agitaretur; præcipui Iudæorum impostores Rabbi Asse, & Rabbi Hæmmai Babylonicum Talmud ineptiis æquè, ac blasphemiis refertum consarcinarunt. tertia hæc fuit fabularum collectio: nam prima habita est anno CL. à postrema Hierosolymorum clade Iudæ Simeonis Opus: secunda à Rabbi Ioannam persimili postmodum annorum interuallo: quę à Sixto latius traduntur. *Iudæorũ Talmud*

Inter hæc Gensericus Vandalorum apud Africam Rex, quadragesimo ferè Principatus anno, moritur, Regum, ob Romam simul, ac Cartha- *Genserici more.*

Hunnericus fil. succedit. ginem expugnatas celeberrimus. eo sublato Hunericus Maior natu filius Regnum capessit. is ipso Regni exordio in Catholicos æquior. Manichæos vndique conquisitos, aut incendit, aut nauibus impositos, extra Africam ablegauit.

Vtriusque Imperii statu ita, vt diximus, perturbato, sequens voluitur annus absque Consulibus; cum Zeno, exercitu haud segniter comparato, infesto agmine Byzantium petit. at Basiliscus ob segnitiem, siuè vt Byzantii Ciues in officio contineret, obuiam ipse procedere nequaquam ausus, Armatum Exconsulem Militiæ Magistrum cum copiis in Zenonem mittit. is vt primum in illius conspectum venit, ad ipsum cum exercitu defecit. proditionis accepto nuncio Basiliscus, in Templum confugit, ex quo tamen, vt impius Hæreticus, ipsarumque sacrarum ædium expoliator, Acacii iussu, extrahitur, ac Zenoni traditur, à quo cum Vxore, ac liberis gladio, seu, quod alii tradunt, fame extinguitur. Zeno incruenta potitus victoria, factusque à vexatione sapientior, & Danielem, Columnæ redditum, supplex adit, & ad Simplicium cum fidei professione scribit: tum verò Templum accepti à Deo beneficii monumentū D. Steph. Protomartyri, regio sumptu, extruit. insuper Simplicio suadente, Hæreti-

Zeno Imperiū recuperat. — *Chr. an. 477. Proc. de bell. Vand. Euagr. l. 3 c. 8. Suid. in Basilisco.*

Basiliscus necatur. Zenonis religio. — *Simpl. ep. 7.*

cos Episcopos, nisi si qui veniam postulantes, ad Catholicam communionem recepti fuissent, exigit. hoc ipsũ cum metueret impius Timotheus, licet antea apud Zenonem gratia plurimum valuisset, ex scelerum consciẽtia mortem sibi ipse consciscit.

Liber. c. 16.

Timotheus se ipsum occidit.

Gild. de excid. Brit.

Ambrosius Aurelianus

Sub idem tempus Ambrosius quidam Aurelianus Rom. Ciuis, purpura assumpta, Ducẽ se Britannis præbuit ad Anglosassonum iugum, quo iam diu premebantur, excutiendum; quod cum fœliciter præstitisset speciẽ quadam Occidentalis Imperii restituisse visus est.

Chr. an. 478. Qui sequitur annus vno tantum Consule inscribitur illo V C. Byzantii renunciato id eam ob causam factum videtur, quod de componenda inter Odoacrem, ac Zenonem pace eo tẽpore ageretur. itaque nec Zeno, nec Rex ipse Barbarus, qui Augusti nomẽ renuisset. Occidentalis Cæsaris munus, ac iura vsurpare hac ratione voluisse par est credere.

Simpl. ep. 8 & 9.

Sub huius pariter anni initium redditæ sunt Simplicio Acacii literę, quibus certior de Alexandrinæ Ecclesiæ statu ab eo redditur, ex quibus, quanta illius, ac Zenonis, aliorumque eum fuerit aduersus Simplicium obseruantia, licet cognoscere, qui mox quadam veluti mentis vertigine eidẽ Põtifici maximè aduersati sunt, quod postea dicturi sumus.

Zenone tertiùm Coss. Orientalis Ecclesia, quæ ab eius reditu quietem nacta videbatur, nouis iterum turbinibus agitatur: Antiochiæ in primis, qua in Vrbe Stephanus Episcopus, cum aliis ministris compluribus, dum sacram Synaxim solemni ritu peragit, seditione ab Eutychianis excitata, confoditur, neque Orontem Fluuium proiicitur; Stephano eiusdem nominis successor datur, &, ad vitandas turbas, præter antiquum morem Byzantii ab Acacio consecratur; quo is veluti quæsito iure; Primatum in posterum ardentius expetiit, turbasque ea de causa longè maximas excitauit.

Stephani Episc. cædes. — *Chri. an. 479. Euagr. l. 3. c. 10. Martyrol. 25. April.*

Acacii conatus.

Hoc eodem anno moritur Magnus ille Lupus Trecensis apud Galliam Episcopus, cum anno sedisset amplius quinquaginta.

S. Lupus Episc.

Octuagesimo demum huius sæculi anno Coss. Basilio Iuniore, Carthaginensis Ecclesia diuturnam post viduitatẽ Zenone per Legatos apud Hunnericum id agente, nouum recipit Sponsum Eugenium Virum laudatissimum.

Chr. an. 480. Vict. l. 2.

Eugen. Carthaginiensis

Inito inter Galliæ Vrbes, quæ iugum nondum subierant, atque Euaricum fœdere, inter Pacis conditiones ea fuit, vt Aruernum Tyranno dederetur, quam Vrbem diu frustra obsidebat. extat Sidonii eius Episcopi hac de re ad Massiliensem Antisti-

Aruernum Galliæ Vrbs. — *Greg. Tur. l. 2. c. 20. l. 7. e. 7.*

tem querela, qui suorum conditionem Ciuium deplorat pace quam bello deteriorem, quorum seruitus precium fuisset securitatis alienæ. *ea sumpta occasione Author de Aruernensis Ecclesia laudibus nonnulla recenset.* *Byzantij periculum.*

Chri. an 481. *Euagr. l.3.c.25.* Placidio Consulatum gerente, Orientale Imperium in maximum discrimen adductum, inopinato casu, periculo eximitur, irruperat in Thraciam Theodoricus, quem Triarii filium memorant, Gothorum secum numerum penè innumerum ducens, *Theodoricus Triarij.* iamque ad quartum Regia ab Vrbe lapidem constiterat extrema omnia Ciuibus æquè ac ædificiis minitans, cum suorum defectionem veritus, supplicium de noxiis sumpturus, recessit haud multum progressus, equo, in quem insilierat, ferociente, hastæ cuspidi latus impegit, eoque ex vulnere extinctus est. Aliũ porrò Theodoricum eiusdem Gentis Regulum *Theodoricus Amalus.* cognomento Amalum ad se vocatum Zeno Aug ad summos dignitatum gradus euectum filium quoque adoptauit. hic est ille Theodoricus, qui Italiæ postea Regnum adeptus, extra eam quoque imperitauit rerum gestarum fama celeberrimus.

Hoc anno, qui excitatam iterum apud Africam in Catholicos perse- *Hunnerici sæuitia.* *Vict.l.2.* quutionem biennio præcessit, Hunnericus, quodam veluti præludio, sæuire in domesticos cœpit, eos in pri-

mis, quos ei Gensericus Pater, sacramento etiam exacto, commendauerat: tum in suæ, hoc est Arrianæ sectæ Antistites, ex quibus Iucundum, quem Patriarcham appellabant, igni damnauit.

Nouo interim subeunte anno Seuerini Cōsulatu inscripto, Stephanus iunior Antiochiæ moritur: Sedem omnium Prouincialium Episcoporū suffragiis implet Calēdion, cuius electionem Simplicius Rom. Pont. ratam habuit, at non perinde Acacius, qui sui, quem animo voluebat, Primatus rationem nequaquam habitā ægerrimè tulit. itaque Calēdioni infensior redditus, denique eius depositionis author fuit. *Chr. an. 482.* *Calendion.* *Simpl. ep. 14.* *Acacij ambitio.*

Hoc tempore Marcianus Anthemio Aug genitus, qui Leontiam Leonis filiam natu minorē habebat Coniugem, seditione in Zenonem excitata, actique intra Vrbem prælio inito, Aduersarios in fugam vertit, Regiæ tamen occupatione in diem alterum dilata, fugam ipse arripere coactus est, tum spe omni abiecta, Zenonis iussu, in Clericū tonderi Leontius, ac alii nonnulli, tyrannidem occupare aggressi, inconsultæ pœnas temeritatis dedere. *Marcianus Anthemij fil.* *Euagr. l. 3 c. 26.* *Spe frustratur.*

Peridem tempus Timotheus Alexandrinus diem obit extremum: Ioannes eidem Ecclesiæ præficitur, is, Legatione ad Simplicium missa, ex- *Ioannes Alexandrinus.*

more ſuam electionem ab eo ratam haberi optat, nulla interim Acacii ratione habita, quo factum, vt ab eo, qui Zenonem haberet obnoxium, paria cum Calendione pateretur, ex quo multæ in Eccleſia turbæ excitatæ ſunt.

Sub eodem Seuerini Conſulatu habita eſt Turoni Synodus cui Perpetuus eius Eccleſiæ Epiſcopus, ſextus à Martino præfuit, quique eidem ſanctiſſimo Anteceſſori Templum exſtruxerat, de quo Sidonius meminit, ipſiuſque Perpetui hortatu carmen ſe elegiacum (quod adhuc extat) parieti inſcribendum, cecinisse, ait. *Synodus Turonenſis.* *ep. 18. l. 4*

Hunc eundem in annum incidit Seuerini Noricorum Apoſtoli ex hac vita diſceſſus. *S. Seuerini obitus.*

Chri an. 483. Liber c. 18. Sequentis anni Conſulatum inierat Anicius Fauſtus, cum Ioannes, Zenonis iuſſu Acacio adnitente, Se-depulſus Alexandrina, ad Simplicium Rom. Pont prouocauit ea de cauſa Romam profectus, Simplicium iam defunctum cũ reperiſſet, apud Simplicii ſucceſſorem Fœlicem inſtitutam Appellationis cauſam proſequitur, Petro interim Mogo Alexandrinam Eccleſiam, quam ante ſexennium iam inuaſerat, Acacii ſuffragio, permiſſu Augusti, adminiſtrante. *Simplicis Papæ obitus. Fœlix. II.* *Petrus Mogus.*

Theod. lect. l. 2. Cæterum Fœlix vbi primum Petri cathedram aſcendit, Zenonis legem haud ita pridem promulgatam, qua

Chalcedonenſi Concilio abrogato, nouum veluti fidei ſymbolum proponebatur; vna cum his, qui ſanctioni huiuſmodi ſubſcripſiſſent Anathemate damnat; Synodum ex Italiæ Epiſcopis, ad Alexandrinæ Eccleſiæ cauſam diſquirendam cogit inſtituitur à Concilij Patribus ad Zenonem Legatio, qua in Catholicæ fidei deſertores Acacium, ac Sectatores querelæ ingererentur, rogareturque, vti Acacium ipſum Roma proficiſci, ac Iudicium ſubire, Ioanne accuſatore, compelleret. *recitantur hic ab Authore Fœlicis ad Zenonem, atque Acacium litera omninò legenda. neque hæ tãtum, ſed citationis itidem libellus, quo Acacius, qui Fœlicis per epiſtolam monita ſpreturus videbatur, pro Apoſtolicæ Sedis imperio euocatur* . vt mirum videri poſſit Romanum Pontificē hoc tempore ſub Rege Barbaro, eoque Ariano pœnè captiuum, tanta cum authoritate vniuerſali Eccleſiæ Iudicem præſidere. poſthæc etenim & Petrum cognomento Fullonem, qui Antiochenam Eccleſiam, pulſo, vt diximus, Calendione inuaſerat, & cognominem Alexandrinæ itidem inuaſorem, & denique Acacium ipſum, quod ad ſequentem annum ſpectat, exauctorauit. Porrò quod ad Alexandrinum ſpectat, cum non Eutychianum modò, ſed etiam Apollinariſtam, ac Sabellianum ſe prodidiſſet,

Synodus Roma.

Rom. Sed. authoritas.

atque adeò passionem, ac Crucem non Christo tantum, sed ipsi Sacrosanctæ Trinitati tribueret, impia quoque eius dogmata, ad quæ Orientis etiam Episcopi exhorruerant, eadem in Romana Synodo damnata sunt.

Vict. l. 2. Per idem tempus ab Hunnerico Arriano Rege Catholici apud Africā dira passi, summa cum gloria triumpharunt. *rem fusius Author ex Victore tradit, quos require.* *Hunnerici persequutio*

Chri. an. 484 Nouus annus vtroque Coss. inscribit; Theodorico, quem à Zenone adoptatum diximus, ac Venantio. meruit Rex Barbarus, ob egregiè nauatam Zenoni operam, non adoptionem modo, ac Consulatum, sed ad spem quoque euehi Occidentalis Imperii. *Theod.* *Liber. c. 16.* at Zeno imbellis ipse Theodorici virtute audacior factus, in apertam demum tyrannidem erupit; *Euagr. l. 3. c. 20.* eò quippè scelerum progressus est, vt, cum Religione, ius quoque Gentium violaret, ipsius Apostolicæ Sedis Legatis in custodiam traditis, ac diro carceri mancipatis. *Zenonis Tyran.* *Legatos violat.* vim postea fraus sequuta est; quippè Acacius, blanditiis eos aggressus, ac vinculis exutos, grauiori præuaricationis catena vinxit. adeòque demandauit, vt non secum modo communicare, sed Petrum quoque Alexandrinum multiplici scelere inquinatum, atque ob Hæresim damnatum, vt legitimum *Legati præuaricantur.*

Antistitem agnoscere adegerit.

Synodus Romæ. Legatorum casu nequaquam consternatus Fœlix Pontifex, Italiæ iterum Episcopos Romam euocat, qui LXXV. fuisse dicuntur. ab his Legati, Byzantio iam reduces, Episcopatu moti, catholica insuper communione exclusi sunt, tum Acacius ipse, frustra haud semel monitus, eodem anathemate, quod supra indicauimus, percussus est extat ipsius damnationis sententia cum aliis ad Clericos, ac Monachos litteris Byzantium trāsmissa. cum verò Acacius sententiæ exemplum, ad se allatum, recipere abnuisset, inuentus est Monachus, qui, dum ille, sacris operaturus, Templum iniret, illud ex eius pallio suspenderet. eo facinore acrius irritatus, & Monachum ipsum, & ex eius contubernio reliquos ad mortem vsque mulctauit; & Fœlicis nomen è sacris tabulis erasit. Africana interim procella in dies magis sæuiente, indictæ superiori anno concertationis, inter Catholicos, atque Arrianos, die accedente, conuenere ex Catholicis Episcopis complures, ergò vt quisque illorum ingenio pollere, præstare authoritate Aduersariis visus est, confictis in eum criminibus, exilio, vinculis, atque adeo morte, dolo malo, disputationi subductus est. at dum reliqui differendi vt cumque copiam sibi fieri arbitrantur,

Fœl. ep. 4. Liber c. 18 Niceph. l. 16. c. 17

Monachi facinus.

Africana persequutio

Vict. l. 2.

Arrianorum dolus.

Catholicorum vexatio.

edicto, pluſquam tyrannico, rebus omnibus, quas ſecum attuliſſent, ſpoliati, hoſpitiis pelluntur, recipi in poſterum à quoquam vetantur: pecudum more, extra Vrbem vagi, pabulum quærere coguntur: tum cædendis ad naues lignis aliiſue huiuſmodi miniſteriis addicuntur. nec, dum in ſanctiſſimos Viros, qui Carthaginem Tyranni iuſſu cõuenerant, quæ diximus ſæuitiæ exempla eduntur, apud Africã reliquam à pari immanitate ceſſatum eſt. illud, ex multis, quæ à Victore, ac aliis recenſentur, præterire nefas duximus, quod, cum omnem ſuperet fidem, locupletiſſimos tamen teſtes habet. Tapienſes apud Mauritaniam Ciues, quod Arrianum Epiſcopum deteſtantes, Vrbe, ex condicto, receſſiſſent; Tyranni iuſſu magno numero dextera, ac lingua mutilati articulatè haud ſecius in poſterum loquuti ſunt, extraque Africam latè diſperſi, rem tantam Orbi vniuerſo teſtatam reliquere, de qua, vt alios oculatos teſtes omittamus, Iuſtinianus Imperator, qui non multos poſt annos rerũ potitus eſt, in Conſtitutione à ſe edita hæc habet. *vidimus*, inquit, *venerabiles Viros, qui abſciſſis radicitus linguis pœnas ſuas mirabiliter loquebantur.* His permotus Fœlix Rom. Pont. Zenoni author fuit, vt legatione ad Regem Barbarum inſtituta, à tanta illum

Lib. 2. Marcell. Chr. Procop. lib. 1. S. Greg. Dial. li. 3. c. 31.

Martyres abſque linguis loquuntur.

De off. Præf. Prat. Afr.

Hunnerici sæuitia.

sæuiendi libidine deterreret satis, vt nihil se à Zenone formidare ostenderet, Vranio ipso Legato inspectante, adduci vinctos, quæstionibus admoueri, supplicio affici frequentius curauit. Verum enimuerò dum se maximè Tyrannus extollit, Deum Vindicem experitur, vltricibus intus flammis, vermibusque, non secus ac Antiochus, Herodes, ac Maximinus absumptus.

Dira Hunnerici mors.

Gundabundus

Hunnerici morte Regno potitur Gundabundus, quem aliis Godagisum nominant, ex fratre nepos.

Euaricus. Alaricus. Childericus. Clodoueus.

Quo tempore Euaricus quoque Gothorum apud Galliam Rex, itidem Arrianus, extinguitur, cui sublegitur Alaricus. Neque his superstes diu fuit Childericus Francus, qui Parisiis imperitabat; quo extincto, Regnum Clodoueus filius capessit, quem & Ludouicum appellant. *Greg. Tur. l.2.c.25.*

S. Barnabæ reliquiæ. Matthæi Euangelium.

Symmacho Consulatum gerente absque Collega, ab Anthemio Salaminæ apud Cyprum Episcopo, Dei monitu, Barnabæ Apostoli sacræ reliquiæ inuentæ, cumque his sacrum Euangelium, ab eodem Apostolo, vt ex reuelatione est cognitum, Matthæo dictante, exceptum. *Chri. an. 485. Niceph. l.16.c.37. Sur. 11. Iun. Niceph. lib. 16. cap. 27.*

Xenaias Iconoclastarũ Author.

Peridem tempus Xenaias quidam, quem alii Philoxenum vocant, seruilis conditionis homo, genere Persa Iconoclastam primus se prodit hic, necdum christianus, Clericum mentitus

titus, à Petro Fullone Antiochenæ Ecclesiæ, vt diximus, inuasore exceptus, atque ex morum ſimilitudine veluti in ſinu enutritus, ad Epiſcopatum vſque, ipſius expers Baptiſmi, promotus fuerat. en qualem Sectæ Authorem impii Iconomachi coguntur agnoſcere.

Chri. an. 486. *Suid.* Sequentem annum Longini, Zenonis fratris, Conſulatus, Decio Collega, auſpicatur, de cuius inexpleta rapacitate, impuriſque moribus Suidas ſcribit. *Longinus Zenonis frater.*

Moritur hoc eodem anno impius Fullo. nec propterea Antiochena Eccleſia legitimo frui ſponſo potuit, Palladio eiuſdem farinæ homine, Hæreticorum factione ſubrogato.

Chri. an. 487. Poſt Longinum Boetius Conſulatum init, ſub cuius Magiſtratu Synodus Romæ cogitur hac præcipuè de cauſa, vt, lapſis ex Vandalica perſequutione Epiſcopis, ac reliquis ſacrorum Miniſtris, pro materna Romanæ Eccleſiæ pietate conſuleretur. medela porrò ea ratione attemperata eſt, vt ſimul clementia vulnus leniret, ſimul ſeueritatis acrimonia putredinē abſtergeret, quod ex Synodi Actis, ac Fœlicis ad Africanos Epiſtola licet cognoſcere. *Synodus Roma.* *Fœl. ep. 6*

Marcell. & Caſſ. Chron. Eodem anno, Theodorici defectione, Zeno, qui barbarum beneficiis cumulauerat, in diſcrimen adductus eſt. *Theodorici à Zenone defectio.*

Odoacer Rugorum Regem vincit.

Quo tempore Odoacer, qui Romam fermè, aut Rauennam post captam Italiam incolebat, copiis in Rugorum Regem missis, illum vicit, atque in triumphum duxit; quæ homini calamitas, ante quinquennium, prædicta à Seuerino fuerat.

Acacii obitus, & ambitio.

Qui sequitur annus vtroque Consule insignitur, Dinamio, atque Siphidio: quo viuendi finem fecisse dicitur Acacius Orientalis Imperii fax, de cuius insana gloriæ cupiditate, præter ea, quæ indicata à nobis sunt, alia multa ab Authoribus traduntur. illud in primis, omnibus fere in Templis sui ipsius imagines consecrari ità permisisse, vt iussisse videri posset. Chri. an. 488.

Flauita succedit Eius dolus. Zenonis leuitas.

Acacii sedem mira arte occupat Flauita, quem & Flauianum appellant, homo nefarius. dum etenim de eligendo Episcopo agitur, Zeno Aug. pietatis instinctu, an leuitatis, paginam, in qua nihil esset descriptum, in sacro altari deponit, addito supplici libello, quo Deum precabatur, vt Angeli manu futuri Episcopi nomen inscribi annueret, indicto interim xl. dierum ieiunio hoc cognito Flauita, ingenti pecunia, quam ex Argentariis etiam sub vsuris accepit, Eunuchum, quem ex cubiculariis fidissimum, vt putabat, Zeno obsignatæ paginæ, atque Altaris custodiæ imposuerat, adegit, vt resignatæ eidem paginæ Flauitæ nomen inscriberet, Niceph. l.16.c.18

eamque iterum obsignaret. igitur ieiunii tempore iam defluxo, resignataque, summa cum religione, pagina, Flauitæ nomen apparuit, is itaque perindè, ac à Deo designatus, Populi concursu raptus, summa cum gloria in Episcopali Throno collocatur. verum homo callidus, qui sciret crimini Acacio datam exercitam cum Rom. Pont. simultatem, pro Episcopo gerere se anteà noluit, quam suam electionem, quamquam ficto miraculo speciosam, Romanus ipse Pontifex ratam haberet, ad quem ea de causa legationem instituit. cæterũ latere diutius dolũ haudquaquã passus est Deus; quippè intra quartum, ab electione, mensem repentina morte nefarius Impostor sublatus, tantũ pecuniæ corradere vix potuit, qua dimidiam æris alieni partem dissolueret. eius proindè hæredes vrgeri ab Argentariis cepti, cum soluendo esse non possent, Augusto fraudem aperuere. is rubore, vt par erat, suffusus, quod supererat, Eunuchum egregiè vltus est, morti ipso addicto, eius verò substantia Argentariis tributa. palam insuper testatus est Flauitæ nomen paginæ non à Christo, putarat, sed à *Chryso*. hoc est *auro*, inditum.

Flauitæ dolus detegitur.

Zenonis ic[...]

Hoc eodem anno, qui alterà Rugorum clade numeratur, captiui Regis filius Fridericus, Theodorici, ad

Friderica Rugorum Rex

quem confugerat, ope, paternum recipit Regnum, eo tamen haud ita multo post ab Onoulfo Odoacris fratre iterum pellitur, ac Rugorum Gens, magna ex parte, in Italiam traducitur, quo tempore S. Seuerini quoque Reliquiæ Neapolim translatæ dicuntur.

Onoulfus Odoacris frater.

His permotus Theodoricus, qui apud Mœsiam cum exercitu erat, simul inuidia quadam æstuans, dum animo secum ipse voluit, Erulos, vix antea cognitos Populos, Italiam Prouinciarum nobilissimam annos iam plurimos obtinere suorum maiorum virtute pridem superatam, Italici cō̃silia belli agitare cœpit.

Theod. consilia. *Marcell. & Cass. Chr.*

Sequenti porrò anno Coss. Probino, atque Eusebio, viribus etiam à Zenone auctus, opere perfecit.

Euphemius interim Presbyter, post Flauitam Byzantij Episcopus consecratur, expunctoque è sacris tabulis Petri Alexandrini nomine, Fœlicis autem Rom Pontificis reddito simultates cum illo exercere ita cœpit, vt, coactis vterque Synodis, mutuò sese Anathemate percellerent. Summam porrò laudem adeptus Euphemius fuisset, si Romanæ sedis, quam Acacii memoriæ rationem habere maluisset, quod enim illius nomen expungere obstinatius renuerit, Catholicæ communione Ecclesiæ indignus est habitus.

Euphemius. Byzantii Episc. *Chri. an. 489. Euagr. l. 3 c 25. Niceph. l. 16. c. 19*

Sur. 11. Decēb. Sub ipsam Euphemii consecrationem Magnus Daniel Stilita octogenarius moritur. *Daniel Stilita moritur.*

Cass. Chron. Italiam Theodoricus iam attigerat, cum factus illi obuiam ad Isontium Odoacer vincitur, ac in fugam vertitur. instaurato mox ad Veronam prælio, ad internecionem cæditur. fuga nihilominus elapsus ipse cum paucis, vires resumit, sequenti anno Fortunam non magis propitiam experturus. *Theodoricus Odoacrē vincit. Iterum vincit.*

Quo tempore Clodouæus quoque Syagrium Romanum, qui Suessionēsibus cum imperio præerat, vincit, partumque à Patre Regnum maioribus in dies incrementis auget, ac firmat. *Clodouaus Regnum auget.*

Chr. an. 490. Sur. 1. Ian. Gēnad. c. 86. Sub sequentis anni Coss. Longino secundùm, ac Fausto, Vādalica apud Africam persequutio recrudescit, *quam Author ex Fulgentii Actis, vna cum ipsius rebus gestis fusè refert.* *Persequutio Vandalica.*

Moritur hoc eodem anno nobilis apud Cœlesyriam scriptor Theodulus Presbyter Antiochenus: apud Galliam Cæsarius Arelatensis, cuius præ cæteris laudatur conscriptus *de Gratia* Commentarius; quo in argumento haudquaquam sincerè Faustus quoquè Regiensis apud eandem Galliam Episcopus versatus est. *quod de illius opere, quod in disquisitionem tum vocatū fuerit, multa Author hic habet. vbi & illud docet, consueuisse huius tē-* *Theodulus Antioch. Cæsarius Arelatensis.*

Libri subiiciuntur censura Rō. Pont.

poris Scriptores, non Occidentales modò, verum etiam Orientales à se cōscriptos Commentarios ad Romanum Pontificē transmittere, illiusque cēsura subiicere.

Petri Alex. obitus. Athanasius Pseudo episc. Pelagii cædes.

Per idem tempus Petrus Alexandrinus diem clausit extremum, occupatæ per vim Sedis anno XIII. huic Athanasius Hæreticus pariter ab Hæreticis subrogatur.

Marcell. Chron.

Sub huius item anni Coss. Pelagius Patricius V.C. quod pro eximia virtute, ac singulari apud omnes gratia, discendi sibi libertatem sumens, Zenonem subindè argueret, in Insulam primò deportatur, mox laqueo faucibus iniecto, Tyranni iussu, extinguitur.

Odoacer tertiò victus.

Interim Odoacer satis sibi virium comparasse ratus, tertiò iam belli aleam ad [illegible]uram fluuium experitur, tertiò vincitur, atque ex fuga Rauēnam se recipit, ibidemque à Theodorico Victore obsidetur.

Chr an. 491. Euagr. l. 3. c 29. Cedren. & Zonar.

Zeno viuens sepelitur.

Exindè Olibrio tantum Cos. renunciato, Zeno Aug. memorandas irato Numini pœnas dedit. nimio quippè vino, seu, quod alii tradunt, comitiali morbo exanimatus, Ariadnæ Vxoris iussu sepulcro viuens illatus est. biduo lamentabilis eius vox à satellitibus, qui sepulchri custodiæ impositi fuerant, exaudita est. porrò cum hi roganti, vt aperirent, respondissent alium iam imperare, *nulla*, inquit, *cura Imperij: Monasterio claudi*

sat erit. incassum itaque mortalibus, ac Superis imploratis, caligas, ac lacertorũ carnes vorasse dicitur. Moritur Zeno cũ imperasset annos XVII. eo sublato, Ariadnæ astu, nequicquam Longino Zenonis fratre obnitente, Imperium Anastasius capessit, homo apud Dyrrhachium natus, nec dum Senator, inter Silentiarios, hoc est Palatij silentio, aut quieti impositos milites adscriptus, ex quo nõ leuis orta suspicio est, inhonestã inter ipsum, atque Ariadnam consuetudinem præcessisse. Ex eo statim, quod famæ esset ambiguæ, Catholicæ fidei professionem Euphemius expetiit, sacerdotali libertate exautorationẽ, si renuat, comminatus. paruit ille siuè ex animo, siuè ex arte. neque id tantum, sed & conciliandos Ciuium animos, tributorum leuatione, duxit. venales antea Magistratus, gratis mandauit: denique optimos Principes ipso Imperij exordio æquauit, firmato postmodum dominatu, pecuniæ cupiditas, velut ex radice haudquaquam auulsa, in ditiores exactiones, atque adeò publica latrocinia, repullulauit. hæresis quoque haud diu tecta, scelera detexit reliqua, timore sublato.

Anastasius Imp.

Theod. lect. l. 2. Cedren. Suid.

Euphemii Epis. libertas.

Anastasii simulatio.

Nondum annum exegerat Principatus, cum (qua causa non proditur) Populi seditione Byzantii excitata, iniecto per tumultum igni, pu-

blica, priuataque ædificia permulta conflagrarunt.

Odoacer quartò victus. Quo tempore Odoacer Rauennæ, vt diximus, obsessus, Vrbe egressus, nocturnoque prælio inito, iterum superatur, atque intra mœnia repellitur.

Italia Gothis cedit. Herulorum rebus ita collabentibus, dum Rauenna diuturniori obsidione premitur, Italia reliqua in Gothorum potestatem venit.

S. Patritii obitus. Ad hunc ipsum annum referunt Patritii Hiberniæ Apostoli obitum, ætatis trigesimo amplius supra centesimum. ea Insula ab eo viuente doctrina, rebusque gestis illustrata, miraculis quoque post mortem editis illustrior deinceps est reddita.

Fœlicis Papæ obitus. Anastasio Aug. vna cum Ruffino Consulatum gerente, V. Kal. Martias Fœlix Rom. Pont. moritur, cum annos sedisset fere nouem. fuit is Gregorii Magni Atauus, quod ex ipso Gregorio edocemur. *Chr. an. 492. Martyrol. 25. Febr. Dial. l 4 c. 16 & Hom. 38 in Euãg. Marcell. Chr.*

Gelasius succedit. Fœlici successor datur Gelasius, cuius complures extant hoc anno datæ Epistolæ.

Bellum Isauricum. *Anastasii confessionem.* Cæptum hoc eodem anno est bellum Isauricum, quod quinquennio amplius gestum est. ipso belli exordio, rebus prosperè cedentibus, Anastasius insolentior factus, Catholicæ, quam emiserat, fidei professionem, ac Euphemio tradiderat, per vim recipit; ea præcipuè de causa, quod

pertæsus sacrorum Antistitum de fide, ac de Chalcedonensi Concilio contentiones, eas, si fas, tollere percupiens, vt alterutri se parti nequaquam studere videri voluit, ita in Episcopos, cuiuscumque hi essent dogmatis, qui se mutuo anathemate, aut contumeliis percellerent, grauiter animaduertit. Sic, dum pacem Reip. quærere se posse putat, Catholicis æquè, ac Hæreticis, silentio indicto, à recta ipse fide desciuit: *Acephalorum*, siue *Hæsitantium* sectæ haud secius adscriptus.

Leont. de sect. Act. 2.

Sub Albini, qui subiit, Consulatu, & vt quidam addunt, Eusebii: obsessis Rauennæ æquè, ac obsidentibus, triẽnalis tædio obsidionis affectis, res inter Odoacrem, ac Theodoricum, per Rauennatem Episcopum, ita transigitur, vt æquo vterque iure Rauennæ regnaret. cæterum cum Regni societas fida esse vix possit, haud ita multo post Theodoricus Odoacrem, epulo exceptum, opprimit; causatus ab eo se antea insidiis petitum. Italia hoc pacto potitus Barbarus, diuturno fatigatus bellō, tum ad nouum Regnũ stabiliendum, Pacem, vt par erat, cupiens: eam in primis ab Anastasio per Legatos petit, nec ægrè ab eo impetrat, qui alioquin ab hostibus redimere eam auro consueuerit, tum verò difficili cum Isauris bello implicitus,

Chr. an. 493. Marcell & Cass. Chr. Proc. de bell. Goth. l. 1

Cass. ep. 1.

Pax inter Theodoricum ac Odoacrem.

Odoacer opprimitur.

Pax inter Theodoricum & Anastasium.

detrectare nulla ratione posset.

Fausto Legatorum alteri Gelasius quoque Pontifex Euphemii reconciliationem demandauerat, quo tamen in munere frustra illum labores impendisse omnes ex Gelasii ad illum, rursumque illius ad Gelasium vltrò citròque datis literis satis liquet.

Theod. affinitatibus se munit.

Pace cum Anastasio firmata, Theodoricus non pacem modo, sed affinitatem quoque cum Francorum Rege Clodouço expetiit, votique factus est compos, filia illius Audeflenda Vxore impetrata. ambas porrò filias, quas ex Pellice antea sustulerat, Burgūdionum, ac Visigothorum Regibus matrimonio iungit.

Pelagiani à Gelasio detecti.

Iam verò quę hoc ipso anno à peruigili Pastore Gelasio aduersus Pelagianos, in Piceno, atque Dalmatia detectos, statuta fuerint, ex compluribus eius Epistolis, *quæ ab Authore huc afferuntur*, licet cognoscere, *quibus immorandum haudquaquam duximus.* Ep. 4. & seqq.

Michaeli Templum in Gargano.

Per idem tempus Michael Archangelus Templum in Gargani vertice, qui Apuliæ mons est, illustri miraculo sibi adsciuit, pioque postmodum fideliū cultu reddidit celeberrimum. Sigeb. Chr.

Sub anni exitum Legati Byzantio cum reuertissent, certioremque Gelasium de his, quæ ab Anastasio acceperat, reddidissent.

Consulibus iam Asterio, atque

Chri. an. 494. Ep. 10. Præsidio, Apologeticã Sanctus Pontifex Epistolam ad eũdem Augustum dedit, *quam integrè hic relatam habes ob rerum gestarum cognitionem, atque argumenti dignitatem omnino legendam.*

Synodus Romæ. Placuit insuper Gelasio in dicta Synodo LXX ad Vrbẽ Episcopos euocare, in qua delectus in primis habitus est Ecclesiasticorum librorum, tũ Patriarchales Sedes ordine recensitæ, ad hęc Oecumenica Concilia adnumerata sunt.

Gelasii vigilantia. Porrò eadem, qua Orientali Ecclesiæ prospexit vigilantia, Occidentali quoque adiumento fuit, datis ad complures Italiæ Episcopos literis, quibus Ecclesiasticam disciplinam egregiè sanxit.

Crotildes Clodouæi Vxor. Clodouæus interim Crotildẽ Gundebaldi Burgundionum Regis ex fratre neptem Christianam fœminam Vxorem duxit, ex qua cum recta fide bona illi cuncta fluxerunt.

S. Greg. Dial. l. 2. *S. Benedicti primordi[a].* Sub idem tempus magnus Monachorum Parens Benedictus Romæ literis operam cum nauaret, Eremum petens, sanctioris vitæ fundamenta fœliciter iecit. ex quo erroris eos redarguas, qui, propensiori quodam in suum Ordinem studio, multos qui hæc tempora præcesserunt, inter Benedicti Alumnos recensent. Sterilibus sanè aliena supponi soboles consueuit, ea semper fuit Benedicti, fa-

eriquè ipsius Instituti fœcunditas, vt ex alienis filiis gloriam illi quærere superuacaneum omninò fuerit.

Qui sequitur annus Consulatu Fl. Viatoris inscribitur, cui Collegã nonnulli addunt Æmilianum. Chr.an. 495. Marcell. & Cass. Chron.

His Consulibus, quod Euphemius non solum Gelasii monitis non acquiesceret, sed ab illius communione Orientis Episcopos arcere omni ope eniteretur, diuino factum consilio videtur, vt sede ipse ab Anastasio impio Principe iurè, an iniuria, pelleretur, cui eiusdem Anastasii iussu, Macedonius, ex Gennadii disciplina eiusdem Ecclesiæ Presbyter successor datur. Romæ interim à Gelasio Concilium cogitur Episcoporum LV.

Euphemius sede pulsus. *Theod. lect. l. 2.*

Conciliũ Romæ.

Moritur hoc eodem anno Gundabundus Vandalorum apud Africam Rex, commodùm Dei prouidentia sublatus, dum, Eugenio Carthaginensi Episcopo in Gallias relegato bellum in Caholicos redintegraret. qui post eum Regnum est adeptus Trasamundus germanus frater, insignis tum Princeps clementiæ, benè de catholicis mereri diutius laborauit in Tyrannum & ipse postmodum erupturus. Huic Theodoricus Italiæ Rex Amalafridam sororem despondit.

Gundabundi obitus. *Proc. de bell. Vand. l. 1. Greg. Tur. l. 2. c. 3.*

Trasamundus [illegible] dit. *Infra ad an. 524. & 522.*

Ad proximè subeuntem annum altero tantum Consule Paulo inscriptum spectat Gelasii obitus Pontifica- Chr.an. 496.

Gelasii obitus.

tus anno V. *de cuius scriptis multa hic Author disserit, quo nostrates Sectarios refellat, ex his sua ipsorum dogmata malè fulcientes.*

Octauo à Gelasii obitu, non amplius, die, successor ei datur Anastasius hoc nomine II. *Anastasius II. Papa.*

Anastasio Aug. iterum Coss. legati ad illum ab Anastasio Rom. Pont. mittuntur Germanus Episcopus Capuanus, Cresconius Tudertinus his Byzantium delatis, ac diutius inibi ab Augusto moram trahere coactis, accessere ad eos Alexandrinæ Ecclesiæ Apocrisarii pacis leges recepturi, horum sanè libellus extat *ab Authore his relatus.* *eius ad Aug. legatio.* Chr. an. 497.

Antequam legatione functi Episcopi Romam redirent, nouus voluitur annus Coss. Paulino, ac Ioanne Scytha; quo, biennio nondum exacto, Rom. Pontifex Anastasius moritur. dirum inde schisma in Ecclesia conflatur, Laurentio aduersus Symmachum suffragiorum partem referente. res non sine cruenta Romæ cæde transacta est. cum autem eò res deduceretur, vt Ciuile Bellum spectare videretur, non Clero tantum, ac Populo, diuersa sentientibus, sed Se tu ipso pertinacius diffidente, vterque Pontifex Rauennam ad Theodo ricum pergere compellitur. is suffragiorum ratione habita, Pontificatum Symmacho adiudicat, qui Episcopo-

Chr. an. 498. *Theod. l. lect. l. 2. Niceph. l. 16. c. 36*

Anastasii Papa obitus.

Symmachus succedi Tu schismate.

rum Conuentu indicto. ab his ſuam ipſius electionem ratã haberi curat. ſed hæc non vno geſta ſunt anno: *Marcell Chr.*

Longinus victus capitur. Apud Orientẽ porrò Zenonis frater Longinus, qui maximum, ac diuturnũ Anaſtaſio negocium exhibuerat, à Priſco demum Comite victus, captuſque, Byzantium perducitur: mox Nicæam ſupplicio inibi, ad Populi tumultus vitandos, afficiendus, homo, vt diximus, probroſus abducitur.

Ioannes Silentiarius. Quo tempore Ioannes egregiæ Vir ſanctimoniæ, qui Epiſcopatu abdicato, clam aufugerat, ſeque in S. Sabæ diſciplinam tradiderat dum ab eo ad Presbyteratum ſuſcipiendum cõpellitur, Epiſcopum ſe eſſe fateri cogitur, ex quo Silentiarii nomen adeptus eſt: Epiſcopalia exindè munia, ex nouo tyrocinio iam inſtructior obiturus.

Synodus Romæ. Altero tantum Coſſ. Ioanne Gibbo nouus annus inchoatur, quo indictũ à Symmacho Romæ Concilium celebratur *eius Acta apud Authorem, ſi libet, hic require.* *Chri. an. 499.*

Bu[illegible]ari in T[illegible] ciam. Auro pelluntur. Per idem tempus Bulgari, & ipſi ad Boream populi magno impetu Thraci[illegible]m inuadunt: Anaſtaſii copias ob[illegible]ſtere conatas, cædunt, nec niſi auro [illegible]x more, victi, recedunt. *Marcell & Caſſ. Chron. Greg. Tur. l. 2. c. 10.*

Clodouæus interim Francorum Rex diuinam aduerſus Alemannos expertus opem, Chriſtiana ſuſcipit

Sur. 13. Ian.

Clodoneus Christianus fit.

sacra Remigio Rhemensi Antistite administrante, lustralique eum aqua abluente. exin Francorum Gens religiosum Principem sequuta, eandem certatim fidem amplectitur.

Chri. an. 500. Cass. Chron. Anast. in Sym.

Theodoricus Romæ.

Synodus Romæ.

Quingentesimo Christi Redẽptoris anno Patritio, atque Hippatio Coss. Theodoricus Romam venit. Symmachus Aduersariorum odio, atque inuidia, multorum criminum insimulatus, Episcopis amplius centum Romę ea de causa coactis, apud hos, atque vniuersum Rom. Clerum, obiecta ita diluit crimina, vt longè gloriosius de inuidia triumphauerit.

Chri. an. 501. Marcell & Cass. Chron.

Anastasii sæuitia.

quinto iam sæculo reuoluto, sextum reordimur, quo ineunte, de positos ab Antecessoribus fasces, Auienus, ac Pompeius suscepere His itaque Coss Anastasius Aug. Byzantii Populum, qui illum vti Hæreticum auersabatur, eamque ob causam non dicteriis modo, sed apertis etiam conuiciis lacessere ausus fuerat, sæuitia plus quam tyrannica vltus est. immisso etenim in confertos milite, dũ circenses spectaret ludos, tria ampliꝰ Ciuium millia trucidauit.

Chr. an. 502.

Synodus Romæ.

Altero huius sæculi anno Coss. Anieno Iuniore, ac Probo; quarta Symmacho Romæ Synodus celebratur, non sinè schismaticorum seditione; à quibus & lapidibus appetitus est.

per idem tempus Bulgari Thraciam

Bulgari in Thraciam. iterum populantes, auro iterum auertuntur. Marcell. Chron.

Persæ quoque Amidam Oppidum, validum Romanorum apud Mesopotamiam Propugnaculum, post sex mensium obsidionem capiunt. Proc. de bell. Pers. l. 1. Chri. an. 503.

Nouo appetente anno Dexecrati, ac Volusiani Consulatu inscripto; quod schismatici aduersus superioris anni Synodum oblatrarent, Episcopos iterum conuenire oportuit, ac Symmachum, ipsiusque Concilii acta à calumniis vindicare. Synodus Romæ.

Anastasius porrò Aug. anathemate à Symmacho perculsus, cum per literas grauiter expostulasset, apologeticum ex eo libellum retulit, *cuius exemplum hic habes*. cæterum qui perenne Ecclesiæ bellum indixerat, pace ipse haudquaquam fruebatur. eam sanè hoc ipso tempore vix dum à Persis redemerat, cum precio item Barrhi, qui ex condicto Pontum inuaserant, ex veteri instituto propulsandi fuere. Imp. excommunicatur. Bibl. Sanct. to. 2. Barbarorum incursus.

At Bulgari quos Thracia cessisse diximus, Illyricum peruaserant Italiç excidium minitantes, cum à Theodotici Ducibus insigni prælio victi, ferociam posuere. incidit ea Theodorici Victoria in Cathei Consulatum, sub quo Symmachus Pont. cum iam nullum ei negocium schismatici facesserent, sextam, quæ extat, Synodum celebrasse putatur: in qua de Chr. an. 504. Bulgari à Theodorico victi. Synodus Romæ.

Ecclesiæ bonis restituēdis actum est, quæ multi, ex Regia quamuis munificentia, possidebant; & Synodi sententiam, quod mirum videri potest, ita Rex Barbarus non ægrè tulit, vt suis quoque ea de re literis ratam habuerit, qui & sub idem tempus in Magos inquiri iussit. cuius tum criminis comperti dicuntur Senatorij quoque in Vrbe Viri.

Cass. l. 4 ep. 17. — *Theodoricus in Magos inquirit.*

Eodē ferè tempore noua à Rege Vandalo Trasamundo apud Africam persequutio excitata est, qua ducenti amplius Episcopi in Sardiniam relegati sunt: ex eo factum memorant, vt D. Augustini Corpus clam, vt liquit, exhumatum, eam in Insulam deferretur. porrò inter exilio mulctatos Episcopos, sanctimonia, ac doctrina clarior Fulgentius est habitus: *de quo hic Author præ cæteris, cum virtutis commendatione meminit.*

Paul. Diac. l. 15. Sigeb. Chr. — *Trasamundi persequutio.* — *S. Aug. reliquiæ translata.*

Quintus sæculi annus Manlii Theodori, ac Sabiniani Consulatum præfert. horum prior deposito Magistratu clarior quam gesto, vna cum Coniuge æquè pia, ac religiosa fœmina, sanctioris vitæ studio, nuncium sæculo cum remisisset, admirationi, atque exemplo Orbi fuit, ad quem Fulgentii extat Epistola, *quam apud Authorem hic habes.*

Chr. an. 505. — *Ep. 6.*

At verò Anastasius, cum tutandæ hæresi ac propagandæ, Catholicos Byzantij Ciues, ipsumque adeò Re-

Theod. lect. l. 2. — *Anastasius Catholicos insectatur.*

giæ Vrbis Antistitem Macedonium insectandi finem nullum faceret, nouis subindè cladibus afficitur. itaque hoc anno Gothos Mundone Duce Rom. Imperij ditiones populantes, propulsare armis præter morē adortus, Sabinianum Consulem in eos immittit. is belli aleam subire haud veritus, internecione à Barbaris cæditur.

A Gothis victus.

Consulibus Messala apud Occidentem Areobinda apud Orientem renunciatis, Concilium Agathe Galliæ Narbonensis Vrbe celebratur, Alarico Visigothorum Rege permittente. qui hoc ipso tempore Theodosianum Codicem visum antea ab Episcopis probatumque, per Auianum edendū curauit.

Synodus Agathē-sis. *Chri. an. 506.* *Theodosii Codex.*

Porrò Anastasius Ciuium odio, ob hæresim, laborans, non alia de causa eorum, hoc tempore, seditionem expertus est; quam quod Regiis in ædibus quædam monstra ab ecclesiasticis imaginibus aliena, pingi curauerit; ex quo religiosi Populi zelum admireris.

Cedren.

Qui sequitur annus Anastasium Augustum, tertiùm Cos. habet, cum Venantio Decio Collega quibus Coss. Alaricus, qui XXIII iam annū à Rhodano ad Ligerim, ac Pyreneos regnabat, à Clodouæo Francorum, Rege vincitur, ac cæditur, cum antea incassum conciliare inter eos pa-

Chr. an. 507. *Alaricus à Clodouæo victus.*

cem Theodoricus ſtuduiſſet. qui idcirco Franci Regis affinitatem Gentis ſuæ gloriæ poſthabendam ratus, ſuppetias, licet ſeras, Alarico tulit.

Procop. l. 1. Eo interfecto, non tam Regnum, quam Regis nomen Geſelicus, ex Pellice ipſius filius, adeptus eſt; quem poſt quadriēnium, prælio à Theodorici Duce victum, Amalaricus ſequitur, Alarici ex filia nepos collabenti Regno ſuſtinendo & ipſe impar. Gegelicus. Amalaricus.

Byzantii exinde ruſum tumultuatum à Populo eſt; tum Circus, ruina, atque incendio, deformatus.

Chr. an. 508. Nouo autem appetente anno, cum oblatum ab Anaſtaſio Conſulatum Clodouæus reſpuiſſet, Conſules Celer ac Venantius Iunior dicuntur.

Procop. l. 1. Theodorici interea copias, quæ ſubſidio, vt diximus, Alarico venerant, ancipiti cum Francis prælio pugnaſſe conſtat *hic, quod eodem Bello obſidio contigerit Arelatenſis, multa de Cæſario eius Vrbis Epiſcopo Author recenſet.*

Chr. an. 509. Theod. lect. l. 2. Caſſ. ep. 27. & 31. l. 1. Romæ quoque ſequenti anno, quo Conſulatum Importunus geſſit ſine Collega, tumultus maximus ludis Circenſibus excitatus eſt. quo tempore Alamundarus Sarracenorum Rex, Arabiam, ac Paleſtinam incurſans, mortales innumeros captiuos abduxit, qui tamen poſtea omnium cum admiratione Chriſtiana ſuſcepit ſacra. Alamundarus Sarracenorum Rex.

Occidentalis quoque Ecclesia per idem tempus Catholico Principe aucta est Burgundionum Rege Sigismundo, qui Alcimo Auito Viennense Antistite suadente, perfidiam abiecit Arrianam, vtque ditionem suam eadem purgaret peste, author Prouinciæ Episcopis fuit, vt Epaunensem cogerent Synodum, in qua multa ad Ecclesiasticam disciplinam sanciendam decreta sunt.

Sigism. Burgūd. Rex.
Synodus Epaunensis.
Greg. Tur. l. 3. c 5. Sigeb. Chr.

Sequentis anni Consulatum, cum Eutharico, gerit Seuerinus Boetius Vir splendore generis, atque eruditione clarus, cui bonarum artium studiosi bene precentur, Aristotelis in primis Sectatores; constat enim ipsum annis ipsis duodeuiginti Athenis moratum, Philosophi huius opera, quæcumque nancisci potuit, latinis, quibus hactenus incomperta erant, transtulisse: multa insuper suopte ingenio elucubrasse: porrò ne Consularibus quidem curis à Philosophicis illum studiis fuisse abstractum, idem ipse in primis testatur.

Boetius.
Chri. an. 510.
Boet. de discipl. schol. c. 4

Hoc eodem anno Macedonii Byzantii Antistitis cum Augusto cōtentiones mirum in modum auctæ, exitium illi peperere addita pœnæ calumnia, idcirco etenim damnatum vulgari iussit, quasi ad Nestorianam hæresim adstruendam, sacri contextum eloquii immutasset. cæterum, depositio ipsa, ac relegatio sub Se-

Macedonius relegatur.
*In Arist prædic. Liber. c. 19. Euagr. l. 3 c. 32. Niceph. l. 16 c. 25

Chri. an. 511. cundini, ac Fœlicis Conſulatu peraguntur tanta cum Populi ſeditione, ac tumultu, vt fœminæ quoque, ac Pueri probra in Auguſtum liberrimè iactarent, quò factum vt metu ipſe perculſus, nauigia ad fugam comparauerit. porrò ad Populi gratiam, qua Epiſcopo ſtudebat, minuendam, nouæ adhuc in eum calumniæ cõcinnantur. prodiere Adoleſcentes quidam ſuam ipſorum turpitudinem, quo Epiſcopi famam læderent, profitentes. hos ita Macedonius redarguit, vt genitalibus carere membris ſe palam oſtenderet; ex quo Populi in eum ſtudia, odium in Anaſtaſium mirum in modum augeri eſt cęptum. Pulſo Macedonio, Sedem Timotheus occupat, homo inconſtans, Principis gratiæ nihil non tribuens. *hoc loco, vt de Seueri pſeudomonachi perfidia, ita viciſſim de Theodoſii Cœnobiarchæ laudibus multa apud Authorem habes.* *Populi inde ſeditio.* *Inſignis calũnia.* *Timotheus ſuccedit.* *Theod. Cœnobiarcha*

Chri. an. 512. *Marcell. Chr Cedren.* Paulo, ac Mutiano Coſſ. excitata Byzantii, fidei cauſa, ſeditione Anaſtaſio Principi metuenda, Conciliabulum eiuſdem iuſſu apud Sidonem cogitur, à quo præter Macedonium Flauianus quoque Antiochenus, aliique catholici magno numero, Antiſtites exauctorantur. hac ſane Tyrannus ratione & rei inuidiam declinare ſe poſſe exiſtimauit, & aduerſantes ſibi Epiſcopos veluti excutere, eorum porrò ſedes hæreticis homini- *Conciliabulum Sidone.*

bus insidendas tradere; quod sequenti demum anno Probo, ac Clementino Coss. peractum est, maximo cum catholicæ rei detrimento. Antiochiæ in primis Seueri eius Ecclesiæ inuasoris impietas debacchata est. *de quo deque Elia sanctissimo Hierosolymorum Antistite, ac de Saba Cœnobiarcha celeberrimo multa Author hic congerit. vbi & miracula, ad catholicam veritatem aduersus Seuerianos stabiliendam edita ex Sophronio refert.*

Seuerus Pseudo epis.

Chri. an. 513.

Cassiod. Consul.

Nouus annus M. Aur. Cassiodorum Consulem habuit absque Collega. per quos autem is gradus ad hūc supremum ascenderit ipsemet tradit. rursum quo pacto his omnibus abdicatis, illustrior euaserit, suo loco dicturi sumus.

Chri. an. 514. *In Præf. & ep. 4. lib. 1.*

Symmachi Papæ obitus. Hormisda succedit.

Moritur hoc anno Symmachus, Pontificatus anno XVI. cui ex omnium suffragiis successor datur Hormisda Rom. tum Ecclesiæ Diaconus, ad quē Francorum Rex inclytus Clodouæus litteras statim dedit, aureamque, ac gemmis conspicuam Pontificiam, quam Regnum vocant, coronam misit. Suas & ipse Francorum Apostolus Remigius addidit, ad quas Hormisdæ extat responsum, quo illi vices suas apud Franciam delegat.

Apud Sur. 13. Ian.

Synod. Rhemensis.

Huiusmodi munitus potestate Remigius frequentissimam indicit Synodum Rhemis celebrandam.

At non diu superstes Clodouæus

hoc ipso anno Regnum filiis quadripartito administrandum reliquit. hi fuere Childebertus, Clotarius, Theodoricus, & Clodomerus, quorum res gestas non est huius loci recensere. Hæc inter Vitalianus Dux, siue is Scytha, siue Thrax genere, Hunnos, ac Bulgaros magno numero adducens, insuper Romano Equitatu sibi conciliato, atque adiuncto, Mysiam, ac Thraciam occupauit, susceptoque fidei Catholicæ, atque extorrium Episcoporum patrocinio, Byzantium, infesto agmine, accessit, obseditque. Anastasius astu agere dudũ assuetus, Episcopos se reuocaturum, Concilium Heracleæ ipso quoque Romano Pontifice euocato indicturum, sacramento interposito, pollicetur. hac arte Populi in Vitalianum studia consopiuit, tum Vitalianum ipsum summouit. Sed hæc in sequentem annum producta sunt. Anthemio, ac Florentio Coss. quo tempore Anastasius, vt fidem suam exoluere videretur, Patricium V.C. ad Rom. Pont. Hormisdam legauit, literis ad eum datis, quibus pacis illum sequestrem sese optare profitetur. ad Senatum quoque Rom. alias addidit; hortatusque eum est, vt conciliandæ Ecclesiæ pacis Hormisdæ author esset. Ad hæc Pontifex Legatos se missurum respondit, quod & præstitit. his tamen illud in mandatis datum, vt explorarent, an

Greg. Tur. l. 3. c. 1. Agat. l. 1. Marcell. Chr. Euagr. l. 3. c. 43.

Clodouæi obitus Filii succedunt.

Vitalianus.

Byzãtiũ obsidet.

Chri. an. 515.

Anast. & Hormisdæ legationes.

To. 1. ep. Rom. Pont.

res seriò ageretur, paratusque Anastasius esset Catholicam in primis fidem profiteri, Chalcedonensis Concilii decreta recipere, aliaque præstare, quæ præscriptis Capitulis continerent. *ea verò cum extent ab Authore hic, una cum Legatorum Commonitorio, seu, quam vocant, Instructione, recitantur omnino legenda.*

Anastasii artes.

Profecti itaque Legati ab Vrbe, Byzantium cum peruenissent, honorificè ab Anastasio excipiuntur, à quo & Rom. Pont. postulata recepta sunt; quod hac ratione infensum sibi Populum, ac Milites, qui ad Vitalianum defecerant, placare se haud dubiè posse existimaret. illud tamen integra illorum, quam captabat, gratia, abnuere satius duxit, vt Acacii memoria aboleretur. unde hac ratione Legatos, ac Populum inter se committere enixè operam Veterator dedit. insuper, quod moram rebus suis conducere animaduerteret, Legatos ad sequentem vsque æstatem, spe bona interim lactatos, Byzantii retinuit.

Ariadnae obitus. Item Macedonii. Himeranni Christiani.

Marcell. Chron. Paul. Diac. Niceph. l.16 c.34

Per idem tempus Ariadna Aug. effœta iam ætate, moritur. nec diu superstes Macedonius, qui apud Armeniam exul, Hunnis eam Prouinciam, & Cappadociam populantibus, eorum sæuitiam effugerat.

Hoc eodem anno Himeranni Australes sub Persis Populi fidem Christianam amplectuntur.

Sequentis

Chr. an. 516. Sequentis anni Conſulatum Petro administrante abſque Collega, Apoſtolici ab Auguſto Legati Romam remittuntur. tum Seuerianus, ac Theopompus Viri Clariſſ. ad Hormiſdam leguntur. verum is, qui veteratorias Auguſti artes exploratas iam haberet, nec niſi ad Vitalianum interim exarmandum, cunctatione illum vti animaduerteret, eius ſtatim Legatos Byzantium remittit, teſtatus, *opera ſe optare, non verba.* vanum autem coniectorem non fuiſſe Hormiſdam, quæ hoc eodem anno ſequuta ſunt ſatis ſuperque docuerunt. Populo quippe, ac Militibus in dies ſegniùs agentibus, Anaſtaſius Vitalianum haud ægrè exauctorauit: Ruffino obnoxio ſibi homini militiæ Præfecturam contulit tum verò liberas Imperij habenas nactus, iam non dolo, ac ſimulatione vti, ſed pro libidine miſcere cuncta inſtituit.

Marcell. Chron. Niceph. l. 16. c. 38.

Vitalianus exauctoratur.

Chri an. 517. Parta igitur arte qua diximus de Vitaliano, ac cæteris Victoria, Anaſtaſius nouo ſubeunte anno quartum init Conſulatum Collega Agapito apud Occidentem renunciato. At non deſpondit animum Hormiſda, noua itaque Legatione inſtituta, Auguſti iterum conſilia exploranda ſibi duxit, additis ad Timotheũ quoque Byzantij Antiſtitem, eiuſdemque Vrbis Clerum, ac Orientales catholicæ communionis Epiſcopos literis qua-

rum omnium exempla hic habes. cæterum Anastasius, metu, vt diximus, iam solutus, Legatos Byzantium delatos, in conspectum suum venire haudquaquam est passus: excedere quin Vrbe iussos, labefactæ impositos naui, Græciæ Vrbes adire vetuit. Tyranni exemplum, data veluti tessera, fidei hostes reliqui, haud cunctati, sequuntur. Orthodoxos, Eremi inprimis cultores, infandis vbique modis insectantur. ex his, qui Syriæ solitudines incolebant, à Seuero Antiochenæ sedis inuasore acerbiùs vexati, legatos ad Augustum mittunt, hominis sæuitiam deprecaturi, obtestaturique, vt, quod hactenus licuisset, latere deinceps tutò liceret. cæterum hi quoque inauditi dimissi, cõuiciis insuper affecti sunt. vt iam omnibus constaret diuinam vltionem propiùs instare, tot Tyrãni sceleribus accersitam. porrò sic despecti ab Augusto Monachi, quod reliquum videbatur, communem omnium Parentem Romanum Pontificem, literis ad eum datis, interpellant. at licet non tam opem, quam solatium sperare ex eo posse viderentur, mirum tamen est quantam in suprema potestate fiduciam collocauerint. hos tamen solatus est Pontifex literis, quæ sub sequentis anni Coss. datæ leguntur.

Anastasii Tyrannis.

Interim Hormisda, quamquam de

Orientali Eccleſia ea, qua oſtendimus, ratione ſollicitus, Occidentalis curam haudquaquam abiecit ergò qui paulo ante Alcimũ Auitum Viennenſem Epiſcopum ſuum apud Galliam Vicarium, Remigium apud Frãciam conſtituerat; hoc ipſum obire munus Ioannem Tarraconenſem in citeriori Hiſpania, Salluſtium Hiſpalenſem in vlteriori iuſſit. *Hormiſdæ zelus.*

Peridem tempus Hieroſolymitanus ager, atque adeò Paleſtina vniuerſa, quæ ab exturbato Sanctiſſimo Epiſcopo Elia quinquẽnio ferè aquarum indigentia incredibili laborauerat, Sabæ demum Abbatis precibus optatam recepit pluuiam, cumque ea priſtinam agrorum fœcunditatem. *Cyrill. in vita.* *S. Sabæ miraculum.*

Chr. an. 518. *Euagr. l. 3. c. vlt.* *Zon. p. 3.* Duodeuigeſimus huius ſæculi annus, qui Anaſtaſii poſtremus fuit, Magni, ac Florentii Conſulatu inſcriptus, ob reducem veluti poſtliminio Pacem optatiſſimus accedit. Populi apud Byzantium ſeditiones eò proceſſerant, vt Anaſtaſius ſimulandi, vt qui maximè, peritus, in Circum delatus abſque Diademate, paratum ſe ad Imperium deponendum Præconis voce edixerit, dum idoneus Succeſſor præſtò eſſet. hoc veluti aucupio, Populi gratiam ex commiſeratione, iterum nactus, inſigniorem quemque ex Catholicis, quaſi Authores ſeditionum, ſupplicio affecit. comprehenſi eius iuſſu cum aliis dicuntur Iuſtinus, *Anaſtaſii aſtus.*

Iuftini ac Iuftiniani periculum.

ac Iuftinianus, qui poft eum imperarunt. cæterum gladio eorum ceruicibus imminente, præter fpem omnem, Tyranno, vt ferunt, inter quietem, oftento quodã perterrefacto, exempti funt alio iefuper infomnio territum fub vitæ exitum memorant horribilis enim Viri fpecies ei oblata eft librum manu tenentis, fimulque increpantis; *en ob tuam improbitatem, quatuordecim tibi vitæ annos deleo* his aliifque domefticis æquè externifque terroribus exagitatus (nam per idem tempus terræmotus maximi extitere. coiniectorem, præter cæteros, adhibuit Proclum, qui Tyranni haud dubiè exitum inftare pronunciauit. hic eft ille Proclus infignis ea tempeftate Mathematicus, qui, Archimedis æmulator inclytus, æreis fpeculis Vitaliani claffem Bizantium obfidentis incendiffe fertur, eiufdem porrò inuentum fuiffe tradũt infanum illud opus, quod fibi ad mortem euitandam Anaftafium extruxiffe Zonaras fcribit, Cedrenus autem addit, cum is oraculo fuiffet edoctus igne fibi pereundum fore, cifternam Regiis in ædibus, quæ frigida eft dicta, multis meatibus aperuit, quorum cuique cadus effet appofitus. fed hæc illi omnia fruftra ceffere; fulmine quippè ictus interiit XXVII. Principatus anno vix dum exacto·

Oftentũ.

Zonar. p. 3.

Terræmotus.

Proclus Math.

Archimedis æmulator.

Infanũ inuentũ.

Anaftafius fulmine extinctus.

Tyrannimor tem Eliæ Hierofolymæ

Epiſcopo, eius iuſſu longius exulanti eo, ipſo, quo contigit, die præmonſtratam tradunt: ſimul prædictum decem intra dies ipſum deceſſurum, vt præmortuo Anaſtaſio, ante Dei tribunal conſtituto, adeſſe accuſator poſſet: quod de Flauiano quoque Antiocheno exilio pariter mulctato ſcribunt Hic verò cum impii Principis exitu, finem quoque ſextus hic liber accipiat. At nos eo apud inferos demerſo, quaſi altero Pharaone tranſmiſſo veluti pelago, aduerſo in littore conſiſtentes, Victoriæ Hymnum concinamus.

Cyrill. in vit. S. Sab. Sophr. Prat. ſpir. c. 35.

Eliæ reuelatio

Item Flauiani

Finis Libri VI.



INDEX

RERVM MEMORABILium quæ in hoc Tomo primo Annalium Ecclesiasticorum reperiuntur.

A



INDEX.

INDEX.

D.

E.

F.

Flauianus

N

O.

P.

Q.

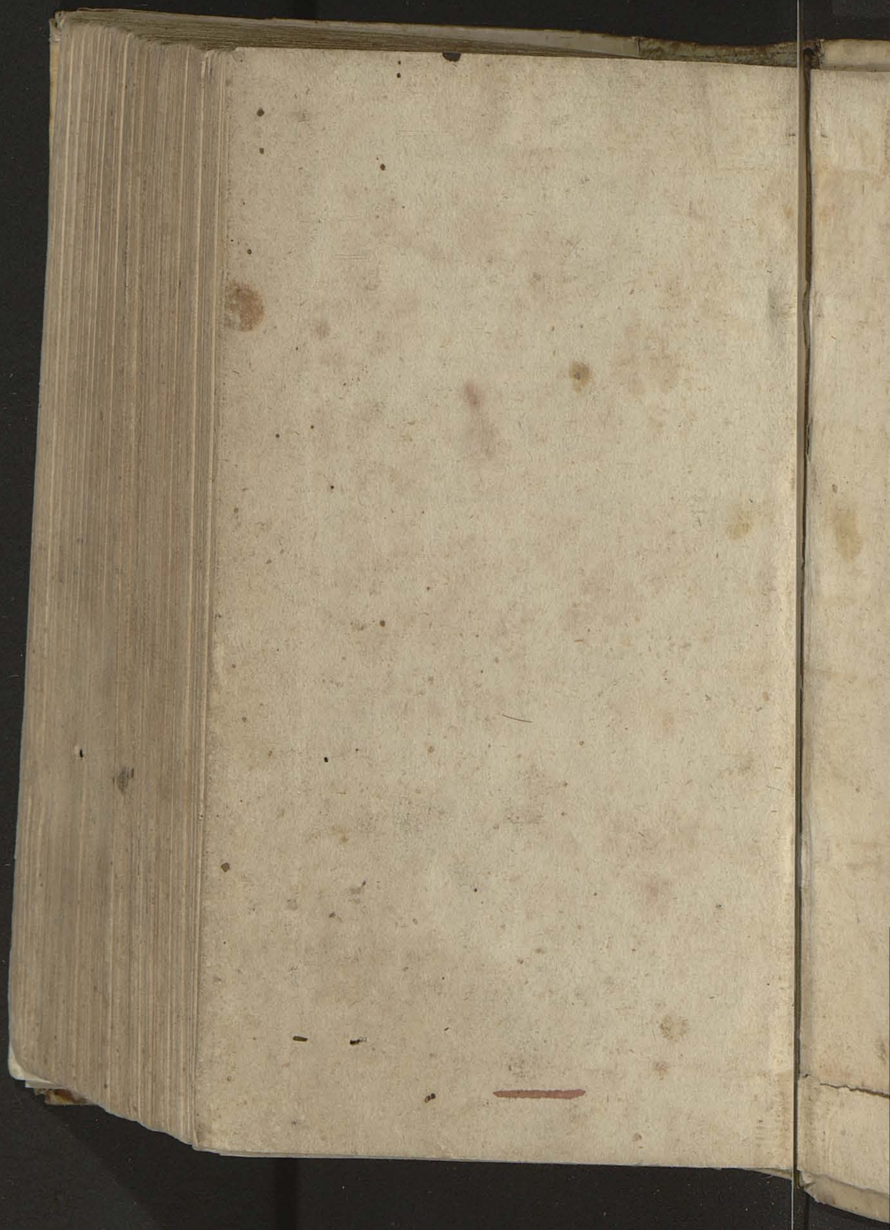
R.

S.

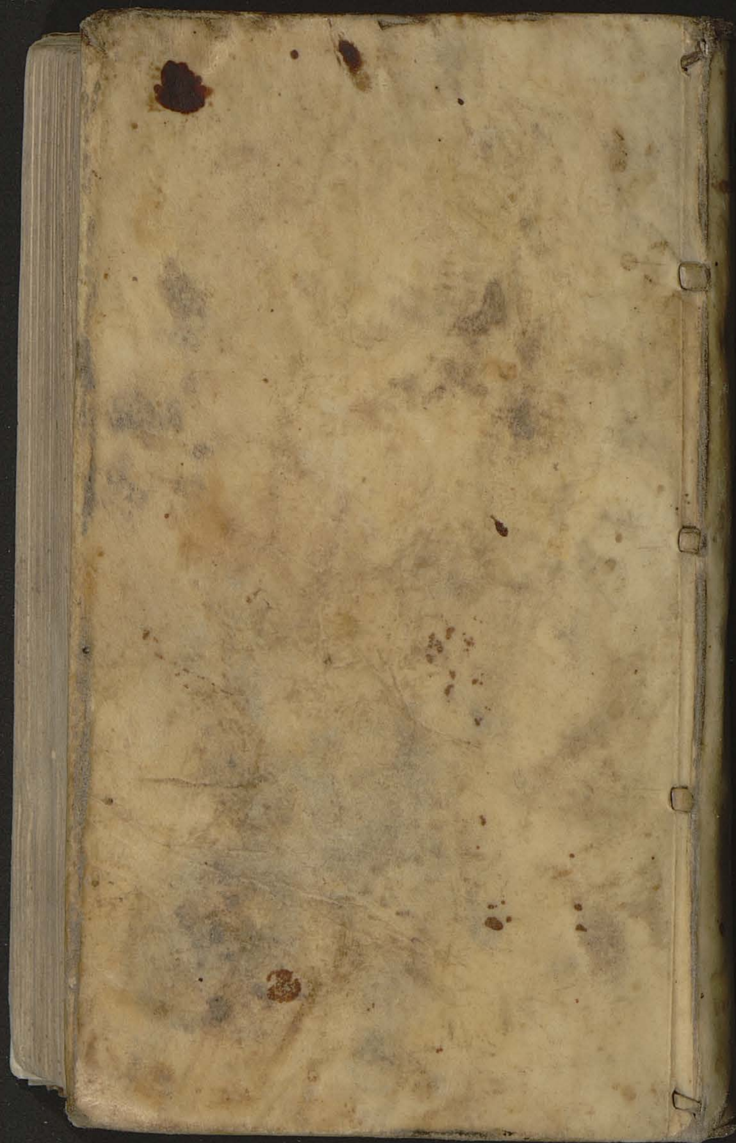
INDEX.

T.

Finis Indicis




Biblioteka Jagiellońska
stdr0028318



Baro.